

Date : 6-7-2018 15:15:32

F

To : [redacted]@assen.nl, "[redacted]@tynaarlo.nl

C

Subject : RE: Memo proces besluit EZK

Attachment : Memo proces besluit EZK 4-7-18.docx;

Ik mis Noordenveld

Van: [redacted] [mailto:[redacted]@assen.nl]

Verzonden: vrijdag 6 juli 2018 12:46

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: Memo proces besluit EZK

Heren,

Deze heb ik naar het college gestuurd. Wat denken jullie van deze planning? Doordat het bij ons via de raad moet, zit er een behoorlijke druk op de voorkant van het proces. Zullen we vast dagdelen gaan blokken; gaan communiceren met andere overheden en een bestuurlijk overleg reserveren ?

Groet,

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

M e m o

Naam team : beleid
Steller : XXXXXXXXXX
Aan : College van B&W
Datum : woensdag 4 juli 2018
Onderwerp : Proces rond besluit EZK Winningsplan Westerveld

In dit memo is een lijn geschetst voor het proces van het instemmingsbesluit van de minister van EZK op het Winningsplan Westerveld. (Er is uitgegaan van de door EZK verwachte publicatiedatum. Bij een latere publicatie schuift de planning door).

- Deze planning is nog niet afgestemd met andere betrokken decentrale overheden.
- De planning is krap

Vraag: kunt u zich vinden in deze aanpak?

Week	Activiteit
29 (16/7)	De griffie stuurt een overzicht van wat er tot nu toe is gebeurd rond het Winningsplan naar de raad. Het overzicht wordt samen met beleid gemaakt. (Aangezien het via de griffie gaat, hoeft het niet meer in het college)
36 (3/9)	Verwachte publicatie van instemmingsbesluit (waarschijnlijk donderdag 6 september)
36	Juridische analyse door advocatenkantoor van Tynaarlo PlasBossinade (gespecialiseerd in aardgaswinning tevens kantoor van de Groningse overheden) in opdracht van Tynaarlo, Aa en Hunze en Assen.
36	Technische en maatschappelijke analyse door ambtenaren van o.a. Assen, Tynaarlo, provincie en Aa en Hunze.
37 (10-9)	Analyse gereed.
37	Analyse met memo naar het college
37	13 september raadsinformatieavond georganiseerd door griffie. Deze was al toegezegd en gaat niet over het besluit.
38 (17/9)	Bespreking analyse en memo in college
38	Overleg bestuurders decentrale overheden binnen gebied Winningsplan Westerveld
38	Overleg met Stop Gaswinning Marsdijk Nu en Dorpsbelangen Loon
38	Opstellen beroepsschrift door Advocatenkantoor (afhankelijk van bespreking in college en overleg bestuurders)
38	Opstellen college- en raadsvoorstel (dictum van het raadsvoorstel kan zijn: Kennisnemen van het voornemen/besluit van het college om wel/niet in beroep te gaan)
39 (24/9)	College- en raadsvoorstel naar B&W
40 (10/1)	Bespreking in college
40	Verzending raadsvoorstel (Dit betekent een nazending die met griffie en presidium moet worden afgestemd)
41 (8/10)	Bespreking in raad bijv. 11 oktober (Dit moet met griffie en presidium moet worden afgestemd)
42 (15/10)	Eventueel nog bespreken in college 16 oktober

42	Uiterlijke verzending van een eventueel (pro forma) beroepsschrift 17 oktober (uitgaande van publicatie op 6 september)
----	--

Date : 5-7-2018 15:02:54

From : "Marco Out" M.Out@assen.nl

To : "██████████@assen.nl", "Gea Smith" G.Smith@assen.nl, "██████████@assen.nl"

Cc : "██████████@assen.nl", "██████████@assen.nl"

Subject : RE: Memo proces besluit EZK Winningsplan Westerveld

Wat mij betreft akkoord.

Gr,M.

Van: ██████████

Verzonden: woensdag 4 juli 2018 15:05

Aan: Marco Out <M.Out@assen.nl>; Gea Smith <G.Smith@assen.nl>; ██████████@assen.nl>

CC: ██████████@assen.nl>; ██████████@assen.nl>

Onderwerp: Memo proces besluit EZK Winningsplan Westerveld

Beste Marco en Gea,

Is dit het memo dat jullie voor ogen hadden?

Groet,

██████████

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 5-7-2018 15:20:58

From : "Gea Smith" G.Smith@assen.nl

To : "██████████@assen.nl, "Marco Out" M.Out@assen.nl, "██████████@assen.nl" assen.nl

Cc : "██████████@assen.nl, "██████████@assen.nl

Subject : RE: Memo proces besluit EZK Winningsplan Westerveld

Ha die ██████, prima zo.

Hartelijke groet,

Gea Smith

Wethouder Gemeente Assen

Mob. 06 ██████

Van: ██████

Verzonden: woensdag 4 juli 2018 15:05

Aan: Marco Out <M.Out@assen.nl>; Gea Smith <G.Smith@assen.nl>; ██████@assen.nl>

CC: ██████@assen.nl>; ██████@assen.nl>

Onderwerp: Memo proces besluit EZK Winningsplan Westerveld

Beste Marco en Gea,

Is dit het memo dat jullie voor ogen hadden?

Groet,
██████████

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 19-10-2016 14:12:44

From : "██████████"

To : "██████████@aaenhunze.nl, "██████████@tynaarlo.nl"

Subject : RE: Mijnbouwactiviteiten

Dag allemaal,

Voor ons is de actie zinloos. Binnen onze gemeenten is er voldoende aandacht voor zowel ambtelijk als bestuurlijk. Deze actie is zeker niet afgesproken tijdens het bestuurlijk overleg afgelopen vrijdag. Dit was al eerder in gang gezet. Maar er zijn ook gemeenten binnen het plan Westerveld die niet erg actief zijn. Volgens mij is de actie daarop gericht. Wij voelen ons niet aangesproken toch? Wij laten voldoende van ons zien horen. Het gaat ons ook het meeste aan.

Met vriendelijke groeten,

██████████
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
T 0592 - 366 ████████

M ██████████

E ██████████@assen.nl

website: www.assen.nl

Van: ██████████ [mailto:██████████@aaenhunze.nl]

Verzonden: woensdag 19 oktober 2016 13:56

Aan: "██████████" <██████████@tynaarlo.nl>

CC: ██████████@assen.nl

Onderwerp: RE: Mijnbouwactiviteiten

Ik vind het op zich prima dat de provincie hierover contact heeft met onze managers.

Sterker misschien is deze actie wel afgesproken in het overleg van onze bestuurders afgelopen vrijdag (verslagje ██████████)

Zo niet dan dat erbij betrekken:

Kosten advisering winningsplannen

██████████: Provincie Drenthe betaalt het uit eigen zak. Gemeenten hebben geen budget gekregen. In Groningen wel. Provincie Drenthe is koploper t.a.v. ondergrond. Provincie heeft als eerste provincie een visie op de ondergrond en heeft geologische kennis en expertise in huis.

██████████ wil graag samen optrekken bij adviesrol en dat provincie het voortouw hierin neemt.

Thema's in advies: Schade en communicatie zijn voor gemeenten belangrijke thema's

██████████: Ook veiligheid meenemen.

Overigens kan ik me voorstellen dat het voor jou niet nodig is (met iemand die de NAM wil afbreken) ☺ .

Van: ██████████ [mailto:██████████@tynaarlo.nl]

Verzonden: woensdag 19 oktober 2016 13:04

Aan: ██████████

Onderwerp: RE: Mijnbouwactiviteiten

Dank.

Werken ze daar nu volledig langs elkaar heen op het provinciehuis?

Verder lijkt een overleg met mijn leidinggevende me volstrekt zinloos en tijdsverspilling. Aandacht en commitment voor dit thema is bij ons zeker wel aanwezig.

Van: ██████████ [mailto:██████████@aaenhunze.nl]

Verzonden: woensdag 19 oktober 2016 13:00

Aan: ██████████

Onderwerp: RE: Mijnbouwactiviteiten

Beste ██████████,

Van Harte Gefeliciteerd

Wat vind jij er zelf van ?

Groeten ██████████

Van: ██████████ [mailto:██████████@tynaarlo.nl]

Verzonden: woensdag 19 oktober 2016 12:36

Aan: ██████████

Onderwerp: FW: Mijnbouwactiviteiten

Wat vindt jij hiervan?

██████████

Van: ██████████ [mailto:██████████@drenthe.nl]

Verzonden: woensdag 19 oktober 2016 10:44

Aan: ██████████@wdodelta.nl; ██████████@noorderzijvest.nl; ██████████@assen.nl; ██████████@borger-odoorn.nl; ██████████@coevorden.nl; ██████████@emmen.nl; ██████████@dewoldenhoogeveen.nl; ██████████@middendrenthe.nl; ██████████@gemeentenoordenveld.nl; ██████████

Onderwerp: Mijnbouwactiviteiten

Beste collega's,

De geplande bijeenkomst op maandagmiddag 10 oktober jl. in Zwiggelte over kennisnetwerk mijnbouwactiviteiten is helaas niet door gegaan. Na wat wikken en wegen hebben we besloten om de bijeenkomst om een paar redenen te annuleren.

Een aantal van jullie kan niet vertegenwoordigd zijn, dat is natuurlijk jammer. Zeker gezien de opgave waarvoor wij bijna allemaal aan de lat staan. Verder is het van belang dat er voldoende commitment en aandacht is voor dit onderwerp op managementniveau.

We willen daarom eerst een gesprek organiseren tussen de betrokken managers/opdrachtgevers/teamleiders over wat ons te doen staat en wie wat kan bijdragen aan de samenwerking.

Ik verzoek jullie daarom **naam en mailadres** van jullie leidinggevende te mailen om een afspraak te plannen om hierover te spreken.

Graag ontvang ik die gegevens binnen een week.

Met vriendelijke groet,

██████████
Secretariaat Team Milieu, Bodem en Energie

██████████@drenthe.nl

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 19-10-2016 14:21:55

F

To : " " @assen.nl, " " @tynaarlo.nl

Subject : RE: Mijnbouwactiviteiten

Overigens had ik de e-mail niet ontvangen, dus is het lijstje hier kennelijk al gelegd.

Van: " " "
Verzonden: woensdag 19 oktober 2016 14:13
Aan: " " "
Onderwerp: RE: Mijnbouwactiviteiten

Dag allemaal,

Voor ons is de actie zinloos. Binnen onze gemeenten is er voldoende aandacht voor zowel ambtelijk als bestuurlijk. Deze actie is zeker niet afgesproken tijdens het bestuurlijk overleg afgelopen vrijdag. Dit was al eerder in gang gezet. Maar er zijn ook gemeenten binnen het plan Westerveld die niet erg actief zijn. Volgens mij is de actie daarop gericht. Wij voelen ons niet aangesproken toch? Wij laten voldoende van ons zien horen. Het gaat ons ook het meeste aan.

Met vriendelijke groeten,

" "
 Beleidsspecialist
 .....
 Gemeente Assen
 Noordersingel 33 | Assen
 Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
 .....
 T 0592 - 366 "
 M 06 "
 E " @assen.nl
 website: www.assen.nl

Van: " " [mailto: " @aaenhunze.nl](mailto:)
Verzonden: woensdag 19 oktober 2016 13:56
Aan: " " @tynaarlo.nl >
CC: " " @assen.nl >
Onderwerp: RE: Mijnbouwactiviteiten

Ik vind het op zich prima dat de provincie hierover contact heeft met onze managers. Sterker misschien is deze actie wel afgesproken in het overleg van onze bestuurders afgelopen vrijdag (verslagje " "). Zo niet dan dat erbij betrekken:

Kosten advisering winningsplannen

" ": Provincie Drenthe betaalt het uit eigen zak. Gemeenten hebben geen budget gekregen. In Groningen wel. Provincie Drenthe is koploper t.a.v. ondergrond. Provincie heeft als eerste provincie een visie op de ondergrond en heeft geologische kennis en expertise in huis.

" " wil graag samen optrekken bij adviesrol en dat provincie het voortouw hierin neemt. Thema's in advies: Schade en communicatie zijn voor gemeenten belangrijke thema's " ". Ook veiligheid meenemen.

Overigens kan ik me voorstellen dat het voor jou niet nodig is (met iemand die de NAM wil afbreken) ☺ .

Van: " " [mailto: " @tynaarlo.nl](mailto:)
Verzonden: woensdag 19 oktober 2016 13:04
Aan: " "
Onderwerp: RE: Mijnbouwactiviteiten

Dank.
 Werken ze daar nu volledig langs elkaar heen op het provinciehuis?
 Verder lijkt een overleg met mijn leidinggevende me volstrekt zinloos en tijdverspilling. Aandacht en commitment voor dit thema is bij ons zeker wel aanwezig.

Van: " " [mailto: " @aaenhunze.nl](mailto:)
Verzonden: woensdag 19 oktober 2016 13:00
Aan: " "
Onderwerp: RE: Mijnbouwactiviteiten

Beste " "

Van Harte Gefeliciteerd
 Wat vind jij er zelf van ?

Groeten " "

Van: " " [mailto: " @tynaarlo.nl](mailto:)
Verzonden: woensdag 19 oktober 2016 12:36
Aan: " "
Onderwerp: FW: Mijnbouwactiviteiten

Wat vindt jij hiervan?

Van: " " [mailto: " @drenthe.nl](mailto:)
Verzonden: woensdag 19 oktober 2016 10:44
Aan: " " @wdodelta.nl"; " " @noorderzijvest.nl"; " " @assen.nl"; " " @borger-odoorn.nl"; " " @coevorden.nl"; " " @emmen.nl"; " " @dewoldenhoogeveen.nl"; " " @middendrenthe.nl"; " " @gemeentenoordenveld.nl"; " " "

Beste collega's,

De geplande bijeenkomst op maandagmiddag 10 oktober jl. in Zwiggelte over kennisnetwerk mijnbouwactiviteiten is helaas niet door gegaan. Na wat wikken en wegen hebben we besloten om de bijeenkomst om een paar redenen te annuleren.

Een aantal van jullie kan niet vertegenwoordigd zijn, dat is natuurlijk jammer. Zeker gezien de opgave waarvoor wij bijna allemaal aan de lat staan. Verder is het van belang dat er voldoende commitment en aandacht is voor dit onderwerp op managementniveau.

We willen daarom eerst een gesprek organiseren tussen de betrokken managers/opdrachtgevers/teamleiders over wat ons te doen staat en wie wat kan bijdragen aan de samenwerking.

Ik verzoek jullie daarom **naam en mailadres** van jullie leidinggevende te mailen om een afspraak te plannen om hierover te spreken.

Graag ontvang ik die gegevens binnen een week.

Met vriendelijke groet,

██████████
Secretariaat Team Milieu, Bodem en Energie
██████████@drenthe.nl

DISCLAIMER:

*Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.
Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.*

DISCLAIMER:

*Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.
Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.*

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

*Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.
Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.*

Date : 8-9-2016 15:04:52

F

To : "Marco Out" M.Out@assen.nl, "Harmke Vlieg" H.Vlieg@assen.nl

Cc : " " @assen.nl

Subject : RE: Mondelinge vragen gaswinning

Attachment : brief gemeenteraad adviesrol en samenwerking lokale overheden april 2016.pdf;brief aan raad aankondiging adviesrol en afronding boring januari 2016.pdf;beantwoording raadsvraag PVDA gaswinning feb 2016.pdf;beantwoording raadsvraag PLOP gaswinning feb 2016.pdf;technische vragen groen links.docx;technische vragen D66.docx;Mondelinge vragen gaswinning PvdA 8 sept 2016.docx;

Bij deze in het "word"-bestand de tekst voor de beantwoording zoals vanmiddag besproken aangevuld met een overzicht van de correspondentie met de raad over dit onderwerp.

Met vriendelijke groeten,

Beleidspecialist

Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

T 0592 - 36

M 06-

E @assen.nl

website: www.assen.nl

Van: Griffier

Verzonden: donderdag 8 september 2016 10:55

Aan:

CC:

Onderwerp: Fwd: Mondelinge vragen

D

Bijgaand de mondelinge vragen van d PvdA over de gaswinning.

Groet,

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: @xs4all.nl

Datum: 8 september 2016 10:18:40 CEST

Aan: Griffier <griffier@assen.nl>

Onderwerp: Antw.: Mondelinge vragen

D

Bijgaand de vragen over gaswinning, met 2 foto's in ppt document. Deze foto's wil ik graag laten zien tijdens de vragen, is dit mogelijk?

De vragen over laaggeletterdheid gaan we niet stellen dus die vervallen.

Groet

Griffier schreef op 06-sep-2016 10:14 +0200 10:14:

Dag

Is genoteerd. Is het ook mogelijk de inhoud van de vragen aan te geven? Dan kan het college zich beter op de antwoorden voorbereiden.

Groet,

Van: <mailto:@xs4all.nl>

Verzonden: dinsdag 6 september 2016 7:59

Aan: Griffier <griffier@assen.nl>

Onderwerp: Mondelinge vragen

Goedemorgen,

Donderdag willen wij vragen stellen over gaswinning NAM Assen Noord en Laaggeletterdheid.

Vriendelijke groet

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

De leden van de raad

Contactpersoon Dhr. [REDACTED]
Telefoon 14 0592
Bezoekadres Noordersingel 33
Uw brief van
Uw kenmerk
Ons kenmerk 2016-01412
Datum 28 april 2016
Verzenddatum 29/4

Onderwerp Adviesrol lokale overheden gaswinning

Geachte dames en heren,

Wij informeren u door middel van deze brief over de adviesrol van lokale overheden bij de aanvraag van een winningsplan voor kleine aardgasvelden.

Op 14 maart jongstleden zijn de lokale overheden in Drenthe door het ministerie van Economische Zaken (EZ) geïnformeerd over de voorgestelde aanpassingen van de Mijnbouwwet (Mbw) en de systematiek van de risico-analyse. In de nieuwe procedure voor de winningsplannen is een adviesrol voor de lokale overheden opgenomen.

Adviesrol is nog niet dichtgetimmerd

EZ ziet de adviesrol van de gemeente vooral t.a.v. inzicht in effecten op lokaal niveau (Ruimtelijke ordening, infrastructuur). Zij staat echter open voor de wens van de lokale overheden om over meer aspecten willen adviseren. Onze insteek is dat lokale overheden naast de onderwerpen RO en infrastructuur ook de onderwerpen zoals communicatie naar inwoners, collectieve schaderegeling, omkering bewijslast, metingen etc. mee kunnen nemen in haar adviesrol. EZ wil in een vervolgoverleg met lokale overheden aan de hand van het concrete winningsplan Westerveld (de gaswinning in Assen Noord valt binnen dit veld) de adviesrol nader uitwerken. Dit winningsplan is door de NAM nog niet compleet aangeleverd bij EZ. Zodra dit het geval is worden de lokale overheden in Drenthe door EZ hiervoor benaderd. Volgens EZ zijn er in dit stadium van de wijziging van de Mbw nog aanpassingen mogelijk.

Samen optrekken met lokale overheden

In Groningen is een kopgroep van lokale overheden ontstaan uit de veiligheidsregio die zich met gaswinning bezighoudt. Deze wordt getrokken door de gemeente Groningen (projectbureau aardbevingen). De gemeente Groningen is bereid om over de adviesrol voor winningsplannen van kleine velden samen met de Drentse gemeenten op te trekken. Zij hebben meer kennis van de problematiek en zijn al langer in gesprek met EZ. Ook in Groningen wordt door EZ een bijeenkomst over de adviesrol voor lokale overheden voor de kleine gasvelden in Groningen georganiseerd.

Een kopgroep in Drenthe zou zeker ook meerwaarde bieden. Hiermee wordt een belangrijke samenwerkingspartner gevormd en wordt kennis en capaciteit gebundeld. Uit de Drentse bijeenkomst bleek naast Aa en Hunze, Assen, Tynaarlo ook Emmen en Westerveld al ervaringen te hebben met de problematiek van de gaswinning.

Het ministerie van I&M heeft in het kader van het convenant Bodem en Ondergrond een rol gekregen om de kloof tussen lokale overheden en EZ te dichten als het gaat om ondergrondprojecten. I&M zoekt nu contact om de behoefte te inventariseren bij de lokale overheden t.a.v. het adviesrecht. Een kopgroep in Drenthe zou een handig aanspreekpunt zijn voor I&M.

Wij gaan voor de adviesrol de samenwerking met de Drentse lokale overheden zoeken en een verbinding leggen met de bestaande kopgroep in Groningen. Tevens gaan we op de uitnodiging van EZ in om nader te spreken over de adviesrol op basis van het winningsplan Westerveld.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Zodra wij meer informatie hebben zullen wij u nader berichten.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

[Redacted signature area]

burgemeester/

[Redacted signature area]

M.L.J. Out

[Redacted signature area]

gemeentesecretaris

T. Dijkstra

Leden van de raad

Contactpersoon Dhr. [REDACTED]
Telefoon 14 0592
Bezoekadres Noordersingel 33
Uw brief van
Uw kenmerk
Ons kenmerk 2016-00151
Datum 15 januari 2016
Verzenddatum 15/01

Onderwerp Procedure gaswinning

Geachte dames en heren,

Wij informeren u middels deze brief over de ontwikkelingen rond de mogelijke gaswinning in Assen-Noord (onder Loon en een deel van Marsdijk). Wij baseren ons hierbij op informatie die wij gisteren hebben gekregen van de NAM. Vandaag zal de NAM de omwonenden, dorpsbelangen en de wijkraad Marsdijk dezelfde informatie verstrekken.

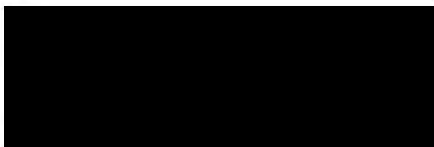
De proefboring in het gasveld Vries is eind december afgerond. Er is gas aangetroffen. De NAM schat dat er een winbare hoeveelheid 0,4 miljard m³ gas aanwezig is. De NAM heeft een nieuw winningsplan met een risico-analyse naar het ministerie van Economische Zaken gestuurd. Het is aan het ministerie de informatie te beoordelen en de gemeenten en provincie te informeren over dit winningsplan.

De provincie en gemeenten krijgen een adviesrol bij het winningsplan. U bent hierover al eerder geïnformeerd. Dit is nieuw in de vergunningprocedure en er is hier nog geen ervaring mee opgedaan. Het ministerie zal hiervoor een format opstellen. Wij zijn hierover nog niet benaderd.

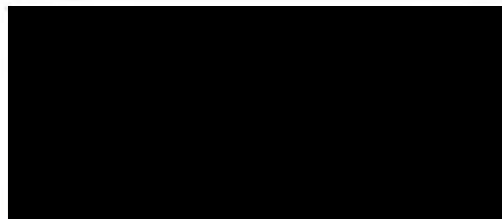
De boortoren op de locatie is inmiddels een aantal meters verplaatst. Hiermee wordt een oude winput die al een tijd niet meer in gebruik is afgesloten met cement. Deze werkzaamheden worden begin februari afgerond.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Zodra wij meer informatie hebben zullen wij u nader informeren.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

burgemeester

secretaris

M.L.J. Out

R. Stoffelsma. I.s

**BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE VRAGEN AAN HET COLLEGE VAN BURGE-
MEESTER EN WETHOUDERS (Art. 44 Reglement van Orde)**

Fractie: PvdA

Steller: [REDACTED]

Datum: 31 januari 2016

Inkomend nummer: 2016-423

Onderwerp: Omgekeerde bewijslast gaswinning NAM

Geacht College,

In uw brief van 15 januari 2016 schrijft u dat de proefboring in het gasveld Vries-Zuid is afgerond. Dit gasveld strekt zich uit tot onder delen van Assen, o.a. een deel van Marsdijk en het Noorderpark. Tijdens de inloopbijeenkomst op 30 juni 2015 zijn brochures verstrekt, waarin op kaarten is te zien tot waar het veld zich uitstrekt. De NAM schat dat hier een winbare hoeveelheid van 0,4 miljard m³ gas aanwezig is. De NAM heeft een nieuw winningsplan opgesteld en de gemeente en de provincie krijgen - en dit is nieuw zo schrijft u - een adviesrol bij het winningsplan.

Vorig jaar heeft de Minister van Economische Zaken besloten een gewijzigd wetsvoorstel in te dienen bij de Tweede Kamer voor de omkering van de bewijslast bij aardbevingsschade in Groningen. Dit betekent dat Groningers met aardbevingsschade niet meer zelf hoeven aan te tonen dat schade aan hun woning is ontstaan als gevolg van gaswinning. Er wordt aangenomen dat de schade het gevolg is van gaswinning, tenzij de mijnbouwonderneming (NAM) aantoont dat de schade door iets anders is veroorzaakt.

Met dit voortschrijdend inzicht in de gevolgen van gaswinning wil de PvdA fractie van het College weten of deze omgekeerde bewijslast voor de bewoners van Assen in het advies naar de NAM wordt opgenomen. En zo niet, kunt u dit toelichten? En is het College voornemens de raad te betrekken bij het advies naar de NAM?

Namens de fractie van de PvdA

[REDACTED]

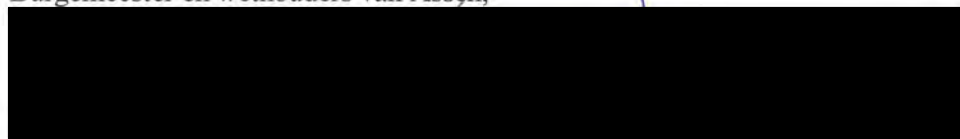
Uitgaand nummer: 2016-00515

Beantwoording:

Zoals we in de brief van 15 januari hebben aangegeven is het nog onduidelijk hoe onze adviesrol eruit gaat zien. We kunnen nu dus ook niet vooruitlopen op de inhoud van het advies. Het is nu ook niet duidelijk waar het adviesrecht komt te liggen (college of raad). Over de nieuwe adviesrol van de lokale overheid heeft het ministerie van EZ een voorlichtingssessie in voorbereiding. We informeren u uiteraard zodra we hierover meer duidelijkheid krijgen.

ASSEN, 15 februari 2016

Burgemeester en wethouders van Assen,

burgemeester

gemeentesecretaris

M.L.J. Out

T. Dijkstra

**BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE VRAGEN AAN HET COLLEGE VAN BURGE-
MEESTER EN WETHOUDERS (Art. 44 Reglement van Orde)**

Fractie: Plop
Steller: J. Booij
Datum: 31 januari 2016
Inkomend nummer: 2016-456

Betreft: De gaswinning Assen-Noord/Marsdijk

Geacht College,

De gaswinning blijft de gemoederen bezig houden, niet alleen in Groningen maar ook hier in Assen. Ons bereiken van verschillende kanten berichten van verontruste inwoners, waarbij het woord “demonstreren” ook al is gevallen. Angst voor situaties als in de provincie Groningen begint ook hier de kop op te steken.

Naar ons idee is het hoofdprobleem hier (opnieuw) de communicatie of het gebrek hieraan. Uit welingerichte bron is ons bekend dat de NAM (veel te laat aldus de bron) de direct aanwonenden schriftelijk heeft ingelicht en zelfs een informerende rondleiding op de locatie heeft aangeboden.

Dat houdt dus in dat heel veel inwoners het moeten doen met berichtgeving in de pers en (vage) geruchten.

Wij beseffen uiteraard dat de gaswinning door de NAM en uiteindelijk ook de voorlichting daarover geen directe verantwoordelijkheid van de gemeente is. Verontruste inwoners zijn dat echter wel.

Bovenstaand relaas brengt ons tot de volgende vragen:

1. Is uw college bekend (door de NAM geïnformeerd) over de plannen en meer bijzonder de externe risico's (lees: aardbevingen, grondverzakkingen en wat dies meer zij) als gevolg van deze gaswinning?
2. Is uw college met ons van mening, dat het behoorlijk schort aan de voorlichting die de NAM geeft over deze gaswinning. Zo nee, waarom niet? Zo ja, bent u dan bereid de NAM hierop aan te spreken en aan te dringen op goede en ruim verspreide voorlichting -waarbij eventueel kan worden gedacht aan een gezamenlijk traject (gemeente procesmatig en NAM inhoudelijk)- zodat mogelijk (een deel van) de verontrusting onder uw inwoners kan worden weggenomen??
3. Indien de NAM alsnog of opnieuw in gebreke blijft, bent u dan bereid om de verantwoordelijk minister hierop aan te spreken?

Uw reactie wachten wij belangstellend af!

Janna Booij,
Namens de fractie van Stadspartij PLOP

i.a.a. de pers

Uitgaand nummer: 2016-00516

Beantwoording:

1. Zoals wij in onze brief van 15 januari aan de raad hebben gemeld heeft de NAM ons aangegeven dat zij een winningsplan en een risicoanalyse hebben ingediend bij het Ministerie van EZ. Omdat wij geen bevoegd gezag zijn hebben wij die nog niet ontvangen. Over de nieuwe adviesrol van de lokale overheid heeft het ministerie van EZ een voorlichtingssessie in voorbereiding.
2. Voorlichting rond de voorgenomen gaswinning is een verantwoordelijkheid van het ministerie van EZ en de NAM. Voorafgaand aan de proefboring heeft de NAM aanwonenden aangeschreven en een inloopavond georganiseerd. We gaan ervan uit dat voor het vervolgtraject de NAM en het ministerie van EZ voor goede voorlichting zal zorgen. De procesrol ligt bij het ministerie van EZ en de NAM. We hebben de betrokken partijen geïnformeerd dat er ongerustheid is bij bewoners.
3. Wij gaan ervan uit dat de NAM en het ministerie van EZ voor goede voorlichting en tijdige communicatie gaan zorgen. Ook wij hechten aan goede communicatie en sporen de NAM voortdurend aan om dat zo zorgvuldig mogelijk te doen.

ASSEN, 15 februari 2016

Burgemeester en wethouders van Assen.

burgemeester

gemeentesecretaris

M.L.J. Out

T. Dijkstra

Antwoord:

We kunnen ons voorstellen dat de berichtgeving van de NAM bij u tot verwarring heeft geleid. Wij zijn een dag voor de berichtgeving door de NAM pas geïnformeerd over deze werkzaamheden.

De NAM heeft, zoals we u eerder hebben gemeld, eind 2015 een proefboring naar een gasveld in Assen Noord afgerond. Dit is gedaan vanaf de bestaande NAM-locatie van het Kleuvenveld. De werkzaamheden waarover de NAM bericht passen binnen de bestaande vergunningen.

De NAM heeft begin dit jaar een winningsplan ter instemming ingediend bij het ministerie van EZ voor het gebied Westerveld met daarin een aantal kleine gasvelden waaronder die van Assen Noord. De lokale overheden hebben vanuit de aangepaste Mijnbouwwet een adviesrol over een winningsplan gekregen.

Het ministerie van EZ heeft ons bericht dat het winningsplan van de NAM begin juli is aangehouden. De NAM moet ten behoeve van de beoordeling van dit winningsplan Westerveld aanvullende informatie aanleveren aan het ministerie en het Staatstoezicht op De Mijnen (SoDM). Als dit naar behoren is gebeurd mogen de lokale overheden hun advies gaan uitbrengen op dit winningsplan. Het ministerie heeft ons aangegeven dat dit komend najaar zal gebeuren. Wij hebben dus intensief contact met het ministerie over dit winningsplan en werken bovendien samen met de betrokken lokale overheden om te komen tot een advies voor het totale winningsplan.

Wij informeren u zodra er nieuwe ontwikkelingen zijn.

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@kpnmail.nl>

Datum: 4 augustus 2016 16:05:28 GMT+4

Aan: Griffie <griffier@assen.nl>

Kopie: [REDACTED] <[REDACTED]@dvhn.nl>, [REDACTED]
<[REDACTED]@rtvdrenthe.nl>, RTV Assen <redactie@rtvassen.nl>, [REDACTED]
<info@assercourant.nl>, PMB Journalistiek <pbmjournalistiek@gmail.com [REDACTED]
[REDACTED] <[REDACTED]@kpnplanet.nl>, DvhN <redactie@dvhn.nl>, "Nieuws in Assen"
<info@nieuwsinassen.nl>, Drenthe Journaal <bureauredactie@boom.nl>, [REDACTED]
<[REDACTED]@dvhn.nl>, <[REDACTED]@dvhn.nl [REDACTED]
<[REDACTED]@assen.nl>, [REDACTED] <[REDACTED]@gmail.com>, [REDACTED]
<[REDACTED]@home.nl>, [REDACTED] <[REDACTED]@assen.nl>, [REDACTED]
<[REDACTED]@home.nl [REDACTED] <[REDACTED]@gmail.com>, [REDACTED]
[REDACTED]@kpnplanet.nl>, [REDACTED] <[REDACTED] [REDACTED]
[REDACTED]@gmail.com>

Onderwerp: technische vragen Groenlinks gaswinning Assen Noord

Geachte griffier,

Wilt onderstaande (technische) vragen ter beantwoording aan het college voorleggen:

Gaswinning NAM Assen Noord

In DvhN van 4 augustus lezen we dat de NAM sinds maandag aan het werk is in de put aan het Kleuvenveld om een verbinding te maken met het gasveld Vries onder het dorp Loon. De werkzaamheden duren twee weken, dan begint de NAM met het affakkelen van het eerste gas. Vervolgens wordt gemeld dat de winning pas begint na toestemming van het Ministerie van EZ.

GroenLinks maakt zich zorgen over deze gaswinning en heeft eerder van het college begrepen dat de gemeente gekend c.q. geconsulteerd zou worden in de vergunningprocedure door het Ministerie. De NAM lijkt echter een trein die gewoon doordendert en vergaande voorbereidende maatregelen neemt.

Onze vragen zijn dan ook:

- 1 Hoe staat het met de vergunningprocedure bij EZ ?
- 2 Heeft de gemeente hier al berichten over ontvangen ?
- 3 Zo, nee wordt het geen tijd eens te informeren bij EZ naar de stand van zaken en rol van de gemeente Assen in de procedure ?

CC Pers en fractievoorzitters

Met vriendelijke groet,
Fractie GroenLinks Assen
Hans Marskamp.

Antwoord:

De NAM heeft begin dit jaar een winningsplan ter instemming ingediend bij het ministerie van EZ voor het gebied Westerveld met daarin een aantal kleine gasvelden waaronder die van Assen Noord. De lokale overheden hebben vanuit de aangepaste Mijnbouwwet een adviesrol over een winningsplan gekregen.

We hebben nog geen advies uit kunnen brengen omdat we nog geen compleet winningsplan hebben ontvangen. Het ministerie van EZ heeft ons bericht dat het winningsplan van de NAM begin juli is aangehouden. De NAM moet ten behoeve van de beoordeling van dit winningsplan Westerveld aanvullende informatie aanleveren aan het ministerie en het Staatstoezicht op De Mijnen (SoDM).

Als dit naar behoren is gebeurd mogen de lokale overheden hun advies gaan uitbrengen op dit winningsplan. Het ministerie heeft ons aangegeven dat dit komend najaar zal gebeuren. De lokale overheden hebben ambtelijk afgesproken om voor het opstellen van het advies op het winningsplan Westerveld gezamenlijk op te trekken. De kennis en ervaring van de ambtelijke Kopgroep uit Groningen wordt hierbij geborgd. Als we een advies hebben opgesteld zullen we de raad hierover informeren. Het onderwerp voorkomen van schades en compenseren van schades zal deel uit maken van het advies.

Wij informeren u zodra er nieuwe ontwikkelingen zijn.

Van: [REDACTED].nl [mailto:[REDACTED].nl]

Verzonden: dinsdag 30 augustus 2016 16:41

Aan: Griffier <griffier@assen.nl>

Onderwerp: Gaswinning noord

Hallo griffie

Ik heb de volgende vraag

Zie onderstaand doc. Het college zou nog een reactie gaan geven

Vraag: is dit gebeurd, kan ik deze in afschrift ontvangen? Zo niet, waarom niet? Welke acties komen er in noordelijk verband?

Wat onderneemt het college om inwoners te "beschermen" voor toekomstige claims?

In afwachting....

Mondelinge vragen PvdA gaswinning 08 september 2016

De NAM heeft plannen om te gas te gaan winnen in gasveld Vries-Zuid en heeft daartoe al voorbereidingen getroffen. Dit gasveld strekt zich uit tot onder o.a. een deel van Marsdijk en het Noorderpark. Vorig jaar heeft de Minister van Economische Zaken besloten dat in Groningen de NAM moet aantonen dat schade aan woningen door iets anders is veroorzaakt dan de gasboringen. Omgekeerde bewijslast. In januari hebben we het college gevraagd of deze omgekeerde bewijslast ook voor de inwoners van Assen in het advies naar de NAM zou worden opgenomen. U heeft ons vervolgens geïnformeerd dat de lokale overheden in het najaar hun advies mogen uitbrengen waarbij het onderwerp voorkomen van schades en compenseren van schades deel zal uitmaken van het advies. Andere partijen wachten hier niet op en adviseren de inwoners om een statutaxatie te laten uitvoeren (flyer van makelaar) of een nulmeting aan de woning te laten doen (milieudefensie). Kosten voor zo'n rapport enkele honderden euro's. Deze adviezen nemen de onrust niet weg bij de inwoners, integendeel, het creëert onrust.

Vragen: wat vindt het college van deze adviezen en welke taak of rol (naar de inwoners) ziet het college nav deze adviezen voor zichzelf weggelegd?

Beantwoording:

Klopt, we zitten nog te wachten op de definitieve adviesaanvraag. De aanvraag van de NAM is door EZ aangehouden. Zij moeten aanvullende info aanleveren voor een goede beoordeling. Er is nog geen vergunning; EZ moet het besluit nog gaan nemen.

In ons advies zullen we opnemen dat schade moet worden voorkomen en gecompenseerd waarbij de afhandeling vlot moet worden opgepakt. In ons advies zullen we ook ingaan op het aspect monitoren door een onafhankelijke partij (TNO en TCbb). Wij snappen dat commerciële bedrijven en organisaties nu bewoners benaderen maar procedureel is hier nog geen aanleiding voor omdat er nog geen vergunning is verleend (sterker: er is nog geen definitieve aanvraag).

Voor alle duidelijkheid: NAM is initiatiefnemer, EZ is bevoegd gezag, De rol van de gemeente is EZ een advies mee geven voordat zij een besluit gaan nemen. In ons advies zullen we de lokale maatschappelijke en economische aspecten benoemen.

Overzicht informatie van college naar raad over voorgenomen gaswinning Assen Noord:

Brieven:

Januari 2016: informerende brief aankondiging adviesrol gemeenten en afronding proefboring
April 2016: informerende brief over de adviesrol van de lokale overheden en het voornemen om hiervoor de samenwerking te zoeken met de buurgemeenten, provincie en waterschappen.

Raadvragen:

31 januari Plop algemene vraag over gswinning Assen Noord
31 januari PvdA vraag over adviesrol en omgekeerde bewijslast
4 augustus technische vraag Groenlinks over aankondiging bovengrondse activiteiten van de NAM
30 augustus technische vraag D66 over Svz adviesrol en samenwerking lokale overheden

Date : 18-9-2018 17:11:30

16.906

To : "██████████" ██████████@assen.nl
Subject : RE: motie vreemd aan de orde/gaswinning
Attachment : motie gaswinning.doc;zienswijze 23-5-17.pdf;

██████████
Hier in rood de concept beantwoording en de zienswijze .

Met vriendelijk groet,

██████████
Beleidsadviseur gemeente Assen
Team Strategie en Advies
T 0592-36██████████
M 06-██████████
Website: www@assen.nl

Van: ██████████
Verzonden: dinsdag 18 september 2018 15:17
Aan: ██████████ ██████████
Onderwerp: FW: motie vreemd aan de orde/gaswinning

Van: Griffier
Verzonden: dinsdag 18 september 2018 15:10
Aan: Marco Out <M.Out@assen.nl>; Harmke Vlieg <H.Vlieg@assen.nl>; Gea Smith <G.Smith@assen.nl>; Roald Leemrijse <R.Leemrijse@assen.nl>; Janna Booij-Venekamp <J.Booij@assen.nl>
CC: ██████████ ██████████@assen.nl; Griffier <griffier@assen.nl> ██████████ ██████████@assen.nl
Onderwerp: FW: motie vreemd aan de orde/gaswinning

Geacht college,

Bijgaand een motie vreemd aan de orde van de dag, die de fracties van SP en PLOP voornemens zijn in te dienen op donderdag a.s.

Vriendelijke groeten,
██████████

Van: Jannie Drenthe
Verzonden: dinsdag 18 september 2018 13:36
Aan: Bert Wienen <B.Wienen@assen.nl>; Bert Homan <bert@berthoman.eu>; C.M.V Boonzaaijer <C.Boonzaaijer@assen.nl>; Hans Marskamp <H.Marskamp@assen.nl>; Natasja Lubbers <n.lubbers@assen.nl>; Cindy Vorselman <C.Vorselman@assen.nl>; Ronald Witteman <r.witteman@assen.nl>; Clemens Otto <c.otto@assen.nl>; Remi Moes <R.Moes@assen.nl>; Lia de Ruiter-Dekker <L.Ruiter-Dekker@assen.nl>
CC: Jannie Drenthe <j.drenthe@assen.nl>; Griffier <griffier@assen.nl>
Onderwerp: motie vreemd aan de orde/gaswinning

Hallo mede raadsleden,
Hierbij de motie vreemd aan de orde die SP en PLOP a.s. donderdagavond willen indienen in de raad.
Ik hoor graag of jullie deze willen ondersteunen/mee in willen dienen,

██████████ ██████████
met vriendelijke groet,
Jannie Drenthe ██████████

Disclaimer:
Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

MOTIE

Onderwerp: verzoek nieuw ontwerp instemmingsbesluit Gaswinning Westerveld

De raad van de gemeente Assen in vergadering bijeen d.d. 20 september 2018

Constateerend dat:

- A. *Het huidige proces instemmingsbesluit Gaswinning Westerveld is gebaseerd op onderzoeken uit 2015 en 2016*
- B. *Er inmiddels schademeldingen vanuit Marsdijk binnen zijn gekomen bij de NAM waarvan een aantal erkend en afgehandeld zijn als mijnbouwschade. Deze zijn ontstaan en ingediend na de start van de gaswinning onder Marsdijk*
- C. *Hiermee twijfels zijn ontstaan aan de geconstateerde risico's betreffende Vries-Zuid, geconcludeerd in de onderzoeken TCBB en de Mijnbouwraad en van TNO*
- D. *De verwachting van de raad is dat de risico-klasse hoger is dan 2 in plaats van de aangegeven risico-klasse onder 2 (ligt er dicht tegen aan)*
- E. *Dat dit nieuwe feiten zijn die niet meegenomen kunnen zijn in de ingediende zienswijzen*
- F. *De afhandeling van de schade onder een nieuwe protocol wordt afgehandeld en dat de raad geen inzicht heeft in dit nieuwe protocol en dus niet kan afwegen of dit voldoende is, ook dit is nieuwe informatie*

Ad B/E:

Ad C/D:

In onze zienswijze is onder paragraaf 7.1 onder onzekerheden en onder paragraaf 7.2 onder ontbrekende/onjuiste gegevens door ons al aangegeven dat wij vinden dat de minister gelet op de onzekerheden in de berekeningen van de effecten van de gaswinning, nu niet tot een afgewogen besluit kan komen en tevens de seismische risicoanalyse (SRA) opnieuw moet laten uitvoeren en voorleggen aan haar adviseurs (Tcbb/ Sodm).

Ad F:

In paragraaf 9.2 onder het kopje schadeafhandeling van onze zienswijze hebben we al aangegeven dat we vinden dat de minister pas een instemmingsbesluit kan nemen als een onafhankelijke schadeafhandeling operationeel is.

Overwegend dat:

- *de nieuwe informatie over schademeldingen en de verwachting dat de daarmee gehanteerde risico-klasse te laag is ingeschat en het nieuwe protocol schade-afhandeling niet zijn meegenomen in het voorliggende proces instemmingsbesluit Gaswinning Westerveld*
- *de raad hierover wil communiceren met de minister en daarom dit verzoek aan de minister doet deze nieuwe feiten wel mee te nemen in zijn overwegingen*
- *hiervoor is dan een nieuw concept-besluit zou zijn*

Concluderend dat:

- *de hier eerder genoemde nieuwe informatie meegewogen moet worden bij het nemen van het instemmingsbesluit*

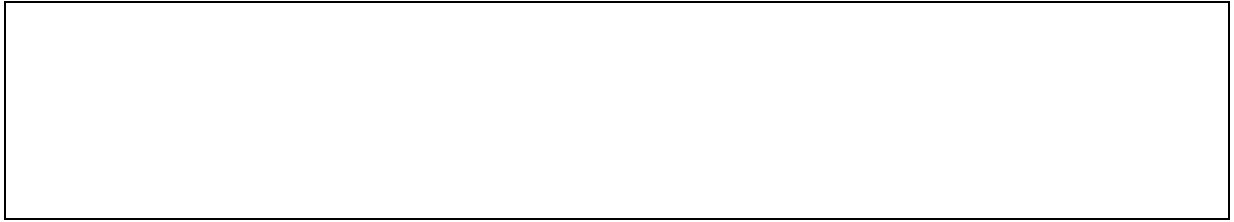
Besluit:

- Het college op te dragen de Minister te verzoeken een nieuw concept-instemmingsbesluit te nemen waarin de nieuwe feiten zijn meegewogen

En gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening:

[naam fractie]

23 Mei 2017

***Zienswijze Winningsplan
Westerveld***

INHOUD	BLAD
1 INLEIDING	3
2 SAMENVATTING EN CONCLUSIE	4
2.1 Samenvatting	4
2.2 Conclusie	6
3 MAATSCHAPPELIJKE IMPACT	7
4 COMMUNICATIE	9
5 REIKWIJDTE EN KADERS WINNINGSPLAN	11
5.1 Doelmatigheid	11
5.2 Kadern schade	11
5.3 Natuur en milieu – Nationaal Park Drentsche Aa	12
5.4 Reikwijdte winningsplan m.b.t. aantal verschillende velden	13
6 PRODUCTIE	14
6.1 Productie put Vries-10	14
6.2 Productiesnelheid	15
6.3 Totale productie en fluctuaties en duur van het besluit	15
7 ONZEKERHEDEN/ ONTBREKENDE ZAKEN	17
7.1 Onzekerheden	17
7.2 Ontbrekende/onjuiste gegevens	18
8 BODEM BEWEGING	19
8.1 Bodemdaling	19
8.2 Bodemtrilling	19
8.3 Reservoirstimulatie/ Fracken	19
9 SCHADE	21
9.1 Voorkomen van schade (wettelijke verplichting)	21
9.2 Afhandeling van schade	22
9.3 Lusten en lasten	23
10 RISICOBEHEERSYSTEEM	24
11 ARTIKELEN ONTWERPBESLUIT	26

BIJLAGE 1: ADVIES WINNINGSPLAN WESTERVELD

1 INLEIDING

Op 8 mei 2017 heeft u het ontwerp-instemmingsbesluit op het winningsplan Westerveld gepubliceerd. In uw ontwerp-instemmingsbesluit geeft u tevens uw reactie op het advies dat wij in januari 2017 op het winningsplan hebben uitgebracht.

Wij hebben u in januari geadviseerd om niet in te stemmen met het winningsplan. Subsidiair hebben we onder andere aangegeven dat onafhankelijke validatie, schadebeperking, schadeafwikkeling en een risicobeheersysteem op voorhand goed moeten zijn geregeld. Wij hebben dit advies uitgebreid gemotiveerd.

We zien dat u in het ontwerp-instemmingsbesluit op een aantal punten tegemoet komt aan ons advies. In ons advies hebben we niet alleen naar de technisch juridische aspecten gekeken, maar het winningsplan ook beoordeeld op de maatschappelijke consequenties. De aanleiding voor de gewijzigde Mijnbouwwet (Mbw) was immers vooral om het burgerperspectief goed mee te nemen in de beoordeling van de winningsplannen.

In de afgelopen periode is er meer aandacht gekomen voor de veiligheid en het welzijn van inwoners die op en nabij gasvelden wonen. Onder andere vanwege de zorgen die wij hebben over de directe en indirecte gevolgen van de gaswinning op het leven van de inwoners van het gebied, dienen wij deze zienswijze in op uw ontwerp-instemmingsbesluit. Bij het opstellen van deze zienswijze zijn de decentrale overheden, net als in het adviestraject, weer samen opgetrokken.

Leeswijzer

In deze zienswijze is dezelfde volgorde gehanteerd als in het advies dat wij in januari aan de minister hebben geleverd. Dit advies maakt onderdeel uit van de zienswijze (Bijlage I).

2 SAMENVATTING EN CONCLUSIE

2.1 Samenvatting

Vanuit betrokkenheid, zorg en oprechte belangstelling hebben wij het winningsplan en uw ontwerp-instemmingsbesluit bestudeerd. Vanwege de zorgen die wij hebben over de directe en indirecte gevolgen van de gaswinning op het leven van de inwoners van het gebied en de invloed op natuur en milieu, dienen wij deze zienswijze in op uw ontwerp-instemmingsbesluit. Bij het opstellen van deze zienswijze zijn de lokale overheden, net als in het adviestraject, weer samen opgetrokken.

Wij hebben u eerder geadviseerd om niet in te stemmen met het winningsplan Westerveld. Subsidiar hebben wij onder andere aangegeven dat onafhankelijke validatie, schadebeperking, schadeafwikkeling en een risicobeheersysteem op voorhand goed moeten zijn geregeld. Wij hebben dit advies uitgebreid gemotiveerd. Na bestudering van het winningsplan en het ontwerp-instemmingsbesluit komen we tot de volgende opmerkingen.

Veiligheid

Uit het winningsplan en de bijbehorende adviezen van TNO en Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) maken wij op dat er weliswaar geen veiligheidsrisico's bestaan voor de gebieden in en rond de gasvelden en haar inwoners, maar dat er wel schade – waaronder constructieve – kan ontstaan aan gebouwen. In ons advies hebben we aandacht gevraagd voor onzekerheden omtrent allerlei berekeningen. Omdat volgens ons rond de effecten en gevolgen van gaswinning op de ondergrond en bovengrondse bouwwerken nog altijd veel onduidelijk is, adviseerden wij u met uiterste terughoudendheid conclusies te verbinden aan de berekeningsresultaten van de maximaal te verwachten seismische activiteit. U ben daar in het ontwerpbesluit niet op ingegaan.

Productieniveau, -snelheid en duur van het instemmingsbesluit

In het ontwerpbesluit is niet onderbouwd of en waarom de winning uit deze velden gedurende 10 jaren noodzakelijk is. Het lijkt er op dat winning uit deze velden als een gegeven wordt beschouwd. Dat zal echter nader onderzocht en gemotiveerd moeten worden. Wij vinden het onwenselijk dat het instemmingsbesluit een looptijd heeft van 10 jaren. Voorts dient het instemmingsbesluit beperkingen ten aanzien van productietempo (voorkomen van fluctuaties) te bevatten.

Communicatie

Inwoners in het gebied dat het winningsplan Westerveld bestrijkt, hebben zorgen over hun veiligheid en over eventuele schade aan hun eigendommen. In uw brief van 14 april 2017 (kenmerk DGETM-EO/17049086) gericht aan de colleges van B&W concludeert u dat de oude winningsplannen werden geschreven door experts voor experts en dat deze dus ongeschikt zijn voor advisering en inspraak door burgers en lokale overheden. Het winningsplan Westerveld dat nu ter besluitvorming voorligt is nog geschreven in deze oude stijl.

Voorkomen en beperken van schade

Wij zijn van mening dat in de Mijnbouwwet primair de nadruk ligt op het voorkomen van schade door mijnbouwactiviteiten (preventief handelen, zie bijvoorbeeld artikel 33 Mbw, en niet op het geoorloofd zijn van mijnbouwactiviteiten, mits de nadelige gevolgen daarvan door de exploitant / operator worden weggenomen of verzacht (curatief handelen).

Wij vinden dat u het begrip schade ten onrechte beperkt tot enkel schade in de zin van het Burgerlijk wetboek (BW). Het schadebegrip in de Mijnbouwwet is veel breder. Dat heeft dus gevolgen voor uw toetsingskader.

Bodemdaling

In ons advies hebben we aandacht gevraagd voor de prognose van de bodemdaling. Wij constateren dat u onze adviezen heeft overgenomen en vastgelegd in artikel 2 van uw besluit.

Schadeafhandeling

In uw ontwerpbesluit geeft u aan met ons van mening te zijn dat er behoefte is aan een adequate regeling voor de afdoening en vergoeding van schades en compensatie. Wij zijn tevreden dat u ons standpunt aangaande afhandeling van schade onderschrijft en dat u in uw ontwerpinstemmingsbesluit regels stelt om één en ander te bewerkstelligen. Wij zijn echter van mening dat u de verantwoordelijkheid hiervoor ten onrechte primair neerlegt bij de NAM en de decentrale overheden.

Meet- en regelprotocol

In hoofdstuk 7 zijn we ingegaan op de onzekerheden van berekeningen en voorspellingen van bodemdaling en bodemtrilling bij gaswinning. Tcbb noemt een mogelijke bevingszwaarte van 3,9 op de schaal van Richter en daarmee een grote kans op constructieve schade. Onze inwoners moeten beschermd worden tegen dit risico. Wij vinden het daarom, als u toch gaat winnen, van groot belang dat er een serieus risicobeheersysteem moet worden opgesteld. Wij constateren dat u de NAM verplicht een risicobeheersysteem voor de bevende voorkomens (dit zijn velden die eerder hebben gebeefd) op te laten stellen en dit ter goedkeuring voor te leggen aan SodM. Echter om invulling te geven aan de rechtszekerheid van onze inwoners zou dit transparant moeten gebeuren en dus al bij het winningsplan ter instemming gevoegd moeten zijn. Tevens vinden wij dat het risicobeheerssysteem voor alle velden moet worden aangelegd.

Fracken en zuurstimulatie

In ons advies hebben we aandacht gevraagd voor de risico's van deze technieken. Wij constateren dat u ons advies heeft overgenomen en vastgelegd in artikel 1 van uw besluit. Onduidelijk is echter aan welke paragrafen en passages van het winningsplan nu exact instemming is onthouden. U geeft echter ook aan dat bij de toepassing van zuur- en hydraulische stimulatie door de NAM een nieuwe wijziging van het winningsplan ingediend dient te worden en afhankelijk van de aard van de wijziging, besloten wordt welke procedure voor de besluitvorming hierover gevolgd zal worden. Bij een minimale wijziging kunt u dan de bagatelclausule in werking laten treden en wordt niet de uitgebreide procedure gevolgd. Daarmee wordt naar onze mening het burgerperspectief in die situatie dan niet voldoende ingevuld.

2.2 Conclusie

Wij vinden dat u in het ontwerp-instemmingsbesluit dat nu voorligt, u deels tegemoet komt aan het door u omarmde advies van de Onderzoekraad voor de Veiligheid (OvV). Dat geeft aan dat het burgerperspectief structureel en herkenbaar moet worden meegewogen in de besluitvorming. In uw afweging zijn echter de effecten van de gaswinning in het gebied -en met name ook het voorkomen van die effecten- naar onze mening onvoldoende meegenomen. Onder deze effecten verstaan wij de directe en indirecte gevolgen zoals het ontstaan van schade en nadelige effecten op natuur en milieu, het gevoel van veiligheid, leefbaarheid en economie.

In uw besluit baseert u zich nu voornamelijk op het advies van SodM omtrent het planmatig beheer van de winning aangevuld met de resultaten van de Seismische Risico Analyse (SRA). Dit advies is conform de wettelijk voorschriften opgesteld en gaat daarmee inhoudelijk nog voorbij aan de maatschappelijke effecten, die volgens de nieuwe mijnbouwwet ook nadrukkelijk meegewogen dienen te worden.

In het winningsplan en de technische adviezen wordt de kans op een zware beving als klein beoordeeld. Tegelijkertijd is er nog altijd weinig bekend over het gedrag van (kleine) aardgasvelden en is het deels gissen wat er precies gebeurt in de diepe ondergrond. In zijn advies van 13 april jl. schrijft de Inspecteur-generaal van de SodM over de Groningersituatie dat de modellen te kort schieten. Wat we wel weten, is dat de velden in het plangebied hebben gebeefd en in het geval van Eleveld zelfs met een magnitude van groter dan 2,0 op de schaal van Richter. U kunt geen garantie geven dat zich een dergelijke of veel zwaardere beving niet voor zal doen.

Tal van zaken zijn in het winningsplan nog niet uitgewerkt en gespecificeerd zoals de natuurtoets/ Milieu Effect Rapportage voor de Drentsche Aa en een gespecificeerd meet- en monitoringplan. Ook de uitgevoerde SRA is gebaseerd op onjuiste gegevens waarbij onder andere het vastgestelde bestemmingsplan Werklandschap Assen Zuid niet is meegenomen. Ook ontbreekt in het winningsplan informatie over de exacte locaties van winningsputten in de gasvelden, geplande locaties van winputten en de winningshoeveelheden per put zoals het Mijnbouwbesluit vereist. Tenslotte gaat het winningsplan niet in op de vraag op welke wijze schade wordt voorkomen. Dit zijn belangrijke zaken die in het winningsplan ontbreken en die niet reparabel zijn in de lopende procedure. Wanneer zonder deze informatie besluitvorming plaatsvindt wordt de rechtszekerheid van onze inwoners naar onze mening ernstig geschaad.

Dit alles overziend, zijn wij van mening dat u niet kunt instemmen met het Winningsplan Westerveld.

3 MAATSCHAPPELIJKE IMPACT

Uit onderzoek blijkt een duidelijk verband tussen het optreden van schade, veiligheidsbeleving en gezondheidsklachten. Schade aan de eigen woning, maar ook schade in de omgeving gaan gepaard met een sterk verlaagd gevoel van veiligheid. Wij willen niet in een situatie belanden waar zich dit voordoet.

In een gebied met schade door gaswinning zijn meer gezondheidsklachten en zien we een zelfde patroon als bij het ervaren van onveiligheid. Meer mensen zijn daar psychisch ongezond en een hoger percentage gaat regelmatig naar de huisarts.

Op 1 maart jongstleden heeft de rechtbank Noord Nederland geoordeeld dat de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) aan een deel van de inwoners van het Groningenveld de immateriële schade moet vergoeden. De NAM is aansprakelijk voor de door inwoners van het Groningenveld geleden en/of nog te lijden immateriële schade, als gevolg van aardbevingen. Belangrijke reden voor de uitspraak is dat de NAM volgens de rechtbank ernstige inbreuk maakt op een fundamenteel persoonlijkheidsrecht, namelijk het recht op een ongestoord woongenot.

Door de jarenlange ontkenning van de aardbevingsproblematiek is het vertrouwen bij de bevolking weggevloeid in alle instituties die te maken hebben met de gaswinning en de gevolgen daarvan. Het is belangrijk dat dit vertrouwen weer wordt hersteld. Bij de beoordeling van het winningsplan moet daarom, conform het advies van OvV, niet alleen naar een acceptabel veiligheidsniveau worden gekeken, maar ook naar de effecten op schade en maatschappelijke acceptatie.

In uw ontwerp-instemmingsbesluit heeft u naar onze mening onvoldoende aandacht voor de maatschappelijke gevolgen.

Wij vinden dat u:

- 1. In navolging van het door u omarmde advies van de OvV de maatschappelijke gevolgen expliciet en transparant dient te benoemen en te betrekken in uw afweging.**

Energiebeleid

In het ontwerp-instemmingsbesluit gaat u in op het beleid omtrent energie. U geeft terecht aan dat Nederland aardgas nodig heeft. De reden hiervan is onder andere een tot nu toe achterblijvend rijksbeleid op het vlak van verduurzaming van de energievoorziening.

U geeft aan dat wanneer aardgas veilig kan worden gewonnen, het wenselijk is dit uit Nederlandse bodem te winnen. En Nederland minder afhankelijk is van gasimport. In dit verband wijzen wij u er op dat een deel van het Nederlandse aardgas nog altijd bestemd is voor export. Wat betreft de gasimport, geeft Noorwegen aan dat ze graag aardgas aan Nederland levert. Wij kunnen geen andere reden dan economische bedenken, om niet in te gaan op dit aanbod.

Bovenstaande overziend doet ons concluderen dat u een belangenafweging heeft gemaakt tussen economie c.q. inkomsten voor de staat en het veilig en zorgeloos kunnen wonen en leven

door de inwoners van onze regio. U bent bevoegd om deze afweging te maken. Wij vragen u echter om dit in de definitieve beschikking transparant te formuleren.

Het valt ons op dat u in de instemmingsbesluiten inzake gaswinning uit het Groningenveld uitgebreid tracht te motiveren waarom de door u vergunde winningsniveaus nodig zijn in verband met de leveringszekerheid. In het onderhavige ontwerpbesluit lijkt u voetstoots aan te nemen dat de in het winningsplan Westerveld aangevraagde niveaus noodzakelijk zijn.

Wij lezen nergens in de tekst uw motivatie over de noodzaak om de in het Winningsplan genoemde hoeveelheden ook in relatie tot het tijdsverloop te winnen. Anders gezegd: Zijn de genoemde hoeveelheden wel nodig ook in relatie tot de versnelling van de verduurzaming? En zo ja, kunnen deze hoeveelheden niet op een andere plek veiliger gewonnen worden? Bijvoorbeeld onder andere op plekken zonder stedelijke bebouwing c.q. bebouwingsconcentraties?

Wij vinden dat u:

- 1. Een duidelijker motivering moet geven over de afweging die u maakt.**
- 2. Moet aantonen dat de genoemde hoeveelheden nodig zijn voor de leveringszekerheid.**

4 COMMUNICATIE

Inwoners in het gebied dat het winningsplan Westerveld bestrijkt, hebben zorgen over hun veiligheid en over eventuele schade aan hun eigendommen. Inwoners van de Asser woonwijk Marsdijk hebben aangegeven tegen gaswinning te zijn en hebben daarom meer dan 2.000 handtekeningen verzameld en aan u overhandigd. Duidelijk is daarmee dat het maatschappelijk draagvlak voor gaswinning in Drenthe, zwaar onder druk staat.

In 2015 heeft de OvV een 5-tal aanbevelingen gedaan over aardbevingsrisico's in Groningen. De OvV wilde meer aandacht voor veiligheid in de besluitvorming en wilde dat er door NAM en EZ meer gecommuniceerd wordt over de onzekerheden in de voorspellingen en hoe zij hiermee om wil gaan. Dit heeft geresulteerd in vijf aanbevelingen.

Eén van de vijf aanbevelingen was het burgerperspectief meenemen in de besluitvorming van winningen. Dit heeft u gedaan door in de nieuwe Mijnbouwwet lokale overheden en inwoners een rol te geven in de besluitvorming door middel van inspraak.

In uw brief van 14 april 2017 (kenmerk DGETM-EO/17049086) gericht aan de colleges van B&W concludeert u dat de oude winningsplannen werden geschreven door experts voor experts en dat deze dus ongeschikt zijn om ter advisering en ter inspraak aan burgers en lokale overheden voor te leggen. Het winningsplan Westerveld dat nu ter besluitvorming voorligt is nog geschreven in deze oude stijl.

In het ontwerpbesluit geeft u aan dat u zorgvuldige en publieksvriendelijke communicatie wilt borgen. U geeft aan dat uw ministerie werkt aan een maatschappelijke licentie en een publieksvriendelijke oplegger. Tegelijkertijd constateren we deze vooralsnog niet concreet toegepast zijn en dat u verwijst naar een drietal (traditionele) inloopbijeekkomsten voor inwoners.

Daarmee komen we tot de conclusie dat uw voornemen om te komen tot transparante en consistente communicatie nog onvoldoende tot zijn recht komt in dit ontwerpbesluit. Omdat wij als lokale overheden de belangen dienen van onze inwoners, moeten wij u er alsnog op wijzen dat NAM en het ministerie van EZ zorgvuldiger en publieksvriendelijker moeten communiceren met de burgers dan tot nu toe gebeurt. Het verhelderen van rollen, taken en verantwoordelijkheden op dit gebied en hier op een transparante wijze uitvoering aan geven, is wat vooralsnog ontbreekt.

Wij stellen vast dat u met ons constateert dat het winningsplan lastig is te lezen voor niet-ingewijden. De door u voorgestelde reparatie door tijdens de inloopavonden het winningsplan nader toe te lichten is naar onze mening niet voldoende. Hierdoor krijgen niet alle inwoners de gelegenheid het winningsplan te doorgronden.

Door het niet begrijpelijk zijn van zowel het winningsplan als het ontwerp-instemmingsbesluit wordt geen goede invulling gegeven aan het inwonerperspectief en is het hierdoor voor de inwoners niet mogelijk om op een goede manier zienswijzen kenbaar te maken.

Wij vinden dat:

- 1. Het winningsplan en ontwerpbesluit op het aspect van leesbaarheid en daarmee het burgerperspectief niet voldoen aan ministeriële toezeggingen en er daarom een nieuw winningsplan en ontwerpbesluit moeten komen.**

5 REIKWIJDTE EN KADERS WINNINGSPLAN

5.1 Doelmatigheid

In ons advies hebben we gevraagd om inzicht te geven in de kaders waaraan het winningsplan is getoetst op het aspect doelmatigheid van de gaswinning. Deze toetsing draait volgens u vooral om planmatig beheer. Hierbij gaat het om de vraag of de door de mijnbouwonderneming in het winningsplan aangegeven winbaarheidsfactor reëel is, gezien de technische parameters en geologische omstandigheden van het reservoir.

U concludeert dat het winningsplan Westerveld op basis van deze toetsing voldoet aan wettelijke eisen die gesteld worden aan planmatig beheer en daarom geen reden ziet instemming met het winningsplan te weigeren of voorschriften eraan te verbinden.

Wij kunnen uw redenering hierin volgen. Wel zijn wij van mening dat een bredere beoordeling op het aspect doelmatigheid wenselijk is. Voorts zijn wij van mening dat als de doelmatigheid van onderhavig winningsplan wordt beoordeeld in relatie tot de maatschappelijke gevolgen dit tot een ander besluit behoort te leiden. Wij zullen dit standpunt in de paragrafen 5.3 (Natuur en milieu) en 9.1 (Voorkomen van schade) nader toelichten.

5.2 Kadern schade

In ons advies hebben wij u gevraagd zo spoedig mogelijk een kader te stellen waarin duidelijk beschreven staat wat onder schade wordt verstaan.

Voor het begrip 'schade' verwijst u naar artikel 36, eerste lid, onderdeel a, van de Mijnbouwwet (Mbw) en de mogelijke aansprakelijkheid van de NAM voor schade die ontstaat door de gaswinning op grond van het Burgerlijk Wetboek Boek 6 artikel 177 - deze te vergoeden. Daarbij zal volgens u het schadebegrip zoals dat gehanteerd wordt in het kader van het Burgerlijk Wetboek leidend zijn. Daarbij verwijst u nog naar het landelijk loket mijnbouwschade, waar personen met schade als gevolg van gaswinning zich per 1 januari 2017 kunnen melden.

Uw opvatting over het begrip schade is naar onze mening te beperkt. Het begrip schade is in art. 1 sub b Mbb ruim gedefinieerd: iedere aantasting van één van de in art. 49 lid 2 en 3 Mbw genoemde belangen, waaronder veiligheid van omwonenden en de bescherming van het milieu. Het winningsplan moet daarover informatie bevatten (zie art. 35 lid 1 sub f Mbw en art. 24 lid 1 sub q en s en art. 24 lid 2 Mbb) en u dient het winningsplan daarop te beoordelen. Dat is een aanmerkelijk ruimere toets dan alleen de aanwezigheid of het voorkomen van schade in de zin van het Burgerlijk Wetboek.

Wij zijn ons bewust dat het begrip 'schade' zich niet eenvoudig generiek laat definiëren. Ook recente rechterlijke uitspraken getuigen ervan dat de het begrip 'schade' en het aansprakelijkheidsvraagstuk in het mijnbouwdossier nog volop in ontwikkeling zijn.

5.3 Natuur en milieu – Nationaal Park Drentsche Aa

Wij hebben u in ons advies gevraagd het winningsplan te toetsen op nationale en internationale wetgeving op het gebied van natuur- en soortenbescherming gelet op het aanwezige Natura2000 gebied. Ook hebben we voor het Drentsche Aa-gebied u in algemene zin reeds gewezen op het feit dat er aan de uitvoering van het Winningsplan mogelijk nadelige gevolgen kunnen zijn verbonden voor wat betreft de effectiviteit van de investeringen in de maatregelen ter bescherming en instandhouding van het gebied. U geeft in uw ontwerp besluit aan de NAM te zullen vragen om de voor deze beoordeling benodigde informatie op korte termijn aan te leveren, zodat deze voorafgaand aan het definitieve besluit meegewogen kan worden.

Wij stellen daarmee vast dat de gevolgen van de gasvelden in dit winningsplan Westerveld voor de beschermde status van het Natura-2000-gebied Drentsche Aa in strijd met art. 24 lid 1 sub q, r en s Mbb, nog niet zijn onderzocht. Een beoordeling van effecten op het Natura 2000-gebied is derhalve onvoldoende in uw ontwerp instemmingsbesluit meegewogen. Onlangs is er een beheerplan voor het Natura-2000 Drentsche Aa door uw ministerie opgesteld. Ook daaraan zal u het winningsplan moeten toetsen.

Het Drentsche Aa-gebied is niet alleen een Natura-2000 gebied. Voor het stroomdal van de Drentsche Aa is als uitvloeisel van de Europese Kaderrichtlijn Water ook een maatregelenpakket van kracht om de waterkwaliteit in het gebied te verbeteren ter ondersteuning van het behoud en de ontwikkeling van kenmerkende natuurwaarden. Dit maatregelenpakket is vastgesteld door de provincies Groningen, Drenthe en het waterschap Hunze en Aa's en wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van laatstgenoemd waterschap.

De Natuurtoets zoals bedoeld op pag. 22 van het winningsplan dient zich daarom niet te beperken tot een beoordeling van de impact van de gaswinning op soortenbescherming of de unieke natuurlijke kenmerken en habitattypes van het Drentsche Aa-gebied als Natura 2000 gebied / Nationaal Park. De natuurtoets zal ook uitsluitend moeten geven over de vraag in hoeverre het bereiken van de KRW-waterkwaliteitsdoelstellingen als gevolg van de uitvoering van het winningsplan wordt belemmerd en de vraag of de mogelijkheden tot behoud en bescherming van de aanwezige kwaliteit van oppervlaktewater- en grondwaterstromen al dan niet negatieve gevolgen ondervindt door toedoen van deze mijnbouwactiviteiten.

Voorts menen wij dat voor dit winningsplan Westerveld een MER-rapportage verplicht is. Dit vanwege de samenhang tussen de bepalingen van art. 7.2a van de Wet milieubeheer en art. 2.8 van de Wet natuurbescherming, zoals die op 1 januari 2017 in werking is getreden.

Te meer omdat de uitvoering van dit winningsplan zeer waarschijnlijk negatieve gevolgen kan hebben voor het Natura-2000-gebied Drentsche Aa.

Al met al zal uit hoofde van art. 24 Mbb en het Besluit MER nog veel onderzoek gedaan moeten worden naar de gevolgen van het winningsplan voor natuur en milieu. Wij begrijpen niet hoe u – bij gebreke van die informatie – reeds nu een oordeel kunt hebben over de gevolgen van het winningsplan voor natuur en milieu (art. 36 lid 1 sub c en d Mbw). Wij maken er bezwaar tegen dat die informatie niet reeds op dit moment bekend is en dus geen onderwerp kan zijn van zienswijzen/inspraak. U zult het ontwerpbesluit – aangepast aan en mét de nieuwe

milieuinformatie – daarom nogmaals in ontwerp ter inzage moeten leggen, zodat wij, burgers en belangenorganisaties in de gelegenheid zijn daarop overeenkomstig art. 34 lid 4 Mbw een zienswijze in te dienen.

Wij vinden dat:

1. **Uit het oogpunt van een integrale belangenafweging, het ontbreken van een volledige natuurtoets een belangrijke omissie is in uw ontwerpbesluit, conform artikel 36 van de Mijnbouwwet. Wij zijn van mening dat dit gebrek feitelijk zou moeten leiden tot het onthouden van instemming aan het winningsplan Westerveld.**
2. **Het toevoegen van natuuronderzoek en uw beoordeling daarvan aan uw definitieve besluit is te laat en in strijd met een zorgvuldige voorbereiding als bedoeld in de Algemene wet bestuursrecht. Tevens komt met het later toevoegen van de natuurtoets aan de aanvraag cq. vergunning de rechtszekerheid in het gedrang.**
3. **Voor het onderhavige winningsplan een MER-rapportage verplicht is, conform art 7.2a van de Wet Milieubeheer in samenhang met art. 2.8 van de Wet natuurbescherming en u derhalve het ontwerpbesluit incl. de MER-rapportage opnieuw ter inzage moet leggen.**

5.4 Reikwijdte winningsplan m.b.t. aantal verschillende velden

U motiveert het handhaven van het winningsplan Westerveld en (elf) gasvoorkomens vanuit de technische productiebenadering, die daaraan in het verleden ten grondslag heeft gelegen. Daaraan voegt u toe de overlap van bodemdalingskommen, zoals die historisch werden betrokken. Gegeven eindfase van productie uit het Westerveld systeem ziet u geen aanleiding om deze aanpak te wijzigen.

Wij vinden dat u:

1. **Uw besluit hiermee voldoende heeft gemotiveerd.**

6 PRODUCTIE

6.1 Productie put Vries-10

In ons advies hebben we u gevraagd de voorlopige vergunning voor productie uit put Vries-10 in te trekken en de procedure van onderhavig winningsplan af te wachten. Het is naar de inwoners toe vanuit het gewenste burgerperspectief niet juist om tijdens een vergunningprocedure voor een nieuw winningsplan uit een nieuw geboorde put in het veld Vries Zuid gas te gaan winnen.

In uw antwoord schrijft u “zolang er binnen het vigerende winningsplan (winnings)ruimte is, zoals in het geval van put Vries-10, is er na een nieuw boring geen wijziging van het winningsplan nodig”.

Artikel 24, lid 1 van het Mijnbouwbesluit bepaalt dat een winningsplan onder meer een opgaaf moet bevatten van het aantal boorgaten dat bij de winning wordt gebruikt; een opgaaf van de volgorde en het tijdsbestek van de boorgaten; een opgaaf van de ligging, lengte en diameter van de verbuizing van de boorgaten.

Voor zover wij hebben kunnen nagaan is in het vigerende winningsplan geen boorput benoemd die zich verhoudt tot de specifieke kenmerken van put Vries-10. Put Vries -10 zit dus niet in het vigerende winningsplan. Wij zijn daarom van mening dat uw antwoord in strijd is met de strekking van artikel 24 van het Mijnbouwbesluit.

Pas in het onderhavige winningsplan wordt aangegeven dat in Vries Zuid een nieuwe put is geboord (Vries-10) ter vervanging van put 3c die in 1994 al is geabandonneerd. Wij concluderen op grond van bovenstaande dus dat er al 23 jaar geen gas meer uit dit veld is gewonnen. Is het dan uit oogpunt van zorgvuldigheid naar de inwoners toe correct om de NAM toe te staan op basis van het vigerende winningsplan voor het gasveld Vries-Zuid gas uit een nieuw geboorde put te winnen?

Overigens willen wij erop wijzen dat ook in het onderhavige winningsplan de beschrijving van de boorgaten en verbuizingen niet voldoen aan de wettelijke vereisten (art. 24, lid 1 van het Mbb). Zie bijvoorbeeld paragraaf B4.1 (plaats en wijze waarop koolwaterstoffen in verbuizing treden). Die zeer globale omschrijving voldoet geenszins aan de vereisten van art. 24 lid 1 sub e, f, g en h Mbb). Ook is, in strijd met art. 24 lid 1 sub e Mbb, niet vermeld hoeveel boorgaten bij de winning worden gebruikt. Integendeel, in B4 wordt dat juist uitdrukkelijk in het midden gelaten. Wij verzoeken u in het instemmingsbesluit heel concreet aan te geven welke boorgaten nu wel en welke niet in dit winningsplan zijn opgenomen.

Wij vinden dat:

- 1. Door het in gebruik nemen van put Vries-10 gehandeld wordt in strijd met het vigerende winningsplan en artikel 24 van het Mijnbouwbesluit.**
- 2. Zowel NAM, als uw ministerie van EZ in deze zaak niet zorgvuldig met inwoners en andere overheden hebben gecommuniceerd en geacteerd.**

3. **Vanuit het oogpunt van burgerperspectief het niet begrijpelijk is, dat na ruim 20 jaar geen gas te hebben gewonnen uit het veld Vries Zuid, deze winning uit een nieuwe put als een bestaande winning onder het vigerende winningsplan wordt beschouwd. Wij vinden dat u gelet op bovenstaande deze winning moet laten beëindigen.**
4. **De beschrijving van de boorgaten en verbuizingen in het onderhavige winningsplan niet voldoet aan de wettelijke vereisten (art. 24, lid 1 van het Mbb) en hiermee het plan niet ontvankelijk is, althans daaraan instemming moet worden onthouden.**

6.2 Productiesnelheid

In ons advies hebben we aandacht gevraagd voor de productiesnelheid. De snelheid waarmee gas uit de bodem wordt onttrokken is van invloed op de bodemtrilling. Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) stelde onlangs dat in het Groningengasveld een versnelling van de drukafname overwegend samenvalt met een toename van de aardbevingsdichtheid. Daarom is daar het advies van het SodM om tot optimalisatie van clusteroperaties te komen teneinde (regionale) fluctuaties te vermijden of zo laag mogelijk te houden.

Dit fenomeen kan mogelijk ook voor de gasvelden in het Winningsplan Westerveld van toepassing zijn. Ook voor die velden geldt dan logischerwijs dat fluctuaties zoveel mogelijk voorkomen moeten worden.

In het instemmingsbesluit geeft u aan dat ondanks de ervaringen in Groninger gasveld dat dit onderdeel niet is meegenomen in het winningsplan Westerveld. U stelt dat: “Gegeven de eindfase van de gasproductie uit het Westerveldsysteem zal sprake zijn van een relatief lage drukdalingsnelheid.” Deze stelling wordt door u niet met feiten onderbouwd.

Wij vinden dat u:

1. **Wél aandacht moet schenken aan de effecten van de productiesnelheid en SodM en NAM op moet dragen eerst onderzoek te doen naar de risico's van de productiesnelheid en fluctuaties en op basis hiervan een productiesnelheid in de vergunning op te leggen die niet tot extra risico's leidt op bodemtrilling.**

6.3 Totale productie en fluctuaties en duur van het besluit

In uw ontwerp-instemmingsbesluit stemt u in met de door NAM aangegeven verwachte totale winning per gasveld. Waarbij is aangegeven dat de winning uit het Westerveld systeem naar verwachting tot 2023 zal plaatsvinden, met uitloop tot uiterlijk 2028.

Wij constateren dat behalve een beknopte toelichting op het gaswinningsbeleid in Nederland de noodzaak van onderhavige gaswinnings door u niet wordt onderbouwd. Gezien de negatieve effecten van gaswinning is zo'n motivering en onderbouwing van de noodzaak van gaswinning uit deze velden wel noodzakelijk. Gaswinning uit deze kleine velden is géén gegeven. U moet aantonen dat voortzetting van de winning uit deze velden onvermijdelijk is met het oog op de leveringszekerheid. Ook het winningsplan zelf zou daarover – vervolgens door u te toetsen – informatie moeten bevatten (art. 24 lid 1 sub a en lid 2 Mbb).

Bij de huidige onzekerheden over seismische risico's en energietransitie, is het 'vergunnen' van een winning gedurende tien jaren te lang. Wij menen dat het winningsplan zou moeten gelden voor een periode van maximaal vijf jaren, waarna opnieuw nut en noodzaak van gaswinning uit deze velden moet worden bezien. Immers, het enkele feit dat gaswinning uit deze velden volgens de NAM tot 2028 technisch en economisch mogelijk is, wil niet zeggen dat dat maatschappelijk en tegen het licht van de doelstellingen van de Mbw (voorkomen van schade) en uw regering (zo spoedig mogelijk stoppen met fossiele brandstoffen) ook wenselijk is. Wij bepleiten daarom een ijkmoment over vijf jaren, in de vorm van een nieuw winningsplan per 2023, waarin de op dat moment meest recente inzichten over seismische risico's, schade, leveringszekerheid en energietransitie zijn meegenomen.

Tevens geeft u in uw besluit niet aan in welk tempo dit gas mag worden gewonnen en in hoeverre fluctuaties in winningsniveau's vermeden moeten worden. Enkel het feit dat het hier gaat om gasvelden waarvan de productie zich in de "eindfase" bevindt is naar onze mening onvoldoende reden om niet op deze aspecten in te hoeven gaan.

Wij vinden dat u:

- 1. De noodzaak van de gaswinningen uit het Westerveld systeem moet onderbouwen en tevens aandacht moet schenken aan (het voorkomen van) fluctuaties in het winningsniveau.**
- 2. De geldigheidsduur van een winningsvergunning terug moet brengen tot vijf jaren.**

6.4 Productieniveau high case

Wij hebben in ons advies gevraagd in uw besluit op te nemen dat als de NAM het high case scenario overschrijdt de NAM een nieuw winningsplan in procedure moet brengen. Wij constateren dat u ons advies op dit punt heeft overgenomen.

7 ONZEKERHEDEN/ ONTBREKENDE ZAKEN

7.1 Onzekerheden

De aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid (OvV) uit 2015 die u heeft omarmd gaan specifiek over het communiceren over deze onzekerheden. De OvV adviseerde u om in de communicatie met inwoners transparant te zijn over onzekerheden en uit te leggen welke plaats deze onzekerheid krijgt in de besluitvorming.

In ons advies hebben we ook aandacht gevraagd voor onzekerheden omtrent allerlei berekeningen. Omdat volgens ons rond de effecten en gevolgen van gaswinning op de ondergrond en bovengrondse bouwwerken nog altijd veel onduidelijk is, adviseerden wij u met uiterste terughoudendheid conclusies te verbinden aan de berekeningsresultaten van de maximaal te verwachten seismische activiteit. U ben daar in het ontwerpbesluit niet op ingegaan.

Ook heeft de OvV in 2015 u aanbevolen nader onderzoek te doen naar kennisontwikkeling van de diepe ondergrond. Uit voortschrijdende inzichten van de afgelopen drie jaar blijkt dat de stappen die gemaakt moeten worden nog erg groot zijn en laten zien dat het onderzoek nog in de kinderschoenen staat. De berekening van de dreiging bevat nog erg grote onzekerheden en het kan ook, volgens de Scientific Advisory Committee (SAC) niet uitgesloten worden dat er nog andere fouten in de NAM-modellen aanwezig zijn. Deze berekeningen en de inherente grote onzekerheden werken vervolgens door in de risicoberekeningen. Deze risicoberekeningen zijn vervolgens ook weer omgeven door grote onzekerheden. Dit beeld is onlangs (advies aan u van 13 april jl.) bevestigd door de inspecteur generaal van SodM. Hij gaf daarbij aan dat er momenteel geen rekenmodel beschikbaar is dat de seismiciteit betrouwbaar kan voorspellen.

Op 31 januari 2017 heeft de NAM een rapport uitgebracht (nr. EP201701217189) voor het gasveld Ameland waarvoor u in 2012 opdracht hebt gegeven. Doel was te onderzoeken waarom de bodemdalingssnelheid langzamer afneemt dan de theorie voorspelt en na het einde van de gaswinning niet stopt. In het onderzoek is de aandacht vooral uitgegaan naar hypothesen en methodieken, die wetenschappelijk interessant waren, maar de na-ijlende bodemdalingssnelheid met geen mogelijkheid konden verklaren. De bij het onderzoek betrokken wetenschappers behoren tot de besten op hun vakgebied. Na 30 jaar ervaring en 4 jaar gericht onderzoek is de na-ijling van bodemdaling door gaswinning nog altijd niet onder fysisch voorspelbare controle gekomen. De onzekerheden blijken veel groter dan tot dusverre erkent.

Wij vinden dat u:

- 1. In de besluitvorming niet transparant bent hoe de genoemde onzekerheden zijn afgewogen in de besluitvorming.**
- 2. Gelet op de onzekerheden nu niet tot een afgewogen besluit kunt komen.**

7.2 Ontbrekende/onjuiste gegevens

Wij wijzen u op ons advies om een nieuwe Seismische Risico Analyse (SRA) uit te voeren omdat er geen rekening is gehouden met de ontwikkeling van het Werklandschap Assen-Zuid en andere voorkomende bebouwing en functies. In relatie tot het Werklandschap Assen-Zuid wijzen wij u op de aard en omvang van de bebouwing. Het kan naar onze mening niet zo zijn, dat er in een beoordeling van risico's geen rekening wordt gehouden met een grote ruimtelijke ontwikkeling, die reeds in een bestemmingsplan is vastgelegd (Bestemmingsplan Werklandschap Assen-Zuid vastgesteld op 27-10-2011) en gedeeltelijk voor wat betreft infrastructuur ook is gerealiseerd. Nu u een instemming geeft voor een groot aantal jaren, die deels samenvallen met de planperiode van voormeld bestemmingsplan, moeten nieuwe ontwikkelingen worden meegenomen in uw afweging.

Wij kunnen niet beoordelen of in de SRA wel rekening is gehouden met andere recente bestemmingsplannen die nog geheel of gedeeltelijk moeten worden gerealiseerd. Ook de gehanteerde bevolkingsdichtheden in de risicomatrix voor Eleveld zijn niet correct. Het gasveld Eleveld ligt voor een groot deel in Assen met een bevolkingsdichtheid van 500-1000 inw/km² in plaats van de 250-500 inw/km² die nu in tabel 3.3 in de bijlage van het winningsplan is opgenomen.

Wij vinden dat u:

1. **Een nieuwe SRA moet laten uitvoeren waarin de toekomstige ontwikkeling van het Werklandschap Assen-Zuid (en andere recente bestemmingsplannen) en andere voorkomende bebouwing en functies worden meegenomen en dat u deze SRA opnieuw voor advies moet voorleggen aan alle wettelijke adviseurs. Ook moet de SRA berekening opnieuw gedaan worden met de juiste bevolkingsdichtheid voor het gasveld Eleveld.**

In het algemeen vinden wij het winningsplan multi-interpretabel. In het winningsplan en het ontwerpbesluit is sprake van steeds verschillende benamingen van velden en putten. O.a. over de begrenzingen van de gasvelden Vries Centraal en Vries Zuid en Zevenhuizen/ Zevenhuizen West is verwarring ontstaan omdat gebruik wordt gemaakt van verschillende benamingen. Het is niet duidelijk over welke velden het gaat. Ook ontbreekt in het winningsplan informatie over de exacte locaties van winningsputten in de gasvelden, geplande locaties van winputten en de winningshoeveelheden per put. Wij wijzen u hierbij op hetgeen er onder 6.1 staat over de beschrijving van de boorgaten en verbuizingen. Hierdoor is het voor ons en inwoners niet mogelijk op een goede wijze zienswijzen in te dienen.

Wij vinden dat u:

1. **Het ontwerpbesluit en het winningsplan op dit punt moet corrigeren en opnieuw ter inzage moet leggen.**
2. **Niet kunt instemmen met een winningsplan waarin niet nauwkeurig is omschreven waarvoor instemming wordt gevraagd en dat niet voldoet aan de bepalingen uit de Mijnbouwwet.**

8 BODEMBEWEGING

8.1 Bodemdaling

In ons advies hebben we aandacht gevraagd voor de prognose van de bodemdaling. Wij constateren dat u onze adviezen heeft overgenomen en vastgelegd in artikel 2 van uw besluit.

Wij vinden dat u:

- 1. Uw besluit hiermee voldoende heeft gemotiveerd.**

8.2 Bodemtrilling

In ons advies hebben we gevraagd, in verband met de kans op een door een beving geïnduceerde schade, gehoor te geven aan het plaatsen van seismische meetapparatuur en het risicobeheersysteem te ontwikkelen en operationeel te hebben. Wij vinden dat de uitwerking ervan onvoldoende en volgorde niet correct is. Door de uitwerking pas na het besluit aan de NAM te vragen hebben lokale overheden en inwoners geen zicht op de concrete uitwerking ervan. Bovendien heeft u een aantal maatregelen ten onrechte slechts voorgeschreven voor de velden Eleveld en Vries-Zuid. In hoofdstuk 10 komen we hierop terug.

Ten aanzien van vallende objecten vinden we het jammer dat u niet bent ingegaan op onze vraag om te verduidelijken in hoeverre zaken als vallende objecten zijn meegenomen in de overwegingen die aan het winningsplan ten grondslag liggen.

Wij vinden dat u:

- 1. alsnog inzicht moet geven op welke manier zaken als vallende objecten in uw afweging zijn meegenomen.**

8.3 Reservoirstimulatie/ Fracken

In ons advies hebben we aandacht gevraagd voor de risico's van deze technieken. Wij constateren dat u ons advies heeft overgenomen en vastgelegd in artikel 1 van uw besluit. Onduidelijk is echter welke paragraaf van het winningsplan nu precies niet van toepassing is verklaard.

U geeft echter ook aan dat bij de toepassing van zuur- en hydraulische stimulatie door NAM een nieuwe wijziging van het winningsplan ingediend dient te worden en afhankelijk van de aard van de wijziging, besloten wordt welke procedure voor de besluitvorming hierover gevolgd zal worden. Bij een minimale wijziging kunt u dan de bagatelclausule in werking treden en wordt niet de uitgebreide procedure gevolgd. Daarmee wordt naar onze mening het burgerperspectief dan niet voldoende ingevuld.

Wij vinden dat u:

- 1. De bagatelprocedure om alsnog zuur- of hydraulische stimulatie mogelijk te maken, niet toe moet passen.**
- 2. Precies moet aangeven welk paragraaf uit het winningsplan niet van toepassing is verklaard.**

9 SCHADE

9.1 Voorkomen van schade (wettelijke verplichting)

In ons advies hebben we u geadviseerd om vanwege het ontbreken van een beschrijving van preventieve maatregelen in het winningsplan de NAM te verplichten om preventieve maatregelen voor schade op te nemen in het winningsplan (ex art. 35 lid 1 sub f en art. 24 lid 1 sub r, s en q Mbb) alvorens hierover een besluit te nemen. Deze beschrijving moet er als nog komen en worden gezien als een aanvulling op het voorliggende winningsplan. Deze dient voor advies voorgelegd te worden aan Sodm, Tcbb, decentrale overheden en de Mijnraad.

In uw ontwerpbesluit geeft u aan dat onze conclusie onjuist is en dat u van mening bent dat de op grond van de Mijnbouwwet vereiste preventieve maatregelen in voldoende mate zijn beschreven. U geeft hierbij aan dat sommige velden uit het Westerveld systeem al uit geproduceerd zijn en andere velden alleen in een optimistisch scenario nog zullen produceren. Het niveau van de nog resterende productie is beperkt. Tenslotte merkt u op dat voor de bevende velden Vries-Zuid en Eleveld in het winningsplan melding wordt gemaakt van de plaatsing van versnellingsmeters. U verwijst naar de onderdelen C3, C4, D3 en D4 uit het winningsplan.

In de betreffende paragrafen van het winningsplan is aangegeven dat het huidige monitoringsnetwerk van het KNMI voor voorkomens in risicoklasse I toereikend is en geen additionele monitoringsmaatregelen hoeven worden getroffen. De NAM geeft voorts aan verdere monitoring in overweging te nemen. Waarbij zij denken aan het plaatsen van versnellingsmeters.

Wij zijn van mening dat in de Mijnbouwwet primair de nadruk ligt op het voorkomen van schade door mijnbouwactiviteiten (preventief handelen), en niet op het geoorloofd zijn van mijnbouwactiviteiten, mits de nadelige gevolgen daarvan door de exploitant / operator worden weggenomen of verzacht (curatief handelen). Ten onrechte suggereert u dat bij een reeds werkend gasproductiesysteem de vereisten uit de Mijnbouwwet minder van belang zijn. Overigens benoemt u in dit verband terecht de velden Vries-Zuid en Eleveld ook nog als bevende velden. De Mijnbouwwet maakt bij haar afwegingskader voor het al dan niet instemmen met een winningsplan geen onderscheid naar productiefasen of omvang van de productie cq. grootte van de gasvelden. De Mijnbouwwet stelt dat het winningsplan een beschrijving dient te bevatten van de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging (artikel 35, eerste lid, onderdeel f).

Wij vinden dat:

1. **Omdat er nog diverse velden uit het Westerveld systeem in productie zijn, de vereisten uit de Mijnbouwwet onverminderd van toepassing zijn. Het winningsplan dus een beschrijving dient te bevatten van de maatregelen ter voorkoming van schade door gaswinning. U het winningsplan niet ontvankelijk moet verklaren, althans daaraan uw instemming moet onthouden.**

- 2. De toezegging van de NAM in het winningsplan ten aanzien van de plaatsing van enkele versnellingsmeters te verblijvend is en weinig concreet is geformuleerd. U stelt dan ook ten onrechte dat door de NAM in voldoende mate aan de wettelijke vereisten wordt voldaan.**

9.2 Afhandeling van schade

In ons advies hebben wij u gevraagd zorg te dragen voor een adequate regeling voor afdoening en vergoeding van schades. Dit moet naar onze mening een harde voorwaarde zijn, alvorens door uw minister een positief besluit op dit winningsplan kan en mag worden genomen. Tevens hebben wij u geadviseerd, evenals in het aardbevingsgebied Groningen, een volledig onafhankelijk orgaan in te stellen voor de afwikkeling van schade als gevolg van alle mijnbouwactiviteiten. Tenslotte hebben wij u gevraagd in uw besluit op te nemen dat in geval van een schademelding ter verbetering van de huidige wijze van onderzoek opdracht gegeven wordt tot het doen van onderzoek naar de oorzaak van de schade.

In uw ontwerpbesluit geeft u aan met ons van mening te zijn dat er behoefte is aan een adequate regeling voor de afdoening en vergoeding van schades en compensatie. Voorts geeft u aan dat afspraken hierover primair gemaakt dienen te worden tussen decentrale overheden en de NAM. De NAM heeft aangegeven hieraan te willen meewerken. Om één en ander te bewerkstelligen draagt u in artikel 5 van uw ontwerpbesluit de NAM op te zorgen voor een transparant proces van schademelding, adequaat onderzoek naar en afhandeling van schadeverzoeken binnen een redelijke termijn. Deze informatie – overigens is onduidelijk welke informatie u bedoelt – moet de NAM binnen drie maanden na het onherroepelijk worden van dit besluit openbaar te maken.

Wij zijn verheugd dat u ons standpunt aangaande afhandeling van schade onderschrijft en dat u in uw ontwerp-instemmingsbesluit regels stelt om één en ander te bewerkstelligen. Wij zijn echter van mening dat u de verantwoordelijkheid hiervoor ten onrechte primair neerlegt bij de NAM en de decentrale overheden. De NAM als gasproducent en vergunninghouder én u als vergunningverlenende en toezichthoudende instantie en de Staat als ontvanger van de aardgasbaten dragen hierin namelijk de primaire verantwoordelijkheid. Als decentrale overheden hebben wij in dit verband vooral de verantwoordelijkheid om op te komen voor het lokale belang en het belang van onze inwoners. Vanuit die verantwoordelijkheid zijn wij overigens graag bereid hierin mee te denken.

Wij vinden dat u:

- 1. Als verantwoordelijk minister erop toe moet zien dat – evenals in het aardbevingsgebied Groningen – een volledig onafhankelijk orgaan wordt ingesteld voor de afwikkeling van schade als gevolg van alle mijnbouwactiviteiten (en beheersmaatregelen voor het grondwaterpeil). Voor ons is van groot belang dat de onafhankelijkheid en objectiviteit van de schadeafwikkeling in voldoende mate gegarandeerd zijn.**
- 2. Uw instemmingsbesluit pas van kracht kan laten worden, nadat er een onafhankelijke schadeafhandeling operationeel is.**

3. **Zorg moet dragen dat indien NAM vanwege onvoorziene omstandigheden in de toekomst niet meer of onvoldoende aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen, de vergoeding van schades en compensatie te allen tijde is gegarandeerd door de Staat.**
4. **In de huidige Mijnbouwwet de schadevergoeding vanuit het Waarborgfonds mijnbouwschade niet moet beperken voor natuurlijke personen maar verbreden naar alle rechtspersonen. (lees: ondernemers met bijvoorbeeld een BV of NV).**

9.3 Lusten en lasten

U geeft aan dat u de toezegging heeft gedaan om samen met de energiesector, overheden en maatschappelijke organisaties de lusten-lastenverdeling voor o.a. mijnbouw te verkennen. Daarnaast werkt de koepelorganisatie NOGEPA aan een gedragscode, waarin ook aandacht wordt besteed aan maatregelen (lusten) in de omgeving van een mijnbouwlocatie.

Wij constateren dat het u in uw besluit op het winningsplan gaat om een afweging tussen economische belangen en het veilig en zorgeloos kunnen wonen en leven door de inwoners van onze regio. U kiest in het ontwerp-instemmingsbesluit voor het eerste. De inwoners moeten het doen met “verkenningen” en “werken aan” met betrekking tot de lusten c.q. compensatie.

Wij vinden dat u:

1. **In uw besluit zekerheid en duidelijkheid moet geven over de vorm en omvang van de lusten c.q. compensatie voor de inwoners van de regio en dat dit integraal onderdeel moet zijn van uw afweging.**

10 RISICOBEBEERSYSTEEM

In hoofdstuk 7 (Onzekerheden/ Ontbrekende zaken) zijn we ingegaan op de onzekerheden van berekeningen en voorspellingen van bodemdaling en bodemtrilling bij gaswinning. Huidige modellen zijn niet goed in staat de seismiciteit betrouwbaar te voorspellen volgens het SodM. SodM noemt een mogelijke bevingszwaarte van 3,9 en daarmee een grote kans op constructieve schade. Onze inwoners moeten beschermd worden tegen dit risico. Wij vinden het daarom, als u toch gaat winnen, van groot belang dat er een serieus risicobeheersysteem moet worden opgesteld. Een risicobeheersysteem moet ingezet worden voor:

- Bijsturen winning in geval van bevingen;
- Inzicht in aard en omvang bevingen;
- Vaststellen en begeleiden mogelijke schadegevallen.

Wij zien in het ontwerpbesluit dat u onze advies deels heeft overgenomen en de NAM de verplichting oplegt een representatieve nulmeting aan gebouwen en werken uit te voeren boven en nabij de gasvoorkomens Eleveld en Vries Zuid. U geeft in het voorschrift echter niet aan wat u onder representatief verstaat. U motiveert de nulmeting om bij vermoeden van mijnbouwschade aan het gebouw het oorzakelijke verband tussen gaswinning en gebouwschade te kunnen vaststellen. Vanwege de grote onzekerheden is een goede nulmeting van groot belang bij schadeafwikkeling.

Wij constateren dat u ons advies om de aanbevelingen van Sodm, de Tcbb en de Mijnraad over te nemen heeft ingewilligd en de NAM verplicht aanvullend enkele versnellingsopnemers te plaatsen bij de bevende gasvelden. Doel hiervan is bij een optredende beving een causaal verband te kunnen leggen tussen groundbeweging en schade aan gebouw en werken.

Wij vinden het bijplaatsen van enkele meters echter niet voldoende om een goede relatie te kunnen leggen tussen trilling en schade. De versnellingsmeters moeten ook nauwkeuriger meten dat in het huidige winningsplan is aangegeven (0,5 Mg ipv 1,5 Mg) vergelijkbaar met die worden toegepast in het Groningenveld.

Dit moet onderdeel zijn van een totaal meetplan waarmee een nauwkeuriger inzicht wordt verkregen in aard, sterkte en voorkomen van een beving en het epicentrum van een beving. Het huidig aantal meetpunten is hiervoor volstrekt onvoldoende (2 in Assen en 3 in omgeving Zevenhuizen). Hiervoor is een meetnetwerk nodig in de vorm van een stramien over de gasvelden die doorlopen tot ruim buiten het gasveld aangezien bevingen zich over grote afstanden kunnen verplaatsen. De gasvelden Vries en Eleveld hebben in het verleden al gebeefd waarbij de magnitudes van Eleveld zeker een vergelijkbaar niveau hebben met die van het Groningenveld. Naast versnellingsmeters zijn tiltmeters en glasvezelmeters noodzakelijk om verdraaiing, doorbuiging, verplaatsing en zetting van gebouwen te kunnen registreren; niet alleen in en boven de gasvelden maar ook daarbuiten.

Dit meetsysteem moet geheel worden ingericht en beheert door een onafhankelijke organisatie op kosten van de NAM.

Wij constateren dat u de NAM verplicht een risicobeheersysteem voor de bevende voorkomens op te laten stellen en dit ter goedkeuring voor te leggen aan SodM. Echter om invulling te geven

aan de rechtszekerheid van onze inwoners zou dit transparant moeten gebeuren en dus in de fase van vergunningverlening geregeld moeten zijn. De inwoner moet kunnen zien of de NAM aan zijn verplichtingen voldoet ingeval van schade. Door het plan pas na de vergunningverleningsfase ter goedkeuring bij het SodM te leggen is dat niet het geval.

Tot slot zijn wij van mening dat door u voorgeschreven maatregelen (waaronder versnellingsmeters en een nul-meting) niet beperkt moeten blijven tot de velden Vries-Zuid en Eleveld, maar moeten gelden voor alle velden uit het winningsplan waaruit geproduceerd wordt.

Wij vinden dat:

- 1. u in het kader van rechtszekerheid vooraf nauwkeurig aan moet geven hoe de representatieve nulmeting aan gebouwen en werken moet worden uitgevoerd en in welk gebied de nulmetingen moeten worden uitgevoerd. Bij dit laatste vinden wij dat er nulmetingen moeten worden uitgevoerd in het gehele gebied waar zich bevingen en effecten kunnen voordoen.**
- 2. vanwege de risico categorie van de velden Vries en Eleveld er een totaal meetplan met versnellingsmeters, tilt en glasvezelmeters moet komen, zodanig dat bij registratie van een beving een causaal verband tussen beving en gemelde schade kan worden gelegd. Dit meetplan moet betrekking hebben op het gehele gebied waar zich bevingen en effecten kunnen voordoen.**
- 3. in het kader van de rechtszekerheid in de vergunning een door SodM goedgekeurd risicobeheersysteem inclusief een meet- en monitoringsprotocol moet zijn opgenomen waarmee de inwoners en andere belanghebbenden inzicht krijgen in de verplichtingen van de NAM.**
- 4. Uw instemmingsbesluit pas van kracht te laten worden, nadat het meetsysteem operationeel is en de nulmetingen zijn uitgevoerd.**
- 5. De voorgeschreven maatregelen niet beperkt moet blijven tot de velden Eleveld en Vries Zuid maar moet gelden voor alle producerende velden uit het winningsplan.**

11 ARTIKELEN ONTWERPBESLUIT

Artikel 1:

Gelet op de onvolkomenheden en omissies van het winningsplan en de naar onze mening onvoldoende transparante gemaakte afweging in het ontwerp-instemmingsbesluit over winning en maatschappelijke risico's, zoals in voorgaande hoofdstukken van deze zienswijze is toegelicht zijn wij van mening dat er geen instemmingsbesluit kan worden verleend aan het winningsplan Westerveld. Wij vinden dat u duidelijk en concreet moet aangeven met welke delen (paragrafen) van het winningsplan u niet instemt.

Artikel 2:

Wij kunnen instemmen met dit artikel.

Artikel 3:

Wij zijn van mening dat in dit ontwerp-instemmingsbesluit de plaatsing en aantallen versnellingsmeters onvoldoende is gespecificeerd. Dit geeft onvoldoende rechtszekerheid voor de inwoners. Het meetplan van versnellingsmeters moet onderdeel zijn van een transparant risicobeheersysteem voor alle producerende gasvelden in de besluitvormingsfase van onderhavig winningsplan.

Artikel 4:

Wij zijn van mening dat een risicobeheersysteem onderdeel moet zijn van de besluitvormingsfase van het winningsplan om invulling te geven aan de rechtszekerheid van onze inwoners. Het risicobeheersysteem moet gelden voor alle velden uit het winningsplan waaruit geproduceerd wordt.

Artikel 5:

Wij constateren dat u ons standpunt aangaande afhandeling van schade onderschrijft. Wij zijn echter van mening dat u de verantwoordelijkheid hiervoor ten onrechte primair neerlegt bij de NAM in overleg met de decentrale overheden. Wij zijn van mening dat u ervoor moet zorgen dat – evenals in het aardbevingsgebied Groningen – een volledig onafhankelijk orgaan wordt ingesteld voor de afwikkeling van schade als gevolg van alle mijnbouwactiviteiten.

Artikel 6:

Een representatieve nulmeting is in het besluit niet concreet uitgewerkt en gespecificeerd. Dit moet onderdeel zijn in de fase van besluitvorming van het winningsplan om invulling te geven aan de rechtszekerheid van onze inwoners. en gaan gelden voor alle velden waaruit geproduceerd wordt.

Artikel 7:

Bij de huidige onzekerheden over seismische risico's en energietransitie, is het 'vergunnen' van een winning gedurende tien jaren te lang. Wij menen dat het winningsplan zou moeten gelden voor een periode van maximaal vijf jaren, waarna opnieuw nut en noodzaak van gaswinning uit deze velden moet worden bezien.

Date : 16-12-2016 11:25:46

16.907

F [REDACTED]
To : "[REDACTED]@tynaarlo.nl" [REDACTED]@tynaarlo.nl
C [REDACTED] [REDACTED]
Subject : RE: nieuwe versie advies
Attachment : advies 16-12.docx;

Nu met bestand!

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 16 december 2016 11:25
Aan: '[REDACTED]@tynaarlo.nl' <[REDACTED]@tynaarlo.nl>
CC: [REDACTED] [REDACTED]
Onderwerp: nieuwe versie advies

D [REDACTED]

Hierbij de aangepast versie tov gisteren:

Inleiding en samenvatting gekopieerd uit advies Groningen en toegespitst op onze situatie.

O [REDACTED]
A [REDACTED]

Tot zo

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Rapport

December 2016

concept

Casco Advies Winningsplan Westerveld

Provincie Drenthe, Gemeente Aa en Hunze
Gemeente Assen, Gemeente Tynaarlo, Gemeente
Noordenveld, Gemeente Midden Drenthe
Gemeente Leek, Waterschap Noorderzijlvest
Waterschap Hunze en Aa's, Waterschap Drents
Overijsselse Delta, Provincie Groningen

INHOUD	BLAD
1 INLEIDING	3
2 SAMENVATTING	4
3 HOOFDADVIES	7
4 ALGEMEEN	8
5 COMMUNICATIE	9
6 REIKWIJDTE EN KADERS WINNINGSPLAN	11
6.1 Doelmatigheid	11
6.2 Kadern schade	11
6.3 Natuur en milieu – Nationaal Park Drentsche Aa	11
6.4 Reikwijdte winningsplan m.b.t. aantal verschillende velden	12
7 PRODUCTIE	14
7.1 Productie put Vries-10	14
7.2 Productiesnelheid	14
7.3 Productieniveau high case	15
8 ONZEKERHEDEN/ ONTBREKENDE ZAKEN	16
8.1 Onzekerheden	16
8.2 Ontbrekende/onjuiste gegevens	16
9 BODEM BEWEGING	17
9.1 Bodemdaling	17
9.2 Bodemtrilling	18
9.3 Reservoirstimulatie/ Fracken	19
10 SCHADE	20
10.1 Voorkomen van schade (wettelijke verplichting)	20
10.2 Afhandeling van schade	20
Advies	20
Wij zijn van mening dat:	20
10.3 Lusten en lasten	22
11 RISICOBEHEERSYSTEEM	23

1 INLEIDING

U heeft ons in de gelegenheid gesteld om een advies uit te brengen over het door de NAM ingediende Winningsplan Westerveld. Aangezien dit plan betrekking heeft op de winning uit meerdere aardgasvelden binnen onze gemeente maken wij graag gebruik van deze mogelijkheid. Bij het maken van het advies hebben wij intensief samengewerkt met de andere overheden die een adviesrecht hebben op het Winningsplan Westerveld.

Wij zijn u erkentelijk dat u in een vroegtijdig stadium van uw besluitvorming ons om advies vraagt op het winningsplan 2016 van de NAM. Wij maken graag gebruik van dit adviesrecht vanwege de zorg die wij hebben over de directe en indirecte gevolgen van de gaswinning op het leven van de inwoners van het gebied. Hoewel in de afgelopen periode meer aandacht is gekomen voor de veiligheid en het welzijn van onze inwoners, menen wij blijvend te moeten aandringen om de positie van de inwoners centraal te stellen. Ons advies zal om die reden dan ook breed zijn en zich niet beperken tot een beoordeling van de technische inzichten op de winning en de omstandigheden waaronder dit kan plaatsvinden, maar vooral gericht zijn op de lokale en regionale effecten. Daarbij moet worden opgemerkt dat wij hebben gemeend geen nacalculatie te laten doen van de berekeningen in het winningsplan met bijbehorende addenda door een (onafhankelijke) derde deskundige partij. Dit laten wij in dit stadium graag over aan andere door u gevraagde adviseurs.

Wij vertrouwen erop dat u het advies behandelt conform de relevante bepalingen van de Algemene wet bestuursrecht en de overwegingen uit ons advies transparant meeweegt in uw besluit.

Leeswijzer

Wij hebben onze bevindingen, hoofdconclusies en hoofdadvisie samengevat in het eerste hoofdstuk. In de analyse daarachter treft u een uitgebreidere beoordeling aan van het winningsplan met op onderdelen deelconclusies en -adviezen.

2 SAMENVATTING

Vanuit betrokkenheid en zorg en oprechte belangstelling hebben wij de rapporten intensief bestudeerd. Veiligheid van inwoners en het voorkomen van schade gaat vóór alles. Alle andere aspecten moeten daaraan ondergeschikt zijn, waaronder economische aspecten en leveringszekerheid.

De OvV geeft over het erkennen van onzekerheden en communiceren de volgende toelichting: Onzekerheid en het reduceren ervan dienen uitgangspunten te zijn van het handelen van betrokken partijen, ook in de communicatie naar burgers. Onderzoek over onzekerheden en het daaraan verbinden van maatregelen is daarbij van cruciaal belang volgens de Raad. Onderzoek mag geen excuus zijn om geen maatregelen te treffen of besluiten uit te stellen. Zij pleit derhalve ook voor het hanteren van het voorzorgsprincipe in dat geval "Better safe than sorry". Dat betekent in de communicatie over onzekerheden in samenspraak met deskundigen en risicodragers zoeken naar manieren van beheersing van het risico. Communiceren met burgers moet volgens de OvV meer zijn dan alleen voorlichting geven.

Veiligheid wordt door de OvV breed gedefinieerd in termen van objectieve- en subjectieve veiligheid, respectievelijk het uitblijven van lichamelijk letsel ten gevolge van aardbevingen en gemoedsrust van bewoners. "Het gaat om veiligheid van burgers. Kunnen zij erop rekenen dat incidenten worden voorkomen, schade wordt beperkt, risico's worden beheerst en onzekerheden worden verkend?" U hebt hierop gereageerd met: "De Raad heeft met haar rapportage en aanbevelingen vooral willen bereiken dat bij activiteiten in de diepe ondergrond nu en in de toekomst het veiligheidsbelang voldoende aandacht krijgt". U heeft alle aanbevelingen uit het rapport van de OvV overgenomen.

Bovenstaande in ogenschouw nemende hebben wij samengevat de volgende bevindingen gedaan bij bestudering van het plan. We hebben ook geconstateerd dat in het winningsplan nog een aantal essentiële onderdelen ontbreekt en het plan gepaard gaat met veel onzekerheden die betrekking hebben op een veilige gaswinning:

- De risicobeoordeling is niet compleet en richt zich vooral op bovengrondse maatregelen ten aanzien van gebouwen en productiefaciliteiten. NAM spreekt over "veiligheid voor bewoners in voldoende mate gewaarborgd". NAM benadrukt daarmee vooral één kant van de medaille namelijk de effectmaatregelen ten aanzien van de kwetsbaarheid bovengronds. Hiermee wordt voorbijgegaan aan een belangrijke constatering van de OvV, die zegt dat technische, bouwkundige en andere maatregelen noodzakelijk zijn maar geen voldoende voorwaarde zijn om het vertrouwen van de Groningse bevolking in de veiligheid van gaswinning en daarbij betrokken partijen te herstellen.
- Schade is veel meer dan het voorkomen van ernstige schade aan gebouwen. Het betreft ook psychosociale schade van inwoners, economische schade van de regio en reputatieschade.
- In het winningsplan worden optredende schades als niet te voorkomen beschouwd. NAM bepaalt daarmee zelf welk niveau van acceptatie daarbij aan de orde is. Er wordt geen aandacht geschonken aan maatregelen om schade door

bodembeweging te voorkomen dan wel te beperken, terwijl dit een voorschrift in de Mijnbouwwet is.

- Het plan geeft onvoldoende aan welke maatregelen aan de andere kant van de medaille, het beperken van de dreiging door gaswinning, worden genomen om schade en onveiligheidssituaties te voorkomen.
- Naast een complete risicobeoordeling ontbreken in de technische beschouwing over veiligheid:
  - een aangepast risicomodel gebouwen met tweede schudtafeltest;
  - toetsingskader vallende objecten;
  - toetsing- en normenkader industrie en infrastructuur;
  - aanpassing risicomethodiek .
- Er lopen nog veel studies en onderzoeken naar essentiële vraagstukken om op een veilige wijze gaswinning te realiseren en schade te beperken.
- Studies, onderzoeken en conclusies worden door NAM georganiseerd en getrokken. Een onafhankelijke validatie ontbreekt.
- Met waardering voor uw inspanningen en met begrip voor de complexiteit, is desondanks nog geen consistent risicobeleid geformuleerd aan de hand waarvan besluitvorming in het kader van risicobeheersing kan worden getoets t.
- Het productieniveau en de productieverdeling op korte en lange termijn worden niet gemotiveerd vanuit veiligheidsperspectief. Bestaande onzekerheden lijken niet meegewogen in voorstellen.
- Communicatie over onzekerheden blijft beperkt tot de opsomming van onzekerheden zonder aan te geven welke (alternatieve) maatregelen worden voorgesteld en hoe deze onzekerheden worden gewogen in het voorstel voor de gaswinning. Er is nauwelijks aandacht voor de subjectieve veiligheid van burgers.
- Onbetwist is dat een verlaging van het productieniveau leidt tot meer veiligheid en minder schade. In het winningsplan is onvoldoende onderzocht wat de mogelijkheden van productiebeperking zijn.

Vanuit maatschappelijk oogpunt moeten wij helaas constateren dat NAM in haar winningsplan nauwelijks oog heeft gehad voor de effecten op de veiligheidsbeleving, de schadebeperking en het welzijn van inwoners. NAM dient echter ook maatschappelijk verantwoord te opereren. Dit komt in het winningsplan onvoldoende tot uitdrukking. Wij verwachten dat u in uw besluit uw maatschappelijke verantwoordelijkheid duidelijk naar voren laat komen.

Samenvattend concluderen wij dat bij het opstellen van het winningsplan de maatschappelijke impact en maatschappelijke acceptatie onvoldoende is beschouwd en meegewogen. Het winningsplan gaat uit van a) een te beperkt veiligheids- en schadebegrip en b) veel meer van mitigatie en compensatie van schade, dan van voorkomen van schade en aantasting van veiligheid. Wie de veiligheid echt vooropstelt, streeft naar minimalisatie van de gasproductie, omdat onweersproken vaststaat dat alleen op die manier aardbevingen zo veel als mogelijk voorkomen kunnen worden met als doel de veiligheid te waarborgen en schade te beperken.

Tot slot willen wij opmerken dat het meet- en regelprotocol, bedoeld als risicobeheersingssysteem, conform het voorstel een instrument dreigt te worden dat gebruikt wordt voor een besluit om de productie te verhogen als de aardbevingsactiviteit, het

versterkingsprogramma en de schadeafhandeling ongeveer de verwachtingswaarde betreffen. Daarbij is het protocol reactief terwijl juist het voorkomen van grotere gevolgen aan de orde moet zijn. Wij zijn van mening dat verhoging van productie enkel en uitsluitend kan plaatsvinden via een gewijzigd of nieuw winningsplan van NAM waarop uw instemming noodzakelijk is en waartegen de reguliere rechtsmiddelen openstaan.

3 HOOFDADVIES

Onze bevindingen afgewogen hebbende en uitgaande van de geformuleerde uitgangspunten komen wij tot het volgende hoofdadvis:

Wij adviseren u vanwege de bestaande omissies, bestaande onzekerheden en het ontbreken van een beschouwing en weging van de maatschappelijke effecten:

Primair: **niet** in te stemmen met het winningsplan Westerveld 2016 zoals het nu voorligt;

Subsidiair: vanwege de grote onzekerheden en ontbrekende onderdelen slechts in te stemmen met het winningsplan door het hanteren van het voorzorgprincipe "Better safe than sorry" en daarbij:

1. NAM en Sodm, binnen een door u gestelde termijn, onvolkomenheden te laten aanvullen.
2. te voorzien in onafhankelijke validatie van onderzoeken en bevindingen;
3. een termijn te stellen aan het winningsplan.
- 4.

In onderstaande hoofdstukken vindt u de onderbouwing van ons hoofdadvis en overige adviezen.

4 ALGEMEEN

Het adviesrecht voor de decentrale overheden, zoals dat dit jaar in de wijzigingen Mijnbouwwet is vertaald, hangt vooral samen met de maatschappelijke impact en de maatschappelijke acceptatie van gaswinning.

In uw adviesverzoek schrijft u: "Een van de belangrijkste aanbevelingen uit het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) richt zich op de veiligheid van de burgers en de infrastructurele werken. Een ander belangrijk punt betreft meer aandacht voor het burgerperspectief".

In het winningsplan Westerveld wordt volledig voorbijgegaan aan het burgerperspectief ofwel de maatschappelijke impact en de maatschappelijke acceptatie van gaswinning. Het is voorstelbaar dat NAM in het winningsplan redeneert vanuit haar commercieel belang. NAM dient echter ook maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Dit komt in het winningsplan niet tot uitdrukking. Wij verwachten dat u in uw besluit uw maatschappelijke verantwoordelijkheid duidelijk naar voren laat komen.

Het maatschappelijk draagvlak voor (nieuwe) gaswinningen in ons land neemt af. Dit als gevolg van de aardbevingen in de provincie Groningen, de daarmee samenhangende veiligheidsproblematiek en andere negatieve effecten van de gaswinning. Ook de Drentse decentrale overheden constateren die ontwikkeling.

Bij de besluitvorming in Groningen heeft u veiligheid, het zo veel mogelijk voorkomen en beperken van schade en het belang van leveringszekerheid het zwaarst laten wegen.

De Drentse situatie is op verschillende onderdelen anders dan Groningen.

Wij hechten vooral waarde aan de volgende aspecten:

- Veiligheid
- Communicatie
- Voorkomen en beperken van schade
- Schadeafhandeling
- Meet- en regelprotocol
- Fracken en zuurstimulatie

Uit het winningsplan van NAM en de bijbehorende adviezen van TNO en SodM maken wij op dat er geen veiligheidsrisico's bestaan voor de gebieden rond de verschillende gasvelden en haar inwoners. Dat wil zeggen dat deze organisaties aangeven dat er geen dusdanige bevingen optreden dat er gevaar ontstaat voor personen. Wel zien wij aanleiding om ten aanzien van de gasvelden Eleveld en Vries-Zuid een risicobeheerssysteem te laten opstellen en het daar horende meet- en regelprotocol onafhankelijk te laten monitoren. De resultaten van dit risicobeheerssysteem moeten voor iedereen toegankelijk zijn.

5 COMMUNICATIE

Voor een adequate invulling van het burgerperspectief, zoals u in het adviesverzoek aangeeft, is gedegen, transparante en consistente communicatie een absolute voorwaarde.

Advies:

De communicatie van zowel NAM, als het ministerie van EZ naar burgers moet zorgvuldiger en publieksvriendelijker dan tot nu toe is gebeurd. De lokale overheden hechten er grote waarde aan dat onze inwoners gedegen, consistent en transparant worden geïnformeerd over de (gevolgen van) gaswinning. In uw besluit voorwaarden op te nemen waarmee dit wordt geborgd.

Toelichting:

De verantwoordelijkheid van de lokale overheid is oog te hebben voor de belangen van onze inwoners en deze te borgen.

Wij zijn daarom van mening dat de rol van informatievoorziening over de (gevolgen van) gaswinning niet uitsluitend aan de NAM moet worden overgelaten. De communicatie van zowel NAM, als het ministerie van EZ naar burgers moet zorgvuldiger en publieksvriendelijker dan tot nu toe is gebeurd. De lokale overheden hechten er grote waarde aan dat onze inwoners gedegen, consistent en transparant worden geïnformeerd over de (gevolgen van) gaswinning. Hiermee moet onnodige onrust en zorg bij inwoners worden weggenomen.

Typerend is de gebrekkige communicatie en afstemming tussen NAM en het ministerie van EZ over de start van de gaswinning uit put Vries-10, die onder het winningsplan Westerveld valt.

Communicatie is essentieel onderdeel van het omgevingsmanagement, zoals is verwoord in uw visie in de brief aan de Tweede Kamer van 1 februari 2016*).

Uw uitgangspunten daarbij zijn duidelijk:

1. Samenbinden van belanghebbenden
2. Betrek de omgeving zo vroeg mogelijk
3. Transparantie en vertrouwen
4. Omgevingsmanagement is een gezamenlijke verantwoordelijkheid
5. Maatwerk

Het mag duidelijk zijn dat uw ambitie verder moet gaan dan het organiseren van informatiebijeenkomsten en publicaties over de procedure.

Wij willen graag met u meedenken aan de verdere invulling van de communicatie en het omgevingsmanagement. Daarbij nemen wij graag uw visie als vertrekpunt.

Wij geven u als suggestie dat NAM een breed communicatieplan opstelt dat in overleg en instemming met u en lokale overheden tot stand komt. Communicatie die staat in een breder perspectief van omgevingsmanagement, rekening houdend met de 'belevingswereld' van onze inwoners.

Het winningsplan is geschreven voor ingewijden en lastig leesbaar voor inwoners. Zij mogen een zienswijze op het winningsplan indienen maar dan moeten zij de inhoud hiervan wel

kunnen doorgronden. Daarom adviseren wij u voorafgaand aan het maken van een ontwerpbesluit een publieksvriendelijke oplegger van het winningsplan op te stellen.

In dit kader vragen wij u tevens de risicoanalyse van de gasvelden Vries Zuid en Eleveld nader te duiden. Uit het winningsplan blijkt dat volgens de SRA de gasvelden Vries Zuid en Eleveld bijna in risicoklasse 2 vallen. In zowel het winningsplan als in de adviezen van Sodm en Tcbb ontbreekt een nadere analyse waarom deze velden hogere risico's met zich meebrengen dan de overige velden. Ligt het aan de inrichting van het gebied of komt het door de bodemopbouw die gevoelig is voor trilling? Toevoeging van deze analyse maakt dat de aangegeven risico's beter zijn te duiden en uit te leggen aan onze inwoners.

6 REIKWIJDTE EN KADERS WINNINGSPLAN

In dit hoofdstuk geven we aan welke kaders onduidelijk zijn of ontbreken waaraan het winningsplan is getoetst.

6.1 Doelmatigheid

Advies

Wij verzoeken u inzicht te geven in de kaders waaraan het winningsplan is getoetst op het aspect doelmatigheid.

Toelichting

In het advies van Sodm is een toetsing opgenomen van de winning aan doelmatigheid. Onduidelijk is hoe en waaraan is getoetst. We willen graag inzicht in de afwegingskaders waaraan dit aspect wordt getoetst. De Tweede Kamer heeft aangegeven dat de Minister een afweging moet maken tussen landelijk economische belangen en de lokale veiligheid en schade-effecten. In het verleden zijn de lokale effecten volgens de Tweede Kamer in die afweging onvoldoende meegenomen. In dit kader vragen wij ons af hoe de balans uitvalt tussen economische belangen en de maatschappelijke aanvaardbare gevolgen en risico's die met gaswinning gepaard gaan.

6.2 Kaders schade

Advies

De minister dient zo spoedig mogelijk een kader op te stellen waarin duidelijk beschreven staat wat onder 'schade' verstaan wordt.

Toelichting

De (nog niet vastgestelde) wijziging van de Mijnbouwwet noemt als toetsingsgrond voor het eventueel onthouden van de instemming met een winningsplan 'schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan'. Wij constateren dat de adviserende organen Tcbb en Sodm kennelijk ieder een verschillende typering hanteren voor het begrip schade. Dat is niet uit te leggen aan inwoners.

Zolang niet duidelijk is wat onder 'schade' verstaan dient te worden, is toetsing van het winningsplan op dit onderdeel lastig voor velden die gebeefd hebben en in verband waarmee 'schade' is gemeld.

6.3 Natuur en milieu – Nationaal Park Drentsche Aa

Advies

Met betrekking tot het Nationale Park Drentsche Aa adviseren wij u:

- Het winningsplan te toetsen op nationale en internationale wetgeving op het gebied van natuur- en soortenbescherming gelet op het aanwezige Natura2000 gebied;
- In uw goedkeuringsbesluit op te nemen dat bij verdere ontwikkelingen rondom de velden Vries-Zuid (met name het blok Vries-ZZ) en Eleveld het Drentsche Aa gebied zoveel mogelijk wordt ontzien.

Toelichting

Wij stellen vast dat de gevolgen van de gaswinning Westerveld voor de beschermde status van het Natura-2000-gebied Drentsche Aa niet zijn onderzocht althans onvoldoende in beeld zijn gebracht. Er blijkt ook uit niets dat met zekerheid zou kunnen worden gesteld dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Drentsche Aa door de exploitatie van het gasveld Westerveld niet zullen worden aangetast.

Het Drentsche Aa gebied is een internationaal uniek gebied, met een zeer hoge beschermingsstatus. Het gebied is een beek- en esdorpenlandschap; het oppervlaktewater van de Drentsche Aa dient tevens als bron van drinkwater. Het is een waardevol gebied met een kwetsbaar geohydrologisch systeem waar invloeden vanwege de gaswinning (zoals bodemdaling, zuurstimulatie) niet mogen plaatsvinden.

Voor een correcte beoordeling van de mogelijke gevolgen van de exploitatie van het gasveld Westerveld voor het Drentse Aa-gebied zou het overigens niet juist zijn om de getroffen en te treffen waterhuishoudkundige maatregelen in het natuurgebied bij het beschouwen van mogelijke effecten van mijnbouwactiviteiten op de instandhoudingsdoelstellingen van het natuurgebied te betrekken. Compenserende maatregelen maken immers in juridische zin geen onderdeel uit van de beoordeling in het kader van de significantie-toets. Bovendien zijn de watergerelateerde maatregelen in zekere zin met de mijnbouwactiviteiten verbonden, omdat de waterhuishouding noodzakelijkerwijs wel moet worden aangepast als gevolg van de opgetreden bodemdaling die het resultaat is van de gaswinning.

Wij wijzen er op dat de vaststelling en goedkeuring van het winningsplan door de Minister met zich mee brengt dat er een toetsingsmoment ontstaat waarop moet worden beoordeeld of mogelijk significante gevolgen ten gevolge van de mijnbouwactiviteiten in het Westerveld kunnen ontstaan. Dat geldt uiteraard niet alleen voor het Drentse Aa-gebied, maar voor alle Natura 2000 gebieden die door het instemmingsbesluit worden beïnvloed. Deze beoordeling heeft niet of in onvoldoende mate plaatsgevonden ten gevolge waarvan effecten op Natura-2000-gebieden niet op voorhand kunnen worden uitgesloten.

Bij de actuele stand van zaken voor wat betreft de onbekendheid van de impact van de gaswinning is er naar ons oordeel aanleiding om in het instemmingsbesluit aanvullende restricties op te nemen die waarborgen dat het Nationaal Park Drentsche Aa zo veel mogelijk ongemoeid wordt gelaten.

6.4 Reikwijdte winningsplan m.b.t. aantal verschillende velden

Advies:

Wij verzoeken u aan te geven welke overwegingen ten grondslag liggen aan de keuze om een grote variëteit van kleine gasvelden in het winningsplan Westerveld te vatten? In het kader van de maatschappelijke verantwoording vinden wij het transparanter om per gasveld een winningsplan op te stellen.

Toelichting:

Het winningsplan Westerveld bevat een groot aantal afzonderlijke gasvelden die geen directe relatie met elkaar hebben. Uit het winningsplan Westerveld wordt afgeleid dat een aantal velden nu en naar verwachting in de toekomst niet meer produceren. Waarom zijn die dan toch opgenomen in het winningsplan? Voor de afweging tussen economische belangen en de maatschappelijke effecten is het logischer per producerend gasveld een aparte vergunning en winningsplan op te stellen. De gehanteerde methodiek belemmert nu voor al deze velden afzonderlijk een transparante afweging te kunnen maken.

7 PRODUCTIE

7.1 Productie put Vries-10

Advies:

Wij adviseren u om uw toezegging jegens NAM om binnen de bestaande vergunning te mogen winnen uit de nieuw geboorde put (put Vries-10) in te trekken en NAM op te dragen hiervoor de uitkomst van de procedure voor onderhavige winningsplan af te wachten.

Toelichting:

"Tijdens het vragenuur van 16 juni 2015 is gesproken over een voorgenomen gaswinning door NAM in Drenthe. Tijdens de mondelinge beantwoording is in algemene zin aangegeven dat er bij winning uit kleine velden een winningsplan moet komen en dat omwonenden, gemeenten en provincies hierop zienswijzen kunnen indienen. Dit is ook bevestigd in de beantwoording van aanvullende schriftelijke vragen van het lid Dik-Faber (CU), waarin is aangegeven dat "in alle gevallen waarbij op basis van boringen besloten wordt om gas te gaan winnen, een nieuw of gewijzigd winningsplan ingediend moet worden" (Kamerstukken 2015-2016, Aanhangsel van de Handelingen, 57)."

In het geval van Vries-10 is er een nieuwe boring geweest op basis waarvan de NAM voornemens is om gas te gaan winnen. Daarnaast is er juist door de minister aan de Tweede Kamer toegezegd, dat er een adviesrecht wordt toegepast in deze situaties. In het Winningsplan Westerveld is voor Vries-10 sprake van een te winnen hoeveelheid van 0,6 Miljard M3 (high case). Wij zijn van mening dat deze nieuwe winning onderdeel is van dit winningsplan en dat de NAM de procedure moet afwachten voordat er uit put Vries-10 gas gewonnen mag worden.

Los van de vraag of er wel of geen vigerend Winningsplan is, moeten wij constateren dat het oude Winningsplan niet voldoet aan de zaken die door de Onderzoeksraad voor de veiligheid zijn geconstateerd. Zo is het oude winningsplan niet getoetst op de veiligheid van burgers (seismische risicoanalyse). Wij zijn dan ook van mening dat er niet kan worden teruggevallen op een winningsplan waarin geen rekening is gehouden met zo een belangrijk aspect.

7.2 Productiesnelheid

Advies:

Wij verzoeken u in uw besluit aandacht te besteden aan de productiesnelheid uit de verschillende gasvelden. Te meer daar vrijwel alle velden in dit winningsplan zich bevinden in de laatste fase van de feitelijke gaswinning. Er lijkt door de NAM bij de bepaling van de productiescenario's geen rekening te zijn gehouden met de relatie snelheid drukdaling-bodemtrilling.

Toelichting

De snelheid waarmee gas uit de bodem wordt onttrokken is van invloed op de bodemtrilling. Een snelle drukdaling in het gesteente kan eerder tot bevingen leiden dan wanneer deze drukdaling geleidelijk verloopt. Kan de Nam aangeven welke hoeveelheid er per jaar per gasveld kan worden onttrokken zonder dat dit tot extra risico op bodemtrilling leidt?

Uit een toelichting van de NAM blijkt dat de productiescenario's in het winningsplan alleen zijn gebaseerd op wat uit technisch de bodem te halen is. In het plan is de winningsnelheid niet aangegeven.

7.3 Productieniveau high case

Advies:

In uw besluit op te nemen dat als de NAM het "high case" scenario overschrijdt zij een nieuw winningsplan dient op te stellen en deze ter besluitvorming aan te bieden.

Toelichting:

In het advies van Sodm wordt op blz 5 aangegeven dat als een winning het "high case" scenario overschrijdt de NAM een nieuwe SRA moet uitvoeren en tevens het winningsplan te actualiseren. Deze opmerking bevreemd ons, aangezien wij in de veronderstelling verkeren dat winning buiten de grenzen van het winningsbesluit niet is toegestaan.

Wij zijn van mening dat indien deze situatie zich voordoet er te allen tijde een nieuw winningsplan dient te worden opgesteld.

8 ONZEKERHEDEN/ ONTBREKENDE ZAKEN

8.1 Onzekerheden

Advies:

Omdat volgens ons rond de effecten en gevolgen van gaswinning op de ondergrond en bovengrondse bouwwerken nog altijd veel onduidelijk is, adviseren wij u uiterst terughoudend om te gaan met de resultaten van berekeningen van de maximaal te verwachten seismische activiteit.

Toelichting:

Voor de berekeningen is gebruik gemaakt van gegevens van de ondergrond. De samenstelling van de diepe ondergrond is complex en nooit precies in kaart te brengen. De ligging van breuken, de compactiecoëfficiënt etc. zijn gebaseerd op interpretatie van een beperkt aantal bodemgegevens. Dit houdt in dat de resultaten altijd met grote voorzichtigheid moet worden geïnterpreteerd. De Tcbb geeft aan dat in het ergste geval een beving met een magnitude van 3,9 kan plaatsvinden. De zwaarste beving tot nu toe in Groningen was 3,6 in Huizinge (2012). De velden Eleveld en Vries Zuid scoren op factoren als bebouwingsdichtheid en bevolkingsdichtheid duidelijk minder gunstig dan Huizinge. Wij vermoeden op basis van deze aspecten dat in het stedelijk gebied van Assen meer schade kan ontstaan dan de door de Nam geformuleerde licht schade aan meerdere, tot matige schade aan enkele gebouwen.

8.2 Ontbrekende/onjuiste gegevens

Advies:

Wij verzoek u NAM op te dragen de SRA berekening opnieuw uit te voeren. Hierin rekening te houden met de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in de gebieden rond de betreffende gasvelden. Alsmede de correcte bevolkingsdichtheid ten aanzien van het stedelijke gebied rond het gasveld Eleveld te hanteren. **Deze nieuwe SRA-berekening te beschouwen als een aanvulling op het voorliggende winningsplan en dit om advies voor te leggen aan Sodm, Tcbb, lokale overheden en de Mijnraad.**

Toelichting:

In de SRA is geen rekening gehouden met de toekomstige inrichting van Werklandschap Assen Zuid en de toeristisch recreatieve zone. De inrichting leidt tot intensievere bebouwing van bedrijven in het gebied dan nu het geval is. Ook de noordelijk blokken van Eleveld vallen binnen het stedelijk gebied van Assen met o.a. de aanwezigheid van een ziekenhuis in de directe nabijheid.

Waarom wordt voor bepaling risicoklasse uitgegaan van lage bevolkingsdichtheid (250-500 inw/km²)? Een substantieel deel van het gasveld Eleveld ligt namelijk in het stedelijk gebied van Assen met hogere dichtheid (500-1000 inw/km²). Een herberekening zal leiden tot een andere risico inschatting. Dit maakt het noodzakelijk dat alle adviesorganen zich hierover opnieuw een oordeel moeten kunnen vormen.

9 BODEMBEWEGING

9.1 Bodemdaling

Advies

Voor wat betreft de prognose van de bodemdaling die gepaard kan gaan met de gaswinning, adviseren wij u:

- de NAM in samenspraak met de betrokken decentrale overheden te laten inventariseren:
  - 1) welke gevolgen de *uiteindelijke totale bodemdaling* die het gevolg is van de gaswinning uit de velden van het winningsplan Westerveld kan hebben voor het normale beheer en onderhoud van waterkeringen en waterlopen;
  - 2) welke (waterhuishoudkundige) maatregelen in dat verband genomen moeten worden;
  - 3) NAM te verplichten tot vergoeding van deze te nemen maatregelen en van eventuele overige schade voortvloeiend uit bovengenoemde bodemdaling als voorwaarde te verbinden aan het winningsplan;
- de NAM de bodemdalingscomponent die het gevolg is van het leeg produceren van het gasveld Norg na beëindigen van de gasopslag aldaar, weer op te laten nemen in de bodemdalingsprognose voor de jaren 2050 en 2080.

Toelichting

Volgens de prognose zal de verwachte bodemdaling van de resterende gaswinning enkele centimeters bedragen; het merendeel van de daling heeft al plaatsgevonden.

De uiteindelijke *totale* bodemdaling als gevolg van de gaswinning is echter van die omvang dat er wel effecten te verwachten zijn op de waterhuishouding. De kosten voor mitigerende maatregelen zijn uiteraard voor de NAM. Daarom is het van belang te inventariseren welke afspraken er bestaan tussen de NAM en betrokken waterschap(pen), gemeenten en provincie voor zover er voor hen negatieve effecten zijn. Er mag geen onduidelijkheid bestaan over de vergoeding van dergelijke onkosten.

Het beëindigen en leeg produceren van de gasopslag Norg zal volgens de NAM in de toekomst tot een additionele 10 cm bodemdaling leiden. Deze component is verdwenen uit de huidige set prognoses, vanuit de veronderstelling van de NAM de gasopslag tot 2080 in werking te zullen hebben. Gezien de grote onzekerheden die er momenteel heersen omtrent de aard van onze toekomstige energievoorziening achten wij deze aanname niet terecht. Wij achten het zinvol op voorhand te weten welke additionele daling in het gebied (op mogelijk kortere termijn dan nu verwacht) nog verdisconteerd moet gaan worden.

9.2 Bodemtrilling

Advies

Omdat NAM in het winningsplan aangeeft dat de kans op schade ten gevolge van een geïnduceerde beving niet valt uit te sluiten, verzoeken wij u:

- het advies van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) over te nemen en NAM op te dragen in aanvulling op het KNMInetwerk seismische apparatuur in en rond de gasvoorkomens Vries-Zuid en Eleveld op te stellen;
- het advies van SodM over te nemen en NAM voor de bevende velden een risicobeheerssysteem te laten ontwikkelen en operationeel te hebben (zie hoofdstuk 9);
- de parameters en randvoorwaarden die NAM hanteert in het door haar op te stellen risicobeheerssysteem goed te laten onderbouwen alvorens dit systeem goed te keuren;
- te verduidelijken in hoeverre zaken als vallende objecten zijn meegenomen in de overwegingen die aan het winningsplan ten grondslag liggen.

Toelichting

Als decentrale overheden hebben wij niet de technisch-inhoudelijke kennis in huis om seismische risico's en alles wat daarmee samenhangt exact te kunnen beoordelen en controleren. Wij hebben dan ook gemeend geen nacalculatie te (laten) doen van de berekeningen in het winningsplan met bijbehorende addenda. Dit laten wij graag over aan de door u gevraagde adviseurs (SodM, Tcbb).

Wij zijn primair van mening dat de veiligheid nooit in het geding mag zijn. Wij zijn daarom blij met de toegenomen belangstelling voor dit belangrijke aspect rond de gaswinning. Verder zijn wij van mening dat derden (burgers, bedrijven, gemeenten) niet de dupe mogen worden van gaswinningsactiviteiten of de gevolgen daarvan. Dit geldt zowel nu als ook in de toekomst.

Uit de analyse van NAM volgt dat alle gasvelden in de laagste seismische risicogroep vallen (categorie I). TNO constateert in haar advies dat de risicoanalyse is uitgevoerd volgens de SRA-leidraad en kan zich vinden in de toedeling tot de laagste risicogroep (categorie I). SodM onderschrijft de analyse van TNO, met de aanvulling dat de reeds bevende velden Eleveld en Vries-Zuid wel dicht tegen categorie 2 aan liggen.

Uit het winningsplan van NAM en de bijbehorende adviezen van TNO en SodM menen wij daarom te kunnen opmaken dat er in het kader van bodemtrilling geen veiligheidsrisico's bestaan voor de gebieden rond de betreffende gasvelden.

Hoewel de veiligheid niet in het geding lijkt te zijn, geeft NAM in het winningsplan aan dat de kans op schade ten gevolge van een geïnduceerde beving niet valt uit te sluiten. In het ernstigste geval kan sprake zijn van lichte, niet constructieve schade aan meerdere gebouwen en matige schade aan enkele gebouwen. Daarom zien wij wel aanleiding om ten aanzien van de gasvelden Eleveld en Vries-Zuid een risicobeheerssysteem te laten opstellen en implementeren voor 1 juni 2017. Tevens het meet- en regelprotocol onafhankelijk te laten monitoren (zie hoofdstuk 9).

Tevens kan het risicobeheerssysteem helpen een eventuele zwaardere beving te voorkomen, mits sprake is van de juiste keuze van signaalparameters en het daarbij behorende actieprotocol. Een goede onderbouwing van de gekozen parameters en acties is dus van belang wil het risicobeheerssysteem zinvol zijn. Ook een adequaat seismisch netwerk is hierbij van belang.

9.3 Reservoirstimulatie/ Fracken

Advies

Wij adviseren u vanwege de mogelijke gevolgen:

- geen omstreden technieken zoals zuurstimulatie en fracken toe te staan zoals in het winningsplan is omschreven;
- tevens besluitvorming over de toepassing van deze technieken niet alleen bij de toezichthouder (Sodm) neer te leggen, maar hiervoor aparte besluitvorming aan NAM op te leggen met mogelijkheden tot inspraak, zienswijzen en beroep van lokale overheden, inwoners en de Waterleiding Maatschappij Drenthe;
- mocht dit niet uw keuze zijn, dan verzoeken wij u toch in ieder geval in het goedkeuringsbesluit voorwaarden op te nemen ter beperking van risico's voor grond- en drinkwater en ecologie én het optreden van bodemtrilling.

Toelichting

De velden Assen, Assen-Zuid en Vries-Zuid vallen gedeeltelijk samen met de boringsvrije zone van de grondwaterwinning Assen-Oost; het veld Assen valt bovendien samen met het grondwaterbeschermingsgebied Assen-West.

Schadelijke gevolgen van reservoirstimulatie/ fracken kunnen bovengronds optreden door lekkage van frackvloeistoffen en chemicaliën en ondergronds door het falen van de integriteit van afdekkende lagen waardoor ongecontroleerde bodemprocessen kunnen optreden. De kans op deze gebeurtenissen dienen geheel uitgesloten te worden omdat naast lokale schade aan gebouwen ook de drinkwatervoorziening in het geding is. Het advies van Sodm is gebaseerd op de bevoegdheid van de afweging over fracken bij de toezichthouder van de gaswinning. Vanwege de mogelijke lokale impact vinden wij dat voor deze beslissing ook het burgerperspectief moet worden meegenomen en dus de lokale overheden, inwoners en de Waterleiding Maatschappij Drenthe een stem in deze afweging moeten krijgen met bijbehorende beroepsmogelijkheid.

10 SCHADE

10.1 Voorkomen van schade (wettelijke verplichting)

Advies:

Wij adviseren u vanwege het ontbreken van een beschrijving van preventieve maatregelen in het winningsplan NAM te verplichten om preventieve maatregelen voor schade op te nemen in het winningsplan alvorens hierover een besluit te nemen. Deze beschrijving te zien als een aanvulling op het voorliggende winningsplan en dit om advies voor te leggen aan Sodm, Tcbb, lokale overheden en de Mijnraad.

Toelichting:

In de Mijnbouwwet ligt primair de nadruk op het voorkomen van schade door mijnbouwactiviteiten (preventief handelen), en niet op het geoorloofd zijn van mijnbouwactiviteiten, mits de nadelige gevolgen daarvan door de exploitant / operator worden weggenomen of verzacht (curatief handelen). De Nam heeft als initiatiefnemer de zorgplicht voor het voorkomen van schade. In winningsplan wordt geconcludeerd dat er lichte en lokaal mogelijk matige schade kan optreden aan gebouwen. Nergens is in het winningsplan echter terug te lezen wat wordt gedaan om schade te voorkomen. Wij stellen vast dat ten aanzien van het optreden van schade in het winningsplan geen aandacht is op het voorkomen van schade. In het winningsplan worden optredende schades als niet te voorkomen beschouwd.

Het Mijnbouwbesluit schrijft voor dat het winningsplan een beschrijving bevat van de mogelijke omvang en verwachte aard van de schade door bodembeweging. Uit het winningsplan blijkt dat het niet goed mogelijk is de omvang en de verwachte aard adequaat te beschrijven. NAM lijkt niet in staat causaliteit aan te geven tussen aardbevingen en omvang en aard van de schade. Het winningsplan lijkt op dit punt niet te voldoen aan de eisen die de wet stelt aan een plan.

Wij willen dat er door NAM alles aan gedaan wordt om schade door gaswinning aan eigendommen van inwoners en overheid te voorkomen. Inwoners kiezen er niet voor om te worden blootgesteld aan deze risico's.

10.2 Afhandeling van schade

Advies

Wij zijn van mening dat:

- een adequate regeling voor afdoening en vergoeding van schades en compensatie van alle bijkomende negatieve effecten een harde voorwaarde bij het instemmingsbesluit dient te zijn;
- evenals in het aardbevingsgebied Groningen er een volledig onafhankelijk orgaan dient te worden ingesteld voor de afwikkeling van schade als gevolg van alle mijnbouwactiviteiten.

Toelichting:

Met opmerkingen [PG1]: Ik vind deze nog zwak. We kunnen het sterker maken door te vragen om bij het ontwerpbesluit een adequate regeling voor te leggen. Ik vind het trouwens ook belangrijk dat deze regeling in samenspraak met de inwoners wordt gemaakt. Als we heel vervelend zijn zeggen we: Vooraf gaand aan het nemen van een ontwerp-besluit dient er in samenspraak met de inwoners een adequate schade regeling te worden gemaakt. Dit gaat EZ nooit doen, maar het staat wel stoer. Ook in de toelichting hierop ingaan.

Zoals reeds in voorgaande alinea door ons is aangegeven dient het voorkomen en beperken van alle schade als uitgangspunt te worden genomen. Echter kan NAM de kans op schade aan bebouwing in de nabije omgeving van het epicentrum van een geïnduceerde aardbeving niet uitsluiten. Dit wordt ook door SodM in haar advies als zodanig aangegeven. In het ernstigste geval kan een geïnduceerde beving leiden tot het ontstaan van lichte, niet constructieve schade aan meerdere gebouwen en matige schade aan enkele gebouwen.

NAM geeft in het winningsplan aan dat de historische schademeldingen voor "lichte, niet constructieve schade" hebben gezorgd en dat deze vergoed zijn (of worden) wanneer het duidelijk is dat zij de schade heeft veroorzaakt. Overeenkomstig de regels van het burgerlijk recht rust op de NAM de verplichting om schade veroorzaakt door aardbevingen die worden veroorzaakt door de gaswinning, te vergoeden. Wij zijn van mening dat voornoemde regeling op basis van het burgerlijk wetboek niet altijd voldoende soelaas biedt voor burgers, bedrijven en lokale overheden om op een vlotte en toegankelijke wijze schade te kunnen claimen.

De gaswinning in Groningen heeft voor veel overlast gezorgd in de regio en het gevoel van veiligheid en vertrouwen van de bewoners aangetast. Er is dan ook sprake van een groot wantrouwen van burgers jegens NAM en rijksoverheid. Dit heeft zowel betrekking op de feitelijke gaswinning, als ook het nemen van adequate en toereikende maatregelen om de gevolgen (waaronder schade en overige hinder) zo veel mogelijk te voorkomen en/of te beperken.

Herstel van vertrouwen van onze burgers is naar onze mening dan ook gebaat bij een transparante en toegankelijke organisatie voor de afwikkeling van schademeldingen. Een regeling waarbij het voor burgers en andere partijen niet nodeloos ingewikkeld is om een schademelding in te dienen en de onafhankelijkheid in voldoende mate gewaarborgd is. Dit zodat iedereen in redelijkheid kan vertrouwen op een eerlijke en adequate schadeafwikkeling. Het past niet om daarbij onderscheid te maken tussen de omvang of de locatie waar de schade is ontstaan. Iedere schademelding dient op zijn eigen merites te worden beoordeeld.

Gezien het voorgaande zijn wij van mening dat een adequate regeling voor afdoening en vergoeding van schades en compensatie van alle bijkomende negatieve effecten een harde voorwaarde bij het instemmingsbesluit dient te zijn. Tevens dient hierbij de onafhankelijkheid en objectiviteit van de schadeafwikkeling in voldoende mate gegarandeerd te zijn. Wij dringen er daarom bij u op aan dat – evenals in het aardbevingsgebied Groningen – er een volledig onafhankelijk orgaan wordt ingesteld voor de afwikkeling van schade als gevolg van alle mijnbouwactiviteiten. Tevens zorgt het instellen van een dergelijk orgaan ervoor dat ook ingeval van gestapelde mijnbouw (en beheersmaatregelen voor het grondwaterpeil) gedupeerde partijen weten tot welke partij zij zich hiertoe dienen te wenden

Hoewel door uw minister in de tweede kamer reeds toezeggingen zijn gedaan aangaande het instellen een dergelijke onafhankelijk orgaan voor de afwikkeling van mijnbouwschade, is één en ander vooralsnog geen feit. Wij adviseren u haast te maken met het instellen van een dergelijk onafhankelijk orgaan. Tevens dit te regelen alvorens in te stemmen met het onderhavige winningsplan Westerveld.

10.3 Lusten en lasten

Advies

Gaswinning kan gepaard gaan met nadelige gevolgen voor inwoners door hinder, overlast en schade aan eigendommen. Wij verzoeken u zorg te dragen voor een goede verdeling van lusten en lasten bij mijnbouwactiviteiten, waarbij er ook baten terugvloeien naar het gebied.

Toelichting

Gaswinning zal in Nederland nog jarenlang plaatsvinden en inwoners zullen hier last van ondervinden. Inwoners staan veelal afwijzend en wantrouwend tegenover plannen voor gebruik van de ondergrond. De lokale inwoners vinden dat zij de lasten dragen voor het belang van Nederland als geheel. Mijnbouwactiviteiten brengen met zich mee dat er in zekere mate regionale of lokale belasting is. Schade wordt in principe vergoed, maar inwoners ervaren extra ongemak waar ze niet om hebben gevraagd en waar niets tegenover staat. Het belang van mijnbouwactiviteiten voor de Nederlandse samenleving is evident. Het gebruik van de ondergrond zal ook in de toekomst een grote rol spelen bij onze verder te verduurzamen energievoorziening. Voor het ook in de toekomst gebruiken van de ondergrond is van belang dat er een goede verdeling is van lusten en lasten.

11 RISICOBEBEERSYSTEEM

Advies:

Met betrekking tot het risicobeheerssysteem adviseren wij u:

- de NAM te verplichten een onafhankelijke nulmeting uit te voeren aan alle gebouwen boven de voorkomens van Eleveld en Vries-Zuid.
- het advies van SodM over te nemen en NAM voor de bevende velden Eleveld en Vries-Zuid extra versnellingsopnemers te laten installeren en operationeel te hebben
- bij dit winningsplan een risicobeheerssysteem te laten opstellen en als onderdeel op te nemen bij de eventueel door de minister te verlenen winningsvergunning;
- het meet- en regelprotocol onafhankelijk te laten monitoren.

Toelichting:

Om de schade door gaswinning goed te kunnen vaststellen is het belangrijk dat de uitgangssituatie goed wordt vastgelegd. Het is aan de initiatiefnemer om dit te doen naar goedkeuring van de vergunningverlener. Er wordt al jaren gas gewonnen in het veld maar dit winningsplan is de markering van het moment dat ook het burgerperspectief wordt meegewogen in de besluitvorming. In dat kader is het belangrijk dat schade aan particuliere eigendommen goed wordt geregistreerd.

Zowel de NAM als TNO concluderen op basis van de seismische risicoanalyse (SRA) dat alle velden in categorie I vallen. Volgens de leidraad van SodM volstaat voor deze velden monitoring met het huidige geofoon en accelerometer netwerk van het KNMI. Met dit monitoringsnetwerk kunnen aardbevingen met een magnitude van 1,5 en groter worden gelokaliseerd.

Hoewel alle velden in categorie I vallen, liggen de reeds bevende velden Eleveld en Vries-Zuid echter dicht tegen de grens met categorie II aan. Op basis hiervan adviseert SodM om ook enkele maatregelen te nemen die van toepassing zijn voor velden waarvan de SRA in categorie II valt. Wij vinden dit een goede zaak. Het gaat hier om het ontwikkelen van een risicobeheerssysteem.

Het risicobeheerssysteem is bedoeld om tijdig te kunnen reageren zodat (grotere) schade en veiligheidsrisico's niet zullen optreden. De keuze van signaalparameters en bijbehorende (re)acties dient dan ook zodanig onderbouwd te zijn dat hiermee aannemelijk wordt gemaakt dat het systeem zinvol is. Dat wil zeggen, dat aan de hand van de signaalparameters zodanig tijdig kan worden ingegrepen dat het mogelijk optreden van bedoelde schade en risico's voorkomen kan worden.

Advies:

De communicatie van zowel NAM, als het ministerie van EZ naar burgers moet zorgvuldiger en publieksvriendelijker dan tot nu toe is gebeurd. De lokale overheden hechten er grote waarde aan dat onze inwoners gedegen, consistent en transparant worden geïnformeerd over de (gevolgen van) gaswinning. In uw besluit voorwaarden op te nemen waarmee dit wordt geborgd.

Advies

Wij verzoeken u inzicht te geven in de kaders waaraan het winningsplan is getoetst op het aspect doelmatigheid.

Advies

De minister dient zo spoedig mogelijk een kader op te stellen waarin duidelijk beschreven staat wat onder 'schade' verstaan wordt.

Advies

Met betrekking tot het Nationale Park Drentsche Aa adviseren wij u:

- Het winningsplan te toetsen op nationale en internationale wetgeving op het gebied van natuur- en soortenbescherming gelet op het aanwezige Natura2000 gebied;
- In uw goedkeuringsbesluit op te nemen dat bij verdere ontwikkelingen rondom de velden Vries-Zuid (met name het blok Vries-ZZ) en Eleveld het Drentsche Aa gebied zoveel mogelijk wordt ontzien.

Advies:

Wij verzoeken u aan te geven welke overwegingen ten grondslag liggen aan de keuze om een grote variëteit van kleine gasvelden in het winningsplan Westerveld te vatten? In het kader van de maatschappelijke verantwoording vinden wij het transparanter om per gasveld een winningsplan op te stellen.

Advies:

Wij adviseren u om uw toezegging jegens NAM om binnen de bestaande vergunning te mogen winnen uit de nieuw geboorde put (put Vries-10) in te trekken en NAM op te dragen hiervoor de uitkomst van de procedure voor onderhavige winningsplan af te wachten.

Advies:

Wij verzoeken u in uw besluit aandacht te besteden aan de productiesnelheid uit de verschillende gasvelden. Te meer daar vrijwel alle velden in dit winningsplan zich bevinden in de laatste fase van de feitelijke gaswinning. Er lijkt door de NAM bij de bepaling van de productiesnelheid geen rekening te zijn gehouden met de relatie snelheid drukdaling-bodemtrilling.

Advies:

In uw besluit op te nemen dat als de NAM het "high case" scenario overschrijdt zij een nieuw winningsplan dient op te stellen en deze ter besluitvorming aan te bieden.

Advies:

Omdat volgens ons rond de effecten en gevolgen van gaswinning op de ondergrond en bovengrondse bouwwerken nog altijd veel onduidelijk is, adviseren wij u uiterst terughoudend om te gaan met de resultaten van berekeningen van de maximaal te verwachten seismische activiteit.

Advies:

Wij verzoek u NAM op te dragen de SRA berekening opnieuw uit te voeren. Hierin rekening te houden met de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in de gebieden rond de betreffende gasvelden. Alsmede de correcte bevolkingsdichtheid ten aanzien van het stedelijke gebied rond het gasveld Eleveld te hanteren. Deze nieuwe SRA-berekening te beschouwen als een aanvulling op het voorliggende winningsplan en dit om advies voor te leggen aan Sodm, Tcbb, lokale overheden en de Mijnraad.

Advies

Voor wat betreft de prognose van de bodemdaling die gepaard kan gaan met de gaswinning, adviseren wij u:

- de NAM in samenspraak met de betrokken decentrale overheden te laten inventariseren:
  - 1) welke gevolgen de uiteindelijke totale bodemdaling die het gevolg is van de gaswinning uit de velden van het winningsplan Westerveld kan hebben voor het normale beheer en onderhoud van waterkeringen en waterlopen;
  - 2) welke (waterhuishoudkundige) maatregelen in dat verband genomen moeten worden;
  - 3) NAM te verplichten tot vergoeding van deze te nemen maatregelen en van eventuele overige schade voortvloeiend uit bovengenoemde bodemdaling als voorwaarde te verbinden aan het winningsplan;
- de NAM de bodemdalingscomponent die het gevolg is van het leeg produceren van het gasveld Norg na beëindigen van de gasopslag aldaar, weer op te laten nemen in de bodemdalingsprognose voor de jaren 2050 en 2080.

Advies:

Omdat NAM in het winningsplan aangeeft dat de kans op schade ten gevolge van een geïnduceerde beving niet valt uit te sluiten, verzoeken wij u:

- het advies van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) over te nemen en NAM op te dragen in aanvulling op het KNMI-netwerk seismische apparatuur in en rond de gasvoorkomens Vries-Zuid en Eleveld op te stellen;
- het advies van SodM over te nemen en NAM voor de bevende velden een risicobeheerssysteem te laten ontwikkelen en operationeel te hebben (zie hoofdstuk 9);
- de parameters en randvoorwaarden die NAM hanteert in het door haar op te stellen risicobeheerssysteem goed te laten onderbouwen alvorens dit systeem goed te keuren;
- te verduidelijken in hoeverre zaken als vallende objecten zijn meegenomen in de overwegingen die aan het winningsplan ten grondslag liggen.

Advies

Wij adviseren u vanwege de mogelijke gevolgen:

- geen omstreden technieken zoals zuurstimulatie en fracken toe te staan zoals in het winningsplan is omschreven;

- tevens besluitvorming over de toepassing van deze technieken niet alleen bij de toezichthouder (Sodm) neer te leggen, maar hiervoor aparte besluitvorming aan NAM op te leggen met mogelijkheden tot inspraak, zienswijzen en beroep van lokale overheden, inwoners en de Waterleiding Maatschappij Drenthe;
- mocht dit niet uw keuze zijn, dan verzoeken wij u toch in ieder geval in het goedkeuringsbesluit voorwaarden op te nemen ter beperking van risico's voor grond- en drinkwater en ecologie én het optreden van bodemtrilling.

Advies:

Wij adviseren u vanwege het ontbreken van een beschrijving van preventieve maatregelen in het winningsplan NAM te verplichten om preventieve maatregelen voor schade op te nemen in het winningsplan alvorens hierover een besluit te nemen. Deze beschrijving te zien als een aanvulling op het voorliggende winningsplan en dit om advies voor te leggen aan Sodm, Tcbb, lokale overheden en de Mijnraad.

Advies:

Wij zijn van mening dat:

- een adequate regeling voor afdoening en vergoeding van schades en compensatie van alle bijkomende negatieve effecten een harde voorwaarde bij het instemmingsbesluit dient te zijn;
- evenals in het aardbevingsgebied Groningen er een volledig onafhankelijk orgaan dient te worden ingesteld voor de afwikkeling van schade als gevolg van alle mijnbouwactiviteiten.

Advies

Gaswinning kan gepaard gaan met nadelige gevolgen voor inwoners door hinder, overlast en schade aan eigendommen. Wij verzoeken u zorg te dragen voor een goede verdeling van lusten en lasten bij mijnbouwactiviteiten, waarbij er ook baten terugvloeiën naar het gebied.

Advies:

Met betrekking tot het risicobeheerssysteem adviseren wij u:

- de NAM te verplichten een onafhankelijke nulmeting uit te voeren aan alle gebouwen boven de voorkomens van Eleveld en Vries-Zuid.
- het advies van SodM over te nemen en NAM voor de bevende velden Eleveld en Vries-Zuid extra versnellingsopnemers te laten installeren en operationeel te hebben
- bij dit winningsplan een risicobeheerssysteem te laten opstellen en als onderdeel op te nemen bij de eventueel door de minister te verlenen winningsvergunning;
- het meet- en regelprotocol onafhankelijk te laten monitoren.

Date : 25-7-2018 15:56:11

F [REDACTED]
T [REDACTED]

Subject : RE: nieuwe versie overzicht besluitvormingsproces gaswinning westerveld

Attachment : Feitenrelaas besluitvorming winningsplan Westerveld en de rol van de gemeente Assen nieuw 25-07-18.docx;

En die van mij

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
Telefoon algemeen: 14 0592
Telefoon direct: (0592) [REDACTED]
Mobiel (geen voicemail): [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 25 juli 2018 15:52
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: nieuwe versie overzicht besluitvormingsproces gaswinning westerveld

[REDACTED],

Zoals afgesproken.

Met vriendelijk groet,

[REDACTED]
Beleidsadviseur gemeente Assen
Team Strategie en Advies
T 0592-36[REDACTED]
M 06-[REDACTED]
Website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Instemmingsbesluit Winningsplan Westerveld (gaswinning in en rond Assen) (Informatienotitie voor besluitvorming)

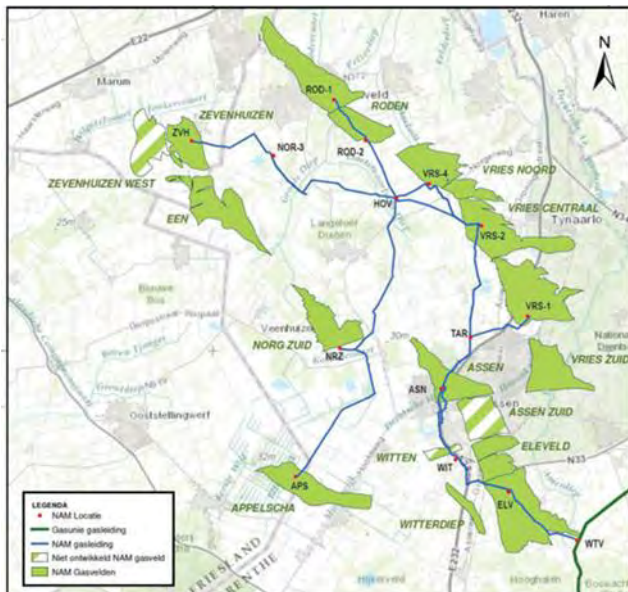
Inleiding:

Sinds eind 2016 heeft de gaswinning in en rond Assen extra aandacht van inwoners en lokale overheden in Noord-Drenthe. Op dat moment startte een procedure op grond van de Nieuwe Mijnbouwwet, waarbij lokale overheden den inwoners werden betrokken bij de besluitvorming. Van het Ministerie van EZK heeft ons bericht om begin september 2018 het besluit bekend te maken. In een beroepstermijn van zes weken zullen wij dan, net zoals eerder binnen de zienswijzentermijn in 2017, aan de hand van een strakke planning de gemeenteraad betrekken, afstemming hebben met de andere overheden hebben, en aandacht hebben voor adequate communicatie naar onze inwoners.

Deze notitie is ter voorbereiding op de besluitvorming. Naast een inhoudelijke samenvatting van het dossier bevat het een beschrijving van de procedurestappen zoals die sinds eind 2016 tot nu zijn ingevuld.

1. Gaswinning rond Assen

In en rond Assen wordt al ruim 40 jaar op verschillende locaties gas gewonnen door de NAM. De meeste gasvelden in en rond Assen zijn inmiddels nagenoeg leeg. De belangrijkste nog werkende locaties zijn gelegen in Assen Noord (Gasveld Vries-Zuid) en in de omgeving van Eleveld. In navolging van de ontwikkelingen rond de gaswinning in Groningen heeft de Minister eind 2016 de lokale overheden advies gevraagd over de gaswinning in Noord-Drenthe "Winningsplan Westerveld". Westerveld is de naam die de NAM heeft gekozen voor deze cluster van kleine gasvelden

(Dit kaartje is afkomstig uit het Winningsplan).

2. Burgerperspectief besluitvormingsproces gaswinning

De eerste beving als gevolg van gaswinning in Nederland vond plaats in Assen op 26 december 1986. Nadien hebben zich meerdere gasbevingen ook in Noord Drenthe voorgedaan. Het verdere verloop van de ontwikkelingen rond gaswinning en aardbevingen zijn vrij algemeen bekend.

In 2015 heeft de Onderzoeksraad Voor Veiligheid (OVV) onderzoek gedaan naar de besluitvorming over de gaswinning in Groningen en heeft daarbij specifiek gekeken naar de manier waarop de veiligheid van inwoners in relatie tot aardbevingen is meegewogen. Het advies was dat de risico's en het burgerperspectief veel beter moet worden meegenomen in de besluitvorming over mijnbouwactiviteiten. De Mijnbouwwet is daarop gewijzigd.

Voor de invulling van het burgerperspectief hebben de lokale overheden formeel adviesrecht gekregen over een winningsplan.

Met het betrekken van gemeenten, waterschappen en provincies in het besluitvormingsproces wil het Rijk bereiken dat de belangen vanuit de omgeving beter worden geborgd. De Minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) is bevoegd gezag. De Minister moet een afweging maken tussen de nationale economische belangen en de lokale belangen veiligheid en schade-effecten. In het verleden zijn de lokale effecten in die afweging onvoldoende meegenomen.

Na de adviesperiode neemt de Minister een ontwerpbesluit op het winningsplan. Het besluit en het winningsplan worden na publicatie ter inzage gelegd. Iedereen (burgers en overheden) kunnen zienswijzen indienen. Na definitieve besluitvorming door de Minister kan men nog beroep indienen bij de Raad van State.

3. procedure winningsplan Westerveld

3.1 Advies

Op 13 oktober 2016 heeft de Minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK)¹ het Winningsplan Westerveld van de NAM toegezonden aan alle bij deze gaswinning betrokken overheden, waaronder het college van onze gemeente. Ons is daarbij verzocht advies aan de Minister uit te brengen..

Op 17 januari 2017 heeft het college haar advies over het winningsplan Westerveld uitgebracht aan de Minister van EZK. Het college is bevoegd om een advies uit te brengen. Vanwege de maatschappelijke impact en op uitdrukkelijk verzoek is de gemeenteraad destijds betrokken bij het advies. Met de gemeenteraad is besproken op welke wijze invulling wordt gegeven aan de adviesrol.

In de gemeente Assen, waar zich een actiegroep "Stop gaswinning Marsdijk nu" had gevormd, werd overleg gevoerd met de o.a. wijkvereniging Marsdijk en Dorpsbelangen Loon. In Aa en Hunze was er contact met Dorpsbelangen Balloo

Bij het opstellen van het advies hebben wij intensief samengewerkt met de andere overheden die een adviesrecht hebben op het Winningsplan Westerveld.

---

¹ Toen nog EZ (Economische Zaken) nu EZK (Economische Zaken en Klimaat)

3.2 Inhoud advies

Zoals aangegeven bestaat zijn gaswinningsplan Westerveld zijn verschillende gasvelden opgenomen waarvan een aantal (gedeeltelijk) zijn gelegen binnen de gemeentegrenzen van Aa en Hunze. De NAM heeft eind 2015 een proefboring in het gasveld Vries Zuid uitgevoerd. Dit gasveld bevindt zich deels onder de Asser woonwijk Marsdijk en strekt zich in zuidelijke richting uit onder het Balloerveld en naar het dorp Balloo. De NAM schat dat er dan nog een winbare hoeveelheid van 0,4-0,6 miljard m³ gas aanwezig is. In het winningsplan Westerveld zijn naast het gasveld Vries Zuid ook de gasvelden Vries en Eleveld opgenomen, die gedeeltelijk binnen de gemeentegrens van Aa en Hunze vallen. Met name in het veld Eleveld bestaat het voornemen om nog een aanzienlijke hoeveelheid gas te winnen.

In het winningsplan en de bijbehorende adviezen van Sodm en Tcbb staat dat er, als gevolg van de voorgenomen winningen, er kans is op bevingen die kunnen leiden tot schade. In het Tcbb advies valt zelfs te lezen dat mogelijk voor sommige kleinere velden de grens van magnitude 3,9 op de schaal van Richter wordt overschreden.

Gelet op bovenstaande en de onzekerheden en risico's heeft het college samen met de buurgemeenten de Minister dan ook geadviseerd om 'nee' te zeggen tegen het Winningsplan Westerveld. Mocht de Minister toch besluiten om de winning toe te staan, dan zijn op de volgende thema's adviezen gegeven met het uitdrukkelijke verzoek dit over te nemen:

1. Veiligheid
2. voorkomen en beperken van schade
3. Schadeafhandeling
4. Fracken en zuurstimulatie
5. Communicatie
6. Meet/regelprotocol

3.3 Samen optrekken

Er is bij de totstandkoming van het advies samengewerkt met de betrokken Drentse lokale overheden én er is een verbinding gelegd met de kopgroep in Groningen. De kopgroep Groningen heeft veel ervaring met gaswinning en procedures. De Drentse lokale overheden maken gebruik van deze ervaring en expertise. De lokale bestuurders waren van mening dat een gezamenlijk advies krachtiger is dan verschillende adviezen. Uiteindelijk heeft de provincie besloten niet mee te doen met het advies van de Noord Drentse gemeenten en waterschappen omdat nee tegen gaswinning niet in overeenstemming is met haar beleid op de ondergrond waarin gaswinning wel wordt toegestaan.

3.4 Besluitvorming rondom put Vries-10

Aanvankelijk communiceerde de NAM met de lokale overheden en de inwoners dat er pas gas uit de proefboring Vries -10 (Vries-Zuid) zou worden onttrokken als er een vergunning was voor het nieuwe winningsplan conform de nieuwe procedure. Vervolgens werden de lokale overheden verrast door een brief van de NAM waarin werd aangekondigd dat men toch vanaf Kerst 2016 zou starten met gaswinning uit deze put onder Marsdijk. Met had hiervoor schriftelijk toestemming gekregen van SodM (Staatstoezicht op de Mijnen). De winning uit deze put zou onder de bestaande vergunning vallen. De colleges van Assen, Tynaarlo en Aa en Hunze drongen er bij de NAM op aan dit niet te doen. Het zou een verkeerd signaal zijn en geen rekening houden met de zorgen van inwoners. Naar aanleiding hiervan werd in de gemeenteraad van Assen een motie van afkeuring aangenomen. Inwoners van Marsdijk mobiliseerde zich in de actiegroep "Stop gaswinning Marsdijk Nu" en boden ongeveer 2.000 handtekeningen aan bij het ministerie van EZK.

3.5 Ontwerp besluit Winningsplan Westerveld ministerie van EZK

Op 8 mei 2017 heeft de minister een ontwerp besluit op het winningsplan Westerveld gepubliceerd. Hierin heeft de Minister aangegeven in te stemmen met het voorgenomen gaswinningsplan genoemd in het winningsplan met uitzondering van het fracken en zuurstimulatie. De minister heeft dus geen gehoor gegeven aan het hoofdadvis van de gemeenten en waterschappen om geen goedkeuring te geven aan het winningsplan. In het ontwerp-instemmingsbesluit werden wel naar aanleiding van het advies van lokale overheden een aantal voorschriften opgenomen, maar deze waren naar de mening van het college niet afdoende. Er werd door de minister voorbijgegaan aan de onzekerheden in het winningsplan, het principe van de omgekeerde bewijslast. Er is geen garantie te geven dat zich een zware beving niet voor zal doen onder het stedelijk gebied en de kernen van Assen. Het college is van mening dat hier het principe "Better safe, than sorry" dan van toepassing is, zoals dat ook in ons gezamenlijk advies was verwoord.

Op 23 en 24 mei 2017 zijn door het EZK inloopavonden georganiseerd, waaronder in Ekehaar. Het ministerie, Staatstoezicht op de mijnen (SodM) en TNO hebben daar inwoners uit de omgeving geïnformeerd over het winningsplan, de verwachte effecten en de procedure van besluitvorming.

3.6 Zienswijze winningsplan Westerveld

De lokale overheden en inwoners konden tot 19 juni 2017 zienswijzen op het ontwerp-instemmingsbesluit indienen. In overleg en afstemming met de andere overheden en de gemeenteraad besloot het college een zienswijze in te dienen.

Het gemeentebestuur van Assen besloot een (voorbeeld) zienswijze actief te delen met de inwoners. Uit informatie van het ministerie is gebleken dat ruim 900 zienswijzen werden ingediend op het ontwerp instemmingsbesluit. .

3.7 Inhoud Zienswijze

Het gemeentebestuur vindt dat de minister in zijn afweging de effecten van de gaswinning in het gebied -en met name ook het voorkomen van die effecten- onvoldoende zijn meegenomen.

Het besluit gaat inhoudelijk nog voorbij aan de maatschappelijke effecten, die volgens de nieuwe mijnbouwwet ook nadrukkelijk meegewogen dienen te worden.

In het winningsplan en de technische adviezen wordt de kans op een zware beving als klein beoordeeld. Tegelijkertijd is er nog altijd weinig bekend over het gedrag van (kleine) aardgasvelden en is het deels gissen wat er precies gebeurt in de diepe ondergrond. In zijn advies van 13 april 2017 schrijft de Inspecteur-generaal van de SodM over de Groningersituatie dat de modellen te kort schieten. Wat we wel weten, is dat de velden in het plangebied hebben gebeefd en in het geval van Eleveld zelfs met een magnitude van groter dan 2,0 op de schaal van Richter. Er kan geen garantie geven dat zich een dergelijke of veel zwaardere beving niet voor zal doen.

Tal van zaken zijn in het winningsplan nog niet uitgewerkt en gespecificeerd zoals de natuurtoets/Milieu Effect Rapportage voor het Natura 2000 gebied Drentsche Aa. Ook ontbreekt een gespecificeerd meet- en monitoringplan. Ook de uitgevoerde SRA is gebaseerd op onjuiste gegevens waarbij onder andere het vastgestelde bestemmingsplan Werklandschap Assen Zuid niet is meegenomen. Ook ontbreekt in het winningsplan informatie over de exacte locaties van winningsputten in de gasvelden, geplande locaties van winputten en de winningshoeveelheden per put zoals het Mijnbouwbesluit vereist. Tenslotte gaat het winningsplan niet in op de vraag op welke wijze schade wordt voorkomen. Dit zijn belangrijke zaken die in het winningsplan ontbreken en die niet reparabel zijn in de lopende procedure. Wanneer zonder deze informatie besluitvorming plaatsvindt wordt de rechtszekerheid van de inwoners geschaad.

Zoals opgemerkt zal het ministerie van EZK naar verwachting in september 2018 een besluit gaan publiceren.

3.8 Definitief besluit

Er is nog geen definitief besluit genomen door de minister op dit winningsplan. Het definitief besluit zou na de zomer van 2017 worden gepubliceerd. Echter vanwege de landelijke verkiezingen en maatschappelijke ontwikkelingen rond het gasdossier in Groningen zorgden voor vertraging in de besluitvorming. De laatste berichten zijn dat er in de 2e week van september 2018 een definitief besluit wordt gepubliceerd. Dan hebben inwoners en overheden die een zienswijze hebben ingediend zes weken de mogelijkheid om in beroep te gaan bij de Raad van State.

In die aanstaande beroepstermijn zullen wij, net zoals als eerder binnen de zienswijzentermijn in 2017, aan de hand van een strakke planning de gemeenteraad betrekken, afstemming hebben met de andere overheden hebben, en aandacht hebben voor adequate communicatie naar onze inwoners.

Tot Slot

Het mag duidelijk zijn dat in deze notitie slechts een samenvatting van inhoud en proces van dit dossier is gegeven.

Het Ministerie zal bij de bekendmaking van het definitieve besluit, het volledige winningsplan en alle eerdere relevante processtukken en documenten ter inzage leggen.

Ter voorbereiding op de aanstaande besluitvorming kunnen wij de belangrijkste stukken uit ons eigen procesdossier al met u delen.

Date : 26-5-2017 12:01:50

16.909

F

T

Subject : RE: nog wat gedachten over aardgas :-)

Attachment : Brief VRS-10 23 december 2016.pdf;brief aan de NAM winning put Vries-10.docx.pdf;kamerbrief-over-start-gaswinning-uit-put-vries-10.pdf;image001.jpg;

Dag

Zat toevallig achter de Pc te werken aan mijn P2P opdracht dus lees je mail.

Mijn gevoel van de bijeenkomsten van EZ was ook wel dat onze inwoners het behoorlijk hebben laten afweten met zo'n lage opkomst.

Ik vond dat dhr het wel heel goed verwoorde op RTV Drenthe net als de man van zegt we gaan naar de raad van state en de gemeente helpt ons.

Marco zegt in feite: weg met de rechtsonzekerheid. Eerst alles helder regelen voordat een vergunning wordt verstrekt. Hij zegt idd niet géén winning ivm onzekerheden. De raad zal hem hierop vast nog kritisch bevragen en bevelen om een stap verder te gaan.

Over put 10 voeg ik wat correspondentie toe. Volgens de minister moet SOdm erop toezien at ze binnen de vigerende vergunning moeten blijven. Maar volgens de advocaat hebben ze helemaal geen vergunning! Dus als we willen kunnen we sommeren direct te stoppen. Dat heb ik vorige week tijdens de fietstocht met Marco besproken en die voelde daar toen nog wel voor. Maandag nog even aan hem voorleggen? Of is hier een rol weggelegd voor de actiegroep? Kunnen we hun wel influisteren?!

Maandag verder.

Met vriendelijke groeten,

Beleidspecialist

Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

T 0592 - 36

M 06-

E @assen.nl

website: www.assen.nl

Van: [mailto:@ziggo.nl]

Verzonden: vrijdag 26 mei 2017 11:28

Aan:

CC:

Onderwerp: nog wat gedachten over aardgas :-)

H

Naar aanleiding van de inloopbijeenkomsten heb ik nog wat nagedacht.

Ik hoorde Marco op RTVDrenthe zeer genuanceerd praten: "Eerst duidelijkheid over schade voordat de minister kan instemmen". Dit is iets anders dan: "Nog zoveel onzekerheden en risico's. Minister u kunt niet instemmen."

We moeten misschien Marco nog even opzoeken maandag om de te volgen lijn af te stemmen. Er is ook druk door de NAM en EZ op hem ingepraat. We moeten hem sowieso de presentatie laten zien (moet misschien ook nog even in het college ☺).

Wellicht denkt Marco ook: Waar maken we ons druk over als er niemand komt opdagen bij de informatiebijeenkomsten?

De NAM en Sodm zeggen: succes met je procedure en vertraging van de procedure. Wij hebben vergunningen en gaan lekker door.

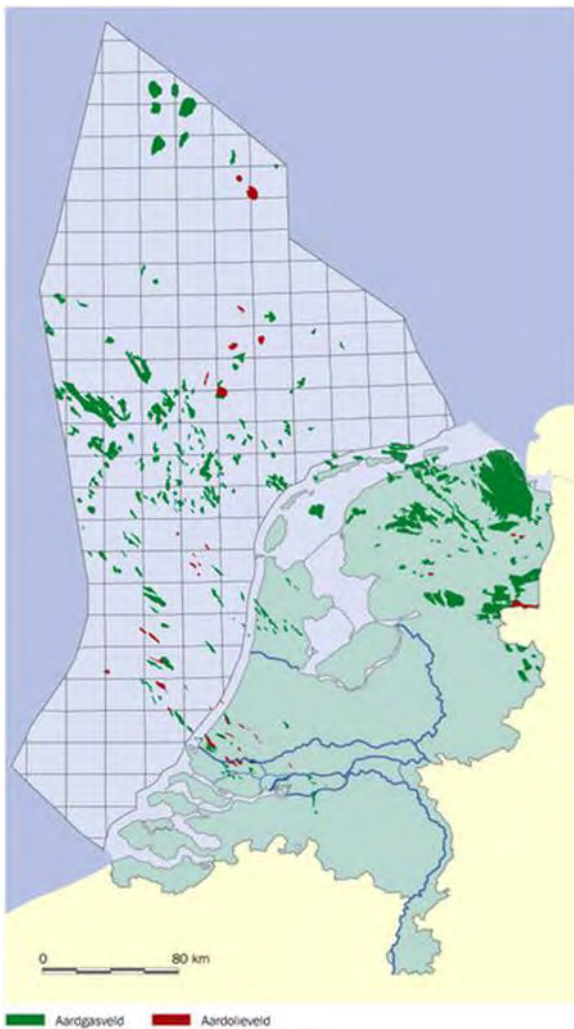
Hier kwamen twee zaken bij mij op:

1. Oja, hoeveel mag je dan nog winnen uit de verschillende velden? Ik heb wel eens gehoord dat bij het veld Eleveld of Assen-Zuid de vergunde hoeveelheid zo'n beetje is bereikt. Je schijnt ergens op internet te kunnen vinden hoeveel er is vergund en gewonnen. Ik kan het echter niet vinden op nlog.nl. Moeten we nog even gaan uitzoeken. Is de vergunde hoeveelheid bereikt/overschreden, dan kun je een handhavingsverzoek indienen bij Sodm.
2. Als de minister de procedure over laat doen vanwege de natuurtoets. Kunnen we zeggen dat de Sodm ook niet had kunnen instemmen met put Vries-10 omdat bij de goedkeuring van deze put niet is gekeken naar natuuraspecten. We zouden kunnen verzoeken om stillegging omdat de Sodm onvolledig is geweest in haar onderzoek. Beschikken wij over de beoordeling van put Vried-10 van Sodm? Die zouden we erbij moeten hebben. Misschien zijn er nog wel andere argumenten waarom deze winning en andere winningen moeten worden stilgelegd.

Wat betreft het mooie verhaal van de minister: "We vergoeden alle schade". In Emmen waren na de recente beving van 2,3 op de schaal van Richter 111 schademeldingen.

Witteveen + Bos zegt dat er geen relatie is tussen beving en schade. Het rapport wordt afgebrand. NAM leert dus niets van Groningen. (hier zie je dus dat een lichte beving al veel schade kan veroorzaken. Ik zoek nog uit waar het episch centrum was. Was dit onder stedelijk gebied.)

De minister roept de hele tijd dat er in heel Nederland aardgas uit kleine velden wordt gewonnen en wij niet uniek zijn. Kijk je naar onderstaand kaartje, dan zie je dat het een Noord-Nederlandse aangelegenheid is. In de rest van Nederland gaat het zo te zien om echt kleine velden die verder verspreid liggen. In Noord-Nederland zijn het grote velden in complexen waarbij bodemdalingen samenvallen.

Wat betreft de kwaliteit van het Noorse aardgas. Deze is hoog calorisch en dus van uitzonderlijk goede kwaliteit: Wobbe index 52-55,7. Het aardgas uit de Nederlandse kleine velden heeft een Wobbe index van 47-54. Bron https://svn.eeni.tbm.tudelft.nl/Education/spm1520/A_spm1520_slides_colleges/spm1520_2013_hc2_aardgas_feb_13_2013.pdf. De minister kan dus niet met het argument komen dat dit gas niet goed is.

Op <http://www.nlog.nl/kaart-boringen> staan de verschillende winningen in Nederland. Deze kaart klopt niet. Put Vries-10 zou naar het noorden zijn geboord. Er staat een mij onbekende put VRS-301 op. De site nlog.nl is trouwens onbegrijpelijk voor leken.

Ken je deze site al: <https://www.dinoloket.nl/>. Staat helemaal vol met (ondiepe) boorprofielen.

Maandag moeten we [REDACTED] nog even opzoeken. Heeft ze gereageerd?

Zo. Dat is weer even genoeg.

Groet,

[REDACTED]

NAM Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.

Aan:
Burgemeester Out, Burgemeester Thijsen,
Wethouder Lambert

Uw ref.: 2016-04538

Brief ref.: EP201612207623

Datum: 23 december 2016

Betref: Westerveld winningsplan en Vries-10 productie

Geachte Burgemeesters Out, Thijsen en Wethouder Lambert,

Op 30 november en 21 december 2016 hebben we gesproken over het winningsplan Westerveld en de productiestart van de put Vries-10, aan Het Kleuvenveld te Assen. We danken u dat u hiervoor tijd hebt genomen en we denken dat deze gesprekken en de brief/email-communicatie bijgedragen hebben aan de wederzijdse begripsvorming.

In ons recente gesprek hebben we de volumes, zoals die vermeld worden door het Staatstoezicht op de Mijnen in haar brief van 30 november 2016, verduidelijkt:

SodM geeft aan dat het vigerende winningsplan toestaat dat Vries-10 nog 113,3 miljoen m³ uit het Vries-Zuid gasveld mag produceren.

De prognose van het totale Vries-10 productievolume, zoals aangegeven in het nieuwe winningsplan, is 379 miljoen m³. Het leeuwendeel van de productie van Vries-10 zal hiermee onder het nieuwe winningsplan vallen.

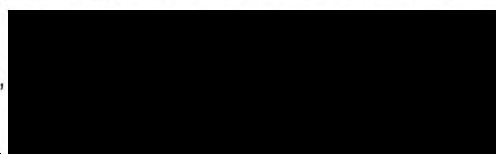
Met betrekking tot de Seismische Risicoanalyse van het Ministerie van Economische Zaken, deelt de Minister de conclusies van deze analyse zoals uitgevoerd door TNO/SodM (het kleine velden onderzoek). De Minister concludeert dat: "in afwachting van de behandeling van het gewijzigde winningsplan op basis van het vigerende winningsplan, de productie doorgang kan vinden".

We vinden het vervelend dat de boodschap rond de productiestart van Vries-10 onbedoeld verbonden is geraakt met de procedure rond het aangepaste winningsplan Westerveld. Tijdens onze communicatie naar onze burens en andere belanghebbenden zullen we hier ook specifieke aandacht aan schenken.

De gasproductie in de velden rondom Assen voeren we veilig en verantwoord uit, net zoals bij de andere 175 kleine gasvelden in Nederland.

We vertrouwen op een constructieve samenwerking en we blijven de komende tijd in contact met alle betrokkenen om onze activiteiten toe te lichten.

Hoogachtend,

, Asset Manager Land.

Schepersmaat 2
9405 TA Assen

Postbus 28000
9400 HH Assen

T +31 (0)592 369111
BTW NL-801315670.B01

Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. is statutair gevestigd te 's-Gravenhage - Handelsregister no. 04008869

www.nam.nl

Nederlandse Aardolie Maatschappij

Mevr. [REDACTED]
Postbus 28000
9400 HH ASSEN

Contactpersoon Dhr. [REDACTED]
Telefoon 14 0592
Bezoekadres Noordersingel 33
Uw brief van
Uw kenmerk
Ons kenmerk 2016-04538
Datum 14 december 2016
Verzenddatum 14/12

Onderwerp Stoppen opstarten gaswinning put Vries-10

Geachte mevrouw [REDACTED]

Op vrijdag 2 december jl. hebben wij van u twee mails ontvangen over de winning van aardgas uit de put Vries-10. Uw mails zijn een reactie op het bestuurlijk overleg van 30 november.

Wij stellen het zeer op prijs dat u terugkomt op uw eerdere besluit om op dit moment de productie te starten uit put Vries-10. Uw besluit doet recht aan door u gedane toezeggingen over het niet produceren uit de put Vries-10 richting onze inwoners en ons. (De betreffende stukken hebben wij u eerder gemaïld). Wij gaan er vanuit dat conform de wens van de 2e Kamer eerst het proces van advies, zienswijze en eventueel beroep wordt doorlopen.

Met betrekking tot de gedachtenlijn in uw mails berichten wij u het volgende.

In de brief van minister Kamp aan de 2^e Kamer lezen wij het volgende:

“Tijdens het vragenuur van 16 juni 2015 is gesproken over een voorgenomen gaswinning door NAM in Drenthe. Tijdens de mondelinge beantwoording is in algemene zin aangegeven dat er bij winning uit kleine velden een winningsplan moet komen en dat omwonenden, gemeenten en provincies hierop zienswijzen kunnen indienen. Dit is ook bevestigd in de beantwoording van aanvullende schriftelijke vragen van het lid Dik-Faber (CU), waarin is aangegeven dat “in alle gevallen waarbij op basis van boringen besloten wordt om gas te gaan winnen, een nieuw of gewijzigd winningsplan ingediend moet worden” (Kamerstukken 2015-2016, Aangangsel van de Handelingen, 57).”

In het geval van Vries-10 is er een nieuwe boring geweest op basis waarvan door u besloten is om gas te gaan winnen. U heeft hiervoor een winningsplan ingediend. In dit Winningsplan Westerveld is voor Vries-10 sprake van een te winnen hoeveelheid van 0,6 Miljard M3 (high case). Hiermee onderkent u dat er geen bestaande vergunning is en dat een nieuw winningsplan nodig is. Het Sodem heeft in haar advies op het winningsplan niet aangegeven dat de aangevraagde hoeveelheid deels al vergund is en onderkent hiermee dat een nieuw winningsplan nodig is.

Los van de vraag of er wel of geen vigerend Winningsplan is, moeten wij constateren dat het oude Winningsplan niet voldoet aan de zaken die door de Onderzoeksraad voor de veiligheid zijn geconstateerd. Zo is het oude winningsplan niet getoetst op de veiligheid van burgers en infrastructuur (seismische risico analyse). Wij zijn dan ook van mening dat er niet kan worden teruggevallen op een winningsplan waarin geen rekening is gehouden met zo een belangrijk aspect.

In uw mail lezen wij het volgende:

‘De NAM heeft in 2016 een wijziging van het winningsplan ingediend. Bij het indienen van het gewijzigde winningsplan heeft NAM op verzoek van de Minister rekening gehouden met de lopende

wijziging van de Mijnbouwwet en de daarin opgenomen aangescherpte eisen voor winningsplannen. In dit winningsplan is ook een seismische risicoanalyse opgenomen. Deze seismische risicoanalyse geeft volgens de Minister geen aanleiding om de voorgenomen productie uit Vries-10 niet op te starten.'

Wij kunnen deze gedachtenlijn niet volgen. In het Sodem rapport lezen wij namelijk dat er wel een kans bestaat op bevingen en schades als gevolg van, onder andere, de winning uit put Vries-10. Daarnaast is er juist door de minister aan de Tweede Kamer toegezegd, dat er een adviesrecht wordt toegepast in deze situaties.

Wij vinden nogmaals dat conform de wens van de 2e Kamer eerst het proces van advies, zienswijze en eventueel beroep moet worden doorlopen.

Naar aanleiding van de mails heeft er ook telefonisch contact plaatsgevonden. Hieruit blijkt dat u ondanks toezeggingen en andere genoemde argumenten het genoemde proces niet wilt afwachten. Wij betreuren dit in hoge mate.

Op 21 december staat een bestuurlijk overleg gepland waarin wij dit onderwerp verder met u zullen bespreken.

Mede namens de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo,

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders.

burgemeester

gemeentesecretaris

M.L.J. Out

T. Dijkstra

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Datum 22 november 2016
Betreft Start gaswinning uit put Vries-10

Geachte Voorzitter,

Tijdens het vragenuur van 16 juni 2015 is gesproken over een voorgenomen gaswinning door NAM in Drenthe. Tijdens de mondelinge beantwoording is in algemene zin aangegeven dat er bij winning uit kleine velden een winningsplan moet komen en dat omwonenden, gemeenten en provincies hierop zienswijzen kunnen indienen. Dit is ook bevestigd in de beantwoording van aanvullende schriftelijke vragen van het lid Dik-Faber (CU), waarin is aangegeven dat "in alle gevallen waarbij op basis van boringen besloten wordt om gas te gaan winnen, een nieuw of gewijzigd winningsplan ingediend moet worden" (Kamerstukken 2015-2016, Aanhangsel van de Handelingen, 57). Ofschoon dit in algemene zin juist is, kan de situatie zich voordoen dat er nog productieruimte beschikbaar is onder het geldende winningsplan. Deze situatie doet zich voor bij de put Vries-10 in Drenthe.

Put Vries-10 is geboord ter vervanging van een andere put, waarvan de productie jaren geleden is beëindigd vanwege een te hoge waterproductie. NAM wil nu de productie uit put Vries-10 opstarten en heeft Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) gevraagd om aan te geven of productie uit put Vries-10 is toegestaan. SodM heeft geconstateerd dat de grenzen van het vigerende winningsplan met het in gebruik nemen van put Vries-10 de komende twee jaar naar verwachting niet zullen worden overschreden en dat er op basis van het vigerende winningsplan gestart kan worden met de productie uit deze put. NAM voldoet hiermee dus aan de vereisten en mag op basis daarvan een aanvang maken met de productie.

Overigens heeft NAM wel een wijziging van het winningsplan ingediend. Op basis van dit gewijzigde winningsplan kan na mijn goedkeuring de productie uit Vries-10 ook na deze twee jaar doorgaan. Bij het indienen van het gewijzigde winningsplan heeft NAM op mijn verzoek rekening gehouden met de lopende wijziging van de Mijnbouwwet en de daarin opgenomen aangescherpte eisen voor winningsplannen. Zoals ik aan uw Kamer heb toegezegd, zal ik (wijzigingen van) winningsplannen waar mogelijk beoordelen aan de hand van de nieuwe Mijnbouwwet. Dit betekent onder meer dat ik omwonenden en gemeenten, provincies en waterschappen de gelegenheid zal geven om op het gewijzigde winningsplan te reageren. In dit winningsplan is ook een seismische risicoanalyse opgenomen. Deze seismische risicoanalyse geeft geen aanleiding om de voorgenomen productie uit Vries-10 niet op te starten. Ook de verwachte

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**

Directie Energie en Omgeving

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres

Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

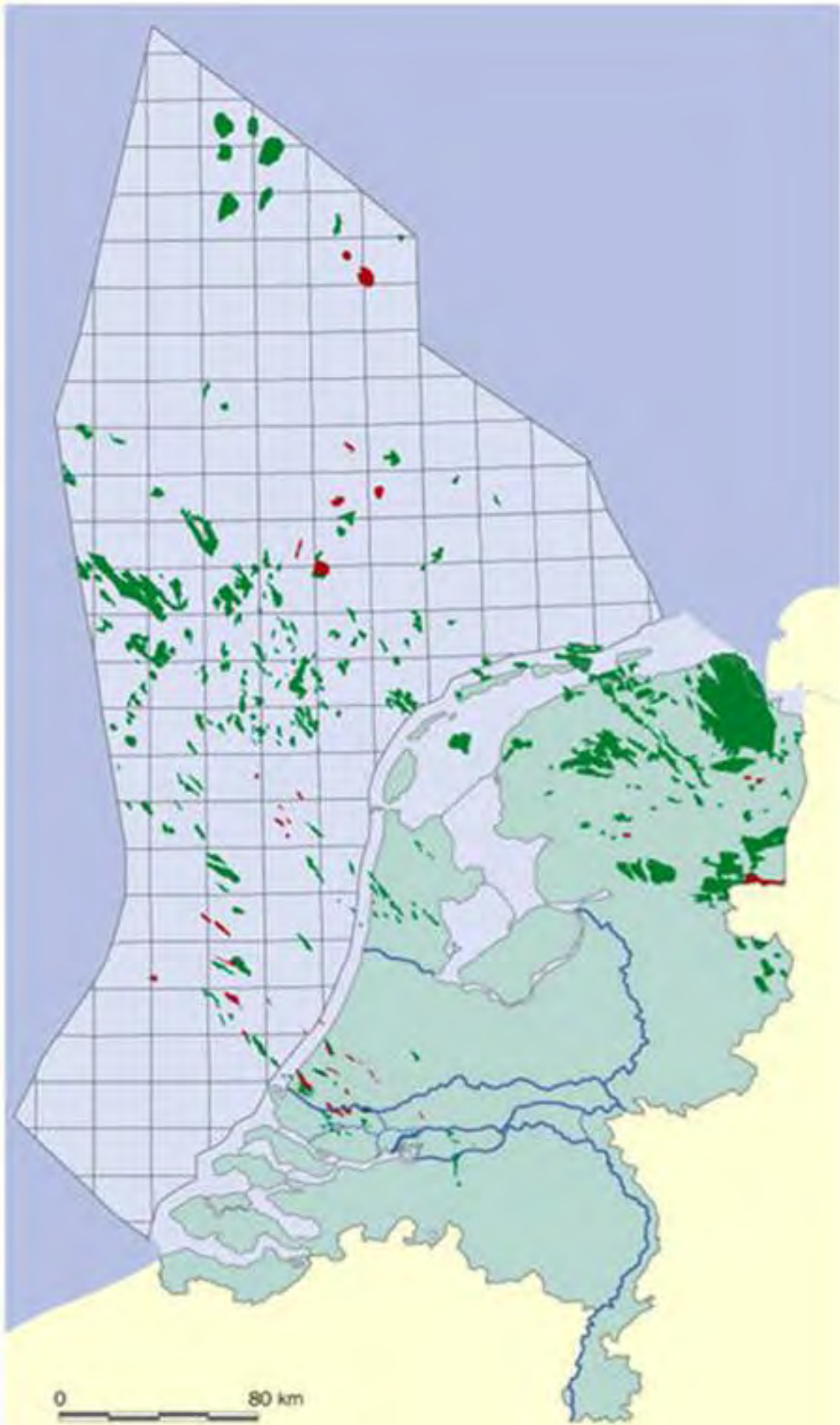
Ons kenmerk

DGETM-EO / 16170015

bodemdaling (< 2 cm) blijft met de productie uit de put Vries-10 binnen het nu geldende winningsplan.

SodM zal erop toezien dat de productie uit de put Vries-10 en de effecten daarvan op de bodembeweging binnen hetgeen vastgelegd is in het vigerende winningsplan blijven.

(w.g.) H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken

0 80 km

■ Aardgasveld ■ Aardolieveld

Date : 13-11-2017 13:56:54

16.910

F [REDACTED]
To : "[REDACTED]@gmail.com" [REDACTED]@gmail.com
Cc : "[REDACTED]" [REDACTED]@assen.nl
Subject : RE: Nog wat vragen aan jou naar aanleiding brief EZ over verzoek nieuw instemmingsbesluit
Attachment : NLOG_FieldAsset_8543_Winningsplan_Westerveld_-_actualisering_december_2013.pdf;NLOG_FieldAsset_5788_Instemming_gewijzigd_winningsplan_Westerveld.pdf;

Geachte mevrouw [REDACTED],

De gemeente heeft een kopie van de NAM van de huidige vergunning van Westerveld (waaronder gasveld Vries Zuid) uit 2011. Bij deze bijgevoegd. In die vergunning wordt gesproken over een nieuw te boren put VRS-8 die niet op kaart is aangeduid.

We hebben ook een exemplaar van de wijziging van het winningsplan Westerveld van december 2013. In het plan uit 2013 wordt niet meer gesproken over een nieuw te boren put VRS-8 maar wordt gesproken over plannen voor een redevelopmentsstudie om het rendement van de productie van het gasveld Vries te verbeteren. In het plan uit 2013 staat dat als die "redevelopmentsstudie" klaar was die als addendum wordt toegevoegd aan het winningsplan van 2013. Die studie is in het laatste ontwerp winningsplan echter niet in een herkenbare vorm zichtbaar gemaakt. Het concept winningsplan uit 2013 is vervolgens wel aangevuld met o.a. een Seismische risicoanalyse (SRA) en aanvullende eisen vanuit de nieuwe mijnbouwwet. Dat definitieve ontwerp-winningsplan is in sept 2016 in procedure gebracht waarop wij een advies en zienswijze hebben ingediend. Ook in dit winningsplan staat niet duidelijk vermeld uit welke putten er nu precies gas wordt gewonnen.

Complete onduidelijkheid dus waar er nu nieuwe putten zijn geboord, waar nu gas wordt gewonnen en waar nu een vergunning voor is verleend.

Dit is ook de kern van de zienswijze van de gemeente Assen verwoord in hoofdstuk 6 nl dat het winningsplan niet voldoet aan Artikel 24, lid 1 van het Mijnbouwbesluit. Daarin wordt bepaald dat een winningsplan onder meer een opgaaft moet bevatten van het aantal boorgaten dat bij de winning wordt gebruikt; een opgaaft van de volgorde en het tijdsbestek van de boorgaten; een opgaaft van de ligging, lengte en diameter van de verbuizing van de boorgaten. Het oude ontwerp winningsplan beperkt zich tot hoeveelheden per gasveld en niet per put en voldoet dus niet aan dit artikel.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidspecialist gemeente Assen

T 0592-36 [REDACTED]
M 06 [REDACTED]
Website: www@assen.nl

-----Oorspronkelijk bericht-----

V [REDACTED]
Verzonden: donderdag 9 november 2017 11:50
A [REDACTED]
Onderwerp: FW: Nog wat vragen aan jou naar aanleiding brief EZ over verzoek nieuw instemmingsbesluit

H [REDACTED]

Kun jij dit uitzoeken en rechtstreeks reageren naar haar, met mij in cc? [REDACTED] wil trouwens de gemeenteraad in voor PLOP.

Groet,

-----Oorspronkelijk bericht-----

V [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@gmail.com](mailto:[REDACTED]@gmail.com)
Verzonden: donderdag 9 november 2017 11:40
A [REDACTED]
Onderwerp: Nog wat vragen aan jou naar aanleiding brief EZ over verzoek nieuw instemmingsbesluit

B [REDACTED]

We hebben elkaar gisteren even kort telefonisch gesproken. Ik heb een vraag die jij misschien wel kan beantwoorden.

In de brief van EZ die ik je zal toesturen, wordt gesproken over een toestemming die gaswinning betreft in Vries Zuid van 4 oktober 2011 op een aanvraag van de NAM van 2011. Nu is die aanvraag wel te vinden, dat is de aanvraag 8 maart 2011. Die gegeven toestemming door de Minister van EZ is blijkbaar niet openbaar en er is blijkbaar ook geen gelegenheid geweest voor de omgeving om een zienswijze in te dienen op deze aanvraag en deze instemming.

Aangezien dit ook in het gebied van de gemeente Assen ligt vraag ik me af of jullie deze gegevens ook hebben en of je mij die wilt toesturen. Natuurlijk zal ik deze vraag ook neerleggen bij de griffie van de gemeente Tynaarlo. Ook zal ik de vraag eens bij de PS en CS stellen.

Alvast bedankt voor je reactie.

Vriendelijke groeten,

[REDACTED]

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Formulier aanvraag instemming winningsplan ex artikel 34 lid 1 Mijnbouwwet (Mw)
juncto artikel 24 Mijnbouwbesluit (Mb)

Dit formulier dient ervoor om te zorgen dat de aanvraag om instemming voldoet aan de eisen die de Mijnbouwwet en Mijnbouwbesluit aan het opstellen van een winningsplan stelt. Indien de ruimte op het formulier te beperkt is dan kan worden verwezen naar een bijlage.

Indienen in zesvoud bij:
Ministerie van Economische Zaken
Directie Energieproductie
Postbus 20101
2500 EC DEN HAAG

Artikel 1)	Onderwerp	Beschrijving
Mw 34 lid 1	Verzoek om instemming voor een wijziging/actualisatie van het winningsplan Westerveld	☐ een winningsplan voor voorkomens in het continentaal plat vanaf de 3 zeemijlszone ☒ een winningsplan voor voorkomens in Nederlands territorium tot 3 zeemijl De wijziging/actualisatie bestaat voornamelijk uit een verlenging van de winningduur van enkele voorkomens.
	A) Algemene gegevens	
	A1.1) Naam indiener	Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.
	A1.2) Adres	Postbus 28000 9400 HH Assen
	A1.3) Contactpersoon	██████████ (tel: 0592-██████████)
	A1.4) E-mail	██████████@shell.com
	A1.5) Fax	0592-██████████
Mw 22	A1.6) Indiener	☒ is houder van de vergunning ☐ is uitvoerder cf artikel 22 Mw
	A2) Winningsvergunninggebied(en)	☐ winningsvergunning(en) - Drenthe II (K.B. 4/11/1968, laatstelijk gewijzigd d.d. 17 juli 2007 bij beschikking ET-EM-7075840) - Groningen (K.B. 30/5/1963)
Mw 34 lid 1 Mb 24 lid 1a	A2.1) Voorkomens koolwaterstoffen	<ul style="list-style-type: none"> • Appelscha • Assen • Een • Eleveld • Norg-Zuid • Roden • Vries-Noord • Vries-Centraal • Vries-Zuid • Witterdiep • Zevenhuizen
Mb 24 lid 1a	A2.2) Soort koolwaterstof die wordt gewonnen	☐ olie ☒ hoog calorisch gas ☐ Groningen kwaliteit gas ☐ laag calorisch gas ☐ zwavelhoudend gas ☒ aardgascondensaat Uit alle voorkomens wordt hoogcalorisch gas gewonnen.
Mr 1.2.1 lid 3	A3) Bestaande of nieuwe winning	☒ winningsplan voor reeds bestaande winning (inclusief voorziene uitbreiding) ☐ winningsplan voor nieuwe winning
Mw 38	A4) Samenloop vergunningen Wet milieubeheer	☒ nee ☐ ja: te weten:

B) Bedrijfs- en productiegegevens

Mw 35 lid 1

B1) Beknopte beschrijving van het winningsplan

De ondergrondse gasvelden (voorkomens) van Appelscha, Norg Zuid, Zevenhuizen, Een, Eleveld, Witterdiep, Assen, Vries-Zuid en Vries-Centraal worden geproduceerd via respectievelijk de volgende satellietlocaties APS, NRZ, ZVH, NOR-3, ELV, WIT, VRS-1 en VRS-2, naar de behandelingslocatie VRS-4. Het voorkomen Vries-Noord wordt geproduceerd vanaf de behandelingslocatie VRS-4.

Het gas wordt bij locatie Westerveld (WTV) afgeleverd aan GasTerra b.v.

Het Roden gasveld dat ook aangesloten was op het Westerveld systeem produceert niet meer sinds 2003. Een redevelopment feasibility voor Roden zal in in 2015 worden afgesloten. De productie uit de voorkomens Norg Zuid en Een is gestopt in respectievelijk 2006 en 2007; er zijn plannen om de productie uit het voorkomen Norg Zuid middels een nieuw te boren put weer op gang te brengen (2017). Het plan is om het Een voorkomen voor eind 2015 weer onstream te brengen.

Van de gasvelden Vries-Zuid, Zevenhuizen en Witterdiep wordt verwacht dat de productie in respectievelijk 2014, 2015 en 2017 zal stoppen. De overige voorkomens zullen naar verwachting langer produceren, met Eleveld als hekkesluis (laatste productie in 2025).

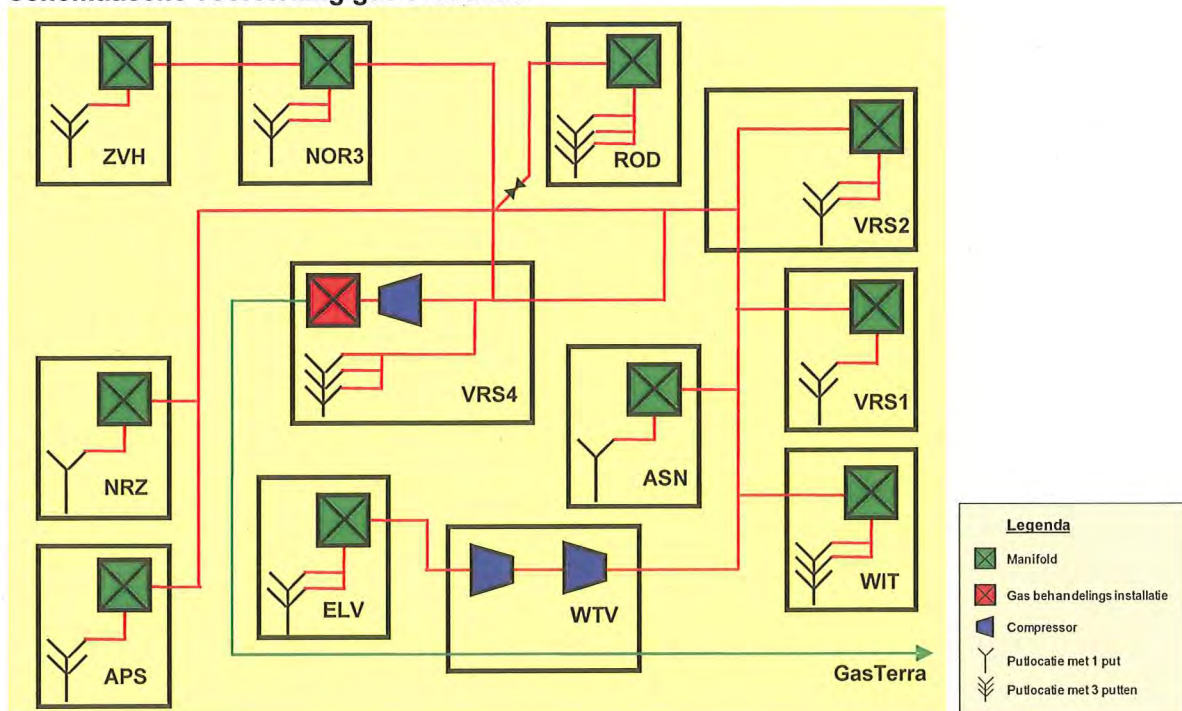
De reden voor deze actualisatie van het winningsplan voor het Westerveld systeem is het langer dan voorheen voorzien doorproduceren van het voorkomen Zevenhuizen.

Mw 35 lid 1c
Mb 24 lid 1c,d

B1.1) Beknopte beschrijving van wijze van winning door middel van (een) mijnbouwwerk(en)

Het onder lage druk geproduceerde aardgas en aardgascondensaat op Eleveld, dat op de locatie WTV gecompriemd wordt, stroomt tezamen met het onbehandelde gas van de locaties WIT en ASN en VRS-1 via de satelliet locatie VRS-2, naar de VRS-4 behandelingsinstallatie. Op VRS-4 wordt deze gasstroom van ELV, WIT, ASN, VRS-1 en VRS-2 samengevoegd met het gas van VRS-4 en het onbehandelde gas van de satellietlocaties APS, NRZ, NOR-3 en ZVH. Alleen op de behandelingslocaties WTV and VRS-1 worden de vrije vloeistoffen van het gas gescheiden ter voorkoming van slokvorming en blokkades en de reductie van de hoeveelheid te injecteren chemicaliën (corrosie and hydraat inhibitie). Op de behandelingslocatie VRS-4 worden deze gecombineerde gasstromen gecompriemd en middels een Joule/Thompson proces op specificatie gebracht en naar WTV getransporteerd voor aflevering aan GasTerra b.v.

Schematische voorstelling gas evacuatie

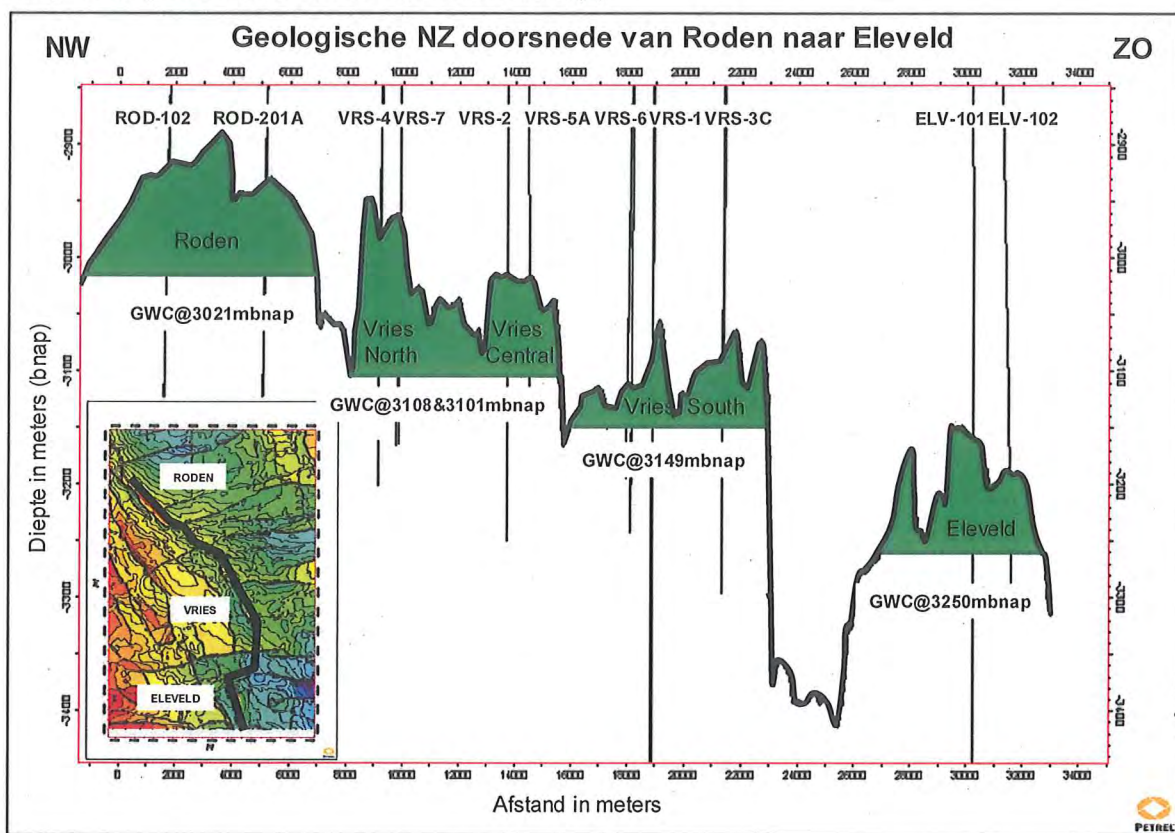
Mb 24 lid 1a

B2) Geologische beschrijving van voorkomen(s)

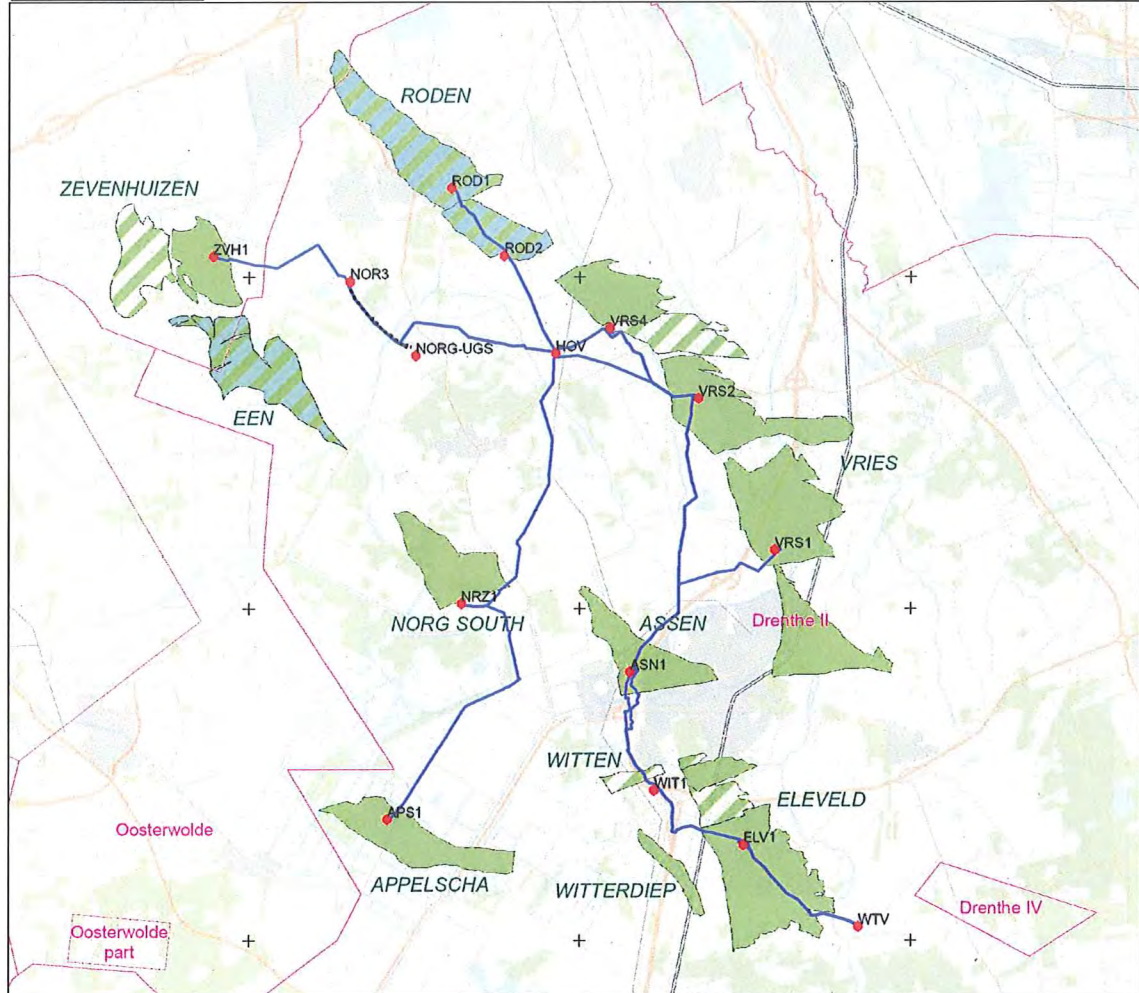
Het gas is gevormd in de koollagen van het geologische tijdperk Carboon. Vervolgens is het gas gemigreerd naar bovenliggende zandsteenlagen in het Rotliegend. Dit reservoir wordt afgesloten door het zout van de Zechstein formatie, beide uit het geologische tijdperk Perm.

Mb 24 lid 1a
Mb 24 lid 1b

B2.1) Geologische doorsnede van voorkomen(s)

B3) Overzicht ligging voorkomens, gasputten

In het navolgend overzicht zijn de bestaande locaties met de bijbehorende putten aangegeven.

Per 2013-12-01

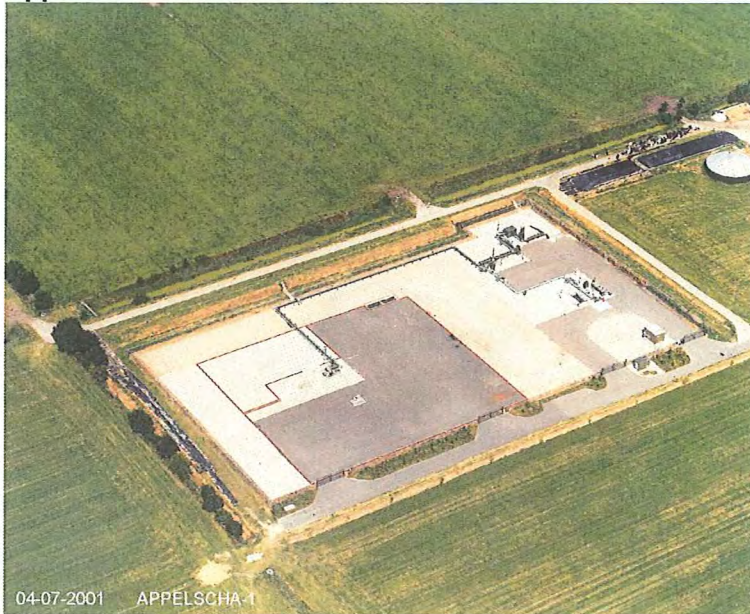
Locatie	Voorkomen	Producterende putten	Gesuspenderde putten	Geabondeneerde putten
APS	Appelscha	1	1	
ASS	Assen	1		
ELV	Eleveld	2		
NOR-3	Een	1		
NGZ	Norg-Zuid	1		
ROD-1	Roden		2	
ROD-2	Roden		1	
VRS-1	Vries-Zuid	2	1	
VRS-2	Vries-Central	2		
VRS-3	Vries-Zuid			1
VRS-4	Vries-Noord	3		
WIT	Witterdiep	1		
	Eleveld	1		
ZVH	Zevenhuizen	1	1	

B3.1) Situering mijnbouwwerken situatietekening /eventueel foto's)

De productielocatie APS is gelegen in de gemeente Oostellingwerf (provincie Friesland), de productielocaties ASN en WIT zijn gelegen in de gemeente Assen, de productielocaties NRZ en NOR-3 zijn gelegen in de gemeente Noordenveld (provincie Drenthe), de productielocaties ELV en WTV zijn gelegen in de gemeente Aa en Hunze (provincie Drenthe) en de productielocaties VRS-1, VRS-2 en VRS-4 zijn gelegen in de gemeente Tynaarlo (provincie Drenthe).

Appelscha Satelliet

Assen Satelliet

Eleveld Satelliet

Norg-Zuid Satelliet

Norg-3 Satelliet

Vries-1 satelliet

Vries-2 satelliet

Vries-4 Productie Faciliteit

Witten satelliet

17-02-2008 WITTEN-1

Westerveld Productie Faciliteit

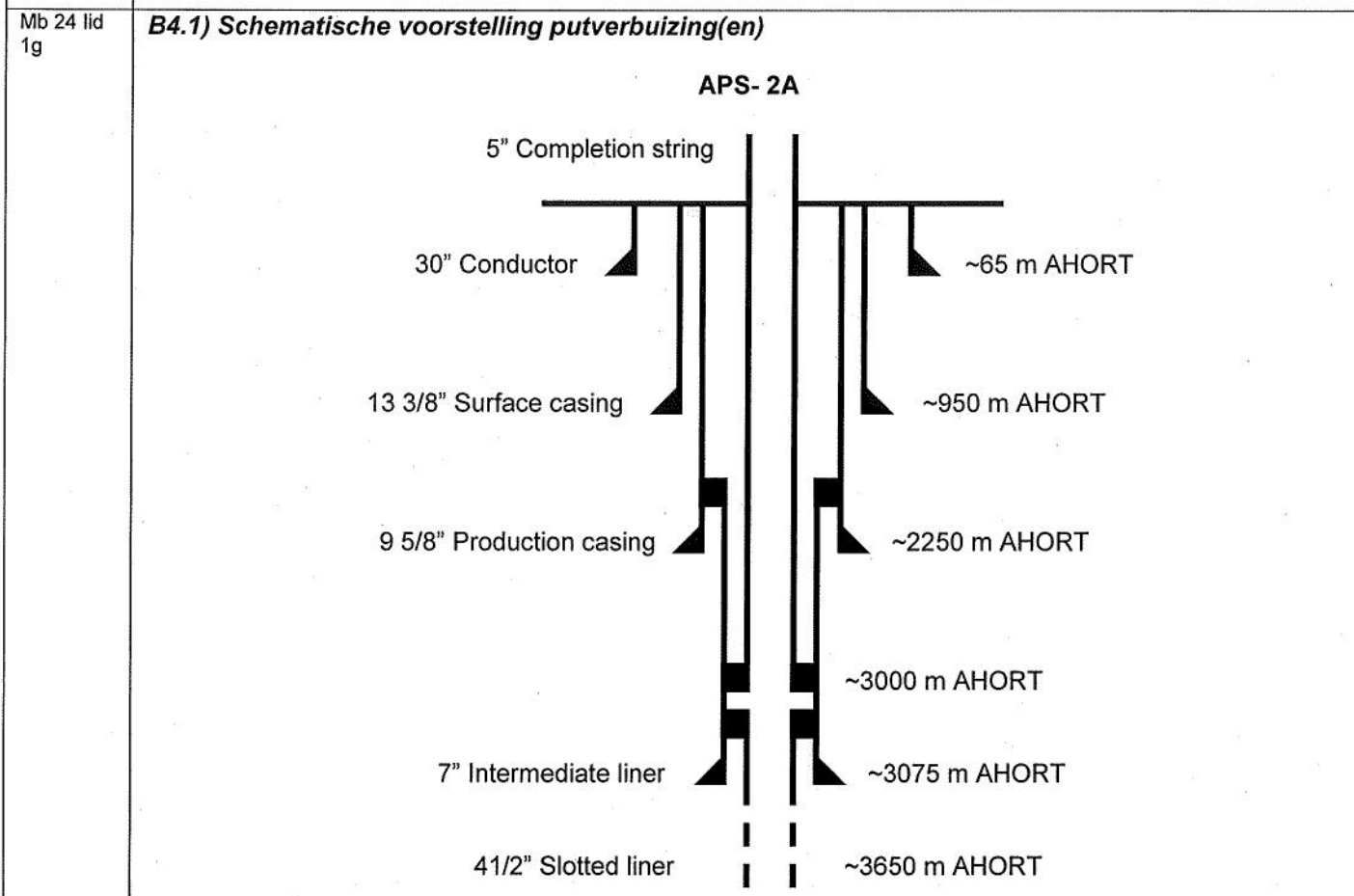
14-10-2003 WESTERVELD

Zevenhuizen satelliet

04-07-2001 ZEVENHUIZEN-1

Mb 24 lid 1e,f **B4) Overzicht boringen in voorkomen(s)**
 Het is mogelijk dat er nog één of meerdere putten in de in dit winningsplan genoemde voorkomens geboord zullen gaan worden.

Mb 24 lid 1h **B4.1) Plaats en wijze waarop koolwaterstoffen in verbuizing treden**
 De putten zijn tussen 2700 en 3700 meter (verticaal) diep en verbonden met de gashoudende Rotliegend formatie op een diepte van tussen de 2600 en 3250 meter beneden NAP.

Mb 24 lid 2 **B5) Productieontwikkelings strategie**

In navolgend overzicht wordt het verwachte winningspercentage per voorkomen gegeven:

	Stat GIIP mrd Nm3	Dyn. GIIP mrd Nm3	Ultimate Recovery mrd Nm3	RF
Appelscha	2.617	2.930	2.140	81.7%
Assen	0.755	0.470	0.227	29.9%
Een	0.654	0.230	0.129	19.9%
Eleveld	11.975	8.730	9.102	76.0%
Norg-Zuid	0.995	0.990	1.061	35.4%
Roden	9.348	9.200	6.543	70.0%
Vries-North	4.472	3.780	3.129	70.0%
Vries-Central	3.111	3.200	2.440	78.4%
Vries-South	5.498	4.400	1.634	29.7%
Witterdiep	0.700	0.500	0.432	61.8%
Zevenhuizen	0.140	0.130	0.110	78.8%

Voor Norg Zuid en de extensie naar het oosten als ook een mogelijke extensie naar het zuiden worden in 2024 onderzocht. De statische GIIP is een eerste resultaat van deze redevelopment studie.

	<p>Voor de voorkomens Norg Zuid, Vries-Zuid, Assen en Een geldt dat het winningspercentage laag uitvalt in verband met waterproductie en de slechte kwaliteit van het reservoir.</p>
Mb 24 lid 2	<p>B5.1) Productie filosofie</p> <p>De voorkomens Appelscha, Assen, Eleveld, Vries-Noord, -Centraal en -Zuid, Witterdiep en Zevenhuizen worden dusdanig geproduceerd dat er maximaal gebruik wordt gemaakt van de productiefaciliteiten. De locaties APS, ASN, ELV, NRZ, VRS-4, VRS-1, VRS-2, WIT, ZVH en de locatie WTV worden voor een belangrijk deel op afstand bestuurd. De installaties kunnen altijd van afstand veilig uitgeschakeld worden. Niet alle faciliteiten kunnen op afstand gestart worden. Er vinden regelmatig bezoeken plaats door operators voor controle en eventuele reparaties.</p> <p>De productie uit alle voorkomens genoemd in dit winningsplan, gebeurt door middel van de aanwezige compressiefaciliteiten op VRS-4 en op WTV.</p>
Mb 24 lid 2	<p>B5.2) Reservoir management</p> <p>Voor alle voorkomens binnen dit winningsplan geldt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Via regelmatige drukmetingen wordt de mate van de drukopbouw veroorzaakt door water instroom, en druk daling als gevolg van de productie, bepaald. • De waterproductie wordt constant gecontroleerd op systeem niveau. • Maatregelen zullen genomen worden om waterproductie tegen te gaan. • Ontwateringsplannen zijn gereed om toenemende waterproductie aan te pakken. <p>Vries voorkomens (Noord/Centraal/Zuid)</p> <p>De gashoudende voorkomens Vries-Centraal en Vries-Zuid bestaan grotendeels uit conglomeraten waarvan de productiviteit slecht is. Vries-Noord heeft meer zand in de gaszone en daardoor een betere productiviteit. De bestaande Vries putten hebben allemaal problemen en produceren ook formatiewater. De productie van Vries-Zuid is snel gedaald door overmatig waterproductie. Reservoir management zal bestaan uit continuous foam installatie, gecontroleerde onderbroken productie en waterpreventiemaatregelen. Voor zowel Vries Zuid en Vries Central wordt er gewerkt aan een redevelopment studie. Als de uitkomsten van deze studie leiden tot extra productie en of een verandering in de bodemdaling dan zal dat leiden tot een addendum op dit Winningsplan.</p> <p>Appelscha</p> <p>De put is gestopt te produceren. Verschillende opties worden onderzocht om de productie uit dit voorkomen te hervatten, waaronder een sidetrack in de bestaande put of nieuwe putten.</p> <p>Een</p> <p>De drukopbouw in de put NOR-6 wordt continu gecontroleerd. Door de lage permeabiliteit zal de productie van de put doormiddel van onderbroken cycli gebeuren. De productie wordt in 2014 hervat na overeenstemming bereikt te hebben omtrent de toepasbaarheid van de meer opbrengst regeling op het gas uit dit voorkomen.</p> <p>Eleveld</p> <p>ELV-101 produceert met behulp van compressie, terwijl de productie van ELV-102 gestopt is. De WIT-3 put produceert uit het Eleveld-NN blok. Een verdere ontwikkeling met extra putten wordt onderzocht mocht dit leiden tot een hogere produktie of een mogelijke verhoogde prognose in bodembeweging dan zal dat leiden tot een addendum op dit winningsplan.</p> <p>Assen</p> <p>Het voorkomen Assen laat een snelle afname in productie zien, hoogstwaarschijnlijk veroorzaakt door waterproductie en zoutafzetting. Mogelijkheden tot productieoptimalisatie worden bekeken om het niveau van de productie uit dit voorkomen te herstellen.</p> <p>Witterdiep</p> <p>De reservoirdruk van dit voorkomen wordt regelmatig gecontroleerd. Metingen laten een slow gas effect zien door de slechte communicatie tussen de verschillende compartimenten. Controle van de druk wordt gecontinueerd om te onderzoeken of alle compartimenten geproduceerd worden. Mochten niet alle compartimenten geproduceerd worden dan zullen infill opties bekeken worden.</p> <p>Zevenhuizen</p> <p>Als gevolg van de lage reservoirdruk in de put vindt productie plaats doormiddel van onderbroken cycli. De reservoirdruk zal regelmatig gecontroleerd worden.</p>

B5.3) Omvang winning (hoeveelheden per voorkomen/per jaar)

Het 'low' scenario gaat uit van de resterende gas hoeveelheden die worden ingeschat op basis van de bestaande putten (Low-case NFA), waarbij er naar een trend in de exponentiële afname van de productie stroomsnelheid vs cumulatieve productie plot (DCA- Decline curve analyse) wordt gekeken tot een minimum stroomsnelheid van de put bereikt wordt.

Het 'mid' scenario gaat uit van de resterende gas hoeveelheden die worden ingeschat op basis van de bestaande putten (Mid-case NFA), tevens zijn de Mid-case productie profielen van een tweetal geplande putten meegenomen, die geboord gaan worden in de voorkomens Eleveld en Norg-Zuid, als ook een kort profiel van de deliëficatie activiteiten in het Vries voorkomen.

Het 'high' scenario gaat uit van de resterende gas hoeveelheden die worden ingeschat op basis van de bestaande putten (High-case NFA), tevens zijn de High-case productie profielen van een tweetal geplande putten meegenomen, die geboord gaan worden in de voorkomens Eleveld en Norg-Zuid, als ook een verlengd profiel van de deliëficatie activiteiten in het Vries voorkomen.

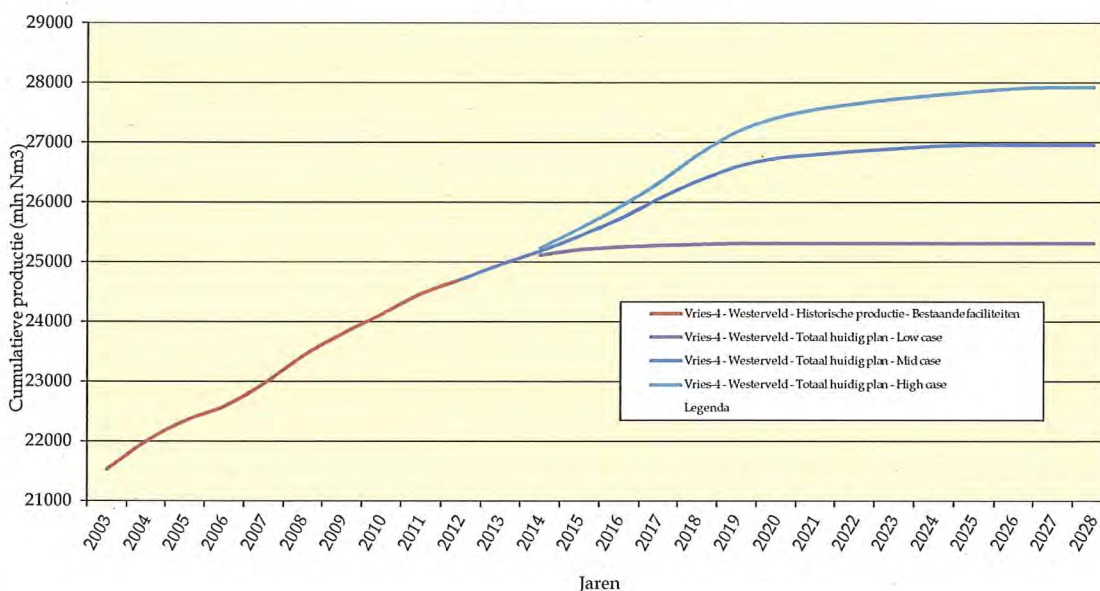
In de scenario's zijn geen extreme omstandigheden meegenomen waardoor de productie bijvoorbeeld voor langere tijd stil zou kunnen komen te liggen.

De werkelijke toekomstige productie zal zeer waarschijnlijk binnen de aangegeven range van low-mid-high blijven; echter, afwijkingen van de voorspelling door onvoorziene omstandigheden van reservoir technische en/of economische aard zijn mogelijk zowel wat betreft fasering als verwachte hoeveelheid productie.

Alle voorkomens in het winningsplan Westerveld, worden middels 3-traps compressiefaciliteiten geproduceerd.

In onderstaande grafiek wordt naast de historische productie van 2003-2012, ook de verwachte productie weergegeven (low-mid-high scenario's) van de nog te verwachten gasproductie uit de voorkomens zoals omschreven in dit winningsplan:

Vries-4 - Westerveld winningsplan
- productie voorspelling -

Historische jaarlijkse productie uit de voorkomens uit de in dit winningsplan omschreven voorkomens:

Winningsplan Vries-4 - Westerveld		Historic	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Historische productie - Totaal		mrd Nm3	20.974	0.562	0.470	0.345	0.235	0.381	0.463	0.372	0.323	0.341	0.234
Appelscha		mrd Nm3	1.508	0.228	0.148	0.046	0.053	0.036	0.000	0.006	0.002	0.013	
Assen		mrd Nm3						0.031	0.065	0.063	0.034	0.007	0.006
Een		mrd Nm3				0.030	0.017	0.006					
Eleveld		mrd Nm3	7.192	0.081	0.067	0.045	0.034	0.043	0.031	0.105	0.158	0.173	0.130
Norg-Zuid		mrd Nm3	0.477	0.062	0.068	0.052	0.029						
Roden		mrd Nm3	6.543	0.000									
Vries-North		mrd Nm3	2.377	0.099	0.092	0.112	0.042	0.024	0.031	0.007	0.013	0.035	0.032
Vries-Central		mrd Nm3	1.606	0.072	0.083	0.053	0.058	0.064	0.076	0.051	0.053	0.052	0.043
Vries-South		mrd Nm3	1.269	0.020	0.010	0.006	0.003	0.087	0.080	0.050	0.006		
Witterdiep		mrd Nm3						0.091	0.147	0.072	0.049	0.035	0.018
Zevenhuizen		mrd Nm3							0.033	0.018	0.009	0.027	0.005

Verwachte totale productie uit de in dit winningsplan omschreven voorkomens. De drie scenario's (low-mid-high) geven de onzekerheid aan met betrekking tot de nog te verwachten hoeveelheden geproduceerd gas:

Winningsplan Vries-4 - Westerveld			2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Huidig plan - Jaar productie	Low case	mrd Nm3		0.169	0.090	0.043	0.027	0.018	0.016							
Huidig plan - Jaar productie	Mid case	mrd Nm3	0.257	0.225	0.259	0.282	0.340	0.295	0.243	0.139	0.062	0.054	0.046	0.039	0.019	
Huidig plan - Jaar productie	High case	mrd Nm3		0.285	0.330	0.354	0.408	0.462	0.392	0.229	0.144	0.093	0.081	0.060	0.051	
Huidig plan - Cumulatief	Low case	mrd Nm3		24.868	24.959	25.002	25.029	25.047	25.063	25.063	25.063	25.063	25.063	25.063	25.063	25.063
Huidig plan - Cumulatief	Mid case	mrd Nm3	24.956	25.181	25.440	25.722	26.062	26.358	26.600	26.739	26.801	26.855	26.901	26.940	26.959	26.959
Huidig plan - Cumulatief	High case	mrd Nm3		25.242	25.571	25.926	26.333	26.795	27.188	27.417	27.561	27.653	27.734	27.795	27.855	27.907

Verwachte productie per voorkomen (mid-case) uit de in dit winningsplan omschreven voorkomens:

Jaarlijkse verwachte productie per voorkomen			2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Appelscha	mrd Nm3			0.026	0.025	0.020	0.016	0.013								
Assen	mrd Nm3		0.004	0.010	0.008											
Een	mrd Nm3			0.022	0.021	0.019	0.014									
Eleveld	mrd Nm3		0.098	0.062	0.127	0.172	0.139	0.112	0.094	0.063	0.052	0.042	0.034	0.028	0.019	
Norg-Zuid	mrd Nm3					0.117	0.106	0.097	0.053							
Vries-North	mrd Nm3		0.039	0.028	0.027	0.025	0.013	0.028	0.030	0.012	0.010	0.012	0.012			
Vries-Central	mrd Nm3		0.023	0.037	0.042	0.043	0.040	0.036	0.020							
Vries-South	mrd Nm3		0.077	0.026												
Witterdiep	mrd Nm3		0.008	0.006	0.003	0.002	0.001									
Zevenhuizen	mrd Nm3		0.007	0.006	0.005											

Mw 35 lid 1b

B5.4) Duur van de winning (per voorkomen)

De verwachte einddatum van de productie in het Westerveld systeem is volgens de huidige voorspellingen gesteld op 2025. Het gedrag van de bestaande en mogelijke toekomstige putten bij hoge waterproductie en de lage drukken die optreden wanneer het veld bijna leeg is, moeilijk te voorspellen. Om deze reden is de onzekerheidsmarge met betrekking tot de precieze einddatum van productie aanzienlijk.

De winning zal worden beëindigd indien de totale kosten van de winning de opbrengsten van de winning zullen overtreffen dan wel zoveel eerder indien door onvoorziene technische, geologische, geofysische of andere oorzaak voortzetting van de winning niet plaats kan vinden.

Mb 24 lid 1i

B6) Stoffen die jaarlijks worden mee geproduceerd

Met de gasproductie worden water en aardgascondensaat meegeproduceerd. De geproduceerde hoeveelheid water en aardgascondensaat is afhankelijk van de totale gasproductie. De hoeveelheid aardgascondensaat wordt gegeven door de (aardgas-) Condensaat Gas Ratio (CGR) en het water door de Water Gas Ratio (WGR). Navolgend overzicht geeft de bijbehorende waarden van de CGR en de WGR per voorkomen:

voorkomen	CGR (m ³ /mln m ³ gas)	WGR (m ³ /mln m ³ gas)
Appelscha	14	44
Assen	35	23
Eleveld	8	14
Norg-Zuid	11	58
Vries-Noord	64	25
Vries-Centraal	38	79
Vries-Zuid	37	43
Witterdiep	9	22
Zevenhuizen	10	8

De waarden voor de WGR stijgen naarmate de druk van het reservoir afneemt.

Mb 24 lid 1i

B7) Jaarlijks eigengebruik bij winning

OP de locatie VRS-1 staat een E-gen installatie, die gas gebruikt voor het opwekken van elektriciteit. Op de locatie WTV wordt d.m.v. een gas-motor een compressor aangedreven voor het op de juiste druk brengen van het gas om op de locatie VRS-4 te kunnen worden behandeld. Op de locatie VRS-4 wordt alleen gas gebruikt voor het stoken van het fornuis.

De hieronder vermelde gegevens zijn gebaseerd op de werkelijke waarden uit het jaar 2002 t/m 2011 en dienen als indicatie gebruikt te worden voor de komende jaren. Het wordt verwacht dat de productie van VRS-N geen merkbare invloed op dit gebruik zal hebben.

- VRS-1 - 0.05 mln Nm³
- VRS-4 - 0.33 mln Nm³

Mb 24 lid 1j	<ul style="list-style-type: none"> • WTV - 0.09 mln Nm³ <p>B8) Jaarlijks bij winning afgeblazen/afgefakkelde koolwaterstoffen</p> <p>Per jaar wordt op de verschillende locaties een volume aan gas afgeblazen dan wel afgefakkeld.</p> <p>De hieronder vermelde gegevens zijn gebaseerd op de werkelijke waarden uit het jaar 2002 t/m 2011 en dienen als indicatie gebruikt te worden voor de komende jaren. Het wordt verwacht dat de productie van VRS-N geen merkbare invloed op dit gebruik zal hebben.</p> <ul style="list-style-type: none"> • VRS-1 - 0.02 mln Nm³ • VRS-4 - 0.32 mln Nm³ • WTV - 0.03 mln Nm³
Mb 24 lid 1k	<p>B9) Jaarlijks bij winning in de ondergrond terug te brengen delfstoffen en andere stoffen</p> <p>Het vrijkomende productiewater wordt uiteindelijk via de injectieput Borgsweer geïnjecteerd in de diepe ondergrond.</p>

C) Gegevens inzake bodembeweging als gevolg van de winning van koolwaterstoffen.
(Alleen in te vullen voor winningsplannen voor voorkomens gelegen aan de landzijde van de 3 zeemijlszone).

Mw 35 lid 1f

C1) Aard van de bodembeweging

bodemdaling

Door de winning van koolwaterstoffen uit olie- en gasvoerende gesteentelagen zal de druk in de poriën van het gesteente verminderen waardoor compactie van de olie- en gasvoerende lagen optreedt. Dit manifesteert zich aan de oppervlakte in de vorm van bodemdaling. Zie voor een uitgebreide beschrijving van het bodemdalingsproces "Bodemdaling door Aardgaswinning –NAM-velden in Groningen, Friesland en het Noorden van Drenthe– Status Rapport 2010 en Prognose tot het jaar 2070" (EP201006302236).

bodemtrilling

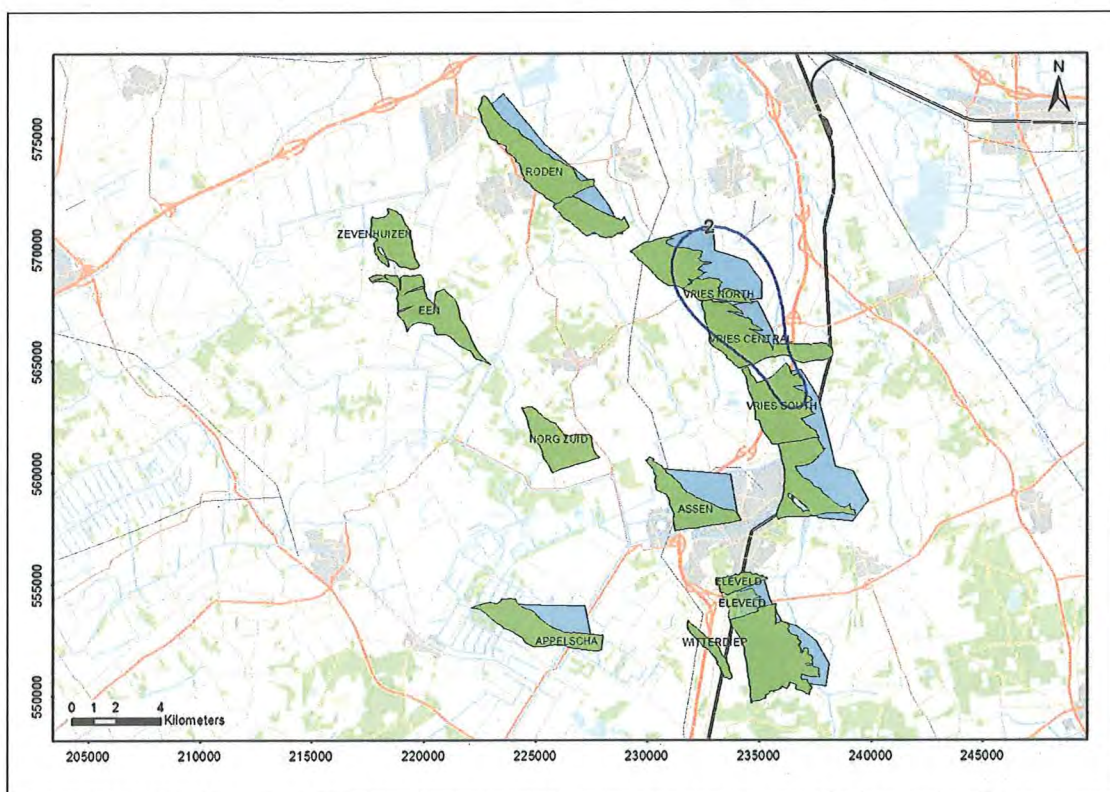
Compactie van de olie- en gasvoerende lagen kan onderlinge beweging tussen gesteentelagen veroorzaken. Dit kan zich soms aan de oppervlakte manifesteren in de vorm van bodemtrillingen.

Mb 24 lid 1m

C2.) Bodemdalingscontour (uiteindelijk verwachte mate van bodemdaling)

Gebaseerd op beschikbare gegevens over de ondergrond en het productiescenario zoals beschreven in sectie B5.3 van dit winningsplan is een prognose voor de bodemdaling ten gevolge van gaswinning voor de in dit winningsplan beschreven voorkomens opgesteld.

De nog te verwachten bodemdaling door gaswinning uit de in dit winningsplan beschreven voorkomens, die zal worden bereikt in het jaar 2025, is weergegeven in figuur C1.

Fig. C1 Nog te verwachten bodemdaling (2013 – 2025) veroorzaakt door de gasproductie uit de voorkomens Appelscha, Assen, Een, Eleveld, Norg-Zuid, Roden, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Witterdiep en Zevenhuizen (cm). De omvang van het gasvoerend gedeelte van het reservoir is in groen aangegeven, die van het watervoerend gedeelte in blauw.

De nog te verwachten bodemdaling die wordt veroorzaakt door de gasproductie uit de individuele voorkomens Appelscha, Assen, Een, Eleveld, Norg-Zuid, Roden, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Witterdiep en Zevenhuizen bedraagt minder dan 2 cm. Aangezien een dergelijke daling kleiner is dan de onzekerheid van de berekening en het ook niet mogelijk is een dergelijke kleine daling met voldoende precisie te meten, zijn er geen figuren getoond van de toekomstige bodemdaling van deze individuele

voorkomens.

De individuele toekomstige bodemdalingscontouren die worden veroorzaakt door de gasproductie uit het voorkomen Vries-Noord wordt weergegeven in figuur C2.

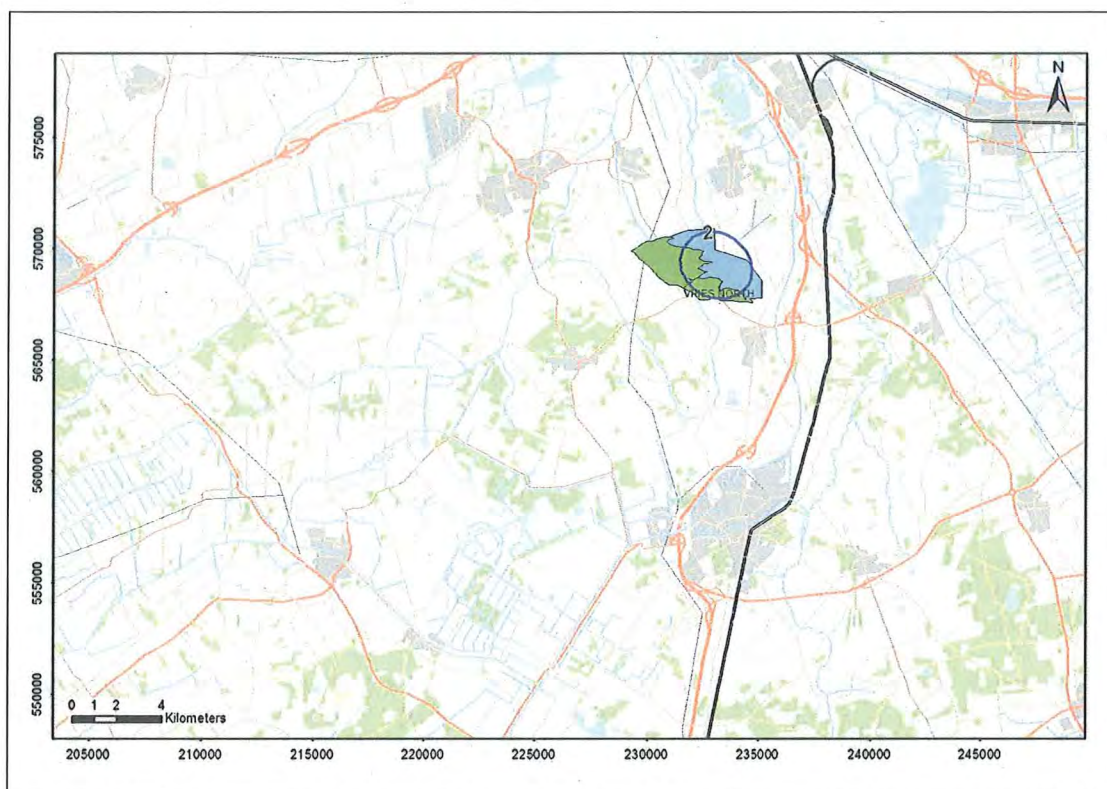

Fig. C2 Nog te verwachten bodemdaling (2013 – 2025) veroorzaakt door de gasproductie uit het voorkomen Vries-Noord (cm). De omvang van het gasvoerend gedeelte van het reservoir is in groen aangegeven, die van het watervoerend gedeelte in blauw.

Eventuele toekomstige incrementale productie door nieuwe putten en/of compressie (op dit moment nog niet voorzien) zou kunnen leiden tot een ander beeld, dat dan zondig zal worden beschreven in een volgende wijziging van dit winningsplan.

Enkele algemene kentallen van de in dit winningsplan beschreven voorkomen zijn samengevat in tabel C1. Deze (gemiddelde) kentallen reflecteren een zeer vereenvoudigd model van de voorkomens. De omvang van de voorkomens worden weergegeven in figuur C1, waarbij in groen het gasvoerend en in blauw het watervoerend gedeelte is aangegeven van het reservoir dat expliciet wordt gemodelleerd in het reservoir model. Dit reservoirmodel ligt ten grondslag aan de bodemdalingsberekeningen zoals gepresenteerd in dit winningsplan.

Tabel C1. Enkele kentallen ter indicatie van de in dit winningsplan beschreven voorkomens.

	Appelscha	Eleveld	Norg-Zuid	Roden	Vries Noord	Vries Zuid
Diepte veld [m]	2640	3170	2700	2950	3100	3090
Dikte reservoir [m]	93	100	142	165	145	138
Initiële Druk [bar]	303	377	317	343	362	356
Druk in 2013 [bar]	87	100 ¹	90	89	131	240
Eind Druk	77	20	90	89	58	203
C _m [10 ⁻⁵ bar ⁻¹]	0,51	0,48	0,54	0,53	0,60	0,47

	Vries Centraal	Zevenhuizen	Witterdiep	Assen	Een
Diepte veld [m]	3027	2675	2900	2886	2650
Dikte reservoir [m]	149	75	125	13 ²	45
Initiële Druk [bar]	356	306	343	335	299
Druk in 2013 [bar]	196	51	91	159	306
Eind druk [bar]	143	51	43	156 ³	37
C _m [10 ⁻⁵ bar ⁻¹]	0,58	0,56	0,52	0,50	0,57

- 1) De drukken in de tabel geven de gemiddelde druk weer over de compartimenten.
- 2) Voor de bodemdalingprognose is aangenomen dat alleen het gasvoerende gedeelte van de Rotliegende formatie (gemiddelde dikte 13 m) ten gevolge van de gasproductie in druk zal dalen. De totale Rotliegende zandsteen formatie is ongeveer 155 m dik. De overige 142 m is watervoerend en aangezien deze in communicatie is met de het Norg veld is hiervoor geen verdere drukkaling aangenomen aangezien i.v.m UGS operaties de gemiddelde druk van Norg gelijk zal blijven.
- 3) De einddruk van 156 bar geldt alleen voor het gasvoerende gedeelte. Voor het watervoerende gedeelte is aangenomen dat de druk op 308 bar (de gasdruk tijdens de start van de gaswinning van het voorkomen Assen) blijft gehandhaafd.

Mb 24 lid 1n
Mb 24 lid 1o

C2.1) Verloop bodemdaling in tijd

In deze sectie wordt aandacht besteed aan de huidige status en het verwachte verloop in tijd van de bodemdaling ten gevolge van winning uit de in dit winningsplan beschreven voorkomens gecombineerd met de effecten van winning uit naburige gasvelden.

De meest recente uitgebreide bodemdalingmeting in dit gebied heeft plaatsgevonden in het jaar 2008 (Meetregister bij de meetplannen Noord Nederland, Groningen, Rapportage van de nauwkeurigheidswaterpassing Noord Nederland 2008, EP200903235982). In figuur C3 wordt de in 2008 gemeten daling (sinds de nulmeting in 1975) weergegeven op de peilmerken met de contouren van de gemodelleerde bodemdaling door gaswinning.

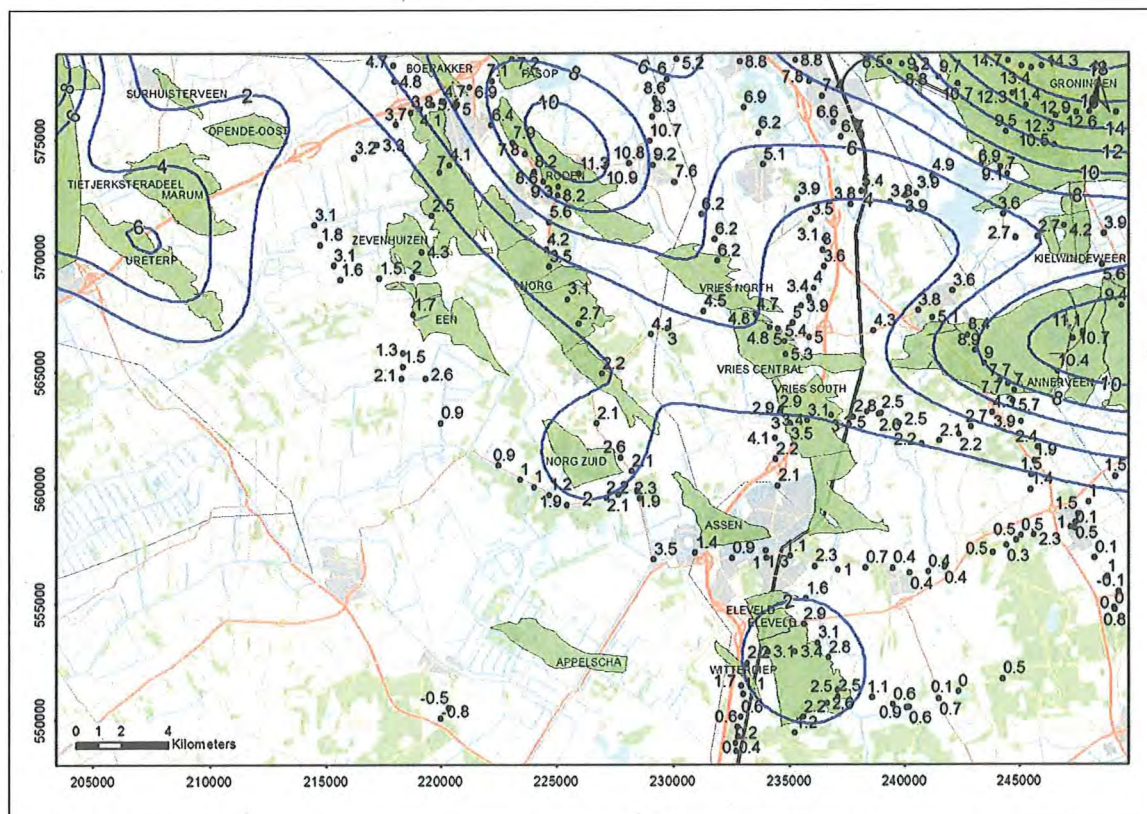
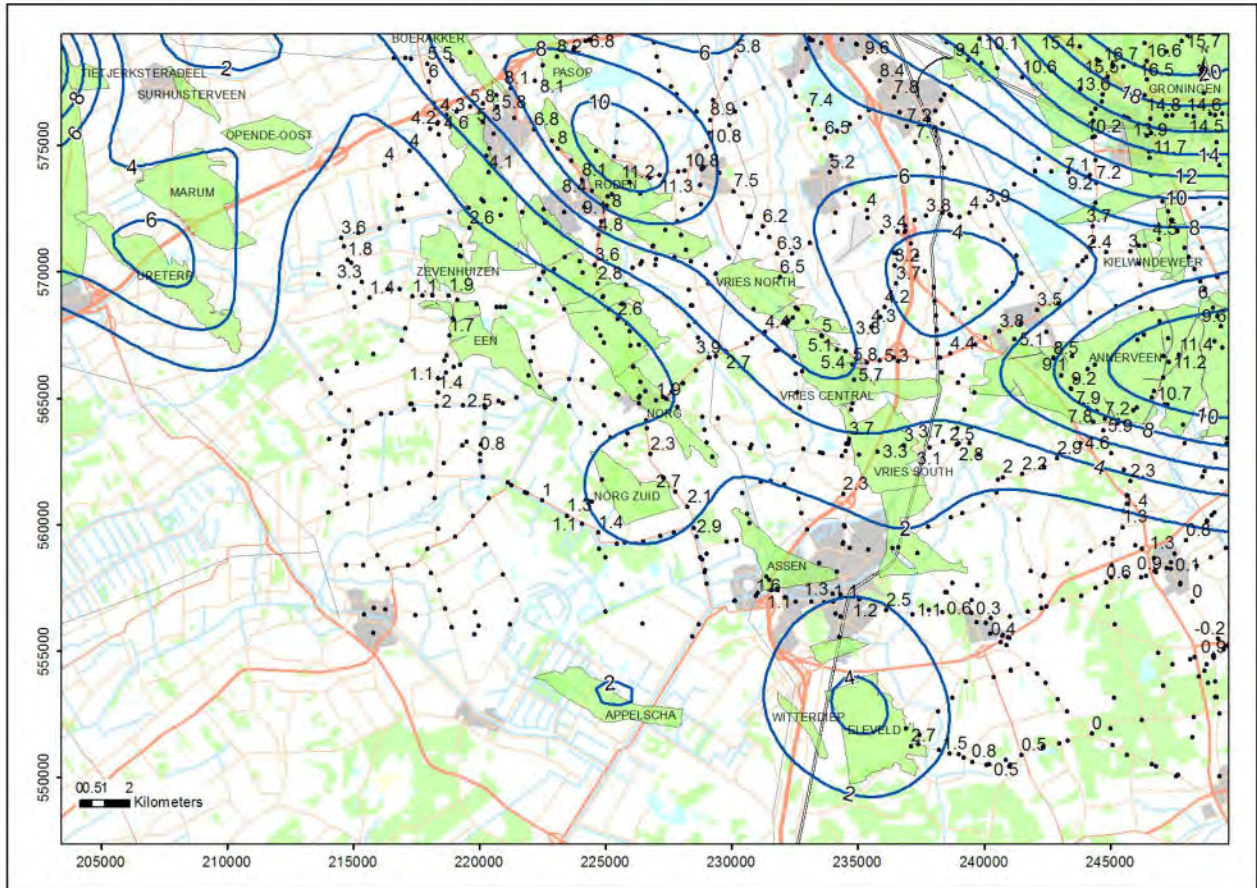

Fig. C3 :In 2008 gemeten daling in cm op de peilmerken (sinds 1975) en contourlijnen van de gemodelleerde bodemdaling ten gevolge van gaswinning uit de in dit winningsplan beschreven voorkomens en naburige voorkomens.

Bij het opstellen van de prognose voor bodemdaling door gaswinning in dit gebied is uitgegaan van hetgeen beschreven is in rapport "Bodemdaling door Aardgaswinning –NAM-velden in Groningen, Friesland en het Noorden van Drenthe– Status Rapport 2010 en Prognose tot het jaar 2070" (EP201006302236). Dit model van de ondergrond is geactualiseerd met de laatste geologische en

De meest recente uitgebreide bodemdalingsmeting in dit gebied heeft plaatsgevonden in het jaar 2013, “Bodemdaling Noord Nederland satelliet radar interferometrie”, rapportage behorende bij het meetplan Noord Nederland 2013, NAM EP201312202348”.

In 2013 gemeten bodemdaling sinds de nulmeting in 1975 als gevolg van gaswinning van alle voorkomens in dit gebied weergegeven op de peilmerken (zwarte cijfers) met de contouren van de gemodelleerde bodemdaling in cm.

reservoir technische inzichten van de voorkomens zoals beschreven in dit winningsplan. Met dit vernieuwde model is de prognose voor de uiteindelijk te verwachten bodemdaling in dit gebied uitgevoerd.

De onzekerheid in de uiteindelijk verwachte bodemdaling wordt bepaald door de onzekerheden in de bij de berekening gebruikte invoergegevens en de betrouwbaarheid van het gebruikte gesteentemechanische model. Het resultaat hiervan is dat de onzekerheid (1 maal de standaardafwijking) wordt geschat op gemiddeld 25% (bereik: - 25 % tot + 25% van de berekende daling), met een minimum van 2 cm. Deze onzekerheidsschatting geldt in het algemeen voor velden die al langer produceren.

Figuren C4 en C5 tonen respectievelijk de totale bodemdaling als gevolg van gaswinning van de in dit winningsplan beschreven en naburige voorkomens voor respectievelijk het jaar 2025 en voor de situatie na afloop van de in de winningsplannen beschreven productieprofielen (2080). Eventuele ontwikkeling van nieuwe velden in de buurt van de Westerveld voorkomens en / of incrementele productie door nieuwe putten en / of toepassen van compressie op bestaande velden die behoren tot de Westerveld voorkomens is niet meegenomen in de huidige prognose en kan leiden tot een ander beeld.

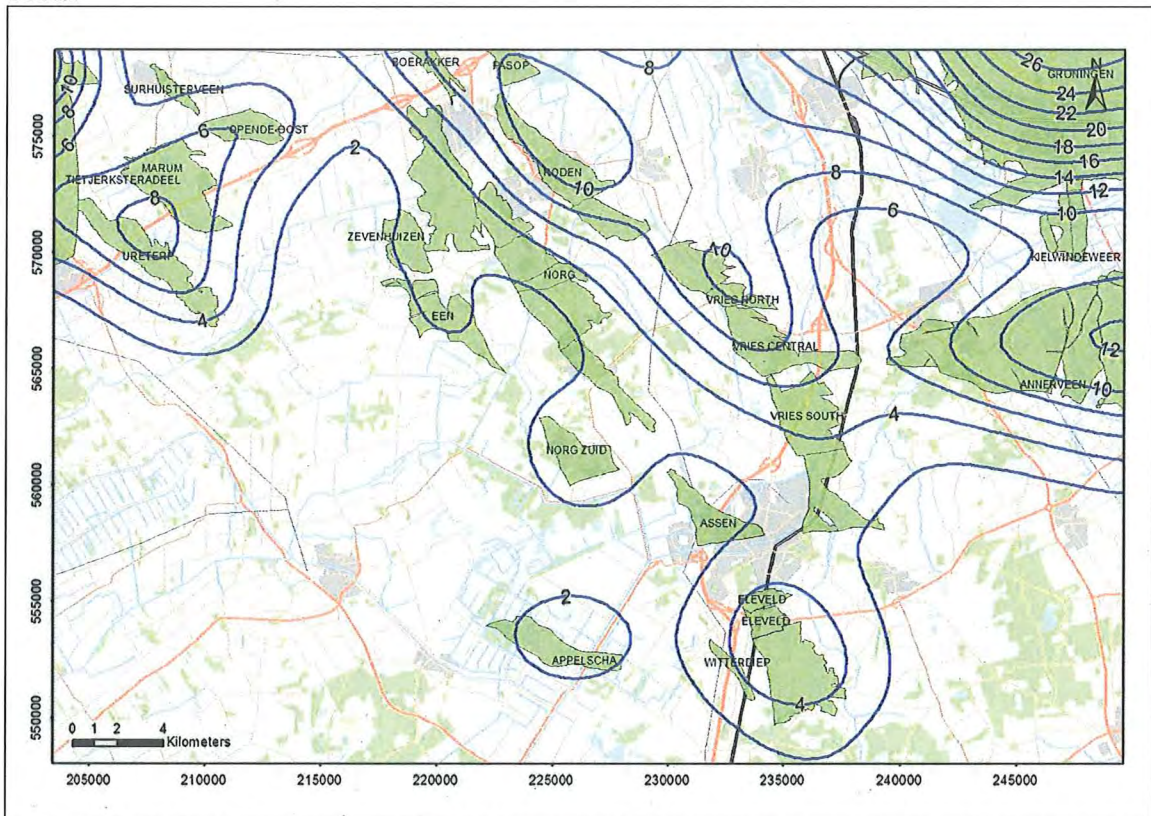

Fig. C4 Bodemdalingprognose voor 2025 van de totale bodemdaling door gaswinning voor de in dit winningsplan beschreven voorkomens (op basis van de mid case verwachte gasproductie) in combinatie met naburige voorkomens. De contourlijnen geven de bodemdaling in cm aan

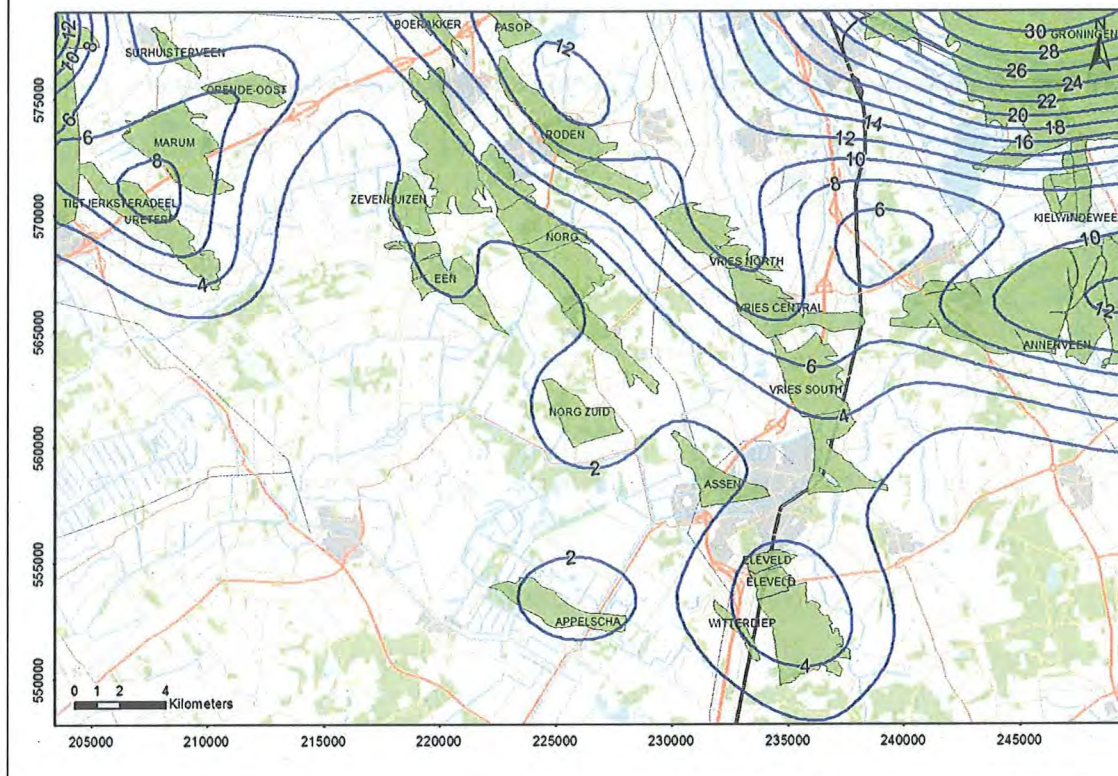

Fig. C5 Verwachte eindsituatie (2080) van de totale bodemdaling voor de in dit winningsplan beschreven voorkomens (op basis van de mid case verwachte gasproductie) in combinatie met naburige voorkomens. De contourlijnen geven de bodemdaling in cm aan

Mb 24 lid 1p

C3) Risicoanalyse bodemtrilling

De winning van aardolie en/of aardgas gaat in het algemeen gepaard met een daling van de druk in de ondergrond. Dit soort spanningsverandering kan leiden tot plotselinge bewegingen langs bestaande breuken, waardoor een lichte aardbeving plaatsvindt.

Sinds het begin van de jaren negentig hebben verschillende instanties, waaronder de overheid, kennisinstellingen en mijnbouwmaatschappijen, zich gezamenlijk met deze problematiek bezig gehouden. Bevindingen zijn o.a. gedocumenteerd in een aantal rapportages zoals "Eindrapport multidisciplinair onderzoek naar de relatie tussen Gaswinning en Aardbevingen in Noord-Nederland; Begeleidingscommissie Onderzoek Aardbevingen, 1993", "De relatie tussen schade aan gebouwen en lichte ondiepe aardbevingen in Nederland; TNO Bouw, 1998" en "Seismisch risico in Noord-Nederland; de Crook et al., KNMI, 1998" en "Kalibratiestudie schade door aardbevingen" TNO-034-DTM-2009-04435 (2009).

Momenteel zijn bovengenoemde instanties verenigd in het Technisch Platform Aardbevingen (TPA). Hiermee is alle aanwezige kennis op het gebied van aardtrillingen gebundeld en kan deze optimaal worden ingezet met gebruikmaking van de meest actuele stand der techniek.

In respons op het in het Mijnbouwbesluit gestelde met betrekking tot het uitvoeren van een risicoanalyse omtrent bodemtrillingen als gevolg van winning van olie of gas zijn onder begeleiding van het TPA een aantal studies uitgevoerd, waarvan de bevindingen zijn gedocumenteerd in de volgende rapporten: "Seismisch hazard van geïnduceerde aardbevingen; Wassing et al., TNO-NITG rapporten 03-185-C (2003), 03-186-C (2004), 04-233-C (2004)", "Seismic hazard due to small shallow induced earthquakes; van Eck et al., KNMI 2004" en "Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismischeiteit; van Thienen-Visser et al., TNO-rapport 2012". Tevens is in dit kader een samenvattend rapport uitgebracht waarin de resultaten van bovengenoemde studies zijn geïntegreerd (Seismisch hazard van geïnduceerde aardbevingen. Integratie van deelstudies; NITG 04-244-B / KNMI-publicatie 208, 2004).

In Nederland is/wordt uit ruim 100 olie- en gasvelden op het vasteland geproduceerd. Boven een beperkt aantal velden (ca. 20%) zijn bevingen geregistreerd. In het kader van de Seismisch Risico Analyse zijn de velden opgedeeld in drie categorieën:

A. Groningen, Bergermeer en Roswinkel, waar magnitudes 3,0 en hoger zijn opgetreden.

- B. Andere velden waar lichte aardbevingen met magnitudes kleiner dan 3,0 zijn opgetreden.
- C. Velden waar geen bevingen zijn geregistreerd.

Appelscha, Eleveld, Roden, Vries-Noord, Vries-Centraal en Vries Zuid

Door KNMI en TNO-NITG onderzoek uitgevoerd ter bepaling van het risico op aardbevingen ten gevolge van gasproductie. De resultaten van dit onderzoek geven aan dat er boven de velden van categorie B, waarin ook de in dit winningsplan beschreven voorkomens Appelscha, Eleveld, Roden, Vries-Noord en Vries-Centraal en Vries Zuid vallen, gemiddeld jaarlijks 2 bevingen met magnitude boven 1,5 op de schaal van Richter (d.w.z. voor mensen voelbaar) kunnen optreden. Ook heeft het KNMI geconcludeerd [Van Eck et al. 2004] dat eventuele door gaswinning geïnduceerde lichte aardbevingen niet zwaarder zullen zijn dan magnitude 3,9 op de schaal van Richter. In 1998 is voor Noord-Nederland door het KNMI beschreven (de Crook et al., 1998) dat de maximaal te verwachten intensiteit bij het optreden van een geïnduceerde aardbeving ongeveer VI-VII op de Europese Macroseismische Schaal is. Dat betekent (kwalitatief) dat in het ernstigste geval in de nabijheid van het voorkomen lichte, niet constructieve schade kan optreden aan veel gebouwen en matige schade aan enkele gebouwen. Dit is in overeenstemming met de praktijkervaring met lichte aardbevingen boven de voorkomens Groningen en Roswinkel sinds het begin van de productie in 1963, en met de resultaten van de eerder genoemde seismische hazard studie van TNO-NITG (Wassing et al., 2004). Verder is de relatie tussen lichte aardbeving en schade uitgewerkt in "Kalibratiestudie schade door aardbevingen" TNO-034-DTM-2009-04435 (2009).

Ook de praktijkervaring van de afgelopen 27 jaren waarin er in totaal circa 50 lichte aardbevingen door het KNMI boven de voorkomens Assen, Appelscha, Eleveld, Roden, Vries-Noord, Vries-Centraal en Vries-Zuid zijn geregistreerd en waarvan de zwaarste een magnitude van 2,8 op de schaal van Richter had passen in dit hierboven geschetste beeld. Meer over de aard en omvang van mogelijk te verwachten schade is beschreven in sectie C4.

Assen, Witterdiep, Zevenhuizen, Norg-Zuid en Een

Boven de in dit winningsplan beschreven voorkomens Assen, Witterdiep, Zevenhuizen, Norg-Zuid en Een is tijdens de gasproductie, waarbij reeds meer dan 90% van de winbare hoeveelheid gas is geproduceerd, geen enkele beving geregistreerd. Deze voorkomens vallen dus in categorie C.

Door het KNMI is aangegeven dat voor dergelijke velden met de huidige wetenschappelijke kennis nog geen algemeen seismisch 'hazard' model opgesteld kan worden, dat een betrouwbare seismisch risico analyse mogelijk zou maken. Om het op basis van velden in de categorieën A en B opgestelde algemene hazard model te verfijnen en een gekwantificeerde schatting te kunnen geven van de kans op een geïnduceerde beving voor velden in categorie C, is op initiatief en onder begeleiding van het TPA door TNO een studie uitgevoerd naar de fysische en geologische parameters die de gevoeligheid van olie/gasvelden voor het optreden van aardbevingen bepalen. Hierbij zijn veel gegevens gebruikt die via de winningsplannen beschikbaar zijn gekomen. Een van de conclusies van deze studie is, dat er twee meetbare parameters aan te wijzen zijn die aantoonbaar gerelateerd kunnen worden aan de kans op het optreden van geïnduceerde bevingen. De eerste parameter (E) is de verhouding tussen de Young's moduli van de overburden en het reservoir. De tweede parameter (B) is de breukdichtheid. Uitgaande van deze parameters is in de onderstaande tabel een overzicht gegeven van de kans (met onzekerheid) dat er in de toekomst tijdens gaswinning uit het in dit winningsplan beschreven voorkomen lichte aardbevingen geïnduceerd zullen worden (zie ook Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit; van Thienen-Visser et al., TNO-rapport 2012).

Voorkomen	E	B	Kans op geïnduceerde bevingen
Witterdiep	2,55	7,6	42% (± 8%)
Assen	2,55	0,56	verwaarloosbaar
Zevenhuizen	1,17	0,81	19% (± 5%)
Norg-Zuid	2,63	2,63	42% (± 8%)
Een	2,63	1,40	42% (± 8%)

Op basis van bevindingen van het KNMI (Van Eck et al 2004) wordt aangenomen dat door gaswinning geïnduceerde lichte bevingen niet zwaarder zullen zijn dan magnitude 3,9 op de schaal van Richter. Ook in het KNMI rapport van januari 2013 (The August 16, 2012 earthquake near Huizinge, Groningen

pp 21) wordt vastgesteld dat voor andere gasvelden dan Groningen er geen reden is om aan te nemen dat deze veronderstelde maximale magnitude moet worden aangepast. Al in 1998 is voor Noord-Nederland ook door het KNMI beschreven (de Crook et al., 1998) dat de maximaal te verwachten intensiteit bij het optreden van een dergelijke geïnduceerde aardbeving ongeveer VI-VII op de Europese Macroseismische Schaal is. Dat betekent (kwalitatief) dat in het ernstigste geval in de nabijheid van het voorkomen lichte, niet constructieve schade kan optreden aan veel gebouwen en matige schade aan enkele gebouwen. Dit is in overeenstemming met de praktijkervaring bij voorkomens in de categorieën A en B en met de resultaten van de eerder genoemde seismische hazard studie van TNO-NITG (Wassing et al., 2004). Meer over de aard en omvang van mogelijk te verwachten schade is beschreven in sectie C4.

In onderdeel C6 worden de schadebeperkende maatregelen en condities voor eventuele vergoedingen in geval van schade uiteengezet.

Met de voortzetting van de gaswinning en mogelijk verder onderzoek dat in het kader van het TPA zal worden verricht, zullen steeds meer gegevens over de eigenschappen van het voorkomen en de mate van seismiteit worden verkregen. Deze informatie zal aanleiding kunnen geven de risicoanalyse op onderdelen te herzien dan wel op enig onderdeel nader onderzoek uit te voeren.

Zoals beschreven in het meetplan Noord Nederland, vindt in het gebied boven de in dit winningsplan beschreven voorkomens continu monitoring van eventuele aardbevingen plaats. Deze monitoring wordt uitgevoerd door het KNMI met behulp van een daartoe aangelegd netwerk van seismische registratie-apparatuur.

Mb 24 lid 1q

C4) Omvang en aard van de schade

C 4.1 Algemeen

Bodemdaling door gaswinning manifesteert zich aan de oppervlakte in de vorm van een platte, zeer gelijkmatige schotel. Die veroorzaakt een hellend vlak in het maaiveld, waarvan de gradiënt zeer gering is. Zoals in figuur C1 is aangegeven, bedraagt de nog te verwachten bodemdaling door gaswinning uit de in dit winningsplan beschreven voorkomens maximaal ongeveer 4 centimeter.

Voor de verwachting van aard en omvang van mogelijke schade door geïnduceerde lichte aardbevingen wordt gebruik gemaakt van de verschillende rapporten genoemd in onderdeel C3.

C4.2 Schade aan openbare infrastructuur door bodembeweging

Omdat bodemdaling een geleidelijk en gelijkmatig verloop heeft, wordt geen directe schade aan infrastructuur verwacht. Niet uitgesloten is echter dat de bodemdaling gevolgen kan hebben voor het normale beheer en het onderhoud van waterkeringen en waterlopen. Voor zover dat beheer onvermijdelijk te maken meerkosten met zich meebrengt die, in overeenstemming met het gestelde in onderdeel C6, voor vergoeding in aanmerking komen dan rust op NAM de verplichting die schade overeenkomstig de regels van het burgerlijk recht te vergoeden. In sommige gevallen loopt dat via een hiertoe ingestelde commissie. In andere gevallen kunnen afspraken worden gemaakt in bilateraal verband. Verder onderzoek is uitgevoerd naar de mogelijke schade door aardbevingen aan buisleidingen (Deltares 2010) Schade aan buisleiding door aardbeving). Hierin wordt onder andere geconcludeerd dat het aantal verwachte schades door geïnduceerde aardbevingen klein zal zijn.

C4.3 Schade aan bouwwerken door bodembeweging

Omdat bodemdaling door gaswinning een geleidelijk en gelijkmatig verloop heeft en de resulterende vervorming (zoals scheefstand, kromming en horizontale rek) van de bovengrond zeer klein is, wordt geen directe schade aan bebouwing verwacht. Hierbij wordt verwezen naar "Studieresultaten betreffende ongelijkmatige zakkings in verband met aardgaswinning in de provincie Groningen; een uitgave van de Commissie Bodemdaling door Aardgaswinning; maart 1987".

De praktijkervaring met gasproductie in Nederland over de afgelopen jaren leert dat de lichte aardbevingen ten gevolge van gasproductie in de meeste gevallen niet leiden tot schade. Toch kan, zoals in de praktijk is gebleken en in de seismisch risico analyse (sectie C3) is beschreven, de kans op schade aan bebouwing in de nabije omgeving van het epicentrum van een geïnduceerde aardbeving niet volledig worden uitgesloten. Het KNMI heeft berekend dat dergelijke lichte aardbevingen niet zwaarder zullen zijn dan magnitude 3,9 op de schaal van Richter (van Eck, 2004) en dat in het ernstigste geval matige schade aan enkele gebouwen kan optreden (de Crook, 1998).

Dit laatste wordt bevestigd door de resultaten van de seismische hazard studie van TNO-NITG (Wassing et al., 2004), waaruit tevens blijkt dat de omvang van het gebied waar mogelijk schade kan optreden, ruwweg beperkt blijft tot een cirkel met een straal van 7 km rond het epicentrum van de

beving. Bij een beving die krachtig genoeg is om schade te veroorzaken, is het aantal potentiële schadegevallen binnen dit gebied uiteraard sterk afhankelijk van de dichtheid van bebouwing, terwijl de mate van schade (geen, lichte, matige) op een bepaalde afstand van het epicentrum in grote mate wordt bepaald door het type bebouwing en de staat van onderhoud. Deze afhankelijkheid wordt verder onderzocht en beschreven in het TNO rapport TNO-034-DTM-2009-04435. Ook de samenstelling van de ondiepe ondergrond kan daarbij een rol spelen, zoals in kaart gebracht door TNO-NITG

C4.4 Schade aan natuur en milieu door bodemdaling

Bij een daling van minder dan 4 cm in gebieden met een kunstmatig peilbeheer is de mate van bodemdaling aanzienlijk kleiner dan de jaarlijkse schommelingen in de waterstand (verschil zomer- en winterpeil). De waterhuishouding in het gebied dat wordt beïnvloed door bodemdaling ten gevolge van gaswinning, is in de loop van eeuwen tot stand gekomen en tegenwoordig volledig kunstmatig geregeld. Waterpeilen zijn vastgelegd in peilbesluiten. Indien een relatieve stijging van het waterpeil t.o.v. het maaiveld de geldende norm dreigt te overschrijden, moet dit worden tegengaan door aanpassingen in de waterafvoer (compartimentering, versnelde afvoer waterbezwaar). Het waterschap is verantwoordelijk voor het waterbeheer in het beheersgebied.

In dit relatief kleine dalingsgebied wordt, gelet op het beperkte volume van de schotel en gezien het feit dat de daling aanzienlijk minder is dan de jaarlijkse schommelingen in de waterstand, geen effect van betekenis op de waterhuishouding, natuur en milieu verwacht.

Mb 24 lid 1r

C5) Maatregelen om bodembeweging te voorkomen / te beperken

Gezien de nog te verwachten geringe effecten door bodembeweging als gevolg van de nog resterende gasproductie en omdat het hierbij gaat om productie met behulp van al bestaande faciliteiten uit al producerende voorkomens worden in verband hiermee in het bestaande productieproces zelf geen extra maatregelen voorzien. Dergelijke maatregelen zullen bij voorkeur bij het ontwerp van nieuwe plannen voor nieuwe winning in overweging worden genomen zodat daarover al in de ontwerpfase kan worden beslist.

Mb 24 lid 1s

C6) Maatregelen die gevolgen van schade door bodembeweging beperken of voorkomen

Teneinde schade door bodembeweging te beperken of te voorkomen wordt de winning uitgevoerd overeenkomstig de in het winningsplan aangegeven productieprofielen, vindt meting van de bodembeweging plaats volgens een goedgekeurd meetplan en zijn er diverse regelingen opgesteld zoals hieronder beschreven.

Omdat gaswinning een geleidelijke en gelijkmatige bodemdaling zal veroorzaken, wordt geen schade aan bouwwerken verwacht. Indien als gevolg van bodemdaling door gaswinning de waterhuishouding of andere waterstaatkundige werken in betekenende mate worden beïnvloed dan zullen, in overleg met de beheerders of onderhoudsplichtigen van die werken, de maatregelen of voorzieningen kunnen worden getroffen ter beperking of voorkoming van hieruit voortvloeiende schade of gevaar. Als met het nemen van maatregelen niet alle door gaswinning veroorzaakte schade afdoende kan worden voorkomen dan rust op NAM de verplichting die schade overeenkomstig de regels van het burgerlijk recht te vergoeden.

Om een regeling te treffen voor de vergoeding van kosten en kosten van te treffen maatregelen die teruggevoerd kunnen worden op bodemdaling/stijging ten gevolge van gaswinning en/of opslag in de provincie Groningen, werd op 31 augustus 1983 de overeenkomst Groningen -NAM inzake de regeling vergoeding kosten bodemdaling aardgaswinning aangegaan. Deze overeenkomst gaf aanleiding tot de installatie op 9 maart 1984 van de Commissie Bodemdaling door Aardgaswinning (www.commissiebodemdaling.nl). De Commissie heeft tot taak vast te stellen welke maatregelen aan te merken zijn als redelijkerwijs noodzakelijk te treffen maatregelen om nadelige effecten van bodemdaling/stijging door aardgaswinning en/of opslag te voorkomen, te beperken of anderszins tegen te gaan. Tevens beoordeelt de Commissie welke kosten NAM, onverminderd het bepaalde in de overeenkomst, dient te vergoeden. Ook particulieren kunnen van deze regeling gebruikmaken. Uitgangspunt bij de besluitvorming over vergoeding van kosten voor te nemen maatregelen is onder meer de ter zake opgestelde bodemdalingprognose.

Voor mogelijke schade veroorzaakt door aardbevingen die worden veroorzaakt door gaswinning rust op de NAM de verplichting deze te vergoeden overeenkomstig de regels van het burgerlijk recht. De praktijkervaring met gasproductie in Nederland over de afgelopen jaren leert dat de lichte aardbevingen ten gevolge van gasproductie in de meeste gevallen niet leiden tot schade. Toch kan, zoals in de praktijk is gebleken en in sectie C3 is beschreven, de kans op schade aan bebouwing in de nabije omgeving van het epicentrum van een geïnduceerde aardbeving niet volledig worden uitgesloten. Er is

	<p>een schaderegeling opgesteld voor schade veroorzaakt door aardbevingen als gevolg van gaswinning en/of opslag. Deze regeling is beschreven in de folders "Bodemdaling", "Lichte Aardbevingen" en "Gaswinning en Lichte Aardbevingen"(www.nam.nl)</p> <p>Ter additionele bescherming en ter verzekering van het belang van gelaedeerden is een hoofdstuk "waarborgfonds mijnbouwschade" in de Mijnbouwwet opgenomen en rust daarenboven op de exploitant van een mijnbouwwerk een risico aansprakelijkheid voor schade die ontstaat door beweging van de bodem als gevolg van de exploitatie van dat werk.</p>
--	--

<p>Ondertekening</p> <p>Naam: Mw. </p> <p>Functie: Asset Manager LAND</p>	<p>Datum: 23 december 2013</p> <p>Plaats: Assen</p>
---	---

<p>Bijlagen Omschrijving</p>	<p>niet van toepassing</p>
---	----------------------------

> Retouradres Postbus 20101 2500 EC Den Haag

 TNO-NITC Afdeling AGE	Nr. 11.166
Te behandelen door GR	Kopie aan BS
Ingekomen	5 OKT 2011
Projectnummer	034.24500/01.04
Dossier	B3

**Directoraat-generaal voor
Energie, Telecom en
Mededinging**

Directie Energiemarkt

Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC Den Haag

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/eleni

Ons kenmerk

ETM/EM / 11125149

Uw kenmerk

-

Bijlage(n)

-

Datum 04 OKT 2011

Betreft Instemming gewijzigd winningsplan Westerveld (artikel 34, derde lid,
van de Mijnbouwwet)

Besluit van de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie:

1. Onderwerp aanvraag

Op 9 maart 2011 is een aanvraag, gedateerd 8 maart 2011, ontvangen van Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (hierna: NAM) tot instemming met het gewijzigd winningsplan Westerveld, ingevolge artikel 34, tweede lid, van de Mijnbouwwet (hierna: Mbw).

Het winningsplan betreft de voorkomens Appelscha, Assen, Een, Eleveld, Eleveld Noord Noord, Norg-Zuid, Roden, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Witterdiep en Zevenhuizen.

De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (hierna: EL&I) is ingevolge artikel 34, derde lid, Mbw, bevoegd te beslissen op deze aanvraag.

2. Adviezen naar aanleiding van de aanvraag

Staatstoezicht op de mijnen (hierna: Sodm) en TNO hebben op 6 juni 2011 gezamenlijk advies uitgebracht ten aanzien van de aan het besluit te verbinden voorschriften (kenmerk: 11077904). TNO en Sodm adviseren in te stemmen met het gewijzigd winningsplan.

De Technische commissie bodembeweging (hierna: Tcbb) heeft overeenkomstig artikel 35, tweede lid, Mbw op 5 augustus 2011 advies uitgebracht (kenmerk: TCBB/11104955). De Tcbb onderscheidt in haar advies twee componenten die zich bij bodembeweging voordoen: bodemdaling en bodemtrilling. De Tcbb ziet op grond van het winningsplan en het ingewonnen advies van TNO en Sodm geen bezwaar om in te stemmen met het gewijzigd winningsplan Westerveld.

3. Beoordeling van de aanvraag

Het ingediende winningsplan Westerveld bevat de, in artikel 35, eerste lid Mbw en artikel 24, eerste lid, van het Mijnbouwbesluit, voorgeschreven informatie.

Sodm en TNO constateren dat het winningsplan, op basis van de thans beschikbare gegevens, in lijn is met de principes van planmatig beheer van delfstoffen.

De belangrijkste redenen voor actualisatie zijn:

- het toevoegen van verwachte productie uit de nieuw te boren put VRS-8;
- het toevoegen van de voorkomens Assen, Witterdiep, Eleveld, Eleveld Noord Noord en Zevenhuizen aan het winningsplan Westerveld;
- het verlengen van de verwachte levensduur van de voorkomens Appelscha, Assen, Eleveld, Eleveld Noord Noord, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Witterdiep en Zevenhuizen. Roden, Een en Norg-Zuid zijn uitgeproduceerd, maar er zijn plannen om deze voorkomens weer tot ontwikkeling te brengen.

Alle voorkomens uit het Westerveld-systeem hebben enigszins te maken met compartimentalisatie, waterproductie en slechte reservoir eigenschappen waardoor het winningspercentage in sommige gevallen wat laag uitvalt. Door toepassing van compressie, cyclisch produceren en deliquificatie technieken, probeert NAM het winningspercentage te verhogen.

NAM heeft in onderdeel B5, pagina 10, van het winningsplan het te verwachten winningspercentage per voorkomen aangegeven. Deze winningspercentages zijn afhankelijk van de reservoir eigenschappen en het productiegedrag.

NAM heeft in kaart gebracht hoeveel bodemdaling er zal optreden door gaswinning uit de voorkomens van het Westerveld-systeem (onderdeel C2). Aangegeven is dat de in 2008 gemeten bodemdaling sinds 1975 ter plaatste van het centrum van de te verwachten extra bodemdalingsskom 4 cm is en dat de gezamenlijke additionele bodemdaling van de gaswinning uit de in het winningsplan beschreven voorkomens over de periode 2010 tot 2025 maximaal 8 cm zal bedragen met een onzekerheid van 25%. De totale verwachte bodemdaling zal ten hoogste 14 cm bedragen, afhankelijk van de plaats. Sodm en TNO geven in hun gezamenlijk advies aan dat deze gegevens juist zijn. De Tcbb onderschrijft het advies van Sodm en TNO omtrent de te verwachten bodemdaling.

NAM heeft in het winningsplan een risicoanalyse voor bodemtrillingen gegeven van de verschillende voorkomens. NAM heeft bij deze risicoanalyse onder andere gebruik gemaakt van een rapport van TNO en KNMI: Seismisch hazard van geïnduceerde aardbevingen; Integratie van deelstudies (NITG 04- 244-B/ KNMI-publicatie 208, 2004). Op basis van deze analyse heeft NAM de kans op een geïnduceerde beving per voorkomen in kaart gebracht (onderdeel C3). NAM motiveert op pagina 24 van het winningsplan dat de kans op het ontstaan van lichte schade aan gebouwen door bodemtrillingen als gevolg van de mijnbouwactiviteiten niet valt uit te sluiten. NAM geeft aan dat het KNMI heeft berekend dat dergelijke lichte trillingen niet zwaarder zullen zijn dan magnitude 3,9 op de schaal van Richter en dat in het ernstigste geval matige schade aan enkele gebouwen kan optreden. Deze inschaling is door Sodm en TNO geverifieerd en reëel bevonden. De Tcbb onderschrijft de conclusie van Sodm en TNO omtrent het risico op bodemtrillingen als gevolg van de gaswinning.

Sodm en TNO adviseren het gewijzigd winningsplan Westerveld goed te keuren. De Tcbb ziet op grond van het winningsplan en het ingewonnen advies van Sodm en TNO geen bezwaar om in te stemmen met het gewijzigd winningsplan Westerveld.

4. Conclusie

Gelet op de inhoud van het door NAM ingediende gewijzigd winningsplan Westerveld en de hierover ingewonnen adviezen, bestaat er geen aanleiding de gevraagde instemming te weigeren.

5. Besluit

De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, gelet op de artikelen 34 tot en met 36 van de Mijnbouwwet en artikel 24 van het Mijnbouwbesluit.

Besluit:

Artikel 1

Het ingediende gewijzigd winningsplan Westerveld voor de voorkomens Appelscha, Assen, Een, Eleveld, Eleveld Noord Noord, Norg-Zuid, Roden, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Witterdiep en Zevenhuizen, verkrijgt de instemming als bedoeld in artikel 34, derde lid, van de Mijnbouwwet.

Artikel 2

Deze beschikking treedt in werking met ingang van de dag na die waarop de beschikking is bekendgemaakt.

Deze beschikking wordt bekendgemaakt door toezending aan de aanvrager.

De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
namens deze;

drs.
Themacoördinator mijnbouw en mijnbouwklimaat directie Energiemarkt

Tegen dit besluit kan degene wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken binnen 6 weken na verzending van dit besluit een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Directie Wetgeving en Juridische Zaken (ALP: X/050), Postbus 20101, 2500 EC 's-Gravenhage. Dit besluit is verzonden op de in de aanhef vermelde datum.

Date : 13-11-2017 15:15:31

16.911

F [REDACTED]
T [REDACTED]

Subject : Re: Nog wat vragen aan jou naar aanleiding brief EZ over verzoek nieuw instemmingsbesluit

B [REDACTED]

Bedankt dit is precies het antwoord waar ik op hoopte.

Met vriendelijke groeten,
[REDACTED]

Op 13-11-17 om 13:56 schreef [REDACTED]:

> Geachte mevrouw [REDACTED],

>

> De gemeente heeft een kopie van de NAM van de huidige vergunning van Westerveld (waaronder gasveld Vries Zuid) uit 2011. Bij deze bijgevoegd. In die vergunning wordt gesproken over een nieuw te boren put VRS-8 die niet op kaart is aangeduid.

>

> We hebben ook een exemplaar van de wijziging van het winningsplan Westerveld van december 2013. In het plan uit 2013 wordt niet meer gesproken over een nieuw te boren put VRS-8 maar wordt gesproken over plannen voor een redevelopmentsstudie om het rendement van de productie van het gasveld Vries te verbeteren. In het plan uit 2013 staat dat als die "redevelopmentsstudie" klaar was die als addendum wordt toegevoegd aan het winningsplan van 2013. Die studie is in het laatste ontwerp winningsplan echter niet in een herkenbare vorm zichtbaar gemaakt.

> Het concept winningsplan uit 2013 is vervolgens wel aangevuld met o.a. een Seismische risicoanalyse (SRA) en aanvullende eisen vanuit de nieuwe mijnbouwwet. Dat definitieve ontwerp-winningsplan is in sept 2016 in procedure gebracht waarop wij een advies en zienswijze hebben ingediend. Ook in dit winningsplan staat niet duidelijk vermeld uit welke putten er nu precies gas wordt gewonnen.

>

> Complete onduidelijkheid dus waar er nu nieuwe putten zijn geboord, waar nu gas wordt gewonnen en waar nu een vergunning voor is verleend.

>

> Dit is ook de kern van de zienswijze van de gemeente Assen verwoord in hoofdstuk 6 nl dat het winningsplan niet voldoet aan Artikel 24, lid 1 van het Mijnbouwbesluit.

> Daarin wordt bepaald dat een winningsplan onder meer een opgaaf moet bevatten van het aantal boorgaten dat bij de winning wordt gebruikt; een opgaaf van de volgorde en het tijdsbestek van de boorgaten; een opgaaf van de ligging, lengte en diameter van de verbuizing van de boorgaten.

> Het oude en ontwerp winningsplan beperkt zich tot hoeveelheden per gasveld en niet per put en voldoet dus niet aan dit artikel.

>

> Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

>

> Met vriendelijke groet,

>

> [REDACTED]

> Beleidspecialist gemeente Assen

>

> T 0592-36 [REDACTED]

> M 06 [REDACTED]

> Website: www@assen.nl

>

> ----Oorspronkelijk bericht----

>

> Verzonden: donderdag 9 november 2017 11:50

>

> Onderwerp: FW: Nog wat vragen aan jou naar aanleiding brief EZ over verzoek nieuw instemmingsbesluit

>

> Hoi [REDACTED],

>

> Kun jij dit uitzoeken en rechtstreeks reageren naar haar, met mij in cc? [REDACTED] wil trouwens de gemeenteraad in voor PLOP.

>

> Groet,

>

> [REDACTED]

>

> ----Oorspronkelijk bericht----

> [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@gmail.com](mailto:[REDACTED]@gmail.com)

> Verzonden: donderdag 9 november 2017 11:40

>

> Onderwerp: Nog wat vragen aan jou naar aanleiding brief EZ over verzoek nieuw instemmingsbesluit

>

> Beste [REDACTED],

>

> We hebben elkaar gisteren even kort telefonisch gesproken. Ik heb een vraag die jij misschien wel kan beantwoorden.

>

> In de brief van EZ die ik je zal toesturen, wordt gesproken over een toestemming die gaswinning betreft in Vries Zuid van 4 oktober 2011 op een aanvraag van de NAM van 2011. Nu is die aanvraag wel te vinden, dat is de aanvraag 8 maart 2011. Die gegeven toestemming door de Minister van EZ is blijkbaar niet openbaar en er is blijkbaar ook geen gelegenheid geweest voor de omgeving omeen zienswijze in te dienen op deze aanvraag en deze instemming.

>

> Aangezien dit ook in het gebied van de gemeente Assen ligt vraag ik me af of jullie deze gegevens ook hebben en of je mij die wilt toesturen.

> Natuurlijk zal ik deze vraag ook neerleggen bij de griffie van de gemeente Tynaarlo. Ook zal ik de vraag eens bij de PS en GS stellen.

>

> Alvast bedankt voor je reactie.

>

> Vriendelijke groeten,

>

> [REDACTED]

>

> Disclaimer:

> Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

>

Date : 18-12-2018 19:30:27

16.912

F

To : "██████████@gemeentenoordenveld.nl" ██████████@gemeentenoordenveld.nl

C

"██████████@gemeentenoordenveld.nl" ██████████@gemeentenoordenveld.nl, "██████████@plasbossinade.nl" ██████████@plasbossinade.nl,
"██████████@zuidhorn.nl" ██████████@zuidhorn.nl

Subject : Re: Noordenveld gaat in beroep tegen het instemmingsbesluit inzake het winningsplan Westerveld

Goedenavond,

Ook de gemeente Midden-Drenthe heeft zich geconformeerd aan de gezamenlijk opmaat voor het instellen van een beroepschrift zoals door PlasBossinade onder Mr. ██████████ is opge maakt.

Fijne avond

Groet,
██████████

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 18 dec. 2018 om 15:29 heeft ██████████ ██████████@gemeentenoordenveld.nl> het volgende geschreven:

Collegae,

Ons college heeft besloten om:

1. gezamenlijk met de andere betrokken gemeenten beroep in te stellen tegen het instemmingsbesluit van de minister van EZK.
2. Daartoe in te stemmen met het bijgevoegde beroepschrift van Mr. W.R. van der Velde.
3. Besluit om beroep in stellen ter kennis te brengen van de gemeenteraad (via ingekomen stukken).

Met vriendelijke groet,

<image001.jpg> ██████████
senior jurist

Gemeente Noordenveld

Strategie en Ontwikkeling

Postbus 109 tel. 14 050
9300 AC RODEN

██████████@gemeentenoordenveld.nl www.gemeentenoordenveld.nl

This email was scanned by Gemeente Noordenveld ...

Date : 29-9-2016 14:17:58

F

T

16.913

Subject : RE: nu even bellen en afstemmen?

Attachment : REPRO2_PrBGLinks_0146_001.pdf;

Hoi

Hier nog even het kaartje uit Winningsplan Groningenveld (5.3.2 pag.41) "de additionele bodemdaling i.r.t. de Natura 2000 gebieden. De buitenste contour loopt idd van het Leekstermeergebied langs gasvelden Westerveld via afritten Tynaarlo A28

Hoofdstuk 5.3 gaat over bodemdaling.

[http://www.namplatform.nl/mediatheek/winningsplan-](http://www.namplatform.nl/mediatheek/winningsplan-2016/_jcr_content/par/textimage_996696702.stream/1461000524569/c5b8555b0ac589647e5e2b88bf0b8b8971e01d7199512a68092a81a5179c30b/winningsplan-groningen-2016.pdf)

[2016/_jcr_content/par/textimage_996696702.stream/1461000524569/c5b8555b0ac589647e5e2b88bf0b8b8971e01d7199512a68092a81a5179c30b/winningsplan-groningen-2016.pdf](http://www.namplatform.nl/mediatheek/winningsplan-2016.html)

<http://www.namplatform.nl/mediatheek/winningsplan-2016.html>

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
Telefoon algemeen: 14 0592
Telefoon direct: (0592)

Van:

Verzonden: donderdag 29 september 2016 13:10

Aan:

Onderwerp: RE: nu even bellen en afstemmen?

H

Zie bijgaand de leidraad en de brief aan de kamer, waarbij o.a. het TNO

Via onderstaande link kun je o.a. nog bij het TNO-rapport komen.

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2016D26875&did=2016D26875>

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
Telefoon algemeen: 14 0592
Telefoon direct: (0592)

Van: <mailto: @assen.nl>

Verzonden: donderdag 29 september 2016 10:59

Aan:

Onderwerp: nu even bellen en afstemmen?

Met vriendelijke groeten,

Beleidspecialist

Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

T 0592 - 36

M 06-

E [@assen.nl](mailto: @assen.nl)

website: www.assen.nl

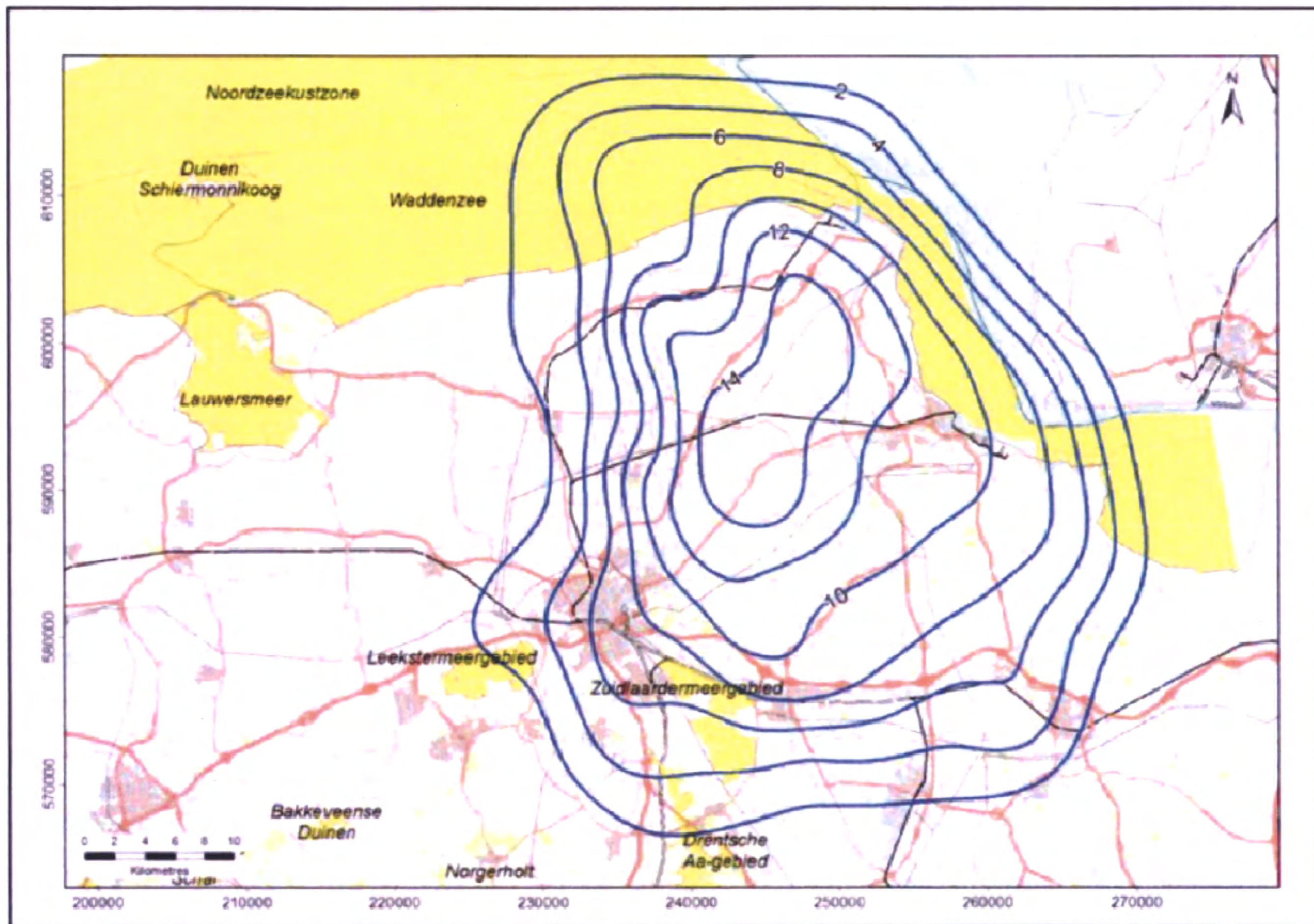
Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

figuur 5.7: nog verwachte additionele bodemdaling en de Natura 2000 gebieden

Date : 29-9-2016 14:12:22

16.914

F [REDACTED]
T [REDACTED]
C [REDACTED]

Subject : RE: nu even bellen en afstemmen?

Attachment : Analyse winningsplan Westerveld provincie.docx;

Bedankt [REDACTED],

Hierbij stuur ik de door ons verzamelde opmerkingen op het voorlopige advies van de provincie.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED] [REDACTED]
Verzonden: donderdag 29 september 2016 13:10
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: nu even bellen en afstemmen?

H [REDACTED]

Zie bijgaand de leidraad en de brief aan de kamer, waarbij o.a. het TNO

Via onderstaande link kun je o.a. nog bij het TNO-rapport komen.

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2016D26875&did=2016D26875>

Met vriendelijke groet,
[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
Telefoon algemeen: 14 0592
Telefoon direct: (0592) [REDACTED]

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)
Verzonden: donderdag 29 september 2016 10:59
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: nu even bellen en afstemmen?

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Disclaimer:
Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:
*Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.
Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.*

Analyse winningsplan Westerveld

Status

Deze analyse is gebaseerd op het winningsplan van 23-2-2016. Naar aanleiding hiervan heeft SodM geadviseerd eea aan te houden tot de NAM het winningsplan met een aantal gegevens heeft aangevuld. Dit is dus een eerste voorlopige analyse.

Met opmerkingen [e1]: In juni is er een TNO-rapport uitgebracht over seismische risicoanalyse. Die nieuwe informatie moet ook worden gebruikt voor de beoordeling.

Het plan Westerveld omvat de volgende gasvoorkomens¹:

Voorkomen	Provincie	Gemeente	Waterschap	Status
Een	Drenthe/Groningen	Noordenveld/Leek	NZV	producerend
Eleveld	Drenthe	Assen, Aa & Hunze Midden-Drenthe?	HenA	producerend
Witterdiep	Drenthe	Midden-Drenthe/Assen	DOD	producerend
Assen	Drenthe	Assen	HenA	producerend
Vries-Zuid	Drenthe	Assen, Aa & Hunze	HenA	producerend
Vries-Centraal	Drenthe	Tynaarlo, Assen	NZV	producerend
Vries-Noord	Drenthe	Tynaarlo	NZV	producerend
Zevenhuizen	Groningen	Leek	NZV	producerend
Zevenhuizen-W	Groningen	Marum/Leek	NZV	geen winbaar gas
Assen-Zuid	Drenthe	Assen	HenA	geen winbaar gas
Witten	Drenthe	Assen	HenA	geen winbaar gas
Appelscha	Drenthe/Fryslan	Ooststellingw erf	WF, DOD, HenA	uitgeproduceerd
Roden	Drenthe/Groningen	Noorderveld	NZV	uitgeproduceerd
Norg-Zuid	Drenthe	Noorderveld	NZV	uitgeproduceerd

Reden voor wijziging van het winningsplan

- Actualisatie van de prognoses voor productie en bodemdaling
- Stopzetten van de productie uit Appelscha, Roden en Norg-Zuid
- Opstellen van een seismische risico-analyse, op basis van nieuwe MbW.

NAM verwacht tot eind 2028 te kunnen produceren, waarbij de voornaamste bijdrage zal komen van de velden Vries-Zuid en Eleveld. (NB: Advies TNO 16/6/2016 aan SodM spreekt van cluster dat zal zijn uitgeproduceerd in 2023? Dit hangt dus af van mid- of highcase productie scenario). Nieuw op de productie aan te sluiten blokken zijn Vries Z.Z. en Eleveld-N.

Met opmerkingen [e2]: Er worden in verschillende rapportages steeds verschillende einddata aangehouden. Wat is nu waar?

Met opmerkingen [e3]: Hebben wij die ook gehad? Ik heb niks gezien

Volgens de adviezen van SodM en TNO getuigt het winningsplan van doelmatige winning en planmatig beheer. D.w.z. dat NAM de (momenteel) technisch/economisch winbaar geachte hoeveelheden gas ook daadwerkelijk voornemens is te winnen. Omdat ook de veiligheid niet in het geding is (SRA), is er in principe geen grond om instemming met het winningsplan te weigeren. Schade zou wel een reden kunnen zijn, dit kon ook al bij de vorige MbW. Maar er is niet uitgewerkt wat dat precies betekent; er zijn geen criteria voor. Wat is ernstige schade, wat is acceptabele schade, enz. In de praktijk wordt instemming niet geweigerd vanwege mogelijke schade, ook omdat in de wet is verankerd dat schade moet worden vergoed.

Met opmerkingen [e4]: De Nam heeft ook de verplichting om schade zoveel mogelijk te voorkomen en te beperken

¹ Betrokken gemeenten/waterschappen indicatief

C. 2. Bodemdaling

PM – het is nog onduidelijk hoe de prognose voor de bodemdaling tot stand is gekomen. (welk productiescenario (mid-case is gebruikt, maar wat in geval van high-case), welke **reservoireigenschappen** zijn gebruikt bij het bepalen van de onzekerheidsmarges). NAM geeft zelf aan in onderdeel C2.1 dat 'eventuele ontwikkeling van nieuwe velden in de buurt van de Westerveld voorkomens *en/of toenemende productie door nieuwe putten en/of toepassen van compressie op bestaande velden die behoren tot de Westerveld voorkomens, voor zover niet beschreven in dit winningsplan, niet is meegenomen in de huidige prognose en zou kunnen leiden tot een ander beeld*'.

Met opmerkingen [e5]: Belangrijk voor bepaling relatie winning en bodemdaling cq aardbeving

Analyse op basis van de huidige informatie

Een vergelijking van de verschillende prognoses (2013, 2025, 2080) geeft aan dat het merendeel van de daling sinds 1975 al heeft plaatsgevonden. De geplande resterende gaswinning draagt nog wel wat bij aan de uiteindelijke cumulatieve daling, maar dat ligt in de orde van 1-2 cm.

Met opmerkingen [e6]: Verwijzen naar het statusrapport Bodemdaling door gaswinning in Noord Nederland december 2015

Voor Drenthe ligt de geprognosticeerde daling in 2080 ten zuiden van de lijn Nieuw-Roden, Langelo, Tynaarlo, Oud-Annerveen rond de 5-6 cm. Ten noorden daarvan loopt de daling op tot maximaal 14 cm ten NO van het Norg veld (Roden-Peize). Met een onzekerheid van ca. 25% kan dit oplopen tot 17-18 cm. Op die locatie begint ongeveer het effect van de bodemdaling ten gevolge van het Groningengasveld in NO-richting.

Voor Fryslan ligt de daling ten gevolge van het Appelschaveld in de orde van 2 cm.

De **additionele** bodemdaling ten gevolge van het Groningengasveld lijkt zich niet uit te strekken tot het bodemdalingsgebied van de velden van het winningsplan Westerveld.

Het verschil tussen de Low, Mid en High cases is niet helemaal duidelijk. Zo wordt wel gesproken over mogelijke extra putten, maar gaan de scenario's blijkbaar alle drie uit van de bestaande putten. Dat lijkt niet logisch voor de High case.

Advies

- Voor zover de bodemdaling **tgw Westerveld** zich **naar in** Groningen uitstrekt zal financiële compensatie voor maatregelen waarschijnlijk wel mee kunnen liften met de bestaande overeenkomst ('Commissie Bodemdaling').
- De bodemdaling in N. Drenthe valt **buiten** de invloedssfeer van het **Groningengasveld**. In geval voor de voorziene daling waterbeheersmaatregelen getroffen moeten worden door het waterschap ontbreken hiervoor financiële middelen. Het verdient aanbeveling tijdig een compensatiemaatregel (Drentse Bodemdalingsovereenkomst, officiële aansluiting bij de Groningse Commissie Bodemdaling) dan wel een regeling met het betrokken waterschap te regelen.
- Waarschijnlijk maakt de resterende daling tot 2025 en 2080 ten opzichte van de al veroorzaakte daling (ca. extra 2cm) weinig uit in relatie tot de autonome bodemdaling (geologisch, inklinking etc. – hoe groot is die sowieso?).

Met opmerkingen [e7]: Deze stelling is niet juist. Kijk naar winningsplan Groningen

- Er wordt in het plan niets gezegd over de eventuele effecten op natuur/milieu. **Het nieuw aangeboorde blok Vries-ZZ (Vries-10) moet nog geheel gewonnen worden en bevindt zich onder het natuurgebied Balloërveld. Wat zijn de potentiële effecten hier?**
- Een voorbehoud is uiteraard het geval van eventueel verdergaande gaswinning dan nu voorzien dan wel het winnen van nieuw aan te boren voorraden. Daarmee zou een (aanzienlijke) additionele bodemdaling kunnen ontstaan. Het advies is in geval (significante) extra gaswinning wordt voorzien dat hiervoor tijdig een nieuw/herzien winningsplan wordt ingediend.

Met opmerkingen [e8]: En een deel van Marsdijken Loon. Term Balloërveld iste beperkt. Het betreft hier het Europese Natura 2000 gebied Drentse Aa

Met opmerkingen [e9]: Dat gaat vast niet gebeuren. Die voegen ze in met de nieuwe info die nog moet worden aangeleverd

Algemene vraag

Heeft de uitbreiding van de gasopslag Langelo in het gasveld Norg en het werken met hogere drukken dan tot nu toe het geval was invloed op het veld/velden waar Norg mee in communicatie staat?

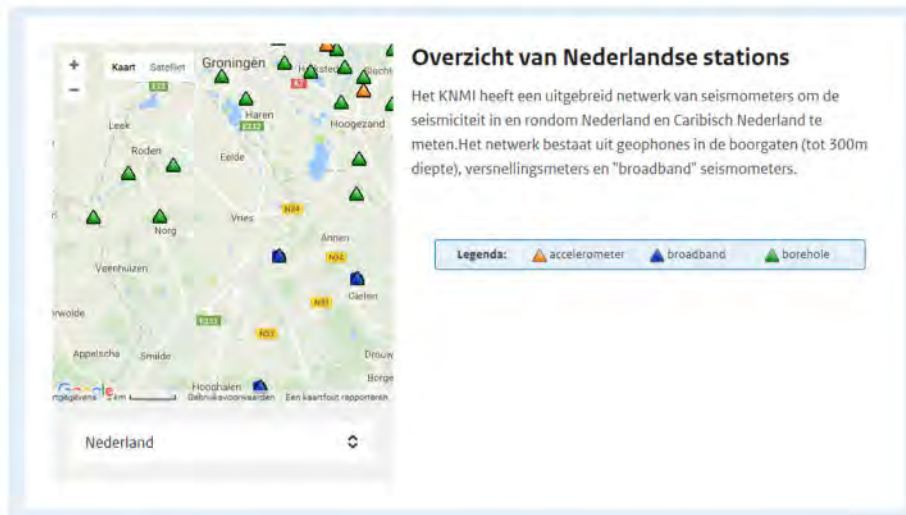
Met opmerkingen [e10]: Ja zie statusrapport 2015 pag 10

C.3. Seismische risico analyse

De door NAM uitgevoerde seismische risicoanalyse (SRA) lijkt correct te zijn uitgevoerd. Hoewel TNO/SodM op een aantal onderdelen een enigszins afwijkende input heeft gebruikt (op basis van het gebruik van verschillende modellen/inzichten) komt ook TNO tot dezelfde conclusie als de NAM, nl. *dat alle gasvelden van het winningsplan Westerveld in categorie I van de SRA leidraad van SodM vallen* (Methodiek voor risicoanalyse omtrent geïnduceerde bevingen door gaswinning. Tijdelijk leidraad voor adressering MBB. 24.1.P. versie 1.2) Voor velden die in deze categorie vallen gelden volgens de leidraad van SodM de maatregel 'Monitoring met het huidige geofoon en accelerometer netwerk van het KNMI'.

Met opmerkingen [e11]: Vanwaar de voorzichtigheid? Omdat de Nam nog meer info moet aanleveren?

Met opmerkingen [e12]: Ja maar wat betekent dit nu eigenlijk. Is er nu risico op een aardbeving of niet en zo ja welke kans en tot welke schade leidt die? Deze opmerking is veel te veel gereedeneerd vanuit huidige regelgeving waarvan we inmiddels weten dat die niet toereikend was om schade te voorkomen.

Advies/vraag

- willen gemeenten/provincie eventueel toch aanvullende maatregelen (b.v (extra) gebouwsensoren of versnellingsmeters boven producerende velden)?

Met opmerkingen [e13]: Dit hang af van antwoord op vorige vraag.

C.3.2. en C.3.3. Risico analyse zuur- en frackstimulatie

Tot nu toe hebben zich bij alle 252 uitgevoerde fracks aan conventionele gasboringen (voor zover bekend) geen nadelige gevolgen voor mens en milieu voorgedaan. (Bron: de bijlage bij de Kamerbrief van de minister van EZ van 1 maart 2016 van SodM met een analyse van frackmethoden en de mogelijk daarmee gepaard gaande risico's). Om dit te blijven waarborgen is het zinvol voor uit te voeren fracks een risicoanalyse uit te voeren.

Advies

- aansluiten bij het advies van SodM voor een locatie specifieke risicoanalyse voor de uitvoering van een zuur- of frackstimulatie.
- verzoeken de omwonenden tijdig te informeren wanneer een dergelijke simulatie plaats gaat vinden.

Met opmerkingen [e14]: Hebben wij dit advies al gehad?

C.4. Aard en omvang van schade

PM – wordt nog aangevuld.

Het risico van schade ten gevolge van kleine trilling(en) is niet uit te sluiten. De opmerking over steviger ondergrond dan in Groningen is voor grote delen van het winningsplan terecht. De opmerking 'geen schade ten gevolge van bodemdaling' (m.u.v. gevolgen voor de waterhuishouding) vanwege de (grootte/vorm van) de schotel lijkt ook gerechtvaardigd (maar zie verder). Dito voor schade ten gevolge van reservoirstimulatie.

Met opmerkingen [e15]: Die redenatie kan ik niet goed volgen. Mijn inziens zou een slappe bodem kleine trillingen juist beter moeten kunnen absorberen. Een stevige bodem geeft die trillingen juist sterker door. Kunnen ze dit nog eens toelichten?

Advies

Vlotte, eenduidige behandeling van gemelde schade. Openbaar afhandelingsprotocol.

Met opmerkingen [e16]: Afhandeling schade conform afspraken Groningen. Omgekeerde bewijslast?

Algemene vraag

Geldt de opmerking dat 'de kans op schade af zal nemen omdat het merendeel van de voorkomens bijna leeg geproduceerd zijn, waardoor productiesnelheden en hoeveelheden afnemen per jaar' ook voor de nieuw aangeboorde compartimenten (Vries ZZ en Eleveld N.)? Zeker gezien het feit dat uit deze velden de *grootste productie zal komen de komende jaren* en het feit dat Eleveld de *grootste en meeste bevingen* van alle velden uit het cluster Westerveld heeft geproduceerd!

Met opmerkingen [e17]: Dus de vraag moet zijn "waar is de stelling op gebaseerd dat de kans op schade zal afnemen omdat de productiesnelheden afnemen?"

C.4.5.1 Risicoduiding – seismisch risico geïnduceerde bevingen

PM – wordt nog aangevuld.

De correctie voor velden met $M < 3,6$ is leuk bedacht, maar voor o.a. Eleveld gaat deze correctie niet op en blijft er dus wel een 'hoog' risico. Verwaarloosbaar veiligheidsrisico ten gevolge van reservoirstimulatie lijkt door praktijk tot nu toe terecht opmerking.

Met opmerkingen [e18]: Deze alinea vraagt om een nadere toelichting.

Algemeen overig

- Er is sprake van 3 uitgeproduceerde velden en 3 aangeboorde maar niet (economisch) te produceren gasvelden. Het verdient aanbeveling in het kader van de energietransitie te bezien of er een (demonstratie) project ontwikkeld kan worden voor geothermie uit een van deze uitgeproduceerde locaties.
- Er wordt in Groningen onderzoek gedaan naar andere oorzaken dan bevingen (o.a. bodemdaling) voor schade. Dit kan zeer relevant zijn voor deze gaswinning. Wordt dit onderzoek betrokken en zo ja hoe?

Met opmerkingen [e19]: Ja prima!

- Mogelijk dat de afhandeling van de schadegevallen buiten de zgn. 'schadecontour' van Groningen en in het gebied van Norg nieuw licht werpen op schade in relatie tot bevingen/bodemdaling/stijging.
- Graag duidelijk aangeven waar de nieuw aangeboorde/in productie te nemen compartimenten liggen.

Met opmerkingen [e20]: Provincie en gemeente willen in opsporingstrajecten worden meegenomen

Date : 29-9-2016 14:26:26

16.915

Subject : RE: nu even bellen en afstemmen?

Bedankt [REDACTED],

Ik bleek voor de vakantie de documenten zo goed gearchiveerd te hebben dat ik ze dus nu niet meer had gezien. Maar ik heb de map toch weer gevonden! Desondanks goed om er samen zo doorheen te hebben gelopen!

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 29 september 2016 14:18
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: nu even bellen en afstemmen?

Hoi [REDACTED],

Hier nog even het kaartje uit Winningsplan Groningenveld (5.3.2 pag.41) "de additionele bodemdaling i.r.t. de Natura 2000 gebieden. De buitenste contour loot idd van het Leekstermeergebied langs gasvelden Westerveld via afritten Tynaarlo A28

Hoofdstuk 5.3 gaat over bodemdaling.

http://www.namplatform.nl/mediatheek/winningsplan-2016/_jcr_content/par/textimage_996696702.stream/1461000524569/c5b8555b0ac589647e5e2b88bf0b8b8971ee01d7199512a68092a81a5179c30b/winningsplan-groningen-2016.pdf
<http://www.namplatform.nl/mediatheek/winningsplan-2016.html>

Met vriendelijke groet,
[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
Telefoon algemeen: 14 0592
Telefoon direct: (0592) [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 29 september 2016 13:10
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: nu even bellen en afstemmen?

[REDACTED]
Zie bijgaand de leidraad en de brief aan de kamer, waarbij o.a. het TNO

Via onderstaande link kun je o.a. nog bij het TNO-rapport komen.

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2016D26875&did=2016D26875>

Met vriendelijke groet,
[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
Telefoon algemeen: 14 0592
Telefoon direct: (0592) [REDACTED]

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)
Verzonden: donderdag 29 september 2016 10:59
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: nu even bellen en afstemmen?

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 14-2-2018 13:23:45

16.916

F [REDACTED]
T [REDACTED]

Subject : Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10

D [REDACTED]
Het was een boeiende, intensieve zitting waarbij mijn argumenten en verweren de hoorcommissie niet alleen van het protocol afbracht, maar ook hun strategisch spel in de war bracht volgens de voorzitter zijn eigen woorden. Ik ben heel veel wijzer geworden, dan ik al was na het antwoord van SodM op mijn handhavings verzoek.

Verder geldt dat gelijk hebben één ding is, maar gelijk krijgen een ander. De voorzitter zou over jouw conclusie zeggen, dat die niet de juiste is, kan ik je nu vertellen.

Mij is gebleken dat waarde van de mening van de gemeente Assen (en alle andere partijen) over Vries 10, verwoord in de zienswijze, nihil is. Net als een groot deel van de adviezen. Heel jammer.

Wat ik nu met zekerheid weet is dat alle gas dat gewonnen wordt in Vries Zuid, uit Vries 10 komt, en dus onder mijn huis wegstroont.

Met vriendelijke groeten,
[REDACTED]

Op 14-02-18 om 08:57 schreef [REDACTED]:

- > [REDACTED]
- >
- > Hoe is het gisteren gegaan?
- > Las vanochtend het artikel in het DvhN over de bevindingen van de hoorzitting.
- > In onze zienswijze hebben we ook aandacht gevraagd voor put Vries 10. Bij het opstellen van onze de zienswijze hebben we hiervoor advies gevraagd van Robert van der Velde van Plasbossinade.
- >
- > Die gaf aan dat Artikel 24, lid 1 van het Mijnbouwbesluit bepaalt dat "een winningsplan onder meer een opgaaf moet bevatten van het aantal boorgaten dat bij de winning wordt gebruikt; een opgaaf van de volgorde en het tijdsbestek van de boorgaten; een opgaaf van de ligging, lengte en diameter van de verbuizing van de boorgaten."
- >
- > Het vigerende winningsplan waar door de minister een winningsbesluit op heeft genomen voldoet hier niet aan; in dit plan wordt die nieuwe put Vries 10 niet genoemd; die was nog niet geboord en de NAM had voor gasveld Vries geen plannen om dat te doen.
- >
- > Mijn conclusie is dat de voorzitter een onjuiste conclusie trekt dat de NAM voor een nota bene nieuwe put geen nieuwe vergunning nodig zou hebben.
- > Ik ben dus wel nieuwsgierig of je tijdens de hoorzitting op dit punt nieuwe inzichten hebt gekregen tav de regelgeving.
- >
- >

> Met vriendelijke groet,

> [REDACTED]
> Beleidspecialist gemeente Assen

> T 0592-36 [REDACTED]
> M 06 [REDACTED]
> Website: www@assen.nl

> ----Oorspronkelijk bericht----
> [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@gmail.com](mailto:[REDACTED]@gmail.com)

> Verzonden: vrijdag 9 februari 2018 14:16

> Onderwerp: Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10

- > Dag [REDACTED].
- > Maandagmiddag gaat mij niet lukken helaas. Volgende keer beter.
- >
- > Mooi dat er weer gesprekken komen met de overheden. Want zolang dit instemmingsbesluit niet definitief is, is de oude wetgeving van kracht volgens de SodM. En dat is niet zo mooi voor alle overheden die te maken hebben met de wijziging gaswinning Westerveld.
- >
- > Verder hoop ik dat ik dinsdag wat kan neerzetten dat resultaat geeft.
- > Dat zou heel fijn zijn.
- >

> Vriendelijke groeten,

> [REDACTED]
> Op 09-02-18 om 13:53 schreef [REDACTED]:

- > [REDACTED]
- >>
- >> Geen probleem hoor.
- >>
- >> Maandagmiddag zou prima kunnen.
- >> We hebben vorige week met EZ gesproken en een update gehad.
- >> We krijgen nog geen besluit op onze zienswijze op het winningsplan. Ze willen eerst een gesprek met de overheden. Wij hebben aangegeven hier open voor te staan.
- >>

>> Met vriendelijke groet,

>> [REDACTED]
>> Beleidspecialist gemeente Assen

>> T 0592-36 [REDACTED]
>> M 06 [REDACTED]
>> Website: www@assen.nl

>> ----Oorspronkelijk bericht----
>> [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@gmail.com](mailto:[REDACTED]@gmail.com)

>> Verzonden: donderdag 1 februari 2018 11:52

>> Onderwerp: Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10

>> Dag [REDACTED].

>> Het heeft even geduurd maar ik heb nu een datum van de SodM, namelijk 13 februari 2018. Is er nog tijd om wat zaken te overleggen of is het voor jullie te kort dag?

>> Een belafpraak is prima, maar ik kan ook wel even langs het gemeentehuis komen. Mijn nummer is 0 [REDACTED]
>>
>> Ik hoor graag van jou.
>>
>> Met vriendelijke groeten,
>>
[REDACTED]
>>
>>
>>
>> Op 15-12-17 om 17:00 schreef [REDACTED]:
>>> Dag [REDACTED],
>>>
>>> Sorry voor de late reactie maar je mail is er even tussendoor geschoten.
>>>
>>> Bedankt voor je informatie over de procedure rond het bezwaar van put Vries 10.
>>> We zijn uiteraard bereid je van advies te voorzien. Dan is het handig dat dan ook een jurist van ons betrokken wordt. Afspraak met Marco lijkt mij niet nodig omdat [REDACTED] en ik op hetzelfde informatieniveau zitten.
>>> Het is misschien het meest praktisch om hiervoor een belafpraak te organiseren waarbij wij je vragen kunnen beantwoorden.
>>>
>>> Geef maar aan wanneer dat zou moeten plaatsvinden.
>>>
>>>
>>> Met vriendelijke groet,
>>>
[REDACTED]
>>> Beleidspecialist gemeente Assen
>>>
>>> T 0592-36 [REDACTED]
>>> M 06-[REDACTED]
>>> Website: [www@assen.nl](http://www.assen.nl)
>>>
>>> -----Oorspronkelijk bericht-----
>>> Van: [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@gmail.com]
>>> Verzonden: woensdag 6 december 2017 15:26
[REDACTED]
>>>
>>> Onderwerp: Omzaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de
>>> stukken Vries 10
>>>
[REDACTED]
>>>
>>> Ik schrijf jullie beiden aan dan zijn jullie gelijktijdig op de hoogte.
>>>
>>> Zoals bekend mocht ik nog een keer reageren met een bezwaarschrift op
>>> het antwoord van de SodM om niet te gaan handhaven. Dat heb ik na
>>> lang nadenken en vooral na de reactie van mijn echtgenoot gedaan. Dus
>>> daarvan ontvangen jullie een afschrift. (ongetekende versie trouwens)
>>>
>>> Maandagavond heb ik even met de burgemeester als portefeuillehouder gesproken tijdens de fractievergadering van Plop over het mogelijke antwoord van de SodM en mijn verwachting. Hij gaf aan dat de NAM contact zocht met hem over eventueel nulmetingen. Ook gaf hij aan dat het definitieve instemmingsbesluit nog op zich laat wachten en misschien pas volgend jaar komt. En ik heb hem verteld dat de brief van de SodM belangrijke info bevat voor heel Westerveld. Namelijk hoe zij tegen diverse zaken aankijken die ook in de verschillende zienswijzen behandeld zijn. Dit is in mijn visie belangrijk in de overleggen die nog komen.
>>>
>>> Nu heb ik gisteren een brief ontvangen van de SodM dat ik (mogelijk) een uitnodiging kan verwachten voor een hoorzitting. Ik neem zelf aan in Den Haag en dat ik dan voorafgaande de stukken nog kan inzien. Ik mag er ook vanaf zien maar dat doe ik zo wie zo niet. Ik wil mijn standpunten wel toelichten als dat kan.
>>>
>>> Jullie hebben vast ervaring met hoorzittingen. Zouden jullie mij van advies mogen en willen dienen hoe die zitting zo goed mogelijk voor te bereiden? Zelf heb ik wel ervaring met comparities in procedures. Ook bij Hoger Beroep. Maar dit is bestuursrechtelijk en daar zitten jullie volgens mij meer in. Zou het ook nuttig zijn om een afspraak met Marco Out te maken?
>>>
>>> Graag hoor ik jullie reactie.
>>>
>>> Vriendelijke groeten,
>>>
[REDACTED]
>>>
>>> Disclaimer:
>>> Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 14-2-2018 08:57:33

16.917

To : "[REDACTED]@gmail.com" [REDACTED]@gmail.com

Subject : RE: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10
Attachment : IMG_0716.jpg;

[REDACTED]

Hoe is het gisteren gegaan?

Las vanochtend het artikel in het DvhN over de bevindingen van de hoorzitting.

In onze zienswijze hebben we ook aandacht gevraagd voor put Vries 10. Bij het opstellen van onze de zienswijze hebben we hiervoor advies gevraagd van [REDACTED] van Plasbossinade.

Die gaf aan dat Artikel 24, lid 1 van het Mijnbouwbesluit bepaalt dat "een winningsplan onder meer een opgaaf moet bevatten van het aantal boorgaten dat bij de winning wordt gebruikt; een opgaaf van de volgorde en het tijdsbestek van de boorgaten; een opgaaf van de ligging, lengte en diameter van de verbuizing van de boorgaten."

Het vigerende winningsplan waar door de minister een winningsbesluit op heeft genomen voldoet hier niet aan; in dit plan wordt die nieuwe put Vries 10 niet genoemd; die was nog niet geboord en de NAM had voor gasveld Vries geen plannen om dat te doen.

Mijn conclusie is dat de voorzitter een onjuiste conclusie trekt dat de NAM voor een nota bene nieuwe put geen nieuwe vergunning nodig zou hebben. Ik ben dus wel nieuwsgierig of je tijdens de hoorzitting op dit punt nieuwe inzichten hebt gekregen tav de regelgeving.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidspecialist gemeente Assen

T 0592-36 [REDACTED]

M 06 [REDACTED]

Website: www@assen.nl

-----Oorspronkelijk bericht-----

[REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@gmail.com](mailto:[REDACTED]@gmail.com)

Verzonden: vrijdag 9 februari 2018 14:16

Onderwerp: Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10

Dag [REDACTED],

Maandagmiddag gaat mij niet lukken helaas. Volgende keer beter.

Mooi dat er weer gesprekken komen met de overheden. Want zolang dit instemmingsbesluit niet definitief is, is de oude wetgeving van kracht volgens de SodM. En dat is niet zo mooi voor alle overheden die te maken hebben met de wijziging gaswinning Westerveld.

Verder hoop ik dat ik dinsdag wat kan neerzetten dat resultaat geeft.

Dat zou heel fijn zijn.

Vriendelijke groeten,

Op 09-02-18 om 13:53 schreef [REDACTED]

>
> Geen probleem hoor.
>
> Maandagmiddag zou prima kunnen.
> We hebben vorige week met EZ gesproken en een update gehad.
> We krijgen nog geen besluit op onze zienswijze op het winningsplan. Ze willen eerst een gesprek met de overheden. Wij hebben aangegeven hier open voor te staan.
>
> Met vriendelijke groet,

> [REDACTED]
> Beleidspecialist gemeente Assen

> T 0592-36 [REDACTED]

> M 06 [REDACTED]

> Website: www@assen.nl

> -----Oorspronkelijk bericht-----

> Van: [REDACTED] [\[mailto:\[REDACTED\]@gmail.com\]](mailto:[REDACTED]@gmail.com)

> Verzonden: donderdag 1 februari 2018 11:52

> Onderwerp: Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij
> de stukken Vries 10

> Dag [REDACTED],

> Het heeft even geduurd maar ik heb nu een datum van de SodM, namelijk 13 februari 2018. Is er nog tijd om wat zaken te overleggen of is het voor jullie te kort dag?

> Een belafpraak is prima, maar ik kan ook wel even langs het gemeentehuis komen. Mijn nummer is 06-[REDACTED]

> Ik hoor graag van jou.

> Met vriendelijke groeten,

> Op 15-12-17 om 17:00 schreef [REDACTED]:

>> Dag [REDACTED],

>> Sorry voor de late reactie maar je mail is er even tussendoor geschoten.

>> Bedankt voor je informatie over de procedure rond het bezwaar van put Vries 10.

>> We zijn uiteraard bereid je van advies te voorzien. Dan is het handig dat dan ook een jurist van ons betrokken wordt. Afspraak met Marco lijkt mij niet nodig omdat [REDACTED] en ik op hetzelfde informatieniveau zitten.

>> Het is misschien het meest praktisch om hiervoor een belafpraak te organiseren waarbij wij je vragen kunnen beantwoorden.

>> Geef maar aan wanneer dat zou moeten plaatsvinden.

>>
>>
>> Met vriendelijke groet,
>>
> ██████████
>> Beleidspecialist gemeente Assen
>>
>> T 0592-36██████████
>> M 06-██████████
>> Website: www@assen.nl
>>
>> -----Oorspronkelijk bericht-----
> ██████████ <mailto:██████████@gmail.com>
>> Verzonden: woensdag 6 december 2017 15:26
> ██████████ ██████████
> ██████████
>> Onderwerp: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de
>> stukken Vries 10
>>
> ██████████
>>
>> Ik schrijf jullie beiden aan dan zijn jullie gelijktijdig op de hoogte.
>>
>> Zoals bekend mocht ik nog een keer reageren met een bezwaarschrift op
>> het antwoord van de SodM om niet te gaan handhaven. Dat heb ik na
>> lang nadenken en vooral na de reactie van mijn echtgenoot gedaan. Dus
>> daarvan ontvangen jullie een afschrift. (ongetekende versie trouwens)
>>
>> Maandagavond heb ik even met de burgemeester als portefeuillehouder gesproken tijdens de fractievergadering van Plop over het mogelijke antwoord van de SodM en mijn verwachting. Hij gaf aan dat de NAM contact zocht met hem over eventueel nulmetingen. Ook gaf hij aan dat het definitieve instemmingsbesluit nog op zich laat wachten en misschien pas volgend jaar komt. En ik heb hem verteld dat de brief van de SodM belangrijke info bevat voor heel Westerveld. Namelijk hoe zij tegen diverse zaken aankijken die ook in de verschillende zienswijzen behandeld zijn. Dit is in mijn visie belangrijk in de overleggen die nog komen.
>>
>> Nu heb ik gisteren een brief ontvangen van de SodM dat ik (mogelijk) een uitnodiging kan verwachten voor een hoorzitting. Ik neem zelf aan in Den Haag en dat ik dan voorafgaande de stukken nog kan inzien. Ik mag er ook vanaf zien maar dat doe ik zo wie zo niet. Ik wil mijn standpunten wel toelichten als dat kan.
>>
>> Jullie hebben vast ervaring met hoorzittingen. Zouden jullie mij van advies mogen en willen dienen hoe die zitting zo goed mogelijk voor te bereiden? Zelf heb ik wel ervaring met comparities in procedures. Ook bij Hoger Beroep. Maar dit is bestuursrechtelijk en daar zitten jullie volgens mij meer in. Zou het ook nuttig zijn omeen afspraak met Marco Out te maken?
>>
>> Graag hoor ik jullie reactie.
>>
>> Vriendelijke groeten,
>>
> ██████████
>>
>> Disclaimer:
>> Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.
>

'Gasveld is net glas ranja met rietjes'

HILBRAND POLMAN

ASSEN De gaswinning onder haar woning stilleggen is Helma Klewiet uit Assen niet gelukt. Toch is ze blij dat ze naar het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) is gestapt.

Helma Klewiet toog gisteren naar Den Haag voor een hoorzitting van het SodM. Die heeft haar verzoek afgewezen om de gaswinning bij Vries-10 stil te leggen. Daar maakt Klewiet weer bezwaar tegen.

Klewiet krijgt op zijn vroegst in maart antwoord op haar bezwaar. Voorzitter Wilco de Vreeze laat wel blijken dat de SodM haar verzoek niet zal honoreren. „Ik hoop dat we u wel zo goed mogelijk antwoord kunnen geven op uw vragen”, zegt hij.

En op dat punt toont Klewiet zich inderdaad tevreden. De hoorzitting heeft volgens haar duidelijkheid opgeleverd over de regels waaraan de gaswinning moet voldoen en wat de

Geen stillegging gaswinning, wel meer duidelijkheid over de regels

positie is van mensen die bovenop een gasveld wonen.

Klewiet maakte bezwaar tegen de opening van gasput Vries-10 (eigenlijk is die in Assen) omdat daar volgens haar geen vergunning voor is. „Een gasveld is net een glas ranja waar je meerdere rietjes in kunt steken”, hield De Vreeze haar voor. „Als de minister een instemmingsbesluit heeft gegeven voor het winningsplan, hoef je niet voor iedere put een nieuwe vergunning te hebben.”

Maar slobbert de NAM het gasveld dan niet sneller leeg, wilde Klewiet weten. De NAM mag tussen 2011 en 2026 241 miljoen kubieke meter gas

winnen. Ze kunnen zelf bepalen hoe snel ze dat doen en gebruiken voor alle putten die ze hebben aangelegd. Nu gebruikt de NAM alleen Vries-10. Klewiet wilde ook precies weten wanneer Vries-10 precies in gebruik is genomen. Bij de NAM heeft ze daar naar eigen zeggen geen antwoord op gekregen. SodM houdt op december 2016 als startdatum aan.

Die precieze datum is heel belangrijk, stelt Klewiet, omdat er op 1 januari 2017 een nieuwe versie van de Mijnbouwwet van start is gegaan.

Het is volgens Klewiet belangrijk te weten onder welke wet de woning uit Vries-10 valt. Dan weet je met welke procedures je te maken hebt als je onverhoopt schade hebt.

Hoeveel gas kan de NAM nog winnen uit Vries-10? De Vreeze maakt het op 113 miljoen kub. Klewiet op 98 miljoen. „U gaat uit van de verwachte gaswinning, wij van de hoeveelheid die NAM echt gewonnen heeft”, legt De Vreeze uit.

Veel

Het aan kindere melkge gaatjes ontstek blijft gr ders ge kind ee mee in vorm v waarlo

AREND VAN

E r i sel co zt zien we s zienlijk m

Date : 9-2-2018 16:47:04

16.918

F [REDACTED]
To : "[REDACTED]@gmail.com" [REDACTED]@gmail.com
Subject : RE: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10

Succes dinsdag!

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidspecialist gemeente Assen

T 0592-36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
Website: www@assen.nl

-----Oorspronkelijk bericht-----

V [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@gmail.com](mailto:[REDACTED]@gmail.com)

Verzonden: vrijdag 9 februari 2018 14:16

A [REDACTED]
Onderwerp: Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10

D [REDACTED]
Maandagmiddag gaat mij niet lukken helaas. Volgende keer beter.

Mooi dat er weer gesprekken komen met de overheden. Want zolang dit instemmingsbesluit niet definitief is, is de oude wetgeving van kracht volgens de SodM. En dat is niet zo mooi voor alle overheden die te maken hebben met de wijziging gaswinning Westerveld.

Verder hoop ik dat ik dinsdag wat kan neerzetten dat resultaat geeft.
Dat zou heel fijn zijn.

Vriendelijke groeten,

Op 09-02-18 om 13:53 schreef [REDACTED]:

> [REDACTED]
>
> Geen probleem hoor.
>
> Maandagmiddag zou prima kunnen.
> We hebben vorige week met EZ gesproken en een update gehad.
> We krijgen nog geen besluit op onze zienswijze op het winningsplan. Ze willen eerst een gesprek met de overheden. Wij hebben aangegeven hier open voor te staan.

> Met vriendelijke groet,

> [REDACTED]
> Beleidspecialist gemeente Assen

> T 0592-3 [REDACTED]
> M 06- [REDACTED]
> Website: www@assen.nl

> -----Oorspronkelijk bericht-----

> [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@gmail.com](mailto:[REDACTED]@gmail.com)

> Verzonden: donderdag 1 februari 2018 11:52

> Onderwerp: Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij
> de stukken Vries 10

> Dag [REDACTED]

> Het heeft even geduurd maar ik heb nu een datum van de SodM, namelijk 13 februari 2018. Is er nog tijd om wat zaken te overleggen of is het voor jullie te kort dag?

> Een belafspreek is prima, maar ik kan ook wel even langs het gemeentehuis komen. Mijn nummer is 06- [REDACTED]

> Ik hoor graag van jou.

> Met vriendelijke groeten,

> [REDACTED]

> [REDACTED]

> [REDACTED]

> [REDACTED]

> [REDACTED]

> Op 15-12-17 om 17:00 schreef [REDACTED]:

> [REDACTED]

>>

>> Sorry voor de late reactie maar je mail is er even tussendoor geschoten.

>>

>> Bedankt voor je informatie over de procedure rond het bezwaar van put Vries 10.

>> We zijn uiteraard bereid je van advies te voorzien. Dan is het handig dat dan ook een jurist van ons betrokken wordt. Afspraak met Marco lijkt mij niet nodig omdat [REDACTED] en ik op hetzelfde informatieniveau zitten.

>> Het is misschien het meest praktisch om hiervoor een belafspreek te organiseren waarbij wij je vragen kunnen beantwoorden.

>>

>> Geef maar aan wanneer dat zou moeten plaatsvinden.

>>

>>

>> Met vriendelijke groet,

>> [REDACTED]

>> Beleidspecialist gemeente Assen

>>

>> T 0592-36 [REDACTED]

>> M 06- [REDACTED]

>> Website: www@assen.nl

>>

>> -----Oorspronkelijk bericht-----

>> [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@gmail.com](mailto:[REDACTED]@gmail.com)

>> Verzonden: woensdag 6 december 2017 15:26

> [REDACTED] [REDACTED]
> [REDACTED]
>> Onderwerp: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de
>> stukken Vries 10
>>
> [REDACTED]
>>
>> Ik schrijf jullie beiden aan dan zijn jullie gelijktijdig op de hoogte.
>>
>> Zoals bekend mocht ik nog een keer reageren met een bezwaarschrift op
>> het antwoord van de SodM om niet te gaan handhaven. Dat heb ik na
>> lang nadenken en vooral na de reactie van mijn echtgenoot gedaan. Dus
>> daarvan ontvangen jullie een afschrift. (ongetekende versie trouwens)
>>
>> Maandagavond heb ik even met de burgemeester als portefeuillehouder gesproken tijdens de fractievergadering van Plop over het mogelijke antwoord van de SodM en mijn verwachting. Hij gaf aan dat de NAM contact zocht met hem over eventueel nulmetingen. Ook gaf hij aan dat het definitieve instemmingsbesluit nog op zich laat wachten en misschien pas volgend jaar komt. En ik heb hem verteld dat de brief van de SodM belangrijke info bevat voor heel Westerveld. Namelijk hoe zij tegen diverse zaken aankijken die ook in de verschillende zienswijzen behandeld zijn. Dit is in mijn visie belangrijk in de overleggen die nog komen.
>>
>> Nu heb ik gisteren een brief ontvangen van de SodM dat ik (mogelijk) een uitnodiging kan verwachten voor een hoorzitting. Ik neem zelf aan in Den Haag en dat ik dan voorafgaande de stukken nog kan inzien. Ik mag er ook vanaf zien maar dat doe ik zo wie zo niet. Ik wil mijn standpunten wel toelichten als dat kan.
>>
>> Jullie hebben vast ervaring met hoorzittingen. Zouden jullie mij van advies mogen en willen dienen hoe die zitting zo goed mogelijk voor te bereiden? Zelf heb ik wel ervaring met comparities in procedures. Ook bij Hoger Beroep. Maar dit is bestuursrechtelijk en daar zitten jullie volgens mij meer in. Zou het ook nuttig zijn om een afspraak met Marco Out te maken?
>>
>> Graag hoor ik jullie reactie.
>>
>> Vriendelijke groeten,
>>
> [REDACTED]
>>
>> Disclaimer:
>> Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.
>

Date : 9-2-2018 14:16:12

F [REDACTED]

T [REDACTED]

Subject : Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10

D [REDACTED]

Maandagmiddag gaat mij niet lukken helaas. Volgende keer beter.

Mooi dat er weer gesprekken komen met de overheden. Want zolang dit instemmingsbesluit niet definitief is, is de oude wetgeving van kracht volgens de SodM. En dat is niet zo mooi voor alle overheden die te maken hebben met de wijziging gaswinning Westerveld.

Verder hoop ik dat ik dinsdag wat kan neerzetten dat resultaat geeft. Dat zou heel fijn zijn.

Vriendelijke groeten,

Op 09-02-18 om 13:53 schreef [REDACTED]:

> [REDACTED]
>
> Geen probleem hoor.
>
> Maandagmiddag zou prima kunnen.
> We hebben vorige week met EZ gesproken en een update gehad.
> We krijgen nog geen besluit op onze zienswijze op het winningsplan. Ze willen eerst een gesprek met de overheden. Wij hebben aangegeven hier open voor te staan.

> Met vriendelijke groet,

> [REDACTED]
> Beleidsspecialist gemeente Assen

> T 0592-36 [REDACTED]
> M 06- [REDACTED]
> Website: www@assen.nl

> ----Oorspronkelijk bericht----

> [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@gmail.com](mailto:[REDACTED]@gmail.com)

> Verzonden: donderdag 1 februari 2018 11:52

> Onderwerp: Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10

> Dag [REDACTED]

> Het heeft even geduurd maar ik heb nu een datum van de SodM, namelijk 13 februari 2018. Is er nog tijd om wat zaken te overleggen of is het voor jullie te kort dag?

> Een belafpraak is prima, maar ik kan ook wel even langs het gemeentehuis komen. Mijn nummer is [REDACTED]

> Ik hoor graag van jou.

> Met vriendelijke groeten,

> [REDACTED]

> Op 15-12-17 om 17:00 schreef [REDACTED]:

>> [REDACTED]
>>
>> Sorry voor de late reactie maar je mail is er even tussendoor geschoten.

>> Bedankt voor je informatie over de procedure rond het bezwaar van put Vries 10.

>> We zijn uiteraard bereid je van advies te voorzien. Dan is het handig dat dan ook een jurist van ons betrokken wordt. Afspraak met Marco lijkt mij niet nodig omdat [REDACTED] en ik op hetzelfde informatie niveau zitten.

>> Het is misschien het meest praktisch om hiervoor een belafpraak te organiseren waarbij wij je vragen kunnen beantwoorden.

>> Geef maar aan wanneer dat zou moeten plaatsvinden.

>> Met vriendelijke groet,

>> [REDACTED]
>> Beleidsspecialist gemeente Assen

>> T 0592-36 [REDACTED]
>> M 06- [REDACTED]
>> Website: www@assen.nl

>> ----Oorspronkelijk bericht----

>> [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@gmail.com](mailto:[REDACTED]@gmail.com)

>> Verzonden: woensdag 6 december 2017 15:26

>> Onderwerp: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de
>> stukken Vries 10

>> [REDACTED]

>> Ik schrijf jullie beiden aan dan zijn jullie gelijktijdig op de hoogte.

>> Zoals bekend mocht ik nog een keer reageren met een bezwaarschrift op
>> het antwoord van de SodM om niet te gaan handhaven. Dat heb ik na lang
>> nadenken en vooral na de reactie van mijn echtgenoot gedaan. Dus
>> daarvan ontvangen jullie een afschrift. (ongetekende versie trouwens)

>> Maandagavond heb ik even met de burgemeester als portefeuillehouder gesproken tijdens de fractievergadering van Plop over het mogelijke antwoord van de SodM en mijn verwachting. Hij gaf aan dat de NAM contact zocht met hem over eventueel nulmetingen. Ook gaf hij aan dat het definitieve instemmingsbesluit nog op zich laat wachten en misschien pas volgend jaar komt. En ik heb hem verteld dat de brief van de SodM belangrijke info bevat voor heel Westerveld. Namelijk hoe zij tegen diverse zaken aankijken die ook in de verschillende zienswijzen behandeld zijn. Dit is in mijn visie belangrijk in de overleggen die nog komen.

>>

>> Nu heb ik gisteren een brief ontvangen van de SodM dat ik (mogelijk) een uitnodiging kan verwachten voor een hoorzitting. Ik neem zelf aan in Den Haag en dat ik dan voorafgaande de stukken nog kan inzien. Ik mag er ook vanaf zien maar dat doe ik zo wie zo niet. Ik wil mijn standpunten wel toelichten als dat kan.

>> Jullie hebben vast ervaring met hoorzittingen. Zouden jullie mij van advies mogen en willen dienen hoe die zitting zo goed mogelijk voor te bereiden? Zelf heb ik wel ervaring met comparities in procedures. Ook bij Hoger Beroep. Maar dit is bestuursrechtelijk en daar zitten jullie volgens mij meer in. Zou het ook nuttig zijn omeen afspraak met Marco Out te maken?

>> Graag hoor ik jullie reactie.

>> Vriendelijke groeten,

>> [REDACTED]

>> Disclaimer:

>> Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

>

Date : 9-2-2018 13:53:05

F

To : "██████████@gmail.com" ██████████@gmail.com

Subject : RE: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10

D ██████████

Geen probleem hoor.

Maandagmiddag zou prima kunnen.

We hebben vorige week met EZ gesproken en een update gehad.

We krijgen nog geen besluit op onze zienswijze op het winningsplan. Ze willen eerst een gesprek met de overheden. Wij hebben aangegeven hier open voor te staan.

Met vriendelijke groet,

██████████
Beleidspecialist gemeente Assen

T 0592-36██████████

M 06-██████████

Website: www@assen.nl

-----Oorspronkelijk bericht-----

V ██████████ <mailto:██████████@gmail.com>

Verzonden: donderdag 1 februari 2018 11:52

A ██████████

Onderwerp: Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10

D ██████████

Het heeft even geduurd maar ik heb nu een datum van de SodM, namelijk 13 februari 2018. Is er nog tijd om wat zaken te overleggen of is het voor jullie te kort dag?

Een belafspraak is prima, maar ik kan ook wel even langs het gemeentehuis komen. Mijn nummer is 06-██████████

Ik hoor graag van jou.

Met vriendelijke groeten,

██████████

Op 15-12-17 om 17:00 schreef ██████████:

> ██████████

>

> Sorry voor de late reactie maar je mail is er even tussendoor geschoten.

>

> Bedankt voor je informatie over de procedure rond het bezwaar van put Vries 10.

> We zijn uiteraard bereid je van advies te voorzien. Dan is het handig dat dan ook een jurist van ons betrokken wordt. Afspraak met Marco lijkt mij niet nodig omdat ██████████ en ik op hetzelfde informatieniveau zitten.

> Het is misschien het meest praktisch om hiervoor een belafspraak te organiseren waarbij wij je vragen kunnen beantwoorden.

>

> Geef maar aan wanneer dat zou moeten plaatsvinden.

>

>

> Met vriendelijke groet,

>

> ██████████

> Beleidspecialist gemeente Assen

>

> T 0592-36██████████

> M 06-██████████

> Website: www@assen.nl

>

> -----Oorspronkelijk bericht-----

> ██████████ <mailto:██████████@gmail.com>

> Verzonden: woensdag 6 december 2017 15:26

> ██████████ ██████████

> <██████████@assen.nl>

> Onderwerp: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10

>

> ██████████

>

> Ik schrijf jullie beiden aan dan zijn jullie gelijktijdig op de hoogte.

>

> Zoals bekend mocht ik nog een keer reageren met een bezwaarschrift op

> het antwoord van de SodM om niet te gaan handhaven. Dat heb ik na lang

> nadenken en vooral na de reactie van mijn echtgenoot gedaan. Dus

> daarvan ontvangen jullie een afschrift. (ongetekende versie trouwens)

>

> Maandagavond heb ik even met de burgemeester als portefeuillehouder gesproken tijdens de fractievergadering van Plop over het mogelijke antwoord van de SodM en mijn verwachting. Hij gaf aan dat de NAM contact zocht met hem over eventueel nulmetingen. Ook gaf hij aan dat het definitieve instemmingsbesluit nog op zich laat wachten en misschien pas volgend jaar komt. En ik heb hem verteld dat de brief van de SodM belangrijke info bevat voor heel Westerveld. Namelijk hoe zij tegen diverse zaken aankijken die ook in de verschillende zienswijzen behandeld zijn. Dit is in mijn visie belangrijk in de overleggen die nog komen.

>

> Nu heb ik gisteren een brief ontvangen van de SodM dat ik (mogelijk) een uitnodiging kan verwachten voor een hoorzitting. Ik neem zelf aan in Den Haag en dat ik dan voorafgaande de stukken nog kan inzien. Ik mag er ook vanaf zien maar dat doe ik zo wie zo niet. Ik wil mijn standpunten wel toelichten als dat kan.

>

> Jullie hebben vast ervaring met hoorzittingen. Zouden jullie mij van advies mogen en willen dienen hoe die zitting zo goed mogelijk voor te bereiden? Zelf heb ik wel ervaring met comparities in procedures. Ook bij Hoger Beroep. Maar dit is bestuursrechtelijk en daar zitten jullie volgens mij meer in. Zou het ook nuttig zijn om een afspraak met Marco Out te maken?

>

> Graag hoor ik jullie reactie.

>

> Vriendelijke groeten,

>

> ██████████

>

> Disclaimer:

> Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 15-2-2018 07:39:46
 From : "Marco Out" M.Out@assen.nl
 T [REDACTED]
 Subject : Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10

Dank voor de info

Verstuurd vanaf mijn iPad

>
 >
 > Ter info de ervaring van mevr [REDACTED] bij de hoorzitting van Sodm omtrent put Vries 10.
 >
 > Met vriendelijke groet,
 >
 > [REDACTED]
 > Beleidspecialist gemeente Assen
 >
 > T 0592-36 [REDACTED]
 > M 06- [REDACTED]
 > Website: www@assen.nl
 >
 > -----Oorspronkelijk bericht-----
 > [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@gmail.com](mailto:[REDACTED]@gmail.com)
 > Verzonden: woensdag 14 februari 2018 13:24
 > [REDACTED]
 > Onderwerp: Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10
 >
 > Dag [REDACTED].
 > Het was een boeiende, intensieve zitting waarbij mijn argumenten en verweren de hoorcommissie niet alleen van het protocol afbracht, maar ook hun strategisch spel in de war bracht volgens de voorzitter zijn eigen woorden. Ik ben heel veel wijzer geworden, dan ik al was na het antwoord van SodM op mijn handhavingsverzoek.
 >
 > Verder geldt dat gelijk hebben één ding is, maar gelijk krijgen een ander.
 > De voorzitter zou over jouw conclusie zeggen, dat die niet de juiste is, kan ik je nu vertellen.
 >
 > Mij is gebleken dat waarde van de mening van de gemeente Assen (en alle andere partijen) over Vries 10, verwoord in de zienswijze, nihil is. Net als een groot deel van de adviezen. Heel jammer.
 >
 > Wat ik nu met zekerheid weet is dat alle gas dat gewonnen wordt in Vries Zuid, uit Vries 10 komt, en dus onder mijn huis wegstroomt.
 >
 > Met vriendelijke groeten,
 > [REDACTED]
 >
 >
 >
 > Op 14-02-18 om 08:57 schreef [REDACTED]:
 > [REDACTED]
 >>
 >> Hoe is het gisteren gegaan?
 >> Las vanochtend het artikel in het DvhN over de bevindingen van de hoorzitting.
 >> In onze zienswijze hebben we ook aandacht gevraagd voor put Vries 10. Bij het opstellen van onze de zienswijze hebben we hiervoor advies gevraagd van [REDACTED] van Plasbossinade.
 >>
 >> Die gaf aan dat Artikel 24, lid 1 van het Mijnbouwbesluit bepaalt dat "een winningsplan onder meer een opgaaf moet bevatten van het aantal boorgaten dat bij de winning wordt gebruikt; een opgaaf van de volgorde en het tijdsbestek van de boorgaten; een opgaaf van de ligging, lengte en diameter van de verbuizing van de boorgaten."
 >>
 >> Het vigerende winningsplan waar door de minister een winningsbesluit op heeft genomen voldoet hier niet aan; in dit plan wordt die nieuwe put Vries 10 niet genoemd; die was nog niet geboord en de NAM had voor gasveld Vries geen plannen omdat te doen.
 >>
 >> Mijn conclusie is dat de voorzitter een onjuiste conclusie trekt dat de NAM voor een nota bene nieuwe put geen nieuwe vergunning nodig zou hebben.
 >> Ik ben dus wel nieuwsgierig of je tijdens de hoorzitting op dit punt nieuwe inzichten hebt gekregen tav de regelgeving.
 >>
 >>
 >> Met vriendelijke groet,
 >>
 >> [REDACTED]
 >> Beleidspecialist gemeente Assen
 >>
 >> T 0592-36 [REDACTED]
 >> M 06- [REDACTED]
 >> Website: www@assen.nl
 >>
 >> -----Oorspronkelijk bericht-----
 >> [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@gmail.com](mailto:[REDACTED]@gmail.com)
 >> Verzonden: vrijdag 9 februari 2018 14:16
 >> [REDACTED]
 >> Onderwerp: Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij de stukken Vries 10
 >>
 >> Dag [REDACTED].
 >> Maandagmiddag gaat mij niet lukken helaas. Volgende keer beter.
 >>
 >> Mooi dat er weer gesprekken komen met de overheden. Want zolang dit instemmingsbesluit niet definitief is, is de oude wetgeving van kracht volgens de SodM. En dat is niet zo mooi voor alle overheden die te maken hebben met de wijziging gaswinning Westerveld.
 >>
 >> Verder hoop ik dat ik dinsdag wat kan neerzetten dat resultaat geeft.
 >> Dat zou heel fijn zijn.
 >>
 >> Vriendelijke groeten,
 >> [REDACTED]
 >>
 >> Op 09-02-18 om 13:53 schreef [REDACTED]:
 >>> Dag [REDACTED],
 >>>
 >>> Geen probleem hoor.
 >>>
 >>> Maandagmiddag zou prima kunnen.
 >>> We hebben vorige week met EZ gesproken en een update gehad.
 >>> We krijgen nog geen besluit op onze zienswijze op het winningsplan. Ze willen eerst een gesprek met de overheden. Wij hebben aangegeven hier open voor te staan.
 >>>
 >>> Met vriendelijke groet,
 >>>
 >> [REDACTED]

>>> Beleidspecialist gemeente Assen

>>>

>>> T 0592-36[REDACTED]

>>> M 06-[REDACTED]

>>> Website: www@assen.nl

>>>

>>> ----Oorspronkelijk bericht----

>>> Van: [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@gmail.com]

>>> Verzonden: donderdag 1 februari 2018 11:52

>

>>> Onderwerp: Re: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente

>>> hierbij de stukken Vries 10

>>>

>>> Dag [REDACTED],

>>>

>>> Het heeft even geduurd maar ik heb nu een datum van de SodM, namelijk 13 februari 2018. Is er nog tijd om wat zaken te overleggen of is het voor jullie te kort dag?

>>>

>>> Een belafsprak is prima, maar ik kan ook wel even langs het gemeentehuis komen. Mijn nummer is [REDACTED]

>>>

>>> Ik hoor graag van jou.

>>>

>>> Met vriendelijke groeten,

>>>

> [REDACTED]

>>>

>>>

>>>

>>> Op 15-12-17 om 17:00 schreef [REDACTED]:

>>>> Dag [REDACTED],

>>>>

>>>> Sorry voor de late reactie maar je mail is er even tussendoor geschoten.

>>>>

>>>> Bedankt voor je informatie over de procedure rond het bezwaar van put Vries 10.

>>>> We zijn uiteraard bereid je van advies te voorzien. Dan is het handig dat dan ook een jurist van ons betrokken wordt. Afspraak met Marco lijkt mij niet nodig omdat [REDACTED] en ik op hetzelfde informatieniveau zitten.

>>>> Het is misschien het meest praktisch om hiervoor een belafsprak te organiseren waarbij wij je vragen kunnen beantwoorden.

>>>>

>>>> Geef maar aan wanneer dat zou moeten plaatsvinden.

>>>>

>>>>

>>>> Met vriendelijke groet,

>>>>

>>>> [REDACTED]

>>>> Beleidspecialist gemeente Assen

>>>>

>>>> T 0592-36[REDACTED]

>>>> M 06-[REDACTED]

>>>> Website: www@assen.nl

>>>>

>>>> ----Oorspronkelijk bericht----

>>>> Van: [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@gmail.com]

>>>> Verzonden: woensdag 6 december 2017 15:26

>

> [REDACTED] [REDACTED]

>>>> Onderwerp: Om zaken compleet te maken ook voor de gemeente hierbij

>>>> de stukken Vries 10

>>>>

> [REDACTED]

>>>>

>>>> Ik schrijf jullie beiden aan dan zijn jullie gelijktijdig op de hoogte.

>>>>

>>>> Zoals bekend mocht ik nog een keer reageren met een bezwaarschrift

>>>> op het antwoord van de SodM om niet te gaan handhaven. Dat heb ik na

>>>> lang nadenken en vooral na de reactie van mijn echtgenoot gedaan.

>>>> Dus daarvan ontvangen jullie een afschrift. (ongetekende versie

>>>> trouwens)

>>>>

>>>> Maandagavond heb ik even met de burgemeester als portefeuillehouder gesproken tijdens de fractievergadering van Plof over het mogelijke antwoord van de SodM en mijn verwachting. Hij gaf aan dat de NAM contact zocht met hem over eventueel nulmetingen. Ook gaf hij aan dat het definitieve instemmingsbesluit nog op zich laat wachten en misschien pas volgend jaar komt. En ik heb hem verteld dat de brief van de SodM belangrijke info bevat voor heel Westerveld. Namelijk hoe zij tegen diverse zaken aankijken die ook in de verschillende zienswijzen behandeld zijn. Dit is in mijn visie belangrijk in de overleggen die nog komen.

>>>>

>>>> Nu heb ik gisteren een brief ontvangen van de SodM dat ik (mogelijk) een uitnodiging kan verwachten voor een hoorzitting. Ik neem zelf aan in Den Haag en dat ik dan voorafgaande de stukken nog kan inzien. Ik mag er ook vanaf zien maar dat doe ik zo wie zo niet. Ik wil mijn standpunten wel toelichten als dat kan.

>>>>

>>>> Jullie hebben vast ervaring met hoorzittingen. Zouden jullie mij van advies mogen en willen dienen hoe die zitting zo goed mogelijk voor te bereiden? Zelf heb ik wel ervaring met comparities in procedures. Ook bij Hoger Beroep. Maar dit is bestuursrechtelijk en daar zitten jullie volgens mij meer in. Zou het ook nuttig zijn om een afspraak met Marco Out te maken?

>>>>

>>>> Graag hoor ik jullie reactie.

>>>>

>>>> Vriendelijke groeten,

>>>>

> [REDACTED]

>>>>

>>>> Disclaimer:

>>>> Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

>

>

Date : 8-5-2017 17:08:50

F

T

Cc : "██████████@aaenhunze.nl" ██████████@aaenhunze.nl, "██████████@aaenhunze.nl" ██████████@aaenhunze.nl, "██████████@assen.nl", "██████████@GemeenteNoordenveld.nl" ██████████@GemeenteNoordenveld.nl, "██████████@leek.nl" ██████████@leek.nl, "██████████@noorderzijvest.nl" ██████████@noorderzijvest.nl, "██████████@tynaarlo.nl" ██████████@tynaarlo.nl

Subject : Re: ontwerp-instemmingsbesluit Westerveld

Ik heb geen definitieve in voor morgen. Staat dit nog steeds gepland voor 9.00 uur in Tynaarlo?

Groet,

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 8 mei 2017 om 15:15 heeft ██████████ <██████████@assen.nl> het volgende geschreven:

Ter info zoals was toegezegd de inhoudelijk beoordeling van het ontwerp besluit van de provincie Drenthe. Morgen maar even bespreken.

Met vriendelijke groeten,

██████████
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
T 0592 - 36██████████

M 06-██████████

E ██████████@assen.nl

website: www.assen.nl

Van: ██████████ <mailto:██████████@drenthe.nl>

Verzonden: maandag 8 mei 2017 15:11

Aan: ██████████@assen.nl

Onderwerp: ontwerp-instemmingsbesluit Westerveld

D ██████████

Bij deze, conform de afspraak, mijn analyse van het ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Westerveld.

Ik kan helaas morgen niet aanwezig zijn, maar ik denk dat het document voor zich spreekt; mogelijk hebben jullie zelf al een groot deel dezelfde analyse gemaakt. Ik hoop dat jullie hier iets mee kunnen, voor vragen kun je altijd mailen of bellen. Wil jij het document verder uitzetten naar de andere leden?

Ik ga er vanuit dat jullie als gemeenten sowieso een zienswijze zullen indienen. Voor de provincie weet ik dit nog niet; technisch hebben wij weinig reden om een zienswijze in te dienen; het zou eventueel een soort adhesie betuiging aan jullie kunnen zijn. Maar dat zal dus bestuurlijk afgestemd/besproken moeten worden. Dat zal dan van de week wel kunnen gebeuren.

M ██████████

P.S. Ik weet niet of ██████████ morgen komt, hij heeft momenteel erg trieste familieomstandigheden.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

<Analyse ontwerp-instemmingsbesluit gemeenten.docx>

Date : 8-5-2017 15:17:12

F

T

Subject : RE: ontwerp-instemmingsbesluit Westerveld

Dag [REDACTED], bedankt voor je bijdrage.

Ik heb vanochtend het ontwerp besluit doorgenomen.
Wij zullen wel een zienswijze gaan indienen.

Ik stuur je stuk door zodat ze er morgen al kennis van hebben kunnen nemen.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
T 0592 - 36 [REDACTED]

M 06- [REDACTED]

E [REDACTED]@assen.nl

website: www.assen.nl

Van: [REDACTED] [REDACTED]

Verzonden: maandag 8 mei 2017 15:11

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: ontwerp-instemmingsbesluit Westerveld

D [REDACTED]

Bij deze, conform de afspraak, mijn analyse van het ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Westerveld.

Ik kan helaas morgen niet aanwezig zijn, maar ik denk dat het document voor zich spreekt; mogelijk hebben jullie zelf al een groot deel dezelfde analyse gemaakt.

Ik hoop dat jullie hier iets mee kunnen, voor vragen kun je altijd mailen of bellen. Wil jij het document verder uitzetten naar de andere leden?

Ik ga er vanuit dat jullie als gemeenten sowieso een zienswijze zullen indienen. Voor de provincie weet ik dit nog niet; technisch hebben wij weinig reden om een zienswijze in te dienen; het zou eventueel een soort adhesie betuiging aan jullie kunnen zijn. Maar dat zal dus bestuurlijk afgestemd/besproken moeten worden. Dat zal dan van de week wel kunnen gebeuren.

M [REDACTED]

P.S. Ik weet niet of [REDACTED] morgen komt, hij heeft momenteel erg trieste familieomstandigheden.

Date : 10-5-2017 13:24:55

F [REDACTED]
T [REDACTED] [REDACTED]@provinciegroningen.nl
Subject : RE: ontwerp-instemmingsbesluit Westerveld

H [REDACTED]

Ik kan jou helaas niet verder helpen. Ik zit zelf onvoldoende in deze "technische" vragen.

Met vr.gr.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 10 mei 2017 9:28
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: ontwerp-instemmingsbesluit Westerveld

Dag [REDACTED],

[REDACTED] heeft een snelle inhoudelijk analyse gemaakt n.a.v. het ontwerp-instemmingsbesluit.
Bij deze ter info het resultaat ervan.

Wij hebben n.a.v. ervan een inhoudelijke vraag aan jullie t.a.v. het onderwerp productiesnelheid.

In het ontwerp instemmingsbesluit van EZ (7.3.3, blz 25) staat dat effecten van de productiesnelheid niet is meegenomen in de SRA systematiek voor kleine velden en dat dit ook niet nodig zou zijn.

Debbie suggereert dat het effect van de productiesnelheid nu wél voor het Groningerveld is meegenomen maar dat die niet 1-1 voor de kleine velden is door te voeren.

Vraag hoe kijken jullie hier tegenaan?

Is dit effect relevant in Groningen?

Kan dit ook voor Westerveld een relevant item zijn?

Graag jullie spoedige reactie.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@drenthe.nl](mailto:[REDACTED]@drenthe.nl)
Verzonden: maandag 8 mei 2017 15:11
Aan: [REDACTED]@assen.nl>
Onderwerp: ontwerp-instemmingsbesluit Westerveld

D [REDACTED]

Bij deze, conform de afspraak, mijn analyse van het ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Westerveld.

Ik kan helaas morgen niet aanwezig zijn, maar ik denk dat het document voor zich spreekt; mogelijk hebben jullie zelf al een groot deel dezelfde analyse gemaakt.

Ik hoop dat jullie hier iets mee kunnen, voor vragen kun je altijd mailen of bellen. Wil jij het document verder uitzetten naar de andere leden?

Ik ga er vanuit dat jullie als gemeenten sowieso een zienswijze zullen indienen. Voor de provincie weet ik dit nog niet; technisch hebben wij weinig reden om een zienswijze in te dienen; het zou eventueel een soort adhesie betuiging aan jullie kunnen zijn. Maar dat zal dus bestuurlijk afgestemd/besproken moeten worden. Dat zal dan van de week wel kunnen gebeuren.

M [REDACTED]

P.S. Ik weet niet of [REDACTED] morgen komt, hij heeft momenteel erg trieste familieomstandigheden.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 17-12-2018 10:57:53

F [redacted]
 To : "[redacted]@assen.nl, "[redacted]@tynaarlo.nl, "[redacted]@assen.nl, "[redacted]@gemeentenoordenveld.nl, "[redacted]@gemeentenoordenveld.nl" "[redacted]@gemeentenoordenveld.nl"
 C [redacted]@zuidhorn.nl, "[redacted]@westerkwartier.nl"
 Subject : RE: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

Akkoord en eens !

Van: [redacted] [mailto:[redacted]@assen.nl]
Verzonden: maandag 17 december 2018 9:46
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@westerkwartier.nl'
Onderwerp: RE: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

Wat mij betreft akkoord.
 Gaat Leek dan ook meebetalen? ☺

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 17 december 2018 9:37
Aan: [redacted]@assen.nl>; [redacted]@assen.nl>; [redacted]@aaenhunze.nl; [redacted]@gemeentenoordenveld.nl>; [redacted]
CC: [redacted] [redacted]@westerkwartier.nl'
 <[redacted]@westerkwartier.nl>
Onderwerp: FW: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

Dag collega's,

Zie onderstaande vraag van [redacted].
 Wie heeft er bezwaar tegen dat wij deze beperkte wijzigingen nog in ons gezamenlijke beroepschrift doorvoeren. Vanuit Tynaarlo geen bezwaar.

Besluitvorming hier vindt morgen plaats. Ik verwacht van daaruit geen opmerkingen.

Groet, [redacted], Tynaarlo

Van: [redacted] [redacted]@westerkwartier.nl]
Verzonden: vrijdag 14 december 2018 12:25
Aan: [redacted]@tynaarlo.nl>
Onderwerp: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

D [redacted]

Wethouder Dekker van de gemeente Leek heeft een paar opmerkingen op het beroepschrift:

1. In het beroepschrift alle 11 gasvelden die vallen onder winningsplan Westerveld expliciet benoemen.
2. Bij nieuwe putten ook put Zevenhuizen-West noemen. Die stond al wel in instemmingsbesluit, maar gemeenten blijven bij standpunt dat geen nieuwe velden ontwikkeld moeten worden. (zie ook zienswijze van Leek, nogmaals in de bijlage toegevoegd)
3. Ondeugdelijk onderzoek aanvullen met: interactie tussen gaswinning kleine velden en gasopslag Norg. De risico's die interactie met zich meebrengt, onder andere cumulatieve bodemdaling, ontbreekt compleet in SRA. (zie ook voor dit punt zienswijze Leek).

Zou je dit door kunnen geven aan [redacted]?

Hartelijk dank.
[redacted]

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 17-12-2018 10:55:43

F

To : " [redacted]@assen.nl, " [redacted]@tynaarlo.nl, " [redacted]@assen.nl, " [redacted]@aaenhunze.nl"

C [redacted]@zuidhorn.nl, " [redacted]@westerkwartier.nl"

Subject : RE: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

Attachment : image002.jpg;

Wat mij betreft ook geen probleem.

Met vriendelijke groet,

senior jurist

Gemeente Noordenveld
Strategie en Ontwikkeling

Postbus 109 tel. 14 050

9300 AC RODEN

[redacted] gemeentenoordenveld.nl www.gemeentenoordenveld.nl

Van: [redacted]

Verzonden: maandag 17 december 2018 09:46

Aan: [redacted]@gemeentenoordenveld.nl>

CC: [redacted]@westerkwartier.nl<

Onderwerp: RE: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

Wat mij betreft akkoord.

Gaat Leek dan ook meebetalen? ☺

Van: [redacted] [mailto:\[redacted\]@tynaarlo.nl](mailto:[redacted]@tynaarlo.nl)]

Verzonden: maandag 17 december 2018 9:37

Aan: [redacted]@assen.nl [redacted]@assen.nl>; [redacted]@aaenhunze.nl [redacted]@gemeentenoordenveld.nl>; [redacted]@gemeentenoordenveld.nl' <[redacted]@gemeentenoordenveld.nl>

CC: [redacted]@zuidhorn.nl>; [redacted]@westerkwartier.nl' <[redacted]@westerkwartier.nl>

Onderwerp: FW: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

Dag collega's,

Zie onderstaande vraag van [redacted].

Wie heeft er bezwaar tegen dat wij deze beperkte wijzigingen nog in ons gezamenlijke beroepschrift doorvoeren. Vanuit Tynaarlo geen bezwaar.

Besluitvorming hier vindt morgen plaats. Ik verwacht van daaruit geen opmerkingen.

Groet, [redacted], Tynaarlo

Van: [redacted]@westerkwartier.nl]

Verzonden: vrijdag 14 december 2018 12:25

Aan: [redacted]@tynaarlo.nl>

Onderwerp: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

D

Wethouder Dekker van de gemeente Leek heeft een paar opmerkingen op het beroepschrift:

1. In het beroepschrift alle 11 gasvelden die vallen onder winningsplan Westerveld expliciet benoemen.
2. Bij nieuwe putten ook put Zevenhuizen-West noemen. Die stond al wel in instemmingsbesluit, maar gemeenten blijven bij standpunt dat geen nieuwe velden ontwikkeld moeten worden. (zie ook zienswijze van Leek, nogmaals in de bijlage toegevoegd)
3. Ondeugdelijk onderzoek aanvullen met: interactie tussen gaswinning kleine velden en gasopslag Norg. De risico's die interactie met zich meebrengt, onder andere cumulatieve bodemdaling, ontbreekt compleet in SRA. (zie ook voor dit punt zienswijze Leek).

Zou je dit door kunnen geven aan [redacted]?

Hartelijk dank.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 17-12-2018 09:46:00

16.927

F

To : " [redacted]@tynaarlo.nl, " [redacted]@assen.nl, " [redacted]@aaenhunze.nl" [redacted]@aaenhunze.nl, " [redacted]@gemeentenoordenveld.nl, " [redacted]@gemeentenoordenveld.nl" [redacted]@gemeentenoordenveld.nl

C [redacted]@zuidhorn.nl, " [redacted]@westerkwartier.nl" [redacted]@westerkwartier.nl

Subject : RE: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

Wat mij betreft akkoord.

Gaat Leek dan ook meebetalen? ☺

Van: [redacted]

Verzonden: maandag 17 december 2018 9:37

Aan: [redacted]@assen.nl; [redacted]@assen.nl; [redacted]@aaenhunze.nl; [redacted]@gemeentenoordenveld.nl;

CC: [redacted]@westerkwartier.nl

<[redacted]@westerkwartier.nl>

Onderwerp: FW: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

Dag collega's,

Zie onderstaande vraag van [redacted].

Wie heeft er bezwaar tegen dat wij deze beperkte wijzigingen nog in ons gezamenlijke beroepschrift doorvoeren. Vanuit Tynaarlo geen bezwaar.

Besluitvorming hier vindt morgen plaats. Ik verwacht van daaruit geen opmerkingen.

Groet, [redacted], Tynaarlo

Van: [redacted]@westerkwartier.nl

Verzonden: vrijdag 14 december 2018 12:25

Aan: [redacted]@tynaarlo.nl

Onderwerp: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

D [redacted]

Wethouder Dekker van de gemeente Leek heeft een paar opmerkingen op het beroepschrift:

1. In het beroepschrift alle 11 gasvelden die vallen onder winningsplan Westerveld expliciet benoemen.
2. Bij nieuwe putten ook put Zevenhuizen-West noemen. Die stond al wel in instemmingsbesluit, maar gemeenten blijven bij standpunt dat geen nieuwe velden ontwikkeld moeten worden. (zie ook zienswijze van Leek, nogmaals in de bijlage toegevoegd)
3. Ondeugdelijk onderzoek aanvullen met: interactie tussen gaswinning kleine velden en gasopslag Norg. De risico's die interactie met zich meebrengt, onder andere cumulatieve bodemdaling, ontbreekt compleet in SRA. (zie ook voor dit punt zienswijze Leek).

Zou je dit door kunnen geven aan [redacted]?

Hartelijk dank.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 18-12-2018 09:43:19

To : " [redacted]@westerkwartier.nl
[redacted]@assen.nl, "[redacted]@tynaarlo.nl, "[redacted]@assen.nl, "[redacted]@aaenhunze.nl"
[redacted]@aaenhunze.nl, "[redacted]@gemeentenoordenveld.nl, "[redacted]@gemeentenoordenveld.nl"
[redacted]@gemeentenoordenveld.nl
Subject : RE: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

Goede vraag [redacted], heb ik al eens eerder op tafel gelegd.
Graag regelen via de bestuurders.

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 17 december 2018 09:46
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@westerkwartier.nl; [redacted]@westerkwartier.nl>
Onderwerp: RE: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

Wat mij betreft akkoord.
Gaat Leek dan ook meebetalen? ☺

Van: [redacted] [mailto:\[redacted\]@tynaarlo.nl](mailto:[redacted]@tynaarlo.nl)
Verzonden: maandag 17 december 2018 9:37
Aan: [redacted]@assen.nl [redacted]@assen.nl; [redacted]@aaenhunze.nl [redacted]@gemeentenoordenveld.nl;<[redacted]@gemeentenoordenveld.nl>
[redacted]@gemeentenoordenveld.nl' <[redacted]@gemeentenoordenveld.nl>
CC: [redacted]@zuidhorn.nl; [redacted]@westerkwartier.nl!
<[redacted]@westerkwartier.nl>
Onderwerp: FW: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

Dag collega's,

Zie onderstaande vraag van [redacted].
Wie heeft er bezwaar tegen dat wij deze beperkte wijzigingen nog in ons gezamenlijke beroepschrift doorvoeren. Vanuit Tynaarlo geen bezwaar.

Besluitvorming hier vindt morgen plaats. Ik verwacht van daaruit geen opmerkingen.

Groet, [redacted], Tynaarlo

Van: [redacted] [redacted]@westerkwartier.nl
Verzonden: vrijdag 14 december 2018 12:25
Aan: [redacted]@tynaarlo.nl>
Onderwerp: opmerkingen portefeuillehouder Leek beroepschrift

[redacted]
Wethouder Dekker van de gemeente Leek heeft een paar opmerkingen op het beroepschrift:

1. In het beroepschrift alle 11 gasvelden die vallen onder winningsplan Westerveld expliciet benoemen.
2. Bij nieuwe putten ook put Zevenhuizen-West noemen. Die stond al wel in instemmingsbesluit, maar gemeenten blijven bij standpunt dat geen nieuwe velden ontwikkeld moeten worden. (zie ook zienswijze van Leek, nogmaals in de bijlage toegevoegd)
3. Ondeugdelijk onderzoek aanvullen met: interactie tussen gaswinning kleine velden en gasopslag Norg. De risico's die interactie met zich meebrengt, onder andere cumulatieve bodemdaling, ontbreekt compleet in SRA. (zie ook voor dit punt zienswijze Leek).

Zou je dit door kunnen geven aan [redacted]?

Hartelijk dank.
[redacted]

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 5-6-2018 17:51:51

To : "██████████@dewoldenhoogeveen.nl", "██████████@aaenhunze.nl" "██████████@aaenhunze.nl", "██████████@assen.nl", "██████████@tynaarlo.nl" "██████████@tynaarlo.nl", "██████████@ommen-hardenberg.nl" "██████████@ommen-hardenberg.nl", "██████████@ommen-hardenberg.nl"
 Cc : "██████████@dewoldenhoogeveen.nl"
 Subject : RE: Opname bouwkundige staat
 Attachment : image001.png;

Het antwoord van ██████████ is al iets duidelijker dan in de voorwaarde omschreven staat. Echter blijf ik moeite houden met onze rol. Ze geeft bijv. aan: dat *dan de gemeente inzicht verkrijgen in de aanwezigheid van bouwwerken die gevoelig zijn voor bodembeweging in relatie tot de conclusies en bevindingen van de seismische risicoanalyse*. Maar wat moeten we hier dan vervolgens mee? We kregen ook eenzelfde vraag van Thorbecke die voor Vermilion bezig is met de opzet voor de bouwkundige opname rondom Wapse. (Lokale) kennis inbrengen is natuurlijk prima maar wat wordt daar dan mee gedaan? Wordt dan de range van de opname groter/meer panden? of wijzigt deze? Er valt wat af en er komt wat bij? Vermilion moet voorafgaand aan de nulmeting het plan van aanpak voorleggen aan EZK. Wat EZK hier dan mee doet staat niet omschreven in de voorwaarde. Zoals bekend is de vaagheid van deze voorwaarde een van onze beroepsgronden m.b.t. besluit winningsplan Wapse.

De stand van zaken rondom de bouwkundige opname rondom Wapse is momenteel als volgt. Het is misschien wel wat specifiek maar dan weten jullie wat er aan zit te komen. Dan kun je hier waar nodig misschien op in spelen. Je hebt hiervoor medewerking nodig van de WOZ-afdeling en de applicatiebeheerder(s).

██████████ heeft gevraagd om een WOZ bestand met BSN nummers (Stuf tax). In zo'n Stuf tax zitten alle gegevens dus ook BSN nummers. Op die manier kan ██████████ mensen aanschrijven die uit de selectie rollen. I.v.m. de AVG-wetgeving mogen wij als gemeente geen BSN nummers verstrekken dus dat Stuf tax bestand kunnen wij niet leveren. Dit is uitgezocht door een AVG-adviseur. Het kan wel op een andere manier maar dan moeten het Stuf tax bestand ontdaan worden van de BSN-nummers. Dit is technisch mogelijk maar dan moet er wel een aantal dingen gebeuren waaronder het nodige regelen binnen het uitwisselen van gegevens:

1. geheimhoudingsverklaring voor degene die aan de slag gaat met dit bestand;
2. verwerkersovereenkomst: tussen ██████████ en gemeente i.v.m. uitwisselen bestand.
3. melding in het verwerkingsregister: dit moet vanuit de wet.
4. onze AVG adviseur adviseert ook om als gemeente een bericht te plaatsen op de website dat er voor een bepaald (publiek) doel gegevens uitgewisseld worden tussen gemeente en instanties/bedrijven. Een soort protocol. Dat laatste hebben wij nog niet want het is nog maar net ingevoerd.

Praktisch gezien kan het allemaal maar door AVG wordt het er niet makkelijker op. Wij gaan binnenkort weer met ██████████ en ██████████ in overleg over de vervolgstap. Ik hoop dat het bij de gemeente gevraagde (WOZ) bestand binnenkort aangeleverd kan worden zodat ██████████ verder kan met het Plan van Aanpak en dat daarna ██████████ met het pva richting EZK kan.

Aandachtspunt is en blijft communicatie dus er schuiven ook collega's van communicatie aan. Ik hoop dat jullie hier wat aan hebben voor jullie eigen situatie.

tot zover.

Groet

Van: ██████████
Verzonden: dinsdag 5 juni 2018 11:59
Aan: ██████████ ██████████ ██████████ ██████████ ██████████
CC: ██████████
Onderwerp: FW: Opname bouwkundige staat

Ter info onderstaande mailwisseling met EZK over dit onderwerp.

Met vriendelijke groet,

██████████
 Beleidsmedewerker water en riolering | Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen
 0528-██████████ | 06-██████████
 ██████████@dewoldenhoogeveen.nl
 Aanwezig : ██████████

Van: ██████████
Verzonden: dinsdag 5 juni 2018 11:52
Aan: ██████████
Onderwerp: FW: Opname bouwkundige staat

Beste ██████████,

Bedankt voor je uitgebreide antwoord waaruit blijkt dat ook bij jullie het onderwerp in ieder geval goed aandacht krijgt. En excuses voor de wat verlate reactie.

Zoals je hieronder onze rol als gemeente schetst is deze zeer beperkt tot het aanleveren van gegevens en adviserend hierin. Met name dat adviserende aspect is juist het lastige, hoe kun je nu adviseren over iets waar je maar heel beperkt kennis van hebt. Woningen (bouwwerken) zijn immers geen eigendom van de gemeente. Hierin moeten we dus vertrouwen op de kennis van anderen... en hoe serieus pakt iemand anders die rol dan op.

We kijken uit naar het door jou voorgestelde overleg. Ik vind wel dat dit dan het beste Drenthe breed kan worden opgepakt en niet alleen met onze gemeente. Het moet volkomen helder zijn voor iedereen hoe uitvoering wordt gegeven aan dit artikel. Hier moet m.i. ook geen verschil in proces zijn tussen bijvoorbeeld Tynaarlo, Westerveld of De Wolden. Inhoudelijk zijn dit natuurlijk verschillende gebieden (bodemgesteldheid, winningsmethode, bouwwerken) waardoor de uitkomst van de opname anders kan zijn, maar het proces om te komen tot een selectie moet eenduidig zijn.

Ondertussen zal ik voor ons winningsplan ook contact opnemen met de NAM om te vragen hoe zij in dit proces zitten, of er al een planning is enz. Ik weet dat de noordelijke Drentse gemeenten een dergelijk gesprek met de NAM al hebben gehad.

Ik weet dat de provincie ook bezig is met dit onderwerp, maar wat de precieze stand van zaken is, is mij niet helemaal meer duidelijk.

Met vriendelijke groet,

██████████
 Beleidsmedewerker water en riolering | Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen
 0528-██████████ | 06-██████████
 ██████████@dewoldenhoogeveen.nl
 Aanwezig: ██████████

Van: [redacted] [mailto:\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)

Verzonden: dinsdag 15 mei 2018 17:03

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: Opname bouwkundige staat

Beste [redacted],

Goed dat je hierover contact opneemt en ik geef je graag meer duidelijkheid over wat wij bedoeld hebben te regelen met dit voorschrift.

Het voorschrift in de instemmingsbesluiten is een voorschrift dat we stellen aan het mijnbouwbedrijf.

Met het voorschrift wordt geregeld dat het mijnbouwbedrijf een opname van de bouwkundige staat van gebouwen moet laten opnemen. Er zijn bureaus die veel ervaring hebben met dergelijke opnamen. Bij een bouwkundige vooropname wordt de staat van een bouwwerk en waarneembare gebreken vastgelegd conform Beoordelingsrichtlijn BRL 5024 (voor het uitvoeren van bouwkundige vooropnamen). Het doel van de opname en vastlegging van de bouwkundige staat van het bouwwerk is om later te kunnen vaststellen of veranderingen zijn opgetreden.

Aangezien de minister een representatieve opname van de bouwkundige staat voorschrijft is het van belang dat het mijnbouwbedrijf en/of het bureau dat de bouwkundige opname verzorgt, inzicht krijgt in de voorraad aan bouwwerken in de gemeente. De gemeente(n) waar het gasveld zich binnen bevindt is de partij die daar het beste overzicht van heeft. Inzicht in bijvoorbeeld informatie uit het BAG en de WOZ-bestanden kan bijdragen aan het opstellen van een representatieve selectie. Om die reden heeft de minister in het voorschrift opgenomen dat het plan van aanpak voor de opname van de bouwkundige staat *na overleg met de gemeente* dient te worden vastgesteld. De gemeente zal hierin een informerende/adviserende rol hebben en geen rol als beoordelaar.

Er is ook niet voorgeschreven hoeveel bouwwerken precies bij de opname moeten worden betrokken. Een representatieve selectie houdt in dat een zorgvuldig gekozen selectie van voor bodembeweging gevoelige gebouwen wordt gemaakt uit de aanwezige 'gebouw voorraad' binnen de gemeente. Bij de selectie kan onder andere de leeftijd, de bouwkundige constructie van een bouwwerk evenals de status van gemeentelijk of Rijksmonument een rol spelen. Het overleg met de gemeente dient er toe dat het mijnbouwbedrijf en het bureau dat de opname bouwkundige staat uitvoert en de gemeente inzicht verkrijgen in de aanwezigheid van bouwwerken die gevoelig zijn voor bodembeweging in relatie tot de conclusies en bevindingen van de seismische risicoanalyse.

In sommige gevallen is in de instemmingsbesluiten opgenomen dat, indien dergelijke gevoelige bouwwerken niet aanwezig zijn in het gebied, de nulmeting achterwege kan blijven. Dit is met name gedaan in die gebieden waar de kans op beven überhaupt al verwaarloosbaar is.

De minister heeft toegezegd om de bevindingen met betrekking tot de opname bouwkundige staat te evalueren.

Ik neem het door jullie afgegeven signaal mee, dat de gemeente vinden dat hun rol niet duidelijk is.

Tot slot bieden jullie aan om in gesprek te gaan en de tafel te gaan zitten voor de invulling van dit artikel. Ik waardeer deze handreiking en pak die graag met beide handen aan.

In eerste instantie zal dit kunnen gaan plaatsvinden in het kader van de evaluatie van het voorschrift over de bouwkundige opname.

Eveneens zal ik contact leggen met de mijnbouwbedrijven en het bedrijf dat de bouwkundige opname uitvoert om gezamenlijk in overleg te gaan.

Mag ik jou als contactpersoon aanhouden?

Hartelijke groet,

[redacted]
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
DGETM-Directie Energie en Omgeving
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

[redacted]@minez.nl

Tel. 06-[redacted]

Van: [redacted] [mailto:\[redacted\]@dewoldenhoogeveen.nl](mailto:[redacted]@dewoldenhoogeveen.nl)

Verzonden: donderdag 26 april 2018 11:19

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: Opname bouwkundige staat

In Drenthe hebben we met een aantal gemeenten bij elkaar gezeten over de opname van de bouwkundige staat (Aa en Hunze, Tynaarlo, Assen, Westerveld, Ommen-Hardenberg, De Wolden en Hoogeveen).

Bij de winningsplannen in deze gemeenten is dit artikel (of vergelijkbaar) nu opgenomen in het instemmingsbesluit van de minister (zo ook bij de wijk fase 2).

De tekst roept echter bij ons veel vragen op (geknipt uit artikel 5, de wijk fase 2):

"(...) een opname is uitgevoerd naar de bouwkundige staat van een, na overleg met de gemeente(n), vast te stellen representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken gelegen binnen het gebied waar bodembeweging als gevolg van de gaswinning zich kan voordoen."

We hebben als gemeente een duidelijke rol gekregen volgens het artikel. De invulling hiervan is echter een stuk lastiger. Het artikel laat namelijk veel ruimte voor discussie: wat is representatief? Welk bouwwerk is gevoelig voor bodembeweging? Binnen welk gebied moet de selectie plaatsvinden? Dit is voor ons als gemeente lastig te bepalen.

We doen hierbij een oproep aan het ministerie van EZK om hierin duidelijkheid te verschaffen. Via de beroepsprocedure op het besluit vonden we niet de goede weg, we zitten graag aan tafel om constructief hiermee bezig te zijn en zo voor onze inwoners het beste resultaat te halen. We kunnen ons voorstellen dat ook de mijnbouwexploitant met dit besluit in zijn maag zit. Om willekeur te voorkomen en onafhankelijkheid te waarborgen lijkt het ons verstandig als EZK hiervoor met een uitwerking komt, hoe we een goede invulling kunnen geven aan dit artikel.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Beleidsmedewerker water en riolering | Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen

[redacted]@dewoldenhoogeveen.nl

*****

Dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Als u niet de geadresseerde bent en toch dit bericht heeft ontvangen, verzoeken wij u vriendelijk contact met de afzender op te nemen en het e-mailbericht te verwijderen.

*****

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

*****

Disclaimer:

De informatie verzonden met dit e-mail bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van de informatie kennis te nemen, is verboden. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, (a) is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden, niet toegestaan, en (b) wordt u verzocht de afzender daarvan op de hoogte te brengen en het bericht te vernietigen.

De Gemeente Westerveld staat niet in voor de juiste en volledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mail, noch voor tijdige ontvangst daarvan.

Dit onderschrift is tevens het bewijs dat de email is gescand op virussen.

*****

gemeente
DE WOLDEN

Gemeente
Hoogeveen

Date : 15-5-2018 10:41:27

F

To : " " gemeentewesterveld.nl

Cc : " " @dewoldenhoogeveen.nl, " " @ommen-hardenberg.nl, " " @dewoldenhoogeveen.nl, " " @assen.nl, " " @tynaarlo.nl" " @tynaarlo.nl, " " @assen.nl, " " @

Subject : RE: opname bouwkundige staat

Attachment : image001.png;

Goedemorgen " ",

NAM heeft ons (" ", " " en ik) onlangs een vergelijkbaar voornemen tot aanpak geschetst voor het winningsplan Westerveld (ook met " "). Afgesproken is dat de NAM contact opneemt met " " de provincie. Ik heb in jouw e-mail een paar zinsneden geaccentueerd/opmerkingen toegevoegd.

Met vriendelijke groet,

" "
 Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
 Gemeente Aa en Hunze
 Postbus 93 • 9460 AB Gieten
 Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
 Telefoon algemeen: 14 0592
 Telefoon direct: (0592) " "
 Mobiel (geen voicemail): +316 " "

Van: " " [mailto:" "@gemeentewesterveld.nl]

Verzonden: dinsdag 8 mei 2018 9:23

Aan: " "

Onderwerp: RE: opname bouwkundige staat

Voor jullie ter info.

In ons overleg heb ik aangegeven dat bij ons (Westerveld) " " inmiddels een plan van aanpak heeft ingediend/overlegd (conform de voorwaarde). Zij heeft " " ingeschakeld. In dat pva is een ruime range genomen rondom de gaswinlocatie. **Let op elke begrenzing zal bij bewoners vragen oproepen.** Binnen die range worden alle woningen d.m.v. gegevens (WOZ, GBA, kennis uit gemeente) in een systeem (**hoe werkt het systeem? transparantie!**) gestopt en daar rolt een selectie uit met daarbij referentiepanelen. Uiteindelijk zal er bijv. een fysieke opname komen van bepaalde panelen. Er is aan ons als gemeente gevraagd om in dat gebied bijzonderheden te melden zoals bijv. bouwvallen, monumentale gebieden etc. Uiteraard is rekening gehouden met privacy en de nieuwe AVG.

Het is nog de vraag hoe " " dit gaat communiceren naar de omgeving. Nodig je bijv. alleen de inwoners van het gebied/range uit of alleen eigenaren van de selectie. Daar wordt door " " een voorstel voor gedaan qua communicatie. **Aan wie is het voorstel?** Het is en blijft zoeken naar de juiste manier maar je moet ergens beginnen.

Dezelfde vraag zoals " " die heeft gesteld aan EZ, hebben wij natuurlijk nu ook. **Tot nu toe is ons bestuurlijk standpunt (huidige college) zo dat wij als gemeente alleen faciliterend zijn zowel in het aanleveren van gegevens (WOZ) als bijv. bij communicatie.** De ervaring van " " bij Schagen-Hollands Kroon (waar ook een bouwkundige vooropname is gedaan) is op zich positief maar het "voordeel" daar was dat er veel minder druk vanuit de omgeving was en er nauwelijks politieke invloed was.

" " moet straks gaan uitleggen aan de omgeving dat niet iedereen een fysieke opname krijgt en dat dit niet betekent dat er geen houvast is bij eventuele schade als gevolg van gaswinning. **Helemaal eens. Is EZK ook aanwezig bij de uitleg? Om te voorkomen dat de gemeente al overheid wordt aangekeken.** Zolang er vanuit het rijk geen concrete kaders worden aangegeven, vind ik dat wij (Westerveld) ons als gemeente hierin niet moeten gaan mengen. Aanleveren gegevens en samen optrekken als het gaat om communicatie is m.i. het minimale ?? **maximale lijkt mij** op dit moment. Daarnaast is het goed om druk uit te blijven oefenen bij EZ. Bijvoorbeeld een soort brandbrief vanuit de Drentse gemeenten met provincie aan min. **Wiebes? Heb je hierover al contact met " "? Wij hebben NAM nl ook al naar de provincie verwezen.**

Ik heb gevraagd of het pva van " " rond mag sturen maar dat is nog niet de bedoeling. Eerst moet er intern en tussen partijen onderling overeenstemming komen over het pva.

Tot zover en ik ben benieuwd naar de reactie van EZ.

groet

" "

Van: " " [mailto:" "@dewoldenhoogeveen.nl]

Verzonden: donderdag 26 april 2018 11:21

Aan: " "

Onderwerp: RE: opname bouwkundige staat

Dag Allen,

Onderstaande tekst heb ik vandaag verzonden aan " " (namens onszelf). Ik zou me kunnen voorstellen dat jullie eenzelfde mailtje sturen (knippen/plakken?) om dit kracht bij te zetten.

B " "

In Drenthe hebben we met een aantal gemeenten bij elkaar gezeten over de opname van de bouwkundige staat (Aa en Hunze, Tynaarlo, Assen, Westerveld, Ommen-Hardenberg, De Wolden en Hoozeveeën).

Bij de winningsplannen in deze gemeenten is dit artikel (of vergelijkbaar) nu opgenomen in het instemmingsbesluit van de minister (zo ook bij de wijk fase 2).

De tekst roept echter bij ons veel vragen op (geknipt uit artikel 5, de wijk fase 2):

"(...) een opname is uitgevoerd naar de bouwkundige staat van een, na overleg met de gemeente(n), vast te stellen representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken gelegen binnen het gebied waar bodembeweging als gevolg van de gaswinning zich kan voordoen."

We hebben als gemeente een duidelijke rol gekregen volgens het artikel. De invulling hiervan is echter een stuk lastiger. Het artikel laat namelijk veel ruimte voor discussie: wat is representatief? Welk bouwwerk is gevoelig voor bodembeweging? Binnen welk gebied moet de selectie plaatsvinden? Dit is voor ons als gemeente lastig te bepalen.

We doen hierbij een oproep aan het ministerie van EZK om hierin duidelijkheid te verschaffen. Via de beroepsprocedure op het besluit vonden we niet de goede weg, we zitten graag aan tafel om constructief hiermee bezig te zijn en zo voor onze inwoners het beste resultaat te halen. We kunnen ons voorstellen dat ook de mijnbouwexploitant met dit besluit in zijn maag zit. Om willekeur te voorkomen en onafhankelijkheid te waarborgen lijkt het ons verstandig als EZK hiervoor met een uitwerking komt, hoe we een goede invulling kunnen geven aan dit artikel.

Met vriendelijke groet,

Met vriendelijke groet,

Beleidsmedewerker water en riolering | Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen
0528- | 06-
@dewoldenhoogeveen.nl
Aanwezig:

Van:
Verzonden: maandag 16 april 2018 16:53
Aan: @aaenhunze.nl; @assen.nl; @tynaarlo.nl;
Onderwerp: RE: opname bouwkundige staat

Hallo ik vind het wel een goed idee. Het zal mi meer impact hebben als er namens de vele Drentse en Overijsselse gemeenten een dergelijk verzoek wordt gedaan. Mvrg

Verzonden met mijn Windows Phone

Van:
Verzonden: 16-4-2018 13:47
Aan: @aaenhunze.nl; @assen.nl; @tynaarlo.nl;
Onderwerp: opname bouwkundige staat

Dag allen,

Hij gaf als tip mee om ons geluid ook terug te leggen bij EZK ( ). Dus niet zozeer in procedurele zin door in beroep te gaan, maar juist door de bal ook weer terug te spelen. EZK heeft ons dit opgelegd, maar laat ze dan ook vooral met een goede oplossing komen, hoe dan! Wellicht kan EZK hier ook wat in betekenen door vooraf al een uitwerking te laten maken (richtlijnen oid?)

Ik vond dit wel een goed idee, wat vinden jullie hiervan?

Met vriendelijke groet,

Beleidsmedewerker water en riolering | Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen
@dewoldenhoogeveen.nl

*****

Dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Als u niet de geadresseerde bent en toch dit bericht heeft ontvangen, verzoeken wij u vriendelijk contact met de afzender op te nemen en het e-mailbericht te verwijderen.

*****
*****

Disclaimer:
De informatie verzonden met dit e-mail bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van de informatie kennis te nemen, is verboden. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, (a) is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden, niet toegestaan, en (b) wordt u verzocht de afzender daarvan op de hoogte te brengen en het bericht te vernietigen.
De Gemeente Westerveld staat niet in voor de juiste en volledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mail, noch voor tijdige ontvangst daarvan.
Dit onderschrift is tevens het bewijs dat de email is gescand op virussen.
*****

DISCLAIMER:
Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.
Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

gemeente
DE WOLDEN

Gemeente
Hoogeveen

Date : 8-5-2018 09:22:42

16.931

To : " [redacted]@dewoldenhoogeveen.nl, " [redacted]@ommen-hardenberg.nl, " [redacted]@dewoldenhoogeveen.nl, " [redacted]@aaenhunze.nl" [redacted]@aaenhunze.nl, " [redacted]@assen.nl, " [redacted]@tynaarlo.nl" [redacted]@ommen-hardenberg.nl

Subject : RE: opname bouwkundige staat
Attachment : image001.png;

Voor jullie ter info.

In ons overleg heb ik aangegeven dat bij ons (Westerveld) [redacted] inmiddels een plan van aanpak heeft ingediend/overlegd (conform de voorwaarde). Zij heeft [redacted] ingeschakeld. In dat pva is een ruime range genomen rondom de gaswinlocatie. Binnen die range worden alle woningen d.m.v. gegevens (WOZ, GBA, kennis uit gemeente) in een systeem gestopt en daar rolt een selectie uit met daarbij referentiepunten. Uiteindelijk zal er bijv. een fysieke opname komen van bepaalde panden. Er is aan ons als gemeente gevraagd om in dat gebied bijzonderheden te melden zoals bijv. bouwvallen, monumentale gebieden etc. Uiteraard is rekening gehouden met privacy en de nieuwe AVG.

Het is nog de vraag hoe [redacted] dit gaat communiceren naar de omgeving. Nodig je bijv. alleen de inwoners van het gebied/range uit of alleen eigenaren van de selectie. Daar wordt door [redacted] een voorstel voor gedaan qua communicatie. Het is en blijft zoeken naar de juiste manier maar je moet ergens beginnen.

Dezelfde vraag zoals [redacted] die heeft gesteld aan EZ, hebben wij natuurlijk nu ook. Tot nu toe is ons bestuurlijk standpunt (huidige college) zo dat wij als gemeente alleen faciliterend zijn zowel in het aanleveren van gegevens (WOZ) als bijv. bij communicatie. De ervaring van [redacted] bij Schagen-Hollands Kroon (waar ook een bouwkundige vooropname is gedaan) is op zich positief maar het "voordeel" daar was dat er veel minder druk vanuit de omgeving was en er nauwelijks politieke invloed was.

[redacted] moet straks gaan uitleggen aan de omgeving dat niet iedereen een fysieke opname krijgt en dat dit niet betekent dat er geen houvast is bij eventuele schade als gevolg van gaswinning. Zolang er vanuit het rijk geen concrete kaders worden aangegeven, vind ik dat wij (Westerveld) ons als gemeente hierin niet moeten gaan mengen. Aanleveren gegevens en samen optrekken als het gaat om communicatie is m.i. het minimale op dit moment. Daarnaast is het goed om druk uit te blijven oefenen bij EZ. Bijvoorbeeld een soort brandbrief vanuit de Drentse gemeenten met provincie aan min. Wiebes ?

Ik heb gevraagd of het pva van [redacted] rond mag sturen maar dat is nog niet de bedoeling. Eerst moet er intern en tussen partijen onderling overeenstemming komen over het pva.

Tot zover en ik ben benieuwd naar de reactie van EZ.

groet

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 26 april 2018 11:21
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: opname bouwkundige staat

Dag Allen,

Onderstaande tekst heb ik vandaag verzonden aan Justine (namens onszelf). Ik zou me kunnen voorstellen dat jullie eenzelfde mailtje sturen (knippen/plakken?) om dit kracht bij te zetten.

[redacted]

In Drenthe hebben we met een aantal gemeenten bij elkaar gezeten over de opname van de bouwkundige staat (Aa en Hunze, Tynaarlo, Assen, Westerveld, Ommen-Hardenberg, De Wolden en Hoogeveen).

Bij de winningsplannen in deze gemeenten is dit artikel (of vergelijkbaar) nu opgenomen in het instemmingsbesluit van de minister (zo ook bij de wijk fase 2). De tekst roept echter bij ons veel vragen op (geknipt uit artikel 5, de wijk fase 2):

"(...) een opname is uitgevoerd naar de bouwkundige staat van een, na overleg met de gemeente(n), vast te stellen representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken gelegen binnen het gebied waar bodembeweging als gevolg van de gaswinning zich kan voordoen."

We hebben als gemeente een duidelijke rol gekregen volgens het artikel. De invulling hiervan is echter een stuk lastiger. Het artikel laat namelijk veel ruimte voor discussie: wat is representatief? Welk bouwwerk is gevoelig voor bodembeweging? Binnen welk gebied moet de selectie plaatsvinden? Dit is voor ons als gemeente lastig te bepalen.

We doen hierbij een oproep aan het ministerie van EZK om hierin duidelijkheid te verschaffen. Via de beroepsprocedure op het besluit vonden we niet de goede weg, we zitten graag aan tafel om constructief hiermee bezig te zijn en zo voor onze inwoners het beste resultaat te halen. We kunnen ons voorstellen dat ook de mijnbouwexploitant met dit besluit in zijn maag zit. Om willekeur te voorkomen en onafhankelijkheid te waarborgen lijkt het ons verstandig als EZK hiervoor met een uitwerking komt, hoe we een goede invulling kunnen geven aan dit artikel.

Met vriendelijke groet,

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Beleidsmedewerker water en riolering | Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen
0528- [redacted] | 06- [redacted]
[redacted]@dewoldenhoogeveen.nl
Aanwezig : [redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 16 april 2018 16:53
Aan: [redacted]@aaenhunze.nl; [redacted]@assen.nl; [redacted]@tynaarlo.nl; [redacted]

Onderwerp: RE: opname bouwkundige staat

Hallo [REDACTED] ik vind het wel een goed idee. Het zal mi meer impact hebben als er namens de vele Drentse en Overijsselse gemeenten een dergelijk verzoek wordt gedaan. Mvgr [REDACTED]

Verzonden met mijn Windows Phone

Van: [REDACTED]

Verzonden: 16-4-2018 13:47

Aan: [REDACTED]@aaenhunze.nl; [REDACTED]@assen.nl; [REDACTED]@tynaarlo.nl; [REDACTED]

Onderwerp: opname bouwkundige staat

Dag allen,

Na ons overleg heb ik vorige week ook nog even gebeld met [REDACTED] van de provincie en onze worsteling met dit onderwerp gedeeld. Hij gaf als tip mee om ons geluid ook terug te leggen bij EZK ([REDACTED]). Dus niet zozeer in procedurele zin door in beroep te gaan, maar juist door de bal ook weer terug te spelen. EZK heeft ons dit opgelegd, maar laat ze dan ook vooral met een goede oplossing komen, hoe dan! Wellicht kan EZK hier ook wat in betekenen door vooraf al een uitwerking te laten maken (richtlijnen oid?)

Ik vond dit wel een goed idee, wat vinden jullie hiervan?

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidsmedewerker water en riolering | Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoozeveen

0528-[REDACTED] | 06-[REDACTED]

[REDACTED]@dewoldenhoogeveen.nl

Aanwezig: [REDACTED]

--
*****

Dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Als u niet de geadresseerde bent en toch dit bericht heeft ontvangen, verzoeken wij u vriendelijk contact met de afzender op te nemen en het e-mailbericht te verwijderen.

*****
*****

Disclaimer:

De informatie verzonden met dit e-mail bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van de informatie kennis te nemen, is verboden. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, (a) is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden, niet toegestaan, en (b) wordt u verzocht de afzender daarvan op de hoogte te brengen en het bericht te vernietigen.

De Gemeente Westerveld staat niet in voor de juiste en volledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mail, noch voor tijdsgevoel daarvan.

Dit onderschrift is tevens het bewijs dat de email is gescand op virussen.

*****

gemeente
DE WOLDEN

Gemeente
Hoogeveen

Date : 26-4-2018 11:20:57

██████████@ommen-hardenberg.nl, "██████████@dewoldenhoogeveen.nl, "██████████@aaenhunze.nl"
 "██████████@aaenhunze.nl, "██████████@assen.nl, "██████████@tynaarlo.nl" ██████████@tynaarlo.nl, "██████████@gemeentewesterveld.nl, "██████████
 ██████████@assen.nl, "██████████@ommen-hardenberg.nl

Subject : RE: opname bouwkundige staat

Attachment : image001.png;

Dag Allen,

Onderstaande tekst heb ik vandaag verzonden aan ██████████ (namens onszelf). Ik zou me kunnen voorstellen dat jullie eenzelfde mailtje sturen (knippen/plakken?) om dit kracht bij te zetten.

In Drenthe hebben we met een aantal gemeenten bij elkaar gezeten over de opname van de bouwkundige staat (Aa en Hunze, Tynaarlo, Assen, Westerveld, Ommen-Hardenberg, De Wolden en Hoogeveen).

Bij de winningsplannen in deze gemeenten is dit artikel (of vergelijkbaar) nu opgenomen in het instemmingsbesluit van de minister (zo ook bij de wijk fase 2). De tekst roept echter bij ons veel vragen op (geknipt uit artikel 5, de wijk fase 2):

"(...) een opname is uitgevoerd naar de bouwkundige staat van een, na overleg met de gemeente(n), vast te stellen representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken gelegen binnen het gebied waar bodembeweging als gevolg van de gaswinning zich kan voordoen."

We hebben als gemeente een duidelijke rol gekregen volgens het artikel. De invulling hiervan is echter een stuk lastiger. Het artikel laat namelijk veel ruimte voor discussie: wat is representatief? Welk bouwwerk is gevoelig voor bodembeweging? Binnen welk gebied moet de selectie plaatsvinden? Dit is voor ons als gemeente lastig te bepalen.

We doen hierbij een oproep aan het ministerie van EZK om hierin duidelijkheid te verschaffen. Via de beroepsprocedure op het besluit vonden we niet de goede weg, we zitten graag aan tafel om constructief hiermee bezig te zijn en zo voor onze inwoners het beste resultaat te halen. We kunnen ons voorstellen dat ook de mijnbouwexploitant met dit besluit in zijn maag zit. Om willekeur te voorkomen en onafhankelijkheid te waarborgen lijkt het ons verstandig als EZK hiervoor met een uitwerking komt, hoe we een goede invulling kunnen geven aan dit artikel.

Met vriendelijke groet,

Met vriendelijke groet,

██████████
 Beleidsmedewerker water en riolering | Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen
 0528-██████████ | 06-██████████
 ██████████@dewoldenhoogeveen.nl
 Aanwezi : ██████████

Van: ██████████ ██████████
Verzonden: maandag 16 april 2018 16:53
Aan: ██████████@aaenhunze.nl; ██████████@assen.nl; ██████████@tynaarlo.nl; ██████████
Onderwerp: RE: opname bouwkundige staat

Hallo ██████████ ik vind het wel een goed idee. Het zal mi meer impact hebben als er namens de vele Drentse en Overijsselse gemeenten een dergelijk verzoek wordt gedaan. Mvrg ██████████

Verzonden met mijn Windows Phone

Van: ██████████
Verzonden: 16-4-2018 13:47
Aan: ██████████@aaenhunze.nl; ██████████@assen.nl; ██████████@tynaarlo.nl; ██████████
Onderwerp: opname bouwkundige staat

Dag allen,

Hij gaf als tip mee om ons geluid ook terug te leggen bij EZK (██████████). Dus niet zozeer in procedurele zin door in beroep te gaan, maar juist door de bal ook weer terug te spelen. EZK heeft ons dit opgelegd, maar laat ze dan ook vooral met een goede oplossing komen, hoe dan! Wellicht kan EZK hier ook wat in betekenen door vooraf al een uitwerking te laten maken (richtlijnen oid?)

Ik vond dit wel een goed idee, wat vinden jullie hiervan?

Met vriendelijke groet,

██████████
 Beleidsmedewerker water en riolering | Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen
 ██████████ ██████████
 ██████████@dewoldenhoogeveen.nl
 ██████████

--
*****
Dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Als u niet de geadresseerde bent en toch dit bericht heeft ontvangen, verzoeken wij u vriendelijk contact met de afzender op te nemen en het e-mailbericht te verwijderen.
*****

gemeente
DE WOLDEN

Gemeente
Hoogeveen

Date : 6-6-2018 09:58:46

16.933

██████████@ommen-hardenberg.nl

██████████@assen.nl, "██████████@tynaarlo.nl" ██████████@tynaarlo.nl, "██████████@ommen-hardenberg.nl", "██████████@assen.nl"

Cc : "██████████@dewoldenhoogeveen.nl"

Subject : RE: Opname bouwkundige staat

Attachment : image002.jpg;image003.jpg;image004.jpg;image005.png;

Ik heb geen aanvullende informatie. Dus als het overleg verplaatst wordt naar een later moment, dan vind ik dat geen probleem.

Groetjes,

██████████
vakspecialist B toezicht en handhaving
Ruimtelijk Domein Toez. en handhaving
Tel. 0523-██████████

██████████@ommen-hardenberg.nl

Ik ben aanwezig op maandag t/m donderdag en vrijdagochtend

Bezoekadressen:
Chevalleraustraart 2, 7731 EE Ommen
Stephanuspark 1, 7772 HZ Hardenberg
Tel. 14 0529 of 14 0523
Postadres:
Postbus 500
7770 BA Hardenberg

www.ommen-hardenberg.nl

www.ommen.nl www.hardenberg.nl

Van: ██████████ [mailto:██████████@gemeentewesterveld.nl]

Verzonden: dinsdag 5 juni 2018 17:52

Aan: "██████████@aaenhunze.nl"; ██████████@assen.nl; ██████████@tynaarlo.nl; ██████████

CC: ██████████

Onderwerp: RE: Opname bouwkundige staat

Het antwoord van ██████████ is al iets duidelijker dan in de voorwaarde omschreven staat. Echter blijf ik moeite houden met onze rol. Ze geeft bijv. aan: dat *dan de gemeente inzicht verkrijgen in de aanwezigheid van bouwwerken die gevoelig zijn voor bodembeweging in relatie tot de conclusies en bevindingen van de seismische risicoanalyse*. Maar wat moeten we hier dan vervolgens mee? We kregen ook eenzelfde vraag van Thorbecke die voor Vermilion bezig is met de opzet voor de bouwkundige opname rondom Wapse. (Lokale) kennis inbrengen is natuurlijk prima maar wat wordt daar dan mee gedaan? Wordt dan de range van de opname groter/meer panden? of wijzigt deze? Er valt wat af en er komt wat bij? Vermilion moet voorafgaand aan de nulmeting het plan van aanpak voorleggen aan EZK. Wat EZK hier dan mee doet staat niet omschreven in de voorwaarde. Zoals bekend is de vaagheid van deze voorwaarde een van onze beroepsgronden m.b.t. besluit winningsplan Wapse.

De stand van zaken rondom de bouwkundige opname rondom Wapse is momenteel als volgt. Het is misschien wel wat specifiek maar dan weten jullie wat er aan zit te komen. Dan kun je hier waar nodig misschien op in spelen. Je hebt hiervoor medewerking nodig van de WOZ-afdeling en de applicatiebeheerder(s).

██████████ heeft gevraagd om een WOZ bestand met BSN nummers (Stuf tax). In zo'n Stuf tax zitten alle gegevens dus ook BSN nummers. Op die manier kan ██████████ mensen aanschrijven die uit de selectie rollen. I.v.m. de AVG-wetgeving mogen wij als gemeente geen BSN nummers verstrekken dus dat Stuf tax bestand kunnen wij niet leveren. Dit is uitgezocht door een AVG-adviseur. Het kan wel op een andere manier maar dan moeten het Stuf tax bestand ontdaan worden van de BSN-nummers. Dit is technisch mogelijk maar dan moet er wel een aantal dingen gebeuren waaronder het nodige regelen binnen het uitwisselen van gegevens:

1. geheimhoudingsverklaring voor degene die aan de slag gaat met dit bestand;
2. verwerkersovereenkomst: tussen ██████████ en gemeente i.v.m. uitwisselen bestand.
3. melding in het verwerkingsregister: dit moet vanuit de wet.
4. onze AVG adviseur adviseert ook om als gemeente een bericht te plaatsen op de website dat er voor een bepaald (publiek) doel gegevens uitgewisseld worden tussen gemeente en instanties/bedrijven. Een soort protocol. Dat laatste hebben wij nog niet want het is nog maar net ingevoerd.

Praktisch gezien kan het allemaal maar door AVG wordt het er niet makkelijker op. Wij gaan binnenkort weer met ██████████ en ██████████ in overleg over de vervolgstap. Ik hoop dat het bij de gemeente gevraagde (WOZ) bestand binnenkort aangeleverd kan worden zodat ██████████ verder kan met het Plan van Aanpak en dat daarna ██████████ met het pva richting EZK kan.

Aandachtspunt is en blijft communicatie dus er schuiven ook collega's van communicatie aan. Ik hoop dat jullie hier wat aan hebben voor jullie eigen situatie.

tot zover.

Groet

██████████

Van: ██████████ ██████████

Verzonden: dinsdag 5 juni 2018 11:59

Aan: ██████████ ██████████ ██████████ ██████████ ██████████

CC: ██████████

Onderwerp: FW: Opname bouwkundige staat

Ter info onderstaande mailwisseling met EZK over dit onderwerp.

Met vriendelijke groet,

██████████
Beleidsmedewerker water en riolering | Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen

0528-██████████ | 06-██████████

██████████@dewoldenhoogeveen.nl

Aanwezi : ██████████

Van: ██████████

Verzonden: dinsdag 5 juni 2018 11:52

Aan: ██████████

Onderwerp: FW: Opname bouwkundige staat

Beste [REDACTED],

Bedankt voor je uitgebreide antwoord waaruit blijkt dat ook bij jullie het onderwerp in ieder geval goed aandacht krijgt. En excuses voor de wat verlate reactie.

Zoals je hieronder onze rol als gemeente schetst is deze zeer beperkt tot het aanleveren van gegevens en adviserend hierin. Met name dat adviserende aspect is juist het lastige, hoe kun je nu adviseren over iets waar je maar heel beperkt kennis van hebt. Woningen (bouwwerken) zijn immers geen eigendom van de gemeente. Hierin moeten we dus vertrouwen op de kennis van anderen... en hoe serieus pakt iemand anders die rol dan op.

We kijken uit naar het door jou voorgestelde overleg. Ik vind wel dat dit dan het beste Drenthe breed kan worden opgepakt en niet alleen met onze gemeente. Het moet volkomen helder zijn voor iedereen hoe uitvoering wordt gegeven aan dit artikel. Hier moet m.i. ook geen verschil in proces zijn tussen bijvoorbeeld Tynaarlo, Westerveld of De Wolden. Inhoudelijk zijn dit natuurlijk verschillende gebieden (bodemgesteldheid, winningsmethode, bouwwerken) waardoor de uitkomst van de opname anders kan zijn, maar het proces om te komen tot een selectie moet eenduidig zijn.

Ondertussen zal ik voor ons winningsplan ook contact opnemen met de NAM om te vragen hoe zij in dit proces zitten, of er al een planning is enz. Ik weet dat de noordelijke Drentse gemeenten een dergelijk gesprek met de NAM al hebben gehad. Ik weet dat de provincie ook bezig is met dit onderwerp, maar wat de precieze stand van zaken is, is mij niet helemaal meer duidelijk.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidsmedewerker water en riolering | Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen
0528- [REDACTED] | 06- [REDACTED]
[REDACTED]@dewoldenhoogeveen.nl

Aanwezi : [REDACTED]

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@minez.nl](mailto:[REDACTED]@minez.nl)

Verzonden: dinsdag 15 mei 2018 17:03

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Opname bouwkundige staat

Beste [REDACTED],

Goed dat je hierover contact opneemt en ik geef je graag meer duidelijkheid over wat wij bedoeld hebben te regelen met dit voorschrift.

Het voorschrift in de instemmingsbesluiten is een voorschrift dat we stellen aan het mijnbouwbedrijf.

Met het voorschrift wordt geregeld dat het mijnbouwbedrijf een opname van de bouwkundige staat van gebouwen moet laten opnemen. Er zijn bureaus die veel ervaring hebben met dergelijke opnamen. Bij een bouwkundige vooropname wordt de staat van een bouwwerk en waarneembare gebreken vastgelegd conform Beoordelingsrichtlijn BRl 5024 (voor het uitvoeren van bouwkundige vooropnamen). Het doel van de opname en vastlegging van de bouwkundige staat van het bouwwerk is om later te kunnen vaststellen of veranderingen zijn opgetreden.

Aangezien de minister een representatieve opname van de bouwkundige staat voorschrijft is het van belang dat het mijnbouwbedrijf en/of het bureau dat de bouwkundige opname verzorgt, inzicht krijgt in de voorraad aan bouwwerken in de gemeente. De gemeente(n) waar het gasveld zich binnen bevindt is de partij die daar het beste overzicht van heeft. Inzicht in bijvoorbeeld informatie uit het BAG en de WOZ-bestanden kan bijdragen aan het opstellen van een representatieve selectie. Om die reden heeft de minister in het voorschrift opgenomen dat het plan van aanpak voor de opname van de bouwkundige staat *na overleg met de gemeente* dient te worden vastgesteld. De gemeente zal hierin een informerende/adviserende rol hebben en geen rol als beoordeelaar.

Er is ook niet voorgeschreven hoeveel bouwwerken precies bij de opname moeten worden betrokken. Een representatieve selectie houdt in dat een zorgvuldig gekozen selectie van voor bodembeweging gevoelige gebouwen wordt gemaakt uit de aanwezige 'gebouw voorraad' binnen de gemeente. Bij de selectie kan onder andere de leeftijd, de bouwkundige constructie van een bouwwerk evenals de status van gemeentelijk of Rijksmonument een rol spelen. Het overleg met de gemeente dient er toe dat het mijnbouwbedrijf en het bureau dat de opname bouwkundige staat uitvoert en de gemeente inzicht verkrijgen in de aanwezigheid van bouwwerken die gevoelig zijn voor bodembeweging in relatie tot de conclusies en bevindingen van de seismische risicoanalyse.

In sommige gevallen is in de instemmingsbesluiten opgenomen dat, indien dergelijke gevoelige bouwwerken niet aanwezig zijn in het gebied, de nulmeting achterwege kan blijven. Dit is met name gedaan in die gebieden waar de kans op beven überhaupt al verwaarloosbaar is.

De minister heeft toegezegd om de bevindingen met betrekking tot de opname bouwkundige staat te evalueren.

Ik neem het door jullie afgegeven signaal mee, dat de gemeente vinden dat hun rol niet duidelijk is.

Tot slot bieden jullie aan om in gesprek te gaan en de tafel te gaan zitten voor de invulling van dit artikel. Ik waardeer deze handreiking en pak die graag met beide handen aan.

In eerste instantie zal dit kunnen gaan plaatsvinden in het kader van de evaluatie van het voorschrift over de bouwkundige opname.

Eveneens zal ik contact leggen met de mijnbouwbedrijven en het bedrijf dat de bouwkundige opname uitvoert om gezamenlijk in overleg te gaan.

Mag ik jou als contactpersoon aanhouden?

Hartelijke groet,

[REDACTED]
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
DGETM-Directie Energie en Omgeving
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

[REDACTED]@minez.nl

Tel. 06- [REDACTED]

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@dewoldenhoogeveen.nl](mailto:[REDACTED]@dewoldenhoogeveen.nl)

Verzonden: donderdag 26 april 2018 11:19

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Opname bouwkundige staat

[REDACTED]
In Drenthe hebben we met een aantal gemeenten bij elkaar gezeten over de opname van de bouwkundige staat (Aa en Hunze, Tynaarlo, Assen, Westerveld, Ommen-Hardenberg, De Wolden en Hoogeveen).

Bij de winningsplannen in deze gemeenten is dit artikel (of vergelijkbaar) nu opgenomen in het instemmingsbesluit van de minister (zo ook bij de wijk fase 2).

De tekst roept echter bij ons veel vragen op (geknipt uit artikel 5, de wijk fase 2):

"(...) een opname is uitgevoerd naar de bouwkundige staat van een, na overleg met de gemeente(n), vast te stellen representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige

bouwwerken gelegen binnen het gebied waar bodembeweging als gevolg van de gaswinning zich kan voordoen."

We hebben als gemeente een duidelijke rol gekregen volgens het artikel. De invulling hiervan is echter een stuk lastiger. Het artikel laat namelijk veel ruimte voor discussie: wat is representatief? Welk bouwwerk is gevoelig voor bodembeweging? Binnen welk gebied moet de selectie plaatsvinden? Dit is voor ons als gemeente lastig te bepalen.

We doen hierbij een oproep aan het ministerie van EZK om hierin duidelijkheid te verschaffen. Via de beroepsprocedure op het besluit vonden we niet de goede weg, we zitten graag aan tafel om constructief hiermee bezig te zijn en zo voor onze inwoners het beste resultaat te halen. We kunnen ons voorstellen dat ook de mijnbouwexploitant met dit besluit in zijn maag zit. Om willekeur te voorkomen en onafhankelijkheid te waarborgen lijkt het ons verstandig als EZK hiervoor met een uitwerking komt, hoe we een goede invulling kunnen geven aan dit artikel.

Met vriendelijke groet,

Beleidsmedewerker water en riolering | Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen

@dewoldenhoogeveen.nl

--
*****

Dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Als u niet de geadresseerde bent en toch dit bericht heeft ontvangen, verzoeken wij u vriendelijk contact met de afzender op te nemen en het e-mailbericht te verwijderen.

*****

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

*****

Disclaimer:

De informatie verzonden met dit e-mail bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van de informatie kennis te nemen, is verboden. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, (a) is openbaarmaking, vernenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden, niet toegestaan, en (b) wordt u verzocht de afzender daarvan op de hoogte te brengen en het bericht te vernietigen.

De Gemeente Westerveld staat niet in voor de juiste en volledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mail, noch voor tijdige ontvangst daarvan.

Dit onderschrift is tevens het bewijs dat de email is gescand op virussen.

*****

bestuursdienst

Ommen-Hardenberg

gemeente
DE WOLDEN

Gemeente
Hoogeveen

Date : 28-11-2016 10:56:16

16.934

F

T

Subject : RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Oei,

Bij ons ook niet.

Moeten we de andere partners maar vragen. Misschien dat Tynaarlo wél een ruimte beschikbaar heeft.

Met vriendelijke groeten,

Beleidspecialist

Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

T 0592 - 36
M 06-
E @assen.nl
website: www.assen.nl

Van:
Verzonden: maandag 28 november 2016 9:57
Aan:
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag ,

Prima hoor!
Voor 15 december is er helaas geen vergaderkamer meer beschikbaar in het provinciehuis voor tien personen of meer.

Groet,

Van: <mailto:@assen.nl>
Verzonden: vrijdag 25 november 2016 16:36
Aan:
CC:
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag ,

Ik heb alleen nog een ruimte voor 10-12 personen beschikbaar tot 11:00 uur. (Projectkamer 3:15 in het stadhuis)

Ik heb zelf het idee dat we aan 2 uur voldoende moeten hebben. We hoeven die ochtend niet het advies al uit te werken maar we moeten overeenstemming hebben over de thema's en onderwerpen en taakverdeling. De uitwerking wordt toch bureauwerk.
Mijn voorstel is dus om dan tot 11:00 uur te overleggen.
Akkoord?

Vwb de agenda; prima dat je die verstuurd!
Ik zal wel even een opzet hiervoor naar je mailen.

Met vriendelijke groeten,

Beleidspecialist

Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

T 0592 - 36
M 06-
E @assen.nl
website: www.assen.nl

Van: <mailto:@drenthe.nl>
Verzonden: dinsdag 22 november 2016 16:39
Aan: @assen.nl>
CC: @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag ,

Hartelijk dank voor je positieve reactie en aanvullende gegevens over deelname.
Ik zette ze op een rijtje om bij de agenda te doen zodat deelnemers voor ieder bekend zijn.
De ruimte is geschikt voor zeven personen, dus dat wordt inderdaad dan erg krap.
Dan moeten we in het souterrain vergaderen in een kamer zonder ramen en dat lijkt me niets!
Het zou inderdaad een uitkomst zijn als het bij jullie kan, anders moeten we naar De Bonte Wever uitwijken of zo.
Hoor ik nog van je of het inderdaad bij jullie kan? Zal ik dan de agenda versturen of doe jij dat?

Groet,

Van: <mailto:@assen.nl>
Verzonden: dinsdag 22 november 2016 15:53

Aan: ██████████
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag ██████,

Bedankt voor je mail en maak graag gebruik van je aanbod!

Er komen nog 2 personen te weten ██████████ en ██████████ van ws NZV is de vervanger van ██████████
Dus dan zitten we met 10. Als dat niet lukt kunnen we ook in het gemeentehuis van Assen afspreken?
Ik maak inderdaad nog wel een agendavoorstel.

Met vriendelijke groeten,

██████████
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 ██████
M 06- ██████
E ██████@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: ██████████ <mailto:██████████@drenthe.nl>
Verzonden: dinsdag 22 november 2016 15:25
Aan: ██████████@assen.nl>
CC: ██████████@drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag ██████,

Hartelijk dank voor het regelen van de vergaderdatum voor advisering winningsplan Westerveld.
We hebben elkaar denk ik nog niet ontmoet omdat ik er alleen op 3 oktober bij was en jij toen niet.
Mijn rol hier is dat ik help met de procedurele kant terwijl ██████████ beleidsinhoudelijk verantwoordelijke is.
Aan ██████████ heb ik voorgesteld dat zij daarom de inbreng namens de provincie levert tijdens de bespreking.
Dan zou ik aanwezig kunnen zijn om eventueel technisch voorzitter te zijn zodat jij je kunt bepalen bij de inhoud.
Lijkt jou dat een goed idee? Zo ja, had je dan al een voorstel voor een agenda die je me kunt sturen?

De vergaderzalen zijn 1 december allen bezet dus de plaats van samenkomst in het provinciehuis is projectruimte B 0.28 dicht bij de ingang op de begane grond.
Uit de lijst van reacties op de voorgestelde en gekozen datum haal ik dat er acht personen komen en dat past net in die ruimte; de koffie moeten we wel zelf halen!
Er is een bezoekerstoegangspas nodig die bij de receptie gevraagd kan worden. Het is daarom handig dat ik aan de receptie doorgeef wie er bij zullen zijn.
Uit de datumprikker die je stuurde haal ik de onderstaande personen zullen komen maar misschien heb je nog wijzigingen doorgekregen intussen?
Graag verneem ik van je of de voorgestelde rolverdeling akkoord is, of je een agendavoorstel hebt en of de namen van de deelnemers kloppen.

Met vriendelijke groet,

██████████

Deelnemers 1 december:

██████████, gemeente Aa en Hunze
██████████, provincie Drenthe
██████████, gemeente Noordenveld
██████████, gemeente Tynaarlo
██████████, provincie Groningen
██████████, waterschap Hunze en Aa's
██████████, gemeente Coevorden (misschien)
██████████, gemeente Assen

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: ██████████ <mailto:██████████@assen.nl>
Verzonden: donderdag 17 november 2016 9:21
Aan: ██████████
Onderwerp: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld
Tijd: donderdag 1 december 2016 9:00-12:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: prov huis Assen B 0.28

In juli hebben we afgesproken om samen op te trekken bij het opstellen van het casco-advies voor het gaswinningsplan Westerveld. De benodigde documenten zijn binnen en we hebben vanochtend toelichtende vragen kunnen stellen. We hebben van EZ tot half januari de tijd gekregen om een advies in te dienen. Om onze besturen tijdig van advies te kunnen voorzien is het belangrijk eind november hierover te spreken.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 28-11-2016 09:56:54

16.935

F [REDACTED]
T [REDACTED]

Subject : RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Prima hoor!

Voor 15 december is er helaas geen vergaderkamer meer beschikbaar in het provinciehuis voor tien personen of meer.

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 25 november 2016 16:36
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Ik heb alleen nog een ruimte voor 10-12 personen beschikbaar tot 11:00 uur. (Projectkamer 3:15 in het stadhuis)

Ik heb zelf het idee dat we aan 2 uur voldoende moeten hebben. We hoeven die ochtend niet het advies al uit te werken maar we moeten overeenstemming hebben over de thema's en onderwerpen en taakverdeling. De uitwerking wordt toch bureauwerk.

Mijn voorstel is dus om dan tot 11:00 uur te overleggen.

Akkoord?

Vwb de agenda; prima dat je die verstuurd!

Ik zal wel even een opzet hiervoor naar je mailen.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@drenthe.nl](mailto:[REDACTED]@drenthe.nl)
Verzonden: dinsdag 22 november 2016 16:39
Aan: [REDACTED]@assen.nl
CC: [REDACTED]@drenthe.nl
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Hartelijk dank voor je positieve reactie en aanvullende gegevens over deelname.

Ik zette ze op een rijtje om bij de agenda te doen zodat deelnemers voor ieder bekend zijn.

De ruimte is geschikt voor zeven personen, dus dat wordt inderdaad dan erg krap.

Dan moeten we in het souterrain vergaderen in een kamer zonder ramen en dat lijkt me niets!

Het zou inderdaad een uitkomst zijn als het bij jullie kan, anders moeten we naar De Bonte Wever uitwijken of zo.

Hoor ik nog van je of het inderdaad bij jullie kan? Zal ik dan de agenda versturen of doe jij dat?

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)
Verzonden: dinsdag 22 november 2016 15:53
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Bedankt voor je mail en maak graag gebruik van je aanbod!

Er komen nog 2 personen te weten [REDACTED] en [REDACTED] van ws NZV is de vervanger van [REDACTED]

Dus dan zitten we met 10. Als dat niet lukt kunnen we ook in het gemeentehuis van Assen afspreken?

Ik maak inderdaad nog wel een agendavoorstel.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@drenthe.nl](mailto:[REDACTED]@drenthe.nl)]

Verzonden: dinsdag 22 november 2016 15:25

Aan: [REDACTED] [@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)>

CC: [REDACTED] [@drenthe.nl](mailto:[REDACTED]@drenthe.nl)>

Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Hartelijk dank voor het regelen van de vergaderdatum voor advisering winningsplan Westerveld.

We hebben elkaar denk ik nog niet ontmoet omdat ik er alleen op 3 oktober bij was en jij toen niet.

Mijn rol hier is dat ik help met de procedurele kant terwijl [REDACTED] beleidsinhoudelijk verantwoordelijke is.

Aan [REDACTED] heb ik voorgesteld dat zij daarom de inbreng namens de provincie levert tijdens de bespreking.

Dan zou ik aanwezig kunnen zijn om eventueel technisch voorzitter te zijn zodat jij je kunt bepalen bij de inhoud.

Lijkt jou dat een goed idee? Zo ja, had je dan al een voorstel voor een agenda die je me kunt sturen?

De vergaderzalen zijn 1 december allen bezet dus de plaats van samenkomst in het provinciehuis is projectruimte B 0.28 dicht bij de ingang op de begane grond.

Uit de lijst van reacties op de voorgestelde en gekozen datum haal ik dat er acht personen komen en dat past net in die ruimte; de koffie moeten we wel zelf halen!

Er is een bezoekerstoegangspas nodig die bij de receptie gevraagd kan worden. Het is daarom handig dat ik aan de receptie doorgeef wie er bij zullen zijn.

Uit de datumprikker die je stuurde haal ik de onderstaande personen zullen komen maar misschien heb je nog wijzigingen doorgekregen intussen?

Graag verneem ik van je of de voorgestelde rolverdeling akkoord is, of je een agendavoorstel hebt en of de namen van de deelnemers kloppen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Deelnemers 1 december:

[REDACTED], gemeente Aa en Hunze

[REDACTED], provincie Drenthe

[REDACTED], gemeente Noordenveld

[REDACTED], gemeente Tynaarlo

[REDACTED], provincie Groningen

[REDACTED], waterschap Hunze en Aa's

[REDACTED], gemeente Coevorden (misschien)

[REDACTED], gemeente Assen

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)]

Verzonden: donderdag 17 november 2016 9:21

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Tijd: donderdag 1 december 2016 9:00-12:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: prov huis Assen B 0.28

In juli hebben we afgesproken om samen op te trekken bij het opstellen van het casco-advies voor het gaswinningsplan Westerveld. De benodigde documenten zijn binnen en we hebben vanochtend toelichtende vragen kunnen stellen. We hebben van EZ tot half januari de tijd gekregen om een advies in te dienen. Om onze besturen tijdig van advies te kunnen voorzien is het belangrijk eind november hierover te spreken.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 25-11-2016 16:36:05

16.936

F [REDACTED]
T [REDACTED]
C [REDACTED]

Subject : RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Ik heb alleen nog een ruimte voor 10-12 personen beschikbaar tot 11:00 uur. (Projectkamer 3:15 in het stadhuis)

Ik heb zelf het idee dat we aan 2 uur voldoende moeten hebben. We hoeven die ochtend niet het advies al uit te werken maar we moeten overeenstemming hebben over de thema's en onderwerpen en taakverdeling. De uitwerking wordt toch bureauwerk.

Mijn voorstel is dus om dan tot 11:00 uur te overleggen.

Akkoord?

Vwb de agenda; prima dat je die verstuurd!

Ik zal wel even een opzet hiervoor naar je mailen.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 22 november 2016 16:39
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Hartelijk dank voor je positieve reactie en aanvullende gegevens over deelname.
Ik zette ze op een rijtje om bij de agenda te doen zodat deelnemers voor ieder bekend zijn.
De ruimte is geschikt voor zeven personen, dus dat wordt inderdaad dan erg krap.
Dan moeten we in het souterrain vergaderen in een kamer zonder ramen en dat lijkt me niets!
Het zou inderdaad een uitkomst zijn als het bij jullie kan, anders moeten we naar De Bonte Wever uitwijken of zo.
Hoor ik nog van je of het inderdaad bij jullie kan? Zal ik dan de agenda versturen of doe jij dat?

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)
Verzonden: dinsdag 22 november 2016 15:53
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Bedankt voor je mail en maak graag gebruik van je aanbod!

Er komen nog 2 personen te weten Margot Philippart en Johan Feunekes van ws NZV is de vervanger van Sander Dijk
Dus dan zitten we met 10. Als dat niet lukt kunnen we ook in het gemeentehuis van Assen afspreken?
Ik maak inderdaad nog wel een agendavoorstel.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@drenthe.nl](mailto:[REDACTED]@drenthe.nl)
Verzonden: dinsdag 22 november 2016 15:25
Aan: [REDACTED]@assen.nl
CC: [REDACTED]@drenthe.nl
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Hartelijk dank voor het regelen van de vergaderdatum voor advisering winningsplan Westerveld.
We hebben elkaar denk ik nog niet ontmoet omdat ik er alleen op 3 oktober bij was en jij toen niet.

Mijn rol hier is dat ik help met de procedurele kant terwijl [REDACTED] beleidsinhoudelijk verantwoordelijke is.
Aan [REDACTED] heb ik voorgesteld dat zij daarom de inbreng namens de provincie levert tijdens de bespreking.
Dan zou ik aanwezig kunnen zijn om eventueel technisch voorzitter te zijn zodat jij je kunt bepalen bij de inhoud.
Lijkt jou dat een goed idee? Zo ja, had je dan al een voorstel voor een agenda die je me kunt sturen?

De vergaderzalen zijn 1 december allen bezet dus de plaats van samenkomst in het provinciehuis is projectruimte B 0.28 dicht bij de ingang op de begane grond.
Uit de lijst van reacties op de voorgestelde en gekozen datum haal ik dat er acht personen komen en dat past net in die ruimte; de koffie moeten we wel zelf halen!
Er is een bezoekerstoegangspas nodig die bij de receptie gevraagd kan worden. Het is daarom handig dat ik aan de receptie doorgeef wie er bij zullen zijn.
Uit de datumprikker die je stuurde haal ik de onderstaande personen zullen komen maar misschien heb je nog wijzigingen doorgekregen intussen?
Graag verneem ik van je of de voorgestelde rolverdeling akkoord is, of je een agendavoorstel hebt en of de namen van de deelnemers kloppen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Deelnemers 1 december:

[REDACTED], gemeente Aa en Hunze
[REDACTED], provincie Drenthe
[REDACTED], gemeente Noordenveld
[REDACTED], gemeente Tynaarlo
[REDACTED], provincie Groningen
[REDACTED], waterschap Hunze en Aa's
[REDACTED], gemeente Coevorden (misschien)
[REDACTED], gemeente Assen

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)

Verzonden: donderdag 17 november 2016 9:21

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Tijd: donderdag 1 december 2016 9:00-12:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: prov huis Assen B 0.28

In juli hebben we afgesproken om samen op te trekken bij het opstellen van het casco-advies voor het gaswinningsplan Westerveld. De benodigde documenten zijn binnen en we hebben vanochtend toelichtende vragen kunnen stellen. We hebben van EZ tot half januari de tijd gekregen om een advies in te dienen. Om onze besturen tijdig van advies te kunnen voorzien is het belangrijk eind november hierover te spreken.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 22-11-2016 16:38:39

F [REDACTED]
T [REDACTED]
C [REDACTED]

Subject : RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Attachment : Deelnemers bespreking raamwerk advisering Winningsplan Westerveld.docx;

Dag [REDACTED],

Hartelijk dank voor je positieve reactie en aanvullende gegevens over deelname.
Ik zette ze op een rijtje om bij de agenda te doen zodat deelnemers voor ieder bekend zijn.
De ruimte is geschikt voor zeven personen, dus dat wordt inderdaad dan erg krap.
Dan moeten we in het souterrain vergaderen in een kamer zonder ramen en dat lijkt me niets!
Het zou inderdaad een uitkomst zijn als het bij jullie kan, anders moeten we naar De Bonte Wever uitwijken of zo.
Hoor ik nog van je of het inderdaad bij jullie kan? Zal ik dan de agenda versturen of doe jij dat?

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 22 november 2016 15:53
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Bedankt voor je mail en maak graag gebruik van je aanbod!

Er komen nog 2 personen te weten [REDACTED] en [REDACTED] van ws NZV is de vervanger van [REDACTED]
Dus dan zitten we met 10. Als dat niet lukt kunnen we ook in het gemeentehuis van Assen afspreken?
Ik maak inderdaad nog wel een agendavoorstel.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@drenthe.nl](mailto:[REDACTED]@drenthe.nl)
Verzonden: dinsdag 22 november 2016 15:25
Aan: [REDACTED]@assen.nl>
CC: [REDACTED]@drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Hartelijk dank voor het regelen van de vergaderdatum voor advisering winningsplan Westerveld.
We hebben elkaar denk ik nog niet ontmoet omdat ik er alleen op 3 oktober bij was en jij toen niet.
Mijn rol hier is dat ik help met de procedurele kant terwijl [REDACTED] beleidsinhoudelijk verantwoordelijke is.
Aan [REDACTED] heb ik voorgesteld dat zij daarom de inbreng namens de provincie levert tijdens de bespreking.
Dan zou ik aanwezig kunnen zijn om eventueel technisch voorzitter te zijn zodat jij je kunt bepalen bij de inhoud.
Lijkt jou dat een goed idee? Zo ja, had je dan al een voorstel voor een agenda die je me kunt sturen?

De vergaderzalen zijn 1 december allen bezet dus de plaats van samenkomst in het provinciehuis is projectruimte B 0.28 dicht bij de ingang op de begane grond.
Uit de lijst van reacties op de voorgestelde en gekozen datum haal ik dat er acht personen komen en dat past net in die ruimte; de koffie moeten we wel zelf halen!
Er is een bezoekerstoegangspas nodig die bij de receptie gevraagd kan worden. Het is daarom handig dat ik aan de receptie doorgeef wie er bij zullen zijn.
Uit de datumprikker die je stuurde haal ik de onderstaande personen zullen komen maar misschien heb je nog wijzigingen doorgekregen intussen?
Graag verneem ik van je of de voorgestelde rolverdeling akkoord is, of je een agendavoorstel hebt en of de namen van de deelnemers kloppen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Deelnemers 1 december:

[REDACTED], gemeente Aa en Hunze
[REDACTED], provincie Drenthe
[REDACTED], gemeente Noordenveld
[REDACTED], gemeente Tynaarlo
[REDACTED], provincie Groningen
[REDACTED] waterschap Hunze en Aa's
[REDACTED], gemeente Coevorden (misschien)
[REDACTED], gemeente Assen

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)
Verzonden: donderdag 17 november 2016 9:21

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Tijd: donderdag 1 december 2016 9:00-12:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: prov huis Assen B 0.28

In juli hebben we afgesproken om samen op te trekken bij het opstellen van het casco-advies voor het gaswinningsplan Westerveld. De benodigde documenten zijn binnen en we hebben vanochtend toelichtende vragen kunnen stellen. We hebben van EZ tot half januari de tijd gekregen om een advies in te dienen. Om onze besturen tijdig van advies te kunnen voorzien is het belangrijk eind november hierover te spreken.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Deelnemers bespreking raamwerk advisering Winningsplan Westerveld, 1 december 2016 9-12 uur.

1.	██████████	Gemeente Aa en Hunze
2.	██████████████	Provincie Drenthe
3.	██████████████	Gemeente Noordenveld
4.	██████████████	Gemeente Tynaarlo
5.	██████████████	Provincie Groningen
6.	██████████████	Waterschap Hunze en Aa's
7.	██████████████	Gemeente Coevorden
8.	██████████████	Gemeente Assen
9.	██████████████	Gemeente Groningen
10.	██████████████	Waterschap Noorderzijlvest
11.	██████████████	Provincie Drenthe

Date : 22-11-2016 15:53:30

F [REDACTED]

T [REDACTED]

Subject : RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Bedankt voor je mail en maak graag gebruik van je aanbod!

Er komen nog 2 personen te weten [REDACTED] en [REDACTED] van ws NZV is de vervanger van [REDACTED]
Dus dan zitten we met 10. Als dat niet lukt kunnen we ook in het gemeentehuis van Assen afspreken?
Ik maak inderdaad nog wel een agendavoorstel.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
T 0592 - 36 [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
E [REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@drenthe.nl](mailto:[REDACTED]@drenthe.nl)

Verzonden: dinsdag 22 november 2016 15:25

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Hartelijk dank voor het regelen van de vergaderdatum voor advisering winningsplan Westerveld.
We hebben elkaar denk ik nog niet ontmoet omdat ik er alleen op 3 oktober bij was en jij toen niet.
Mijn rol hier is dat ik help met de procedurele kant terwijl [REDACTED] beleidsinhoudelijk verantwoordelijke is.
Aan [REDACTED] heb ik voorgesteld dat zij daarom de inbreng namens de provincie levert tijdens de bespreking.
Dan zou ik aanwezig kunnen zijn om eventueel technisch voorzitter te zijn zodat jij je kunt bepalen bij de inhoud.
Lijkt jou dat een goed idee? Zo ja, had je dan al een voorstel voor een agenda die je me kunt sturen?

De vergaderzalen zijn 1 december allen bezet dus de plaats van samenkomst in het provinciehuis is projectruimte B 0.28 dicht bij de ingang op de begane grond.
Uit de lijst van reacties op de voorgestelde en gekozen datum haal ik dat er acht personen komen en dat past net in die ruimte; de koffie moeten we wel zelf halen!
Er is een bezoekerstoegangspas nodig die bij de receptie gevraagd kan worden. Het is daarom handig dat ik aan de receptie doorgeef wie er bij zullen zijn.
Uit de datumprikker die je stuurde haal ik de onderstaande personen zullen komen maar misschien heb je nog wijzigingen doorgekregen intussen?
Graag verneem ik van je of de voorgestelde rolverdeling akkoord is, of je een agendavoorstel hebt en of de namen van de deelnemers kloppen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Deelnemers 1 december:
[REDACTED], gemeente Aa en Hunze
[REDACTED], provincie Drenthe
[REDACTED], gemeente Noordenveld
[REDACTED], gemeente Tynaarlo
[REDACTED], provincie Groningen
[REDACTED], waterschap Hunze en Aa's
[REDACTED], gemeente Coevorden (misschien)
[REDACTED], gemeente Assen

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)

Verzonden: donderdag 17 november 2016 9:21

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Tijd: donderdag 1 december 2016 9:00-12:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: prov huis Assen B 0.28

In juli hebben we afgesproken om samen op te trekken bij het opstellen van het casco-advies voor het gaswinningsplan Westerveld. De benodigde documenten zijn binnen en we hebben vanochtend toelichtende vragen kunnen stellen. We hebben van EZ tot half januari de tijd gekregen om een advies in te dienen. Om onze besturen tijdig van advies te kunnen voorzien is het belangrijk eind november hierover te spreken.

Date : 22-11-2016 15:25:00

16.939

F [REDACTED]
T [REDACTED]
C [REDACTED]

Subject : RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Hartelijk dank voor het regelen van de vergaderdatum voor advisering winningsplan Westerveld. We hebben elkaar denk ik nog niet ontmoet omdat ik er alleen op 3 oktober bij was en jij toen niet. Mijn rol hier is dat ik help met de procedurele kant terwijl [REDACTED] beleidsinhoudelijk verantwoordelijke is. Aan [REDACTED] heb ik voorgesteld dat zij daarom de inbreng namens de provincie levert tijdens de bespreking. Dan zou ik aanwezig kunnen zijn om eventueel technisch voorzitter te zijn zodat jij je kunt bepalen bij de inhoud. Lijkt jou dat een goed idee? Zo ja, had je dan al een voorstel voor een agenda die je me kunt sturen?

De vergaderzalen zijn 1 december allen bezet dus de plaats van samenkomst in het provinciehuis is projectruimte B 0.28 dicht bij de ingang op de begane grond. Uit de lijst van reacties op de voorgestelde en gekozen datum haal ik dat er acht personen komen en dat past net in die ruimte; de koffie moeten we wel zelf halen! Er is een bezoekerstoegangspas nodig die bij de receptie gevraagd kan worden. Het is daarom handig dat ik aan de receptie doorgeef wie er bij zullen zijn. Uit de datumprikker die je stuurde haal ik de onderstaande personen zullen komen maar misschien heb je nog wijzigingen doorgekregen intussen? Graag verneem ik van je of de voorgestelde rolverdeling akkoord is, of je een agendavoorstel hebt en of de namen van de deelnemers kloppen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Deelnemers 1 december:

[REDACTED], gemeente Aa en Hunze
[REDACTED], provincie Drenthe
[REDACTED], gemeente Noordenveld
[REDACTED], gemeente Tynaarlo
[REDACTED], provincie Groningen
[REDACTED], waterschap Hunze en Aa's
[REDACTED], gemeente Coevorden (misschien)
[REDACTED], gemeente Assen

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)

Verzonden: donderdag 17 november 2016 9:21

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Tijd: donderdag 1 december 2016 9:00-12:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: prov huis Assen B 0.28

In juli hebben we afgesproken om samen op te trekken bij het opstellen van het casco-advies voor het gaswinningsplan Westerveld. De benodigde documenten zijn binnen en we hebben vanochtend toelichtende vragen kunnen stellen. We hebben van EZ tot half januari de tijd gekregen om een advies in te dienen. Om onze besturen tijdig van advies te kunnen voorzien is het belangrijk eind november hierover te spreken.

Date : 29-11-2016 14:33:45

F [redacted]
T [redacted]

Subject : RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Attachment : Analyse winningsplan WesterveldUpdate versie provincie Drenthe 1 nov 2016.docx;20160513 Advies Winningsplan Groningen 2016 definitief casco.docx;Agenda bijeenkomst advies winningsplan Westerveld.docx;

Dag [redacted],
Bijgevoegd de tekst agenda en bijlagen voor het overleg van donderdag.

Wil je dit versturen naar de genodigden incl. [redacted] en [redacted]?
Dag allemaal,

Donderdag komen we bij elkaar om afspraken te maken hoe we het casco advies winningsplan Westerveld gaan samenstellen. Iedereen is zich ervan bewust dat we te maken hebben met een strakke planning. 19 januari moet het advies bij EZ binnen zijn. Het concept moet voor de kerst klaar zijn.

In de bijeenkomst op 8 juli is afgesproken dat de Provincie het winningsplan inhoudelijk beoordeeld verzorgt en de gemeenten de politiek maatschappelijke thema's. De gemeenten Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo doen de redactionele slag Assen; is centraal verzamelpunt. De kopgroep van Groningen wordt gevraagd om de ervaringen met het advies voor het winningsplan Groningen te delen.

Doel bijeenkomst
We gaan 1 december niet het advies al uitwerken. Daar is ook geen tijd voor. We gaan wel afspreken hoe we tot het advies komen en wat er wel in moet en wat niet. 15 december is een 2e bijeenkomst gepland om de geproduceerde stukken samen te gaan voegen tot één casco-advies.

Bijgevoegd de agenda en stukken.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 [redacted]
M 06- [redacted]
E [redacted]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 28 november 2016 9:57
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [redacted],
Prima hoor!
Voor 15 december is er helaas geen vergaderkamer meer beschikbaar in het provinciehuis voor tien personen of meer.

Groet, [redacted]

Van: [redacted] [mailto:\[redacted\]@assen.nl](mailto:[redacted]@assen.nl)
Verzonden: vrijdag 25 november 2016 16:36
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [redacted],
Ik heb alleen nog een ruimte voor 10-12 personen beschikbaar tot 11:00 uur. (Projectkamer 3:15 in het stadhuis)

Ik heb zelf het idee dat we aan 2 uur voldoende moeten hebben. We hoeven die ochtend niet het advies al uit te werken maar we moeten overeenstemming hebben over de thema's en onderwerpen en taakverdeling. De uitwerking wordt toch bureauwerk. Mijn voorstel is dus om dan tot 11:00 uur te overleggen. Akkoord?

Vwb de agenda; prima dat je die verstuurd!
Ik zal wel even een opzet hiervoor naar je mailen.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
T 0592 - 36 [redacted]
M 06- [redacted]
E [redacted]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [redacted] [mailto:\[redacted\]@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)
Verzonden: dinsdag 22 november 2016 16:39
Aan: [redacted]@assen.nl
CC: [redacted]@drenthe.nl

Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Hartelijk dank voor je positieve reactie en aanvullende gegevens over deelname. Ik zette ze op een rijtje om bij de agenda te doen zodat deelnemers voor ieder bekend zijn. De ruimte is geschikt voor zeven personen, dus dat wordt inderdaad dan erg krap. Dan moeten we in het souterrain vergaderen in een kamer zonder ramen en dat lijkt me niets! Het zou inderdaad een uitkomst zijn als het bij jullie kan, anders moeten we naar De Bonte Wever uitwijken of zo. Hoor ik nog van je of het inderdaad bij jullie kan? Zal ik dan de agenda versturen of doe jij dat?

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@assen.nl]

Verzonden: dinsdag 22 november 2016 15:53

Aan: A [REDACTED]

Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Bedankt voor je mail en maak graag gebruik van je aanbod!

Er komen nog 2 personen te weten [REDACTED] en [REDACTED] van ws NZV is de vervanger van [REDACTED]. Dus dan zitten we met 10. Als dat niet lukt kunnen we ook in het gemeentehuis van Assen afspreken? Ik maak inderdaad nog wel een agendavoorstel.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
T 0592 - 36 [REDACTED]

M 06- [REDACTED]

E [REDACTED]@assen.nl

website: www.assen.nl

Van: [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@drenthe.nl]

Verzonden: dinsdag 22 november 2016 15:25

Aan: [REDACTED]@assen.nl>

CC: [REDACTED]@drenthe.nl>

Onderwerp: RE: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED],

Hartelijk dank voor het regelen van de vergaderdatum voor advisering winningsplan Westerveld. We hebben elkaar denk ik nog niet ontmoet omdat ik er alleen op 3 oktober bij was en jij toen niet. Mijn rol hier is dat ik help met de procedurele kant terwijl [REDACTED] beleidsinhoudelijk verantwoordelijke is. Aan [REDACTED] heb ik voorgesteld dat zij daarom de inbreng namens de provincie levert tijdens de bespreking. Dan zou ik aanwezig kunnen zijn om eventueel technisch voorzitter te zijn zodat jij je kunt bepalen bij de inhoud. Lijkt jou dat een goed idee? Zo ja, had je dan al een voorstel voor een agenda die je me kunt sturen?

De vergaderzalen zijn 1 december allen bezet dus de plaats van samenkomst in het provinciehuis is projectruimte B 0.28 dicht bij de ingang op de begane grond. Uit de lijst van reacties op de voorgestelde en gekozen datum haal ik dat er acht personen komen en dat past net in die ruimte; de koffie moeten we wel zelf halen! Er is een bezoekerstoegangspas nodig die bij de receptie gevraagd kan worden. Het is daarom handig dat ik aan de receptie doorgeef wie er bij zullen zijn. Uit de datumprikker die je stuurde haal ik de onderstaande personen zullen komen maar misschien heb je nog wijzigingen doorgekregen intussen? Graag verneem ik van je of de voorgestelde rolverdeling akkoord is, of je een agendavoorstel hebt en of de namen van de deelnemers kloppen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Deelnemers 1 december:

[REDACTED], gemeente Aa en Hunze

[REDACTED], provincie Drenthe

[REDACTED], gemeente Noordenveld

[REDACTED], gemeente Tynaarlo

[REDACTED], provincie Groningen

[REDACTED], waterschap Hunze en Aa's

[REDACTED], gemeente Coevorden (misschien)

[REDACTED], gemeente Assen

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@assen.nl]

Verzonden: donderdag 17 november 2016 9:21

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Opstellen casco-advies gaswinningsplan Westerveld

Tijd: donderdag 1 december 2016 9:00-12:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: prov huis Assen B 0.28

In juli hebben we afgesproken om samen op te trekken bij het opstellen van het casco-advies voor het gaswinningsplan Westerveld. De benodigde documenten zijn binnen en we hebben vanochtend toelichtende vragen kunnen stellen. We hebben van EZ tot half januari de tijd gekregen om een advies in te dienen. Om onze besturen tijdig van advies te kunnen voorzien is het belangrijk eind november hierover te spreken.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Analyse winningsplan Westerveld

Status

Deze analyse is gebaseerd op het winningsplan van 09-09-2016. Dit ter vervanging van het plan van 23-2-2016 waar de nodige aanvullingen op gevraagd waren door SodM. Deze analyse vervangt de vorige. Voor zover relevant zijn opmerkingen op die analyse in dit stuk meegenomen.

Het plan Westerveld omvat de volgende gasvoorkomens¹:

Voorkomen	Provincie	Gemeente	Waterschap	Status volgens dit winningsplan
Een	Drenthe/Groningen	Noordenveld/Leek	NZV	producerend
Eleveld	Drenthe	Assen, Aa & Hunze Midden-Drenthe?	HenA	producerend
Witterdiep	Drenthe	Midden-Drenthe/Assen	DOD	producerend
Assen	Drenthe	Assen	HenA	producerend
Vries-Zuid	Drenthe	Assen, Aa & Hunze	HenA	producerend
Vries-Centraal	Drenthe	Tynaarlo, Assen	NZV	producerend
Vries-Noord	Drenthe	Tynaarlo	NZV	producerend
Zevenhuizen	Groningen	Leek	NZV	producerend
Zevenhuizen-W	Groningen	Marum/Leek	NZV	geen winbaar gas
Assen-Zuid	Drenthe	Assen	HenA	geen winbaar gas
Witten	Drenthe	Assen	HenA	geen winbaar gas
Appelscha	Drenthe/Fryslan	Ooststellingw erf	WF, DOD, HenA	uitgeproduceerd
Roden	Drenthe/Groningen	Noorderveld	NZV	uitgeproduceerd
Norg-Zuid	Drenthe	Noorderveld	NZV	uitgeproduceerd

Reden voor wijziging van het winningsplan

- Actualisatie van de prognoses voor productie en bodemdaling
- Stopzetten van de productie uit Appelscha, Roden en Norg-Zuid
- Opstellen van een seismische risico-analyse, op basis van nieuwe Mbw
- Voorziene activiteiten om de productie in stand te houden (b.v. compressie, stimulatie)

Naar huidige inzichten zal de productie tot 2023 lopen, waarbij de voornaamste bijdrage zal komen van de velden Vries-Zuid en Eleveld. Nieuwe productie komt van de blokken Vries Z.Z. en Eleveld-N, waarvoor in 2015 de boringen Vries-10 en Witten-5 zijn geplaatst. Volgens het *hoge* productiescenario, in welk geval ook gas uit de velden Assen-Zuid, Zevenhuizen-W en Witten zal worden gewonnen, kan de productie uitlopen tot 2028.

Met opmerkingen [e1]: Daarover zijn we niet geïnformeerd

Volgens de adviezen van SodM en TNO getuigt het winningsplan van *doelmatige winning en planmatig beheer*. D.w.z. dat NAM de (momenteel) technisch/economisch winbaar geachte hoeveelheden gas ook daadwerkelijk voornemens is te winnen. Omdat ook de veiligheid niet in het geding is (SRA), is er in principe geen grond om instemming met het winningsplan te

¹ Betrokken gemeenten/waterschappen indicatief

weigeren. Schade zou wel een reden kunnen zijn, dit kon ook al bij de vorige Mbw. Maar er is niet uitgewerkt wat dat precies betekent; er zijn geen criteria voor. Wat is ernstige schade, wat is acceptabele schade, enz. In de praktijk wordt instemming niet geweigerd vanwege mogelijke schade, ook omdat in de wet is verankerd dat schade moet worden vergoed. In dit plan wordt een kleine kans op trillingen niet uitgesloten waaruit 'niet constructieve' en in mindere mate 'matige schade' zou kunnen voortkomen.

Met opmerkingen [e2]: Sodm sluit constructieve schade niet uit!

Met opmerkingen [e3]: Tot nu toe maar de publieke opinie is aan het veranderen. Zorgplicht voorkomen van schade!!

C.2 Bodemdaling

TNO onderschrijft de bodemdalingsprognose van de NAM. NAM heeft het 'mid-case' scenario uitgerekend; TNO heeft een 'worst case' scenario berekend door uit te gaan van het 'high case' productiescenario in combinatie met de onzekerheid in de compactiecoëfficiënt. Het 'worst case' scenario leidt tot max. 3cm bodemdaling als gevolg van de nog resterende winning. Op basis van de verificatie van TNO onderschrijft SodM de bodemdalingsanalyses in het winningsplan.

Met opmerkingen [e4]: Ik wil weten welke invloed deze onzekerheid heeft op berekeningsresultaten

Analyse

Een vergelijk van de verschillende prognoses (2013, 2025, 2080) geeft aan dat het merendeel van de daling sinds 1975 al heeft plaatsgevonden. De geplande resterende gaswinning van de velden uit het winningsplan draagt nog wel wat bij aan de uiteindelijke cumulatieve daling, maar dat ligt in de orde van 1-2 cm. (Fig. C3).

Voor Drenthe ligt de *totale* geprognosticeerde daling in 2080 ten zuiden van de lijn Nieuw-Roden, Langelo, Tynaarlo, Oud-Annerveen rond de 5-6 cm. Ten noorden daarvan loopt de daling op tot maximaal 16 cm ten NO van het Norg veld (Roden-Peize). Met een onzekerheid van ca. 25% kan dit oplopen tot 17-18 cm. Op die locatie begint ongeveer het effect van de bodemdaling ten gevolge van het Groningengasveld in NO-richting. Voor Fryslan ligt de daling ten gevolge van het Appelschaveld in de orde van 2 cm.

De bodemdaling ten gevolge van het Groningengasveld lijkt zich niet uit te strekken tot het bodemdalingsgebied van de velden van het winningsplan Westerveld.

Opmerkingen

1. De geprognosticeerde bodemdaling heeft alleen betrekking op de nu producerende velden. Nieuwe velden of b.v. extra winning door 'enhanced recovery' in de toekomst kunnen dit beeld dus veranderen. Dan komt er wel een nieuw winningsplan, maar ook additionele daling (een soort salami effect).
2. De huidige totale prognose is positief gecorrigeerd voor een langer in werking zijn van de gasopslag Langelo. De bodemdaling (tot 10 cm extra!) die zal ontstaan als de gasopslag Langelo niet meer gebruikt en leeggeproduceerd wordt is zelfs in de prognose voor 2080 niet meer in beeld.

Advies

- Voor zover de bodemdaling zich in Groningen uitstrekt zal financiële compensatie voor maatregelen waarschijnlijk wel mee kunnen liften met de bestaande overeenkomst ('Commissie Bodemdaling').

- De bodemdaling in N. Drenthe valt *buiten* de invloedssfeer van het Groningengasveld. In geval voor de voorziene daling waterbeheersmaatregelen getroffen moeten worden door het waterschap ontbreken hiervoor financiële middelen. Het verdient aanbeveling tijdig een compensatiemaatregel (Drentse Bodemdalingsovereenkomst, officiële aansluiting bij de Groningse Commissie Bodemdaling) dan wel een regeling met het betrokken waterschap te regelen. Hierbij kan aangesloten/gebruik gemaakt worden van het advies van SodM dat stelt dat de NAM inzichtelijk dient te maken welke afspraken er gemaakt zijn met het Waterschap en bij welke hoeveelheid bodemdaling maatregelen getroffen moeten worden.
- Waarschijnlijk maakt de resterende daling tot 2025 en 2080 ten opzichte van de al veroorzaakte daling (ca. extra 2cm) weinig uit in relatie tot de autonome bodemdaling (geologisch, inklinking etc. – hoe groot is die sowieso?).
- Er wordt in het plan niets gezegd over de eventuele effecten op natuur/milieu. Het nieuw aangeboorde blok Vries-ZZ (Vries-10) moet nog geheel gewonnen worden en bevindt zich onder het natuurgebied Balloërveld. Wat zijn de potentiële effecten hier? De totale verwachte daling op die locatie ligt in de orde van 4-6 cm blijkens figuur C5.
- Een voorbehoud is uiteraard het geval van eventueel verdergaande gaswinning dan nu voorzien dan wel het winnen van nieuw aan te boren voorraden. Daarmee zou een (aanzienlijke) additionele bodemdaling kunnen ontstaan. Het advies is in geval (significante) extra gaswinning wordt voorzien dat hiervoor tijdig een nieuw/herzien winningsplan wordt ingediend.

Algemene vraag

Heeft de uitbreiding van de gasopslag Langelo in het gasveld Norg en het werken met hogere drukken dan tot nu toe het geval was invloed op het veld/velden waar Norg mee in [verbinding communicatie](#) staat?

C.3 Omvang en aard van de schade

De opmerkingen 'geen directe schade aan infrastructuur en bebouwing' ten gevolge van bodemdaling' (m.u.v. gevolgen voor de waterkeringen en waterlopen) lijken vanwege de (grootte/vorm van) de schotel lijken gerechtvaardigd. In het algemeen lijken mitigerende/voorkomende maatregelen lastig en wordt gekozen voor schadevergoeding.

Met opmerkingen [e5]: Hier wordt erg gemakkelijk voorbij gegaan aan zorgplicht voorkomen van schade.

Opmerkingen:

- Er wordt in Groningen onderzoek gedaan naar andere oorzaken dan bevingen (o.a. bodemdaling) voor schade. Dit kan zeer relevant zijn voor deze gaswinning. Wordt dit onderzoek betrokken en zo ja hoe?
- Er wordt niet duidelijk ingegaan op wel/geen schade aan de natuur ten gevolge van bodemdaling. Wat vinden wij hiervan??
- Zie verder terug voor bodemdalingsovereenkomst en zekerstelling van vergoeding.

D.2 Seismische risico analyse

De door NAM uitgevoerde seismische risicoanalyse (SRA) lijkt correct te zijn uitgevoerd. Hoewel TNO/SodM op een aantal onderdelen een enigszins afwijkende input heeft gebruikt (op basis van het gebruik van verschillende modellen/inzichten) komt ook TNO tot dezelfde

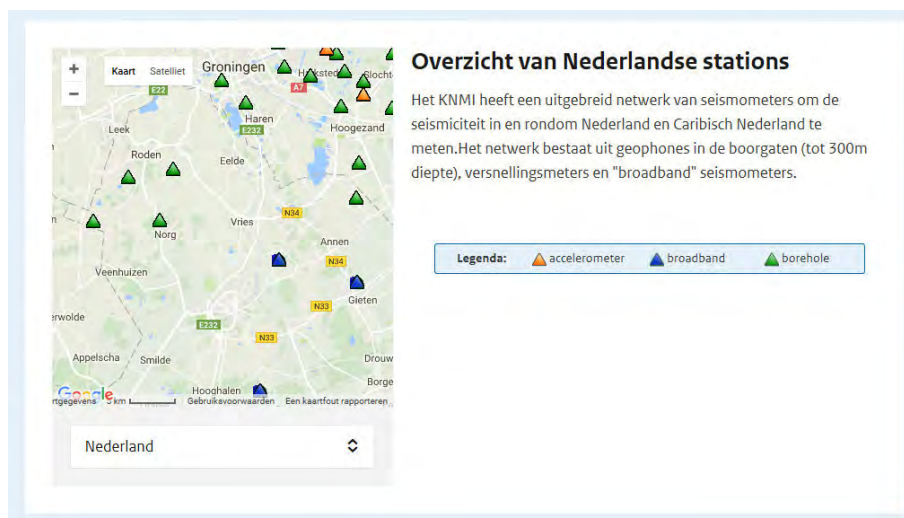
conclusie als de NAM, nl. *dat alle gasvelden van het winningsplan Westerveld in categorie I van de SRA leidraad van SodM vallen* (Methodiek voor risicoanalyse omtrent geïnduceerde bevingen door gaswinning. Tijdelijk leidraad voor adressering MBB. 24.1.P. versie 1.2)

Onderstaande tabel is een vergelijk van de tabel uit het winningsplan (blz. 43) waarbij rechts de scores van het TNO-rapport 'Seismiciteit onshore gasvelden Nederland' bijlagen A, B en D ter vergelijking zijn opgenomen. Volgens de TNO studie hebben Assen en Zevenhuizen een verwaarloosbaar risico (DHAIS-methode) en was Een was op dat moment verlaten. Daarom zijn er voor deze velden geen TNO-scores. Het veld Eleveld werd op dat moment nog als twee velden beschouwd, omdat Eleveld-N nog niet in productie was. Uit de tabel blijkt dat in alle gevallen de NAM tot een hogere score komt dan TNO.

TNO heeft echter bij haar analyse voor alle velden weer een nieuwe analyse gemaakt, omdat sommige parameters in de tussentijd veranderd kunnen zijn. Volgens de nieuwe analyse kan TNO instemmen met de toedeling van de velden in risicocategorie I.

Voorkomen	score og					score bg					Cat.
	Beven	Magn	Lig	Opsl	Nr.Score	Dichth	industr	Gebw	Dijken	Nr.Score	
Assen	2	1	2	0	0.36	3	4	3	3	0.81	I
Een	2	1	2	0	0.36	2	3	2	0	0.44	I
Eleveld	3 - 3	2 - 2	2 - 2	0 - 0	0.50 - 0.50	1 - 1	4 - 3	3 - 3	2 - 2	0.63 - 0.56	I - I
Eleveld-NN	3	1	2	0	0.43	1 - 1	3	3	2	0.56	I
Vries-C	2 - 3	2 - 1	2 - 2	0 - 0	0.43 - 0.43	1 - 1	4 - 2	3 - 3	2 - 2	0.63 - 0.50	I - I
Vries-N	3 - 3	2 - 1	2 - 2	0 - 0	0.50 - 0.43	1 - 1	3 - 2	2 - 3	2 - 2	0.50 - 0.50	I - I
Vries-Z	3 - 3	2 - 1	2 - 2	0 - 0	0.50 - 0.43	3 - 1	3 - 2	2 - 3	2 - 2	0.63 - 0.50	I - I
Witterdiep	3 - 3	1 - 1	2 - 2	0 - 0	0.43 - 0.43	3 - 2	3 - 2	2 - 1	2 - 2	0.63 - 0.44	I - I
Zevenhuizen	1	1	2	0	0.29	2	3	2	2	0.56	I

Voor velden die in categorie I vallen geldt volgens de leidraad van SodM de maatregel *'Monitoring met het huidige geofoon en accelerometer netwerk van het KNMI'*.

Advies/vraag

- willen gemeenten/provincie eventueel toch aanvullende maatregelen (b.v (extra) gebouwsensoren of versnellingsmeters boven producerende velden)? SodM adviseert in deze (ook) enkele versnellingsmeters boven Eleveld en Vries-Zuid te installeren.
- Aansluiten bij SodM advies om NAM een nieuwe seismische risicoanalyse en wijziging winningsplan te laten indienen als in geval van de 'high-case' de aanvullend in productie genomen velden de geprognoseerde productie zullen overschrijden.
- Aansluiten bij het SodM advies NAM een risicobeheerssysteem te laten ontwikkelen voor de in dit winningsplan bevende velden.

Vragen seismische risico analyse

- Graag een toelichting (zowel NAM als TNO) op de score voor de bevolkingsdichtheid voor Eleveld. (het veld bestaat uit drie blokken die twee verschillende dichtheidszones beslaan).
- wat is het effect op de SRA als in de High Case het veld Assen-Zuid ook in productie genomen wordt? Dit veld lijkt langs de zelfde randbreuk te liggen als Eleveld.

D.3 Aard en omvang van schade

D.3.1 Mogelijke schade aan buisleidingen door trillingen wordt zowel naar aantal als ernst als klein gezien (Deltares studie 2014 – schade aan buisleiding door aardbeving).

Vraag: waar/wat voor buisleidingen lopen door het gebied van het winningsplan die eventueel een risico zouden kunnen vormen?

D.3.2 De resultaten van de seismische hazard studie van TNO-NITG bevestigen dat er een kleine kans bestaat op schade door geïnduceerde bevingen. Deze bevingen zouden in het ernstigste geval leiden tot lichte, niet constructieve schade aan meerdere gebouwen en matige schade aan enkele gebouwen. Uiteraard hangt de uiteindelijke omvang van schade en gebied af van de grootte, diepte en duur van een beving. NAM dient dergelijke schade uiteraard te vergoeden, maar het risico op dergelijke bevingen/schade is geen grond niet met het winningsplan in te stemmen.

Er wordt in dit plan geen opmerking meer gemaakt over de opslinging in N. Drenthe in vergelijking met die in Groningen. De opslinging wordt wel gereflecteerd in de score in de SRA (tabel 3.3 A en B) en is af te lezen uit figuur 3.7. 'Stijve grond' geeft minder opslinging en dus minder schade dan 'slappe grond'.

Advies

Vlotte, eenduidige behandeling van gemelde schade. Openbaar afhandelingsprotocol.

Algemene vraag

In het algemeen wordt gesteld dat 'de kans op schade af zal nemen omdat het merendeel van de voorkomens bijna leeg geproduceerd zijn, waardoor productiesnelheden en hoeveelheden afnemen per jaar' ook voor de nieuw aangeboorde compartimenten (Vries ZZ en Eleveld N.)? Zeker gezien het feit dat uit deze velden de *grootste productie zal komen de*

komende jaren en het feit dat Eleveld de *grootste en meeste bevingen* van alle velden uit het cluster Westerveld heeft geproduceerd!

Bijlage 2. Risico voor bodembeweging als gevolg van reservoirstimulatie

Reservoirstimulatie gebeurt of wel mechanisch (maken van scheurtjes) of wel met zuur. Tot nu toe hebben zich bij alle 252 uitgevoerde fracks aan conventionele gasboringen (voor zover bekend) geen nadelige gevolgen voor mens en milieu voorgedaan. (Bron: de bijlage bij de Kamerbrief van de minister van EZ van 1 maart 2016 van SodM met een analyse van frackmethoden en de mogelijk daarmee gepaard gaande risico's). Om dit te blijven waarborgen is het zinvol voor uit te voeren fracks een risicoanalyse uit te voeren. NAM heeft het eerdere advies van SodM om een locatie specifieke risicoanalyse uit te voeren voor de uitvoering van een zuur- of frackstimulatie overgenomen.

Advies

- verzoeken de omwonenden tijdig te informeren wanneer een dergelijke stimulatie plaats gaat vinden.

Opmerking

Omdat de kans op seismiciteit klein is, kan de kans dat schade optreedt ten gevolge van reservoirstimulatie ook minimaal geacht worden.

Algemeen overig

- Er is sprake van 3 uitgeproduceerde velden en 3 aangeboorde maar niet (economisch) te produceren gasvelden. Het verdient aanbeveling in het kader van de energietransitie te bezien of er een (demonstratie) project ontwikkeld kan worden voor geothermie uit een van deze uitgeproduceerde locaties. (Hoewel dit niet de mening is van alle betrokken gemeenten).
- Mogelijk dat de afhandeling van de schadegevallen buiten de zgn. 'schadecontour' van Groningen en in het gebied van Norg nieuw licht werpen op schade in relatie tot bevingen/bodemdaling/stijging.
- Graag duidelijk aangeven waar de nieuw aangeboorde/in productie te nemen compartimenten liggen.
- Wat is de (nieuwe) vergunningsprocedure ingeval nieuwe putten worden bijgeboord? B.v. ten oosten van Vries-Zuid, zit je in het Nationaal Park Drentsche Aa.
- Uiteindelijke bodemdaling: het is en blijft salami. Wat als b.v. de N2-techniek uit de Wijk+ succesvol is? Wordt de High Case (en dus de bodemdaling) dan nog hoger?
- Er zijn in 2015 4 putten geboord, vanaf Witten, Kleuvenveld. Hiermee zijn de velden Assen-Zuid (Witten ? 'droog'), Eleveld Noord (Witten 5, productie), Vries ZuidZuid (Vries 10, productie) aangeboord. Produceren deze nu wel (blz. 16 WP) of niet???

Rapport

Advies Winningsplan 2016

Definitief casco

13 MEI 2016

Inhoud

Inleiding.....	4
Samenvatting.....	4
Hoofdadvis.....	7
Onderbouwing van ons advies.....	7
1. Algemeen.....	7
1.1 Bestuurlijke documenten.....	7
2. Ontbrekende zaken.....	8
2.1 Ontbrekende onderwerpen risicobeoordeling.....	8
2.2 Gebrek aan kaders.....	9
3. Veiligheid.....	9
3.1 Veiligheid algemeen.....	9
3.2 Maatschappelijke impact en leefbaarheid.....	10
3.3 Economische impact.....	12
3.4 Rapport Maatschappelijk veiligheidsrisico.....	12
3.5 Veilig wonen en leven.....	12
3.6 Risicoanalyse gebouwen.....	13
3.7 Vallende objecten.....	15
3.8 Industrie.....	15
3.9 Kritische infrastructuur.....	16
4. Productieniveau.....	17
4.1 Doorgerekende scenario's.....	17
4.2 Productiehoeveelheid.....	19
4.3 Verwachte aantal bevingen.....	20
4.4 Grond- en gebouwversnellingen.....	21
4.5 Leveringszekerheid.....	22
5. Versterking.....	22
5.1 Voortgang inspectieprogramma.....	22
5.2 Voortgang versterkingsprogramma.....	23
5.3 Onderzoek.....	24
5.4 Scholen.....	25
6. Regelingen.....	25
6.1 Regelingen algemeen.....	25
6.2 Nieuwbouwregeling.....	25
6.3 Koopregeling.....	26
6.4 Regeling achterstallig onderhoud - woonfonds.....	26
6.5 Regeling waardevermeerdering.....	26
7. Schade.....	27
7.1 Wettelijk criterium.....	27
7.2 Voorkomen schade.....	27
7.3 Omvang en aard schade.....	28

8. Meet- en regelprotocol	29
8.1 Protocol	29
8.2 Dashboard	29
8.3 Signaalparameters	30
9. Study and Data Acquisition Plan	31

Inleiding

Bij brief van 19 april 2016 heeft u ons college gevraagd een advies te geven op het Winningsplan Groningen Gasveld 2016 (winningsplan), zoals NAM dat heeft opgesteld en u dat ons heeft doen toekomen. Met dit adviesrecht wordt vooruitgelopen op de wijziging van de Mijnbouwwet. Daaruit maken wij op dat u waarde hecht aan de visie van lokale en regionale overheden inclusief de veiligheidsregio Groningen en de waterschappen als het gaat om het ingrijpende dossier van de gaswinning in het Groningenveld.

Wij zijn u erkentelijk dat u in een vroegtijdig stadium van uw besluitvorming ons om advies vraagt op het winningsplan 2016 van de NAM. Wij maken graag gebruik van dit adviesrecht vanwege de zorg die wij hebben over de directe en indirecte gevolgen van de gaswinning op het leven van de inwoners van het gebied. Hoewel in de afgelopen periode meer aandacht is gekomen voor de veiligheid en het welzijn van onze inwoners, menen wij blijvend te moeten aandringen om de positie van de inwoners centraal te stellen. Ons advies zal om die reden dan ook breed zijn en zich niet beperken tot een beoordeling van de technische inzichten op de winning en de omstandigheden waaronder dit kan plaatsvinden, maar vooral gericht zijn op de lokale en regionale effecten. Daarbij moet worden opgemerkt dat wij hebben gemeend geen nacalculatie te laten doen van de berekeningen in het winningsplan met bijbehorende addenda door een (onafhankelijke) derde deskundige partij. Dit laten wij in dit stadium graag over aan andere door u gevraagde adviseurs.

Wij vertrouwen erop dat u het advies behandelt conform de relevante bepalingen van de Algemene wet bestuursrecht en de overwegingen uit ons advies transparant meeweegt in uw besluit.

Leeswijzer

Wij hebben onze bevindingen, hoofdconclusies en hoofdadvisie samengevat in het eerste hoofdstuk. In de analyse daarachter treft u een uitgebreidere beoordeling aan van het winningsplan met op onderdelen deelconclusies en -adviezen.

Samenvatting

Vanuit betrokkenheid en zorg en oprechte belangstelling hebben wij de rapporten intensief bestudeerd. Uitgangspunten voor het beoordelen van het winningsplan zijn voor ons:

- de vier sporen benoemd door de commissie Meijer;
- het bestuurlijk akkoord "Herstel van vertrouwen, vertrouwen op herstel, januari 2014 inclusief de aanvulling hierop van februari 2015;
- de aanbevelingen uit het rapport van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid (OV) d.d. 18 februari 2015;
- de uitspraak van de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State (Raad van State) d.d. 18 november 2015;
- het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) d.d. 18 december 2015.

In het kader van bovenstaande en uw meerdere malen herhaalde toezegging het afgelopen jaar, zou veiligheid voor inwoners de belangrijkste invalshoek moeten zijn van het winningsplan. Veiligheid van inwoners en het voorkomen van schade gaat vóór alles. Alle andere aspecten moeten daaraan ondergeschikt zijn, waaronder economische aspecten en leveringszekerheid.

Veiligheid wordt door de OV breed gedefinieerd in termen van objectieve- en subjectieve veiligheid, respectievelijk het uitblijven van lichamelijk letsel ten gevolge van aardbevingen en gemoedsrust van bewoners. *"Het gaat om veiligheid van burgers. Kunnen zij erop rekenen dat incidenten worden voorkomen, schade wordt beperkt, risico's worden beheerst en onzekerheden worden verkend?"* U hebt hierop gereageerd met: *"De Raad heeft met haar rapportage en aanbevelingen vooral willen bereiken dat bij activiteiten in de diepe ondergrond nu en in de toekomst het veiligheidsbelang voldoende aandacht krijgt"*. U heeft alle aanbevelingen uit het rapport van de OV overgenomen.

---

¹ Brief minister aan Tweede Kamer, 18 februari 2015

Veiligheid van de inwoners staat heden ten dage volgens u en NAM voorop bij gaswinning en besluitvorming daaromtrent. NAM heeft de aanbevelingen rond de versterking van het veiligheidsbelang, erkenning en communicatie van onzekerheden volgens eigen zeggen geïntegreerd in het winningsplan 2016².

De OW geeft over het erkennen van onzekerheden en communiceren de volgende toelichting³: *Onzekerheid en het reduceren ervan dienen uitgangspunten te zijn van het handelen van betrokken partijen, ook in de communicatie naar burgers. Onderzoek over onzekerheden en het daaraan verbinden van maatregelen is daarbij van cruciaal belang volgens de Raad. Onderzoek mag geen excuus zijn om geen maatregelen te treffen of besluiten uit te stellen. Zij pleit derhalve ook voor het hanteren van het voorzorgsprincipe in dat geval “Better safe than sorry”⁴. Dat betekent in de communicatie over onzekerheden in samenspraak met deskundigen en risicodragers zoeken naar manieren van beheersing van het risico. Communiceren met burgers moet volgens de OW meer zijn dan alleen voorlichting geven.*

Bovenstaande in ogenschouw nemende hebben wij samengevat de volgende bevindingen gedaan bij bestudering van het plan. We hebben ook geconstateerd dat in het winningsplan nog een aantal essentiële onderdelen ontbreekt en het plan gepaard gaat met veel onzekerheden die betrekking hebben op een veilige gaswinning:

- De risicobeoordeling is niet compleet en richt zich vooral op bovengrondse maatregelen ten aanzien van gebouwen en productiefaciliteiten. NAM spreekt over “*veiligheid voor bewoners in voldoende mate gewaarborgd*”. NAM benadrukt daarmee vooral één kant van de medaille namelijk de effectmaatregelen ten aanzien van de kwetsbaarheid bovengronds. Hiermee wordt voorbijgegaan aan een belangrijke constatering van de OW, die zegt dat technische, bouwkundige en andere maatregelen noodzakelijk zijn maar geen voldoende voorwaarde zijn om het vertrouwen van de Groningse bevolking in de veiligheid van gaswinning en daarbij betrokken partijen te herstellen.
- Schade is veel meer dan het voorkomen van ernstige schade aan gebouwen. Het betreft ook psychosociale schade van inwoners, economische schade van de regio en reputatieschade.
- In het winningsplan worden optredende schades als niet te voorkomen beschouwd. NAM bepaalt daarmee zelf welk niveau van acceptatie daarbij aan de orde is. Er wordt geen aandacht geschonken aan maatregelen om schade door bodembeweging te voorkomen dan wel te beperken, terwijl dit een voorschrift in de Mijnbouwwet is.
- Het plan geeft onvoldoende aan welke maatregelen aan de andere kant van de medaille, het beperken van de dreiging door gaswinning, worden genomen om schade en onveiligheidssituaties te voorkomen.
- Naast een complete risicobeoordeling ontbreken in de technische beschouwing over veiligheid:
  - een aangepast risicomodel gebouwen met tweede schudtafeltest;
  - toetsingskader vallende objecten;
  - toetsing- en normenkader industrie en infrastructuur;
  - aanpassing risicomethodiek⁵.
- Er lopen nog veel studies en onderzoeken naar essentiële vraagstukken om op een veilige wijze gaswinning te realiseren en schade te beperken.
- Studies, onderzoeken en conclusies worden door NAM georganiseerd en getrokken. Een onafhankelijke validatie ontbreekt.
- En ondanks stappen die reeds zijn gezet, is nog steeds onderzoek gaande naar de aardbevingsbestendigheid van de industriële installaties bij BRZO-bedrijven en overige risicovolle inrichtingen en is nog geen geaccepteerde norm gerealiseerd.
- Ook voor de kritische infrastructuur bestaan nog veel vraagtekens en ontbreekt het aan een transparant toetsing- en normenkader. Bovendien is het onduidelijk welke cumulatieve effecten aan de orde kunnen zijn bij calamiteiten.

---

² Winningsplan Groningen Gasveld 2016, pag.8

³ Onderzoeksraad voor de Veiligheid, Aardbevingsrisico's in Groningen; Onderzoek naar de rol van veiligheid van burgers in de besluitvorming over gaswinning (1959-2014), 18 februari 2015, pag. 10

⁴ Onderzoeksraad voor de Veiligheid, Aardbevingsrisico's in Groningen; Onderzoek naar de rol van veiligheid van burgers in de besluitvorming over gaswinning (1959-2014), 18 februari 2015, pag. 68

⁵ Terug naar de regio: Risicomethodiek Aardbevingen Groningen, NAM, februari 2015

- Met waardering voor uw inspanningen en met begrip voor de complexiteit, is desondanks nog geen consistent risicobeleid geformuleerd aan de hand waarvan besluitvorming in het kader van risicobeheersing kan worden getoetst.
- Het productieniveau en de productieverdeling op korte en lange termijn worden niet gemotiveerd vanuit veiligheidsperspectief. Bestaande onzekerheden lijken niet meegewogen in voorstellen.
- Communicatie over onzekerheden blijft beperkt tot de opsomming van onzekerheden zonder aan te geven welke (alternatieve) maatregelen worden voorgesteld en hoe deze onzekerheden worden gewogen in het voorstel voor de gaswinning. Er is nauwelijks aandacht voor de subjectieve veiligheid van burgers.
- Onbetwist is dat een verlaging van het productieniveau leidt tot meer veiligheid en minder schade. In het winningsplan is onvoldoende onderzocht wat de mogelijkheden van productiebeperking zijn.

Vanuit maatschappelijk oogpunt moeten wij helaas constateren dat NAM in haar winningsplan nauwelijks oog heeft gehad voor de effecten op de veiligheidsbeleving, de schadebeperking en het welzijn van inwoners. De rapportage met bijbehorende addenda kent vooral een technisch invalshoek en gaat daarmee voorbij aan de maatschappelijke impact en de maatschappelijke acceptatie, terwijl met name bij het Groningengasveld deze zeer zwaar weegt, zoals ook de OVW aangeeft. De eerste resultaten van het onderzoek door het Groningerperspectief (RUG) geven aan dat het welzijn van inwoners wordt geschaad en vooral bij inwoners die te maken hebben met meervoudige schades. Behoudens met betrekking tot de landbouworganisaties geeft NAM niet aan welke maatregelen worden getroffen om schade en onveiligheidssituaties te voorkomen. Er wordt zelfs uitgegaan van mogelijke verhoging van de productie van 27 naar 33 bcm terwijl in die situatie minimaal de schade zal toenemen, zowel in omvang als in ernst. Een onderbouwing hierbij ontbreekt, terwijl ook u in uw aanbiedingsbrief d.d. 19 april 2016 bij het winningsplan 2016 aan de Tweede kamer zegt dat: *“Echter, gegeven de ontwikkelingen in Groningen is het vanuit het oogpunt van het voorkomen van risico's ten gevolge van de beweging van de aardbodem op voorhand niet aannemelijk dat het nog vast te stellen winningsniveau boven het huidige winningsniveau uitkomt”*⁶. NAM redeneert hier ons inziens vanuit het economisch belang en het maatschappelijk effect, de maatschappelijke acceptatie en de veiligheidsrisico's worden niet belicht en daarmee wordt de gaswinning onvoldoende vanuit het brede perspectief veiligheid en risicobeheersing, zoals beoogd door de OVW, benaderd. Het is wellicht te verwachten dat NAM in het winningsplan redeneert vanuit haar commercieel belang. NAM dient echter ook maatschappelijk verantwoord te opereren. Dit komt in het winningsplan onvoldoende tot uitdrukking. Wij verwachten dat u in uw besluit uw maatschappelijke verantwoordelijkheid duidelijk naar voren laat komen.

Samenvattend concluderen wij dat bij het opstellen van het winningsplan de maatschappelijke impact en maatschappelijke acceptatie onvoldoende is beschouwd en meegewogen. Het winningsplan gaat uit van a) een te beperkt veiligheids- en schadebegrip en b) veel meer van mitigatie en compensatie van schade, dan van voorkomen van schade en aantasting van veiligheid. Wie de veiligheid echt vooropstelt, streeft naar minimalisatie van de gasproductie, omdat onweersproken vaststaat dat alleen op die manier aardbevingen zo veel als mogelijk voorkomen kunnen worden met als doel de veiligheid te waarborgen en schade te beperken.

Tot slot willen wij opmerken dat het meet- en regelprotocol, bedoeld als risicobeheersingssysteem, conform het voorstel een instrument dreigt te worden dat gebruikt wordt voor een besluit om de productie te verhogen als de aardbevingsactiviteit, het versterkingsprogramma en de schadeafhandeling ongeveer de verwachtingswaarde betreffen. Daarbij is het protocol reactief terwijl juist het voorkomen van grotere gevolgen aan de orde moet zijn. Wij zijn van mening dat verhoging van productie enkel en uitsluitend kan plaatsvinden via een gewijzigd of nieuw winningsplan van NAM waarop uw instemming noodzakelijk is en waartegen de reguliere rechtsmiddelen openstaan.

---

⁶ Brief TK, 19 april 2016, DGETM-EO/16060541

Hoofdadvisie

Onze bevindingen afgewogen hebbende en uitgaande van de geformuleerde uitgangspunten komen wij tot het volgende hoofdadvisie:

Wij adviseren u vanwege de bestaande omissies, bestaande onzekerheden en het ontbreken van een beschouwing en weging van de maatschappelijke effecten:

- Primair: niet in te stemmen met het winningsplan Gaswinning Groningen Gasveld 2016 zoals het nu voorligt;
- Subsidiar: vanwege de grote onzekerheden en ontbrekende onderdelen slechts in te stemmen met het winningsplan door het hanteren van het voorzorgprincipe "Better safe than sorry" en daarbij:
1. de productie aanzienlijk te beperken ten opzichte van het huidige productieniveau;
  2. een termijn te stellen aan het winningsplan;
  3. het meet- en regelprotocol niet leidend te laten zijn voor het nemen van een tussentijds besluit voor verhoging van de productie, maar besluiten uitsluitend te nemen op basis van nieuwe winningsplannen;
  4. te voorzien in onafhankelijke validatie van onderzoeken en bevindingen;
  5. NAM, binnen een door u gestelde termijn, onvolkomenheden te laten aanvullen.

In onderstaande hoofdstukken vindt u de onderbouwing van ons hoofdadvisie en overige adviezen.

Onderbouwing van ons advies

1. Algemeen

Als gevolg van de aardbevingen zijn in de provincie Groningen veel documenten en rapporten verschenen die een kader zijn gaan vormen voor het beleid van de overheden op dit terrein. Bestuurlijk is een aantal documenten volgtijdelijk verschenen en vastgesteld. Juridisch zijn eveneens uitspraken gedaan die het beleid beïnvloed hebben en moet wet- en regelgeving te allen tijde worden geëerbiedigd. Wij hebben het winningsplan beoordeeld in het licht van deze kaders.

1.1 Bestuurlijke documenten

De commissie Meijer heeft in het rapport "Vertrouwen in een duurzame toekomst" een uitweg gewezen uit de penibele situatie waarin Noord-Oost Groningen zich bevindt als gevolg van de aardbevingen. Deze weg bestaat uit vier basale sporen:

1. vergroting van de veiligheid en preventief versterken van huizen en gebouwen;
2. verbetering van de schadeafhandeling en waardevermeerdering;
3. verbetering van de leefbaarheid;
4. verbetering van het economisch perspectief.

In navolging op dit rapport zijn in het bestuurlijk akkoord 'Vertrouwen in herstel, herstel van vertrouwen' door het ministerie van economische zaken, provincie en gemeenten afspraken gemaakt voor de invulling van de vier sporen.

Deze bestuurlijke afspraken zijn in januari 2014 gemaakt in reactie op de toename van het aantal en de kracht van de bevingen. In februari 2015 is dit akkoord aangevuld met een aanvullend maatregelenpakket. Deze bestuurlijke akkoorden vormen het breed aanvaarde bestuurlijke kader voor gaswinning uit het Groningenveld. Daarom moeten het winningsplan en zijn effecten passen binnen en aansluiten op de afspraken die gemaakt zijn.

In februari 2015 doet de OvV een aantal aanbevelingen over de wijze waarop het veiligheidsvraagstuk bij aardbevingen beter aangepakt moet worden. Deze aanbevelingen zijn door u overgenomen

Op 18 november 2015 bepaalt de Raad van State dat de winning terug moet naar 27 bcm en dat u een nieuw winningsbesluit moet nemen voor 1 oktober 2016. De uitspraak van de Raad van State maakt duidelijk dat u bij de besluitvorming de bescherming van de grondrechten dient te betrekken⁷. Hiermee wordt duidelijk dat de maatschappelijke impact direct samenhangt met de hoogte van de gaswinning. De Raad van State verwijst hierbij uitdrukkelijk naar de besluitvorming waar u nu voor staat.

In december 2015 is het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) vastgesteld. In het Nationaal Bestuurlijk overleg van 15 december 2015, voorafgaande aan de vaststelling van het Meerjarenprogramma, heeft u aan de twaalf aardbevingsgemeenten en de provincie aangegeven te willen werken aan een perspectief dat tot vermindering van de gaswinning leidt.

Wij adviseren u:

1. genoemde documenten als aanvullend toetsingskader te gebruiken;
2. uw toezegging, te werken aan een perspectief tot verdere vermindering van de gaswinning, gestand te doen;
3. de bescherming van de grondrechten, expliciet en transparant, zo te betrekken in uw afweging dat dit leidt tot een veilig niveau van gaswinning.

2. Ontbrekende zaken

2.1 Ontbrekende onderwerpen risicobeoordeling

In het winningsplan en de addenda worden de veiligheidsrisico's beschreven. De beschouwing over de veiligheid richt zich met name op gebouwen en op productiefaciliteiten van NAM. In deze beschouwing ontbreken nog veel onderwerpen:

- aangepast risicomodel gebouwen met tweede schudtafeltest;
- toetsingskader vallende objecten;
- gevolgen van repeterende kleinere bevingen;
- onderzoek, toetsings- en normenkader industrie en infrastructuur;
- aanpassing risicomethodiek Aardbevingen Groningen van NAM;
- volledige risicoanalyse.

Voor gebouwen geldt dat de risicoparagraaf ingaat op risico's in of nabij deze gebouwen (inside local personal risk) en niet op het totale individuele risico (overall individual risk) waarbij alle aardbeving gerelateerde risico's worden meegenomen. NAM geeft aan dat zij voor de berekening van de risico's in of nabij gebouwen nog niet alle gegevens heeft ingevoerd en medio 2016 met een verbeterde versie komt.

Uit het winningsplan blijkt dat er nog geen inzicht is in:

- effect gelijkmatige productie;
- $M_{\max}$ (maximum magnitude).

Conclusie:

De risicobeoordeling is onvolledig. NAM geeft dit in het winningsplan zelf ook aan. Er is gefocust op de beoordeling van risico's voor gebouwen, terwijl er voor industrie en infrastructuur noch een toetsings- en normenkader is, noch een volledig onderzoek naar de aardbevingsbestendigheid is uitgevoerd. Ook is er geen toetsingskader voor vallende objecten. Wij concluderen dat deze essentiële punten in de beoordeling van de risico's ontbreken.

Voor de beoordeling van de risico's is het zeer belangrijk dat er snel inzicht komt in de verwachte maximale zwaarte van de bevingen en inzicht in het effect van een gelijkmatige productie. Het is van belang te weten of het aantal aardbevingen en de zwaarte door een gelijkmatige productie werkelijk verminderd worden. Op dit moment is dat slechts een verwachting.

---

⁷ Uitspraak Raad van State, Onderdeel C, rechtsoverwegingen 36, 39.5 en 41.6

Wij adviseren u:

4. NAM op te dragen een volledige risicoanalyse uit te voeren en deze transparant te toetsen aan het risicobeleid;
5. de volledige risicoanalyse te laten valideren door een onafhankelijk kennisplatform/instituut.

2.2 Gebrek aan kaders

De Raad van State geeft in zijn uitspraak aan 'dat met het ontbreken van een op risico's van gaswinning toegesneden beleidskader, doorslaggevend is of de minister zijn afweging als zodanig, op goede gronden maakt'⁸. Er is op dit moment nog steeds geen op risico's van gaswinning toegesneden beleidskader geformuleerd. Met het ontbreken daarvan, is het aldus de Raad van State des te belangrijker dat afwegingen als zodanig, op goede gronden gemaakt kunnen worden.

We hebben in bovenstaande paragraaf geconstateerd dat een aantal documenten, behorend bij het winningsplan ontbreekt. Ten aanzien van de uitgevoerde berekeningen in het winningsplan bestaan nog grote onzekerheidsmarges. Ook ontbreekt een beleids- en toetsingskader voor ons advies. Hier hebben wij u met de brief van 15 april 2016 al op gewezen. U geeft in uw brief van 2 mei 2016 aan dat deze in de maak is, maar dat dit een complexe aangelegenheid is. De termijn waarop de kaders gereed zijn, onzekerheidsmarges geminimaliseerd zijn en ontbrekende stukken aangevuld zijn, is onbekend. Het winningsplan is hiermee nog steeds gebaseerd op teveel onzekerheden.

Conclusie:

Als gevolg van het ontbreken van beleid, het ontbreken van de benodigde toetsingskaders en het ontbreken van goede gronden, concluderen wij dat instemming met dit winningsplan zoals het voorligt, niet acceptabel is. De veiligheid van de inwoners van Groningen is met dit winningsplan niet gegarandeerd.

Wij adviseren u:

6. op korte termijn de kaders voor een consistent risicobeleid vast te stellen, waarin alle aardbeving gerelateerde risico's zijn meegenomen.

3. Veiligheid

3.1 Veiligheid algemeen

De OvW en de NCG doen beide in hun rapporten uitspraken over de veiligheid van de inwoners. Het eerste uitgangspunt van de NCG in het Meerjarenprogramma is 'veiligheid voorop'. Het betreft hier de veiligheid van de gebouwen waar inwoners veilig moeten kunnen wonen en leven. Met het versterkingsprogramma wordt invulling gegeven aan het weer veilig kunnen wonen in het gebied.

De OvW concludeert in haar onderzoek⁹ dat tot 2013 aardbevingen door betrokken partijen bij de gaswinning niet als veiligheidsvraagstuk werd gezien, maar als probleem van lichte schade dat vergoed moest worden. In uw reactie op het rapport aan de Tweede Kamer (18-02-2015) erkent u deze conclusie. Betrokken partijen gingen volgens de OvW daarmee voorbij aan de onzekerheden waarmee de risico-inschatting werd omgeven.

Veiligheid wordt door de OvW breed gedefinieerd in termen van objectieve- en subjectieve veiligheid, respectievelijk het uitblijven van lichamelijk letsel ten gevolge van aardbevingen en gemoedsrust van bewoners. NAM heeft de aanbevelingen rond de versterking van het veiligheidsbelang, erkenning en communicatie van onzekerheden volgens eigen zeggen geïntegreerd in het winningsplan 2016¹⁰.

---

⁸ Raad van State, Uitspraak 201501544/1/A4, 18 november 2015, rechtsoverweging 22.1

⁹ Onderzoeksraad voor de Veiligheid, Aardbevingsrisico's in Groningen; Onderzoek naar de rol van veiligheid van burgers in de besluitvorming over gaswinning (1959-2014), 18 februari 2015

¹⁰ Winningsplan Groningen Gasveld 2016, pag.8

De OVW geeft over het erkennen van onzekerheden en communiceren de volgende toelichting¹¹: *Onzekerheid en het reduceren ervan dienen uitgangspunten te zijn van het handelen van betrokken partijen, ook in de communicatie naar burgers. Onderzoek over onzekerheden en het daaraan verbinden van maatregelen is daarbij van cruciaal belang. Onderzoek mag geen excuus zijn om geen maatregelen te treffen of besluiten uit te stellen.* De OVW pleit derhalve ook voor het hanteren van het voorzorgsprincipe in dat geval “*Better safe than sorry*”¹². Dat betekent in de communicatie over onzekerheden in samenspraak met deskundigen en risicodragers zoeken naar manieren van beheersing van het risico. Communiceren met burgers moet volgens de OVW meer zijn dan alleen voorlichting geven.

Conclusie:

Uit het winningsplan blijkt dat er nog veel onzekerheden zijn met betrekking tot veilige gaswinning. Er wordt veel aandacht besteed aan de bovengrondse maatregelen, gelieerd aan het Meerjarenprogramma van de NCG. NAM spreekt over “veiligheid voor bewoners in voldoende mate gewaarborgd”. NAM benadrukt vooral één kant van de medaille namelijk technische en bouwkundige maatregelen. Hiermee gaat NAM voorbij aan een belangrijke constatering van de OVW die zegt dat technische, bouwkundige en andere maatregelen noodzakelijk zijn, maar geen voldoende voorwaarde zijn om het vertrouwen van de Groningse bevolking in de veiligheid van gaswinning en daarbij betrokken partijen te herstellen. Het plan geeft onvoldoende aan welke maatregelen aan de andere kant van de medaille van gaswinning worden genomen om schade en onveiligheidssituaties te voorkomen.

Het productieniveau op korte en lange termijn wordt onvoldoende gemotiveerd vanuit veiligheidsperspectief. Bestaande onzekerheden lijken niet meegewogen in voorstellen. Communicatie over onzekerheden blijft beperkt tot de opsomming van onzekerheden zonder aan te geven welke maatregelen worden voorgesteld en hoe deze onzekerheden worden gewogen in het gaswinningsvoorstel. Er is nauwelijks aandacht voor de subjectieve veiligheid van burgers.

Wij adviseren u:

7. NAM op te dragen, binnen een door u gestelde termijn, expliciet en transparant te onderbouwen op welke wijze bestaande onzekerheden meewegen tot voorgestelde productieniveaus met betrekking tot een veilig gaswinningsniveau. En daarbij aan te geven welke maatregelen NAM voorziet om onveilige situaties en zoveel mogelijk schade te voorkomen;
8. de subjectieve veiligheid van bewoners expliciet en transparant mee te nemen in uw afweging zodat dit leidt tot een veilig niveau van gaswinning en bijbehorende veiligheidsbeleving;
9. bestaande onzekerheden en missende factoren expliciet en transparant zo te betrekken in uw afweging, dat dit leidt tot een veilig niveau van gaswinning en hierbij het voorzorgsprincipe zoals gedefinieerd door de OVW te hanteren.

3.2 Maatschappelijke impact en leefbaarheid

Het winningsplan gaat niet of nauwelijks in op de maatschappelijke effecten van het huidige winningsniveau. De gevolgen van de gaswinning doen veel met de inwoners en hebben effect op de leefbaarheid van het gebied. Bij het voorgestelde winningsniveau blijven veiligheidsrisico's bestaan zoals wij in dit advies onderbouwen en zal er ook in de toekomst veel nieuwe en herhaalde schade optreden. Met name het aantal schadegevallen (70% tot 100% schades in bepaalde plaatsen) heeft een onmiskenbare maatschappelijke impact. Hetzelfde zal gelden voor de verwachting dat bij een productie van 27 bcm de komende vijf jaren zich elke twee weken een beving groter dan M1,5 zal voordoen en in 2035 zich nagenoeg elke tien dagen een beving groter dan M1,5 zal voordoen.

Gevolgen voor het maatschappelijk leven komen terug in onder meer het *Woningmarkt en leefbaarheidsonderzoek aardbevingsgebied Groningen* van januari 2016. Uit dit rapport blijkt dat 29% van de bewoners in het aardbevingsgebied zich onveilig voelen. Dit komt door:

- onzekerheid over veiligheid in de eigen woning;
- onzekerheid over verantwoordelijkheid voor schade aan derden door vallende elementen;

¹¹ Onderzoeksraad voor de Veiligheid, Aardbevingsrisico's in Groningen, februari 2015, pag. 10

¹² Onderzoeksraad voor de Veiligheid, Aardbevingsrisico's in Groningen, februari 2015, pag. 68

- onzekerheid over veiligheid van industrie en dijken;
- het gevoel dat de veiligheidsnorm in Groningen lijkt af te wijken van de rest van Nederland.

Tevens blijkt uit het onderzoek dat van de inwoners 10% zeker en 28% misschien binnen twee jaar wil verhuizen. Landelijk liggen deze percentages op respectievelijk 7% en 16%. 45% van de ondervraagden noemt de aardbevingen als een van de belangrijkste redenen. Dit heeft grote effecten op de leefbaarheid van het gebied.

In april 2016 heeft de Rijksuniversiteit Groningen het eerste rapport uitgebracht van *Gronings Perspectief een onderzoek over gezondheid, veiligheidsgevoelens en toekomstperspectief van Groningers* in alle 23 gemeenten in de provincie. Uit dit onderzoek komt naar voren dat 86% van de respondenten tevreden is over de buurt of het dorp waar men woont. Echter vertoont 14% van de respondenten met meervoudige schade gezondheidsklachten tegen 9% respondenten zonder schade. Dit betekent dat ongeveer anderhalf keer zoveel mensen in het gebied aardbevingsgerelateerde gezondheidsklachten heeft. 13% van de mensen met meervoudige schade kampen met een slechte geestelijke gezondheid tegen 9% zonder schade. Groningers met aardbevingssschade hebben een somberder toekomstperspectief, ze verwachten in de toekomst nog meer last te krijgen van aardbevingen.

Uit de *jaarrapportage 2015 van de Onafhankelijke Raadsman* blijkt dat in 2015 51,7% meer klachten zijn binnengekomen. In tegenstelling tot 2014 komen de klachten in 2015 niet alleen uit het kerngebied rond Loppersum maar uit meerdere gemeenten verspreid in de provincie en betreffen het meestal klachten over NAM. De Onafhankelijke Raadsman constateert dat de sociaal-maatschappelijke gevolgen van de gaswinning groter zijn geworden. In veel klachten klinkt frustratie en boosheid door, inwoners geven soms aan de moed te verliezen en voelen zich machteloos. Er is een groep getroffen mensen die de grens van hun incasseringsvermogen heeft bereikt. Het gaswinningsdossier heeft een stevige impact op de psyche van deze inwoners. "De algehele sfeer binnen de gaswinningsproblematiek is er in 2015 niet beter op geworden."

Genoemde rapporten tonen de negatieve maatschappelijke effecten van de aardbevingen op de inwoners uit Groningen aan.

Ook verwachten wij dat de uitspraak van NAM in het winningsplan over de toenemende C-schades in relatie tot afnemende aardbevingen een effect op de inwoners zal hebben. De indeling naar A-, B- en C-schades wordt niet inhoudelijk onderbouwd met criteria. Inwoners kunnen zich onheus bejegend voelen en niet gerespecteerd voor alle ellende die ze als gevolg van de aardbevingen dagelijks ervaren. Naar onze mening ontbreekt hier bij NAM het gevoel voor maatschappelijke sensitiviteit of wordt hier een eerste signaal gegeven dat op termijn leidt tot hardere stellingname en wijzigingen in het productieniveau.

De maatschappelijke gevolgen zijn niet voor alle gemeenten hetzelfde. In het kerngebied leeft een deel van de inwoners met een gevoel van onveiligheid en boosheid vanwege het feit dat men "schade op schade" aan hun huis te verwerken heeft. Aan de randen van het gebied leven gevoelens van boosheid en machteloosheid, ook vanwege het afwijzen danwel niet in behandeling nemen van hun schademelding.

Wij lezen in het huidige winningsplan geen verklaring tussen de hoogte van de gaswinning in relatie tot de maatschappelijke effecten. Wij zien in het winningsplan geen verbinding tussen de voortgang van het versterkingsprogramma, het aantal schades, de snelheid van afhandeling en de hoogte van de gaswinning.

Wel zien wij een "ontsnappingsclausule" naar een hoger winningsplafond indien noodzakelijk voor gasleverantie. Wij zien geen concreet "neerwaarts" gerichte clausule indien de snelheid van de versterkingsoperatie tegenvalt of indien schade en herstel niet voldoet aan maatschappelijke opvattingen zoals in de regio heersen.

Conclusie:

Er wordt in het winningsplan geen rekening gehouden met een maatschappelijk effect van het niveau van de gaswinning. Bij het huidige gaswinningsplafond blijft veel schade ontstaan. Het voorgestelde niveau van gaswinning leidt niet tot afname van de negatieve maatschappelijke effecten.

Wij adviseren u:

10. de maatschappelijke impact expliciet en transparant zo te betrekken in uw afweging, dat dit leidt tot een veilig niveau van gaswinning en beperking van schade.

3.3 Economische impact

In het winningsplan geeft NAM aan dat zij voor het economisch perspectief € 65 miljoen heeft bijgedragen aan het programma voor de Economic Board Groningen. NAM geeft aan dat circa 200 tot 400 aannemersbedrijven in de regio zijn ingezet voor de uitvoering van het versterkingsprogramma.

Conclusie:

NAM benadert de economische impact van de gaswinning eenzijdig. NAM benoemt positieve effecten, maar gaat voorbij aan de negatieve effecten zoals imagoschade (mede gelet op de in de toekomst toenemende seismiciteit). Bedrijven kunnen te maken met een negatief effect op hun bedrijfsvoering als zij te maken hebben of krijgen met schade of versterking aan hun bedrijfsgebouwen en/of installaties. Daarnaast gelden voor bedrijven niet dezelfde regelingen als voor particulieren.

Wij adviseren u:

11. bij het opstellen van de regelingen rekening te houden met de positie van bedrijven;
12. de economische impact voor de regio expliciet en transparant zo te betrekken in uw afweging dat dit leidt tot een veilig niveau van gaswinning en voorkomt dat schade aan de economie van de regio ontstaat.

3.4 Rapport Maatschappelijk veiligheidsrisico

U heeft de methodiek voor het berekenen van het maatschappelijk veiligheidsrisico dat door de commissie Meijdam is opgesteld, overgenomen. NAM heeft deze methodiek vervolgens in berekeningen toegepast. Op 29 april 2016 heeft dit tot een supplement bij het winningsplan geleid¹³. Hierin is het maatschappelijk veiligheidsrisico berekend voor zeven gemeenschappen. Deze gemeenschappen zijn in overleg met de NCG gekozen. Het is onduidelijk waarom de berekening niet uitgevoerd is voor Hoogezand-Sappemeer en Slochteren, terwijl een verschuiving van de aardbevingendichtheid naar deze plaatsen wordt verwacht.

Het maatschappelijk veiligheidsrisico wordt berekend bij een winningsniveau van 33 bcm. De berekening is niet uitgevoerd voor andere productiescenario's. In het rapport worden echter geen conclusies getrokken ten aanzien van de doorwerking van het maatschappelijk veiligheidsrisico.

Conclusie:

Het maatschappelijk veiligheidsrisico is gedefinieerd en berekend. Het is niet duidelijk hoe dit door gaat werken in het integrale risicobeleid, de versterkingsopgave en wat dit betekent voor de hoogte van de gaswinning.

Wij adviseren u:

13. het gebrek aan doorvertaling van het maatschappelijk veiligheidsrisico expliciet en transparant zo te betrekken in uw afweging, dat dit leidt tot een veilig niveau van gaswinning;
14. te onderzoeken of deze methodiek relevant wordt gevonden voor de risicobeoordeling en het te bepalen risicobeleid;
15. het maatschappelijk veiligheidsrisico ook voor andere productiescenario's te laten berekenen;
16. het maatschappelijk veiligheidsrisico voor het totale gebied te laten berekenen.

3.5 Veilig wonen en leven

In het winningsplan worden de uitkomsten van modelberekeningen gepresenteerd in verschillende technische addenda. Deze modelberekeningen dienen uiteindelijk om de risico's te berekenen¹⁴.

---

¹³ Supplement tot het Technical Addendum for Winningsplan Groningen 2016, Subsidence, Development of Seismicity, Maatschappelijk Veiligheidsrisico, Epistemic Uncertainties

¹⁴ Technical Addendum to the Winningsplan Groningen 2016, Part IV, Risc

Vanwege een eerdere foutieve doorberekening van het model, worden nu lagere grondversnellingen en lagere risico's berekend. Uit de berekeningen komt naar voren dat in het gebied -statistisch gezien- slechts honderd gebouwen aanwezig zijn die niet aan de norm van 10^{-5} voldoen (zie ook paragraaf 3.6). De vraag is of dit de enige fout is die in het model zit.

Conclusie:

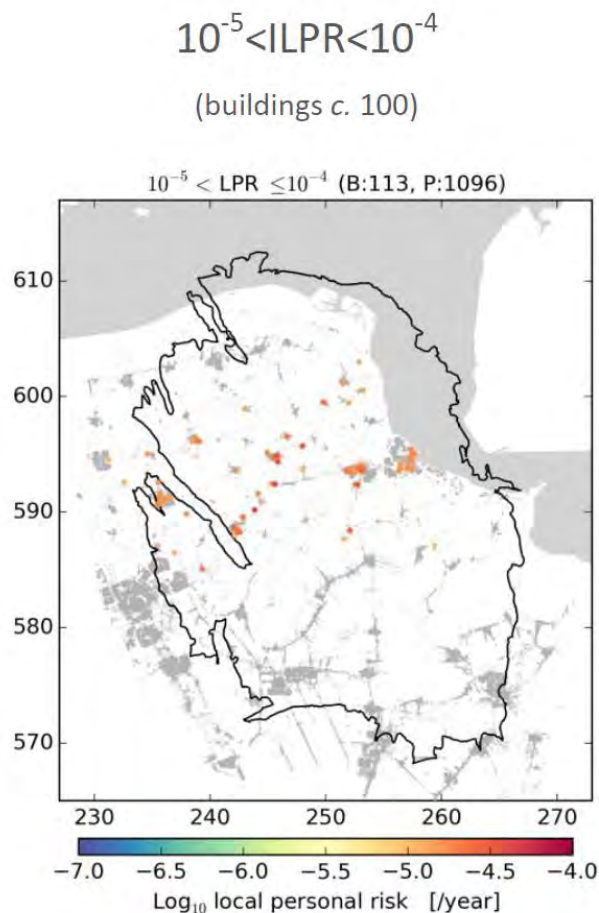
Er is een fout ontdekt in de modelberekeningen. Correctie van deze fout geeft een veel lager risico. NAM geeft aan dat er nog veel onzekerheden in de modellen zitten. Wij hebben deze modelberekeningen echter niet volledig kunnen doorgronden. Niet uit te sluiten is dat er nog meer fouten aanwezig zijn in de modelberekeningen. Dit geeft aanleiding om weinig vertrouwen te hebben in deze berekeningen. Wij verwachten dat de modelberekeningen een onderschatting van de risico's geven. Als wij in ogenschouw nemen hoe de gebouwen in het gebied erbij staan, het grote aantal woningen in stutten, de woningen die door NAM aangekocht zijn en het hoge aantal schademeldingen, worden wij hierin bevestigd.

Wij adviseren u:

17. het aantal gebouwen in stutten, aangekochte woningen en aantal schademeldingen expliciet en transparant zo mee te wegen in uw afweging, dat dit leidt tot een veilig niveau van gaswinning.

3.6 Risicoanalyse gebouwen

In het winningsplan stelt NAM dat bij alle onderzochte productieniveaus het aantal gebouwen dat niet voldoet aan de veiligheidsnorm van 10^{-5} slechts honderd tot enkele honderden bedraagt voor de periode tot 2021¹⁵.

¹⁵ Winningsplan Groningen Gasveld 2016, figuur 6.3

NAM stelt dat mogelijk een groter aantal gebouwen versterkt moet worden omdat de berekening uitgaat van een probabilistische analyse die nog gevalideerd moet worden via inspecties van de betreffende gebouwen en bouwtypen. Deze probabilistische benadering kan niet direct worden vertaald naar elk individueel gebouw.

De te versterken gebouwen bevinden zich in een relatief smalle strook, grofweg tussen Bedum en Delfzijl. Er is een kans van 10% dat het om duizend gebouwen gaat die, zoals blijkt uit de door de NAM beschikbare figuur, ruim verspreid over de provincie voorkomen. Circa 1.000-1.500 personen leven met een groter veiligheidsrisico¹⁶. Er bestaat een 10%-kans dat circa 6.000 personen met een verhoogd veiligheidsrisico leven.

Als gevolg van de toenemende seismiciteit met de verdere gaswinning geeft NAM aan in de periode 2021-2026 rekening te houden met nog eens honderd te versterken gebouwen. Omdat in de periode daarna de seismiciteit nog verder toeneemt, betekent dit dat ook daarna opnieuw een aantal gebouwen versterkt moet worden. Over het aantal na 2026 zijn geen gegevens verstrekt.

De risicoberekeningen zijn gebaseerd op de kwetsbaarheidscurves van 56 bouwtypes¹⁷. In de kwetsbaarheid (fragility) van de bouwtypes zijn nog zeer aanzienlijke onzekerheden aanwezig¹⁸. Als naar de top tien zwakste bouwtypes wordt gekeken dan bestaat deze voornamelijk uit bepaalde types bakstenen vrijstaande woonhuizen, bepaalde types bakstenen 2/1kappers, bepaalde types bakstenen rijtjeshuizen, appartementen/hoogbouw en bepaalde type bedrijfspanden met een grote overkapping¹⁹.

NAM geeft aan dat zij in deze berekening tot veel lagere aantallen komt dan in december 2015 (circa 4.000 gebouwen voldoen niet aan norm) doordat meer informatie beschikbaar is gekomen en fouten zijn gecorrigeerd. Verdere informatie hierover is niet beschikbaar gesteld. NAM geeft tevens aan dat nog niet alle informatie verwerkt is, zoals bijvoorbeeld de gegevens over de tweede schudtafeltest.

De berekeningen zijn voor ons niet inzichtelijk en controleerbaar. De huidige berekeningen hebben nog steeds grote onzekerheidsmarges in zich die pas kleiner wordt naarmate er meer onderzoek wordt gedaan. Een goede gevoeligheidsanalyse zou meer inzicht bieden in de bandbreedte die uit de berekeningen volgt. Het versterkingsprogramma van de NCG is gebaseerd op de NPR 9998²⁰. In deze NPR zijn de dreigingskaarten van het KNMI opgenomen. Dit betekent dat de NPR tot een uitgebreider versterkingsprogramma leidt dan waar NAM van uit gaat.

Conclusie:

In het winningsplan wordt gesteld dat slechts enkele honderden gebouwen versterkt moeten worden. Deze conclusie is onnavolgbaar, mede gezien het feit dat NAM aangeeft dat we niet in "statistische huizen" wonen. Alleen het inspectieprogramma kan inzicht bieden in het aantal te versterken gebouwen. De onzekerheden in de probabilistische risicoberekening zijn nog erg groot. Wij vragen ons af, mede gelet op het aantal verschillende bouwtypes en de verschillen binnen de bouwtypes, of met deze aanpak tot een relevante vermindering van de onzekerheden is te komen. De vergelijking met het aantal genoemd in vorige rapporten geeft aanleiding geen vertrouwen te hebben in de berekeningen. Daarnaast staat een groot aantal gebouwen in de stutten en zijn circa 45 woningen aangekocht door NAM. Het model lijkt voor ons ver van de werkelijkheid af te staan. Alleen op basis van onafhankelijk onderzoek onder publieke regie kunnen op termijn conclusies worden getrokken over de omvang van het versterkingsprogramma.

Wij adviseren u:

18. niet te acteren op het standpunt van NAM dat slechts enkele honderden gebouwen hoeven te worden versterkt, waarmee NAM feitelijk een discussie over de omvang van het versterkingsprogramma aangaat;

---

¹⁶ Technical Addendum, Part IV, Risk, figuur 8.3

¹⁷ Development of $\sqrt{2}$ partial collapse fragility, november 2015

¹⁸ Technical Addendum, Part IV, Risk, figuur 8.15

¹⁹ Technical Addendum, Part IV, Risk, figuur 8.7

²⁰ NPR 9998, bijlage 10, december 2015, beoordeling van de constructieve veiligheid van een gebouw

19. in uw afweging expliciet en transparant te betrekken dat de risicoberekeningen nog steeds grote onzekerheidsmarges bevatten en dat u daarom voor uw afweging over instemming met het winningsplan uitgaat van een risicoberekening op basis van conservatieve aannames en niet op de huidige berekeningen van de NAM;
20. opdracht te geven tot een onafhankelijke review van de risicoberekening en onderliggende kwetsbaarheidscurves, waarbij expliciet aandacht is voor nut en noodzaak van verdere ontwikkeling van de systematiek.

3.7 Vallende objecten

Het grootste risico op slachtoffers bij aardbevingen vormen zogenaamde vallende objecten. In het winningsplan is aangegeven dat circa 4.000 objecten zoals gemetselde schoorstenen, balustrades en kopgevels gevonden zijn die nader onderzocht dienen te worden om vast te stellen of zij een risico vormen. Er zijn inmiddels circa 1.000 objecten (met name schoorstenen) aangepakt.

Op basis van onder meer empirische gegevens van vallend puin na een aardbeving uit bijvoorbeeld Nieuw Zeeland, Nederland, Groot Brittannië en België zijn tabellen samengesteld voor de kwetsbaarheid van deze elementen bij een bepaalde grondversnelling. Daarnaast is een model met verblijftijden opgezet om de objecten in te delen naar risicoklassen. In totaal zijn zo'n 120.000 objecten gescreend.

Uit de rapportage blijkt dat er een onzekerheidsfactor van 10 in de berekeningen zit. Dit betekent dat de aantallen kunnen variëren van 400 tot 40.000 potentieel vallende objecten. Onduidelijk is hoe de verdeling van deze objecten dan over de regio is.

Conclusie:

De aanpak om tot het relatief eenvoudige risicomodel te komen is duidelijk beschreven. Echter ook hier zijn de onzekerheden nog erg groot. De methodiek is niet gevalideerd. Bij lage versnellingen bestaat nog grote onzekerheid over de kwetsbaarheid van de vallende objecten. Er is nog geen onderzoek gedaan naar overkappingen met grote glasplaten. Onduidelijk is hoe onderzoek naar individuele elementen wordt opgepakt en hoeveel tijd het kost om de potentieel vallende elementen daadwerkelijk te identificeren.

Wij adviseren u:

21. zo snel mogelijk een norm en een methodiek voor vallende objecten te ontwikkelen en vast te stellen in lijn met de reeds vastgestelde norm en methodiek van NPR;
22. een harde termijn vast te stellen waarbinnen NAM het nader onderzoek naar vallende objecten uitgevoerd moet hebben;
23. de uitkomsten van het onderzoek onafhankelijk te laten valideren;
24. NAM op te dragen de gevalideerde uitkomsten aan de NCG te overleggen, zodat de NCG passende maatregelen kan laten treffen.

3.8 Industrie

NAM geeft in het winningsplan aan welke activiteiten er plaatsvinden, al dan niet onder regie van de NCG, om voor de risicovolle bedrijven (BRZO en Rie-4 bedrijven) een methodiek en norm- en toetsingskader te bieden waaraan bedrijven in de eigen (verplichte) veiligheidsrapporten het risico dat aardbevingen met zich mee brengt kunnen adresseren. NAM geeft aan betrokken te zijn bij diverse onderzoeken die in dit kader gaande zijn, maar niet verantwoordelijk te zijn voor de risicoanalyse (veiligheidsrapport) die de bedrijven moeten opleveren. Met ingang van 1 juni 2016 zijn bedrijven verplicht conform de Regeling Risico's Zware Ongevallen ter uitwerking van de regelgeving BRZO, om aardbevingen en overstromingsrisico's onderdeel te laten zijn van het veiligheidsrapport. Nu er nog geen toetsingskader ligt is het voor bedrijven niet mogelijk om over de weerbaarheid van hun bedrijven met betrekking tot aardbevingsbelasting iets zinnigs te zeggen en weet men niet of en welke maatregelen eventueel noodzakelijk zijn.

In het Meerjarenprogramma bevestigt de NCG dat er geen norm bestaat voor aardbevingsbestendigheid van industriële installaties. De omvang van het risico en de eventuele benodigde maatregelen zijn onderwerp van overleg in een brede werkgroep SBE met uw ministerie en NAM.

Door de NCG is een stuurgroep Industrie ingesteld met daarin bedrijven, ministeries, gemeenten, Omgevingsdienst Groningen, Veiligheidsregio Groningen, provincie en NAM. Hierin wordt de voortgang van de onderzoeken besproken.

Conclusie:

Bedrijven vallend onder de risicovolle inrichtingen nemen een belangrijke plaats in in de regio en kunnen bij een gebrekkig maatregelenpakket ten aanzien van risico's een substantieel risico vormen voor de veiligheid van bewoners en milieu. Er lopen veel onderzoeken en er wordt naarstig samengewerkt in de regio om te komen tot een hanteerbaar toetsingskader, maar dit is er nog niet. Bedrijven in deze categorie weten niet of hun gebouwen en installaties voldoende weerbaar zijn met betrekking tot de aardbevingen die zich kunnen voordoen. Zij weten niet welke en kunnen derhalve ook nog geen passende maatregelen treffen indien deze noodzakelijk blijken. NAM geeft op geen enkele wijze aan op welke wijze dit substantieel risico al of niet is meegewogen in haar afweging om te komen tot productievoorstellen op korte en lange termijn.

Wij adviseren u:

25. vanwege alle onzekerheden van de aardbevingsbestendigheid van industrie, het voorzorgprincipe, zoals gedefinieerd door de OW, expliciet en transparant zo te betrekken in uw afweging, dat dit leidt tot een veilig niveau van gaswinning;
26. bedrijven te stimuleren en te ondersteunen in hun onderzoeken;
27. zo snel mogelijk hanteerbare normen en een toetsingskader vast te stellen.

3.9 Kritische infrastructuur

In het winningsplan wordt vermeld dat naar aanleiding van het Deltares-onderzoek uit 2014²¹ een aantal kritische dijkvakken nader onderzocht is door de waterschappen. In het plan wordt volstaan met de feitelijke constatering dat het waterschap Noorderzijlvest heeft besloten tot versnelde versterking en het aardbevingsbestendig maken van de primaire waterkering en een aantal regionale waterkeringen, terwijl het waterschap Hunze en Aa's heeft vastgesteld dat de zuidelijke helft van het Eemskanaal geen versterking behoeft. Deze onderscheiden beslissingen zijn mede gebaseerd op de uiteenlopende beheersituaties ter plaatse van het noordelijk en het zuidelijk deel van het kadetraject.

Het winningsplan bevat de opmerking dat er tot op heden als gevolg van geïnduceerde aardbevingen nog geen schade aan kritische infrastructuur (dijken, bruggen, hoogspanningsmasten, etc.) is geconstateerd. Dit is een zeer voorbarige uitspraak, omdat de inventarisatie van de schade aan kritische infrastructuur nog moet worden opgestart; de NCG heeft in april 2016 een rapportage voor een plan van aanpak vrijgegeven²².

Ten aanzien van het vraagstuk van verweking wordt hieraan toegevoegd dat de studie van Deltares uit 2014 rond infrastructuur geen indicatie voor significante schadeverwachting heeft opgeleverd. Wel vermeldt de studie dat een zwaardere aardbeving in Groningen zandgrond kan doen verweken, hetgeen bijvoorbeeld zou kunnen leiden tot verlaging van de stabiliteit en kruinhoogte van waterkeringen en tot ongelijke zettingen van constructies.

Bij kunstwerken speelt niet alleen het risico van ongelijke zetting een rol, maar kan door verweking de grond onder het kunstwerk ook inklinken. Dit resulteert in een holle ruimte onder het kunstwerk. Tijdens extreem hoogwatersituaties kan zich hierdoor versneld een situatie van "piping" voordoen. Bij dat proces spoelt zand onder het kunstwerk vandaan wat uiteindelijk kan resulteren in een open verbinding met het buitenwater en desastreuze gevolgen kan hebben voor de stabiliteit van het kunstwerk en het aangrenzende dijkvak.

Deltares heeft een methode voor prioritering van de versterkingen van diverse objecten op basis van de veiligheidsrisico's ontwikkeld. Het resultaat van fase 1 is neergelegd in vijftig aanbevelingen, opgenomen in het rapport *Aardbevingen Groningen: naar een methode van risicogebaseerd*

²¹ Deltares, Effecten aardbevingen op kritische infrastructuur in Groningen, 15 januari 2014

²² Nationaal Coördinator Groningen, Plan van Aanpak - Inventarisatie versterkingsopgave Infrastructuur, april 2016

prioriteren versterkingen. Met het oog op het winningsplan wensen wij in algemene zin meer duidelijkheid over de rol die de aanbevelingen van Deltares over normatieve kaders²³ spelen in de verdere besluitvorming. Bijzondere aandacht in uw besluit zou daarbij moeten uitgaan naar het advies om duidelijk en expliciet te zijn over de grote onzekerheden waarmee het berekenen van risico's is verbonden²⁴.

Uit de probabilistische hazard assessment blijkt de aardbevingsdichtheid zich op termijn te verschuiven²⁵ (zie ook paragraaf 4.3 en 4.4). De verschuiving levert onduidelijkheid en mogelijk risico's op voor andere dijkvakken langs het Eemskanaal en het Winschoterdiep.

Conclusie:

Aan het winningsplan is geen recenter onderzoek dan de studie van Deltares uit 2014 ten grondslag gelegd, terwijl deze studie nog veel onzekerheden bevat. Deltares heeft een kritische grens vastgesteld voor de grondversnelling waarbij bij overschrijding substantiële schade aan infrastructuur kan optreden. Deze kritische grens is de maximaal berekende grondversnelling die volgens NAM zal optreden, namelijk 0,21g. Dit bevat dus ook veel onzekerheden. Een norm en toetsingskader voor kritische infrastructuur is nog niet ontwikkeld.

Verschuiving van de aardbevingsdichtheid levert risico's op voor andere dijkvakken langs het Eemskanaal en het Winschoterdiep.

Wij adviseren u:

28. vanwege alle onzekerheden van de aardbevingsbestendigheid van kritische infrastructuur, het voorzorgprincipe, zoals gedefinieerd door de OW, expliciet en transparant zo te betrekken in uw afweging, dat dit leidt tot een veilig niveau van gaswinning;
29. uw afweging zodanig te maken dat er geen verschuiving van de aardbevingsdichtheid op kan treden;
30. zo snel mogelijk een norm en methodiek voor kritische infrastructuur zoals dijken, kunstwerken, hoogspanningsmasten etc vast te stellen;
31. aan te geven hoe de vijftig aanbevelingen, zoals deze zijn weergegeven in het slothoofdstuk van het Deltares-rapport *Aardbevingen Groningen: naar een methode van risicogebaseerd prioriteren versterkingen*, 2015 - worden gerespecteerd en gewaarborgd.

4. Productieniveau

4.1 Doorgerekende scenario's

NAM geeft aan met een zestal scenario's rekening te houden (zie tabel 1) waarbij drie verschillende productieniveaus en twee verschillende gebiedsindelingen zijn gehanteerd. Er is geen scenario doorgerekend die uitgaat van een substantieel lagere winning (zie hiervoor ook paragraaf 4.3 Verwachte aantal bevingen).

Tabel 1: Te winnen hoeveelheden per cluster in de verschillende scenario's:

scenario	huidige indeling	geoptimaliseerde indeling
totaal		
• 21 bcm	Oost 13,2; Emkl 1,0; ZW 5,3; Loppz 1,6	Noord 4; NW 1,5; Centr 5; SW 0,5; Zuid 10,0
• 27 bcm	Oost 17,0; Emkl 1,3; ZW 7,0; Loppz 1,7	Noord 5,5; NW 1,5; Centr 5,5; SW 0,5; Zuid 14 BCM
• 33 bcm	Oost 21,0; Emkl 1,7; ZW 8,6; Loppz 2,0	Noord 5,5; NW 1,5; Centr 10,5; SW 0,5; Zuid 15

²³ Deltares, Aardbevingen Groningen, naar een methode van risicogebaseerd prioriteren versterkingen, 2015, pag. 44

²⁴ Deltares, Aardbevingen Groningen, naar een methode van risicogebaseerd prioriteren versterkingen, 2015, advies nummer 46.

²⁵ Technical Addendum, Part III, Hazard, figuren 7.3 t/m 7.6

Op een kaartje geeft dit het volgende beeld:

De geoptimaliseerde gebiedsindeling heeft NAM bepaald aan de hand van een meer gelijkmatige drukverdeling over het veld²⁶. Uit het winningsplan blijkt echter niet altijd dat alle zes scenario's zijn doorgerekend. Zo is voor de bepaling van de risico's voornamelijk de doorrekening van 33 bcm voor de geoptimaliseerde gebiedsindeling gebruikt.

Alleen voor de geoptimaliseerde clusterindeling is een lange termijnbeeld voor jaarlijkse en maandelijkse productie gegeven²⁷. Hieruit blijkt dat de seizoenvariaties voor de drie scenario's beperkt zijn, waarbij hoe lager de totaalproductie hoe vlakker geproduceerd kan worden. Daarnaast is de drukverdeling over het veld voor deze hoeveelheid vlak²⁸.

In het winningsplan stelt NAM voor om voor het eerstvolgende gasjaar (2016-2017) de heersende verdeling over de clusters te handhaven.

²⁶ Technical Addendum, Part I, Summary and Production, figuren 5.2 en 5.3

²⁷ Technical Addendum, Part I, Summary and Production, figuur 5.1

²⁸ Technical Addendum, Part I, Summary and Production, figuur 5.3

Conclusie:

De motivering voor het doorrekenen van de drie scenario's ontbreekt. Indien dit gebaseerd is op temperaturen in de winter, is onduidelijk waarom 33 bcm gekozen is. Volgens de laatste inzichten is in een koude winter 31 bcm nodig. Ook is onduidelijk of deze productiehoeveelheden in- of exclusief de benodigde 2 bcm is voor technische eventualiteiten.

Het is opmerkelijk dat de meest vlakke productie zich voordoet bij het laagste productiescenario van 21 bcm. Wij hebben diverse malen vernomen dat juist het omgekeerde het geval is: de productie kon niet verder verlaagd worden omdat dan met fluctuaties geproduceerd moet worden.

Met deze invoergegevens worden vervolgens de compactie, de seismiciteit, de grondversnellingen en het risico berekend. Dit geeft uitkomsten die afstaan van de werkelijkheid.

In de berekening van de diverse productiescenario's worden geen gevoeligheidsanalyses in de doorberekening naar risico uitgevoerd. Hetzelfde geldt voor seizoensfluctuaties.

NAM geeft geen inzicht hoe zij, bijvoorbeeld als gevolg van putonderhoud, snelle productiefunctuaties zal vermijden.

Hoewel een vlakkere drukverdeling wordt berekend over het veld bij de geoptimaliseerde clusterindeling, stelt NAM voor de heersende verdeling te handhaven. De onderbouwing voor dit voorstel ontbreekt.

Wij adviseren u:

32. NAM op te dragen, vooraf aan uw definitieve besluitvorming, een onderbouwing van de gekozen scenario's te leveren;
33. NAM op te dragen, vooraf aan uw definitieve besluitvorming, een onderbouwing voor het handhaven van de huidige clusterindeling te leveren;
34. modelberekeningen uit te laten voeren waarbij de simulering van de productie overeenkomt met de verwachting;
35. op korte termijn modelberekeningen/gevoeligheidsanalyses uit te laten voeren waarbij rekening wordt gehouden met (seizoens)variaties in de productie;
36. deze modelberekeningen onafhankelijk te laten valideren.

4.2 Productiehoeveelheid

Voor het eerstvolgende gasjaar (2016-2017) stelt NAM voor om de huidige jaarproductie van 27 bcm te handhaven. Alleen bij gebleken onvoorziene omstandigheden of bij een koude winter zal NAM hiervan afwijken, zoals dat nu erkend en mogelijk is. In de toekomst zou de productie jaarlijks neerwaarts of opwaarts op een beheerste en gelijkmatige wijze kunnen worden aangepast, op basis van de systematiek en metingen beschreven in het Meet- en Regelprotocol. NAM stelt een productie van 33 bcm als bovengrens. In de berekeningen met betrekking tot risico's en veiligheid die hier aan ten grondslag liggen zitten echter nog onzekerheden.

De Raad van State²⁹ spreekt van de onbestreden positieve effecten op de seismiciteit van een zo laag mogelijke jaarlijkse winning. De Raad van State acht de gaswinning, gelet op de grondrechtelijke beschermde belangen van de bewoners van het aardbevingsgebied, alleen aanvaardbaar voor zover die winning strikt noodzakelijk is in het kader van leveringszekerheid. Dit is ook in lijn met de rapportage van het SodM over het seismisch risico van het Groningenveld³⁰. Het SodM adviseert de gasproductie terug te brengen tot een niveau waarbij het seismisch risico geminimaliseerd en zoveel mogelijk gestabiliseerd wordt, maar waarbij zodanig gelijkmatig wordt geproduceerd, dat snelle productiefunctuaties (tijdsduur week/maand) vermeden worden.

Conclusie:

In de risicoberekeningen van NAM zitten nog veel onzekerheden. Dit geeft aanleiding geen vertrouwen te hebben in en veel vraagtekens te zetten bij die risicoberekeningen. Bij de huidige productie treden nog zeer veel aardbevingen op die tot veel onrust leiden en waarbij veel schade optreedt.

---

²⁹ Raad van State, Uitspraak 201501544/1/A4, 18 november 2015, rechtsoverweging 31.14

³⁰ Staatstoezicht op de Mijnen, Seismisch risico Groningenveld Beoordeling rapportages en advies december 2015

Daarnaast wordt ook volledig voorbijgegaan aan de gevoelens van onveiligheid die veroorzaakt worden door de aardbevingen. Het Woningmarkt en leefbaarheidsonderzoek aardbevingsgebied Groningen van januari 2016 geeft hiervan een duidelijk beeld: 29% van de bewoners in het aardbevingsgebied voelt zich onveilig. Dit wordt bevestigd in het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen waarvan de resultaten op 29 april 2016 gepresenteerd zijn. Met name de Groningers die vaker schade hadden, kampen vaker met specifieke gezondheidsklachten. De groep Groningers met meervoudige schade voelt zich bovendien beduidend minder veilig. Zie hiervoor ook paragraaf 3.2 Maatschappelijke impact en leefbaarheid.

Wij adviseren u:

37. vanwege alle onzekerheden en de huidige situatie tot een lager productieplafond te besluiten;
38. niet in te stemmen met de mogelijkheid de productie op termijn te verhogen.

4.3 Verwachte aantal bevingen

Voor de zes productiescenario's berekent NAM de aardbevingsdichtheid en het seismisch moment. Uit de figuren³¹ blijkt dat bij een geoptimaliseerde clusterindeling de verwachte jaarlijkse aardbevingsdichtheid in het kerngebied iets minder hoog wordt, maar dat er een verschuiving in zuidelijke richting plaatsvindt. Dus het aantal bevingen blijft gelijk maar ze worden over een groter gebied uitgesmeerd.

Er lijkt een gering positief effect te zijn op het aantal bevingen tussen de optimale clusterverdeling en de huidige clusterverdeling op de korte termijn. In de lange-termijn-prognose berekent NAM een negatief effect. Ook blijkt dat bij een lagere productie het maximum aantal bevingen lager is³².

Voor het jaarlijks seismisch moment komen de door de NAM geleverde berekeningen uit op een hoeveelheid van circa 10^{14} Nm. Het onderscheid tussen de verschillende scenario's is slecht af te lezen uit de figuren.

Op de langere termijn neemt het seismisch moment en het aantal bevingen in de drie scenario's toe. Er is geen scenario doorgerekend die een steeds verdere afname van het seismisch moment en het aantal bevingen te zien geeft.

Conclusie:

Het aantal bevingen zal ook bij een productie van 27 bcm toe blijven nemen de komende vijf jaren tot elke twee weken een beving groter dan M1,5. In 2035 zal zich nagenoeg elke tien dagen een beving groter dan M1,5 voordoen. Uit het verwacht aantal bevingen blijkt dat de geoptimaliseerde clusterverdeling uiteindelijk leidt tot meer bevingen per jaar. Een lagere productie leidt tot minder bevingen per jaar zowel op de korte termijn als op de langere termijn. Bij een toename van het aantal bevingen is de verwachting dat ook de maatschappelijke onrust verder zal toenemen. Na deze relatief rustige periode zullen binnen een aantal jaren onze inwoners nagenoeg continue de dreiging van de aardbevingen weer voelen.

Het is niet bekend bij welk productiescenario het seismisch moment en het aantal bevingen jaarlijks verder af gaat nemen.

Wij adviseren u:

39. het toenemende seismisch moment en het aantal verwachte aardbevingen groter dan M1,5 expliciet en transparant zo te betrekken in uw afweging, dat dit tot een veilig niveau van gaswinning leidt;
40. NAM op te dragen het productiescenario door te rekenen, waarbij seismisch moment en aantal aardbevingen jaarlijks verder afnemen en dit scenario mee te nemen in uw afweging.

---

³¹ Technical Addendum, Part III, Hazard, figuren 7.3 t/m 7.5

³² Technical Addendum, Part III, Hazard, figuren 7.5 en 7.6

4.4 Grond- en gebouwversnellingen

De maximale grondversnellingen laten een afname zien ten opzichte van december 2015³³. Volgens NAM is dit te wijten aan een fout in de GMPE-berekening. In onderstaande tabel is een overzicht van de maximale grondversnellingen weergegeven.

Tabel 2; maximale grondversnellingen

Scenario	HRA2015	WP2016	WP2016
	2016-2021	2016-2021	2021-2026
21 huidig	0,24g	0,20g	0,21g
27 huidig	0,25g	0,21g	0,23g
33 huidig	0,27g	0,22g	0,23g
21 optimaal		0,20g	0,21g
27 optimaal		0,21g	0,23g
33 optimaal		0,22g	0,23g

NAM geeft aan dat het RTCiM-compactiemodel de beste overeenkomsten in tijd en ruimte geeft. Toch is dit model niet gebruikt om de grondversnellingen te berekenen. De uitkomsten geven voor de verschillende productiescenario's nagenoeg hetzelfde beeld. In de periode 2022-2026 is een geringe toename in de grondversnellingen te zien.

Opvallend is dat er een groot verschil is ontstaan tussen de dreigingskaarten van NAM en de dreigingskaart van het KNMI. Die laatste laat een maximum van 0,36g zien.

De huidige kaart met grondversnellingen geeft een grillig beeld ten aanzien van de contouren. Uit de figuren is niet af te lezen of de afname van de dreiging overal in het gebied plaatsvindt.

Naast de grondversnellingen zijn ook kaarten gemaakt met de spectraalversnellingen (maximale gebouwversnellingen als gevolg van de grondversnelling)³⁴. Hieruit blijkt dat bij gebouwen met een eigentrilling tussen de $T=0,3s$ en $T=0,5s$ er een fors opslingerings-effect is te verwachten, die kan zorgen voor een verdrievoudiging van de krachten die op het gebouw komen. Gebouwtypes die hiervoor gevoelig zijn, zijn bepaalde grote loodsen, commerciële panden, ziekenhuizen, winkelpanden met daarboven een woonfunctie, appartementgebouwen en één type rijtjeshuizen.³⁵

Conclusie:

De onduidelijkheid in de kaarten neemt verder toe doordat het verschil ten opzichte van december 2015 groot is en er een steeds groter verschil ontstaat tussen de NAM-kaarten en de KNMI-kaarten. De lokale dreiging en de lokale veranderingen in de dreiging zijn met de beschikbare gegevens niet te duiden. U heeft in uw brief aangegeven met een gedragen en onafhankelijk verankerde methodiek en proces rondom actualisatie en publicatie te komen³⁶. Hierover hebben wij nog geen informatie ontvangen.

De onzekerheden rondom gedrag van gebouwen als gevolg van de aardbevingen zijn nog erg groot en de effecten voor sommige bouwtypes kunnen erg groot zijn. De kaarten van NAM zijn niet te gebruiken voor het bepalen van de lokale gevolgen.

Wij adviseren u:

41. zo snel mogelijk met een gedragen en onafhankelijk geborgde methodiek te komen voor de weergave van de grondversnellingen en de gebouwversnellingen in kaarten;
42. NAM op te dragen afleesbare kaarten met eenduidige legenda te leveren.

³³ Technical Addendum, Part III, Hazard, figuren 7.15 en 7.16 (genoemd: 8.16)

³⁴ Technical Addendum, Part V, Damage and Appendices, figuren A1 t/m A3

³⁵ Development of v_2 partial collapse fragility, november 2015

³⁶ Brief aan TK, 18 december 2015

4.5 Leveringszekerheid

NAM vraagt instemming op het winningsplan waarin beschreven is hoe een maximale hoeveelheid gas per gasjaar gewonnen kan worden. Deze hoeveelheid is echter niet nodig om de leveringszekerheid te garanderen. De studie van Gasunie Transport Services (GTS)³⁷ wijst uit dat bij een relatief warme winter een winning van 21 bcm uit het Groningenveld voldoende is om de leveringszekerheid te garanderen. De afgelopen winter was opnieuw relatief warm. In het winningsplan wordt hieraan geen aandacht besteed.

Hoewel in de afgelopen jaren volgens GTS kon worden volstaan met 21 bcm, heeft de NAM die jaren veel meer dan 21 bcm gas gewonnen. Waar is dat gas gebleven? Is dit gas bestemd voor verkoop aan derden in verband met leveringsverplichtingen aan het buitenland? Hieruit kan worden afgeleid dat voor NAM winstmaximalisatie zwaarder weegt dan de veiligheid van de Groningers en de leefbaarheid van het gebied.

Hier brengen wij de uitspraak van de Raad van State opnieuw onder uw aandacht. De Raad van State acht de gaswinning, gelet op de grondrechtelijke beschermde belangen van de bewoners van het aardbevingsgebied, alleen aanvaardbaar voor zover die winning strikt noodzakelijk is in kader van leveringszekerheid. Gelet op de uitspraak van de Raad van State is een verdere verlaging van gaswinning onontkoombaar. Deze leveringszekerheid kunt u deels opvangen door de inzet van de conversiemiddelen.

Groningen maakt werk van de energietransitie, zoals ook in de rest van het land. Wij missen echter een plan om versneld de gaswinning af te bouwen in relatie tot de energietransitie. Een versnelde afbouw van de gaswinning kan de energietransitie vooruit helpen.

Conclusie:

Bij de huidige winters is een kleinere hoeveelheid gas uit het Groningenveld nodig dan dat er gewonnen wordt. Dit lijkt verband te houden met de leveringsverplichting naar afnemers buiten Nederland. Deze extra winning is in strijd met de uitspraak van de Raad van State die stelt dat gaswinning alleen aanvaardbaar als in het kader van leveringszekerheid.

Wij adviseren u:

43. een veilige gaswinning in uw afweging bovengeschiedt te laten zijn aan de leveringszekerheid;
44. NAM niet toe te staan meer gas te produceren dan volgens de GTS berekeningen nodig is (dus niet meer dan 21 bcm in een warme winter);
45. de leveringsverplichtingen met het buitenland versneld te beëindigen;
46. de alternatieven voor gaswinning expliciet en transparant te betrekken in uw afweging;
47. zo snel mogelijk een plan te maken voor de afbouw van de gaswinning in relatie tot de inzet van conversiemiddelen en de energietransitie.

5. Versterking

5.1 Voortgang inspectieprogramma

In het winningsplan schrijft NAM dat ondanks de door hen voorziene lagere versterkingsopgave er op korte termijn geen directe aanpassing van het programma van de NCG nodig is. “*Voor de komende periode blijft het versterkingsprogramma in lijn met het huidige MJP*”. De tijdsspanne van ‘komende periode’ wordt niet omschreven.

Het inspectie- en versterkingsprogramma van de NCG is gebiedsgericht en van binnen naar buiten. Dit betekent dat de woningen in de kern van het gebied het eerst worden onderzocht en, indien nodig, versterkt. De NCG is daarbij afhankelijk van CVW. De beschikbare capaciteit bij CVW om de gegevens die voortkomen uit de inspecties te verwerken en door te rekenen is dusdanig beperkt dat het inspectieprogramma grote vertraging oploopt. Ook is er door CVW gekozen voor methodieken die veel tijd kosten. Er is daarom geen reden om aan te nemen dat deze capaciteit snel zal toenemen en de snelheid van het inspectieprogramma omhoog gaat. Omdat wij geen inzicht hebben in de

---

³⁷ Rapportage GTS onderzoek 7, 3 oktober 2013,

afspraken tussen NAM en CVW weten wij ook niet wat de invloed is van NAM op de gehanteerde methodes en capaciteit. Wel zien wij dat het aantal woningen dat daadwerkelijk is onderzocht en versterkt, zeer laag is. Ook verwachten wij dat in de komende vijf jaren wanneer zich eens per twee weken een beving groter dan M1,5 zal voordoen dit effect zal hebben op de voortgang van het inspectie- en versterkingsprogramma van de NCG en de herstel- en versterkingswerkzaamheden van het CVW.

Conclusie:

NAM stelt dat met een gericht en risico-gestuurd inspectieprogramma de gebouwen binnen de daarvoor geldende termijn van vijf jaar opgespoord en versterkt kunnen zijn en daarmee geen van de onderzochte productieniveaus in de weg staat. Wij vragen ons af of met dit tempo de stelligheid van NAM over inspecties en versterking wel gerechtvaardigd is.

Onafhankelijkheid is hierin een belangrijk aspect. Het gaat immers om de veiligheid van de inwoners van Groningen. Op dit moment is deze veiligheid niet gelijk aan die in andere delen van het land. Het is niet aan NAM om uitspraken te doen over wat er nodig is om de veiligheid op een acceptabel niveau te krijgen. Het is aan NCG om een inspectie- en versterkingsprogramma te ontwikkelen en uit te laten voeren. Dat de NCG daarbij afhankelijk is van CVW en daarmee van NAM, komt de onafhankelijkheid niet ten goede.

Wij adviseren u:

48. de uitloop van de versterkingsopgave expliciet en transparant zo te betrekken in uw afweging dat zolang er niet op grote schaal versterkt is, een veilige gaswinning gewaarborgd is;
49. nog meer dan nu in te zetten op een versnelling van beschikbare inspectie- en rekencapaciteit, zodat sneller een totaalbeeld beschikbaar is van de opgave;
50. de onafhankelijkheid te waarborgen in het inspectieprogramma.

5.2 Voortgang versterkingsprogramma

NAM geeft aan dat een versterking van 5.000, 10.000 en 20.000 gebouwen haalbaar is. Dit is mede op basis van een verwachte 'learning curve' en een toenemende uitvoeringscapaciteit. Daarnaast houdt NAM rekening met het vastzetten van circa 4.000 vallende objecten. Bij de berekening van de scenario's gaat NAM ervan uit dat reeds in 2015 circa 1.250 gebouwen zouden zijn versterkt en 1.750 vallende objecten zouden zijn aangepakt.

Conclusie:

Een goede onderbouwing/planning van de te realiseren versterkingsopgave ontbreekt. Juist nu blijkt dat met name het onderzoekstraject inclusief benodigde rekenwerk voor individuele gebouwen een veel grotere opgave is dan eerder werd verwacht. NAM geeft niet aan hoeveel gebouwen onderzocht moeten worden om de zwakkere gebouwen te kunnen identificeren. Daarnaast blijft de realisatie van de versterking achter bij de door NAM gehanteerde aantallen bij haar haalbaarheid.

De grootste efficiency is te behalen met het aanpakken van de rijtjeswoningen en 2 onder 1kappers, omdat binnen deze bouwtypes veel vergelijkbare gebouwen te vinden zijn. Het doorrekenen van vrijstaande woningen is veel tijdrovender omdat de variaties binnen de bouwtypes veel groter zijn. Dit is niet in de haalbaarheid meegenomen.

Onduidelijk is hoe u met de eis van vijf jaar omgaat. NAM gaat uit van in ieder geval een periode van tien jaar waarin versterkt moet gaan worden en waarschijnlijk vijftien jaar.

Wij adviseren u:

51. voorwaarden in uw besluit op te nemen zodat de regie op de versterkingsopgave steviger bij de NCG komt te liggen;
52. de beperkte voortgang in daadwerkelijke versterking expliciet en transparant mee te wegen in uw besluit en de haalbaarheid van de versterkingsopgave te onderbouwen;
53. de NCG te vragen de onderbouwing van de haalbaarheid te toetsen;
54. eenduidigheid te geven over de termijn voor de versterkingsopgave en te besluiten dat alle gebouwen met een voorzienbaar risico $>10^{-5}$ uiterlijk in 2021 moeten zijn versterkt en niet zoals NAM voorstelt op basis van de toenemende seismiciteit dan opnieuw een aantal gebouwen te versterken en in de periode daarna opnieuw;
55. te bevestigen dat het versterkingsprogramma niet een mandaat is voor verhoging van de gaswinning.

5.3 Onderzoek

In het Study and Data Acquisition Plan is nadere studie aangekondigd naar gebouwen en mensen³⁸. Zo wil NAM meer inzicht in de 20.000 gebouwen binnen de 0,2g PGA-contour. Het doel is om een database te ontwikkelen met unieke typologieën die voor elk individueel gebouw bruikbaar is. Dit om de risico's te bepalen van ieder gebouw, plaatsafhankelijk en afhankelijk van het aantal mensen die er zich in en rondom zo'n gebouw bevinden. Zo'n overzicht is er op dit moment nog niet.

In het bijzonder is er aandacht voor de zogenaamde "soft story" gebouwen. Dit zijn gebouwen waarbij op de begane grond grote open ruimten zijn met daarboven appartementen, bijvoorbeeld winkelpanden. NAM verwacht dat deze gebouwen gevoelig zijn. Nog niet eerder werd er aandacht gevraagd voor dit specifieke type. In het huidige inspectieprogramma is hiervoor dan ook nog geen aandacht.

Naast aandacht voor bouwtypes is er aandacht voor bouwmethodes en –materialen³⁹. Er worden momenteel meerdere onderzoeken uitgevoerd. Zo zijn in laboratoria samples van 13 verschillende gebouwen getest. Ook zijn er woningen op een zogenaamde schudplaat gezet. Specifieke aandacht is er voor baksteen en gewapend beton (met name tunnelgietbouw constructies). NAM schrijft dat met deze lage aantallen een doorvertaling op algemene statistische wijze lastig is. Met andere woorden, de onderzoeken zijn nog te beperkt om algemene uitspraken te kunnen doen. Toch wordt deze suggestie in het winningsplan wel gedaan.

Eveneens geeft NAM in het winningsplan aan⁴⁰ dat het aantal gebouwen dat geïnspecteerd wordt jaarlijks zal worden bijgesteld op basis van de laatste inzichten in de modelvoorspellingen voor onder meer grondversnellingen en de gebouwsterkte. Dit laatste suggereert in combinatie met alle onderzoeken genoemd in het SDAP dat NAM uiteindelijk ook bepaalt op welke onderdelen huizen wel of niet versterkt moeten worden. Het versterkingsprogramma en de invulling daarvan is echter een verantwoordelijkheid van de NCG en de onderzoeken naar gebouwsterktes gedaan door NAM dienen voordat ze in uitvoering worden genomen door een onafhankelijke instantie gevalideerd te worden.

Conclusie:

Ook voor gebouwen bestaan er nog zeer veel onzekerheden in de risicoberekeningen. Er dient nog veel onderzoek uitgevoerd te worden. Het effect van "schade op schade" voor de constructieve veiligheid is niet doorgerekend. Alle onderzoeken gedaan door NAM mogen er niet toe leiden dat NAM ook bepaalt hoe de versterkingsopgave invulling moet krijgen.

Wij adviseren u:

56. het onderzoek uit het Study and Data Acquisition Plan onafhankelijk te valideren;
57. een onderzoek uit te laten voeren naar het effect van "schade op schade" op de constructieve veiligheid.

---

³⁸ Study and Data Acquisition Plan, hoofdstuk 10

³⁹ Study and Data Acquisition Plan, hoofdstuk 11

⁴⁰ Winningsplan, paragraaf 6.3.2 pagina 54

5.4 Scholen

Scholen nemen in de versterkingsopgave een bijzondere positie in. Hierover zijn onderhandelingen gaande tussen NAM, gemeenten en Rijk. Wij constateren dat de financiering van nieuwbouw door partijen moeizaam verloopt, terwijl deze nieuwbouw vanuit oogpunt van aardbevingen en veiligheid van kinderen noodzakelijk is. Daarbij dient in, met name de krimpgebieden, voldoende ruimte te zijn om scholen toekomstbestendig te maken.

Wij adviseren u:

58. de voortgang van nieuwbouw van scholen te stimuleren en voldoende middelen hiervoor beschikbaar te stellen.

6. Regelingen

6.1 Regelingen algemeen

In het winningsplan geeft NAM aan in de afgelopen jaren aan een groot deel van de initiatieven ter vergroting van de leefbaarheid financieel te hebben bijgedragen. Tevens geeft NAM aan op een groot deel van de regelingen geen of beperkte invloed te hebben en de invulling daarvan nu juist aan de overheden en maatschappelijke organisaties over te laten.

Wij zijn van mening dat NAM toch een behoorlijke sturing aan de invulling van de regelingen geeft door het stellen van financiële kaders. Wij vinden dat er geen limiet in tijd of geld aan de regelingen gesteld mag worden.

Wij adviseren u:

59. in samenspraak met NCG snel te komen met duidelijkheid over de regelingen. Deze regelingen zijn noodzakelijk als tegenwicht voor de schade en overlast die de gaswinning voor onze regio teweegbrengt;
60. voor alle regelingen te garanderen dat voldoende financiële middelen beschikbaar zijn.

6.2 Nieuwbouwregeling

In het winningsplan spreekt NAM zich uit over de nieuwbouwregeling. NAM gaat er hierbij vanuit dat technische en financiële ondersteuning zich beperkt tot de periode totdat de normen voor aardbevingsbestendiger ontwerpen duidelijk zijn. NAM spreekt van een redelijke vergoeding voor projecten die vrij ver gevorderd zijn in ontwerpstadium. Daarnaast wil NAM slimmer en innovatiever ontwerpen stimuleren zodat meerkosten voor aardbevingsbestendige bouw beperkt blijven en in de toekomst verder afnemen.

Op dit moment zien wij stagnatie in de nieuwbouwprojecten optreden. Met name de gemeente Groningen als economische motor van het Noorden heeft hier last van. Dit levert een wezenlijke bedreiging op voor de gehele economie van het Noorden.

Conclusie:

De doelen van NAM stroken niet met de afspraken zoals die nu zijn gemaakt in het bestuursakkoord en het aanvullend maatregelenpakket en levert naar onze mening beperkingen op voor toekomstige bouwers en levert onzekerheid op voor toekomstige investeerders. De meerkosten moeten te allen tijde vergoed worden binnen het gebied waarin aardbevingsbestendige bouw wordt geadviseerd danwel na opname in het bouwbesluit verplicht worden gesteld.

Wij adviseren u:

61. in uw besluit helderheid te geven over de voorwaarden van een nieuwbouwregeling die voldoet aan de huidige doelstellingen zoals overeengekomen in het aanvullend maatregelenpakket.

6.3 Koopregeling

In het winningsplan spreekt NAM over de pilot-koopregeling die recent voor inwoners uit het gebied is opengesteld. Voor deze pilot is slechts €10 miljoen beschikbaar waardoor slechts vijftig woningen aangekocht kunnen worden. Het maatschappelijk effect van de regeling wordt niet beschreven, beschreven terwijl hier in het woningmarkt- en leefbaarheidsonderzoek toch voldoende aanknopingspunten zijn opgenomen (zie paragraaf 3.2).

Conclusie:

De financiële kaders van NAM zijn hier leidend, terwijl het probleem onder de inwoners veel groter is, getuige de resultaten van het woningmarktonderzoek. Wij zijn van mening dat in de pilot ervaringen opgedaan kunnen worden die daarna verwerkt dienen te worden in een generieke regeling. Hiermee wordt aan alle inwoners uit het gebied een perspectief op een toekomst geboden.

Wij adviseren u:

62. uit te spreken dat de pilot bedoeld is om ervaring op te doen, waarna een generieke regeling voor de aankoop van woningen wordt opgesteld en vastgesteld.

6.4 Regeling achterstallig onderhoud - woonfonds

Het winningsplan beschrijft de totstandkoming van de pilot voor achterstallig onderhoud. Ook voor deze regeling geldt dat NAM geen maatschappelijk effect beschrijft. NAM heeft wel aangegeven de bijdrage voor dit fonds in heroverweging te willen nemen wanneer besluitvorming over de omkering van de bewijslast heeft plaatsgevonden. Op deze manier onttrekt NAM middelen aan een fonds die inwoners perspectief biedt voor de negatieve effecten en gevolgen die ze ervaren. Over de pilots achterstallig onderhoud heeft recent bestuurlijke besluitvorming plaatsgevonden. Dit heeft tot gevolg dat de uitvoering pas in de tweede helft van 2016 van start zal gaan en vanaf dan pas de effecten hiervan ervaren kunnen worden.

Wij adviseren u:

63. uit te spreken dat de pilots bedoeld zijn om ervaring op te doen, waarna een generieke regeling voor achterstallig onderhoud wordt opgesteld en vastgesteld en definitief woonfonds wordt ingesteld.

6.5 Regeling waardevermeerdering

NAM geeft in het winningsplan een beschrijving van de inhoud van de regeling waardevermeerdering maar zegt hierbij niets over de maatschappelijke impact die deze regeling voor de regio heeft. De regeling biedt een perspectief voor de inwoners van de regio en een genoegdoening voor alle negatieve effecten en gevolgen. Daarnaast levert deze regeling een waardevolle toevoeging aan de noodzakelijke energietransitie.

Wij adviseren u:

64. de regeling waardevermeerdering te continueren.

7. Schade

7.1 Wettelijk criterium

Op dit moment ligt een wetsvoorstel tot wijziging van de Mijnbouwwet ter behandeling in de Tweede Kamer⁴¹. U heeft aangegeven dat bij het besluitvormingstraject met betrekking tot het winningsplan 2016 al wordt gewerkt als was het wetsvoorstel reeds in werking⁴².

Dit wetsvoorstel beoogt wijziging van o.a. artikel 36, waarin limitatief de gronden worden gegeven op basis waarvan instemming met het winningsplan kan worden geweigerd. In de beoogde redactie wordt gesproken van het voorkomen van ernstige schade. De huidige redactie van het betreffende artikel spreekt van risico op schade. Het beginsel van rechtszekerheid brengt met zich dat u bij de vraag of u kunt instemmen met het onderhavige winningsplan uw besluitvorming dient te baseren op de vigerende wetgeving. De huidige tekst van artikel 36 sluit daarenboven beter aan bij de zorgplicht van de vergunninghouder zoals opgenomen in artikel 33 Mijnbouwwet⁴³, dat spreekt over het voorkomen van schade, veroorzaakt door bodembeweging.

Conclusie:

Het toetsingskader voor instemming met het winningsplan wordt gevormd door de vigerende tekst van artikel 36 Mijnbouwwet. Instemming weigeren kan daarom reeds in verband met het risico van schade en niet pas indien het voorkomen van ernstige schade aan gebouwen, infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan daartoe aanleiding geeft.

Wij adviseren u:

65. het winningsplan te toetsen aan de huidige tekst van artikel 36 van de Mijnbouwwet.

7.2 Voorkomen schade

In de Mijnbouwwet ligt primair de nadruk op het voorkomen van schade door mijnbouwactiviteiten (preventief handelen), en niet op het geoorloofd zijn van mijnbouwactiviteiten, mits de nadelige gevolgen daarvan door de exploitant / operator worden weggenomen of verzacht (curatief handelen). Wij hebben vastgesteld dat ten aanzien van het optreden van schade de nadruk in het winningsplan sterk ligt op het herstellen van schade en niet op het voorkomen van schade.

Het Mijnbouwbesluit schrijft voor dat het winningsplan een beschrijving bevat van de mogelijke omvang en verwachte aard van de schade door bodembeweging. Uit het winningsplan blijkt dat het niet goed mogelijk is de omvang en de verwachte aard adequaat te beschrijven. NAM is niet in staat causaliteit aan te geven tussen aardbevingen en omvang en aard van de schade.

In het winningsplan wordt niet of nauwelijks aandacht besteed aan maatregelen om de schade te voorkomen of het ontstaan van schade te beperken.

Conclusie:

In het winningsplan worden optredende schades als niet te voorkomen beschouwd. Het winningsplan lijkt op dit punt niet te voldoen aan de eisen die de wet stelt aan een plan (artikel 24 Mbb, lid 1 onder q). Als gevolg hiervan is ook geen adequate invulling te geven aan de eis die artikel 24 Mbb, lid 1 onder s voorschrijft: maatregelen om schade door bodembeweging te voorkomen dan wel te beperken.

NAM komt hiermee ook niet tegemoet aan het advies van het SodM⁴⁴, die het belangrijk vindt om, *in aanloop naar het winningsplan 2016, aandacht te vragen voor de brede interpretatie van het begrip veiligheid in de Mijnbouwwet. Daarin is sprake van aard en omvang van de mogelijke schade aan gebouwen, mensen en infrastructuur, inclusief de (niet) structurele schade waaraan geen of slechts*

---

⁴¹ Tweede Kamer, TK 34 348, nr 2

⁴² brief EZ met verzoek om advies uit te brengen

⁴³ Wijziging van artikel 33 Mbw is niet voorzien in het eerdergenoemde wetsvoorstel.

⁴⁴ Staatstoezicht op de Mijnen, Seismisch risico Groningenveld, beoordeling rapportages en advies, december 2015

een heel beperkt overlidensrisico verbonden is. In lijn met de andere risico's in de mijnbouwindustrie dient ook deze schade in beeld te komen en zover als redelijkerwijs mogelijk is te worden beperkt⁴⁵. De analyse van het seismisch risico van NAM gaat vooral over de veiligheid: de kans dat mensen gevaar lopen door het bezwijken van woningen. Het aspect "schade aan gebouwen" (scheuren e.d.) blijft in deze seismisch risicoanalyse buiten beeld. De mijnbouwwet geeft echter aan dat er ook maatregelen moeten worden genomen om schade aan gebouwen te beperken of te voorkómen.

Wij adviseren u:

66. wegens het ontbreken van twee essentiële onderdelen in het winningsplan, deze omissies zwaar mee te wegen in uw besluit, waarbij niet denkbeeldig is dat deze omissies leiden tot weigering van uw instemming met het winningsplan.

7.3 Omvang en aard schade

NAM geeft aan dat veiligheid van de inwoners, de mijnbouwwetgeving en het MJP in het winningsplan centraal staan. Om die reden is de risicobeoordeling in hoofdzaak gebaseerd op potentieel levensbedreigende situaties (vallende objecten en bezwijken van gebouwdelen). Dat er ook schades zijn die niet levensbedreigend zijn maar wel hinder veroorzaken benoemt NAM ook maar geeft hierbij meteen aan dat bij een voorgezette productie deze schade- en hindereffecten blijven bestaan. De schades waar we het dan over hebben, de zgn. DS1 en DS2 schades worden door NAM niet relevant geacht. Om aan de hinderlijke gevolgen van deze schades tegemoet te komen benoemt NAM een aantal maatregelen:

- verdere verbetering van het schadeprotocol door aanstelling arbiters en vertrouwenspersonen door de NCG;
- innovatie in schadeherstel door de verschillende regelingen die voortgekomen zijn uit het bestuursakkoord van januari 2014 en het aanvullend maatregelenpakket van februari 2015 hierbij;
- koppelkansen waarbij NCG en Economic Board bijvoorbeeld met de landbouwsector zoeken naar slimme combinaties die leiden tot toekomstbestendige nieuwbouw.

Conclusie:

Het feit dat NAM aangeeft dat hinderlijke schades blijven bestaan en opgevangen worden door een aantal maatregelen geeft aan dat de maatschappelijke impact van het geheel nog niet goed bij NAM is doorgedrongen. De wijze waarop schades worden afgehandeld leidt maatschappelijk tot groot ongenoegen. Het feit dat NAM met een "schadecontour" werkt, is onbegrijpelijk. Ook het feit dat voor schade met verschillende maten wordt gemeten heeft maatschappelijk een groot effect.

De nog niet onderzochte constatering van NAM in het winningsplan dat het aantal C-schades⁴⁶ in de laatste jaren erg toeneemt terwijl het aantal bevingen afneemt, leidt eveneens tot maatschappelijk ongenoegen. Hoewel NAM aangeeft dat het hier een eerste constatering betreft die nog nader onderzoek vergt, wordt hier wel een negatief beeld van het gedrag van de inwoners van het gebied gesuggereerd.

Sinds 2012 is een groot aantal schades gemeld bij NAM/CVW. De stand van zaken tot en met april 2016 is 66.173 meldingen. Volgens informatie op de website van NAM is er, van de totaal 66.173 meldingen, tot nu toe in 60.790 gevallen een aanbod gedaan voor vergoeding van schade. Dit geeft een ander beeld dan door NAM in het winningsplan wordt geschetst.

Schades in de categorie DS1 en DS2 worden vanuit de risicomethodiek als niet relevant en aanvaardbaar aangemerkt. Deze benadering achten wij niet passend en niet onderbouwd gezien de maatschappelijke impact. De uitspraken over C-schade in relatie tot aardbevingen is eveneens maatschappelijk niet verstandig.

---

⁴⁵ Mijnbouwbesluit, artikel 24, 1e lid onder s

⁴⁶ Technical addendum, Part V, Damage and Appendices

Wij adviseren u:

67. een onderbouwing te leveren betreffende de aanvaardbaarheid van optredende schades in de categorie DS1 en DS2;
68. NAM/CVW op te dragen alle schademeldingen op te nemen en te behandelen;
69. NAM/CVW op te dragen de afhandeling van schade te blijven verbeteren;
70. de analyse van de C-schades door een onafhankelijke instantie uit te laten voeren.

8. Meet- en regelprotocol

8.1 Protocol

Het Meet- en Regelprotocol wordt door NAM gepresenteerd als een risicobeheerssysteem. Om het aardbevingsrisico en de hinder te beperken is dit systeem ontwikkeld. Met dit systeem is het mogelijk meetwaarden te vergelijken met verwachtingswaarden.

Er zijn verschillende routes met maatregelen beschreven in het protocol. De keuze voor een route hangt af van de gemeten waarden met betrekking tot de aardbevingen, de versterking en het schadeherstel. Route "0" betreft een continue optimalisatie, route "I" een specifieke analyse van het risico en route "II" directe actie door de minister. NAM heeft het Meet- en Regelprotocol opgesteld én vult deze met parameters (zie hieronder in paragraaf 6.3) én monitort de uitkomsten. Hier is geen sprake van onafhankelijkheid meer hetgeen maatschappelijk niet verantwoord is.

NAM geeft aan dit protocol ook te willen gebruiken voor een besluit over verhoging van de productie als de aardbevingsactiviteit, de versterking en de schadeafhandeling ongeveer de verwachtingswaarden betreffen.

Conclusie:

Het Meet- en Regelprotocol wordt gepresenteerd als een beheerssysteem dat door NAM ontwikkeld is, in plaats van het Ministerie dat de kaders dient op te leggen. De invulling en monitoring van het protocol dient onafhankelijk plaats te vinden.

Dit Meet- en Regelprotocol is een reactief systeem. Pas nadat zware bevingen opgetreden zijn (de beving bij Huizinge van M3,6 wordt als acceptabel gezien), wordt er gehandeld, terwijl alles in het werk gesteld moet worden om deze bevingen te voorkomen.

Wij adviseren u:

71. het Meet- en Regelprotocol door een onafhankelijke partij te laten borgen, op termijn te laten evalueren en wellicht aan te laten passen;
72. het Meet- en Regelprotocol onafhankelijk te laten monitoren;
73. te besluiten dat het Meet- en Regelprotocol niet gebruikt mag worden om de productie te verhogen.

8.2 Dashboard

NAM geeft in het Meet- en Regelprotocol aan dat de relevante meetgegevens en de verwachtingswaarden op een voor het publiek toegankelijke website weergegeven worden in een dashboard. Het dashboard dient inzichtelijk te maken of het aardbevingsrisico binnen de gestelde kaders blijft.

Wij adviseren u:

74. de website met het dashboard door een onafhankelijke partij te laten beheren;
75. deze onafhankelijke partij de taak te geven te reageren indien het aardbevingsrisico de kaders overschrijdt.

8.3 Signaalparameters

NAM presenteert in het Meet- en Regelprotocol ook de signaalparameters. Deze parameters zijn grenswaarden waarna, bij overschrijding van deze parameters, actie ondernomen wordt. De mate van overschrijding bepaalt welke actie ondernomen wordt (route 0, route I of route II). De opgenomen waarden gelden bij een winning van 33 bcm.

NAM vult zelf de signaalparameters in en bepaalt daarmee zelf welke actie op welk moment ondernomen gaat worden.

Signaalparameter	Verwachting	0	I	II
Activity Rate (aantal M > 1.5)	29	$N \leq 37$	$37 < N \leq 45$	$N > 45$
PGA (g)		$PGA \leq 0.08$	$0.08 < PGA \leq 0,15$	$PGA > 0.15$
M > 2.5 (Richter)	3	$N \leq 5$	$5 < N \leq 7$	$N > 7$

Gebouwenversterking	Statusniveau op basis van de rapportage door NCG en CVW
Schadeafhandeling	Statusniveau op basis van de rapportage door NCG en CVW

De verwachtingswaarden voor de aardbevingsactiviteit is gebaseerd op de bevingen in het jaar 2015. Hieruit blijkt dat, voordat specifieke analyse uitgevoerd gaat worden, het aantal en de zwaarte van de bevingen nog verder op mag lopen. Pas bij optredende grondversnellingen hoger dan de beving van Huizinge wordt een specifieke analyse uitgevoerd, met andere woorden: de zwaarte van de beving bij Huizinge op grond waarvan partijen zijn gekomen tot het eerste bestuursakkoord wordt door NAM acceptabel geacht.

Omtrent de versterking en schadeafhandeling staat het volgende geschreven⁴⁷: *“Het Meerjarenprogramma van de NCG geeft invulling aan het gebouwinspectie- en versterkingsprogramma dat nodig is om de veiligheidsnorm (10^{-5}) voor alle gebouwen in het gebied binnen vijf jaar te realiseren (besluit kabinet). CVW voert uit en NCG voert regie. De voortgang wordt jaarlijks gerapporteerd door de NCG aan NAM. Op basis van deze rapportages evalueert NAM of het halen van de norm binnen de termijn realistisch is”*. Niet acceptabel hierin is de rolverdeling tussen NCG, CVW en NAM waarbij NAM evalueert of het halen van de norm realistisch is.

Conclusie:

De huidige aardbevingsactiviteit en de grondversnellingen van de beving van Huizinge worden opgenomen als signaalparameters, en dus gezien als acceptabel. Onbekend is wat er met de signaalparameters gebeurt wanneer het winningsniveau lager dan 33 bcm wordt vastgesteld. Er zijn geen signaalparameters voor de versterking en ook niet voor de schadeafhandeling opgenomen. NAM evalueert of het versterkingsprogramma op koers ligt.

Wij adviseren u:

76. in uw besluit lagere signaalparameters vast te stellen die recht doen aan het beheersen van het aardbevingsrisico en dichter bij de beleving van de inwoners komen;
77. de versterking en de schadeafhandeling te kwantificeren en toetsbare getallen op te nemen;
78. de evaluatie onafhankelijk te laten plaatsvinden;
79. een signaalparameter op te nemen waarin de brede scope van het totale individuele risico wordt meegenomen.

⁴⁷ Meet- en regelprotocol, paragraaf 4.4

9. Study and Data Acquisition Plan

Met het winningsplan heeft NAM een Study and Data Acquisition Plan ingediend. Dit omvangrijk onderzoeksplan ondersteunt nogmaals dat er nog veel onzekerheden en omissies in het winningsplan zitten. Het is erg belangrijk dat op korte termijn een perspectief wordt geschetst waarbinnen de onzekerheden en omissies worden teruggebracht tot een acceptabel niveau. Voor ons is primair van belang dat duidelijkheid komt over de gevolgen van de gaswinning in relatie tot de veiligheid van onze inwoners en de op te treden schade. In het onderzoeksplan missen wij harde termijnen waarbinnen de verschillende deelonderzoeken gereed zijn. Wij zouden graag zien dat de NCG advies uitbrengt over de hoofdstukken 10, 11 en 12 (gebouwinventarisatie, -sterkte en risicoanalyse) waarbij zij met name de toepasbaarheid van de verdere onderzoeken voor haar aanpak prioriteert. Indien nodig moet de NCG ruimte krijgen om aanvullend onderzoek uit te voeren.

Wij adviseren u:

80. harde termijnen te verbinden aan de diverse deelresultaten van het onderzoeksplan;
81. de NCG te vragen advies uit te brengen over de onderzoeksdelen van het onderzoeksplan van de NAM die betrekking hebben op versterking;
82. indien nodig de NCG ruimte te geven voor aanvullend onderzoek.

Agenda bijeenkomst advies winningsplan Westerveld

1 december 2016

Gemeenhuis Assen projectkamer 3.15

Agenda

1. Welkom, mededelingen, kennismaking (indien nodig)
2. Afspraken overleg 8 juli 2016
3. Format advies (voorbeeld Groningen bijgevoegd)
4. Welke thema's, welke informatie is nog nodig
5. Inhoudelijke beoordeling (stuk Debbie/Ans bijgevoegd)
6. Samenvatting (publieksversie)
7. Gezamenlijk persbericht
8. Taakverdeling
9. Tijdsplanning

Date : 15-11-2018 11:20:20

16.941

F [REDACTED]
T [REDACTED]
C [REDACTED]

Subject : RE: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

Snap ik [REDACTED]!

Hoop dat [REDACTED] wel aanwezig kan zijn.

Met vriendelijk groet,

[REDACTED]
Beleidsadviseur gemeente Assen
Team Strategie en Advies
T 0592-36[REDACTED]
M 06-[REDACTED]
Website: www@assen.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 15 november 2018 10:01
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

H [REDACTED]

Ik kan zelf dinsdag niet; zou er anders tijd voor vrij maken, maar ik geef toch maar prioriteit aan de promotieplechtigheid van mijn vrouw!
Gezien de tijdsdruk wat mij betreft wel door laten gaan lijkt mij, ik neem aan dat iemand anders het gesprek wel kan leiden.

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED]@assen.nl>
Verzonden: woensdag 14 november 2018 17:50
Aan: [REDACTED]@drenthe.nl>; 'Gemeente Tynaarlo' <[REDACTED]@tynaarlo.nl [REDACTED]@drenthe.nl>; [REDACTED]@aaenhunze.nl' <[REDACTED]@aaenhunze.nl>; [REDACTED]@gemeentenoordenveld.nl' <[REDACTED]@gemeentenoordenveld.nl>
CC: [REDACTED]@assen.nl>
Onderwerp: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

Dag allemaal,
Het besluit van het winningsplan Westerveld is nu eindelijk dan toch gepubliceerd!
[REDACTED] en ik hebben het eerdere planningsschema voor Assen nu geactualiseerd (zie hieronder). Ons plan was om, net zoals bij de zienswijze, weer met de kerngroep het besluit te gaan analyseren op de technische/maatschappelijke aspecten. Voor de juridische aspecten wordt een advocaat ingeschakeld. Ook de overige overheden binnen het gebied van het winningsplan Westerveld worden van harte uitgenodigd hierbij aan te schuiven.

Mijn voorstel is om op **dinsdag 20 november van 14:00 - 17:00uur in het gemeentehuis van Assen** bij elkaar te komen om het besluit ambtelijk te bespreken en te analyseren. Eventueel is woensdag 21 nov van 9:00-12:00 uur een alternatief mocht je niet kunnen maar dat heeft niet mijn voorkeur.
Graag verneem ik voor morgenmiddag een reactie of dinsdag gaat lukken. Dan stuur ik morgenmiddag de overige overheden via de mail een uitnodiging.

Weeknr	Week	Activiteit
1	15/11	publicatie van instemmingsbesluit
	15-23/11	juridische analyse door advocatenkantoor van Tynaarlo PlasBossinade (gespecialiseerd in aardgaswinning tevens kantoor van de Groningse overheden) in opdracht van Tynaarlo, Aa en Hunze en Assen.
	15-20/11	technische en maatschappelijke analyse door ambtenaren van o.a. Assen, Tynaarlo, Aa en Hunze, Noordenveld en provincie
	20/11	Ambtelijke bespreking analyse (juridisch en maatschappelijk/technische analyse
2	27/11	Resultaten analyse in college
2	28-29-30/11	Overleg bestuurders decentrale overheden binnen gebied Winningsplan Westerveld
3	3-7/12	Overleg met Stop Gaswinning Marsdijk Nu en Dorpsbelangen Loon
	3-7/12	Eventueel opstellen beroepsschrift door Advocatenkantoor
	3-7/12	Opstellen college- en raadsvoorstel
	6-7/12	College- en raadsvoorstel naar B&W
4	11/12	Bespreking college-raadsvoorstel in college
	>11/12	Verzending raadsvoorstel
5	17-21/12	Bespreking in raad 20 december
	21-12	Uiterlijke verzending van een eventueel beroepsschrift

Met vriendelijk groet,

[REDACTED]
Beleidsadviseur gemeente Assen
Team Strategie en Advies
T 0592-36[REDACTED]
M 06-[REDACTED]
Website: www@assen.nl

Disclaimer:
Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 15-11-2018 10:02:29

F

T

Subject : RE: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

Voor de zekerheid reserveer ik woensdagmorgen als alternatief.

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 15 november 2018 10:01

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: RE: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

H [REDACTED]

Ik kan zelf dinsdag niet; zou er anders tijd voor vrij maken, maar ik geef toch maar prioriteit aan de promotieplechtigheid van mijn vrouw!
Gezien de tijdsdruk wat mij betreft wel door laten gaan lijkt mij, ik neem aan dat iemand anders het gesprek wel kan leiden.

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED]@assen.nl>

Verzonden: woensdag 14 november 2018 17:50

Aan: [REDACTED]@drenthe.nl>; 'Gemeente Tynaarlo' <[REDACTED]@tynaarlo.nl [REDACTED]@drenthe.nl>; [REDACTED]@aaenhunze.nl' <[REDACTED]@aaenhunze.nl>; [REDACTED]@gemeentenoordenveld.nl' <[REDACTED]@gemeentenoordenveld.nl>

CC: [REDACTED]@assen.nl>

Onderwerp: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

Dag allemaal,

Het besluit van het winningsplan Westerveld is nu eindelijk dan toch gepubliceerd!

[REDACTED] en ik hebben het eerdere planningschema voor Assen nu geactualiseerd (zie hieronder). Ons plan was om, net zoals bij de zienswijze, weer met de kerngroep het besluit te gaan analyseren op de technische/maatschappelijke aspecten. Voor de juridische aspecten wordt een advocaat ingeschakeld. Ook de overige overheden binnen het gebied van het winningsplan Westerveld worden van harte uitgenodigd hierbij aan te schuiven.

Mijn voorstel is om op **dinsdag 20 november van 14:00 -17:00uur in het gemeentehuis van Assen** bij elkaar te komen om het besluit ambtelijk te bespreken en te analyseren.

Eventueel is woensdag 21 nov van 9:00-12:00 uur een alternatief mocht je niet kunnen maar dat heeft niet mijn voorkeur.

Graag verneem ik voor morgenmiddag een reactie of dinsdag gaat lukken. Dan stuur ik morgenmiddag de overige overheden via de mail een uitnodiging.

Weeknr	Week	Activiteit
1	15/11	publicatie van instemmingsbesluit
	15-23/11	juridische analyse door advocatenkantoor van Tynaarlo PlasBossinade (gespecialiseerd in aardgaswinning tevens kantoor van de Groningse overheden) in opdracht van Tynaarlo, Aa en Hunze en Assen.
	15-20/11	technische en maatschappelijke analyse door ambtenaren van o.a. Assen, Tynaarlo, Aa en Hunze, Noordenveld en provincie
	20/11	Ambtelijke bespreking analyse (juridisch en maatschappelijk/technische analyse
2	27/11	Resultaten analyse in college
2	28-29-30/11	Overleg bestuurders decentrale overheden binnen gebied Winningsplan Westerveld
3	3-7/12	Overleg met Stop Gaswinning Marsdijk Nu en Dorpsbelangen Loon
	3-7/12	Eventueel opstellen beroepsschrift door Advocatenkantoor
	3-7/12	Opstellen college- en raadsvoorstel
	6-7/12	College- en raadsvoorstel naar B&W
4	11/12	Bespreking college-raadsvoorstel in college
	>11/12	Verzending raadsvoorstel
5	17-21/12	Bespreking in raad 20 december
	21-12	Uiterlijke verzending van een eventueel beroepsschrift

Met vriendelijk groet,

[REDACTED]
Beleidsadviseur gemeente Assen

Team Strategie en Advies

T 0592-36 [REDACTED]

M 06- [REDACTED]

Website: www@assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 15-11-2018 10:00:38

F [REDACTED]
T [REDACTED]
C [REDACTED]

Subject : RE: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

H [REDACTED]

Ik kan zelf dinsdag niet; zou er anders tijd voor vrij maken, maar ik geef toch maar prioriteit aan de promotieplechtigheid van mijn vrouw!
Gezien de tijdsdruk wat mij betreft wel door laten gaan lijkt mij, ik neem aan dat iemand anders het gesprek wel kan leiden.

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: woensdag 14 november 2018 17:50

Aan: [REDACTED]@drenthe.nl; 'Gemeente Tynaarlo' <[REDACTED]@tynaarlo.nl>; [REDACTED]@drenthe.nl; [REDACTED]@aaenhunze.nl' <[REDACTED]@aaenhunze.nl>; [REDACTED]@gemeentenoordenveld.nl' <[REDACTED]@gemeentenoordenveld.nl>

CC: [REDACTED]

Onderwerp: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

Dag allemaal,

Het besluit van het winningsplan Westerveld is nu eindelijk dan toch gepubliceerd!

[REDACTED] en ik hebben het eerdere planningsschema voor Assen nu geactualiseerd (zie hieronder). Ons plan was om, net zoals bij de zienswijze, weer met de kerngroep het besluit te gaan analyseren op de technische/maatschappelijke aspecten. Voor de juridische aspecten wordt een advocaat ingeschakeld. Ook de overige overheden binnen het gebied van het winningsplan Westerveld worden van harte uitgenodigd hierbij aan te schuiven.

Mijn voorstel is om op **dinsdag 20 november van 14:00 -17:00uur in het gemeentehuis van Assen** bij elkaar te komen om het besluit ambtelijk te bespreken en te analyseren.

Eventueel is woensdag 21 nov van 9:00-12:00 uur een alternatief mocht je niet kunnen maar dat heeft niet mijn voorkeur.

Graag verneem ik voor morgenmiddag een reactie of dinsdag gaat lukken. Dan stuur ik morgenmiddag de overige overheden via de mail een uitnodiging.

Weeknr	Week	Activiteit
1	15/11	publicatie van instemmingsbesluit
	15-23/11	juridische analyse door advocatenkantoor van Tynaarlo PlasBossinade (gespecialiseerd in aardgaswinning tevens kantoor van de Groningse overheden) in opdracht van Tynaarlo, Aa en Hunze en Assen.
	15-20/11	technische en maatschappelijke analyse door ambtenaren van o.a. Assen, Tynaarlo, Aa en Hunze, Noordenveld en provincie
	20/11	Ambtelijke bespreking analyse (juridisch en maatschappelijk/technische analyse
2	27/11	Resultaten analyse in college
2	28-29-30/11	Overleg bestuurders decentrale overheden binnen gebied Winningsplan Westerveld
3	3-7/12	Overleg met Stop Gaswinning Marsdijk Nu en Dorpsbelangen Loon
	3-7/12	Eventueel opstellen beroepsschrift door Advocatenkantoor
	3-7/12	Opstellen college- en raadsvoorstel
	6-7/12	College- en raadsvoorstel naar B&W
4	11/12	Bespreking college-raadsvoorstel in college
	>11/12	Verzending raadsvoorstel
5	17-21/12	Bespreking in raad 20 december
	21-12	Uiterlijke verzending van een eventueel beroepsschrift

Met vriendelijk groet,

[REDACTED]
Beleidsadviseur gemeente Assen

Team Strategie en Advies

T 0592-36 [REDACTED]

M 06- [REDACTED]

Website: www@assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Eerste inhoudelijke analyse van het winningsbesluit van de minister van EZK op het Winningsplan Westerveld van de NAM

16 november 2018

Besluit minister

De minister vindt dat er sprake is van voorzetting van een bestaande winning waarbij de kans op lichte tot matige schade erg klein is en daarom stemt hij in met de (voortzetting van) de winning uit het Westerveld-systeem. De minister sluit, op basis van het advies van de Tcbb en het winningsplan van de NAM, niet uit dat bodemtrillingen gevolgen kunnen hebben voor schade aan gebouwen. Dit kan betekenen dat in de nabijheid van een gasveld mogelijk lichte tot matige schade kan optreden aan gebouwen. Zodra het oorzakelijk verband tussen de schade en de gaswinning van de NAM wordt vastgesteld, moet de NAM deze schade vergoeden (artikel 6:177 van het Burgerlijk Wetboek). De minister vindt het niet nodig hiervoor in dit besluit een voorschrift op te nemen.

Ik heb het besluit kort bestudeerd en ik constateer dat:

- Het definitieve besluit dat nu door de minister is genomen nagenoeg gelijk is aan het ontwerp besluit van 1,5 jaar geleden.
- De wijzigingen t.o.v. het ontwerp besluit zijn dat de NAM nu 12 weken krijgt i.p.v. 6 maanden om een seismisch risicobeheerplan bij de minister aan te leveren. Niet duidelijk is of en zo ja waaraan dit plan dan wordt getoetst.
- De NAM nu meer tijd krijgt, (1 jaar i.p.v. 6 maanden) voor het uitvoeren van een 0-meting aan een representatieve selectie van gebouwen in het gebied van Eleveld en Vries -Zuid. Binnen 9 maanden moet de NAM een plan van aanpak hiervoor aan de minister overleggen.

Wat is er met onze bezwaarpunten gedaan?

Risicobeheersysteem: We hebben gevraagd naar een goed onderbouwd risicobeheersysteem als onderdeel van de instemming. De minister vraagt de NAM hiervoor wel een plan op te stellen maar stelt hier geen voorwaarden aan voor de vergunning.

Winningsnelheid: We hebben gevraagd hier eisen over op te nemen. De minister vindt dit niet nodig omdat dat winning in haar eindfase zit en er daardoor sprake is van een relatieve lage drukdaling-snelheid en ziet geen aanleiding om hier aanvullende eisen aan te stellen.

Seismische RisicoAnalyse: We hebben gevraagd deze aan te passen door de toekomstige ontwikkelingen in Assen mee te nemen waardoor deze in een hogere risicocategorie valt. De minister is van mening dat de analyse juist is uitgevoerd en toekomstige ontwikkelingen niet hoeven te worden meegenomen. De winningen blijven daarom in de laagste risicocategorie. Omdat de velden Eleveld en Vries Zuid dicht tegen een hogere categorie aanschurken legt de minister de NAM de verplichting op een risicobeheerplan te overleggen en enkele versnellingsmeters aan te brengen in deze velden maar stelt hier geen voorwaarden aan in de vergunning.

Schaderegeling: We hebben gevraagd om een nadere duiding van het begrip schade, een transparant proces van schademelding en een vlotte, adequate en onafhankelijke afhandeling van schademeldingen.

De minister vindt het niet nodig het begrip schade nader te omschrijven omdat het Burgelijk Wetboek dit voldoende ondervangt. De minister vindt ook dat er sprake moet zijn van een transparant proces en een vlotte afhandeling maar legt de verantwoordelijkheid hiervoor bij de NAM en de decentrale overheden.

In de toelichting verwijst de minister voor een onafhankelijke afhandeling van schademeldingen en vervolgens naar een te formeren deskundige commissie (Commissie mijnbouwschade) waar gedupeerden met mogelijke mijnbouwschade, hun verzoek tot vergoeding daarvan kunnen indienen. Daarbij zal de minister een objectief en transparant schadeprotocol vaststellen dat de commissie een leidraad geeft bij de procedure voor het vormen van een oordeel over de ingediende schadeclaim, over de aanspraak op vergoeding van de schade en over de omvang van het bedrag van de schadevergoeding dat door de mijnbouwonderneming zou moeten worden uitgekeerd. De minister geeft aan zich ervoor in te zetten dat schadeclaims van relatief beperkte omvang ruimhartig zullen worden beoordeeld en snel en efficiënt zullen worden afgehandeld. De minister zal met de mijnbouwondernemingen afspraken maken dat zij aan het oordeel van de Commissie mijnbouwschade committeren en dienovereenkomstig tot betaling zullen overgaan. Dit nog vast te stellen schadeprotocol wordt ook van toepassing op de gaswinning Westerveld. Dit is echter nog niet uitgewerkt en niet als voorschrift in de vergunning opgenomen.

Opname bouwkundige staat: We hebben gevraagd om een onafhankelijke opname (0-meting) van de bouwkundige staat voor te schrijven aan alle gebouwen boven en nabij alle gasvelden in het Westerveld-systeem. De minister stelt dat met een bouwkundige vooropname niet het verband kan worden aangetoond tussen een beving en gebouwschade. Dat kan volgens de minister wel met versnellingsmeters. De minister stelt dat een bouwkundige vooropname wel zinvol kan zijn als er een reëel risico bestaat op schade. Daarom schrijft de minister wel een bouwkundige opname voor in de velden Vries-Zuid en Eleveld voor een representatieve selectie van gebouwen die gevoelig zijn voor bodembeweging.

Omgekeerde bewijslijst: Wij hebben gevraagd om een omgekeerde bewijslast voor onze inwoners net als in Groningen. De minister stelt dat omgekeerde bewijslast in Groningen is ingevoerd vanwege de omvang van het aantal schadegevallen en de gelijksoortigheid ervan. Volgens de minister is dat voor het Winningsplan Westerveld niet het geval en daarom is er volgens de minister dus ook geen sprake van rechtsongelijkheid.

Winning uit put Vries-10: Wij hebben gevraagd de winning uit deze put per direct te stoppen omdat de NAM hiervoor geen vergunning heeft. De minister is van mening dat de winning uit deze put niet hoeft te worden stopgezet omdat deze binnen de bestaande vergunning valt. De put is geboord ter vervanging van een oude put. Uit een nieuwe seismische risicoanalyse blijkt dat de risico's door winning uit deze put niet zijn veranderd.

Date : 16-11-2018 12:12:01

F [REDACTED]
T [REDACTED]

Subject : RE: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

[REDACTED] zal in ieder geval zorgen dat ze haar conclusies aanlevert.

Van: [REDACTED]
 Verzonden: donderdag 15 november 2018 11:20
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: RE: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

Snap ik [REDACTED]

Hoop dat [REDACTED] wel aanwezig kan zijn.

Met vriendelijk groet,

[REDACTED]
 Beleidsadviseur gemeente Assen
 Team Strategie en Advies
 T 0592-36[REDACTED]
 M 06-[REDACTED]
 Website: www@assen.nl

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@drenthe.nl](mailto:[REDACTED]@drenthe.nl)
 Verzonden: donderdag 15 november 2018 10:01
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: RE: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

H [REDACTED]

Ik kan zelf dinsdag niet; zou er anders tijd voor vrij maken, maar ik geef toch maar prioriteit aan de promotieplichtigheid van mijn vrouw!
 Gezien de tijdsdruk wat mij betreft wel door laten gaan lijkt mij, ik neem aan dat iemand anders het gesprek wel kan leiden.

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED] [@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)>
 Verzonden: woensdag 14 november 2018 17:50
 Aan: [REDACTED] [@drenthe.nl](mailto:[REDACTED]@drenthe.nl); 'Gemeente Tynaarlo' <[\[REDACTED\]@tynaarlo.nl](mailto:[REDACTED]@tynaarlo.nl)> [REDACTED] [@drenthe.nl](mailto:[REDACTED]@drenthe.nl); [REDACTED] [@aaenhunze.nl](mailto:[REDACTED]@aaenhunze.nl) <[\[REDACTED\]@aaenhunze.nl](mailto:[REDACTED]@aaenhunze.nl)>; [REDACTED] [@gemeentenoordenveld.nl](mailto:[REDACTED]@gemeentenoordenveld.nl) <[\[REDACTED\]@gemeentenoordenveld.nl](mailto:[REDACTED]@gemeentenoordenveld.nl)>
 CC: [REDACTED] [@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)>
 Onderwerp: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

Dag allemaal,

Het besluit van het winningsplan Westerveld is nu eindelijk dan toch gepubliceerd!

[REDACTED] en ik hebben het eerdere planningschema voor Assen nu geactualiseerd (zie hieronder). Ons plan was om, net zoals bij de zienswijze, weer met de kerngroep het besluit te gaan analyseren op de technische/maatschappelijke aspecten. Voor de juridische aspecten wordt een advocaat ingeschakeld. Ook de overige overheden binnen het gebied van het winningsplan Westerveld worden van harte uitgenodigd hierbij aan te schuiven.

Mijn voorstel is om op **dinsdag 20 november van 14:00 -17:00uur in het gemeentehuis van Assen** bij elkaar te komen om het besluit ambtelijk te bespreken en te analyseren. Eventueel is woensdag 21 nov van 9:00-12:00 uur een alternatief mocht je niet kunnen maar dat heeft niet mijn voorkeur. Graag verneem ik voor morgenmiddag een reactie of dinsdag gaat lukken. Dan stuur ik morgenmiddag de overige overheden via de mail een uitnodiging.

Weeknr	Week	Activiteit
1	15/11	publicatie van instemmingsbesluit
	15-23/11	juridische analyse door advocatenkantoor van Tynaarlo PlasBossinade (gespecialiseerd in aardgaswinning tevens kantoor van de Groningse overheden) in opdracht van Tynaarlo, Aa en Hunze en Assen.
	15-20/11	technische en maatschappelijke analyse door ambtenaren van o.a. Assen, Tynaarlo, Aa en Hunze, Noordenveld en provincie
	20/11	Ambtelijke bespreking analyse (juridisch en maatschappelijk/technische analyse
2	27/11	Resultaten analyse in college
2	28-29-30/11	Overleg bestuurders decentrale overheden binnen gebied Winningsplan Westerveld
3	3-7/12	Overleg met Stop Gaswinning Marsdijk Nu en Dorpsbelangen Loon
	3-7/12	Eventueel opstellen beroepsschrift door Advocatenkantoor
	3-7/12	Opstellen college- en raadsvoorstel
	6-7/12	College- en raadsvoorstel naar B&W
4	11/12	Bespreking college-raadsvoorstel in college
	>11/12	Verzending raadsvoorstel
5	17-21/12	Bespreking in raad 20 december
	21-12	Uiterlijke verzending van een eventueel beroepsschrift

Met vriendelijk groet,

[REDACTED]
 Beleidsadviseur gemeente Assen
 Team Strategie en Advies
 T 0592-36[REDACTED]
 M 06-[REDACTED]
 Website: www@assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 15-11-2018 11:28:58

F

To : " " @assen.nl, " " @drenthe.nl, "Gemeente Tynaarlo" @tynaarlo.nl, " " @drenthe.nl" " @drenthe.nl, " " @gemeentennoordenveld.nl" " " @gemeentennoordenveld.nl

C

Subject : RE: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

Hoi , allen,

Prima actie en conceptvoorstel. Ik heb beide dat gereserveerd.

Een paar opmerkingen bij het planningschema (hieronder):

- Eerder is met kortgesloten dat Noordenveld meedoet in de opdracht aan PlasBossinade
- Graag uitrijdkaarten voor de parkeergarage en anders wat mij betreft overleglocatie provinciehuis of gemeentehuis Tynaarlo.

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
 Gemeente Aa en Hunze
 Postbus 93 • 9460 AB Gielen
 Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gielen
www.aaenhunze.nl
 Telefoon algemeen: 14 0592
 Telefoon direct: (0592)
 Mobiel (geen voicemail): +316

Van: " " "

Verzonden: woensdag 14 november 2018 17:50

Aan: " " ; 'Gemeente Tynaarlo'; " " @drenthe.nl; " " ; " " @gemeentennoordenveld.nl"

CC: " " "

Onderwerp: opzet proces besluit EZK winningsplan Westerveld

Dag allemaal,

Het besluit van het winningsplan Westerveld is nu eindelijk dan toch gepubliceerd!

En ik hebben het eerdere planningschema voor Assen nu geactualiseerd (zie hieronder). Ons plan was om, net zoals bij de zienswijze, weer met de kerngroep het besluit te gaan analyseren op de technische/maatschappelijke aspecten. Voor de juridische aspecten wordt een advocaat ingeschakeld. Ook de overige overheden binnen het gebied van het winningsplan Westerveld worden van harte uitgenodigd hierbij aan te schuiven.

Mijn voorstel is om op **dinsdag 20 november van 14:00 -17:00uur in het gemeentehuis van Assen** bij elkaar te komen om het besluit ambtelijk te bespreken en te analyseren.

Eventueel is woensdag 21 nov van 9:00-12:00 uur een alternatief mocht je niet kunnen maar dat heeft niet mijn voorkeur.

Graag verneem ik voor morgenmiddag een reactie of dinsdag gaat lukken. Dan stuur ik morgenmiddag de overige overheden via de mail een uitnodiging.

Weeknr	Week	Activiteit	Communicatielij
1	15/11	publicatie van instemmingsbesluit	
	15-23/11	juridische analyse door advocatenkantoor van Tynaarlo PlasBossinade (gespecialiseerd in aardgaswinning tevens kantoor van de Groningse overheden) in opdracht van Tynaarlo, Aa en Hunze Noordenveld en Assen.	Alle bestuurders: Wij hebben kennisgenomen van het besluit en gaan het bestuderen
	15-20/11	technische en maatschappelijke analyse door ambtenaren van o.a. Assen, Tynaarlo, Aa en Hunze, Noordenveld en provincie	
	20/11	Ambtelijke bespreking analyse (juridisch en maatschappelijk/technische analyse	
2	27/11	Resultaten analyse in college	
2	28-29-30/11	Overleg bestuurders decentrale overheden binnen gebied Winningsplan Westerveld	pm
3	3-7/12	Overleg met Stop Gaswinning Marsdijk Nu en Dorpsbelangen Loon	
	3-7/12	Eventueel opstellen beroepsschrift door Advocatenkantoor	
	3-7/12	Opstellen college- en raadsvoorstel	
	6-7/12	College- en raadsvoorstel naar B&W	
4	11/12	Bespreking college-raadsvoorstel in college	pm
	>11/12	Verzending raadsvoorstel	
5	17-21/12	Bespreking in raad 20 december Assen (Aa en Hunze pm)	
	21-12	Uiterlijke verzending van een eventueel beroepsschrift	pm

Met vriendelijk groet,

Beleidsadviseur gemeente Assen
 Team Strategie en Advies
 T 0592-36
 M 06-
 Website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 17-5-2017 15:56:24

F

T

Subject : RE: opzette communicatie zienswijze gaswinning westerveld

Dank!

Met vriendelijke groeten,

Beleidspecialist

Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

T 0592 - 36

M 06-

E @assen.nl

website: www.assen.nl

Van:

Verzonden: woensdag 17 mei 2017 14:40

Aan:

CC:

Onderwerp: FW: opzette communicatie zienswijze gaswinning westerveld

Hoi ,

Zie hieronder onze bijdrage voor hoofdstuk 5 communicatie.
Succes morgen met de redactieslag en het overleg met de advocaat.

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
Telefoon algemeen: 14 0592
Telefoon direct: (0592)

5 COMMUNICATIE

Inwoners in het gebied dat het winningsplan Westerveld bestrijkt, hebben aangegeven zorgen te hebben over hun veiligheid en over eventuele schade aan hun eigendommen. Duidelijk is daarmee dat het maatschappelijk draagvlak voor gaswinning in Drenthe, onder druk staat.

In het omgevingsmanagement is communicatie gericht op de beleving van inwoners een essentieel onderdeel. Dat is tevens uw visie, zoals u aangeeft in de brief aan de Tweede Kamer van 1 februari 2016*). Uw uitgangspunten daarbij zijn:

1. Samenbinden van belanghebbenden
2. Betrek de omgeving zo vroeg mogelijk
3. Transparantie en vertrouwen
4. Omgevingsmanagement is een gezamenlijke verantwoordelijkheid
5. Maatwerk

In de Nieuwe Mijnbouwwet is aangegeven dat in belang van het inwonerperspectief nieuwe winningsplannen beter leesbaar moeten zijn voor inwoners en decentrale overheden.

Deze bovenstaande uitgangspunten en visie zien we terug in het ontwerp instemmingsbesluit waarin u aangeeft dat u zorgvuldige en publieksvriendelijke communicatie wilt borgen. U geeft aan dat uw ministerie werkt aan een maatschappelijke licentie en een publieksvriendelijke oplegger. Tegelijkertijd constateren we deze niet concreet toegepast zijn en dat u verwijst naar een drietal (traditionele) inloophijeenkomsten voor inwoners.

Daarmee komen we tot de conclusie dat het voornemen om te komen tot transparante en consistente communicatie nog onvoldoende tot zijn recht komt in het ontwerp instemmingsbesluit. Omdat wij als lokale overheden de belangen dienen van onze inwoners, moeten wij u er alsnog op wijzen dat NAM en het ministerie van EZ zorgvuldiger en publieksvriendelijker moeten communiceren met de burgers dan tot nu toe gebeurt. Het verhelderen van rollen, taken en verantwoordelijkheden op dit gebied en hier uitvoering aan geven, is wat vooralsnog ontbreekt.

Met vriendelijke groet,

Communicatieadviseur
Gemeente Aa en Hunze

Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl • [@aaenhunze](https://www.facebook.com/aaenhunze) • [facebook.nl/aaenhunze](https://www.facebook.com/aaenhunze)
Telefoon direct: (0592) • Mobiel: (06)
Telefoon algemeen: 14 0592

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 7-12-2016 11:07:23

16.948

F [REDACTED]
To : "[REDACTED]@drenthe.nl", "[REDACTED]@assen.nl"
Subject : RE: overleg casco advies winningsplan Westerveld: 15 december 9.00 uur Gemeenhuis Tynaarlo te Vries, kamer 142

OK, ik heb de grensoverheden ook geïnformeerd over de data: leek, ooststellingwerf, fryslân en waterschappen fryslân en hunze en aa's

---

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 7 december 2016 8:35
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: overleg casco advies winningsplan Westerveld: 15 december 9.00 uur Gemeenhuis Tynaarlo te Vries, kamer 142

Alles prima.

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 6 december 2016 16:17
Aan: [REDACTED]@assen.nl [REDACTED]
Onderwerp: overleg casco advies winningsplan Westerveld: 15 december 9.00 uur Gemeenhuis Tynaarlo te Vries, kamer 142

Hoi [REDACTED] en [REDACTED],

Zal ik volgende week donderdag weer bij de sessie zij als technisch voorzitter?
En zullen we dan aankomst doen vanaf 9.00 uur en beginnen om 9.30 uur?
Graag jullie mening over genodigden, zie vraag onderaan.

Groet, [REDACTED]

Uit de uitnodiging via de datumprikker komt het volgende beeld van aanwezigheid:

[REDACTED], provincie Drenthe
[REDACTED] gemeente Assen
[REDACTED] gemeente Tynaarlo
[REDACTED], provincie Groningen
[REDACTED], waterschap Drents Overijsselse Delta
[REDACTED] gemeente Aa en Hunze (vanaf 9.30 uur)
([REDACTED] gaf 1 december aan dat haar inbreng toen eindigde)

Afwezig:
[REDACTED], provincie Drenthe
[REDACTED], gemeente Noordenveld
[REDACTED], waterschap Noorderzijlvest
[REDACTED], gemeente Midden-Drenthe
[REDACTED], provincie Groningen heeft niet gereageerd

De volgende personen stonden eerder op de maillijst maar heb ik er af gehaald:
[REDACTED] (Westerveld), [REDACTED] (Emmen), [REDACTED] (De Wolden en Hoogeveen), [REDACTED] (Coevorden) omdat het winningsplan Westerveld geen betrekking heeft op hun gemeente.

En [REDACTED] van waterschap Noorderzijlvest omdat zijn collega [REDACTED] betrokken is bij dit winningsplan.
[REDACTED], waterschap Vechtstromen omdat het winningsplan Westerveld volgens mij geen betrekking heeft op dit waterschap.

De volgende personen/organisaties moeten denk ik nog genodigd worden:

- [REDACTED], Hunze en Aa's (is volgens mij contactpersoon; [REDACTED] was er op 1 december niet en reageert nog niet)
- ???, Gemeente Leek (andere grensgemeenten?) Wie???
- [REDACTED], communicatie Aa en Hunze ??

Zijn de verwijderingen en toevoegingen terecht? Graag advies.

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@tynaarlo.nl](mailto:[REDACTED]@tynaarlo.nl)
Verzonden: donderdag 1 december 2016 13:57
Aan: [REDACTED]@aaenhunze.nl'; [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl'; [REDACTED]; [REDACTED]@hunzeenaas.nl'; [REDACTED]@groningen.nl'; [REDACTED]
Onderwerp: overleg casco advies winningsplan Westerveld: 15 december 9.00 uur Gemeenhuis Tynaarlo te Vries, kamer 142

Er is door mij een kamer gereserveerd op donderdag 15 december hier in het gemeentehuis in Vries.
Tot dan!

Van: [REDACTED] [mailto:\[REDACTED\]@drenthe.nl](mailto:[REDACTED]@drenthe.nl)
Verzonden: dinsdag 29 november 2016 15:56
Aan: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
Onderwerp: RE: casco advies winningsplan Westerveld: bespreking 1 december 9.00 uur Gemeenhuis Assen projectkamer 3.15

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 29 november 2016 15:55
Aan: [REDACTED]@aaenhunze.nl'; [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl'; [REDACTED]@tynaarlo.nl'; [REDACTED]@hunzeenaas.nl'; [REDACTED]
CC: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
[REDACTED]@dewoldenhoogeveen.nl'; [REDACTED]@gemeentewesterveld.nl'; [REDACTED]@noorderzijlvest.nl'; [REDACTED]@coevorden.nl'; 'advies@noorderzijlvest.nl'; [REDACTED]@middendrenthe.nl'
Onderwerp: casco advies winningsplan Westerveld: bespreking 1 december 9.00 uur Gemeenhuis Assen projectkamer 3.15

Dag collega's,

We vergaderen donderdagmorgen in het gemeentehuis van Assen.
Dus niet in het provinciehuis want de vergaderkamers zijn bezet, maar gelukkig biedt gemeente Assen ons onderdak!
En we vergaderen tot uiterlijk 11 uur en niet tot 12 uur, want er is een vervolgbespreking op 15 december van 9 tot 12 uur.
In overleg met [REDACTED] en [REDACTED] stel ik voor dat ik de rol van technisch voorzitter op mij neem.

Vandaar dat ik deze mail aan jullie stuur, met dank voor de voorbereiding door ■■■, die datum, agenda, stukken en locatie regelde.
Ik stuur dit aan de mij bekende deelnemers op het lijstje dat ik heb bijgevoegd en CC aan de overige door ■■■ genodigden via de datumprikker.
Het lijkt mij handig dat duidelijk is wie er per organisatie contactpersoon voor mijnbouwactiviteiten is en daarom maak ik een overzicht daarvan.
Het voorbeeld van het advies winningsplan Groningen mail ik afzonderlijk aan de deelnemers i.v.m. de omvang.
Tot donderdag!

Groet,

■■■■■

Date : 7-12-2016 11:47:48

16.949

F

T

Subject : RE: overleg casco advies winningsplan Westerveld: 15 december 9.00 uur Gemeenhuis Tynaarlo te Vries, kamer 142

Prima

Alleen @leek.nl wil nog aansluiten. Van Hunze en Aa's heb ik niks meer vernomen.

Met vriendelijke groeten,

Beleidsspecialist

Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

T 0592 - 36

M 06-

E @assen.nl

website: www.assen.nl

Van:

Verzonden: dinsdag 6 december 2016 16:17

Aan:

Onderwerp: overleg casco advies winningsplan Westerveld: 15 december 9.00 uur Gemeenhuis Tynaarlo te Vries, kamer 142

Hoi en ,

Zal ik volgende week donderdag weer bij de sessie zij als technisch voorzitter?

En zullen we dan aankomst doen vanaf 9.00 uur en beginnen om 9.30 uur?

Graag jullie mening over genodigden, zie vraag onderaan.

Groet,

Uit de uitnodiging via de datumprikker komt het volgende beeld van aanwezigheid:

, provincie Drenthe

, gemeente Assen

, gemeente Tynaarlo

, provincie Groningen

, waterschap Drents Overijsselse Delta

, gemeente Aa en Hunze (vanaf 9.30 uur)

(gaf 1 december aan dat haar inbreng toen eindigde)

Afwezig:

, provincie Drenthe

, gemeente Noordenveld

, waterschap Noorderzijlvest

, gemeente Midden-Drenthe

, provincie Groningen heeft niet gereageerd

De volgende personen stonden eerder op de maillijst maar heb ik er af gehaald:

(Westerveld), (Emmen), (De Wolden en Hoogeveen), (Coevorden) omdat het winningsplan Westerveld geen betrekking heeft op hun gemeente.

En van waterschap Noorderzijlvest omdat zijn collega betrokken is bij dit winningsplan.

waterschap Vechtstromen omdat het winningsplan Westerveld volgens mij geen betrekking heeft op dit waterschap.

De volgende personen/organisaties moeten denk ik nog genodigd worden:

- , Hunze en Aa's (is volgens mij contactpersoon; was er op 1 december niet en reageert nog niet)
- ???, Gemeente Leek (andere grensgemeenten?) Wie???
- , communicatie Aa en Hunze ??

Zijn de verwijderingen en toevoegingen terecht? Graag advies.

Van: @tynaarlo.nl

Verzonden: donderdag 1 december 2016 13:57

Aan: @aaenhunze.nl'; @GemeenteNoordenveld.nl'; @aaenhunze.nl'; @hunzeenaas.nl'; @ groningen.nl';

Onderwerp: overleg casco advies winningsplan Westerveld: 15 december 9.00 uur Gemeenhuis Tynaarlo te Vries, kamer 142

Er is door mij een kamer gereserveerd op donderdag 15 december hier in het gemeentehuis in Vries.

Tot dan!

Van: @drenthe.nl

Verzonden: dinsdag 29 november 2016 15:56

Aan:

Onderwerp: RE: casco advies winningsplan Westerveld: bespreking 1 december 9.00 uur Gemeenhuis Assen projectkamer 3.15

Van:

Verzonden: dinsdag 29 november 2016 15:55

Aan: @aaenhunze.nl'; @GemeenteNoordenveld.nl'; @aaenhunze.nl'; @tynaarlo.nl'; @hunzeenaas.nl';

CC: [redacted]@provinciegroningen.nl'; [redacted]@provinciegroningen.nl'; [redacted]@middendrenthe.nl'; [redacted]@emmen.nl'; [redacted]@vechtstromen.nl'; [redacted]@dewoldenhoogeveen.nl'; [redacted]@gemeentewesterveld.nl'; [redacted]@noorderzijvest.nl'; [redacted]@coevorden.nl'; 'advies@noorderzijvest.nl'; [redacted]@middendrenthe.nl'
Onderwerp: casco advies winningsplan Westerveld: bespreking 1 december 9.00 uur Gemeenhuis Assen projectkamer 3.15

Dag collega's,

We vergaderen donderdagmorgen in het gemeentehuis van Assen.

Dus niet in het provinciehuis want de vergaderkamers zijn bezet, maar gelukkig biedt gemeente Assen ons onderdak!

En we vergaderen tot uiterlijk 11 uur en niet tot 12 uur, want er is een vervolgbespreking op 15 december van 9 tot 12 uur.

In overleg met Eric en Debbie stel ik voor dat ik de rol van technisch voorzitter op mij neem.

Vandaar dat ik deze mail aan jullie stuur, met dank voor de voorbereiding door [redacted], die datum, agenda, stukken en locatie regelde.

Ik stuur dit aan de mij bekende deelnemers op het lijstje dat ik heb bijgevoegd en CC aan de overige door [redacted] genodigden via de datumprikker.

Het lijkt mij handig dat duidelijk is wie er per organisatie contactpersoon voor mijnbouwactiviteiten is en daarom maak ik een overzicht daarvan.

Het voorbeeld van het advies winningsplan Groningen mail ik afzonderlijk aan de deelnemers i.v.m. de omvang.

Tot donderdag!

Groet,

[redacted]

Date : 8-12-2016 16:04:44

F

To : "██████████@drenthe.nl", "██████████@assen.nl", "██████████@drenthe.nl", "██████████@tynaarlo.nl"
 "██████████@tynaarlo.nl", "██████████@wdodelta.nl", "██████████@provinciegroningen.nl" "██████████@provinciegroningen.nl",
 "██████████@leek.nl" "██████████@leek.nl"
 Cc : "██████████@fryslan.frl", "██████████@GemeenteNoordenveld.nl" "██████████@GemeenteNoordenveld.nl", "██████████
 "██████████@noorderzijvest.nl", "advies@noorderzijvest.nl" advies@noorderzijvest.nl, "██████████@middendrenthe.nl" "██████████ middendrenthe.nl,
 "██████████@provinciegroningen.nl" "██████████@provinciegroningen.nl", "██████████@ooststellingwerf.nl" "██████████@ooststellingwerf.nl,
 "██████████@weterskipfryslan.nl" "██████████@weterskipfryslan.nl", "██████████@hunzeenaas.nl" "██████████@hunzeenaas.nl", "██████████@aaenhunze.nl,
 "██████████@groningen.nl" "██████████@groningen.nl"

Subject : RE: overleg gezamenlijk advies winningsplan Westerveld: 15 december 9.00 uur Gemeenhuis Tynaarlo te Vries, kamer 142

Attachment : zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Groningenveld bijlage zienswijze.docx;Nota van Antwoord zienswijzen ontwerp-instemmingsbesluit Groningenveld_def_0.pdf;image001.jpg;

Collega's,

Eerder hebben wij het casco-advies op het winningsplan Groningenveld als voorbeeld gekregen.

Bij het opstellen van ons casco-advies kan de "casco-zienswijze en de reactienota van EZ helpen.

Vervolgargumenten en het

Daarom bij deze gedeeld

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
 Gemeente Aa en Hunze
 Postbus 93 • 9460 AB Gieten
 Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
 Telefoon algemeen: 14 0592
 Telefoon direct: (0592) ██████████

Van: ██████████
 Verzonden: woensdag 7 december 2016 14:11

Aan: ██████████
 CC: "██████████@GemeenteNoordenveld.nl"; "██████████"; 'advies@noorderzijvest.nl'; "██████████@middendrenthe.nl"; "██████████@provinciegroningen.nl";
 "██████████@ooststellingwerf.nl"; "██████████@weterskipfryslan.nl"; "██████████@hunzeenaas.nl"; ██████████
 Onderwerp: overleg gezamenlijk advies winningsplan Westerveld: 15 december 9.00 uur Gemeenhuis Tynaarlo te Vries, kamer 142

Goedemiddag,

Op 3 oktober overlegden we over gezamenlijke advisering Winningsplan Westerveld en op 1 december was er een vervolgbespreking, zie verslag.

Schrijvers van onderdelen overleggen vrijdag 9 december om 10.30 uur in De Zevenhof, Zevenhoeksweg 6, Zwiggelte.

██████████ maakte alvast bijgevoegd raamwerk en de schrijvers mailen concepttekst vóór 15 december aan iedereen.

We bespreken de inhoud op 15 december 2016 's morgens in het gemeentehuis van Tynaarlo te Vries in kamer 142.

De ontvangst is vanaf 9.00 uur en ik stel voor dat we vergaderen van 9.30 tot 12.00 uur.

Ik stuur deze mail ook aan wie aangaf aanwezig te willen zijn en CC aan de mij bekende overige contactpersonen en aan wie zich hebben afgemeld.

Uiteraard is een ieder van harte welkom. Op dit moment zijn de onderstaande deelnemers bij mij bekend:

██████████, provincie Drenthe
 ██████████, gemeente Assen
 ██████████, gemeente Tynaarlo
 ██████████, provincie Groningen
 ██████████, waterschap Drents Overijsselse Delta
 ██████████, gemeente Aa en Hunze
 ██████████, gemeente Leek

De rol van voorzitter wil ik wel weer op mij nemen.

Bijgevoegd is een voorstel voor de agenda.

Met vriendelijke groet,

██████████
 Beleidsmedewerker

Team Milieu, Bodem en Energie
 Aanwezig: ██████████
 t (0592) ██████████ | @██████████@drenthe.nl

Provincie Drenthe
 Westerbrink 1
 Postbus 122
 9400 AC Assen
 T (0592) 36 55 55
www.drenthe.nl

Van: ██████████
 Verzonden: dinsdag 29 november 2016 15:55
 Aan: "██████████@aaenhunze.nl"; "██████████@GemeenteNoordenveld.nl"; "██████████@tynaarlo.nl"; "██████████@hunzeenaas.nl";

CC: "██████████@provinciegroningen.nl"; "██████████@provinciegroningen.nl"; "██████████@middendrenthe.nl"; "██████████@emmen.nl"; "██████████@vechtstromen.nl";
 "██████████@dewoldenhoogeveen.nl"; "██████████@gemeentewesterveld.nl"; "██████████@noorderzijvest.nl"; "██████████@coevorden.nl"; 'advies@noorderzijvest.nl'; "██████████@middendrenthe.nl"
 Onderwerp: casco advies winningsplan Westerveld: bespreking 1 december 9.00 uur Gemeenhuis Assen projectkamer 3.15

Dag collega's,

We vergaderen donderdagmorgen in het gemeentehuis van Assen.

Dus niet in het provinciehuis want de vergaderkamers zijn bezet, maar gelukkig biedt gemeente Assen ons onderdak!

En we vergaderen tot uiterlijk 11 uur en niet tot 12 uur, want er is een vervolgbespreking op 15 december van 9 tot 12 uur.

In overleg met [REDACTED] en [REDACTED] stel ik voor dat ik de rol van technisch voorzitter op mij neem.

Vandaar dat ik deze mail aan jullie stuur, met dank voor de voorbereiding door [REDACTED], die datum, agenda, stukken en locatie regelde.

Ik stuur dit aan de mij bekende deelnemers op het lijstje dat ik heb bijgevoegd en CC aan de overige door [REDACTED] genodigden via de datumprikker.

Het lijkt mij handig dat duidelijk is wie er per organisatie contactpersoon voor mijnbouwactiviteiten is en daarom maak ik een overzicht daarvan.

Het voorbeeld van het advies winningsplan Groningen mail ik afzonderlijk aan de deelnemers i.v.m. de omvang.

Tot donderdag!

Groet,

[REDACTED]

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit
winningsplan Groningenveld
d.d. 30 juni 2016

Definitief

26 juli 2016

Inhoud

Inleiding.....	3
1. Productieniveau	4
2. Ondergrond.....	5
3. Termijn instemming	6
4. Leveringszekerheid	8
5. Veiligheid.....	9
6. Maatschappelijke impact en leefbaarheid	12
7. Schade.....	16
8. Versterking	18
9. Voorschriften en beperkingenbesluit	19

Inleiding

Op 30 juni 2016 heeft u het ontwerp-instemmingsbesluit op het winningsplan Groningenveld gepubliceerd. Het verder terugbrengen van de jaarlijkse hoeveelheid aardgas dat uit het Groningenveld gewonnen mag worden, zien wij weliswaar als een stap in de goede richting maar achten wij voor een periode van vijf jaar, te lang. Hoewel in de afgelopen periode meer aandacht is gekomen voor de veiligheid en het welzijn van onze inwoners, menen wij nog steeds te moeten aandringen om de positie van de inwoners centraal te stellen. Vanwege de zorgen die wij hebben over de directe en indirecte gevolgen van de gaswinning op het leven van de inwoners van het gebied, dienen wij deze zienswijze in op uw ontwerp-instemmingsbesluit.

Wij vinden dat in het ontwerp-instemmingsbesluit dat nu voorligt nog onvoldoende sprake is van een veilige en verantwoorde gaswinning. In uw afweging zijn de effecten van de gaswinning in het gebied onvoldoende meegenomen. Onder deze effecten verstaan wij de directe en indirecte gevolgen zoals veiligheid en schade, onveiligheidsgevoel, leefbaarheid en economie. Met dit instemmingsbesluit komt u niet tegemoet aan het door u omarmde advies van de Onderzoekraad voor de Veiligheid (OVV) dat aangeeft dat het burgerperspectief structureel en herkenbaar moet worden meegewogen in de besluitvorming. In uw ontwerp-instemmingsbesluit geeft u aan de verschillende adviezen zoveel mogelijk te hebben meegenomen. Uw besluit baseert zich echter voornamelijk op het advies van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM). Dit advies is conform de wettelijk voorschriften opgesteld en gaat daarmee inhoudelijk voorbij aan de maatschappelijke effecten, die volgens SodM wel nadrukkelijk meegewogen dienen te worden. Onze adviezen op het winningsplan zien wij onvoldoende terug in uw ontwerp-instemmingsbesluit. Wij hebben u geadviseerd om niet in te stemmen met het winningsplan en subsidiair een zo laag mogelijk niveau van gaswinning vast te stellen. Wij hebben dit advies uitgebreid gemotiveerd. We constateren dat u in het ontwerp-instemmingsbesluit afwijkt van dit advies. Hoewel de bevoegdheid om af te wijken niet wordt betwist, bevat het besluit onvoldoende motivering voor deze afwijking. Wij sluiten het door ons afgegeven advies bij deze zienswijze opdat u afwijkingen hiervan in uw definitieve besluit kunt motiveren.

In uw ontwerp-instemmingsbesluit neemt u ook veel adviezen die zijn uitgebracht door overige adviseurs (zoals Tcbb en SodM) niet over. U wijkt ook van deze adviezen af, zonder de redenen voor die afwijking in de motivering van uw ontwerp-instemmingsbesluit te vermelden. Daarmee handelt u in strijd met art. 3:50 Awb. Wij verzoeken u overeenkomstig dit artikel voor elk advies(onderdeel) van een adviseur dat u niet opvolgt aan te geven waarom u dit naast zich neerlegt.

In deze zienswijze geven wij aan hoe u naar onze mening uw ontwerp-instemmingsbesluit dient aan te passen. Wij onderbouwen dit per thema. Onze zienswijze is gericht op het ontwerp-instemmingsbesluit, zoals dat is gepubliceerd waarbij paragraaf 1 t/m 8, zoals wij uit de leeswijzer afleiden, integraal onderdeel uitmaakt van het besluit zoals verwoord in paragraaf 9.

Deze zienswijze wordt zowel naar voren gebracht door het college van burgemeester en wethouders, als door de gemeenteraad en de gemeente als rechtspersoon.

Wij vertrouwen erop dat u onze zienswijze behandelt conform de relevante bepalingen van de Algemene wet bestuursrecht en de overwegingen uit onze zienswijze transparant meeweegt in uw definitieve instemmingsbesluit.

1. Productieniveau

Dalende lijn

In het Nationaal Bestuurlijk overleg van 15 december 2015, voorafgaande aan de vaststelling van het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG), heeft u aan de twaalf aardbevingsgemeenten en de provincie aangegeven te willen werken aan een dalende lijn in de gaswinning en perspectief op alternatieven. Wij zien in uw ontwerp-instemmingsbesluit geen doorgaande dalende lijn en evenmin een perspectief op alternatieven (waaronder een versnelde afbouw van leveranties aan het buitenland en conversiemogelijkheden).

Grote gemene deler van de adviezen die aan u zijn uitgebracht is dat een vermindering van de gasproductie leidt tot minder (ernstige) bevingen. NAM noemt in haar winningsplan vermindering van de gasproductie wel als maatregel die bodembeweging kan voorkomen of beperken, maar past deze maatregel in het winningsplan niet toe (kennelijk vanuit de NAM-gedachte dat genezen beter is dan voorkomen, hetgeen natuurlijk in zijn algemeenheid niet juist is en in strijd met de Mijnbouwwet (Mbw) en het Mijnbouwbesluit (Mbb) en in strijd met de uitspraak van de Raad van State van 18 november 2015). Daarom dient u primair vanwege strijd met art. 24 lid 1 sub r Mbb (de maatregel om bodembeweging te voorkomen en te beperken, namelijk vermindering van de gasproductie wordt in het winningsplan niet toegepast) instemming te onthouden, maar in ieder geval subsidiair bij instemming met het winningsplan een dalend productieniveau voor te schrijven.

Wij vinden dat u:

1. uw toezegging gestand moet doen en een doorgaand dalend productieniveau moet vaststellen, hetgeen juridisch aansluit bij ons advies om primair niet in te stemmen met het winningsplan en subsidiair bij instemming een dalend productieniveau moet vaststellen.

Veilige en verantwoorde winning

In uw ontwerp-instemmingsbesluit stelt u een productieniveau van 24 bcm vast voor de komende jaren. Wij zien dit als een belangrijke eerste stap naar het (verder) beperken van de nadelige gevolgen van de gaswinning. Wij hebben echter ook geconstateerd dat de motivering voor dit productieniveau op verschillende gedachten geënt is.

- U stelt vast dat de aanvraag van NAM voor een maximaal productieniveau van 27 bcm niet gevolgd kan worden omdat NAM voor de borging van veiligheid en het voorkomen van schade teveel verwacht van de mitigerende maatregelen.
- SodM stelt juist dat het productieniveau van 27 bcm niet houdbaar is omdat de resultaten van de risicoberekeningen geen solide basis vormen voor het vaststellen van een verantwoord plafond.
- Tegelijk adviseert SodM een maximaal niveau dat gebaseerd is op dezelfde berekeningen (van NAM), althans op een speculatieve interpolatie in het model van NAM.
- De Mijnraad stelt dat nog geen harde conclusies getrokken kunnen worden uit de berekeningen die ten grondslag liggen aan het advies van SodM. Alleen SodM adviseert echter uiteindelijk over het vast te stellen maximale productieniveau van 24 bcm.
- De overige adviseurs wagen zich niet aan een concreet niveau.

Wij constateren op grond van bovenstaande dat het maximale productieniveau van 24 bcm niet consistent is onderbouwd.

Evenals SodM hebben we in ons advies geconstateerd dat het winningsplan omissies bevat en de berekeningen grote onzekerheden. Juist omdat dit omissies en onzekerheden zijn in wettelijk bepaalde onderdelen van het winningsplan en op cruciale punten in het plan, verwachten wij daarvan de consequenties terug te zien in het ontwerp-instemmingsbesluit hetgeen echter niet het geval is. De voorschriften en beperkingen die u nodig heeft om tot een rechtmatig instemmingsbesluit te komen, maken duidelijk dat het winningsplan van NAM op zichzelf onvoldoende is om instemming te verlenen. Dit blijkt uit alle voorschriften en beperkingen die u opneemt in uw ontwerp-instemmingsbesluit.

Wij vinden dat u:

2. tot een zo laag mogelijk en doorgaand dalend productieniveau moet besluiten omdat nog allerm minst duidelijk is of het niveau van 24 bcm leidt tot een veilige en verantwoorde winning;
3. daarbij het voorzorgprincipe Better Safe than Sorry moet hanteren.

Incidentele verhoging

De mogelijke incidentele verhoging van het productieplafond met 6 bcm per jaar in een koud jaar en daar bovenop nog 1,5 bcm per jaar ten gevolge van technische omstandigheden is zeer veel. Dit kan oplopen tot een fluctuatie in de productie van meer dan 30% in de jaarproductie. Dit is tegenstrijdig met het advies van SodM die adviseert om fluctuaties zoveel mogelijk te vermijden en in alle gevallen de productie lager dan 27 bcm te houden. Deze grote marge in de productie bij specifieke omstandigheden zal niet gemakkelijk geleidelijk te produceren zijn, met mogelijke grote consequenties voor het seismisch risico.

Wij vinden dat u:

4. in uw besluit moet opnemen dat het maximale productieniveau te allen tijde onder 27 bcm moet worden gehouden, zodat u op dit punt het advies van SodM overneemt.

Verdeling clusters

De huidige verdeling in clusters blijft gehandhaafd en wordt proportioneel over de regio's verdeeld met uitzondering van de regio's Loppersum en Eemskanaal; de productie in deze clusters blijft laag. De productie uit het cluster Loppersum kan wel hoger worden als dit vanuit leveringszekerheid noodzakelijk is. SodM adviseert een optimale op risico's gebaseerde clusterverdeling in de modelberekeningen van NAM op te laten nemen.

Wij zijn overigens van mening dat u de informatie uit artikel 3, lid 3 op moet laten nemen in de jaarlijkse rapportage uit artikel 2, lid 3 zodat in een overzicht duidelijk wordt hoeveel en waar er in dat gasjaar is geproduceerd.

Het is ons niet duidelijk wat uw handelingsperspectief is als blijkt dat een optimalere clusterverdeling mogelijk is en op welke wijze u de decentrale overheden betreft bij een besluit over een gewijzigde verdeling over de clusters.

Wij vinden dat u:

5. het handelingsperspectief tot een optimalere clusterverdeling in uw besluit moet opnemen;
6. vanuit het oogpunt van lokale betrokkenheid moet besluiten om de decentrale overheden hierin een adviserende rol te geven;
7. de informatie uit artikel 3, lid 3 op moet laten nemen in de jaarlijkse rapportage uit artikel 2, lid 3.

2. Ondergrond

Onzekerheden

U geeft in uw ontwerp-instemmingsbesluit aan: *“Dit betekent niet dat er nu over de ondergrondse processen -noch over het tegemoet komen aan de gevolgen daarvan- volledige duidelijkheid is. Deze onvermijdelijke onzekerheid (inherent aan wetenschappelijk onderzoek) ...”*. We begrijpen dat dergelijke wetenschappelijke onderzoeken altijd gepaard gaan met bepaalde onzekerheden. Echter uit de voortschrijdende inzichten van de afgelopen drie jaar blijkt dat de stappen die gemaakt moeten worden nog erg groot zijn en laten zien dat het onderzoek nog in de kinderschoenen staat. De berekening van de dreiging bevat nog erg grote onzekerheden en het kan ook, volgens de Scientific Advisory Committee (SAC) niet uitgesloten worden dat er nog andere fouten in de NAM-modellen aanwezig zijn. Deze berekeningen en de inherente grote onzekerheden werken vervolgens door in de risicoberekeningen. Deze risicoberekeningen zijn vervolgens ook weer omgeven door grote onzekerheden.

We worden nu geconfronteerd met twee hypothesen: die van NAM en die van SodM. De Tcbb geeft duidelijk aan dat ten aanzien van het winningsplan van NAM de relatie tussen gaswinning en seismiciteit onvoldoende is aangetoond. De Mijnraad voegt daaraan toe dat ook de hypothese van SodM onvoldoende bewezen is. Wij concluderen dat de hypothesen tegenstrijdig zijn en nog niet bewezen.

Wij vinden uw conclusie dat u met dit besluit tot een veilig niveau van winning komt op basis van deze twee tegenstrijdige en niet bewezen hypothesen, niet voldoende onderbouwd. Te meer omdat wij ook van mening zijn dat de adviezen van de decentrale overheden die wij vanuit onze lokale invalshoek hebben gegeven, onvoldoende zijn meegewogen in uw besluit.

Nadere eisen onderzoeken

U geeft in uw voorwaarden (artikelen 5, lid 2 en 6) aan dat NAM op 1 november 2016 een aantal deelresultaten moet leveren. Dit betreft de ontwikkelingen in de seismiciteit, voorgestelde beheersmaatregelen en een actueel bodemdalingsrapport. NAM zelf heeft aangegeven in het derde kwartaal van 2016 met een actuele risicoanalyse te komen. Wij vinden dat NAM op dat moment een volledige Hazard en Risk Assessment moet opleveren voor het door u in uw definitieve besluit geaccepteerde winningsniveau en de eventueel door u toegestane afwijkingen. Aan een doorrekening op onderdelen hebben we niks. De modellen dienen doorgerekend en gekalibreerd te worden met de op dat moment best bevonden berekeningswijze voor bodemdaling. Verder vinden wij dat dan ook een zo volledig mogelijke risicoanalyse moet worden gepresenteerd waarbij naast gebouwen en vallende objecten de voortgang in de risicoanalyse voor infrastructuur, industriële installaties en cumulatieve effecten is meegenomen. Ook verwachten wij dan een wijze van presentatie die ons in staat stelt om de lokale effecten beter te kunnen aflezen.

Tevens vinden wij dat, op basis van de huidige inzichten, doorgerekend moet worden bij welk productieniveau er naar alle waarschijnlijkheid geen aardbevingen hoger of gelijk aan magnitude 1,5 te verwachten zijn.

Op deze manier ontstaat een zo volledig mogelijk beeld en is het mogelijk om een validatie uit te voeren. Hiervoor is het tevens nodig dat NAM alle data en tools openbaar maakt, zoals ook aangegeven door de SAC.

In uw brief van 24 juni 2016 aan de Tweede Kamer geeft u aan dat onafhankelijke validatie van de onderzoeken pas op zijn vroegst mogelijk is eind 2017. Wij vinden het erg belangrijk dat u dit proces om dit mogelijk te maken voortvarend oppakt en dat zo snel mogelijk een onafhankelijke validatie uitgevoerd kan worden, desnoods op onderdelen. Daarnaast blijven wij pleiten voor het intensief betrekken van de noordelijke kennisinstellingen bij deze validatie en bij het kennisprogramma effecten mijnbouw.

Wij vinden dat u:

8. zolang er nog grote onzekerheden in berekeningen en tegenstrijdige adviezen zijn u tot een zo laag mogelijk en doorgaand dalend productieniveau moet besluiten;
9. NAM moet opdragen om zo spoedig mogelijk uit te laten rekenen bij welk productieniveau er naar alle waarschijnlijkheid geen aardbevingen hoger of gelijk aan de Richter magnitude 1,5 te verwachten zijn.
10. NAM moet opdragen om voor 1 november 2016 een volledige Hazard en Risk Assessment uit te voeren op het in het instemmingsbesluit vastgestelde winningsniveau;
11. na het gereed komen van het Hazard en Risk Assessment en het Meet- en Regelprotocol op 1 november 2017 een validatie moet laten uitvoeren voor 1 mei 2018;
12. u zorg draagt dat alle data en tools die betrekking hebben op deze berekeningen openbaar wordt.

3. Termijn instemming

Geen einddatum besluit

In het ontwerp-instemmingsbesluit kiest u ervoor aan het winningsplafond van 24 bcm geen einddatum te verbinden. Dat betekent dat u formeel geen termijn stelt aan het nieuwe winningsniveau. Dat NAM verplicht wordt op 1 oktober 2020 een nieuw en actueel winningsplan in te dienen doet daaraan niet af. Vanwege de volgende vier punten is dit geen aanvaardbare benadering:

1. deze constructie verhoudt zich niet goed met het belang dat u hecht aan winningsbeperkingen in verband met de risico's van gaswinning;
2. het past niet in de door u expliciet toegezegde neergaande lijn van winning;
3. u gaat hiermee voorbij aan het advies van de Mijnraad die spreekt over een looptijd van vijf jaar;
4. dit is in contrast met de inhoud en strekking van uw kamerbrief van 24 juni 2016 waarin ondubbelzinnig wordt verklaard dat het kabinet besloten heeft om uiterlijk over vijf jaar een nieuw instemmingsbesluit te nemen.

Het is niet aanvaardbaar in een dossier als dit, dat vol staat met veiligheidsrisico's, wetenschappelijke onzekerheden en gebrekkige kennis, dat u ondanks bovenstaande argumenten onduidelijkheid laat bestaan over de duur van de instemming. Met name omdat op dit moment nog geen duidelijkheid is ontstaan voor het beheersen en beperken van risico's. In uw vorige besluiten op het winningsplan 2013 heeft u dat wel mee laten wegen.

Overigens menen wij dat de keuze voor een termijn van vijf jaar die u in de toelichting op het besluit en in de begeleidende kamerbrief noemt, een deugdelijke onderbouwing ontbeert. Zoals de Raad van State in de uitspraak van november 2015 duidelijk heeft gemaakt, dient de duur van de instemming in verhouding te staan tot de mate van zekerheid over de seismische dreiging en daarmee samenhangende risico's.

De Mijnraad maakt duidelijk dat voor de langere termijn (meer dan drie à vier jaar) de kennisbasis voor het seismisch risico ontbreekt. Ook de risicoverlagende werking van het vermijden van seizoensfluctuaties en de optimale verdeling van gaswinning zijn op dit moment slechts hypothese, aldus de Mijnraad. Dat biedt geen houvast voor instemming voor de langere termijn. De Tcbb constateert vervolgens dat omtrent aardbevingen in Groningen en de gevolgen daarvan voortdurend nieuwe informatie beschikbaar komt. Op het moment dat u een besluit neemt, is de informatie waarop de beslissing is gebaseerd alweer verouderd. SodM merkt hierover op dat de studies van NAM verre van gereed zijn en dat het huidige winningsplan slechts een 'snapshot' van de huidige staat geeft. Daarnaast waarschuwt SodM dat de kwaliteit van de rapportage van NAM tekort schiet en het gevraagde niveau van "technical best" niet op alle onderdelen wordt gehaald en dat de uitkomsten van de modellering en de berekening van het seismisch risico gerelativeerd moeten worden. Er bestaat alle aanleiding om de duur van de instemming te beperken tot een korte termijn. Het advies van de Mijnraad geeft voor de keuze van vijf jaar geen inhoudelijke basis. Dat is naar onze stelling onvoldoende en doet geen recht aan de, juist door de Mijnraad aangewezen, onzekerheden in dit dossier. Een heldere aan uw instemming verbonden einddatum doet recht aan de belangen van de inwoners van het gebied en vormt voor NAM een prikkel om voldoende voortvarend te handelen en alle benodigde onderzoeken met de vereiste spoed uit te voeren. Het ontbreken van een eindtermijn daarentegen belooft talmen en vertraging, omdat er toch geproduceerd kan blijven worden. Daarbij zijn wij van mening dat resultaten van uitgevoerde validaties ook de termijn van de looptijd moeten kunnen beïnvloeden.

Wij stellen u voor een kortere instemmingstermijn op te nemen in uw besluit. Op 1 november 2016 kan een Hazard en Risk Assessment op het in het instemmingsbesluit vastgestelde winningsniveau uitgevoerd zijn. Op 1 november 2017 dient een nieuw Meet- en Regelprotocol en een integrale risicoanalyse aangeleverd te zijn. Op dat moment zijn ook andere onderzoeken gereed en kan een onafhankelijke validatie van alle onderzoeken plaatsvinden. Deze onafhankelijke validatie kan 1 mei 2018 gereed zijn (zie hoofdstuk 2). Wij stellen voor dat u op basis van de op dat moment beschikbare informatie advies vraagt aan alle adviseurs, die ook voor het huidige instemmingsbesluit advies hebben uitgebracht, of de nieuw verworven kennis reden is voor een nieuw instemmingsbesluit of het indienen van een nieuw winningsplan.

Ijkmoment

Wij vinden een ijkmoment na een periode van twee jaar niet juist. In de eerste plaats biedt de Mijnbouwwet u reeds de mogelijkheid om op ieder moment, indien daarvoor aanleiding bestaat, het instemmingsbesluit te ijken en zo nodig te wijzigen. In de tweede plaats biedt een ijkmoment, zonder verdere concrete invulling van uw zijde, geen houvast voor een beoordeling door de rechter. Als u na de periode van twee jaar geen aanleiding ziet om het instemmingsbesluit te wijzigen of in te trekken, kan geen rechtsgang worden gestart. In het kader van effectieve rechtsbescherming is deze figuur van een ijkmoment daarom bepaald suboptimaal en komt niet tegemoet aan de uitgangspunten van de OV.

Wij vinden dat u:

13. een kortere termijn dient te stellen aan de instemming op het winningsplan en deze helder in het definitieve instemmingsbesluit dient te verwoorden;
14. dient te besluiten dat, na de validatie op 1 mei 2018, alle adviseurs uitgenodigd worden aan u een advies uit te brengen of de nieuw verworven kennis reden is voor een nieuw instemmingsbesluit of het indienen van een nieuw winningsplan.

4. Leveringszekerheid

Rapport GTS

Voor uw ontwerp-instemmingsbesluit hebt u Gasunie Transport Services (GTS) een rapport laten uitbrengen over de hoeveelheid te winnen gas, nodig om de leveringszekerheid te waarborgen. U hebt dit rapport uit laten brengen ter ondersteuning van de besluitvorming. Dit rapport is een update van het rapport "Mogelijkheden kwaliteitsconversie en gevolgen voor de leveringszekerheid - Update 2015 van resultaten onderzoek 7". In deze studie is een aanvullende variant onderzocht, namelijk die waarbij uit het Groningenveld gelijkmatig over de seizoenen wordt geproduceerd en fluctuaties worden vermeden.

Wat betreft de leveringszekerheid merken we op dat het bevreemding wekt dat GTS aangeeft dat met 24 bcm aan de leveringsverplichtingen kan worden voldaan omdat juist in de afgelopen jaren werd gesteld dat de leveringszekerheid betekende dat meer gewonnen moest worden. De fluctuaties in de volumes voor leveringsverplichtingen als er een koude winter komt, vragen in ieder geval om een nadere onderbouwing in uw besluit.

Toegepaste periode

Op basis van onder andere het rapport van GTS besluit u nu tot een productieplafond van 24 bcm. In 50% van de afgelopen 30 jaar zou deze hoeveelheid voldoende zijn geweest om de leveringszekerheid te garanderen. Dit betekent dat er, vanuit dit perspectief, gedurende vele jaren meer gas is geproduceerd dan noodzakelijk.

Graaddagen

In de definitiebepaling van de Uitvoeringsregeling Gaswet valt te lezen dat een graaddag elke graad is die de gemiddelde etmaaltemperatuur minder bedraagt dan 18°C (artikel 1).

Hier wordt graaddag gekoppeld aan een temperatuur lager dan 18°C. Wij constateren dat GTS een andere definitie hanteert voor graaddag. GTS koppelt deze aan een temperatuur van 14°C. Jaarlijks worden minder graaddagen berekend als uitgegaan wordt van een temperatuur van 14°C, dan wanneer een grens van 18°C wordt gehanteerd. Wij gaan ervan uit dat voor de bepaling van het aantal graaddagen u de grens van 14°C blijft hanteren en verzoeken u dit expliciet in uw besluit op te nemen.

Wij zijn van mening dat u de informatie uit artikel 2, lid 5 dient op te nemen in de jaarlijkse rapportage uit artikel 2, lid 3 zodat in een overzicht duidelijk wordt hoeveel en waarom er in dat gasjaar is geproduceerd. Wij zijn van mening dat u nader moet duiden wat zoveel mogelijk voorkomen van fluctuaties betekent en wat zo geleidelijk mogelijk invoeren van fluctuaties betekent.

De Mijnraad adviseert u met het oog op de huidige stand van kennis het productieniveau zo laag mogelijk te kiezen. Een lagere winning heeft een zeker voordeel, dit gaat volgens de Mijnraad boven een mogelijk gunstig effect van een vlakke winning.

Grondrechten

Hier brengen wij de uitspraak van de Raad van State van 18 november 2015 onder uw aandacht. De Raad van State acht de gaswinning, gelet op de grondrechtelijke beschermde belangen van de bewoners van het aardbevingsgebied, alleen aanvaardbaar voor zover die winning strikt noodzakelijk is in kader van leveringszekerheid. Gelet op de uitspraak van de Raad van State is een verdere verlaging van gaswinning onontkoombaar.

Afbouw

Groningen maakt werk van de energietransitie, zoals ook in de rest van het land. Wij missen echter een plan om versneld de gaswinning af te bouwen in relatie tot de energietransitie. Een versnelde afbouw van de gaswinning kan de energietransitie vooruithelpen. Daarbij is het van belang dat zo snel mogelijk conversiemiddelen zoals de stikstoffabriek in Zuidbroek beschikbaar zijn en grootverbruikers overschakelen op hoogcalorisch gas. Buitenlandse leveringscontracten dienen zo snel mogelijk te worden afgebouwd.

Wij vinden dat u:

15. bij afwegingen met betrekking tot de leveringszekerheid van een zo beperkt mogelijke winning uit het Groningenveld dient uit te gaan;
16. de informatie uit artikel 2, lid 5 dient op te laten nemen in de jaarlijkse rapportage uit artikel 2, lid 3;
17. een nadere invulling van de termen zoveel mogelijk en zo geleidelijk mogelijk moet geven in relatie tot de toegestane fluctuaties;
18. zorg moet dragen voor een deugdelijke en transparante onderbouwing van de omvang van extra winning tijdens een koude winter;
19. zo snel mogelijk een plan moet maken voor de afbouw van de gaswinning in relatie tot de inzet van conversiemiddelen, opzeggen buitenlandse leveringscontracten en de energietransitie.

5. Veiligheid

Borging externe- en fysieke veiligheid

Een veilige en verantwoorde winning staat voor ons voorop bij de beoordeling van uw ontwerp-instemmingsbesluit. Helaas moeten wij constateren dat u inhoudelijk in uw afweging voorbij gaat aan het ruimere veiligheidsbegrip zoals de OW hanteert en dat zowel inwoners, bedrijven als instanties geraakt worden door de onveiligheid. Dit terwijl u de gehanteerde definitie van de OW onderschrijft in uw brieven aan de Kamer d.d. 18 februari 2015 en 2 april 2015, waarbij u de conclusies en aanbevelingen met als doel het veiligheidsbelang bij activiteiten in de diepe ondergrond nu en in de toekomst volledig onderschrijft.

U erkent dat het winningsplan van NAM nog veel onzekerheden bevat met betrekking tot een veilige gaswinning. Wij verwachten een duidelijke afweging hiervan ten aanzien van een verantwoord niveau van gaswinning gebaseerd op veiligheid, veiligheidsbeleving en voorkomen van schade.

Naast de maatschappelijke effecten die wij hieronder nader beschrijven, zijn de externe- en fysieke veiligheid nog steeds niet geborgd. De onderzoeken naar en inventarisaties van de industriële veiligheid en de kritische infrastructuur zijn nog volop in ontwikkeling en hebben nog onvoldoende resultaat opgeleverd om een oordeel te geven over de weerbaarheid bij aardbevingen. Het adequaat functioneren van industrie en infrastructuur dient geborgd te zijn bij het te kiezen niveau van gaswinning.

Industrie

U geeft in uw overwegingen aan dat dat er verschillende activiteiten plaats vinden, al dan niet onder regie van de NCG om voor risicovolle bedrijven (BRZO en Rie-4 bedrijven) een methodiek en norm- en toetsingskader te bieden waaraan bedrijven in de eigen (verplichte) veiligheidsrapporten het risico dat aardbevingen met zich mee brengt kunnen adresseren. Bedrijven zijn met ingang van 1 juni 2016 verplicht om aardbevingen en overstromingsrisico's onderdeel te laten zijn van hun veiligheidsrapporten conform de Regeling Risico's Zware Ongevallen ter uitwerking van de regelgeving BRZO. Helaas constateren wij dat het onmogelijk is deze rapportage op dit moment van de betrokken bedrijven te verlangen bij het ontbreken van voldoende inzicht en een normenkader.

Ondanks dat hard gewerkt wordt aan het versnellen van onderzoeken en te ontwikkelen methodieken is tot op heden slechts voor een deel van de industriële installaties en risicovolle inrichtingen de constatering mogelijk, dat nog geen defecten zijn waargenomen naar aanleiding van eerdere aardbevingen bij deze installaties. Bedrijven kunnen nog steeds onvoldoende aangeven wat de weerbaarheid van hun installaties is bij aardbevingen en welke maatregelen zij kunnen treffen om die

weerbaarheid naar een veilig niveau te brengen. Daarmee vormen zij nog steeds een substantieel risico voor de veiligheid van inwoners en milieu. Pas kort geleden is besloten om ook de overige risicovolle installaties in de regio te onderzoeken op de weerbaarheid voor aardbevingen. In dit kader ontbreekt het nog steeds aan een geaccepteerde normstelling waar de installaties aan moeten voldoen. Het gehanteerde groepsrisico zoals voorgeschreven voor BRZO-inrichtingen kan niet automatisch voor een nieuw risico zoals aardbevingen worden gebruikt. Een nieuwe norm is nog niet vastgesteld.

Wij vinden dat u:

20. het adequaat functioneren van de industrie, expliciet en transparant, zo dient te betrekken in uw afweging dat dit leidt tot een veilig en verantwoord niveau van gaswinning.

Kritische infrastructuur

De impact van de geïnduceerde aardbevingen op het functioneren van kritische infrastructuur is nog steeds niet bekend: er is nog sprake van diverse leemtes in kennis en onderzoek. Deltares heeft in haar meest recente publicatie uit 2014 aangegeven dat ernstige schade en de kans op uitval van infrastructuur bij aardbevingen niet kan worden uitgesloten. Daardoor kan niet met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid worden vastgesteld of bij het voorgestelde productieniveau van 24 bcm schade en uitval van deze voorzieningen achterwege zullen blijven, althans de kans daarop tot een minimum beperkt is.

Deze onzekerheid vindt zijn oorsprong in meerdere oorzaken:

- het in de Deltares-studie uit 2014 aangekondigde aanvullende locatiespecifieke inventarisatieonderzoek naar de huidige toestand en status van gemalen, bruggen, kunstwerken en andere beheersobjecten is nog niet voltooid;
- een definitief kader voor de kwalitatieve risico-inventarisatie en de uitgangspunten voor aardbevingsbestendige bouw en versterking van infrastructuur in het gebied is nog niet beschikbaar. Eén en ander moet onder regie van de NCG nog gestalte krijgen binnen het Overlegplatform Infrastructuur.

Wij stellen ons op het standpunt dat zonder een actueel en volledig beeld van de risico's voor industrie en infrastructuur en zonder een duidelijk referentiekader voor de uitgangspunten van aardbevingsbestendige versterking van infrastructuur, er geen sprake kan zijn van een rechtmatig en zorgvuldig voorbereid instemmingsbesluit.

Wij achten het huidige ontwerp-instemmingsbesluit dan ook niet aanvaardbaar, omdat het verkrijgen van inzicht in de daadwerkelijke effecten en opgaven afhankelijk wordt gesteld van nader onderzoek waarvan de resultaten pas eind 2017 beschikbaar komen.

Wij vinden dat u:

21. het adequaat functioneren van kritische infrastructuur, expliciet en transparant, zo dient te betrekken in uw afweging dat dit leidt tot een veilig en verantwoord niveau van gaswinning.

Keteneffecten en maatschappelijk veiligheidsrisico

Wij ondersteunen uw opdracht aan NAM om uiterlijk op 1 november 2017 een rapport in te dienen waarin een overzicht is opgenomen van voornaamste risico's gerelateerd aan gebouwen, industriële installaties, infrastructuur en waterkeringen. Het is de bedoeling dat in dit rapport ook een berekening wordt opgenomen van het maatschappelijk risico voor het gehele Groningenveld en voor alle dorpen en steden binnen het invloedgebied van de gaswinning uit het Groningenveld. Over de berekening van het maatschappelijk risico zijn de deskundigen het nog niet eens, terwijl het een belangrijke oriëntatiewaarde moet zijn voor de veiligheid van inwoners. Schadeberekeningen zouden onderdeel zijn van de berekening maar dit is onzichtbaar. Bovendien wordt geen enkele nadere duiding gegeven aan de berekeningen van het maatschappelijk veiligheidsrisico en is het onduidelijk op welke wijze dit doorwerkt in het integrale risicobeeld, het nog ontbrekende risicobeeld, de versterkingsopgave en uw besluit over de hoogte van de gaswinning.

Belangrijk in deze is ook dat het risico van vallende objecten en de keteneffecten van industriële en infrastructurale risico's geen onderdeel uitmaken van enige integrale risicomethodiek. De Tcbb vindt de berekening van vallende objecten onduidelijk en juist door het ontbreken van onder andere dit aspect in de risicoberekeningen wordt volgens de Tcbb een te rooskleurig veiligheidsbeeld geschetst.

Een integraal beeld van risico's ten aanzien van gebouwen, industrie, waterkeringen en overige infra zou een beter veiligheidsbeeld geven op basis waarvan een besluit op een veilige en verantwoorde winning mogelijk is. Nu is dat beeld gefragmenteerd en daarmee vertekend. Tot op heden is nog onbekend welke keteneffecten kunnen ontstaan als gevolg van aardbevingen. Gebouwen versterken is één, maar wat als er wel een overstroming dreigt omdat de infrastructuur onvoldoende bestand is tegen een aardbeving? Het is nog niet duidelijk of de veiligheid gegarandeerd kan worden en het is niet duidelijk of het voorgestelde gaswinningsniveau daarbij verantwoord is.

Derhalve lijkt uw ontwerp-instemmingsbesluit enigszins voorbarig in de conclusie dat het voorgestelde winningsplafond veilig en verantwoord is met nog aanwezige onzekerheden en het ontbreken aan een integraal risicomethodiek in deze.

Wij vinden dat u:

22. het ontbreken van een integraal risicobeeld en bestaande onzekerheden nadrukkelijk in uw besluit moet meenemen teneinde te vermijden dat u uitgaat van een te rooskleurig veiligheidsbeeld en daarbij vooralsnog het principe "Better safe than sorry" dient te hanteren.

Risicobeleid

Tot op heden is het onduidelijk wat u een acceptabel risico- en schadeniveau vindt, ondanks het feit dat u in uw instemmingsbesluit van 29 januari 2015 in art. 3 een dergelijk risicobeleid heeft aangekondigd. Het is voor ons volslagen onbegrijpelijk dat NAM daarover wel uitspraken doet. Wij achten dat ook niet legitiem.

Er zijn nog geen normen en methodieken voor de diverse risicobeoordelingen. SodM geeft tevens aan dat de risicoberekeningen van NAM gerelativeerd moeten worden. Er zijn nog zeer veel onzekerheden en omissies. En bovenal ontbreekt nog steeds een consistent en integraal risicobeleid op basis waarvan u een besluit kan rechtvaardigen.

Wij willen u in dit kader nogmaals wijzen op de brief van de twaalf aardbevingsgemeenten en de provincie Groningen aan u gericht d.d. 15 april 2016 zaaknummer 626331 over het ontbreken van een consistent risicobeleid. Zoals daarin verwoord is het voor ons van belang dat er, na meerdere jaren van onderzoek, duidelijkheid komt over de veiligheid van onze inwoners. In uw antwoord hierop van 2 mei 2016 benadrukt u de complexiteit van de ontwikkelingen en beschrijft u de gang van zaken.

Wij missen hiermee echter nog steeds het door u in uw brief van januari 2014 aan de Tweede Kamer toegezegde consistent risicobeleid. Risicobeleid om te kunnen toetsen dat het veiligheidsniveau van de inwoners hetzelfde is als dat van mensen elders in Nederland. Het consistent risicobeleid is tevens essentieel om uw besluit ten aanzien van het geactualiseerde winningsplan 2016 te kunnen toetsen aan de voorwaarden die u in de besluiten omtrent het winningsplan 2013 heeft gesteld (zie artikel 3). In uw brief van januari 2014 geeft u aan dat het risicobeleid in het najaar van 2015 gereed zou zijn.

U heeft een kader voor nieuwbouw en bestaande bouw vastgesteld. Wij zijn nog in afwachting van normstelling en berekeningsmethodiek voor onder andere industriële installaties, waterkeringen, overige infrastructurele werken en hoog-risico-bouw-elementen.

Bovenstaande aspecten in ogenschouw nemende zijn wij van mening dat u op basis van bestaande risicomethodieken en onderzoeksresultaten, waarover nog veel onzekerheden en omissies bestaan, geen verantwoord besluit op basis van veiligheid kan nemen en dat het "Better safe than sorry" principe nadrukkelijker gehanteerd had moeten worden bij uw ontwerp-instemmingsbesluit. Nu baseert u uw besluit op risico's die slechts in de prognoses op basis van kortlopende statistiek zijn gereduceerd. Ook wij beseffen dat absolute zekerheden in dit dossier niet mogelijk zijn. Des te meer hechten wij belang aan de afweging die expliciet rekening houdt met bestaande onzekerheden en gebrekkige risicomethodieken.

Wij willen u hierbij nogmaals wijzen op de uitspraak van de Raad van State, november 2015 die dit standpunt ook hanteert: *"Dit laat onverlet dat de minister, alvorens een besluit als hier aan de orde te nemen, gehouden is de aan de gaswinning verbonden risico's te onderzoeken en de omvang van die risico's bij zijn afweging te betrekken. Indien over die risico's onzekerheden blijven bestaan die door onderzoek niet kunnen worden weggenomen, terwijl er een gefundeerd vermoeden bestaat dat*

de gaswinning ernstige of onomkeerbare gevolgen kan hebben, is de minister gehouden om de noodzaak van proportionele maatregelen ter beperking van deze risico's in zijn afweging te betrekken. Het gaat er naar het oordeel van de Afdeling niet om dat in de besluitvorming geen onzekere risico's mogen worden geaccepteerd. Wel gaat het om de vraag welke consequenties die risico's hebben voor de te maken afweging, één en ander in relatie tot de belangen die voor en tegen gaswinning pleiten. Deze afweging moet door de minister aan zijn besluit ten grondslag worden gelegd, waarna het aan de Afdeling is om aan de hand van de voor alle besluiten geldende eisen van een zorgvuldige voorbereiding, deugdelijke motivering en evenredige belangenafweging te beoordelen of de minister op juiste wijze de benodigde voorzorg heeft betracht".

Tevens geeft de Raad van State in dezelfde uitspraak aan dat als er geen risicobeleid is, er op "goede gronden" moet worden beslist.

Wij vinden dat u:

23. zo snel mogelijk een consistent en integraal risicobeleid dient op te stellen en vast te stellen, doch uiterlijk voordat een integraal risicobeeld wordt opgeleverd door NAM op 1 november 2017;
24. in uw afweging om te komen tot een besluit over een veilig en verantwoord niveau van gaswinning zich vooralsnog nadrukkelijk rekenschap moet geven van bestaande onzekerheden en het ontbreken van een consistent risicobeleid en een besluit moet nemen op basis van "goede gronden" zoals de Raad van State heeft uitgesproken.

Risico- en crisisbeheersing Veiligheidsregio

De classificering van het risico in het regionaal Risicoprofiel is de afgelopen twee jaar niet afgenomen maar gelijk gebleven, waarbij de kans op een aardbeving met een magnitude 5 op de schaal van Richter "waarschijnlijk" wordt geacht met een impact van "zeer ernstig". Vanwege alle openstaande vragen en bestaande onzekerheden zoals hierboven omschreven vraagt het van de veiligheidsregio een intensieve voorbereiding en is het mede door het ontbreken van inzicht in (cumulatieve) keteneffecten en simultane effecten bijzonder complex om vooraf een passende inschatting te maken van ter plaatse benodigde hulpmiddelen en hulpverleningscapaciteit. Dit leidt ertoe dat schaarste van middelen en hulpverleningscapaciteit mogelijk enige uren aan de orde zal zijn. Gezien het feit dat het reduceren van de kwetsbaarheden op de bovengrond zich minder snel ontwikkelt als gewenst, is het des te meer van belang de dreiging vanuit de ondergrond te beperken. Veiligheidsregio Groningen hanteert, conform landelijk beleid, het principe van risicogericht werken en wil daarmee aan de voorkant van de problematiek een acute crisis- of rampsituatie zien te voorkomen.

Wij vinden dat u:

25. in uw instemmingsbesluit nadrukkelijk de negatieve veiligheidsgevolgen van de seismische dreiging dient mee te wegen vanuit het principe van risicogerichtheid en "Better safe than sorry".

6. Maatschappelijke impact en leefbaarheid

Grondrechten

U bent reeds eind 2013 door het College voor de Rechten van de Mens erop gewezen dat de gaswinning in Groningen mensenrechtelijke aspecten raakt die in de besluitvorming tot uitdrukking moeten komen. Deze zelfde lijn is te vinden in de uitspraak van de Raad van State van 18 november 2015. In het licht daarvan had het op uw weg gelegen om aan te tonen dat u met uw besluit binnen de marges blijft die door de verschillende verdragsrechtelijke bepalingen (o.a. artikel 2 en 8 EVRM) zijn gesteld. Vastgesteld moet worden dat hieraan geen overwegingen zijn gewijd. We achten toetsing van dit besluit aan deze bepalingen onontbeerlijk.

Wij vinden dat u:

26. de bescherming van de grondrechten, expliciet en transparant, zo dient te betrekken in uw afweging dat dit leidt tot een veilig en verantwoord niveau van gaswinning.

Effecten van aardbevingen, schade en versterking op bewoners

Uit het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen van 29 april en 15 juli 2016 onder de naam Gronings Perspectief blijkt een duidelijk verband tussen het optreden van schade, veiligheidsbeleving en gezondheidsklachten. De resultaten van het onderzoek laten zien dat schade aan de eigen woning, maar ook schade in de omgeving gepaard gaan met een sterk verlaagd gevoel van veiligheid. Inwoners met meervoudige schade voelen zich het minst veilig. Bovendien rapporteren inwoners in het gebied met meervoudige schade vanuit risicoperceptie een redelijk grote kans op slachtofferschap. 'In het gebied met schade zijn meer gezondheidsklachten en zien we een zelfde patroon als bij ervaren veiligheid. Meer mensen zijn daar psychisch ongezond en een hoger percentage gaat regelmatig naar de huisarts. Met name mensen met meervoudige schade hebben hier last van: bij deze groep is ook de ervaren algehele gezondheid slechter.'¹ Dit onderzoek bevestigt de eerder gepubliceerde tussenresultaten, dat de veiligheidsbeleving van inwoners negatief wordt beïnvloed en het welzijn en de gezondheid van inwoners lijdt onder de huidige situatie waarin schade en onveiligheid worden ervaren. Dit beeld komt ook naar voren in het woningmarkt- en leefbaarheidsonderzoek².

Naast deze wetenschappelijke onderbouwing van de maatschappelijk impact van de gevolgen van de aardbevingen op de Groningse bevolking horen wij ook direct van onze inwoners hoe zij de aardbevingen beleven. Dat varieert van angst voor een nieuwe, zware beving tot onrust bij de gedachte aan weer een expert over de vloer voor het opnemen van schade en het gevoel dat NAM nog steeds te dicht bij het vuur zit. Door de jarenlange ontkenning van de aardbevingsproblematiek is er een groot wantrouwen ontstaan bij de bevolking in alle instituties die te maken hebben met de gaswinning en de gevolgen daarvan. De inwoners moeten meer dan nu het geval is het gevoel krijgen dat er naar hun problemen wordt geluisterd en dat daar bij de winning ook rekening mee wordt gehouden. Daarin wordt de regio gesteund door het advies van SodM waarin deze instantie adviseert om bij de vaststelling van een acceptabel productieniveau niet alleen naar een acceptabel veiligheidsniveau te kijken, maar ook de effecten op schade en maatschappelijke acceptatie mee te nemen (pag. 20). De Mijnraad geeft nadrukkelijk aan dat in het kader van herstel van veiligheidsbeleving en vertrouwen van de inwoners van Groningen het meewegen van deze maatschappelijke effecten essentieel is voor de legitimiteit van de besluiten van de overheid over het gebruik van de diepe ondergrond (pag.2).

Ook moet niet worden vergeten hoe groot de impact is van het versterken van woningen; enerzijds de onzekerheid over de veiligheid van de eigen woning, anderzijds de enorme rompslomp die ontstaat bij de versterkingswerkzaamheden en de periode dat vele gezinnen ondergebracht worden in tijdelijke huisvesting.

Daarnaast worden eigenaren van woningen direct in hun portemonnee geraakt doordat woningen als gevolg van de aardbevingsproblematiek onverkoopbaar blijken. De bevolkingskrimp en de aardbevingen hebben ertoe geleid dat er in het aardbevingsgebied geen sprake meer is van een normaal functionerende koopwoningmarkt en inwoners uit het gebied weg willen. Met name de combinatie van krimp en aardbevingen vormt een giftige cocktail voor de toekomst³.

In uw ontwerp-instemmingsbesluit besteedt u echter geen aandacht aan de maatschappelijke gevolgen.

Wij vinden dat u:

27. in navolging van het door u omarmde advies van de OvV de maatschappelijke impact en leefbaarheid, expliciet en transparant, zo dient te betrekken in uw afweging dat dit leidt tot een veilig en verantwoord niveau van gaswinning en voor de inwoners een begrijpelijke gaswinning.

---

¹ Veiligheidsbeleving, gezondheid en toekomstperspectief van Groningers, RUG/Groningsperspectief, 15 juli 2016

² Woningmarkt- en leefbaarheidsonderzoek aardbevingsgebied Groningen, OTB/TU Delft, januari 2016

³ Woningmarkt- en leefbaarheidsonderzoek aardbevingsgebied Groningen, OTB/TU Delft, januari 2016

Cultureel erfgoed

In dit gebied hechten de inwoners veel waarde aan het behoud van beeldbepalende bebouwing en cultureel erfgoed. Op dit moment zien wij in de regio dat cultureel erfgoed wordt aangetast door noodzakelijk schadeherstel en versterkingsmaatregelen. Dit terwijl de Monumentenwet aangeeft dat er geen schade aan monumenten aangebracht mag worden. Veel van onze oudere, beeldbepalende en monumentale panden kennen een hoge kwetsbaarheid voor aardbevingen. Wij zijn daarom als decentrale overheden samen met de NCG bezig om te bekijken welke maatregelen nodig zijn om de identiteit van ons gebied te kunnen beschermen.

Deze noodzakelijke maatregelen gaan samen met meerkosten, bijvoorbeeld daar waar schadeherstel of versterking meer kost dan de economische waarde van een pand. Deze meerkosten kunnen niet bij de pandeigenaar worden gelegd. Daarnaast kost het nemen van (extra) beschermende maatregelen door de overheid geld dat niet in de reguliere begrotingen is opgenomen. Kortom, er zijn extra middelen nodig om ons cultureel erfgoed te beschermen en te behouden. Dat betekent dat wij u vragen om extra middelen in de rijksbegroting hiervoor te reserveren, vergelijkbaar met de door ons zeer gewaardeerde inspanning die u rondom de verduurzaming van scholen heeft verricht ten tijde van de voorjaarsnota.

Cultureel erfgoed is naast een drager van ruimtelijke kwaliteit ook een economische factor van betekenis. Het landschap waaraan de ontstaansgeschiedenis nog steeds goed kan worden afgelezen en dorpen met karakteristieke bebouwing rond oude kerken vormen een aantrekkelijk gebied voor toerisme en recreatie en is een bepalende factor voor het vestigingsklimaat voor bedrijven.

Behoud van cultureel erfgoed maakt blijkbaar geen deel uit van uw afweging voor uw ontwerp-instemmingsbesluit terwijl u het wel in uw brief aan de Tweede Kamer van 6 juni 2016 benoemt als een onderwerp waar de NCG onderzoek naar doet. Hiermee speelt erfgoed wel een rol van betekenis in het dossier terwijl wij dit niet terugzien in de afweging van uw besluit.

Wij vinden dat u:

28. de bescherming van het cultureel erfgoed nadrukkelijk mee dient te wegen in uw besluit waarbij zowel het aspect van versterking als schade aan bod dient te komen;
29. extra middelen ter bescherming van ons cultureel erfgoed dient vrij te maken.

Economie

De economische trekkracht van de regio is gering en wordt verder aangetast door de problematiek rondom de gaswinning. Bedrijven kunnen te maken hebben met imagoschade of een negatief effect op hun bedrijfsvoering als zij te maken hebben of krijgen met versterking aan hun bedrijfsgebouwen en/of installaties. Daarnaast gelden voor bedrijven niet dezelfde regelingen als voor particulieren. Dit heeft weer negatieve effecten op het investeringsklimaat doordat bedrijven geconfronteerd worden met lastige en tijdrovende discussies met de NAM rondom bijvoorbeeld de nieuwbouwweging (zie verder regelingen).

Er zijn ook positievere geluiden; schadeherstel en versterking zorgen voor inzet van onder andere lokale bedrijven en voor de ontwikkeling van een kennisprogramma aan de diverse kennisinstellingen in Groningen. Daarnaast loopt het programma van de Economic Board waaraan zowel NAM als de provincie Groningen een financiële bijdrage hebben geleverd. Hierbij merken wij op dat dit programma loopt tot en met 2018. In uw ontwerp-instemmingsbesluit gaat u niet in op deze regionale economische effecten.

Wij vinden dat u:

30. de economische impact voor de regio, expliciet en transparant, in uw afweging moet betrekken zodat dit leidt tot een veilig en verantwoord niveau van gaswinning en voorkomt dat schade aan de economie van de regio ontstaat;
31. moet zorgdragen voor continuering en financiering van het economisch programma.

Natuur

Wij zijn van oordeel dat de onderbouwing van uw ontwerp-instemmingsbesluit betreffende de beoordeling van effecten op beschermde natuurwaarden, zoals Natura2000 gebieden te kort schiet. Wij realiseren ons dat de Raad van State in haar uitspraak van 18 november 2015 heeft bepaald dat het instemmingsbesluit op een winningsplan geen betrekking heeft op besluitvorming op grond van de natuurwetgeving, maar op een krachtens de Mijnbouwwet genomen besluit.

Desalniettemin zien wij aanleiding om aandacht te vragen voor de te kort schietende ecologische beoordeling van dit winningsplan. Blijkbaar neemt u de conclusie uit het rapport "Natuuranalyse bodemdaling Groningen en Natura2000-gebieden (NAM en ARCADIS d.d. 26 juni 2015) over dat de gaswinning gezien kan worden als een ongewijzigde voortzetting van een bestaand project, waarvoor in het verleden geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet noodzakelijk werd geacht en die nu zonder vergunning kan worden voortgezet. Los van het feit dat wij deze redenering niet volgen kan ook niet uit het rapport worden afgeleid dat met zekerheid de natuurlijke kenmerken van N2000-gebieden niet zullen worden aangetast.

Er is niet in beeld gebracht of de gaswinning in Groningen voldoet aan de juridische kwalificatie van een bestaand project. Wij zijn op voorhand van oordeel dat dit hoogstwaarschijnlijk niet het geval is, omdat om de zoveel jaar sprake is van een nieuw gaswinningsbesluit. Indien één of meerdere van de voorgaande instemmingsbesluiten zijn genomen na het referentiejaar (voor het Zuidlaardermeergebied is dat het jaar 2000, waarin de aanwijzing van het gebied als Vogelrichtlijngebied plaatsvond), dan is sprake van een gewijzigde situatie en dient de gaswinning vanaf dit moment voorzien te zijn van een Natuurbeschermingswetvergunning. Ten onrechte is nooit eerder een vergunning in verband met de gaswinning afgegeven. De vergunningplicht bij voortgezette projecten volgt onder andere uit het arrest van het Hof van Justitie van 7 september 2004 in zaak C-127/02, Kokkelvisserij, ECLI:EU:C:2004:482.

Wij vinden dat u:

32. een procedure moet starten en NAM een aanvraag voor een vergunning ex artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 in te laten dienen, alvorens gebruik mag worden gemaakt van het onderhavige instemmingsbesluit.

Met betrekking tot het Zuidlaardermeergebied - als voorbeeld voor een tekortschietende ecologische beoordeling - zijn wij van mening dat de effectbeoordeling zou moeten plaatsvinden over een langere periode dan in de toets van Arcadis is gebeurd. Gezien het feit dat het gebied in het jaar 2000 is aangewezen dient de bodemdaling vanaf dat moment in beeld te worden gebracht en ecologisch te worden beoordeeld, mede omdat vanaf dat moment het verslechteringsverbod uit de Habitatrichtlijn geldt.

Wij zijn van oordeel dat in het Arcadis-rapport ten onrechte beheermaatregelen uit het conceptbeheerplan Zuidlaardermeer worden opgevoerd om te onderbouwen dat ten gevolge van de vaststelling van het plan geen effecten op de natuurwaarden zullen optreden. Hierbij is van belang dat de extra bodemdaling vanwege de gaswinning niet is meegewogen in het concept-beheerplan.

Wij wijzen u erop dat met de vaststelling van uw instemmingsbesluit een toetsingsmoment ontstaat waarop moet worden beoordeeld of mogelijk significante gevolgen ten gevolge van het project kunnen ontstaan. Deze beoordeling heeft naar ons oordeel niet of in onvoldoende mate plaatsgevonden ten gevolge waarvan effecten op Natura2000 niet op voorhand kunnen worden uitgesloten.

Wij vinden dat u:

33. voordat u uw instemmingsbesluit neemt moet toetsen of significante gevolgen aan de natuur ontstaan.

Regelingen

In uw besluit besteedt u geen aandacht aan de regelingen. Dit terwijl deze regelingen zijn ontworpen om bewoners die (grote) overlast ondervinden van de gaswinning tegemoet te komen. In ons advies zijn wij ook ingegaan op de regelingen, omdat wij van mening zijn dat zolang er geen sprake is van goed functionerende regelingen en deze regelingen nog onvoldoende tijd hebben gehad om ingebed te worden in de regio, deze feiten moeten worden meegewogen in uw besluitvorming over een verantwoord niveau van gaswinning en pas dan bijdragen aan het herstel van vertrouwen.

Er zijn verschillende regelingen:

- nieuwbouwregeling
- koopregeling
- regeling achterstallig onderhoud - woonfonds
- regeling waardevermeerdering

Wij constateren dat NAM een behoorlijke sturing aan de invulling van de regelingen geeft door het stellen van financiële kaders. Wij vinden dat er geen limiet in tijd of geld aan de regelingen gesteld mag worden. Vanuit het oogpunt van vermenging van belangen vinden wij dat NAM geen inhoudelijke betrokkenheid bij de regelingen mag hebben niet anders dan als vergoeder van de regelingen.

Wij vinden dat u:

34. moet uitspreken dat de regelingen noodzakelijk zijn als tegenwicht voor de schade en overlast die de gaswinning voor onze regio teweegbrengt;
35. voor alle regelingen moet garanderen dat voldoende financiële middelen beschikbaar zijn;
36. moet bepalen dat NAM niet inhoudelijk bij de regelingen betrokken is maar uitsluitend als financier.

7. Schade

Voorkomen van schade

Artikel 36 Mijnbouwwet geeft aan dat u instemming kunt weigeren aan een winningsplan met het risico op schade. De dragende gedachte is dat winning slechts is toegestaan mits schade voorkomen of in ieder geval zoveel mogelijk beperkt wordt. SodM heeft u bij herhaling erop gewezen dat NAM dit onderdeel onvoldoende aandacht geeft. NAM richt zich vrijwel uitsluitend op herstel van reeds geleden schade. Hoewel er al zeer veel schade is ontstaan aan gebouwen en nog zeer veel zal ontstaan, weigert u uw instemming niet aan dit winningsplan.

In de kamerbrief van 24 juni 2016 geeft u echter aan dat het kabinet het van belang acht de kans op schade zoveel mogelijk te beperken. In uw ontwerp-instemmingsbesluit zegt u dat de inzet van NAM om schade te beperken onvoldoende is. Gelet op de strekking van de Mijnbouwwet kan dit oordeel moeilijk anders worden opgevat dan als een diskwalificatie van de opvattingen van NAM ten aanzien van de winning in het Groningenveld. Er worden mitigerende maatregelen genomen, terwijl wettelijk gezien preventieve maatregelen noodzakelijk zijn.

In het licht van uw harde conclusie is het niet goed te begrijpen dat NAM desondanks de ruimte krijgt door te gaan op de ingeslagen weg. Dit geldt des te meer nu NAM niet in staat blijkt te zijn in het winningsplan te voldoen aan de wettelijke verplichtingen om inhoud te geven aan:

- een beschrijving van de mogelijke omvang en verwachte aard van de schade door bodembeweging;
- een beschrijving van de maatregelen die worden genomen om schade door bodembeweging te voorkomen of te beperken.

Wij komen tot de conclusie dat noch het winningsplan, noch de voorschriften van het ontwerp-instemmingsbesluit een perspectief op schadepreventie bevat. Enkel een nadere onderzoeksopdracht aan NAM om een rekenmethodiek te ontwikkelen heeft geen effect op het voorkomen of beperken van de optredende schade. Ook verbindt u geen vervolgactie aan de te ontwikkelen rekenmethodiek. U doet geen uitspraken over welke schade volgens u nog wel acceptabel is en niet te voorkomen. Voorbijgegaan wordt ook aan meermalen optredende schades, schade op schade.

Wij concluderen dat u in “woord” onderschrijft dat er te weinig aandacht van NAM is om de optredende schade door de aardgaswinning te beperken. Echter uw bevindingen worden niet in “daden” (ontwerp-instemmingsbesluit) omgezet.

Wij vinden dat u:

37. aan moet geven welke maatregelen u laat treffen ter vermindering en beperking van het optreden van schade.

Maatschappelijke effecten schade

In de onderzoeksrapporten van 29 april en 15 juli 2016 toont de Rijksuniversiteit Groningen het verband aan tussen schade, veiligheidsbeleving en gezondheidsklachten van inwoners. Verbeteringen in de schadeprocedures zouden gevoelens van veiligheid bij inwoners kunnen vergroten. Zie ook hoofdstuk 7. De NCG werkt momenteel samen met NAM/CVW aan de herijking van het schadeprotocol. De regio wordt hierbij betrokken door de mogelijkheid om inbreng te leveren op de voorgestelde wijzigingen. Mede gelet op de onderzoeksresultaten van de Rijksuniversiteit Groningen moet de rol van NAM bij de herziening van het protocol meer op afstand komen. De rol van NAM werkt vertragend, belemmerend en levert veel betrokkenen een gevoel van frustratie en niet serieus genomen worden op.

Wij vinden dat u:

38. NAM geen rol moet geven bij de ontwikkeling van schadeprotocollen.

Aanvaardbaarheid en beoordeling schade

In ons advies op het winningsplan van de NAM hebben wij u gevraagd een onderbouwing te geven over de aanvaardbaarheid van optredende schades in de categorie DS1 en DS2. Wij lezen over de aanvaardbaarheid niets terug in uw ontwerp-instemmingsbesluit hetgeen betekent dat u deze schades evenals NAM als broadly accepted aanmerkt.

Het rapport dat is voorgescreven in art. 7 lid 2 moet niet alleen betrekking hebben op de DS1, DS2 en DS3 schades en het maatschappelijk risico/de maatschappelijke risico's (MR(S) bij een productieniveau van 24 bcm, maar moet die schades en het MR(S) ook beschrijven/berekenen

- voor de productievolumes van art. 2 lid 2 sub c (verhoging bij strenge winters) en art. 2 lid 4 (verhoging bij technische ontwikkelingen).
- én voor een (veel) lager productievolume waarbij geen aardbevingen kleiner of gelijk aan 1,5 magnitude zich meer voordoen, zodat inzichtelijk wordt wat een vermindering van de productie betekent voor deze schades en het MR(S)

Tevens hebben wij in ons advies gesteld dat NAM/CVW alle schademeldingen dient op te nemen en te behandelen waarbij geen contouren worden gehanteerd. Er mag geen ongelijkheid onder inwoners optreden in de regio. Wij constateren dat u in uw ontwerp-instemmingsbesluit hieraan geen aandacht besteedt. Wij zijn van mening dat om een volledig en goed onderbouwd oordeel te kunnen geven over optredende schades alle meldingen serieus moeten worden onderzocht. Het kan niet zo zijn dat gemelde schades niet worden onderzocht.

In ons advies over het winningsplan van NAM gaan wij in op de zogenaamde C-schades. C-schades worden door NAM beoordeeld als zijnde niet gerelateerd aan de aardgaswinning. NAM constateert vervolgens dat het aantal C-schades toeneemt terwijl het aantal aardbevingen afneemt. In ons advies op het winningsplan hebben wij u geadviseerd een analyse van de C-schades uit te laten voeren door een onafhankelijke instantie. In uw ontwerp-instemmingsbesluit kunnen wij niet lezen dat u dit advies heeft overgenomen danwel onderbouwd naast u neer heeft gelegd.

Voor het gehele proces van schadebeoordeling en -afhandeling geldt dat NAM hierin geen inhoudelijke rol moet spelen maar slechts alleen als financier van de schadebetaling. Ditzelfde geldt ook voor de positie van NAM in de regelingen die een vorm van compensatie voor de inwoners vormen (zie hoofdstuk 7).

Het huidige systeem van schadeherstel kost veel tijd en geld. Door de inzet van taxateurs, contra-expertises en juristen zit er vaak meer geld in het proces, dan in de daadwerkelijke herstelmaatregel. Wij vinden dat schade snel en ruimhartig moet worden verholpen met processen die zo eenvoudig mogelijk zijn. Geld dat nu in het proces wordt gestoken, kan worden ingezet voor schadeherstel. Daarmee bereik je een ruimhartiger herstel en minder gedoe. Dit draagt dan weer bij aan sneller herstel en aan het doel om vertrouwen terug te krijgen.

Wij vinden dat u:

39. NAM moet opdragen in het rapport over DS1, DS2, DS3 schade en maatschappelijk risico ook een doorrekening te maken van deze schades en maatschappelijk risico bij het maximale productieniveau waartoe u besluit inclusief verhogingen in verband koude of technische beperkingen (overige leden uit art. 2) én het minimale productieniveau waarbij sprake is van aardbevingen met $M < 1,5$.
40. vanuit het oogpunt dat gaswinning en uitvoering van het MJP twee kanten van dezelfde medaille zijn, het grote aantal schadegevallen, de niet soepel verlopende schadeafhandeling en de hieruit voortvloeiende maatschappelijke effecten onderbouwd dient mee te wegen in uw besluit.
41. de betrokkenheid van NAM bij schadebeoordeling en schadeafhandeling moet minimaliseren tot slechts het vergoeden van de schade.

8. Versterking

Duur versterkingsopgave

In het ontwerp-instemmingsbesluit schrijft u: *“... uit de stelling van NAM dat de veiligheid voor bewoners voldoende is gewaarborgd, kan worden afgeleid dat NAM ervan uitgaat dat de versterkingsopdracht binnen een termijn van vijf jaar wordt voltooid. Dat is immers de termijn waarbinnen, volgens het kabinet, alle woningen in de regio moeten voldoen aan de veiligheidsnorm”*. U verwijst daarbij naar het kabinetsbesluit van 3 november 2015. Het kabinet heeft besloten de berekeningsmethodiek van de Commissie Meijdam over te nemen, waarbij de veiligheidsnorm voor geïnduceerde aardbevingen is vastgesteld op een individueel risico van 10^{-5} per jaar voor nieuwbouw en bestaande bebouwing met een afkeurnorm van 10^{-4} per jaar. In aanvulling daarop heeft het kabinet conform het advies van de Commissie Meijdam besloten om de termijn hiervoor vast te leggen op vijf jaar. Een duidelijke startdatum ontbreekt, maar het ligt voor de hand om hiervoor de looptijd van het Meerjarenprogramma van de NCG te kiezen, namelijk 1 januari 2016 tot 1 januari 2021.

Dit betekent dat u ervan uitgaat dat in de resterende periode van de door uzelf vastgestelde termijn van vijf jaar alle gebouwen in het gebied worden onderzocht en zo nodig worden aangepast aan de norm van 10^{-5} . Daarmee is het versterkingsprogramma een belangrijke, zo niet de belangrijkste, randvoorwaarde voor een veilige en verantwoorde gaswinning. Dat u in het ontwerp-instemmingsbesluit schrijft dat NAM de voornaamste risico's moet presenteren voor onder meer gebouwen sterkt ons in onze mening dat de risico's bij lange na nog niet bekend zijn en dat absoluut nog niet duidelijk is of de gaswinning zonder risico's verloopt. Dat is een sterk argument om de versterkingsopgave en de bijbehorende onderzoeken voort te zetten en te intensiveren. U bevestigt deze conclusie door te stellen dat de statistische risicoanalyse van NAM uit het winningsplan geen gevolgen kan hebben voor de uitvoering van het versterkingsprogramma van de NCG en dat dit voorlopig onverkort moet worden uitgevoerd. Deze conclusie wordt ook gedeeld door SodM, de Mijnraad en de Tcbb.

Door echter te verwijzen naar het inspectie- en versterkingsprogramma van de NCG suggereert u dat dit een concreet programma is met aantallen, een planning en een fasering. Dat is echter niet het geval. Er zijn in het MJP elf prioritaire gebieden aangewezen vanuit waar de versterking plaatsvindt. Er is echter geen planning in het MJP opgenomen en ook worden er geen aantallen genoemd. Dit komt omdat de NCG voor wat betreft de keuze van methodieken, kennis, capaciteit en goedkeuring sterk afhankelijk is van CVW en NAM. Dit heeft tot nu toe geresulteerd in een zeer beperkte voortgang van het inspectieprogramma waardoor wij pas eind 2016 de eerste resultaten weten. Bovendien richt het inspectieprogramma zich vooralsnog voornamelijk op rijwoningen, waardoor de scope beperkt blijft tot circa 30% van de woningvoorraad. Kortom, iedere onderbouwing dat er op basis van de huidige versterkingsactiviteiten binnen de gestelde termijn van vijf jaar een veilige en verantwoorde gaswinning kan plaatsvinden ontbreekt. Wij vrezen dat met het huidige tempo van de inspecties deze onderbouwing ook niet binnen afzienbare tijd wordt geleverd. Wij willen dat voor al onze inwoners zo snel mogelijk duidelijk wordt aan welke risico's zij onderhevig zijn.

Zorgen omtrent de haalbaarheid

Wij vinden dat de gestelde termijn van vijf jaar waarbinnen de versterkingsopgave moet zijn afgerond niet ter discussie mag staan. In uw kamerbrief van 24 juni 2016 lezen wij dat u overweegt om zowel

op basis van het onderzoek naar de schadegrenstoestanden DS1 t/m DS3 als op basis van de berekening van het maatschappelijk risico, het meerjarenprogramma en de afrondingstermijn aan te passen. Daarmee komt u terug op het kabinetsbesluit. Wij zijn van mening dat de NCG en de gemeenten samen de prioriteiten voor de versterking bepalen en niet het ministerie van EZ en NAM.

Scholen, zorg, openbare ruimte (waaronder infrastructuur) en cultureel erfgoed vormen speciale aandachtsvelden binnen de versterking. Voor de scholen is ondertussen een actieplan vastgesteld. Voor zorg, cultureel erfgoed en openbare ruimte moet dat nog. Hiervoor is nog nauwelijks geïnventariseerd door de NCG zoals u refereert in uw kamerbrief van 6 juni 2016. Datzelfde geldt voor hoogbouw, zogenaamde soft storey buildings en andere gebouwen die vallen in de categorie CC2 / CC3.

Er moet een duidelijker verband komen tussen de hoogte van de gaswinning en de voortgang van het versterkingsprogramma. Dit zijn immers twee kanten van dezelfde medaille zoals dit omschreven staat in het MJP. Wij vinden net als Tcbb dat u aan uw instemmingsbesluit op het winningsplan als voorwaarde moet verbinden dat de door het kabinet vastgestelde termijn waarbinnen de versterkingsopgave moet zijn afgerond wordt gehaald. Daarmee verplicht u NAM om de NCG in volle breedte te ondersteunen in de versterkingsopgave en daarmee een taakstellend en ambitieus programma mogelijk te maken.

Wij vinden dat u:

42. de NCG vol in moet laten zetten op het inspectie- en versterkingsprogramma zodat de door het kabinet vastgestelde termijn van vijf jaar wordt gehaald en er zo spoedig mogelijk binnen die termijn een volledig beeld kan worden gegeven van de veiligheid van onze inwoners;
43. de gestelde termijn van vijf jaar waarbinnen het versterkingsprogramma moet zijn afgerond niet ter discussie mag stellen;
44. de invloed die NAM en CVW inhoudelijk en qua capaciteit hebben op het versterkingsprogramma weg moet nemen. De NCG moet opdrachtgever kunnen zijn voor het versterkingsprogramma en niet afhankelijk zijn van NAM en CVW;
45. de termijn van vijf jaar waarbinnen het versterkingsprogramma moet zijn afgerond als voorwaarde moet verbinden aan de instemming met het winningsplan waarmee u NAM dwingt tot medewerking aan een taakstellend en ambitieus programma.

9. Voorschriften en beperkingenbesluit

Met het winningsplan is ingestemd onder voorschriften en beperkingen. Deze voorschriften en beperkingen zijn artikelsgewijs in het besluit weergegeven.

In het ontwerp-instemmingsbesluit blijft – in strijd met het advies van de Tcbb – in het midden of de twee bij het winningsplan gevoegde documenten (Meet- en Regelprotocol en Studieprogramma) onderdeel uitmaken van het winningsplan. Wij verzoeken u expliciet te bepalen dat die documenten wel onderdeel zijn van het winningsplan. De consequentie daarvan is namelijk dat uitvoering van die documenten juridisch afdwingbaar is, omdat het winnen van delfstoffen alleen mogelijk is overeenkomstig een goedgekeurd winningsplan (art. 34 Mbw).

Wij vinden dat u:

46. de aanvullende onderzoeken en rapporten die u vraagt, met ons moet delen zodra deze beschikbaar komen;
47. kaders mee dient te geven aan de uit te voeren onderzoeken en de rapporten waar u om vraagt. Het is onduidelijk waaraan deze onderzoeken en rapporten inhoudelijk moeten voldoen. Het is onduidelijk wat de consequenties kunnen zijn van de uitkomsten van de onderzoeken en rapporten en wie bij de toetsing betrokken wordt;
48. een prioritering dient te maken in de onderzoeken die nog uitgevoerd moeten worden.

Meet- en Regelprotocol

Wij zijn van mening dat het principieel onjuist is dat het Meet- en Regelprotocol door NAM ontwikkeld wordt. Wij zijn van mening dat het protocol onafhankelijk van NAM ontwikkeld moet worden. De NAM dient vervolgens te handelen conform het protocol (beheerssysteem) en de gegevens te leveren waarbij toetsing door SodM aan het protocol mogelijk is. De inpassing in het bedrijfsmilieuzorgsysteem van NAM vinden wij een goede toevoeging waarbij NAM ook zelf voor haar interne processen tot toetsing overgaat.

Omdat op dit moment nog geen goedgekeurd protocol voorhanden is, is het onduidelijk wat het handelingsperspectief is bij overschrijding van alarmeringswaarden. Wij zien graag in uw instemmingsbesluit opgenomen hoe u decentrale overheden informeert over het overschrijden van de waarden en hoe u decentrale overheden betreft bij besluiten naar aanleiding van overschrijdingen. Wij vinden overigens dat het Meet- en Regelprotocol nooit gebruikt mag worden om de productie te verhogen of productieverdeling te wijzigen. Aan deze wijzigingen dient een nieuw besluit ten grondslag te liggen.

Wij vinden dat u:

49. het Meet- en Regelprotocol onafhankelijk van NAM moet laten ontwikkelen;
50. het handelingsperspectief moet aangeven bij overschrijding van de alarmeringswaarden en daarbij moet aangeven hoe u de decentrale overheden daarbij betreft.

Inwerkingtreding

In artikel 10 van uw ontwerp-instemmingsbesluit legt u vast dat het besluit in werking treedt op 1 oktober 2016.

Hoofddregel van de Wet milieubeheer (Wm) is dat een besluit eerst zes weken na bekendmaking in werking treedt (artikel 20.3 Wm). U maakt gebruik van de uitzondering, genoemd in artikel 20.5, eerste lid, Wm om zodoende het besluit met onmiddellijke ingang in werking te laten treden. Het tweede lid van dit artikel bepaalt echter dat deze uitzonderingsregel niet mag worden toegepast bij besluiten die tot stand zijn gekomen met een zienswijzeprocedure (afdeling 3.4 Awb). Dat brengt met zich dat het besluit pas zes weken na bekendmaking in werking kan treden. Wij gaan ervan uit dat u deze wettelijke termijn respecteert.

Wij vinden dat u:

51. de wettelijke termijnen voor inwerkingtreding van het ontwerpbesluit moet toepassen.

Nota van Antwoord

Zienswijzen op ontwerp-instemmingsbesluit
met het winningsplan Groningenveld 2016

Inhoud

Inleiding	3
1. Algemeen	4
2. Juridisch kader	10
3. Veiligheid en het voorkomen van schade	17
3.a Leefbaarheid, veiligheid(sgevoel), gezondheidsklachten	17
3.b Voorkomen van schade	24
3.c Bodemdaling, aantal aardbevingen/seismiciteit	27
3.d Individueel veiligheidsrisico (aantal gebouwen, vallende objecten)	32
3.e Maatschappelijk (groeps)risico	34
3.f Infrastructuur, industriële installaties (chemiepark Delfzijl) en integraal risicobeleid	35
4. Productieniveau	38
4.a Hoogte productieplafond, gelijkmatige winning, effect fluctuaties	38
4.b Leveringszekerheid	50
4.c Verdeling productie over clusters	54
5. Duur instemmingsbesluit	56
6. Inspectie- en versterkingsprogramma	58
7. Meet- en regelprotocol	61
8. Study and Data Acquisition Plan (lopende onderzoeksprogramma NAM)	69
9. Schade	70
10. Regelingen en economische impact regio	82
11. Overig	87

Inleiding

Proces

Het ontwerp-instemmingsbesluit over het winningsplan Groningenveld 2016 heeft van 1 juli tot en met 11 augustus 2016 ter inzage gelegen bij het Ministerie van EZ, bij de provincies Groningen en Drenthe en bij de gemeenten Delfzijl, Loppersum en Slochteren. Tevens zijn er in het gebied informatiebijeenkomsten georganiseerd: op 6 juli 2016 in Roodeschool, op 7 juli 2016 in Loppersum, op 12 juli 2016 in Ten Boer, op 13 juli 2016 in Slochteren en op 14 juli 2016 in Zeegse. Tijdens alle bijeenkomsten werd de mogelijkheid geboden om mondeling zienswijzen naar voren te brengen.

In totaal zijn er 5530 zienswijzen ingediend, waarvan 252 unieke zienswijzen en 29 reacties van overheden. De zienswijzen en reacties van overheden zijn gepubliceerd op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (www.rvo.nl)

Nummering zienswijzen en deelzienswijzen

Alle ingediende zienswijzen en reacties van overheden zijn van een nummer voorzien. Vervolgens zijn ze per thema opgesplitst in deelzienswijzen. Daarna zijn de deelzienswijzen die betrekking hebben op een vergelijkbaar onderwerp gebundeld. De gebundelde zienswijzen zijn eveneens van een nummer voorzien om verwijzing naar antwoorden mogelijk te maken.

Terminologie

(ontwerp)besluit : (ontwerp)instemmingsbesluit over het Winningsplan Groningenveld 2016

Afkortingen

BW	: Burgerlijk Wetboek
CBS	: Centraal Bureau voor de Statistiek
CVW	: Centrum voor Veilig Wonen
EBG	: Economic Board Groningen
GTS	: Gasunie Transportservices
I&M	: Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Nm ³	: "Normaal m ³ " zoals genoemd en gedefinieerd in het (ontwerp)besluit
Mbw	: Mijnbouwwet
Mbb	: Mijnbouwbesluit
Mbr	: Mijnbouwregeling
MJP	: Meerjarenprogramma
NPR	: Nationale praktijkrichtlijn
NCG	: Nationaal Coördinator Groningen
Sodm	: Staatstoezicht op de Mijnen
OTB	: Onderdeel van de faculteit Bouwkunde van de TUDelft
PAI	: Platform Aardbevingsbestendige Infrastructuur
RWS(-CIV)	: Rijkswaterstaat (Centrale Informatievoorziening)
USGS	: United States Geological Survey

1. Algemeen

Registratienr. zienswijze	1	Tekst
50, 262	01-01 Samenvatting zienswijzen	Het voorgenomen besluit is gebaseerd op verouderde informatie en vele onzekerheden zijn nog niet beantwoord. Minder gas of meer gas maakt feitelijk niet uit zolang de winningsmethode gelijk blijft. Het risico op aardbevingen blijft levensgroot, ook al draait de NAM de gaskraan meer of minder dicht. Gezien de enorme desastreuze gevolgen die de winningsmethode van de NAM heeft het verzoek om eerst nader onderzoek te doen naar de gevolgen van de huidige winningsmethode, voor u stappen neemt voor meer of minder winning.
	01-01 Antwoord	In het besluit, dat berust op de meest recente inzichten, wordt rekening gehouden met de onzekerheden die er zijn, door (in overeenstemming met het advies van Sodm van mei 2016) een winningsniveau voor te schrijven dat zich met een veiligheidsmarge onder de 27 miljard Nm ³ per jaar bevindt en additionele gaswinning alleen toe te staan wanneer dit strikt noodzakelijk is en de gaswinning over het hele jaar per cluster zo constant mogelijk te houden.
50	01-02 Samenvatting zienswijzen	Kritiek op communicatie: Een relevante factor betreft de gebrekkige verantwoording aan en communicatie met de Groningse bevolking. De aardgasexploitant en het ministerie van EZ bieden tot op het heden onvoldoende inzicht in de negatieve effecten van bodemdaling, bodemwerking en schade als gevolg van geïnduceerde aardbevingen, doch het beleid die noodzakelijk is bij het continueren van het aardgaswinning neemt deze onzekerheden niet mee.
91		Er is een grote discrepantie tussen de beleving van zowel de burgers als bestuurders in Groningen en bestuurders in Den Haag. Door een verbetering in onderlinge communicatie zal die discrepantie kunnen verkleinen. NAM lijkt bovendien niet in te slagen ook maar enig vertrouwen terug te winnen, zolang zij van de drie P's alleen Profit hoog in het vaandel denken te moeten houden en kennelijk niet bereid zijn in hun bedrijfsvoering Planet en People de ruimte te geven.
	01-02 Antwoord	Het voorgenomen besluit bevat meerdere voorschriften die tot doel hebben de gegevens over gaswinning, aardbevingen, grondversnellingen, bodemdaling e.d. inzichtelijk te maken (bijv. artikel 5, artikel 6). Alle rapportages hierover worden gepubliceerd. Ook worden er van tijd tot tijd informatiebijeenkomsten georganiseerd door EZ, regionale overheden en NAM om de bevolking te informeren over voorgenomen besluiten.
40, 56	01-03 Samenvatting zienswijzen	Kritiek op afweging betrekken van (maatschappelijke) effecten: In het ontwerp-instemmingsbesluit is onvoldoende sprake van een veilige en verantwoorde gaswinning. In de afweging zijn de effecten van de gaswinning in het gebied onvoldoende meegenomen. Onder deze effecten verstaan wij de directe en indirecte gevolgen zoals veiligheid en schade, onveiligheidsgevoel, leefbaarheid en economie. Met dit instemmingsbesluit komt u niet tegemoet aan het door u omarmde advies van de Onderzoekraad voor de Veiligheid (OvV) dat aangeeft dat het burgerperspectief structureel en herkenbaar moet worden meegewogen in de besluitvorming. Uw besluit baseert zich voornamelijk op het advies van Staatstoezicht op de Mijnen (Sodm). Dit advies is conform de wettelijk voorschriften opgesteld en gaat daarmee inhoudelijk voorbij aan de maatschappelijke effecten, die volgens Sodm wel nadrukkelijk meegewogen dienen te worden.
84		Geef expliciet en transparant ook moreel rekenschap van uw besluit. Dit kan door een ethische toetsing van het winningsplan, waarbij u antwoord geeft op de vraag wat acceptabel is. Wat is moreel en maatschappelijk verantwoord als het gaat om gaswinning en de diepingrijpende gevolgen daarvan?
255		Een belangrijk ministerieel besluit als het gasbesluit moet op een maatschappelijke, brede politieke afweging gebaseerd zijn. Het besluit baseren op motieven die slechts een enkele actor (in casu Shell) ten goede komen, en de andere maatschappelijke belangen en overwegingen niet betrekken bij de balans, is onverantwoordelijk, kortzichtig, een staatsman als u onwaardig.
178		Verzoek om ook de belangen mee te laten wegen van ons nageslacht, de dieren en planten. Economie is NIET het allerbelangrijkste in deze wereld.
11		De impact is veel groter dan staat aangegeven.
	01-03 Antwoord	De toetsing van het winningsplan vindt plaats op basis van de toetsingsgronden die in de Mijnbouwwet zijn vastgelegd. De Tcbb en Sodm adviseren mij hierover. Daarnaast heb ik – hoewel de Mijnbouwwet dat nog niet voorschrijft - advies gevraagd aan de decentrale overheden in Groningen en Drenthe (en aan de Mijnraad). Juist om een gevoel te krijgen voor het burgerperspectief. Mijn besluit is mede op hun adviezen gebaseerd. Op basis van de adviezen die aan mij zijn uitgebracht heb ik opnieuw de jaarlijkse gasproductie verminderd. Namelijk van 27 naar 24 miljard Nm ³ per jaar. Hiermee is het niveau sinds 2012 gehalveerd.
64	01-04 Zienswijze	Aanpak problematiek: Het gaswinningsdossier is een ingewikkeld dossier dat bedrukkend kan worden genoemd. Rapporten en onderzoeken blijven zich

Registratienr. zienswijze	1	Tekst
		opstapelen en duidelijkheid en conclusies blijven uit waardoor de druk niet afneemt. Bewoners en gemeenten vragen daarom om daadkracht en concrete aanpak omdat pas dan herstel van vertrouwen begint. De aanpak en de werkwijze van de Nationaal Coördinator, de heer Alders, zien wij als een stap in de goede richting op weg naar herstel van dat vertrouwen.
	01-04 Antwoord	Met het voorliggende instemmingsbesluit word een daadkrachtige en concrete aanpak gevolgd, door opnieuw het jaarlijkse winningsniveau terug te brengen, namelijk van 27 naar 24 miljard Nm ³ ten opzichte van 2015. Dat is een vermindering van 15 % en hiermee is de gaswinning sinds het aantreden van het kabinet in 2012 gehalveerd. Daarnaast wordt ook een vlakke wijze van winning voorgeschreven. Deze maatregelen leiden er naar verwachting toe dat de seismische activiteit verder zal verminderen.
10, 14, 26, 221	01-05 Zienswijze	Kritiek op inspraakperiode: Indiërs vinden het uiterst ongelukkig en niet correct dat de zienswijzentermijn grotendeels samenvalt met de schoolvakanties in de regio en dat het daarmee voor inwoners en instanties Groningen en omgeving wordt bemoeilijkt om een zienswijze in te dienen. Dit is niet bevorderlijk voor het herstel van vertrouwen.
	01-05 Antwoord	De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in zijn uitspraak van 18 november 2015 een voorlopige voorziening getroffen, die inhoudt dat gaswinning uit het Groningenveld na het gasjaar 2015/2016 slechts is toegestaan, voor zover voor die periode een nieuw besluit is genomen. Dat betekent dat er uiterlijk 30 september 2016 een nieuw instemmingsbesluit genomen moet zijn. Als gevolg daarvan moest er uiterlijk 1 juli 2016 een ontwerp-instemmingsbesluit genomen zijn. Dit betekende, dat de zienswijzentermijn voor de helft in de zomervakantie zou vallen. Ik heb dit met de decentrale overheden in Groningen besproken.
13	01-06 Zienswijze	Mijn leefgenot wordt negatief beïnvloed door de afhandeling van de bevingschade. Er gaat veel van mijn tijd verloren in het lezen en praten over de bevingen.
	01-06 Antwoord	Ik begrijp wat u bedoelt. Het ondervinden van schade aan de eigen woning als gevolg van aardbevingen door de gaswinning en de afhandeling daarvan kunnen een belasting zijn voor betrokkenen. Dit wordt bevestigd in de eerste tussenrapportage van het onderzoek 'Gronings Perspectief' van de Rijksuniversiteit Groningen (RuG). De NCG zet in op adequate afhandeling van schade waarbij de bewoner centraal staat en zoveel mogelijk wordt onlast en ontzorgd. De suggesties van de RuG en andere partijen zullen worden betrokken bij de herziening van het schadeprotocol en de verbetering van de werkwijze van het Centrum voor Veilig Wonen (CVW).
15, 25	01-07 Zienswijze	Kritiek op (reken)modellen en oordelen: De verschillende gebruikte rekenmodellen over de gevolgen van de gaswinning spreken elkaar tegen. Er is een rekenmodel van de NAM en daar is het Sodm het fundamenteel mee oneens. Geoloog Sintubin is het weer fundamenteel oneens met het Sodm. Dit maakt het onmogelijk om een zinnig oordeel over uw besluit te vellen. Dat is voor Contramine voldoende reden om te eisen dat u het gasbesluit intrekt.
	01-07 Antwoord	Het is niet zo dat er sprake is van rekenmodellen die elkaar tegenspreken. Het is wel zo, dat rekenmodellen nog verder verfijnd kunnen worden. Sodm heeft in zijn advies van mei 2016 opgemerkt dat het wetenschappelijk niveau van het onderzoek dat NAM heeft uitgevoerd (ter onderbouwing van het winningsplan) "state-of-the-art" is. Maar Sodm merkt daarbij wel op dat het huidige winningsplan slechts een foto ("snapshot") geeft van de huidige staat van de studies. Er moeten in de komende jaren nog meerdere onderdelen van het winningsplan nader worden uitgewerkt. Sod heeft in zijn advies aangegeven dat het winningsplan van NAM voldoet aan de eisen die de Mijnbouwwet stelt. Daarmee is er naar mijn mening voldoende informatie om een verantwoord Besluit te kunnen nemen.
36	01-08 Zienswijze	In het besluit van de minister wordt geen rekening gehouden met een extra stikstoffabriek die in de loop van 2019 klaar moet zijn.
	01-08 Antwoord	Bij het opstellen van het ontwerp-instemmingbesluit is een onderzoek van GTS betrokken, waarin rekening wordt gehouden met de ontwikkelingen in de gasmarkt. Over de stikstofinstallatie heeft het Kabinet aangegeven dat besluitvorming hierover met een jaar wordt uitgesteld.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	01-09 Samenvatting zienswijzen	Onderzoeken: Er moeten kaders worden meegegeven aan de uit te voeren onderzoeken en de op te stellen rapporten. Het is onduidelijk waaraan deze onderzoeken en rapporten inhoudelijk moeten voldoen. Het is onduidelijk wat de consequenties kunnen zijn van de uitkomsten van de onderzoeken en rapporten en wie bij de toetsing betrokken wordt.
32, 35, 44, 82, 84, 87	01-09	Geef prioriteit aan onderzoeken die nog uitgevoerd moeten worden. Het advies om genoemde documenten als aanvullend toetsingskader te gebruiken Deze zienswijze heeft betrekking op het Meet- en regelprotocol en op het Study

Registratienr. zienswijze	1	Tekst
	Antwoord	and Data-Acquisition Plan. De kaders voor het door NAM op te stellen Meet- en regelprotocol worden gegeven in artikel 5 van het instemmingsbesluit. Het tijdelijke signaleringssysteem, dat vermeld wordt in lid 3 van artikel 5, geeft een handvat voor de belangrijkste signaalparameters. Het Study and Data Acquisition Plan is een plan van NAM, waarin duidelijk wordt gesteld welke onderzoeken NAM gaat uitvoeren, binnen welke kaders ze plaatsvinden, enz. Ook de kwaliteitsbewaking is vastgelegd. In het winningsplan geeft NAM hoe het onderzoeksprogramma wordt uitgevoerd (paragraaf 1.3). Aan het besluit is een voorschrift toegevoegd over de omvang van het studieplan, in die zin, dat NAM het plan niet op eigen initiatief ingrijpend kan wijzigen. Naast het studieplan van NAM is er ook behoefte aan kennis, die onafhankelijk van NAM wordt ontwikkeld. De OVV heeft onder meer daar op aangedrongen. Deze kennisontwikkeling zal plaatsvinden binnen het "kennisprogramma effecten mijnbouw", dat ik inmiddels in gang heb gezet (Kamerstuk 32849, nr.80).
39, 49 32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97 59	01-10 Samenvatting zienswijzen	Onderzoeken: De beschikbare onderzoeken over aardbevingsdreiging en -risico's blijken nog steeds te grote onzekerheden en omissies te bevatten. Bij de validatie en verdere noodzakelijke kennisontwikkeling pleiten wij voor het intensief betrekken van noordelijke kennisinstellingen. Indiener vraagt om zo snel mogelijk een consistent en integraal risicobeleid op te stellen en vast te stellen, doch uiterlijk voordat een integraal risicobeeld wordt opgeleverd door NAM op 1 november 2017. Uit de tot nu toe geproduceerde rapporten blijkt niet wat de risico's van dit besluit zijn, niet welke risico's aanvaardbaar worden geacht, en blijkt niet dat het voorgenomen toegestane winningsniveau een winningsniveau is waarbij de veiligheid van de Groninger bevolking en hun bezit is gegarandeerd. U zelf en het Sodem constateren dat NAM nog niet alle noodzakelijke onderzoeken heeft geproduceerd. Veel onderzoek en veel duidelijkheid ontbreekt, onderzoek dat meegewogen dient te worden in uw besluitvorming omdat het essentieel is voor een goede belangenafweging.
45		Wij stellen voor dat er een universitaire leerstoel wordt gecreëerd om onderzoek aan te sturen en te coördineren.
98		Er is geen verandering in het patroon dat er bij de ingediende winningsplannen wederom gegevens ontbreken. Ook dit keer ontbreken data (bijvoorbeeld m.b.t. de industrie in Delfzijl en Eemshaven en m.b.t. de infrastructuur) zodat een verantwoorde besluitvorming de facto niet mogelijk is. Het taalgebruik in de voorliggende tekst munt uit in voorzichtige formuleringen die de vele onzekerheden verraden.
96		Ter zake van de opmerking van de NAM dat de 3 bijlagen geen deel uitmaken van het winningsplan als zodanig, maar wel nauw er mee samenhangen, geeft dit een niet wenselijke mogelijkheid van speelruimte voor de NAM in zake gebruik bij juridische procedures en stelt de tegenpartij bewust op afstand van relevante informatie.
	01-10 Antwoord	Voor wat betreft het constatering dat nog niet alle risico's bekend zijn en dat er nog gegevens ontbreken wordt verwezen naar antwoord 01-01. Het ontwikkelen van consistent en integraal risicobeleid is geen taak voor NAM, maar voor de overheid. Het instellen van een universitaire leerstoel is evenmin een taak van NAM en valt buiten de reikwijdte van dit Besluit.
32, 35, 44, 82, 84, 87	01-12 Samenvatting zienswijzen	Onafhankelijkheid onderzoek: Verzoek om een onafhankelijke review van de risicoberekening en onderliggende kwetsbaarheidscurves, waarbij expliciet aandacht is voor nut en noodzaak van verdere ontwikkeling van de systematiek.
45 65 t/m 69		Onderzoek moet onafhankelijk. De gebruikte risicowaarderingsmethode is afkomstig van de NAM en onvoldoende wetenschappelijk en onafhankelijk getoetst. Ook de meet data zijn vooral afkomstig van de NAM. Er is dus NIET sprake van een onafhankelijke risicoafweging. Vanuit het contract denken dient de Staat, "Den Haag", juist goed voor mij te zorgen. Dat laat deze Staat ernstig achterwege door de miljardenopbrengsten van de gaswinning voor te laten gaan op ons/mijn belang van het willen hebben van een veilig en rustig leven en een juiste vorm van schadeafhandeling die nu beneden elk peil is.?
76		Dat Arcadis (als een onderneming met broekzak/vestzak mentaliteit en gelieerd aan Shell: raamovereenkomst 2013) dergelijke onvolledige onderzoeken laat plegen, kan en mag niet serieus genomen worden. Zonder onafhankelijker onderzoek kan het vertrouwen niet worden hersteld.
76		Arcadis voert veel van de taxaties uit, maar is als grootste aandeelhouder van het CVW bezig haar eigen zakken te vullen. Dit kan niet anders verwoord worden dan

Registratienr. zienswijze	1	Tekst
98		<p>frauduleus handelen en ontkracht een betrouwbare schade-afhandeling.</p> <p>Het gebrek aan onafhankelijk onderzoek naar de effecten van de aardgaswinning verhindert een beoordeling op grond van een onafhankelijke studie. Datzelfde geldt voor de validatie van NAM gegevens door onafhankelijke peers. De presentatie van Prof. Vlek enkele weken geleden bij de Groninger Bodem Beweging vinden wij de moeite waard om bij de besluitvorming te betrekken.</p>
	01-12 Antwoord	In lijn met de aanbevelingen van de OVV heb ik een onafhankelijk onderzoekprogramma "kennisontwikkeling effecten mijnbouw" in gang gezet (Kamerstuk 32849, nr.80). Doel van dit programma is om onafhankelijk van de mijnondernemingen kennis te ontwikkelen over alle risico's die samenhangen met delfstofwinning. Het organiseren van een onafhankelijk onderzoeksprogramma is een taak van de overheid en valt buiten de reikwijdte van dit Besluit.
57 45, 206 98 94	01-13 Samenvatting zienswijzen	Kritiek op inbreng NAM: De huidige tekst in Artikel 4, lid 1 en lid 2 laat de invulling van het besluit op deze twee punten eenzijdig over aan NAM. Gelet op het complexe samenspel tussen de verschillende partijen is een strikte aanwijzing vereist.
		De wensen en het budget van Shell/NAM mogen nooit leidend zijn bij winning, herstel en versteviging. Vraag is of het echt waar is dat e.e.a. onvoldoende duidelijk is, er zijn zoveel belangen van het "grote geld" mee gemoeid.
		De NAM verwachtingen ontberen elke wetenschappelijk onafhankelijke validatie.
	01-13 Antwoord	<p>Indiener is van mening dat het eeuwigdurend recht op exploitatie van de NAM moet worden opgebroken, met het argument dat de NAM een wanprestatie heeft gepleegd door de bevolking in gevaar te brengen, inbreuk te maken op de cultuurhistorische waarden en leefbaarheid van het winningsgebied en persoonlijke levens te ontwrichten.</p> <p>Vanwege het complexe karakter van de gasvoorziening is het vrijwel onmogelijk om alle situaties voor wat betreft leveringszekerheid strikt en tot in detail te regelen. Om die reden is er een toezichthouder aangewezen (Sodm), die over de kennis en middelen beschikt om te kunnen beoordelen of de vergunninghouder (in dit geval: NAM) zich houdt aan de voorschriften die in het kader van de Mijnbouwwet worden voorgeschreven. NAM is op grond van het Burgerlijk Wetboek verplicht om schade als gevolg van de gaswinning in Groningen te vergoeden. Budgetten of wensen van NAM doen hierin niet ter zake. De verwachtingen van NAM ten aanzien van veiligheid e.d. worden onafhankelijk beoordeeld door Sodm. Zonodig maakt Sodm hierbij gebruik van deskundigen van gerenommeerde instellingen (TNO, TUDelft, e.a.) De stelling dat NAM een wanprestatie heeft geleverd met de gaswinning in Groningen kan ik niet onderschrijven.</p>
29	01-14 Zienswijze	Onjuistheden besluit: in het ontwerp-instemmingsbesluit staat op pagina 21 ' ... minder hoogcalorisch gas kan worden geconverteerd.. .' en dit dient ons inziens te zijn ' ... meer hoogcalorisch gas ... '.
	01-14 Antwoord	Deze constatering is juist. De tekst van het besluit is op dit punt gecorrigeerd.
31	01-15 Zienswijze	<p>Onjuistheden besluit: In het plan en daarmee besluit staan de volgende onjuistheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • productie beschikbaarheid Groningen veld (door liquid loading valt dagelijkse capaciteit met 80% terug) • aardbevingen contour (door verdamping van water "dijt" het gasveld verder uit) <p>In het winningsplan en winningsbesluit zijn de volgende zaken over het hoofd gezien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • andere fysische processen tijdens gaswinning, zoals liquid loading, condensatie van water, verdamping van water, sallinatien de -sallinatie en erosie • leveringszekerheid door liquid loading • aardbevingscontour door verdamping van water aan de rand van het gasveld • het duurzaam maken van reservoir en putten in transitie van fossiel naar hernieuwbare energie functie (geothermie en hydro-energie) • het genereren van een hernieuwbare energie productie functie van het reservoir en putten • onderhouden van een constante reservoir druk (water injectie project van TripleG) • winningsplan voor de resterende hoeveelheid gas
	01-15 Antwoord	Deze zienswijze gaat in op de manier waarop het gas uit het Groningenveld wordt gewonnen. Gesteld wordt dat NAM een aantal zaken over het hoofd heeft gezien. Zo zou NAM het injecteren van water buiten beschouwing hebben gelaten. Door water te injecteren zou de reservoirdruk constant kunnen blijven, waardoor er geen aardbevingen meer zouden optreden. De stelling dat NAM het injecteren van water buiten beschouwing heeft gelaten is niet juist. NAM heeft eerder onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van waterinjectie. Dat blijkt uit het Technical Addendum bij het winningsplan 2013, pag. 237 ("Gas recovery with

Registratienr. zienswijze	1	Tekst
		waterinjection"). Deze mogelijkheid is echter afgefallen, onder meer vanwege de veiligheidsrisico's die daaraan verbonden zijn. Ook meerdere andere onderwerpen (die in de zienswijze worden genoemd) heeft NAM bestudeerd. Naar het oordeel van Sodm getuigt het winningsplan Groningen 2016 echter van voldoende oog voor planmatig beheer (advies SodMm mei 2016). Met andere woorden: het gas wordt op een doelmatige manier gewonnen. Er is dan ook voor mij geen reden om voor wat betreft het aspect "planmatig beheer" (doelmatige winning) aanvullende voorschriften aan het instemmingsbesluit te verbinden.
96	01-16 Zienswijze	Al het geen wordt gesteld in/ 4.4.1/4.4.1.1/4.4.1.2 / 4.4.1.3 / 4.4.1.4 / 4.4.1.5 / 4.4.1.6 / 4.4.1.7 / 4.4.1.8 van het ontwerp-bestemmingsbesluit is dermate ondoorzichtig aan concrete informatie van de zijde van de indieners dat deze concreet niet door de burger/ inwoner/ gedupeerde echt kan worden getoetst laat staan dat men dit voor waar kan aannemen.
	01-16 Antwoord	De tekst in de genoemde paragrafen bevat een samenvatting van de – vrijwel identieke - adviezen van de decentrale overheden in de provincie Groningen. De volledige tekst is door de provincie Groningen gepubliceerd op haar website. Deze adviezen zijn – voor zover passend binnen de reikwijdte van het instemmingsbesluit – meegenomen in de voorschriften en beperkingen van het Besluit.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	01-17 Samenvatting zienswijzen	Openbaarheid gegevens: <ul style="list-style-type: none"> • Verzoek om aanvullende onderzoeken en rapporten moeten worden gedeeld zodra deze beschikbaar komen. • Alle data en tools die betrekking hebben op de (NAM) berekeningen moeten openbaar worden.
78		Maak de data beter toegankelijk: + de data openbaar is,- de toegankelijkheid te wensen overlaat (KNMI: moeilijk vindbaar in een Engelstalig dashboard), de leesbaarheid in het geding is (geen uitleg) en het ontbreekt aan een interpretatie van de gegevens (geen duiding van de data),- aanvullende data rondom de gevolgen van de grondversnelling (hoekverkanteling, verwerking) wenselijk zouden zijn (die ontbreken thans),- dat er vanuit de schademelder wel een kennisvraag is echter er nagenoeg sprake is van opbouw van kennis rondom causaliteit (wat de oorzaak ook kan zijn).
76		Openbaarheid gegevens: Het is een ernstige ommissie dat de dieptes van de bevingen niet naar buiten worden gebracht, al dan niet met enkele tientallen meters marge, die later eventueel kunnen worden bijgesteld.
	01-17 Antwoord	Alle onderzoeksrapporten over de gaswinning in Groningen worden standaard openbaar gemaakt. Zowel door NAM, als door Sodm, TNO en KNMI. Er is daarom geen reden om hierover voorschriften te verbinden aan het instemmingsbesluit. De diepte van aardbevingen is niet altijd precies te bepalen. Om die reden is KNMI terughoudend om precieze dieptecijfers te publiceren.
76	01-18 Zienswijze	Openbaarheid gegevens: Er bestaat geen eenduidige, waterdichte definitie van Open Data. Het kabinet hanteert de volgende omschrijving, Open Data betreft data die: <ol style="list-style-type: none"> Verzameld zijn in het kader van de uitvoering van een publieke taak Gefinancierd zijn met publieke middelen voor de uitvoering van die taak Openbaar beschikbaar zijn op grond van de WOB/Hergebruik Overheidsinformatie Bij voorkeur voldoen aan 'open standaarden' Bij voorkeur door een computer kunnen worden gelezen? Verschil tussen NAM en Overheid is er in wezen niet. Gezien het Open Databeleid zouden bij bevingen alle gegevens (g-waarden) van de versnellingsmeters daarom openbaar moeten zijn. Zie punt a.
	01-18 Antwoord	Alle data van het KNMI zijn openbaar en via internet te verkrijgen: zie http://www.knmi.nl/kennis-en-datacentrum/dataset/seismische-en-akoestische-data-tools . Van de grotere bevingen (M>2.0) zijn de gemeten maximale versnellingen (g-waarden) direct te zien en worden vergeleken met modelwaarden. Ruwe data kunnen gedownload worden voor elke beving in de database. Deze website wordt verder ontwikkeld om inzicht te geven in de verzamelde data.
76	01-19 Zienswijze	Onjuistheid conclusies onderzoek: Het blijkt dat NAM (zie winningsplan 2016) uit het rapport van Deltares verkeerde conclusies trekt. Niet alleen kan verweking maar ook een beving leiden tot zakkings van constructies (=ongelijkmatige zettingen). "Tot op heden is er nog geen schade aan kritische infrastructuur (dijken, bruggen, hoogspanningsleidingen etc.) geconstateerd als gevolg van geïnduceerde aardbevingen. Dit is in overeenstemming met de resultaten van een onderzoek van Deltares uit 2014 naar de effecten van aardbevingen op de kritische infrastructuur. Samenvattend gaf de studie van Deltares geen indicatie voor significante schadeverwachting. Wel vermeldt de

Registratienr. zienswijze	1	Tekst
		studie dat een zwaardere aardbeving in Groningen zandgrond kan doen verweken, hetgeen bijvoorbeeld zou kunnen leiden tot verlaging van de stabiliteit en kruinhoogte van dijken en ongelijke zettingen van constructies. Deze aanname is sindsdien onderdeel van het verwekingsonderzoek binnen het Studieprogramma."
	01-19 Antwoord	Tot op heden is er in Groningen nog geen situatie bekend waar verweking daadwerkelijk is opgetreden. Op dit moment wordt onderzocht of het risico op verweking bij een maatgevende aardbeving aan de orde is. Momenteel kan het risico op verweking met standaard grondonderzoek niet voldoende specifiek worden geïdentificeerd.
40, 53, 56	01-20 Samenvatting zienswijzen	Adviezen tegenstrijdig en niet overgenomen: In uw ontwerp-instemmingsbesluit zijn veel adviezen die zijn uitgebracht door overige adviseurs (zoals Tcbb en Sodm) niet overgenomen. U wijkt ook van deze adviezen af, zonder de redenen voor die afwijking in de motivering van uw ontwerp-instemmingsbesluit te vermelden. Daarmee handelt u in strijd met art. 3:50 Awb. Wij verzoeken u overeenkomstig dit artikel voor elk advies (onderdeel) van een adviseur dat u niet opvolgt aan te geven waarom u dit naast zich neerlegt. Laat zien dat de adviezen van overheden over de bovengrondse ontwikkelingen, zoals lokale en maatschappelijke effecten, meewegen en doe uitspraken over de adviezen die hierover gegeven zijn.
39		Wij vinden dat in het ontwerpbesluit onvoldoende rekening is gehouden met ons eerder uitgebrachte advies.
56		Het ontwerp-instemmingsbesluit wijkt af van het eerder gegeven advies. Hoewel de bevoegdheid om af te wijken niet wordt betwist, bevat het besluit onvoldoende motivering voor deze afwijking. Wij sluiten het door ons afgegeven advies bij deze zienswijze opdat u afwijkingen hiervan in uw definitieve besluit kunt motiveren.
72, 94		U legt adviezen van betrokken lagere overheden ongemotiveerd naast u neer. Met dit alles draagt u niet bij aan een noodzakelijk herstel van vertrouwen van de bevolking.
94		U baseert zich op tegenstrijdige adviezen en onbewezen aannames. Uit uw eigen stukken blijkt dat jarenlang meer gas is gewonnen dan vanuit het oogpunt van de door u gedefinieerde 'leveringszekerheid' noodzakelijk was.
	01-20 Antwoord	De hoofdadvisen van de regio (verminderde productie, termijn aan instemming, geen tussentijdse productieverbod op basis van het Meet -en regelprotocol, onafhankelijke validatie van onderzoeken en bevindingen en een termijn voor NAM om omvolkomenheden in te vullen) zijn opgevolgd. Veel deeladviezen gingen de reikwijdte van het instemmingsbesluit met het winningsplan te buiten en kunnen daarin niet geadresseerd worden. Voor wat betreft de vermeende strijd met artikel 3:50 Awb verwijs ik naar 2-21. Het winningsniveau van 24 miljard m3 is gekozen op basis van het advies van Sodm.

2. Juridisch kader

Registratienr. zienswijze	2	Tekst
28, 99 t/m 101, 102, 103, 105 t/m 126, 128, 130, 131, 134 t/m 141, 143 t/m 146, 148, 149, 151 t/m 168, 170 t/m 176, 179 t/m 189, 191, 192, 194 t/m 205, 208 t/m 214, 215 t/m 227, 229 t/m 238, 240 t/m 249, 251 t/m 253, 255 t/m 289, 261, 263 t/m 266, 268 t/m 279	02-01 Samenvatting zienswijzen	Een groot deel van de indieners geeft aan dat de komende vijf jaar zo goed als dezelfde hoeveelheid gaswinning in Groningen onherroepelijk tot meer mijnbouwschade leidt aan huizen en gebouwen (of en kunstwerken boven en ondergronds). Groningers verkeren in onzekerheid over hun toekomst. Indieners geven aan dat doorgaan met gaswinning op deze schaal is niet alleen onbehoorlijk, het is ook in tegenspraak met de wet. Die is er op gericht dat schade voorkomen moet worden.
	02-01 Antwoord	De onzekerheid van de Groningers over hun toekomst begrijp ik. In het winningsplan en het instemmingsbesluit is aandacht besteed aan het zo veel mogelijk voorkomen van schade. Hiertoe zijn in het instemmingsbesluit voorschriften opgenomen. Zo is bijvoorbeeld het productieniveau verder beperkt. Met de voorschriften die aan het instemmingsbesluit zijn verbonden wordt de seismische activiteit (volgens het voorspellingsmodel van NAM) niet hoger dan het niveau van 2015. Volgens Sodm is er een extra reductie van de seismische activiteit te verwachten als er zonder fluctuaties gas gewonnen gaat worden. Schade ten gevolge van het instemmingsbesluit is niet volledig uit te sluiten. Gelet op de onderzoeken en de aan het besluit ten grondslag liggende adviezen acht ik het aanvaardbaar onder de gestelde voorschriften in te stemmen met het winningsplan. Bij het nemen van het instemmingsbesluit zijn de Mijnbouwwet en andere wettelijke bepalingen in acht genomen.
28, 166	02-02 Zienswijze	Wat in het gasbesluit en in het beleid van het ministerie ontbreekt, is een gas-exit plan.
	02-02 Antwoord	Het energiebeleid is gericht op een overgang naar een CO ₂ -arme energievoorziening, die veilig, betrouwbaar en betaalbaar is. Nu deze overgang niet van de ene op de andere dag kan worden gerealiseerd, speelt aardgas in de transitie naar een CO ₂ -arme energievoorziening als minst vervuilende fossiele brandstof een belangrijke rol. In het voorliggende besluit wordt besloten over de instemming met het door NAM ingediende winningsplan en worden voorschriften verbonden aan deze instemming. In het besluit wordt geen algemeen beleid neergelegd.
32, 33, 35, 39, 40, 41, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	02-03 Samenvatting zienswijzen	Indieners vinden dat de bescherming van de grondrechten, expliciet en transparant, in de afweging dienen te worden betrokken zodat dit leidt tot een veilig en verantwoord niveau van gaswinning.
	02-03 Antwoord	De door de grondrechten beschermde belangen veiligheid en het belang van het voorkomen van schade zijn – ook- belangen waarop de Mijnbouwwet ziet. De toetsing van deze belangen heeft in het kader van de Mijnbouwwet plaatsgevonden en het tegemoet komen aan deze belangen vorm een belangrijk onderdeel van het instemmingsbesluit. Dit heeft geleid tot het stellen van diverse voorschriften en beperkingen aan de gaswinning, zoals het lager vaststellen van het productieniveau. Dat in de afweging niet expliciet naar de toepasselijkheid van de grondrechten is verwezen, betekent derhalve niet dat de door de grondrechten beschermde belangen geen prominente rol hebben gespeeld in de belangenafweging.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 59, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89,	02-04 Zienswijze	Indieners vinden dat NAM een aanvraag voor een vergunning ex artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna: Nbw) moet indienen, alvorens winning op grond van het onderhavige instemmingsbesluit mag plaatsvinden. De gaswinning is volgens hen een project in de zin van de m.e.r.-richtlijn en daarmee een project in de zin van de Nbw. Voorafgaand aan het instemmingsbesluit dient een passende beoordeling te worden opgesteld waarin wordt getoetst of er significante effecten

Registratienr. zienswijze	2	Tekst
97		zijn voor de betrokken Natura 2000-gebieden. Door de winning voort te zetten zonder een vergunning op grond van de Nbw handelt de initiatiefnemer in strijd met de Nbw.
	02-04 Antwoord	Het relevante toetsingskader voor instemming met een winningsplan wordt gevormd door de artikelen 35 en 36 van de Mijnbouwwet. De vraag of de gaswinning een project in de zin van de Nbw is en de vraag of NAM voor de gaswinning dient te beschikken over een vergunning op grond van artikel 19d van de Nbw is bij de instemming met het winningsplan niet aan de orde. Dit punt valt dan ook buiten de reikwijdte van dit besluit. Zoals de Raad van State in de uitspraak van 18 november 2015 heeft geoordeeld, kan het instemmingsbesluit voorts niet worden aangemerkt als het vaststellen van een plan als bedoeld in artikel 19j, eerste lid, van de Nbw. In het kader van dit instemmingsbesluit behoeft derhalve geen passende beoordeling te worden opgesteld.
34	02-05 Zienswijze	De Mijnbouwwet met o.a. artikel 33 bevestigt het recht van indiener. De Minister van EZ kan met deze wet beter voor de burgers opkomen
	02-05 Antwoord	Zoals aangegeven bij de beantwoording onder 02-01 is het winningsplan getoetst aan de Mijnbouwwet. Mede gelet op de belangen van burgers zijn er in het instemmingsbesluit voorschriften en beperkingen aan de winning gesteld. Voorts geldt op grond van artikel 33 van de Mijnbouwwet een zelfstandige zorgplicht. Dit betreft een zelfstandige verplichting waaraan NAM los van het instemmingsbesluit dient te voldoen. Deze norm is zelfstandig handhaafbaar en valt buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit.
32, 35, 44, 82, 84, 87	02-06 Zienswijze	Indieners adviseren om het winningsplan te toetsen aan de tekst van artikel 36 van de Mijnbouwwet, zoals deze thans geldt. Volgens hen dient niet, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de gewijzigde Mijnbouwwet, aan de nieuwe tekst van artikel 36 te worden getoetst.
	02-06 Antwoord	Door de Tweede Kamer is een aantal voorstellen tot wijziging van de Mijnbouwwet aangenomen. Er is onder meer een voorstel tot wijziging van artikel 36 van de Mijnbouwwet aangenomen. Door de minister is op een aantal punten toegezegd dat vooruitlopend op de inwerkingtreding van de wetsvoorstellen tot wijziging van de Mijnbouwwet deze wetsvoorstellen reeds zullen worden toegepast. Dit geldt bijvoorbeeld voor het vragen van advies over het winningsplan aan de regionale overheden en de Mijnsraad. Dit geldt evenwel niet voor de toets van het winningsplan aan artikel 36 van de Mijnbouwwet. Op grond van het legaliteitsbeginsel kan NAM niet worden geconfronteerd met een toets van het winningsplan aan een nog niet geldende wettelijke tekst. Het winningsplan is, zoals indieners wensen, derhalve getoetst aan artikel 36 van de Mijnbouwwet zoals dat thans geldt.
46	02-07 Zienswijze	Indiener brengt naar voren dat aan het uitgangspunt van de Mijnbouwwet dat preventie van nadelige gevolgen dient te prevaleren boven verzachting van de opgetreden effecten niet wordt voldaan door de eenvoudige vaststelling dat de seismiciteit waarschijnlijk niet hoger zal worden dan hij reeds in het jaar 2015 was. Anders gezegd: het centrale uitgangspunt 'better safe than sorry' is niet synoniem te achten met het principe dat vermeerdering van de reeds bestaande ellende naar verwachting zal uitblijven.
	02-07 Antwoord	Zoals reeds uiteengezet onder 02-01 is het winningsplan getoetst aan de Mijnbouwwet. Ingevolge artikel 36, eerste lid, aanhef en onder b van deze wet kan onder meer in verband met risico op schade door bodembeweging de instemming worden geweigerd. Aan het besluit ligt een groot aantal onderzoeken ten grondslag. Dit betekent niet dat er thans reeds volledige duidelijkheid bestaat over de ondergrondse processen en de gevolgen daarvan. De komende jaren zal nader onderzoek worden verricht en zullen er nieuwe gegevens beschikbaar komen. Hiertoe zijn in de voorschriften bij het besluit ook verschillende onderzoeksverplichtingen opgenomen. Dit betekent niet dat op basis van de thans beschikbare gegevens geen besluit kan worden genomen. Bij de afweging van de belangen hebben veiligheid en het belang om schade zo veel mogelijk te voorkomen een prominente rol gespeeld. Gelet hierop is de productie verder gemaximeerd. Schade kan niet volledig worden uitgesloten. Nu uit het advies van Sodm volgt dat indien op vlakke wijze wordt geproduceerd de seismiciteit ten opzichte van 2015 naar verwachting de komende vijf jaar zal afnemen, acht ik het aanvaardbaar onder de gestelde voorschriften in te stemmen met het winningsplan. Ik ben dan ook van mening dat het instemmingsbesluit in overeenstemming is met de Mijnbouwwet.
98	02-08 Zienswijze	De argumentatie dat in het kerngebied de risico's zo groot zijn dat de huizen moeten worden versterkt (zie plannen van RCG) moet tot de conclusie leiden dat deze huizenversterkingsopgave afgerond moet zijn, vooraleer de gaswinning met het voorgestelde productieplafond kan doorgaan. Als humanitaire overwegingen nog steeds weinig doorslaggevend zijn dan moeten de preventiemaatregelen die de Mijnbouwwet voorschrijft, dat toch wel zijn.
	02-08 Antwoord	Veiligheid en het belang bij het voorkomen van schade hebben een belangrijke rol gespeeld bij het nemen van het instemmingsbesluit, de vaststelling van het

Registratienr. zienswijze	2	Tekst
		productieniveau en de overige voorschriften. Mede omdat de versterkingsopgave is vertraagd, is het productieniveau lager vastgesteld. De Commissie Meijdam heeft ten aanzien van het uitvoeren van de versterkingsoperatie een termijn van 5 jaar voorgesteld. Dit voorstel is door het kabinet overgenomen
36	02-09 Zienswijze	Indiener is van mening dat zowel 500 als 200 meldingen per week volledig onacceptabel zijn, wat de NAM en de commissie Meijdam hier ook van mogen denken. Het lijkt me ook in strijd met de Mijnbouwwet.
	02-09 Antwoord	De Mijnbouwwet heeft niet als uitgangspunt dat mijnbouwactiviteiten geen enkele schade mogen opleveren. Wél dat schade zoveel mogelijk voorkomen moet worden. Daarbij geldt op grond van artikel 6:177 BW dat NAM aansprakelijk is voor schade ten gevolge van mijnbouwactiviteiten. In het winningsplan en het instemmingsbesluit is aandacht besteed aan het zo veel mogelijk voorkomen van schade. Hiertoe zijn voorschriften aan de instemming verbonden. Het instemmingsbesluit is in overeenstemming met de Mijnbouwwet. Voorts zijn tussen NCG, NAM en EZ werkafspraken gemaakt, die ervoor moet zorgen dat schademeldingen voortvarend worden afgehandeld. Deze aanpak is ook beschreven in het meerjarenprogramma van de NCG.
215	02-10 Zienswijze	Indiener doet een beroep op de rechten van de mens. Hij wijst in dit verband op de onzekerheden ten aanzien van de mogelijke waardedaling van woningen, eventuele schade en de vergoeding daarvan. Hiermee is onvoldoende rekening gehouden, terwijl de exploitatie wel zeker wordt gesteld. Er is geen weloverwogen integrale keuze gemaakt tussen de belangen van bewoners en de belangen van de exploitant.
	02-10 Antwoord	Zie beantwoording van zienswijze 02-03. De door mensenrechten beschermde belangen als veiligheid en het belang om schade zo veel mogelijk te voorkomen hebben een belangrijke rol gespeeld bij de afweging van de belangen. Dit belang is niet alleen afgewogen tegen het belang van NAM, maar ook tegen het belang van leveringszekerheid. Na afweging van deze belangen heb ik besloten het productieniveau verder te beperken en overige voorschriften aan de instemming te verbinden.
77	02-11 Zienswijze	De Rijksoverheid hoort op te komen voor haar burgers. Dat principe is een leidend beginsel van onze rechtsstaat en ons staatsbestel. Het is vastgelegd in de Grondwet, in de uitwerking daarvan in het wetgevings- en rechtsstelsel, en verder verankerd in internationale verdragen, in de Verklaring van de Rechten van de Mens.
	02-11 Antwoord	Bij het nemen van het instemmingsbesluit zijn alle van toepassing zijnde wettelijke bepalingen in acht genomen. De door grondrechten beschermde belangen van burgers hebben een belangrijke rol gespeeld bij de belangenafweging. De veiligheid en het belang bij het voorkomen van schade hebben geleid tot het opnemen van een lager productieniveau en het opnemen van overige voorschriften.
50	02-12 Zienswijze	Het College voor de Rechten van de Mens heeft verscheidene malen gewezen op het belang van mensenrechten met betrekking tot de aardbevingen. Het College heeft immers de taak om de Staat van advies te voorzien. Indiener wijst erop dat er in de jaarrapportage van 2013 door het College op is gewezen dat de rechten van de mens, in het bijzonder het recht op bescherming van het privé- en gezinsleven in acht moeten worden genomen bij de besluitvorming omtrent de gaswinning en de ontwikkeling van reeds ontstane schade. In de brief van 2013, gericht aan de minister, is nogmaals beklemtoond dat de mensenrechten niet genegeerd kunnen worden.
	02-12 Antwoord	Ik onderschrijf het belang van de mensenrechten. Bij mijn belangenafweging en de motivering van mijn beslissing heb ik recht gedaan aan de mensenrechten, in die zin dat ik aan de belangen die door de mensenrechten worden beschermd een groot gewicht heb toegekend. Op grond van deze belangen zijn beperkingen aan de gaswinning gesteld. Het productieniveau is bijvoorbeeld verder naar beneden bijgesteld. Indiëners wijzen op het recht op een privé- en gezinsleven. Dit recht wordt beschermd door artikel 8 van het EVRM. Zoals de Raad van State in de uitspraak van 18 november 2015 heeft geoordeeld is dit artikel bij de besluitvorming over de gaswinning van toepassing. De Raad van State oordeelde voorts dat het kader dat onder meer is voorzien in de Mijnbouwwet voldoende is om aan de positieve verplichtingen van artikel 2 van het EVRM te voldoen. Voor schending van artikel 8 is blijkens de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens een vrees voor aantasting van het woongenot onvoldoende. Vereist is dat het aardbevingsrisico een rechtstreekse aantasting van de persoonlijke levenssfeer van bewoners oplevert en dat de aantasting zo ernstig is dat ik, met inachtneming van mijn ruime beoordelingsmarge, in redelijkheid niet tot het instemmingsbesluit heb kunnen komen. Gelet op de adviezen, de daaraan ten grondslag liggende onderzoeken en de voorschriften, onder andere ten aanzien van de productiebeperking, die ik aan het instemmingsbesluit heb verbonden, ben ik van oordeel dat de seismische risico's als aanvaardbaar kunnen worden

Registratienr. zienswijze	2	Tekst
		beschouwd. Van een schending van artikel 8 EVRM is geen sprake.
59	02-13 Zienswijze	Volgens indiener is het ontwerp-instemmingsbesluit in strijd met mensenrechten. Indiener stelt dat de onzekerheid over de uitvoering van de versterkingsprogramma onacceptabel is, omdat de afgelopen jaren is gebleken dat de uitgangspunten over de versterkingsopgave niet kunnen worden gehaald. Volgens indiener dienen alle woningen in het effectgebied te worden onderzocht voordat tot de daadwerkelijke versterking kan worden gekomen. Ten onrechte wordt ervan uitgegaan dat de onderzoeksopgave ten aanzien van industrie en infrastructuur volgens afspraak verloopt. Beloften die ten aanzien van woningversterking zijn gedaan worden niet nageleefd. Het uitblijven van adequate versterking en voldoende capaciteit dat te realiseren, terwijl wel gaswinning wordt toegestaan, is in strijd met de op de overheid rustende plicht adequate maatregelen te treffen die de veiligheid van burgers waarborgt.
72, 94	02-13 Antwoord	Bij de inspectie ten behoeve van de versterkingsopgave worden alle woningen in het invloedsg gebied geïnspecteerd. De eerste resultaten van de inspecties en doorrekening van de gebouwen zijn voorzien aan het einde van 2016. Het inzicht in de omvang van de versterkingsoperatie kan pas na de resultaten van de daadwerkelijke inspectie worden bereikt. Thans is wel duidelijk dat de opgave aanzienlijk geringer is dan eerder werd aangenomen. Mede omdat de versterkingsopgave achterloopt op de eerdere verwachtingen en gelet op het belang bij het voorkomen van schade, heb ik het productieplafond nu lager vastgesteld. Dit aspect heeft derhalve zwaar meegewogen bij de besluitvorming. Van strijd met de mensenrechten is hier dan ook geen sprake.
	02-14 Samenvatting zienswijzen	Uit het ontwerpbesluit blijkt niet dat dit in overeenstemming is met de in geding zijnde grondrechten, waar het College voor de rechten van de mens (2013), de Raad van State (2015) en verschillende deskundigen u op hebben gewezen. De bewoners moeten erop kunnen vertrouwen dat de overheid hun belangen op korte en lange termijn beschermt.
	02-14 Antwoord	Zie het beantwoording van de zienswijze 02-03. Van strijd met grondrechten is geen sprake.
79	02-15 Zienswijze	Onze (mensen)rechten, zoals onder meer vermeld in art. 2 en 8 EVRM, worden in vergaande mate ook thans nog geschonden.
	02-15 Antwoord	Artikel 2 van het EVRM bepaalt dat het recht op leven bij wet wordt beschermd en dat niemand opzettelijk van het leven mag worden beroofd. Daarnaast geldt op grond van artikel 2 de positieve verplichting tot het realiseren van een effectief wettelijk en bestuurlijk kader ter bescherming van het recht op leven. De Raad van State heeft in de uitspraak van 18 november 2015 geoordeeld dat de verplichtingen uit artikel 2 EVRM in het kader van de gaswinning van toepassing. De Raad van State oordeelde verder dat het wettelijk kader dat onder meer is neergelegd in de Mijnbouwwet voldoende is om aan de positieve verplichtingen van artikel 2 EVRM te voldoen. Uit jurisprudentie van het EHRM volgt dat een schending van artikel 2 EVRM wordt aangenomen als een verdragsstaat kennis had of had moeten hebben van een specifiek levensbedreigend risico waaraan een specifiek persoon of specifieke groep wordt blootgesteld. Daarvan is in dit geval geen sprake. Van de beoordelingsmarge die artikel 2 van het EVRM biedt, heb ik voorts zorgvuldig gebruik gemaakt. Met de verlaging van het productieniveau wordt het veiligheidsrisico verder beperkt. Gelet op het advies van Sodm en de daaraan ten grondslag liggende onderzoeken acht ik het aanvaardbaar om het instemmingsbesluit onder de gestelde voorwaarden te nemen. Van een schending van artikel 2 EVRM is evident geen sprake. Zie ten aanzien van artikel 8 EVRM de beantwoording onder 02-12.
98	02-16 Zienswijze	De vergunninghouder heeft er tot op heden weinig blijk van gegeven de wettelijk voorgeschreven zorgplicht serieus te nemen.
	02-16 Antwoord	Zoals hiervoor reeds aan de orde is gekomen is in artikel 33 van de Mijnbouwwet een wettelijke zorgplicht opgenomen. Dit betreft een zelfstandige verplichting waaraan NAM afzonderlijk van het instemmingsbesluit dient te voldoen. Deze norm is zelfstandig handhaafbaar. De vraag in hoeverre NAM voldoet aan de wettelijke zorgplicht valt derhalve buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit.
43	02-17 Zienswijze	Met dit besluit wordt niet in de geest gehandeld naar aanleiding van de uitspraak in de klimaatzak dd 24 juni 2015 die gewonnen werd door Urgenda c.s.
	02-17 Antwoord	In het vonnis Urgenda heeft de rechtbank bepaald dat de Staat de emissies van broeikasgassen moet beperken tot een niveau van 25% onder de uitstoot in 1990. Het energiebeleid is gericht op de overgang naar een CO ₂ -arme energievoorziening. In de transitiefase naar een CO ₂ -arme energievoorziening speelt aardgas als minst vervuilende fossiele brandstof een belangrijke rol. Gaswinning is voorlopig derhalve nog noodzakelijk om aan de energievraag te kunnen voldoen. De Urgenda-uitspraak is een algemene opdracht uitgesproken. De opdracht staat niet in de weg aan gaswinning en heeft ook geen gevolgen voor het instemmingsbesluit.
59	02-18	Er zijn diverse maatregelen die de overheid op korte termijn kan nemen en nu ook

Registratienr. zienswijze	2	Tekst
	Zienswijze	al neemt in het kader van het Energie Akkoord, om het gebruik van aardgas in de gebouwde omgeving te beperken, maar de Urgenda klimaatzaakuitspraak, de Klimaatakkoorden van Kyoto en Parijs en het daaruit vloeiende EU-beleid dwingen de overheid zelfs om extra maatregelen te nemen.
	02-18 Antwoord	Zoals onder 02-17 aangegeven is het energiebeleid gericht op een omschakeling naar een CO ₂ -arme energievoorziening. Zoals ook door indiener wordt aangegeven worden hiertoe maatregelen genomen. De vraag of extra maatregelen moeten worden getroffen, valt buiten de reikwijdte van dit besluit. Zoals reeds uiteengezet zal de overschakeling naar een CO ₂ -arme energievoorziening niet van de ene op de andere dag te maken zijn en is gas voorlopig nog nodig om aan de energievraag te kunnen voldoen.
46	02-19 Zienswijze	Indiener brengt naar voren dat het voorschrift zoals opgenomen in artikel 8 van het ontwerp-instemmingsbesluit in strijd is met artikel 3:2 van de Awb. Volgens indiener dient op het moment van het nemen van het bestreden besluit duidelijkheid te bestaan over de risico's.
	02-19 Antwoord	Op grond van artikel 3:2 van de Awb vergaart een bestuursorgaan bij de voorbereiding van een besluit de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen. Aan het winningsplan en het instemmingsbesluit ligt een groot aantal onderzoeken en adviezen ten grondslag. Dit betekent evenwel niet dat er thans volledige duidelijkheid is over de gevolgen van het besluit. Artikel 3:2 van de Awb vereist dit ook niet. Mede op grond van de adviezen van Sodm en de Mijnraad ben ik van mening dat er thans voldoende gegevens bekend zijn om het voorliggende besluit te kunnen nemen. Om de gevolgen van de gaswinning nog beter in beeld te krijgen, zal nader onderzoek nodig zijn. Hiertoe zijn onderzoeksverplichtingen in de voorschriften opgenomen, zoals in artikel 8 van de voorschriften. Het besluit is niet in strijd met artikel 3:2 van de Awb.
75	02-20 Zienswijze	Indiener brengt naar voren dat de minister verwijst naar activiteiten die momenteel plaatsvinden onder regie van de NCG met betrekking tot de inventarisatie van risico's voor de infrastructuur en industrie. De eerste zin van artikel 8 van de voorschriften zou in combinatie met de paragrafen over dit onderwerp in het ontwerpbesluit volgens indiener vragen kunnen oproepen over de taakverdeling tussen de NCG en NAM, alsmede over de bestaande verantwoordelijkheden en rollen van NAM, het ministerie van I&M, de NCG en de betreffende BRZO bedrijven en hun respectievelijke vergunningverleners. Indiener verzoekt de minister te verduidelijken dat bij het opstellen van de in de eerste zin van artikel 8 bedoelde rapportage door NAM voor wat betreft de voornaamste risico's van industrie en infrastructuur moet worden uitgegaan van het werk dat onder regie van de NCG wordt aangeleverd.
	02-20 Antwoord	In het "Overlegplatform voor infrastructuur" vindt overleg plaats over eventuele versterkingsmaatregelen voor een aantal infrastructurele projecten. De NCG bereidt in samenwerking met het platform en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu een plan van aanpak voor om tot een (kwalitatieve) risico-inventarisatie van infrastructuur te komen. De NCG bevordert daarnaast dat eenduidige en gedragen uitgangspunten voor de beoordeling van aardbevingsbestendigheid van industriële installaties en transportleidingen beschikbaar komen. Ik kan bevestigen dat NAM bij het opstellen van de rapporten, als bedoeld in artikel 8 van het instemmingsbesluit, rekening zal houden met de inventarisaties en onderzoeken voor de infrastructuur en industrie zoals deze worden opgesteld in opdracht van de NCG. Mijns inziens behoeft dit niet in artikel 8 van de voorschriften te worden opgenomen
40, 56	02-21 Zienswijze	In het ontwerp-instemmingsbesluit zijn veel adviezen die zijn uitgebracht door overige adviseurs (zoals Tcbb en Sodm) niet overgenomen. U wijkt ook van deze adviezen af, zonder de redenen voor die afwijking in de motivering van uw ontwerp-instemmingsbesluit te vermelden. Daarmee handelt u in strijd met artikel. 3:50 Awb. Indieners verzoeken om overeenkomstig dit artikel voor elk advies (onderdeel) van een adviseur dat u niet opvolgt aan te geven waarom dit niet wordt overgenomen.
	02-21 Antwoord	Artikel 3:50 Awb ziet alleen op adviezen die krachtens een wettelijke voorschrift zijn uitgebracht. In dit geval geldt dat alleen voor het advies van de Technische commissie bodembeweging voor zover dat is gericht op de bodembeweging ten gevolge van de winning en de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging. De adviezen van de Tcbb op dit punt zijn opgevolgd ten aanzien van het niet instemmen met een productieverhoging en het in beeld brengen van risico's. Het advies voor een taakstellend plan voor inspectie en versterking is meer impliciet gemotiveerd afgewezen. De motivering zit wel in paragraaf 5.2.1.1 tot en met 5.2.1.3. waarin de meerjarenprogramma van de NCG als uitgangspunt is voor inspectie en versterking is genomen. In deze aanpak staat de bewoner centraal, en bepaalt de bewoner het tempo. De object/gebouw gebonden aanpak die de

Registratienr. zienswijze	2	Tekst
		Tcbb voorstaat wordt dus niet overgenomen. Met betrekking tot het advies om scenario's te onderzoeken naar een geleidelijke afname van productie vanuit het oogpunt van het beperken van risico en het ontstaan van schade is, niet zozeer besloten tot onderzoek van scenario's, maar is mede met het oog op vermindering van schade, het productieniveau in het instemmingsbesluit lager vastgesteld dan NAM in het winningsplan heeft aangegeven. Daarbij is in artikel 7, tweede lid, opgenomen dat voor dit productieniveau de rekenmethodiek voor schade uitgewerkt moet worden om meer inzicht in schade door gaswinning te krijgen. Uit de motivering van het besluit blijkt waarom deze adviezen van de Tcbb niet (letterlijk) zijn opgevolgd. Van strijd is met artikel 3:50 Awb is geen sprake.
34	02-22 Zienswijze	Schadevergoedingen zijn niet procedureel vastgelegd en kunnen dus zo tussentijds weer van tafel geveegd worden.
	02-22 Antwoord	NAM is bij wet verplicht alle schade als gevolg van de gaswinning te vergoeden. De procedures voor vaststelling van schade door een eerstelijns-expert en een eventuele second opinion van een contra-expert zijn vastgelegd in het Protocol Schadeafhandeling. Indien onenigheid resteert kan een bewoner zijn zaak voorleggen aan de Arbitrer Aardbevingsschade of aan de rechter.
76	02-23 Zienswijze	Volgens indiener geldt in het kader van de schadevergoeding tevens het zogenaamde adequatiebeginsel, dat kort gezegd inhoudt dat de schade redelijkerwijze voorzienbaar moet zijn voor de aansprakelijke partij. Mijnbouwactiviteiten worden van tevoren gepland en bij de planning wordt al rekening gehouden met voorzorgsmaatregelen om schade te voorkomen en derhalve dus ook al met schade ten gevolge van mijnbouwactiviteiten. In algemene zin is mijnbouwschade dan ook voorzienbaar en is aan het adequatiebeginsel voldaan.
	02-23 Antwoord	Op grond van artikel 6:177 van het Burgerlijk Wetboek is NAM aansprakelijk voor mijnbouwschade. De schadeverzoeken en de aansprakelijkheid van de NAM voor deze schade zal in een afzonderlijk traject worden beoordeeld. De vraag of NAM aansprakelijk is in een individueel schadegeval en in hoeverre het adequatiebeginsel daarbij een rol speelt, valt buiten de reikwijdte van dit instemmingsbesluit. Eventuele geschillen over de schadeafhandeling kunnen aan de arbiter of aan de burgerlijke rechter worden voorgelegd.
249	02-25 Zienswijze	Indiener geeft aan dat het feit is dat zij door de bevingen uitgezonderd worden van allerlei soorten verzekeringen. Met name de rechtsbijstandsverzekering is een probleem maar er is ook een voorbeeld dat je je motor niet meer verzekerd krijgt.
	02-25 Antwoord	Met de voorschriften die aan het instemmingsbesluit zijn verbonden wordt de seismische activiteit niet hoger en naar verwachting van Sodm lager dan het niveau van 2015. De minister van EZ heeft de Tweede Kamer bij brief van 28 juni 2016 (33 529, nr. 277) laten weten dat het voor inwoners van Groningen bij meerdere verzekeraars mogelijk is een rechtsbijstandsverzekering af te sluiten voor juridische procedures ten gevolge van schade door bodembeweging, zonder dat een uitsluiting geldt of bijzondere voorwaarden worden gehanteerd. Wel is het zo dat een rechtsbijstandsverzekering, zoals alle verzekeringen, is bedoeld om de gevolgen van een onzeker voorval af te dekken. Verzekeraars wijzen er daarom op dat rechtshulp voor geschillen die voorzienbaar zijn, omdat de desbetreffende schade reeds is opgetreden op het moment dat de rechtsbijstandsverzekering wordt gesloten, in beginsel niet onder de dekking van de polis valt. Dit geldt voor alle soorten geschillen en ongeacht de woonplaats van de verzekerde.
269	02-26 Zienswijze	Er moet weer een wetgeving komen zoals vroeger in de mijnstreek: de mijnbouwer moest bewijzen dat de schade niet door zijn toedoen was ontstaan.
	02-26 Antwoord	Het wijzigingen van wetgeving valt buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit. Hier wil ik aan toevoegen dat in de Eerste Kamer een aantal voorstellen tot wijziging van de Mijnbouwwet en het Burgerlijk Wetboek in behandeling is. In één van deze voorstellen wordt een bewijsvermoeden geïntroduceerd, hetgeen een omkering van de bewijslast tot gevolg heeft. Op grond van dit wetsvoorstel is het aan de exploitant van het mijnbouwwerk om aan te tonen dat de schade niet ten gevolge van de mijnbouwactiviteiten is veroorzaakt. Als het wetsvoorstel door de Eerste Kamer wordt aangenomen en in werking treedt, zal dus sprake zijn van een bewijsvermoeden zoals door indiener wordt beoogd.
91	02-27 Zienswijze	Indiener brengt naar voren dat het beleid waar uiteindelijk op uit moet worden gekomen, is dat alle gebouwen en bouwwerken in Groningen dezelfde beschermingsstatus krijgen als NAM hanteert voor de eigen installaties. Daarvoor is het allereerst noodzakelijk dat er openheid komt over de door NAM gehanteerde signaalparameters inzake PGA voor een risicobeheerssysteem, dat al gebruikt wordt voor de eigen installaties/bezittingen, maar niet voor de bezittingen van alle derden belanghebbenden in Groningen. Dat er een verschil in deze wordt

Registratienr. zienswijze	2	Tekst
		<p>gehanteerd wijst op een ongewenste rechtsongelijkheid, die in strijd is met de Grondwet.</p> <p>02-27 Antwoord</p> <p>Op grond van het Besluit externe veiligheid inrichtingen geldt voor de inrichtingen waarop dit besluit van toepassing is een norm voor het plaatsgevonden risico van 10^{-6} per jaar. De inrichtingen waarom het gaat, zoals de NAM installaties, veroorzaken voor de omgeving, in geval van calamiteiten een hoger risico dan andere bouwwerken. De gevolgen kunnen immers verder reiken dan alleen degenen die in of direct bij de installaties aanwezig zijn. NAM dient de installaties op grond van het Besluit externe veiligheid inrichtingen dus met het oog op bescherming van de omgeving tot een hogere norm te beveiligen. Voor woningen en gebouwen in het aardbevingsgebied heeft de commissie Meijdam geadviseerd om de veiligheidsnorm die in de Praktijkrichtlijn bouwen voor nieuwbouwprojecten wordt opgenomen, 10^{-5}, ook te hanteren als eis waaraan bestaande bouw moet voldoen. Het verschil in veiligheidsnorm heeft dus niet te maken met het beschermen van bezittingen, maar heeft te maken met de risico's voor de omgeving in geval van calamiteit. Tussen woningen en industriële installaties is een relevant verschil in het risico dat zij opleveren voor de omgeving in geval van calamiteit. Het verschil in beschermingsniveau is dus doordacht en er is geen sprake van ongewenste rechtsongelijkheid, noch van strijd met de Grondwet.</p>
59	02-28 Zienswijze	<p>Indiener betoogt dat ten onrechte geen Milieueffectrapportage (MER) is opgesteld ten behoeve van het winningsplan. Volgens hem zijn de milieurisico's van gaswinning onvoldoende in beeld gebracht. Hij wijst in dit verband op de gevolgen voor natuurgebieden, de waterhuishouding en de milieurisico's bij calamiteiten door bevingen zich voordoen bij de industrie. De uitspraak van de Raad van State van 18 november 2015 is volgens indiener in strijd met de Europese m.e.r.-richtlijn. Het instemmingsbesluit is volgens hem een deelbesluit en valt als zodanig onder artikel 2, eerste lid, van de m.e.r.-richtlijn. Omdat er voor het project gaswinning niet eerder een MER is opgesteld, geldt de plicht tot het opstellen van een MER (of een actualisatie van een MER) voor het voorgenomen instemmingsbesluit.</p>
	02-28 Antwoord	<p>Ter implementatie van de verplichtingen op grond van de m.e.r.-richtlijn ten aanzien van gaswinning is in het Besluit milieueffectrapportage, onderdeel C, categorie 17.2, vastgelegd dat een mer-plicht geldt voor het nemen van een besluit als bedoeld in artikel 40, eerste lid, van de Mijnbouwwet en de vergunning voor een inrichting waartoe de Mijnbouwwet behoort op grond van de Wabo. Besluiten over de instemming met een winningsplan zijn niet als mer-plichtige besluiten aangewezen. Op grond van het Besluit-mer behoeft ten behoeve van het instemmingsbesluit dan ook geen MER te worden opgesteld. De Raad van State oordeelde dat het instemmingsbesluit niet moet worden beschouwd als een nieuwe vergunning als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, van de mer-richtlijn. Het betoog van appellanten dat het instemmingsbesluit ten onrechte niet is opgenomen in de bijlage bij het Besluit-mer slaagde dan ook niet. Het aanwijzen van een instemmingsbesluit als mer-plichtig ligt volgens de Raad van State gelet op de doel en de strekking ervan ook niet voor de hand en de mer-richtlijn is in zoverre correct geïmplementeerd. Hetgeen indiener naar voren brengt geeft mij geen aanleiding daar thans anders over te oordelen. De Raad van State heeft immers expliciet uitgesproken dat een instemmingsbesluit niet valt onder artikel 2, eerste lid, van de mer-richtlijn. Nu het instemmingsbesluit niet is opgenomen in het Besluit-mer bestaat geen verplichting ten behoeve van het instemmingsbesluit een MER op te stellen.</p>

3. Veiligheid en het voorkomen van schade

3.a Leefbaarheid, veiligheid(sgevoel), gezondheidsklachten

Registratienr. zienswijze	3.a	Tekst
110	03a-01 Samenvatting zienswijzen	Belang Groningers is onderschikt: Zwaar teleurgesteld in de Nederlandse regering die geld stort voor landen waar huizen zijn ingestort door een natuurramp, maar in eigen land huizen willens en wetens laten instorten door eigen toedoen
22		Er wordt geen rekening gehouden met de bevolking van Groningen. Er wordt wel rekening gehouden met de rest van Nederland.
58		De gevolgen van de gaswinning worden niet serieus genomen.
146		Indiener heeft 37 jaar geleden in Groningen (Glimmen) een lichte beving meegemaakt. Deze bevingen waren toen al bekend en zijn omwille van het geld weggewuifd heeft.
137		Wij voelen ons intens in de steek gelaten door de bestuurders van ons land en onze gemeente, zeker nu wij kennis nemen van het voorgenomen gasbesluit.
10, 77		In 2013 waren er 4 zware aardbevingen op rij. Nadien en daarvoor is jarenlang de bodembeweging door de NAM gebagatelliseerd, en is door de Rijksoverheid gedoogd en weggekeken.
109		Als u zich echt zorgen maakt om de veiligheid van de Groningers laat dit dan ook zien in uw acties. Er kan meer worden gedaan om voor de burgers op te komen en niet enkel te luisteren naar de belangen van de fossiele bedrijven.
170		Afgelopen december maakten afgevaardigden van vele landen de afspraak zich in te gaan spannen voor een energietransitie en een veiligere wereld. Het verzoek om daar ook naar te handelen. De mensen die in Groningen wonen hebben evenveel recht op veiligheid en een gezonde leefomgeving als die in de rest van het land.
	03a-01 Antwoord	De belangen van de Groningers zijn zeker niet ondergeschikt, maar hebben juist een zeer prominente rol gespeeld bij het nemen van het instemmingsbesluit. Bij het nemen van het besluit moet ik verschillende belangen tegen elkaar afwegen. De belangen van veiligheid en het voorkomen van schade en het belang van leveringszekerheid hebben daarbij het zwaarst gewogen. Gelet op de veiligheid en het voorkomen van schade is het productieniveau lager vastgesteld. Met de voorschriften die aan het besluit zijn verbonden zal de seismische activiteit volgens het advies van Sodm naar verwachting niet hoger zijn dan het niveau in 2015. Volgens Sodm is er een extra reductie van de seismiciteit te verwachten als er zonder fluctuaties gewonnen zal worden. In de voorschriften is daarom opgenomen dat zo veel mogelijk vlak moet worden gewonnen en dat noodzakelijke fluctuaties zo geleidelijk mogelijk moeten worden ingevoerd. Ik herken mij dan ook niet in het beeld dat uitsluitend naar de bedrijfsbelangen van NAM is gekeken. De afgelopen jaren is er steeds meer bekend geworden over de gevolgen van de gaswinning. Ik neem deze gevolgen zeer serieus en heb het besluit gebaseerd op de meest actuele beschikbare gegevens. Ik acht het belangrijk dat er in de toekomst meer onderzoek wordt verricht naar de gevolgen van de gaswinning. Hiertoe heb ik in de voorschriften een aantal onderzoeksverplichtingen opgenomen. Nederland spant zich in voor een transitie naar een CO2 arme energievoorziening. Er worden derhalve maatregelen getroffen, maar als minst vervuilende fossiele brandstof zal gas in deze transitiefase een belangrijke rol blijven spelen.
2, 5, 11, 43, 54, 58, 65, 66, 67, 68, 69, 72, 73, 91	03a-02 Samenvatting zienswijzen	Indiener stellen dat de veiligheid van inwoners nog onvoldoende is en niet voorop staat en niet geborgd wordt met het voorgenomen gasbesluit. Er wordt geen invulling gegeven aan het voorzorgbeginsel, wat er op gericht is dat schade voorkomen moet worden, zowel wat betreft gezondheid als materiële schade.
14		Volgens indiener wordt hiermee niet voldaan aan het advies van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (2015) om veiligheid van bewoners een sterke positie te geven binnen de besluitvorming over gaswinning en maatschappelijke impact en leefbaarheid te betrekken in de afwegingen.
	03a-02 Antwoord	Zoals reeds aan de orde is gekomen bij de beantwoording van zienswijze 03a-01 hebben hebben veiligheid en het voorkomen van schade bij de afweging van de belangen een belangrijke rol gespeeld. Gelet hierop is het productieniveau verder naar beneden vastgesteld. Dit betekent niet dat schade volledig kan worden uitgesloten. Nu uit het advies van Sodm volgt dat indien op vlakke wijze wordt geproduceerd de seismiciteit ten opzichte van 2015 de komende vijf jaar naar verwachting zal afnemen acht ik het aanvaardbaar onder de gestelde voorschriften in te stemmen met het winningsplan. Met de voorschriften bij het besluit en de overige maatregelen die, onder meer in het kader van de versterkingsopgave, zullen worden getroffen, is naar mijn mening voldoende invulling gegeven aan het voorzorgsbeginsel. Nu de veiligheid en de belangen van de Groningers een

Registratienr. zienswijze	3.a	Tekst
		belangrijke rol hebben gespeeld in de afweging is besluit op dit punt voorts in lijn met het rapport van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid.
43	03a-03 Samenvatting zienswijzen	De veiligheid van Groningers die op het Groninger gasveld leven, wonen en werken wordt nu uitgedrukt in het jaarlijks oppompen van 24 miljard m ³ gas gedurende de komende 5 jaren, gecorrigeerd op koudere winters naar rato binnen een bandbreedte van 6 miljard m ³ . Met dit besluit wordt in mijn ogen: 1) niet gestand gedaan aan de adviezen die in 2015 door de OW zijn gedaan om de veiligheid echt op nummer 1 te zetten.
	Antwoord	Zoals reeds uiteengezet bij de beantwoording van zienswijze 03a-01 heeft veiligheid, naast het belang van het voorkomen van schade en het belang van leveringszekerheid een zeer prominente rol gespeeld bij de afweging van de belangen. Gelet op de veiligheid en het belang bij het voorkomen van schade is het productieniveau lager vastgesteld en zijn overige voorschriften aan het besluit verbonden.. Nu uit het advies van Sodm volgt dat indien op vlakke wijze wordt geproduceerd de seismiciteit ten opzichte van 2015 de komende vijf jaar naar verwachting zal afnemen acht ik het uit het oogpunt van veiligheid aanvaardbaar onder de gestelde voorschriften in te stemmen met het winningsplan.
35	03a-04 Samenvatting zienswijzen	Indieners adviseren de subjectieve veiligheid van bewoners expliciet en transparant mee te nemen in uw afweging zodat dit leidt tot een veilig niveau van gaswinning en bijbehorende veiligheidsbeleving
	03a-04 Antwoord	Veiligheid heeft bij de belangenafweging een belangrijke rol gespeeld. Gelet hierop zijn voorschriften aan het besluit verbonden, zoals het maximeren van het productieniveau en het voorschrijven van een productiewijze. Daarnaast worden de woningen in het gebied verder versterkt en worden onder regie van de NCG overige maatregelen getroffen. Met deze maatregelen wordt verwacht de seismische activiteit verder te verminderen en wordt beoogd en het gevoel van veiligheid bij de bewoners weer te vergroten.
28, 59, 99, 100, 101, 103, 105 t/m 131, 134 t/m 138, 140 t/m 146, 148, 149, 151 t/m 176, 179 t/m 192, 194 t/ 206, 208 t/m 227, 229 t/m 249, 251 t/m 259, 261, 263, 265, 266, 268 t/m 280	03a-05 Samenvatting zienswijzen	Indieners tekenen bezwaar aan tegen het ontwerp-instemmingsbesluit gaswinning Groningen, omdat het voorgenomen besluit weer vijf jaar onveiligheid betekent voor Groningers. Dat wordt als onacceptabel gezien. De adviezen van het Staatstoezicht op de Mijnen (Sodm), de Technische Commissie Bodembeweging, de Mijnraad en andere deskundigen maken duidelijk dat het winningsplan op het gebied van veiligheid onvoldoende is onderbouwd en nauwelijks rekening houdt met het voorkomen van schade. Ook zou door het ontbreken van berekeningen nog onduidelijk zijn hoe groot het risico voor Groningers precies is.
	03a-05 Antwoord	In het instemmingsbesluit heb ik rekening gehouden met de nog bestaande onzekerheden Mede gelet op de adviezen van de Sodm en de Mijnraad hierover heb ik besloten niet in te stemmen met het door NAM in het winningsplan voorgestelde productieniveau van 27 miljard Nm ³ . Gelet op de veiligheid en het belang bij het voorkomen van schade heb ik het productieniveau lager vastgesteld. Nu uit het advies van Sodm volgt dat indien op vlakke wijze wordt geproduceerd de seismiciteit ten opzichte van 2015 naar verwachting zal afnemen acht ik het uit het oogpunt van veiligheid aanvaardbaar onder de gestelde voorschriften in te stemmen met het winningsplan.
59	03a-06 Zienswijze	In het ontwerp-instemmingsbesluit wordt meermalen aangehaald dat er nog grote onzekerheden bestaan over de gevolgen van gaswinning, de daarbij optredende aardbevingen, grondversnellingen, daardoor veroorzaakte schade, en andere aspecten. Er gelden onzekerheden in voorspellingen en onderzoeken zijn nog niet afgerond.
	03a-06 Antwoord	Zie de beantwoording onder 03a-05. Nu uit het advies van Sodm volgt dat indien op vlakke wijze wordt geproduceerd de seismiciteit ten opzichte van 2015 de komende vijf jaar naar verwachting zal afnemen acht ik het aanvaardbaar onder de gestelde voorschriften in te stemmen met het winningsplan.
59	03a-07 Samenvatting zienswijzen	Indieners vragen zich af waar de conclusie op is gebaseerd dat de inzet van een volume van 24 miljard Nm ³ per jaar een goed te onderbouwen productieplafond is, waarbij een veilig productieniveau bestaat en waarbij naar verwachting het aantal aardbevingen niet zal toenemen maar juist zal dalen.
	03a-07 Antwoord	Sodm acht een productieniveau van ca. 24 miljard Nm ³ vanuit veiligheid en het beperken van de schade een onderbouwde keuze, omdat bij dat niveau van winning volgens het huidige model van NAM de seismiciteit de komende 5 jaar niet hoger zal zijn, dan het huidige niveau (peildatum 2015). Bovendien is bij dat niveau volgens Sodm een reductie in de seismiciteit te verwachten als zonder fluctuaties gewonnen gaat worden. Deze conclusie is derhalve gebaseerd op het advies van Sodm en de daaraan ten grondslag liggende onderzoeken.
137	03a-09	Indiener geeft aan als inwoner van Loppersum dagelijks geconfronteerd te worden

Registratienr. zienswijze	3.a	Tekst
	Zienswijze	met de vele problemen die de gasboringen de bevolking opleveren, waaronder werkelijk schrijnende gevallen van mensen die financieel en psychisch zwaar gebukt gaan onder het bezit van prachtige monumentale boerderijen die nu op instorten staan.
	03a-09 Antwoord	Ik heb begrip voor uw situatie. Bij de afweging van de bij de gaswinning betrokken belangen hebben veiligheid en het voorkomen van schade een zeer prominente rol gespeeld. Bij de toetsing van winningsplan van NAM is nadrukkelijk afgewogen op welke manier zowel het veiligheidsrisico en de kans op schade zo veel mogelijk kan worden beperkt. Dit heeft geresulteerd in het verbinden van voorschriften aan het instemmingsbesluit, zoals het lager vaststellen van het productieniveau en een productiewijze. Daarnaast zijn er aanvullende maatregelen afspraken gemaakt in het bestuurlijk akkoord. Hierin is afgesproken dat op een aantal specifieke terreinen budget beschikbaar wordt gesteld door NAM. Dit is bijvoorbeeld het geval voor verduurzaming (waardevermeerderingsregeling), leefbaarheid en een economische impuls.
139	03a-10 Zienswijze	Indiener geeft aan wat hij/zij heeft opgebouwd in 35 jaar in 3 jaar totaal is ondermijnd door de gaswinning. Het huis, de gezondheid, het werk. Indiener is het voor de derde keer aan het herstellen.
	03a-10 Antwoord	Ik begrijp de zorg van de indiener. Om aan die zorg tegemoet te komen hebben bij de afweging in dit besluit de betrokken belangveiligheid en het voorkomen van schade een zeer prominente rol gespeeld. Bij de toetsing van winningsplan van NAM is nadrukkelijk afgewogen op welke manier zowel het veiligheidsrisico en de kans op schade zo veel mogelijk kan worden beperkt. Dit heeft geresulteerd in het verbinden van voorschriften aan het instemmingsbesluit, zoals het lager vaststellen van het productieniveau en een productiewijze. Daarnaast zijn er aanvullende maatregelen afgesproken in het bestuurlijk akkoord. Hierin is afgesproken dat op een aantal specifieke terreinen budget beschikbaar wordt gesteld door NAM. Dit is bijvoorbeeld het geval voor verduurzaming (waardevermeerderingsregeling), leefbaarheid en een economische impuls.
5	03a-11 Zienswijze	Indiener geeft aan dat aan de woning te Sappemeer zeer ernstige schade is aangericht door mijnbouw en gaswinning gerelateerde bevingen. Dit heeft een impact op veiligheid.
	03a-11 Antwoord	Ik kan me uw zorg goed voorstellen. Bij de afweging van de belangen hebben veiligheid en het voorkomen van schade een zeer prominente rol gespeeld. Bij de toetsing van winningsplan is nadrukkelijk afgewogen op welke manier zowel het veiligheidsrisico en de kans op schade zo veel mogelijk kan worden beperkt. Dit heeft geresulteerd in het verbinden van voorschriften aan het instemmingsbesluit, zoals het lager vaststellen van het winningsniveau en het voorschrijven van een bepaalde productiewijze. Voorts wijs ik erop dat NAM op grond van artikel 6:17 7 van het Burgerlijk Wetboek aansprakelijk is voor mijnbouwschade. Indien u zich onveilig voelt kunt u gebruik maken van de rode knop procedure van CVW en zich melden op https://www.centrumveiligwonen.nl/versterken/zorgen-over-de-veiligheid-van-uw-huis . CVW stelt dan met u vast of hoe het is met de veiligheid van uw huis.
2, 4, 5, 12, 13, 14, 17, 18, 20, 34, 43, 50, 62, 66, 77, 79, 98, 207, 224, 257, 258	03a-13 Samenvatting zienswijzen	Indieners stellen dat er volstrekt onvoldoende rekening wordt gehouden met de psychische impact van de gaswinning. Bewoners hebben een gevoel van onveiligheid voor zichzelf en hun familie, schrik van bevingen die zich voordoen, onzekerheid over de toekomst wat betreft (verdergaande) schade aan woningen en zorg om de waardevermindering van huizen en financiële consequenties, en een gevoel van machteloosheid door de ontwikkelingen en hun invloed daarop. Zij voelen zich niet gehoord. Indieners geven aan dat de gaswinning daarmee zorgt voor angst, stress, psychische druk, slapeloosheid en daardoor voor energieverlies, gezondheidsklachten en afname van levensvreugde bij de lokale bevolking. De aardbevingsproblematiek grijpt diep in op het maatschappelijk leven in Groningen. Het woon- en leefklimaat wordt negatief beïnvloed door de psychische impact op individuen en gezinnen, door het proces van afhandeling en herstel van de bevingsschade en het stressvolle vooruitzicht van mogelijke herhaling van dit proces, noodzakelijke preventieve versterkingen in/aan huizen, en door de afname van de waarde van de huizen en financiële problemen die daarmee gepaard gaan. Volgens indieners worden deze aspecten onvoldoende zwaar meegewogen in het voorgestelde besluit. Indieners stellen dat zij zich in toenemende mate machteloos voelen door de aard en toon van de reacties van minister Kamp, de NAM en de nationaal coördinator Groningen. Het ontbreekt aan een open houding tegenover kritische geluiden die de juistheid van aannames ter discussie stellen.
50	03a-13 Antwoord	Ik begrijp de ongerustheid en de onzekerheid van de bewoners over de toekomst en ik erken dat er naast de materiele schade, veel immateriele schade, zoals de psychische schade voorkomt. In het instemmingsbesluit is aandacht besteed aan het zo veel mogelijk voorkomen van schade en daaruit voortvloeiende veiligheidsrisico's. Met de voorschriften in het instemmingsbesluit worden de veiligheidsrisico's verminderd, door onder meer het lager vaststellen van het productieniveau en de voorgeschreven productiewijze. Daarnaast worden er door

Registratienr. zienswijze	3.a	Tekst
		NAM en de NCG, maatregelen getroffen op het gebied van veiligheid en preventie, schadeafhandeling en waardevermeerdering, leefbaarheid en economisch perspectief. Daarmee wordt beoogd recht te doen aan de aardbevingsproblematiek en de gevoelens die leven bij de inwoners van het gebied.
33	03a-14 Zienswijze	Indieners vinden dat u in navolging van het door u omarmde advies van de OvV de maatschappelijke impact en leefbaarheid, expliciet en transparant, zo dient te betrekken in uw afweging dat dit leidt tot een veilig en verantwoord niveau van gaswinning en voor de inwoners een begrijpelijke gaswinning.
	03a-14 Antwoord	Bij de afweging van de belangen hebben veiligheid en het belang bij het voorkomen van schade een zeer prominente rol gespeeld. Met het oog op deze belang is het productieniveau verder naar beneden bijgesteld en zijn overige voorschriften aan het besluit verbonden. Nu uit het advies van Sodm volgt dat indien op vlakke wijze wordt geproduceerd de seismiciteit ten opzichte van 2015 de komende vijf jaar naar verwachting zal afnemen acht ik het vastgestelde winningsniveau van 24 miljard Nm ³ een aanvaardbaar winningsniveau.
5	03a-15 Zienswijze	Uit onderzoek van de RUG blijkt dat zowel de psychische als fysieke klachten van de inwoners veel ernstiger zijn dan die in de controle groep.
	03a-15 Antwoord	In opdracht van de NCG voert de Rijksuniversiteit Groningen (RuG) onder de titel 'Gronings Perspectief' een onderzoekstraject uit naar gezondheid, veiligheidsgevoelens en toekomstperspectief van Groningers. Uit de eerste gepubliceerde resultaten komt naar voren dat het hebben meerdere keren hebben van schade aan het eigen huis leidt tot een grotere kans op (geestelijke) gezondheidsklachten. Tegen deze achtergrond zet de NCG in op een adequate schadeafhandeling en preventieve versterking van woningen waarbij de bewoner centraal staat. De resultaten van het onderzoek worden betrokken bij de herziening van het schadeprotocol en verbetering van de werkwijze van het CVW. De casemanagers en bewonersbegeleiders van de NCG worden geïnformeerd zodat zij alert kunnen zijn op signalen en de verbinding leggen met de reguliere zorg. Daarnaast concluderen de onderzoekers dat het versterken van de sociale cohesie bijdraagt aan een positiever toekomstperspectief bij bewoners. De NCG zet daarom in op het stimuleren van de leefbaarheid in de regio door middel van ondersteuning van burgerinitiatieven en regionale programma's.
257	03a-16 Zienswijze	Indiener geeft aan dat de gaswinning invloed heeft op het hele gezin. Ouders zitten in spanning over de veiligheid van hun kinderen. Gewoon het feit dat dit een risico vormt, is voor mij reden genoeg om weg te gaan. Indiener brengt naar voren zich niet meer veilig te voelen in zijn woning. Geld is volgens indiener belangrijker dan mensen, waardoor hij zich niet gehoord voelt.
	03a-16 Antwoord	Ik begrijp uw zorg. In het instemmingsbesluit zijn de bij de gaswinning betrokken belangen afgewogen. De belangen van veiligheid en het voorkomen van schade en het belang van leveringszekerheid hebben daarbij het zwaarst gewogen. In het besluit is het productieniveau omlaag gebracht. Daarnaast is een productiewijze voorgeschreven waarbij fluctuaties zo veel mogelijk worden voorkomen. Bij de belangenafweging hebben de belangen van bewoners bij veiligheid en het voorkomen van schade een prominente rol gespeeld. Daarnaast is gezorgd dat de leveringszekerheid geborgd blijft. Ik herken mij dan ook niet in het beeld dat financiële belangen doorslaggevend zijn geweest.
258	03a-17 Zienswijze	Indiener geeft aan dat er volstrekt geen aandacht is voor het welzijn van de gedupeerden/slachtoffers. Indiener is nu meer dan 2,5 jaar bezig om onze schade vergoed te krijgen, niemand kan en wil helpen. De enige die nu helpt, is de commissie voor bijzondere situaties, wat er toe leidt dat indiener het huis, ons thuis, de geboorteplaats van onze 2 dochters op moeten geven, en achter ons moeten laten, zodat wij straks alleen nog de herinnering kunnen koesteren, en dit enkel en alleen omdat wij niet worden gehoord, en men de mijnbouwschade niet wil vergoeden. Ons gezin staat psychisch onder grootte druk, ik ben voor 65% arbeidsongeschiktheid, alleen maardoor deze ellende. En de vele leugens, wanbeleid, misleiding van de politiek, en van u persoonlijk
	03a-17 Antwoord	Ik heb begrip voor uw situatie. Ik heb gedaan wat in mijn vermogen ligt om de Groningers recht te doen: een coördinator voor Groningen benoemd (de heer Alders), Commissie voor Bijzondere Situaties ingesteld, mogelijkheid voor arbitrage in gesteld, meerwaarderegeling in het leven geroepen, enz.. Met dit besluit wordt het winningsniveau opnieuw teruggebracht om veiligheidsrisico's en schade zoveel mogelijk te beperken.
211	03a-18 Zienswijze	Indiener geeft aan dat de schades aan het huis op dit moment bijna hersteld zijn. Indiener geeft aan psychisch de schademeldingprocedure niet nog een keer aan te kunnen.
	03a-18 Antwoord	Aan het belang bij het voorkomen van schade heb ik bij de afweging van de belangen een zwaar gewicht toegekend. Met het besluit wordt schade ten gevolge van de gaswinning zo veel mogelijk voorkomen door het productieniveau lager

Registratienr. zienswijze	3.a	Tekst
		vast te stellen en een productiewijze te schrijven voorgeschrijven. Verwacht wordt dat de seismische activiteit hierdoor verder zal verminderen. Zie ook het antwoord op 03a-15.
224	03a-19 Zienswijze	Indiener geeft aan dat het risico op nieuwe en heftiger aardbevingen nu al als een dreigende donkere wolk boven de provincie hangt. Door de gaswinning vast te willen stellen op 24 miljard kuub per jaar voor 5 jaar ontstaat onvermijdelijk meer gebouwschade en schade aan de directe leefwereld van de Groningers.
	03a-19 Antwoord	Uit het advies van Sodm volgt dat bij een productieniveau van 24 miljard Nm ³ per jaar de seismische activiteit (volgens het voorspellingsniveau van NAM) niet hoger zal zijn dan het niveau van 2015. Volgens Sodm is een verlaging van de seismische activiteit te verwachten indien fluctuaties in de gaswinning zo veel mogelijk worden voorkomen. Gelet hierop is dit in artikel 4 van het besluit voorgeschreven. Schade ten gevolge van de gaswinning is niet volledig uit te sluiten, maar onder voornoemde voorschriften acht ik het aanvaardbaar met het winningsplan in te stemmen.
59	03a-20 Zienswijze	Inwoners van Groningen leven nog steeds in zorg en onzekerheid. Uit recent onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen ' <i>Veiligheidsbeleving, gezondheid en toekomstperspectief van Groningers</i> ' (5 juli 2016) wordt geconcludeerd dat er een oorzakelijk verband is tussen schade en gezondheidsklachten en een afnemende geestelijke gezondheid. Daarbij is opgemerkt dat effecten van de schade op de gezondheid sterk samenhangen met de gevoelens van onveiligheid. De schadeprocedure wordt door veel inwoners van Groningen stressvol geacht, onder meer doormeningsverschillen over schadetaxaties en de benodigde energie voor het proces van schadeafhandeling.
	03a-20 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 03a-15.
9, 21	03a-21 Samenvatting zienswijzen	EZ laat zien niet geïnteresseerd te zijn in het veilig voortbestaan van de provincie Groningen. Veiligheid lijkt vooral een punt te zijn als de publieke opinie weer eens opvlamt.
	03a-21 Antwoord	De veiligheid van de bewoners heeft mijn voortdurende aandacht. Veiligheid heeft bij de afweging van de bij het besluit betrokken belangen een prominente rol gespeeld. Met het oog op de veiligheid is het productieniveau lager vastgesteld en zijn overige voorschriften aan het besluit verbonden.
2, 18, 23, 61, 98, 179	03a-22 Samenvatting zienswijzen	Indieners stellen dat EZ economische belangen onverkort laat prevaleren boven de veiligheid van haar burgers. Indieners geven aan dat economische belangen van de NAM en de Nederlandse Staat zwaarder lijken te wegen dan veiligheid, gezondheidsbelangen, en de (individuele) economische belangen van de bevolking in het wingebied. Dat vinden zij onjuist.
	03a-22 Antwoord	Zoals reeds aan de orde is gekomen bij de beantwoording van zienswijze 03a-01 moet ik bij het nemen van het besluit verschillende belangen afwegen. De belangen van veiligheid en het voorkomen van schade en het belang van leveringszekerheid hebben daarbij het zwaarst gewogen. Gelet hierop heb ik in de voorschriften bij het besluit het productieniveau lager vastgesteld. Daarnaast heb ik naar aanleiding van het advies van Sodm voorgeschreven dat fluctuaties zo mogelijk moeten worden voorkomen. Ik herken mij dan ook niet in het beeld dat de economische belang van NAM en de Staat zwaarder hebben gewogen dan de belangen van de bewoners.
94	03a-23 Zienswijze	Met uw ontwerpbesluit stelt u de financiële belangen van de NAM en de Nederlandse staat boven de belangen van de bevolking in het wingebied. Financiële belangen en de zogenoemde 'leveringszekerheid' prevaleren boven de belangen van een veilige, leefbare provincie Groningen. Daarmee wordt de toekomst van dit gebied in sociale, cultuurhistorische, maar ook in economische zin op het spel gezet.
	03a-23 Antwoord	Zie de beantwoording van zienswijze 03a-22. Nu ik aan de belangen van de bewoners bij veiligheid en het voorkomen van schade een zwaar gewicht heb toegekend, herken ik mij niet in het beeld dat de toekomst van het gebied op het spel wordt gezet.
6	03a-24 Zienswijze	Indiener geeft aan dat uit onderzoek blijkt dat het voorgenomen besluit geen veiligheid kan garanderen aan de bewoners van het gebied. De manier waarop onderzoek gedaan is, er tegenstrijdigheden bestaan in visies, leidt tot onzekerheid voor de bewoners van het gebied. Wij zijn van mening dat hier bewust winst belangen van grote organisatie boven de veiligheid van burgers gaat. Er zijn zaken niet goed beoordeeld in het kader van veiligheid. De omschrijvingen die in dat kader gehanteerd worden zijn niet degene die overeenkomen met die welke in de rest van Nederland gehanteerd worden. Daarnaast zijn de criteria in de loop van het onderzoek aangepast zodanig dat dit winningsplan "verkoopbaar" geworden zou moeten zijn. Hierbij is wederom voorbij gegaan aan het door de bewoners gevraagde veiligheidsniveau.
	03a-24 Antwoord	Zie de beantwoording van de zienswijze 03a-22. Indiener brengt verder op zichzelf terecht naar voren dat er nog geen volledige duidelijkheid bestaat over de gevolgen van de gaswinning. Er zijn de afgelopen jaren wel steeds meer gegevens

Registratienr. zienswijze	3.a	Tekst
		beschikbaar gekomen. Dat er nog onduidelijkheden bestaan, betekent evenwel niet dat er geen besluit kan worden genomen. Nu uit het advies van Sodm volgt dat de seismiciteit naar verwachting niet zal toenemen ten opzichte van het niveau van 2015, acht ik het aanvaardbaar onder de gestelde voorwaarden met het winningsplan in te stemmen. Het kabinet heeft in november 2015 de te hanteren veiligheidsnorm voor geïnduceerde aardbevingen vastgesteld op een individueel risico van 10-5 per jaar voor nieuwe en bestaande bebouwing, met een afkeurnorm van 10-4 per jaar. Gebouwen met een veiligheidsrisico tussen 10-4 en 10-5 per jaar moeten binnen een periode van vijf jaar op norm worden gebracht. Het veiligheidsniveau van de inwoners van Groningen is hiermee hetzelfde als dat van mensen elders in Nederland.
9	03a-25 Zienswijze	Indiener geeft aan dat er onvoldoende aandacht is voor zijn/haar woon en werkgebied gezien de gaswinningsplannen voor de komende jaren. De verdere drukverlaging in het aardgasveld is onverantwoord in het licht van de ervaringen van de laatste 10 jaar waaruit blijkt dat de diepere aardlagen dergelijke onttrekking niet aan kan, wat ook volstrekt begrijpelijk is als je weet dat de druk is terug gebracht van ruim 300 naar richting 100 atmosfeer. Het welbevinden van de provincie dient doorslaggevend te zijn.
	03a-25 Antwoord	Bij het instemmingsbesluit is een afweging gemaakt tussen alle betrokken belangen. De belangen van veiligheid en het zo veel mogelijk beperken van schade en het belang van leveringszekerheid hebben daarbij het zwaarst gewogen. In het belang van de veiligheid en het zo veel mogelijk voorkomen van schade, is het productieplafond naar beneden bij gestelde en zijn voorschriften over de productiewijze opgenomen. Verwacht wordt dat deze maatregelen leiden tot een verdere vermindering van de seismische activiteit, tot een lager niveau dan zich in 2015 heeft voorgedaan.
192	03a-26 Zienswijze	Indiener stelt dat de regering dit de Groningse bevolking niet mag aandoen.
	03a-26 Antwoord	Het uitgangspunt bij het nemen van het instemmingsbesluit is dat ik zorgvuldig met de belangen van de Groningse bevolking ben omgegaan. Zoals hiervoor reeds aan de orde is gekomen, heb ik bij de afweging van de belangen een zwaar gewicht toegekend aan de belangen van de bewoners bij veiligheid en het voorkomen van schade.
4	03a-27 Zienswijze	Indiener stelt dat de kelder niet meer veilig is en een ernstig risico vormt voor de bewoners. Het voorzorgsbeginsel wordt niet in acht genomen en met onze veiligheid wordt volstrekt onvoldoende rekening gehouden.
	03a-27 Antwoord	Bij de afweging van de belangen hebben veiligheid en het voorkomen van schade een belangrijke rol gespeeld. Gelet hierop is het productieniveau verder naar beneden vastgesteld. Dit betekent niet dat schade volledig kan worden uitgesloten. Nu uit het advies van Sodm volgt dat indien op vlakke wijze wordt geproduceerd de seismiciteit ten opzichte van 2015 de komende vijf jaar naar verwachting zal afnemen acht ik het aanvaardbaar onder de gestelde voorschriften in te stemmen met het winningsplan. Met de voorschriften bij het besluit en de overige maatregelen zoals het uitvoeren van de versterkingsopgave, wordt naar naar mijn mening voldoende invulling gegeven aan het voorzorgsbeginsel.
14	03a-28 Zienswijze	Indiener stelt dat de impact op het woon- en leefklimaat zich niet beperkt tot het primaire gaswinningsgebied in Groningen, maar heeft ook zijn uitstraling naar omliggende gebieden, waaronder de Drents-Groningse Veenkoloniën.
	03a-28 Antwoord	Bij mijn afweging heb ik alle bij het besluit betrokken belangen meegenomen, voor zover het wettelijk toetsingskader dit toelaat. Ik heb dan ook niet uitsluitend gekeken naar de bewoners boven het Groningenveld, maar ook de belangen van overige bewoners die gevolgen kunnen ondervinden van de gaswinning bij de besluitvorming betrokken.
37	03a-29 Zienswijze	Indiener is van mening dat de veiligheid van de bewoners van het gehele mijnbouwschadegebied binnen en buiten contourlijnen nog steeds in het geding is. Op de rand van Groningener Veld wordt de grootste bevingenkans verwacht.
	03a-29 Antwoord	De veiligheid van alle bewoners in het invloedsgebied heeft een belangrijke rol gespeeld bij de besluitvorming. Zie de beantwoording van 03a-1 en 03a-22. De verwachting dat de bevingeskans het grootst is aan de rand van het Groningenveld deel ik niet.
98	03a-30 Zienswijze	Na het rapport van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid waaruit bleek dat aandacht voor veiligheid van de Groningers al die jaren had ontbroken, is het bitter te constateren dat dit nog steeds het geval is. Een eerlijke beoordeling van de toekomst van dit gebied bij het overreind houden van de gaswinning ontbreekt vooralsnog van de zijde van de beleidsmakers. De (gedupeerde)Groningse burgers moeten helaas constateren dat er nog steeds geen rekening is gehouden met hun veiligheid. Een obligatoire zinsnede in de tekst waarin aandacht voor de veiligheid wordt benoemd is uiterst schamel te noemen. Het is duidelijk dat het economisch en financieel gewin nog steeds prevaleert,
	03a-30 Antwoord	Ik herken mij niet in het beeld dat de indiener schetst. Zoals hiervoor reeds aan de orde is gekomen hebben veiligheid en het belang bij het voorkomen van schade en

Registratienr. zienswijze	3.a	Tekst
		het belang van leveringszekerheid in mijn afweging in het kader van het instemmingsbesluit het zwaarst gewogen. . Gelet hierop is het productieniveau lager vastgesteld en is voorgeschreven dat fluctuaties bij de gaswinning zo veel mogelijk moet worden gekomen. De ontwikkeling van het beleid valt buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit. De conclusie van het OvV-rapport zijn vanuit politiek-beleidsmatig perspectief een belangrijke observaties die het kabinet ter harte neemt zoals blijkt uit de wijziging van de Mijnbouwwet die bij de Eerste Kamer is ingediend.
154	03a-31 Zienswijze	Het is voor indiener onbegrijpelijk dat er nog steeds voor gekozen wordt om winst te maken. Deze winst gaat volgens indiener ten koste van de veiligheid van de Groningers, ten koste van veel oude gebouwen, cultuurmonumenten. Als of dat allemaal niet belangrijk is.
	03a-31 Antwoord	Zie de beantwoording op zienswijze 03a-22. Gelet op de daar geschetste afweging die ik heb gemaakt, herken ik mij niet in het beeld dat de veiligheid ten koste gaat van financiële belangen. Voorts wijs ik er op dat NAM onder regie van de NCG de versterkingsopgave zal gaan uitvoeren.
94	03a-32 Zienswijze	Indiener stelt dat afname van de leefbaarheid in de provincie van invloed zal zijn op de toekomst van de provincie in sociale, cultuurhistorische en economisch zin.
	03a-32 Antwoord	De NCG zet in op het stimuleren van de leefbaarheid in de regio door middel van ondersteuning van burgerinitiatieven en regionale programma's.
28, 159, 187, 228	03a-34 Samenvatting zienswijzen	Indieners tekenen bezwaar aan tegen het ontwerp-instemmingsbesluit. Zij stellen dat door het vastzetten voor vijf jaar van de winning op 24 miljard kuub het risico op bevingen onverminderd hoog blijft en dit weer (meer dan) vijf jaar onveiligheid voor Groningers betekent. Indieners stellen dat een afbouwplan nodig is om de gaskraan helemaal dicht te krijgen. Maatregelen voor afname van de productie worden niet benoemd in het winningplan. In plaats daarvan wordt gekozen voor doorgaan met gaswinnen, wat het risico op aardbevingen verhoogd en onherroepelijk tot meer mijnbouwschade aan huizen en gebouwen zal leiden. Er zullen meer gaten in de bodem ontstaan die ook na vijf jaar productie tot aardbevingsrisico blijven leiden. Dit betekent een langere periode van onveiligheid voor Groningers dan deze extra vijf jaar.
	03a-34 Antwoord	Met het instemmingsbesluit wordt beoogd veiligheidsrisico's zo veel mogelijk te beperken. Gelet hierop is het productieniveau verder naar beneden vastgesteld. Sodm acht een productieniveau van ca. 24 miljard Nm ³ vanuit veiligheid en het beperken van de schade een onderbouwde keuze, omdat bij dat niveau van winning volgens het huidige model van NAM de seismiciteit de komende 5 jaar niet hoger zal zijn, dan het huidige niveau (peildatum 2015). Bovendien is bij dat niveau volgens Sodm een reductie in de seismiciteit te verwachten als zonder fluctuaties gewonnen wordt. Daarnaast hecht Sodm belang aan een stabiele winning gedurende een aantal jaren. Mede gelet op het advies van Sodm, en de andere uitgebrachte adviezen, acht ik het aanvaardbaar om onder de genoemde voorschriften in te stemmen met het winningsplan. Een afbouwplan om de gasproductie te stoppen is voorlopig niet haalbaar. Veel afnemers in Nederland, Duitsland, Frankrijk en België zijn afhankelijk van het laagcalorisch gas uit het Groningenveld.
59	03a-35 Zienswijze	Door de huidige situatie als uitgangspunt te nemen en deze als acceptabele toestand aan te merken, hoeven alleen afwijkingen daarvan gerapporteerd te worden. Daarmee kan volgens indieners een situatie blijven bestaan die vanuit oogpunt van veiligheid niet acceptabel is.
	03a-35 Antwoord	Het huidige besluit voorziet erin dat er beheersmaatregelen worden genomen als bepaalde grenswaarden, die in het besluit zijn vastgelegd, overschreden worden. Zie ook het antwoord op zienswijze 07-16.
149	03a-36 Zienswijze	Indiener stelt dat door het ontbreken van berekeningen nog steeds onduidelijk is hoe groot het risico voor Groningers precies is. Dit is onaantvaardbaar als er tegelijkertijd grote hoeveelheden gas geëxporteerd worden. Dat maakt uw verhalen over dat we het wel warm moeten houden in de winter tot drogredenen.
	03a-36 Antwoord	Er zijn de afgelopen jaren meer gegevens bekend geworden over het risico van de gaswinning. Indiener brengt op zichzelf terecht naar voren dat er nog onzekerheden bestaan over deze gevolgen. Gelet hierop is in het besluit een aantal onderzoeksverplichtingen opgenomen, onder andere met betrekking tot de analyse van het maatschappelijk risico in het hele gebied. Bij de afweging van de belangen heb ik het meeste gewicht toegekend aan het belang bij veiligheid en het zo veel mogelijk beperken van schade en het belang van leveringszekerheid. Dit betreft niet alleen de leveringszekerheid in Nederland, maar ook de leveringszekerheid in de landen waaraan wij gas exporteren. Deze afnemers zijn net zo afhankelijk van het laagcalorisch gas uit het Groningenveld als Nederlanders. Ter invulling van de belangen van veiligheid en het zoveel mogelijk beperken van schade heb ik het productieniveau naar beneden bijgesteld en een productiewijze voorgeschreven. Verwacht wordt dat deze maatregelen leiden tot een verdere vermindering van de seismische activiteit.
27	03a-37	Volgens indiener zijn er tot dusver, ondanks vele plannen, geen

Registratienr. zienswijze	3.a	Tekst
	Zienswijze	versterkingsmaatregelen genomen voor woonhuizen in het aardbevingsgebied waardoor iedere gaswinning op dit moment te gevaarlijk is.
	03a-37 Antwoord	De versterkingsopgave is vertraagd. Pas na de inspectie van alle woningen in het invloedsgebied kan iets worden gezegd over de omvang van de versterkingsopgave. Thans is wel duidelijk dat de versterkingsopgave geringer zal zijn dan aanvankelijk werd aangenomen. Mede vanwege de vertraging van de versterkingsopgave en gelet op het belang bij het voorkomen van schade heb ik het productieplafond lager vastgesteld en een productiewijze voorgeschreven. Dit aspect heeft dan ook zwaar meegewogen bij de besluitvorming. Met het besluit worden de veiligheidsrisico's verder beperkt.
280	03a-38 Zienswijze	Indiener tekent bezwaar aan tegen het ontwerp-instemmingsbesluit gaswinning Groningen, omdat U met uw voorgenomen besluit de veiligheid wederom niet vooropstelt. U geeft de NAM een vrijbrief om gebouwen, bezittingen en mogelijk levens kapot te maken.
	03a-38 Antwoord	Veiligheid heeft juist een zeer grote rol gespeeld bij de besluitvorming. Aan het instemmingsbesluit zijn voorschriften verbonden waaraan NAM zich dient te houden. Van een vrijbrief is in het geheel geen sprake. Gelet op de veiligheid van de bewoners heb ik bijvoorbeeld het productieniveau lager vastgesteld. Daarnaast heb ik gelet op het advies van Sodm voorgeschreven dat fluctuaties zo veel mogelijk moeten worden voorkomen. Daarmee is de verwachting dat de seismische activiteit verder verminderd.
34	03a-39 Zienswijze	Indiener wil zijn mooie stenen schoorsteen van 6 jaar oud, niet laten vervangen door een 'nep' schoorsteen. Zowel emotioneel als fysiek in wat ik zie en in vermogen, beïnvloed het mijn woongenot.
	03a-39 Antwoord	Gemetselde schoorstenen zijn zogenoemde <i>high risk building elements</i> (HRBE's). Deze worden, waar dat nodig is in verband met de veiligheid, vervangen door nieuwe schoorstenen, gemaakt van een aluminium frame dat aan de buitenzijde is afgewerkt met steenstrips. Daarmee wordt een aanzienlijke gewichtsbesparing bereikt en dus het risico op ongevallen beperkt. Het is mogelijk deze schoorstenen goed aan te laten sluiten bij de steensoort en de architectuur van de woning. Ook wordt rekening gehouden met woningen die vallen onder beschermd dorpsgezicht en met monumenten.
36	03a-40 Zienswijze	Vooraf bij inwoners die te maken hebben met meervoudige schades blijken psychische klachten op te treden. Het besef dat zoiets niet kan is niet terug te vinden in het in het besluit. Als de modelberekeningen kloppen wordt dit in de komende 20 jaar weer erger bij de doorgerekende jaarlijkse productie. Dit pleit ook voor een verdere reductie van die productie. Maatregelen om dit mogelijk te maken worden gemist.
	03a-40 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 03a-15.

3.b Voorkomen van schade

Registratienr. zienswijze	3.b	Tekst
166	03b-01 Zienswijze	Indiener stelt dat door de gaswinning in Groningen voor vijf jaar vast te zetten op 24 miljard kuub per jaar, het risico op aardbevingen tenminste onverminderd hoog blijft.
	03b-01 Antwoord	Sodm komt tot een andere conclusie dan indiener. Sodm verwacht – op grond van de rekenmodellen van NAM – dat het jaarlijks aantal aardbevingen de komende jaren niet zal toenemen. Sodm karakteriseert deze rekenmodellen als "conservatief", d.w.z. de uitkomst is aan de voorzichtige kant. De verwachting is dat de seismische activiteit verder zal dalen als fluctuaties in de gaswinning zoveel mogelijk worden voorkomen. De kans op zwaardere bevingen neemt dan ook af.
99 t/m 103, 105 t/m 128, 130, 131, 134 t/m 146, 148, 149, 151 t/m 158, 160 t/m 176, 179 t/m 189, 191, 192, 194 t/m 200, 202 t/m 205, 208 t/m 218, 220 t/m 249,	03b-02 Samenvatting zienswijzen	Volgens indieners wordt er in het winningplan nauwelijks rekening gehouden met het voorkomen van schade. Een groot van de indieners geeft damrbij aan dat de adviezen van het Staatstoezicht op de Mijnen (Sodm), de Technische commissie bodembeweging, de Mijnraad en andere deskundigen dit duidelijk zouden maken.

Registratienr. zienswijze	3.b	Tekst
251 t/m 259, 261, 263, 265, 266, 268 t/m 279		
	03b-02 Antwoord	Mede op grond van de constatering van de genoemde adviseurs zijn in het Besluit voorschriften opgenomen over het verder verminderen van het productieniveau en de wijze van winning. Als gevolg hiervan verwacht ik, op grond van het advies van Sodm (mei 2016) dat het aantal aardbevingen zal afnemen en daarmee ook de kans op schade.
219	03b-03 Zienswijze	Zoals gesteld in het rapport van de Sodm is er veel kritiek op het winningsplan van de NAM. De genoemde onderzoeken hebben een "sterk technologisch karakter" (pag.4) en er "ontbreekt een breder maatschappelijk perspectief op het voorkomen van schade, overlast en maatschappelijke onrust". Ook zijn de rekenmodellen en berekeningen van de NAM over een veilige gaswinning slechts "beperkt bruikbaar voor het bepalen van de hoeveelheid gas die gewonnen mag worden". Hierdoor is het nog steeds onduidelijk hoe groot het risico voor Groningers precies is. Op dit moment is onvoldoende duidelijk wat exact de relatie is tussen gaswinning en aardbevingen.
	03b-03 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 04a-11
35 72, 94	03b-04 Samenvatting zienswijzen	Indieners verzoeken de reductie van het winningsniveau op een wijze te doen waarbij veiligheid en het voorkomen van schade voorop staan. Vanuit het oogpunt van veiligheid en leefbaarheid zou de prioriteit moeten liggen bij voorkomen en niet bij herstellen of vergoeden van schade. Met de productieniveaus in uw ontwerp (vijf jaar lang 24 tot 30 miljard m ³ per jaar) stelt u de veiligheid van de bevolking niet voorop.
	03b-04 Antwoord	Aan deze zienswijze wordt tegemoet gekomen in het Besluit. Het Besluit is duidelijk gericht op het beperken van veiligheidsrisico's en op het voorkomen van schade door een lager niveau van productie en een productiewijze waarbij fluctuaties zoveel mogelijk worden voorkomen.
	03b-05 Zienswijze	Indieners adviseren de omissies in het winningplan zwaar mee te laten wegen in uw besluit, waarbij niet denkbeeldig is dat deze omissies leiden tot weigering van uw instemming met het winningsplan.
35	03b-05 Antwoord	Uit het advies van Sodm (mei 2016) blijkt dat er weliswaar tekortkomingen in de rekenmodellen van NAM zitten, maar dat er voldoende informatie is om een advies te formuleren en een beslissing te nemen over het winningsplan. Het advies van SodM houdt onder meer in, dat het het beste is om enkele jaren uit te gaan van een productieniveau van 24 miljard Nm ³ per jaar en fluctuaties zoveel mogelijk te vermijden. Dit advies heb ik opgevolgd.
	03b-06 Zienswijze	Indiener mist voorwaarden in het besluit om schade te voorkomen, dan wel zo veel mogelijk te beperken.
49	03b-06 Antwoord	Het voorschrift om de jaarlijkse gasproductie verder te beperken en fluctuaties in de productie te beperken, betekent reeds dat daarmee de kans op aardbevingen afneemt en als gevolg daarvan ook de kans op schade afneemt.
	4 65, 66, 67, 68, 69	03b-07 Samenvatting zienswijzen
03b-07 Antwoord		Het stilleggen van de gaswinning is geen optie. Zie ook het antwoord op zienswijze 04a-05. Het feit dat de versterkingsoperatie nog niet is voltooid is meegewogen in het instemmingsbesluit.
96	03b-08 Zienswijze	In het winningsplan legt de NAM de nadruk op het bouwkundig versterken van gebouwen om het risico op persoonlijk letsel te verminderen. Versterkingen zullen daarnaast de kans op ernstige schade verminderen. Lichte schade aan gebouwen kan echter niet helemaal worden voorkomen (zie p.60). De uitvoering van het versterkingsprogramma is belegd bij de NCG, Aldus NAM. De weergave van het hier gestelde is niet conform de, in minuut, bestaande feitelijke gebeurtenissen en dient dan ook gezien te worden als zeer eenzijdig belicht.
	03b-08 Antwoord	Voor zover ik kan beoordelen is hetgeen NAM in het winningsplan schrijft over schade en het versterkingsprogramma niet onjuist. Met de maatregelen in het instemmingsbesluit wordt ook het ontstaan van lichte schade verder beperkt.

Registratienr. zienswijze	3.b	Tekst
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	03b-09 Samenvatting zienswijzen	Gelet op de onzekerheden in het voorgestelde winningniveau, op versterkingsmaatregelen die nog niet zijn genomen en op het ontbreken van een integraal risicobeeld, noemen indieners dat er uitgegaan wordt van een te rooskleurig veiligheidsbeeld. Het voorzorgsprincipe 'better safe than sorry' zou als uitgangspunt moeten dienen. Dit principe zou gehanteerd moeten worden om tot veilige en verantwoorde winning te komen.
	03b-09 Antwoord	Aan de zienswijze is reeds tegemoet gekomen in het Besluit. Op grond van het advies van Sodm heb ik aan het Besluit het voorschrift verbonden om het jaarlijks productieniveau te verminderen tot 24 miljard Nm ³ per jaar (met een uitloop in koude winters) en voorgeschreven dat fluctuaties zoveel mogelijk moeten worden voorkomen.
78	03b-10 Zienswijze	Indiener stelt dat er constructies ontwikkeld kunnen worden voor aardbevingsbestendige nieuwbouw, gericht op het voorkomen van herhalingschade. Hierbij zou niet uitgegaan moeten worden van een bouwmethode die uitgaat van een minimale norm waarbij persoonlijk letsel wordt voorkomen, maar van een norm waarbij constructies worden ontwikkeld die schade en vervolgschade van aardbevingen zoveel mogelijk voorkomen.
	03b-10 Antwoord	Deze zienswijze is van belang voor de Nationaal Coördinator, het CvW en bouwkundigen bij de gemeenten. Hij valt buiten de reikwijdte van dit instemmingsbesluit.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	03b-11 Samenvatting zienswijzen	Indieners vragen om een onderbouwing betreffende de aanvaardbaarheid van optredende schades in de categorie DS1 en DS2. Doorrekening van DS1, DS2 en DS3 schade en maatschappelijk risico zou meegenomen moeten worden in het besluit over een maximaal toegestaan productieniveau, inclusief verhogingen in verband koude of technische beperkingen (overige leden uit art. 2) én het minimale productieniveau waarbij sprake is van aardbevingen met $M < 1,5$.
	03b-11 Antwoord	Indieners dringen erop aan om – voordat het instemmingsbesluit wordt genomen – het verband vast te stellen tussen aardbevingen en schade en vervolgens door te rekenen wat dit betekent voor verschillende productiescenario's. Op de korte termijn waarbinnen het Besluit moet worden genomen is dat echter niet mogelijk. Daarom is, overeenkomstig de adviezen van de Tcbb, Sodm en de Mijnraad, een voorschrift aan het Besluit verbonden (artikel 7) om eerst een methodiek te ontwikkelen voor het berekenen van de mate van schade die verwacht kan worden (als gevolg van geïnduceerde aardbevingen) voor de schadegrenstoestanden DS1, DS2 en DS3. Vervolgens dient NAM uit te werken wat dat betekent voor het productieniveau dat in het Besluit is vastgelegd.
7	03b-12 Zienswijze	Indiener stelt dat het niet duidelijk is welke maatregelen de afgelopen 50 jaar zijn overwogen om de bodem tijdig te stabiliseren en waarom er geen enkele maatregel is toegepast. Dit ondanks het feit dat indiener al in 1981 zelf getuige mocht zijn tijdens een bijeenkomst in stad Groningen, dat de Groningse waterschappen goed in de gaten hadden dat de bodem toen al dramatisch aan het verzakken was.
	03b-12 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 03c-02
34	03b-13 Zienswijze	Met de bouwnorm van voor 2012 waarin geen rekening is gehouden met aardbevingen, was de bouwstaat goed en nu in het aardbevingsgebied voldoet deze niet meer. De staat legt mij iets op wat ik niet had kunnen voorzien. De oorzaak van de wijzigingen in de bouwnorm, is het gevolg van het gaswinningbeleid van de staat.
	03b-13 Antwoord	Indien een woning vanwege het risico op aardbevingen door gaswinning niet langer aan de gestelde normen voldoet, wordt de woning op kosten van NAM versterkt. Of dit voor een specifiek pand het geval is zal blijken uit de inspecties die momenteel onder regie van de NCG worden uitgevoerd.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	03b-14 Samenvatting zienswijzen	Indieners verzoeken om de economische impact voor de regio, expliciet en transparant, in de afweging te betrekken zodat dit leidt tot een veilig en verantwoord niveau van gaswinning en voorkomt dat schade aan de economie van de regio ontstaat.
	03b-14 Antwoord	Bij mijn instemmingsbesluit moet ik vele dingen tegen elkaar afwegen: beperking van veiligheidsrisico's en schade, leveringszekerheid, belangen van de vergunninghouder, gasbaten, impact voor de regio, enz. Daarom bespreek ik een Besluit als het onderhavige in het kabinet. Naast dit besluit is ook flankerend beleid ontwikkeld, waarbij maatregelen zijn genomen met het oog op de impact van de gaswinning op de regio en regionale economie. Zo is op een aantal specifieke terreinen – verduurzaming, leefbaarheid en economische impuls - budget beschikbaar gesteld door NAM. Dit is bijvoorbeeld het geval voor verduurzaming (waardevermeerderingsregeling), leefbaarheid en een economische impuls. Financiering en uitvoering van een economisch programma ligt primair bij het Economic Board Groningen, dat voor de periode 2014-2018 een budget heeft van 97,5 miljoen (middelen vanuit provincie en NAM) voor versterking van de

Registratienr. zienswijze	3.b	Tekst
		economische structuur.
95	03b-15 Zienswijze	Volgens indieneer zouden aardbevingen qua huizen nog nauwelijks een rol spelen in de provincie Groningen als alle huizen, ook bestaande, in het aardbevingsgebied worden voorzien van nieuwe adequate funderingen. En die bestaan.
	03b-15 Antwoord	Deze zienswijze is van belang voor de Nationaal Coördinator, het CvW en bouwkundigen bij de gemeenten. Hij valt buiten de reikwijdte van dit instemmingsbesluit.

3.c Bodemdaling, aantal aardbevingen/seismiciteit

Registratienr. zienswijze	3.c	Tekst
75	03c-00 Zienswijze	<p>Bodemdaling en waterpasmetering: In artikel 6 van het ontwerpbesluit staat opgenomen dat een separaat rapport dient te worden opgesteld met daarin informatie over een aantal bodemdalingsaspecten.</p> <p>NAM verzoekt de Minister aan te geven hoe de voorschriften van artikel 6 zich verhouden tot artikel 30 Mijnbouwbesluit.</p> <p>Een onderdeel van het reeds ingediende en goedgekeurde meetplan zijn de waterpasmeteringen. In artikel 6, eerste lid, van het ontwerpbesluit wordt verzocht een nieuwe analyse te maken van de data afkomstig uit de meetronde van 2013. NAM verzoekt uw Minister om de deadline van 1 november 2016 van artikel 6, eerste lid, te wijzigen naar 1 januari 2017.</p>
	03c-00 Antwoord	<p>Sodm heeft geconstateerd dat er onbegrepen verschillen bestaan tussen de recente bodemdalingssnelheden bepaald op basis van waterpasmeteringen, radarreflecties en GPS metingen (pag. 33 advies Sodm). NAM heeft de bodemdalingvoorspellingen gebaseerd op een combinatie van Insar en waterpassing. Echter, naar aanleiding van de geconstateerde verschillen is op verzoek van Sodm het laatste onder artikel 30 ingeleverde meetregister geactualiseerd met een volledige waterpasmetering (op basis van de NAM waterpassing van een deel van het gebied en een RWD waterpassing van de overige delen). Het besluit vraagt van NAM een actualisering van de kalibratie van de bodemdaling op basis van dit meetregister en een actualisering van de bodemdalingvoorspellingen op basis van deze kalibratie. De analyse van de onzekerheden staat volledig los van artikel 30. De onderbouwing hiervoor wordt gegeven in het Sodm advies (p. 33).</p> <p>Het verschuiven van de inleverdatum naar 1 januari 2017 is opgenomen in het definitieve besluit.</p>
73, 74 7, 96 22, 23, 143 21	03c-01 Zienswijze	<p>Er zijn aardbevingen geweest met een duidelijk voelbare zwaarte in Slochteren, Froombosch, Woudbloem en Schildwolde. Ook daarbuiten zijn nog veel aardbevingen. Ook zijn er nog veel lichtere aardbevingen wat aangeeft dat de ondergrond nog steeds onrustig is.</p> <p>Volgens indieneers is het suggereren dat door vermindering van de jaarlijkse winninghoeveelheden de aardbevingen in frequentie en hevigheid zullen verminderen een onbewezen stellingname. Dit zou niet voor alle gebieden kloppen en in procedures bij voorbaat door de NAM in negatieve zin tegen gedupeerden wordt gebruikt.</p> <p>Door de aardgaswinning in de provincie Groningen is de bodem nog steeds in beweging. Het aantal aardbevingen is vrijwel niet afgenomen. Naar verwachting zullen er nieuwe bevingen ontstaan bij een winning van 24 miljard m³.</p> <p>Indieneer stelt dat de risico's van aardbevingen met een sterkte van 4 tot 5 op de Schaal van Richter in het winningsplan 2016-2021 niet zijn weggenomen.</p>
	03c-01 Antwoord	<p>Het is waar dat er de afgelopen jaren in dit gebied en daarbuiten nog bevingen zijn opgetreden. Echter over het gehele Groningen gasveld, dus ook in dit gebied, is de aardbevingsdichtheid van bevingen met een magnitude van 1,0 en groter in 2015 ten opzichte van dezelfde aardbevingsdichtheid in 2013 afgenomen.</p> <p>Het is niet de verwachting dat bij 24 miljard m³ per jaar er geen bevingen meer zullen ontstaan. Zo lang er productie uit het veld is zullen bevingen mogelijk zijn. Ook bevingen met een sterkte van 4 of 5 op de schaal van Richter zijn niet uit te sluiten. Wel is de kans daarop, door het verminderen van het totale aantal bevingen, een stuk kleiner geworden.</p> <p>Of het aantal lichte bevingen (magnitude kleiner dan 1,0) is toegenomen is moeilijk vast te stellen. Tot 2015 werden niet al deze bevingen door het netwerk van het KNMI waargenomen. Sinds de uitbreiding van het netwerk in 2014 worden alle bevingen vanaf magnitude 0,5 in het gehele Groningen gasveld goed waargenomen. Hierdoor lijkt het alsof het aantal is toegenomen, maar is dit een</p>

Registratienr. zienswijze	3.c	Tekst
		direct gevolg van het verbeteren van het netwerk en kan het daadwerkelijke aantal dat optrad in het verleden best veel hoger hebben gelegen dan het aantal dat nu waargenomen wordt.
7	03c-02 Zienswijze	Vanaf begin zestiger jaren vorige eeuw is door het ministerie van EZ en de NAM volledig verzuimd om het letterlijk "wegzuigen van de bodem onder de voeten van de Groningers" afdoende te compenseren en de bodem in de oorspronkelijke situatie te stabiliseren. Er is en wordt tot nu toe slechts op een uiterst bureaucratische wijze naar schadecompensatie en versterking van bestaande en nieuwe bouwwerken te streven. Hierdoor wordt niets gedaan aan de basis problematiek van de bodem zakkingen zelf en de voortdurende psychische angst voor aardbevingen.
	03c-02 Antwoord	Er is in het verleden en ook de afgelopen jaren veel onderzoek gedaan naar het compenseren van de drukafname in de bodem waardoor verdere compactie zou kunnen worden voorkomen. Er kleven een aantal belangrijke problemen aan deze manier om de problematiek aan te pakken. Ten eerste is ook aan de injectie van een gas of vloeistof een aanzienlijk risico op aardbevingen verbonden. Het is dus zeker niet zo dat door het compenseren van de drukafname er geen bevingen zouden zijn geweest of zouden komen. Ten tweede is de schaal van deze compensatie van een dusdanige omvang dat het zeker in het verleden bijna onmogelijk was om dit te realiseren. Ten derde kan door het compenseren ook een deel van het gas verloren gaan (onwinbaar worden), hetgeen vanuit het oogpunt van planmatig beheer meegewogen moet worden in de afwegingen rond de winning van het gas.
208	03c-03 Zienswijze	Indiener stelt dat Groningen verder zal wegzakken door de voorgestelde winning met hoger grondwater en aardbevingen tot gevolg.
	03c-03 Antwoord	Door de doorgaande productie uit het Groningen gasveld zal er inderdaad nog steeds compactie in het reservoir optreden met bodemdaling tot gevolg en een doorgaande kans op aardbevingen. Dit wordt in het winningsplan geadresseerd en is in de overweging voor het besluit meegenomen. Door de in het besluit voorgeschreven productiemaatregelen en productiewijze gaat de bodemdaling wel langzamer en wordt verwacht dat de seismische activiteit wordt verminderd.
32, 35, 44, 53, 82, 84, 87	03c-04 Zienswijze	Indieners verzoeken op basis van de huidige inzichten om een berekening waaruit blijkt bij welk productieniveau er naar alle waarschijnlijkheid geen aardbevingen groter of gelijk aan magnitude 1,5 te verwachten zijn en dit expliciet en transparant te betrekken in de afweging.
	03c-04 Antwoord	De grens van magnitude 1,5 is gerelateerd aan de compleetheid van het netwerk tussen 1995 en 2014, maar heeft geen relatie met veiligheid, het ontstaan van schade of de magnitude waarbij bevingen gevoeld worden. Deze grenzen zijn ook niet eenduidig in magnitude uit te drukken, omdat deze gerelateerd zijn aan de beweging van de grond (de grondsnelheden en grondversnellingen). Het heeft geen meerwaarde om dit productieniveau te laten bepalen. Ik moet ingevolge artikel 36 van de Mijnbouwwet op basis van het risico op schade als gevolg van de gaswinning beoordelen of de in het winningsplan beschreven wijze van winning kan plaatsvinden of dat daaraan beperkingen moeten worden gesteld. Daarbij kan aanleiding bestaan om met het oog op de belangen van de winning een grotere kans op schade en de daarmee verbonden gevolgen te accepteren wanneer de belangen groter zijn. Ook bij de gaswinning uit kleine velden, waarbij de belangen kleiner zijn dan bij Groningen, wordt reeds een zeker risico op schade door bevingen geaccepteerd.
32, 35, 44, 45, 82, 84, 87	03c-05 Zienswijze	Indieners stellen dat er zo snel mogelijk onafhankelijk onderzoek gedaan moet worden naar het niveau waarbij de seismiciteit afneemt.
	03c-05 Antwoord	Dit is onderdeel van de lopende onderzoeken. Eind 2016 zal het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw van start gaan.
38	03c-06 Zienswijze	Volgens de presentatie van professor Charles Vlek op 8 juni 2016 zijn de aardbevingen sinds 1991 in aantal en kracht toegenomen. De seismiciteit zal nog toenemen totdat het gasveld rond 2045 goeddeels is leeggehaald. De Sodm medewerker heeft bevestigd dat de bevingen zich de afgelopen jaren hebben verplaatst naar het zogeheten zuidelijk cluster. Indiener ziet een toename in het aantal lichtere bevingen in de omgeving van Slochteren. Dit in tegenstelling tot wat door u en diensten wordt gepredikt. De kaarten die tijdens informatieavond zijn getoond laten zien dat het aantal en de hevigheid van bevingen ten noorden van Hoogezand zijn vermeerderd.
	03c-06 Antwoord	Het is waar dat er de afgelopen jaren in dit gebied bevingen zijn opgetreden. Echter over het gehele Groningen gasveld, dus ook in dit gebied, is de aardbevingsdichtheid van bevingen met een magnitude van 1,0 en groter in 2015 ten opzichte van dezelfde aardbevingsdichtheid in 2013 afgenomen. Wel is het zo dat de bevingsdichtheid in dit gebied in eerste instantie in 2014 is toegenomen door verplaatsing van de productie uit het Loppersum gebied naar deze regio. Echter na het besluit van januari 2015 om de productie ook hier terug te brengen tot maximaal het niveau van 2012 is de bevingsdichtheid weer afgenomen tot net onder het niveau van 2013.

Registratienr. zienswijze	3.c	Tekst
		Of het aantal lichte bevingen (magnitude kleiner dan 1,0) is toegenomen is moeilijk vast te stellen. Tot 2015 werden niet al deze bevingen door het netwerk van het KNMI waargenomen. Sinds de uitbreiding van het van het netwerk in 2014 worden alle bevingen vanaf magnitude 0,5 in het gehele Groningen gasveld goed waargenomen. Hierdoor lijkt het alsof het aantal is toegenomen, maar is dit een direct gevolg van het verbeteren van het netwerk en kan het daadwerkelijke aantal dat optrad in het verleden best veel hoger hebben gelegen dan het aantal dat nu waargenomen wordt.
37	03c-07 Zienswijze	Indiener vraagt zich af waarom het KNMI bepaalde bevingen niet opneemt en deze afdoet als foutmelding. De meest recente aardbevingen in en rondom Nederland worden in bijlage 2 niet genoemd.
	03c-07 Antwoord	Het KNMI neemt alle bevingen op in de database. In het geval waar de indiener naar verwijst gaat het om een gecontroleerde explosie van een zeemijn bij Borkum. Op het internet is direct na de beving een automatische locatie verschenen. Aangezien de signalen duidelijk verschillend waren van reguliere bevingen in Groningen is deze locatie verwijderd. Later is een confirmatie verkregen uit Duitsland dat het om een gecontroleerde explosie ging en is de beving definitief uit de database verwijderd.
53	03c-08 Zienswijze	Volgens indiener wordt het risico van gaswinning uit kleine velden en gasopslag in het ontwerp-instemmingsbesluit niet genoemd en wordt niet ingegaan op de gevolgen die dit heeft voor de seismiciteit, en bodemdaling van de gebieden waar deze kleine velden zich bevinden.
	03c-08 Antwoord	Veiligheidsrisico's van winning van gas uit andere gasvelden dan het Groningenveld (kleine gasvelden, gasopslag) vallen buiten de reikwijdte van dit instemmingsbesluit. Voor kleine velden en voor gasopslag worden aparte winningsplannen respectievelijk opslagplannen aan de minister van Economische Zaken voorgelegd. Deze plannen bevatten seismische risico analyses en bodemdalingsvoorspellingen.
96	03c-09 Zienswijze	NAM verwacht geen directe schade op het niveau van bouwwerken of infrastructuur omdat de bodemdaling geleidelijk en gelijkmatig over een groot gebied verspreid wordt. De scheefstand die daardoor ontstaat is minimaal en enkele orden kleiner dan de constructieve grenswaarden. Dat de scheefstand minimaal is/zou zijn is niet juist en ook in hoge mate niet onderbouwd.
	03c-09 Antwoord	Het gaat om een bodemdaling in het diepste punt in de orde van 50 cm. De afstand naar de randen van het veld is ongeveer 10 km. Dat levert minimale scheefstand op van minder dan 1 mm per 10 meter (de typische afmeting van een huis) over de totale levensduur van het Groningen veld (ca 100 jaar). Naar mijn mening is dit voldoende onderbouwd.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	03c-10 Zienswijze	Indiener stelt dat in het instemmingsbesluit nadrukkelijk de negatieve veiligheidsgevolgen van de seismische dreiging meegewogen dienen te worden vanuit het principe van risicogerichtheid en "Better safe than sorry".
	03c-10 Antwoord	In lijn met deze zienswijzen zijn de veiligheidsgevolgen van gaswinning uit Groningen terdege meegenomen in het instemmingsbesluit, door aan het Besluit enerzijds de voorwaarde te verbinden dat de gaswinning nog verder wordt verminderd (naar 24 miljard Nm ³ , met een uitloop bij een koude winter en/of technische storingen) en anderzijds voor te schrijven dat fluctuaties zoveel mogelijk moeten worden voorkomen.
14, 26	03c-11 Samenvatting zienswijzen	Indieners begrijpen dat de NAM uiterlijk op 1 november 2016 voorziet in een onderzoeksrapport met de opgetreden bodemdaling, een voorspelling van de toekomst en een bepaling van de onzekerheid daarin. Aangezien het besluit uiterlijk op 1 oktober 2016 definitief wordt, willen indieners in het besluit lezen aan welke voorwaarden c.q. criteria het onderzoek moet voldoen en wat de consequenties zijn indien de uitkomsten van het onderzoek niet voldoen aan de gestelde voorwaarden.
	03c-11 Antwoord	Sodm heeft geconstateerd dat er onbegrepen verschillen bestaan tussen de recente bodemdalingssnelheden bepaald op basis van waterpasmetingen, radarreflecties en GPS metingen (pag. 33 advies Sodm). NAM heeft de bodemdalingsvoorspellingen gebaseerd op een combinatie van Insar en waterpassing. Echter, naar aanleiding van de geconstateerde verschillen is op verzoek van Sodm het laatste onder artikel 30 ingeleverde meetregister geactualiseerd met een volledige waterpasmeting (op basis van de NAM waterpassing van een deel van het gebied en een RWS-CIV waterpassing van de overige delen). Het besluit vraagt van NAM een actualisering van de kalibratie van de bodemdaling op basis van dit meetregister en een actualisering van de bodemdalingvoorspellingen op basis van deze kalibratie. De analyse van de onzekerheden staat volledig los van artikel 30. De onderbouwing hiervoor wordt gegeven in het Sodm advies (p. 33).

Registratienr. zienswijze	3.c	Tekst
		Consequenties hangen af van het specifieke punt waaraan niet voldaan is. Een consequentie kan zijn dat een nieuw rapport moet worden ingediend waarbij wel aan de eisen is voldaan.
14, 26, 29	03c-12 Zienswijze	Indieners adviseren de minister er voor te zorgen dat de NAM duidelijk inzicht geeft in de bodemdalingscomponent als gevolg van gaswinning en de component die het gevolg is van andere c.q. autonome ontwikkelingen. De wijze waarop deze componenten zijn bepaald dient daarbij inzichtelijk te worden gemaakt.
	03c-12 Antwoord	Op grond van de Mijnbouwwet dient een operator in het winningsplan weer te geven welke bodemdaling er ten gevolge van zijn activiteiten in de ondergrond optreden, wat de onzekerheden daarin zijn en welke maatregelen hij treft om deze bodemdaling zoveel mogelijk te voorkomen en beperken. De operator is niet verantwoordelijk voor autonome bodemdaling in het gebied
96	03c-13 Zienswijze	De onzekerheden in de voorspellingen met betrekking tot bodemdaling worden door NAM geschat op ca. 20%. Het schattingsniveau van de NAM van de onzekerheid van 20% is zeer betwistbaar en niet echt zichtbaar onderbouwd.
	03c-13 Antwoord	Een nadere onderbouwing van de onzekerheid is als voorwaarde aan het instemmingsbesluit verbonden.
29, 81	03c-14 Zienswijze	In de toelichting staat dat u de NAM inzichtelijk wil laten maken wat de oorzaken voor de bodembeweging kunnen zijn. In artikel 6c schrijft u een analyse voor van de onzekerheden bij bepaling van de bodemdaling. Het is indiener niet bekend wat u met deze onzekerheden bedoeld en verzoekt om dit voorschrift duidelijker te formuleren.
	03c-14 Antwoord	Het voorschrift over de bepaling van bodemdaling is verduidelijkt, in die zin, dat het gaat om bodemdaling ten gevolge van mijnbouwactiviteiten. Voor wat betreft de betekenis van het woord "onzekerheden" in het voorschrift (artikel 6) het volgende: Sodm heeft geconstateerd dat er onbegrepen verschillen bestaan tussen de recente bodemdalingssnelheden bepaald op basis van waterpasmetingen, radarreflecties en GPS metingen (pag. 33 advies Sodm). NAM heeft de bodemdalingvoorspellingen gebaseerd op een combinatie van Insar en waterpassing. Echter, naar aanleiding van de geconstateerde verschillen is op verzoek van Sodm het laatste onder artikel 30 ingeleverde meetregister geactualiseerd met een volledige waterpasmeting (op basis van de NAM waterpassing van een deel van het gebied en een RWD waterpassing van de overige delen). Het voorschrift vraagt van NAM een actualisering van de kalibratie van de bodemdaling op basis van dit meetregister en een actualisering van de bodemdalingvoorspellingen op basis van deze kalibratie. In deze actualisering dient NAM aan te geven wat de minimum en maximum waarde is van de uiteindelijke bodemdaling door gaswinning.
14, 26, 81	03c-15 Zienswijze	Indieners verzoeken om de potentiële kosten voor eventuele (toekomstige) waterhuishoudkundige maatregelen in Noord-Drenthe officieel bij de Commissie Bodemdaling Groningen onder te brengen.
	03c-15 Antwoord	De Commissie Bodemdaling Groningen bestaat op basis van een overeenkomst tussen NAM, Provincie Groningen en de Waterschappen. Het is niet aan mij om daar wijzigingen in te brengen. Overigens staat het de indieners vrij om zich tot NAM te wenden met dit verzoek of zelf een soortgelijke overeenkomst met NAM te initiëren.
53	03c-16 Zienswijze	Indiener maakt zich zorgen over de toename van overlast op de gasopslaglocatie.
	03c-16 Antwoord	De gasopslaglocatie maakt geen onderdeel uit van dit instemmingsbesluit. Ik heb Sodm gevraagd om te kijken of er sprake is van een toename van overlast op de gasopslaglocatie
59	03c-17 Zienswijze	De grenswaarden die in het ontwerp-instemmingsbesluit worden genoemd, komen overeen met de situatie van de afgelopen jaren. Deze zijn volgens indieners onacceptabel. De grenswaarden zouden omlaag moeten en over de periode van 5 jaar verder naar beneden moeten worden afgebouwd om de impact van bodembewegingen te verminderen naar een acceptabel niveau. Het voorzorgbeginsel zou hierbij leidend moeten zijn.
	03c-17 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 07-16.
76	03c-18 Zienswijze	Indiener stelt dat hoe ondieper de bevingen, hoe groter de effecten aan het oppervlak. Mede daarom is het van groot belang de diepte van de bevingen te betrekken bij het afhandelen van de schade. De onzekerheid van de diepte is ca 1-2 km. Dit houdt in dat het mogelijk is dat het epicentrum 2 km hoger kan liggen dan de standaarddiepte van 3 km.
	03c-18 Antwoord	Schade waarvan uit inspectie blijkt dat deze is veroorzaakt door aardbevingen door gaswinning, wordt door NAM volledig vergoed of hersteld, ongeacht de exacte diepte of locatie van het epicentrum van de trilling.
76	03c-19 Zienswijze	Wanneer bij de Huizinge-beving (M3.6) van 16 augustus 2012 sprake was van piekversnellingen tot ongeveer 0,1g, lijkt het onwaarschijnlijk dat bij een beving

Registratienr. zienswijze	3.c	Tekst
		met M4.1 gesproken kan worden van een bijbehorende versnelling van 0,12g. De energie die vrijkomt bij een beving van M4.1 is 31 keer zo veel als bij een beving van M3.6.
	03c-19 Antwoord	In de modellen van de NAM waarbij de beving op diepte wordt vertaald in een beweging aan het aardoppervlak is de grondversnelling bij de Huizinge aardbeving groter geweest dan de verwachtingswaarde (van 0,05g). De opgetreden grondversnellingen lagen wel binnen de onzekerheidsbandbreedte. Een verwachtingswaarde voor de grondversnelling voor een M4.1 beving van 0,12 g is dan ook mogelijk, vooral voor stijvere ondergrond. De onzekerheid hierin is echter groot. Hierbij speelt vooral de grondsoort van de ondiepe ondergrond een grote rol. Vooral bij slappere ondergrond zijn hogere grondversnellingen, gevoelsmatig meer in lijn met de waarnemingen bij Huizinge, dan ook zeker mogelijk.
78	03c-20 Zienswijze	Indiener verzoekt om nieuwe meldingen van onderzoeklocaties waar ondernemers een lokale maaiveldddaling constateringen en waar de grond niet geroerd is of verzakt door autonome processen te onderzoeken en/of onderdeel te laten zijn van het (5 jaarlijks) grote onderzoek naar bodemdaling. Achtergrond is de klacht van agrariërs bij de Commissie Bodemdaling over de aanwezigheid van ingesloten laagtes als gevolg van lokale verzakkingen waar langdurig water op blijft staan na regenval. De oorzaak zouden toegenomen lokale ongelijkmatige maaiveldzakking zijn als gevolg van de gaswinning. Ook is het verzoek om analyse te doen of autonome processen (oxidatie, inklinking, zakking door slootdemping) versneld worden door bevingen.
	03c-20 Antwoord	Gaswinning veroorzaakt een grote gelijkmatige verzakking van de ondergrond. Lokale ongelijkmatige maaiveldverzakkingen zijn geen direct gevolg van de gaswinning. Wel kunnen deze het gevolg zijn van ondiepe processen zoals inklinking van kleien of oxidatie van veen ten gevolge van peilaanpassingen van het waterschap, welke wel een gevolg van de bodemdaling door gaswinning kunnen zijn. Indien er discussie met de NAM is over de oorzaak van bodemdaling kan de agrariër zich richten tot de Tcbb en hen vragen om onderzoek te (laten) doen naar de oorzaak van de verzakkingen.
32, 35, 44, 82, 84, 87	03c-21 Zienswijze	Indieners adviseren om zo snel mogelijk met een gedragen en onafhankelijk geborgde methodiek te komen voor de weergave van de grondversnellingen en de gebouwversnellingen in kaarten.
	03c-21 Antwoord	Voor het bepalen van de peakgroundacceleration (pga-)waarde in Groningen wordt gebruik gemaakt van de kaart die is opgesteld door het KNMI. Het KNMI is onafhankelijk. Deze kaart wordt periodiek gereviseerd door internationale deskundigen.
32, 35, 44, 82, 84, 87	03c-22 Zienswijze	De kaarten van NAM wijken af van de kaarten van KNMI en verschillen ook in de tijd. De kaarten en moeten leesbaar zijn met een eenduidige legenda.
	03c-22 Antwoord	KNMI en NAM maken de kaarten volledig onafhankelijk van elkaar. Beide partijen zijn zelf verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van leesbare kaarten met een duidelijke legenda. Ik zal hen daarop wijzen.
100	03c-23 Zienswijze	De seismische kaarten zoals die nu gehanteerd worden, zijn volgens de Belgische hoogleraar M. Sintubin, Professor of Geodynamics van de KU Leuven, niet bruikbaar bij geïnduceerde aardbevingen.
	03c-23 Antwoord	Ik heb hierover de mening gevraagd van Sodm. De reactie van Sodm luidt: De heer Sintubin acht de kaarten niet bruikbaar omdat ze gebruik maken van de traditionele weergave met waarschijnlijkheden voor het optreden van een bepaalde grondversnelling van 10% in 50 jaar (of 1% per 5 jaar of 0,2% per jaar). Hierbij baseert hij zich op de recente kaarten van de USGS voor het midden van de VS, waarbij er kaarten voor 1 jaar vooruit zijn gemaakt en uitgegaan wordt van een kans van 1% dat de grondversnelling optreedt. De reden dat er slechts een voorspelling voor 1 jaar wordt gemaakt is vanwege het feit dat men nog geen goed fysisch model heeft dat de seismiciteit ten gevolge van de waterinjectie kan voorspellen. Er moet derhalve uitgegaan worden van een extrapolatie van het verleden. Dit is bijzonder lastig want de injectie is niet constant in de verschillende regio's en sterk afhankelijk van de schaliegasproductie. Derhalve moet de USGS zich beperken tot een voorspelling van 1 jaar. Voor Groningen hebben we a) wel een fysisch model en b) is bekend hoe de NAM voornemens is het veld de komende jaren te produceren. Het is daardoor mogelijk om voor langer dan 1 jaar een voorspelling van de seismische activiteit te maken. In haar review bevestigen de experts van de USGS (welke ook aan de kaart van de USGS hebben bijgedragen) dit grote verschil. In het winningsplan van NAM worden prognoses voor de seismische activiteit voor de komende 5 jaar gebruikt om de kaarten te maken. Wat de heer Sintubin niet aangeeft is dat de kaarten voor Groningen slechts een voorspelling zijn van de gemiddelde, jaarlijkse dreiging in de komende 5 jaar en niet voor 50 jaar. Het is beter om aan te geven dat we hier te maken hebben met een waarschijnlijkheid van 1% in deze 5 jaar dan van 10% in 50 jaar (of 0,2% per jaar). In dit opzicht zijn de uitgangspunten van de kaarten van de USGS en de NAM vergelijkbaar en gaat de stelling van de heer Sintubin dat deze

Registratienr. zienswijze	3.c	Tekst
		onbruikbaar zijn niet op.
36	03c-24 Zienswijze	<p>a) Indiener constateert dat u vindt dat de NAM het risico op schades moet berekenen, maar dat er geen concrete maatregel wordt opgelegd.</p> <p>b) Indiener constateert dat het aantal schademeldingen na week 10 van 2016 van ca. 500 meldingen per week abrupt terugviel tot ca. 200 meldingen per week. Indiener vraagt naar de oorzaak hiervan.</p> <p>c) De geografische verdeling van de schades in de loop van de tijd is niet geanalyseerd. Volgens indiener geeft een dergelijke analyse mogelijk aanwijzingen over de correlatie met recente bevingen in die buurt of het effect van voortdurende kleine trillingen.</p> <p>d) In het voorstel van de NAM wordt vooral gerept over aanvaardbare veiligheidsrisico's. Het blijft onduidelijk hoeveel schade er ontstaat. Er wordt ook niets gezegd over maatregelen die nodig zijn om een lagere niveau technisch, organisatorisch en politiek mogelijk te maken. In het rapport van SodM wordt gesproken over al weer optredende drukverlagingen in noordwestelijke en centrale regio's. Er is geen analyse van die drukverlagingen in die regio's?</p>
	03c-24 Antwoord	<p>a) In het besluit is wel degelijk een concrete maatregel opgenomen, namelijk in artikel 7 is vastgelegd dat NAM voor 1 februari een methodiek moet ontwikkelen om de risico's op schade te berekenen en deze berekeningen voor 1 november 2017 moet hebben gerapporteerd. Door de productie beperking en het voorschrift over het zoveel mogelijk beperken van fluctuaties in de productie zijn er concrete maatregelen getroffen waarvan verwacht wordt dat de seismische activiteit verder zal afnemen en minder schades zullen ontstaan.</p> <p>b) In de bijlagen bij het Winningsplan (Technical Addendum to the Winningsplan Groningen 2016 PART V, Damage and Appendices) constateert NAM dat er geen direct verband te leggen is tussen het plaatsvinden van een beving en het aantal schademeldingen. Het aanwijzen van een enkele oorzaak voor een terugval of stijging van de ene op de andere week is niet mogelijk.</p> <p>c) In de bijlagen bij het Winningsplan (Technical Addendum to the Winningsplan Groningen 2016 PART V, Damage and Appendices) is een analyse opgenomen van de relatie tussen de locaties van met meetapparatuur waargenomen trillingen en aantal en omvang van de gemelde schades.</p> <p>d) Er is wel degelijk een analyse van de drukverlaging in het Groningen veld en de ruimtelijke verdeling ervan welke ook ten grondslag heeft gelegen aan de uitspraak van het Sodm.</p>
91	03c-25 Zienswijze	<p>a) NAM presenteert in het Technical Addendum het nieuwe model waarmee gewerkt wordt. Dit model is onvolledig. Ik verzoek U daarom er zorg voor te dragen dat NAM zo snel mogelijk het nieuwe model wijzigt op basis van alle beschikbare parameters, waaronder tevens de historische productie zoals onder Duitse vlag voor de kust plaatsgevonden heeft.</p> <p>b) De bodemdaling die tengevolge van productie offshore plaats vindt is echter niet meetbaar, omdat die vereffend wordt door een natuurlijke sedimentatie, die evenredig is aan de bodemdaling.</p>
	03c-25 Antwoord	<p>a) De zienswijze van de indiener is niet juist. NAM heeft de juiste historische productie in haar modellen gebruikt.</p> <p>b) Bodemdaling offshore ten gevolge van de productie uit het Groningenveld wordt gemeten met behulp van diepe peilmerken. Het niveau van de wadplaten ondervindt inderdaad effectief geen bodemdaling doordat natuurlijke sedimentatie in de waddenzee deze daling compenseert</p>

3.d Individueel veiligheidsrisico (aantal gebouwen, vallende objecten)

Registratienr. zienswijze	3.d	Tekst
23, 91	03d-01 Samenvatting zienswijzen	Indieners geven aan dat zij niet vinden dat in het besluit veiligheid voorop wordt gesteld. De veiligheid van de inwoners en het voorkomen van schade spelen nog altijd een veel te kleine rol in het denken en plannen van NAM. (Veiligheids)risico's zouden met het huidige ontwerp-instemmingsbesluit nog steeds te hoog zijn en veiligheid niet gegarandeerd.
	03d-01 Antwoord	In het besluit worden alle betrokken belangen afgewogen waarbij de veiligheid, het zoveel mogelijk beperken van schade en de leveringszekerheid het zwaarst hebben gewogen. Met het voorgeschreven productieplafond en de voorgeschreven productiewijze wordt verwacht dat de seismische activiteit verder zal afnemen.
32, 35, 44, 82, 84, 87	03d-02 Zienswijze	Indieners stellen voor zo snel mogelijk een norm en methodiek voor vallende objecten te ontwikkelen in lijn met de norm en methodiek van NPR. Hierbij een termijn vast te stellen waarbinnen NAM het nader onderzoek naar vallende objecten uitgevoerd moet hebben, en de uitkomsten aan de NCG te

Registratienr. zienswijze	3.d	Tekst
		overleggen zodat de NCG passende maatregelen kan treffen.
	03d-02 Antwoord	Ook voor vallende objecten geldt de norm van 10^{-5} . In hoeverre deze objecten voldoen aan de norm kan worden berekend met de NPR. Dit is echter een tijdsintensieve en kostbare exercitie. Om die reden zal de NCG de NEN-commissie verzoeken om te komen tot een aanscherping en snellere methode om dit risico te berekenen.
32, 35, 44, 79, 82, 84, 87	03d-03 Samenvatting zienswijzen	Volgens indieners ontbreekt een consistent risicobeleid/risicomethodiek, waarin alle aardbeving gerelateerde risico's zijn meegenomen. De risicoanalyse uit het inwinningplan zou incompleet zijn en niet (transparant) getoetst aan het risicobeleid.
	03d-03 Antwoord	Het kabinet heeft voor gebouwen, industriële installaties en infrastructurele werken veiligheidsnormen bepaald dan wel richtinggevende beleidsuitspraken gedaan. Zo is voor de gecombineerde veiligheidsrisico's door beschadiging van gebouwen en niet-structurele bouwelementen de norm van 10^{-5} bepaald voor het individueel aardbevingsrisico. De risicoanalyse uit het winningsplan houdt deze norm aan. De onzekerheden daarin zijn in het instemmingsbesluit meegewogen en hebben geleid tot een verlaging van het productieplafond ten opzichte van het voorstel van NAM in het winningsplan. Verder heeft het kabinet gesteld dat geïnduceerde aardbevingen die de industrie en vitale infrastructuur kunnen treffen niet mogen leiden tot vermindering van omgevingsveiligheid, een uitspraak waarvoor nog specifieke ijkpunten worden bepaald.
4	03d-04 Samenvatting zienswijzen	De risicoanalyse waarop het besluit genomen is, is niet onafhankelijk tot stand gekomen maar is slechts een invulling van de modellen van de NAM. De feiten worden ontkend. Per jaar ontstaan in Groningen nog steeds 20.000 schades, waarvan 15.000 worden ontkend. Risico's nemen dus niet af.
32, 35, 44, 82, 84, 87		Betrek in de afweging expliciet en transparant dat de risicoberekeningen nog steeds grote onzekerheidsmarges bevatten en dat voor instemming met het winningsplan wordt uitgegaan van een risicoberekening op basis van conservatieve aannames en niet op de huidige berekeningen van de NAM.
5		De door de NAM gebruikte modellen om risico's in te schatten en de daaruit getrokken conclusies zijn niet geschikt voor de situatie in Groningen. Er is nog steeds onvoldoende kennis van de mijnbouw gerelateerde bevingen, het gedrag van de ondergrond en de juiste weging van risico's. Daardoor is het ontwerp-instemmingsbesluit zelf ook zeer onvoldoende. De toestand wordt veel te positief ingeschat. Het voorzorgsbeginsel heeft nog steeds onvoldoende voorrang gekregen en het overheidsbeleid is zeer tegenstrijdig en grillig. Zo wordt er wel Euro 70 miljoen geïnvesteerd in het Groninger Forum terwijl dit niet officieel in het mijnbouw gebied ligt, terwijl voorzieningen, huizen en dijken in het eigenlijke winningsgebied nog steeds onveilig zijn. De overheid heeft nog steeds weinig gedaan aan bouwkundig versterken en veiligheidsmaatregelen staan nog in de kinderschoenen.
	03d-04 Antwoord	Er is een gedeeld bestuurlijk beeld dat aangeeft dat absolute zekerheden in de huidige situatie niet mogelijk zijn. Vervolgens zal bepaald moeten worden op welke wijze er rekening wordt gehouden met deze onzekerheden, ook ten aanzien van de bepaling van het aanwezige risico. Dit is mede de aanleiding geweest om in 2014 aan te geven dat er een consistent en integraal risicobeleid voor de gaswinning in Groningen moet komen. In het instemmingsbesluit zijn de bestaande onzekerheden en de vertraging in de versterkingsoperatie meegewogen. Dit heeft geleid tot een lagere vaststelling van het productieplafond dan NAM heeft voorgesteld en tot voorschriften over de productiewijze. Verwacht wordt dat door deze maatregelen de seismische activiteit verder zal afnemen tot een lager niveau dan het niveau van 2015.
38	03d-05 Zienswijze	De zeer ondiepe bevingen in Noord-Nederland kunnen soms al bij een magnitude van 1.2 worden gevoeld. Door de relatief slappe ondergrond zijn de gevolgen voor huizen die niet aardbevingsbestendig zijn heel anders dan in landen waar natuurlijke bevingen voorkomen.
	03d-05 Antwoord	Het klopt dat ondiepe bevingen op relatief slappe ondergrond al bij lagere magnitude gevoeld kunnen worden. Het is dan ook niet de zozeer de magnitude die bepaalt of een beving gevoeld wordt, maar de versnelling die aan de bovengrond optreedt. Bij tektonische bevingen ligt deze grens vaak veel hoger namelijk op een niveau waarop in Groningen al substantiële schade optreedt. Dit wordt meegenomen in de onderzoeken en studies. Hetzelfde geldt voor de aardbevingsbestendigheid van gebouwen.
76	03d-06 Samenvatting zienswijzen	Indieners stellen dat informatie ontbreekt over kwetsbaarheid van de bodem en het effect van bodembewegingen. Dit zou niet mogen ontbreken in een risicoanalyse.
	03d-06	NAM verwacht geen directe schade op het niveau van bouwwerken of

Registratienr. zienswijze	3.d	Tekst
	Antwoord	infrastructuur, omdat de bodemdaling geleidelijk en gelijkmatig over een groot gebied verspreid wordt.
79	03d-07 Zienswijze	Indiener stelt dat noodscenario's nog onvoldoende zijn onderzocht en uitgewerkt.
	03d-07 Antwoord	In april 2016 heeft het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Groningen het nieuwe Incidentbestrijdingsplan aardbevingen vastgesteld, waarin ook rekening is gehouden met de gevolgen van aardbevingen. Dit vervangt het oude Incident Bestrijdingsplan Aardbevingen uit 2014. Hierin wordt geschetst welke incidenten zich (tegelijkertijd) kunnen voordoen en hoe de hulpverlening vervolgens plaatsvindt. De Veiligheidsregio is verantwoordelijk voor een goede voorbereiding op rampen en incidenten. Eind oktober 2015 heeft de Veiligheidsregio Groningen (in samenwerking met defensie) een grootschalige calamiteitenoefening gehouden in het oefendorp Marnehuizen met als scenario een zware aardbeving.
96	03d-08 Zienswijze	Indiener vindt de onderbouwing van het plaatsgebonden risico van personen in een gebouw twijfelachtig, in ieder geval met betrekking tot gebouwelementen. Daarnaast wordt er in deze stelselmatig grof misbruik van gemaakt, door diverse partijen, ook de NAM, en dit kan dan ook niet als vaststaand feit worden gezien.
	03d-08 Antwoord	De bepaling van het individueel risico vindt plaats volgens de gangbare methodes uit de bouwregelgeving. Deze vormen ook het uitgangspunt van de Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR 9998) die gebruikt wordt om te bepalen of gebouwen voldoende aardbevingsbestendig zijn.
219	03d-09 Zienswijze	Indiener verwijst naar de veiligheidsnorm van de commissie Meijdam, die aangeeft dat alle Nederlanders een gelijke risicofactor dienen te hebben. Hier zou in Groningen nog geen sprake van zijn, aangezien nog niet alle gebouwen aardbevingbestendig zijn.
	03d-09 Antwoord	Op advies van de commissie Meijdam heeft het kabinet voor de gecombineerde veiligheidsrisico's door beschadiging van gebouwen en van niet-structurele bouwelementen de norm van 10^{-5} bepaald voor het individueel aardbevingsrisico. Het individueel risico in gebouwen is daardoor gelijk als elders in het land.
10	03d-10 Zienswijze	Indiener maakt zich zorgen over de eigen veiligheid, dat van hun dierbaren en de huisdieren en vraagt naar de gevolgen van de aardbevingen en bodemdaling op zijn/haar eigen huis.
	03d-10 Antwoord	Indien u zich onveilig voelt kunt u gebruik maken van de rode knop procedure van CVW en zich melden op https://www.centrumveiligwonen.nl/versterken/zorgen-over-de-veiligheid-van-uw-huis . CVW stelt dan met u vast of hoe het is met de veiligheid van uw huis.

3.e Maatschappelijk (groeps)risico

Registratienr. zienswijze	3.e	Tekst
59	03e-01 Samenvatting zienswijzen	Met het ontbreken van een breed geaccepteerde methodiek voor de berekening en de weging van aardbevingsrisico's in Groningen (in het Gasbesluit 2015 door EZ voorgeschreven), wordt volgens indieners opnieuw een instemmingsbesluit over gaswinning genomen, zonder duidelijkheid over risico's en op welke wijze deze afgewogen zouden moeten worden. Indieners zijn van mening dat de bevolking van het gebied recht heeft op duidelijkheid over de risico's. Volgens NAM is de veiligheid van bewoners bij een productie van 33 miljard Nm ³ per jaar in voldoende mate gewaarborgd (vergelijk pagina 7 winningsplan, bladzijde 6 ontwerpinstemmingsbesluit). Door het ontbreken van een risicomethodiek is volgens indieners echter volkomen onduidelijk wanneer de veiligheid voldoende of onvoldoende gewaarborgd is. Volgens indieners is het opvallend dat ook het SodM de beoordeling van NAM over acceptatie van schaderisico's niet deelt en dat de Technische commissie bodembeweging concludeert dat de juistheid van de berekende risico's moeilijk toetsbaar is.
	03e-01 Antwoord	Het kabinet heeft een veiligheidsnorm bepaald voor de effecten van aardbevingen op en rondom gebouwen, plus een methode (Nederlandse praktijkrichtlijn) om gebouwen aan die norm te toetsen. Uit het winningsplan dat NAM heeft ingediend blijkt, dat bij een jaarproductie van 33 miljard m ³ enkele honderden gebouwen niet voldoen aan de norm. Volgens het Sodm zou deze statistische raming aan de lage kant kunnen zijn; in ieder geval moeten de rekenmodellen van NAM nog verder verfijnd worden. Intussen wordt via intensieve inspecties bepaald hoe sterk de woningen werkelijk zijn, te beginnen in de kern van het aardbevingsgebied. Het kabinet verbindt aan instemming met het winningsplan onder meer het voorschrift dat NAM uiterlijk op 1 november 2017 een overzicht indient van de voornaamste risico's gerelateerd aan gebouwen, industriële installaties,

Registratienr. zienswijze	3.e	Tekst
		infrastructuur en waterkeringen.
14 32, 35, 44, 82, 84, 87	03e-02 Samenvatting zienswijzen	Indieners dringen er op aan dat de minister waakt over een beperkt niveau van maatschappelijk aanvaardbare veiligheidsrisico's voor de inwoners van het winningsgebied. Maatschappelijke impact en maatschappelijk veiligheidsrisico zouden expliciet en transparant in de afweging betrokken moeten worden en doorvertaald, zodat dit leidt tot een veilig niveau van gaswinning en beperking van schade.
	03e-02 Antwoord	Het is belangrijk om naast het individuele risico ook de kans te bepalen dat er meerdere slachtoffers tegelijk vallen als gevolg van aardbevingen. Daarom heeft de commissie Meijdam samen met Sodm en andere deskundigen een methodiek ontwikkeld voor het maatschappelijk veiligheidsrisico, waarmee beter kan worden ingezoomd op gebouwen en locaties in het aardbevingsgebied waar veel mensen tegelijk samenkomen. Het kabinet heeft de methode en de berekeningswijze overgenomen. NAM heeft de eerste berekeningen van het maatschappelijk risico voor zeven deelregio's aangeleverd. Ik verbindt aan instemming met het winningsplan onder meer het voorschrift dat NAM uiterlijk op 1 november 2017 het maatschappelijk risico berekent voor het gehele Groningenveld en voor alle dorpen en steden binnen het invloedsgebied van de gaswinning uit het Groningenveld.
32, 35, 44, 82, 84, 87	03e-03 Samenvatting zienswijzen	Indieners adviseren om het maatschappelijk veiligheidsrisico ook voor andere productiescenario's te laten berekenen en om het maatschappelijk veiligheidsrisico voor het totale gebied te laten berekenen.
	03e-03 Antwoord	Zie antwoord op zienswijze 03e-02
57	03e-04 Zienswijze	Volgens indiener is de bescherming van de persoonlijke en algemene veiligheid, en het maximaal beperken van schade aan milieu en eigendommen, onvoldoende afgedekt in het voorliggende instemmingsbesluit, door het ontbreken van een norm voor toelaatbare productief fluctuaties.
	03e-04 Antwoord	Artikel 4 van het ontwerp-instemmingsbesluit stelt voorwaarden ten aanzien van productief fluctuaties: 1. De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. verdeelt de productie bedoeld in artikel 2, eerste lid, gelijkmatig over het jaar, waarbij seizoensfluctuaties en fluctuaties op maandbasis zo veel mogelijk worden voorkomen. 2. Noodzakelijke fluctuaties dienen zo geleidelijk mogelijk te worden ingevoerd. Er is inderdaad geen scherpe norm voor productief fluctuaties. Met de huidige kennis over aardbevingen zou zo'n norm niet onderbouwd kunnen worden.

3.f Infrastructuur, industriële installaties (chemiepark Delfzijl) en integraal risicobeleid

Registratienr. zienswijze	3.f	Tekst
32, 33, 35, 39, 40, 43, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97 6	03f-01 Samenvatting zienswijzen	Indieners geven aan dat er weinig aandacht is voor specifieke erfgoed-gerelateerde problematiek, industriële installaties en kritische infrastructuur.
241		Waterstanden, binnendijken, gevolgen van mijnbouw op de chemische industrie (Delfzijl/Eemshaven, maar ook door het gebied lopende electriciteits- en andere leidingen), de consequenties van een gebroken leiding, vallende electriciteitsmasten en/of dijkdoorbraken, al dan niet in combinatie met de toenemende extreme weersomstandigheden, zijn onvoldoende onderzocht en in beeld gebracht. Ook in de rest van Nederland kunnen de aardbevingen in Groningen effect hebben op dijken. Aandacht voor deze aspecten zou betrokken moeten worden in de afweging. Het advies is om zo snel mogelijk een norm en methodiek voor kritische infrastructuur zoals dijken, kunstwerken, hoogspanningsmasten etc vast te stellen.
32, 35, 44, 82, 84, 87	03f-01 Antwoord	Om de integrale veiligheid goed te kunnen beoordelen is een totaaloverzicht nodig over alle sectoren. De bestaande normen en technische voorschriften voor infrastructurele werken houden nog geen rekening met aardbevingsrisico's. Dit maakt beoordeling van infrastructuur complex. In het Platform Aardbevingsbestendige Infrastructuur (PAI) zijn alle infrabeheerders in het gebied vertegenwoordigd (Provincie, RWS, gemeenten, waterschappen, drinkwaterbedrijf, GTS, Tennet, Prorail, Enexis en Groningen Seaports) De NCG bekijkt met het PAI wat in de verschillende domeinen de beste manier is om rekening te houden met aardbevingsrisico's, en verzoekt de betreffende bevoegde gezagen vervolgens dit risico mee te nemen in de

Registratienr. zienswijze	3.f	Tekst
		normstelling. Uitgangspunt is dat aardbevingen geen extra risico betekenen voor de vitale infrastructuur zoals primaire waterkeringen. De kennisontwikkeling is in volle gang. Indien daarbij constructies of constructieonderdelen in beeld komen die evident versterking nodig hebben, dan zullen die met voorrang worden aangepakt in overleg met de infrabeheerders en de NCG. Dit gebeurt momenteel bijvoorbeeld bij de versterking van de zeedijk tussen Eemshaven en Delfzijl.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	03f-02 Samenvatting zienswijzen	Indieners adviseren vanwege onzekerheden van de aardbevingsbestendigheid van bebouwing, industrie en kritische infrastructuur, de afwegingen te baseren op het voorzorgprincipe.
	03f-02 Antwoord	Er is voor de industrie een lijn in gang gezet om, met in achtneming van de bestaande normen en technische voorschriften, rekening te kunnen houden met aardbevingsrisico's. Dit onder andere n.a.v. het advies van de Commissie Meijdam en de reactie van het kabinet hierop uit december 2015. Als vervolg/nader uitwerking wordt bekeken of het mogelijk is om een nader ijkpunt te bepalen voor de omgevingsveiligheid voor de industrie bij een maatgevende aardbeving in het kerngebied. Voor infrastructuur heeft de NCG de betrokken infrabeheerders en andere relevante partijen, zoals toezichthouders/kaderstellers en de NAM als verantwoordelijke partij voor de versterkingsopgave bij elkaar gebracht om te komen tot een aanpak. In 2016 is hier een start meegemaakt en wordt onder meer een kwalitatieve risico-inventarisatie onder regie van de NCG uitgezet. Er is nog steeds meer informatie nodig over de staat van de infrastructuur in het gebied. Met de genoemde inventarisatie wil de NCG dan ook bepalen of specifieke maatregelen voor schadeherstel en/of versterking van het huidige areaal nodig is en of er aanpassing van normstelling aan de orde is. Naar verwachting ontstaat hierover in de komende periode (eind 2016 en in de eerste helft van 2017) meer duidelijkheid.
49	03f-03 Zienswijze	Indiener stelt dat in het ontwerp-besluit onvoldoende duidelijkheid geeft over de aanpak en termijnen om de dijken aan het Eemskanaal voor de gemeente Ten Boer aardbevingsbestendig te maken.
	03f-03 Antwoord	Voor de dijken langs het Eemskanaal zijn de betreffende waterschappen verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud. In dit kader vindt er ook overleg plaats tussen de waterschappen en de NAM, met betrokkenheid van de NCG en onder meer IenM en het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Op basis van de eerdere analyses naar de bevingsbestendigheid van de vitale infrastructuur, is er door het waterschap Noorderzijlvest een plan op gesteld om op basis van prioritering in de komende periode de benodigde maatregelen te treffen. Het uitgangspunt hierbij is dat NAM hierbij de kosten voor een bevingsopgave draagt. Dit geldt voor alle waterkeringen in het gebied en daarmee ook voor de zeedijk tussen Eemshaven en Delfzijl.
32, 35, 44, 82, 84, 87	04f-04 Zienswijze	Indieners vragen EZ om aan te geven hoe de vijftig aanbevelingen uit het Deltares-rapport 'Aardbevingen Groningen: naar een methode van risico gebaseerd prioriteren versterkingen' (2015) zijn gerespecteerd en meegenomen.
	03f-04 Antwoord	Het Deltares-rapport 'Aardbevingen Groningen: naar een methode van risico gebaseerd prioriteren versterkingen' heeft primair betrekking op gebouwen, niet op infrastructuur. In het bij hierboven geschetste traject (zie de antwoorden op de zienswijzen 03f-01, 02, 03) zal wel gebruik worden gemaakt van de kennis die hier reeds is opgedaan. Waar specifieke eisen aan infrastructuur worden gesteld (zowel qua normering als qua constructie) zal hier apart aandacht aan worden besteed.
10	03f-05 Zienswijze	Indiener vraagt naar de gevolgen van eventuele schade aan de gas- en gifleidingen van de NAM die op 2,5 meter diepte onder zijn/haar weiland lopen. De NAM zou zelf eerder hebben aangegeven dat de druk op deze leiding hoog is en schade zeer grote gevolgen zou hebben. Hoe kan dit afgezet worden tegen het aardbeving-/bodemdalingsrisico van de gaswinning?
	03f-05 Antwoord	Voor de veiligheid van leidingen geldt in zijn algemeenheid dat de betreffende eigenaar hiervoor verantwoordelijk is en moet voldoen aan de hiervoor relevante regelgeving. Dit geldt daarmee ook voor gasleidingen van NAM en buisleidingen van bedrijven in bijvoorbeeld de chemische industrie
32, 35, 44, 82, 84, 87	03f-06 Zienswijze	Indieners adviseren dat u bedrijven stimuleert en ondersteunt in hun onderzoeken.
	03f-06 Antwoord	De NCG is actief in het stimuleren en ondersteunen van bedrijven bij de onderzoeken. Bijvoorbeeld door financiering van de afronding van de Deltares/TNO methode om aardbevingsbestendigheid van industriële installaties te bepalen. De onderzoeken volgens deze methode worden uitgevoerd door gespecialiseerde ingenieursbureaus op kosten van de NAM, en beoordeeld door Deltares/TNO op kosten van de NCG. Tevens worden er ervaringen uitgewisseld over de maatregelen die bedrijven al

Registratienr. zienswijze	3.f	Tekst
		<p>kunnen nemen op basis van het kwalitatieve onderzoek (fase 1) dat inmiddels bij de meeste chemische bedrijven is afgerond. Dit betreft aanpassingen in het bedrijfsproces en noodmaatregelen in het geval van een zware aardbeving. De noodzaak van versterkingsmaatregelen zal moeten blijken uit de kwantitatieve onderzoeken (fase 2). Een snellere rekenmethodiek dan de huidige wordt binnenkort uitgeprobeerd bij een aantal bedrijven.</p>
32, 35, 44, 82, 84, 87	03f-07 Zienswijze	Indieners adviseren om zo snel mogelijk normen en een toetsingskader vast te stellen.
	03f-07 Antwoord	De bestaande normen en technische voorschriften houden nog geen rekening met aardbevingsrisico's. Inpassing van dit risico in de bestaande methodieken blijkt te leiden tot zeer complexe rekenkundige opgaven. De Commissie Meijdam heeft in haar eindrapport een andere benadering voorgesteld, met als uitgangspunt dat aardbevingen geen extra risico mogen betekenen voor de chemische industrie en vitale infrastructuur, en noemt daarbij als ijkpunt dat deze redelijkerwijs bestand moeten zijn tegen een aardbeving in het kerngebied van 5 op de schaal van Richter en de daarbij horende verdeling van grondversnellingen (PGA-waarden). Uit een constructieve toets van de installaties moet dan vervolgens blijken of de omgevingsveiligheid gelijk blijft en zo niet, dan is versterking geboden. Het gaat dus om het nader bepalen van de maatgevende aardbevingsbelasting en de definitie van de toelaatbare grenswaarde van de constructies. Wanneer deze beleidsmatig onderschreven zijn, ontstaat daarmee een handvat bij het nu al bepaalde normatieve uitgangspunt dat de bestaande omgevingsveiligheid niet achteruit mag gaan.
32, 35, 44, 82, 84, 87	03f-08 Zienswijze	Indieners adviseren financiële compensatie voor bedrijven en meerkosten voor overheden beschikbaar te stellen.
	03f-08 Antwoord	De NCG heeft voor 2016 afspraken gemaakt met de gemeenten en provincie over de compensatie van kosten. Voor 2016 is daarvoor in totaal 4 miljoen euro beschikbaar. Aan het eind van 2016 wordt geëvalueerd en bekeken of deze afspraken moeten worden herzien. Het onderzoek bij bedrijven wordt vergoed door NAM, en de reviews van deze onderzoeken worden betaald door de NCG.
46	03f-09 Zienswijze	Op pagina 10 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt volgens indiener aan eerdere inbreng van indiener tijdens de adviesronde gerefereerd, betreffende financiële middelen die nodig zijn voor (water)veiligheid en aardbevingsbestendige infrastructuur. Dit onderwerp wordt gemist in de huidige standpuntbepaling.
	03f-09 Antwoord	Onder de reactie bij zienswijze 03f-03 is reeds aangegeven op welke wijze aan de bevingsbestendigheid bij waterveiligheid invulling wordt gegeven. Hierbij is ook aan de orde dat NAM de kosten voor een bevingsopgave draagt. Bij de bepaling hiervan is het noodzakelijk dat betrokken partijen (het waterschap als beheerder, NAM als verantwoordelijke partij voor de bevingsopgave, IenM als normsteller) tot overeenstemming komen over de voorliggende opgave en de verificatie hiervan. Op deze wijze kan er tot daadwerkelijke en volwaardige compensatie van de kosten voor de noodzakelijke bevingsopgave gekomen worden.

4. Productieniveau

4.a Hoogte productieplafond, gelijkmatige winning, effect fluctuaties

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
75	<p>04a-01 Zienswijze</p> <p>04a-01 Antwoord</p>	<p>Veiligheid: In het ontwerpbesluit merkt NAM op dat het productieniveau weliswaar wordt beperkt tot 24 bcm per gasjaar, doch tegelijkertijd in het ontwerpbesluit is voorzien dat in geval van kou of technische problemen, NAM meer kan produceren dan dat niveau van 24 bcm. NAM verzoekt de Minister te verduidelijken dat de in het ontwerpbesluit voorziene afwijkingen van het productieniveau van 24 bcm ten gevolge van een koude winter of technische problemen op basis van de gehanteerde modellen en uitgangspunten vanuit het oogpunt van veiligheid en de weging van de overige belangen aanvaardbaar zijn.</p> <p>Indiener vraagt om verduidelijking van de voorschriften. Deze verduidelijking is in de tekst van het besluit aangebracht.</p>
75	<p>04a-03 Zienswijze</p> <p>04a-03 Antwoord</p>	<p>Systeem van graaddagen voor productie boven 24 bcm: In het ontwerpbesluit is de maximaal per gasjaar toegestane productie gesteld op 24 bcm. Dit is volgens de aan het ontwerpbesluit ten grondslag gelegde rapportage van GTS. 24 bcm is in 50% van de jaren voldoende zolang deze verwachtingen worden vervuld. Anders is er ook in een gemiddeld jaar mogelijk meer nodig dan 24 bcm. Het ontwerpbesluit bevat twee voorschriften die zien op het naar boven bijstellen van de productie. Artikel 2, tweede en derde lid gaat over de extra productie boven 24 bcm in geval van kou. Het volume dat NAM in een gasjaar mag produceren wordt bepaald aan de hand van graaddagen waarbij geldt dat als het aantal graaddagen in een gasjaar boven de 2300 ligt, het volume volgens een formule van GTS wordt verhoogd tot hooguit 6 bcm extra. In het derde lid is aangegeven dat NAM de Minister uiterlijk op 15 oktober, dus binnen twee weken na het einde van het gasjaar, - moet informeren over de graaddagen van het voorafgaande jaar en het geproduceerde volume.</p> <p>NAM loopt tegen een aantal praktische bezwaren aan bij de uitvoering van artikel 2 van het ontwerpbesluit. Het voornaamste probleem van een maximum dat is gebaseerd op graaddagen, is dat de graaddagen pas achteraf kunnen worden vastgesteld. Een andere zorg van NAM is dat het ontwerpbesluit niet adresseert wat er gebeurt als blijkt dat er jaren zijn waarbij de Noordwest Europese L-gas vraag hoger blijkt te zijn dan volgt uit de formule uit het besluit. NAM verzoekt de Minister aan te geven wat het proces is wat dient te worden gevolgd indien in een dergelijke uitzonderlijke situatie de noodzaak van eventuele productieaanpassingen geadresseerd moet worden.</p> <p>NAM merkt op dat haar voor het doorgeven van de graaddagen en het geproduceerde volume van het afgelopen gasjaar een termijn wordt gesteld van twee weken na het eindigen van het gasjaar. Deze termijn is om praktische redenen (beschikbaar komen en verificatie van de data) te kort. NAM verzoekt dan ook deze te verlengen tot een maand. NAM verzoekt in het instemmingsbesluit de termijn als bedoeld in artikel 2, derde lid ontwerpbesluit te verlengen tot 31 oktober.</p> <p>Het klopt dat het aantal graaddagen pas achteraf kan worden vastgesteld. Dit compliceert de planning van de gasproductie, maar wordt beschouwd als de best mogelijke oplossing. GasTerra/NAM kunnen gedurende het gasjaar dagelijks de ontwikkeling van het aantal graaddagen in de gaten houden. Doordat het gasjaar begint met de winter en eindigt met de zomer is het tevens onwaarschijnlijk dat er op het laatste moment nog sprake zal zijn van een significante hoeveelheid graaddagen. Om die reden wordt de werkwijze met graaddagen als werkbaar beschouwd.</p> <p>De hoeveelheid Groningengas die nodig is in het kader van leveringszekerheid in Noordwest-Europese markt is door GTS gebaseerd op de temperatuurprofielen van de afgelopen 30 jaar. Hierbij heeft GTS impliciet ook de samenhang meegenomen tussen de temperatuur in De Bilt en de vraag naar laagcalorisch gas vanuit het buitenland op de exitpunten. Hoewel er hiermee in de analyse niet specifiek is gekeken naar de temperatuur in het buitenland, zijn de effecten op de vraag van eventueel lagere temperaturen in het buitenland wel impliciet in de cijfers verwerkt. De systematiek zoals omschreven in het besluit biedt om die reden voldoende om op de gasvraag in het buitenland in te springen. Het is</p>

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
		<p>theoretisch mogelijk dat er in een bepaald gasjaar meer graaddagen zijn dan er in de afgelopen 30 jaar waren. Hoewel dit onwaarschijnlijk is en de omvang van een eventuele overschrijding beperkt zal zijn, zal dit vermoedelijk eenmalig leiden tot een aangepaste inzet van een gasopslag; dat moet in het daaropvolgende jaar wel kunnen worden hersteld.</p> <p>De laatste opmerking over de verlenging van de termijn is in het besluit overgenomen.</p>
75	<p>04a-04 Zienswijze</p> <p>04a-04 Antwoord</p>	<p>Cumulatie van verplichtingen: In het ontwerpbesluit worden verschillende aanwijzingen gegeven voor de productie van het Groningen Gasveld. Met name de artikelen 2, 3 en 4 uit het ontwerpbesluit en omstandigheden als bijvoorbeeld het aanvullen van de gasopslag in Norg, hebben invloed op de wijze waarop NAM gas dient te produceren uit Groningen. Deze verplichtingen vormen, zeker bij elkaar opgeteld, een zeer sterke beperking van de bedrijfsvoering van NAM als operator van het Groningen Gasveld. Het operationele bedrijfsbelang van NAM lijkt hier geen onderdeel te zijn geweest van de afwegingen van de Minister. NAM verzoekt de Minister te bevestigen dat zij als operator van het Groningen gasveld zelf de prioritering vast dient te stellen van de diverse verplichtingen zoals hierboven omschreven. Dit zal, waar dit aansluit bij de wederzijdse verantwoordelijkheden, gebeuren in samenspraak met GTS en GasTerra.</p> <p>In het besluit is reeds erkend dat NAM bij dit winningsniveau in haar bedrijfsbelang wordt geraakt. Gezien de belangen van burgers, bedrijven, instellingen en overheden in het aardbevingsgebied bij veiligheid en het zoveel mogelijk beperken van schade en overlast, wordt dit - zoals in het besluit vermeld - als onvermijdelijk en niet onevenredig geacht. Daarbij kan worden opgemerkt dat in het definitieve besluit is opgenomen dat wordt ingezien dat extra productie ten behoeve van de leveringszekerheid ten koste gaat van vlakke productie. De verdere prioritering volgt uit het besluit. In de toelichting bij de voorschriften wordt daar nader op ingegaan. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat het aanvullen van de gasopslag in Norg geen onderdeel uitmaakt van de voorschriften, maar wel van belang is voor de leveringszekerheid in het daaropvolgende jaar.</p>
2, 10, 14, 18, 19, 61, 249	<p>04a-05 Samenvatting zienswijzen</p> <p>04a-05 Antwoord</p>	<p>Indieners pleiten voor stopzetten gaswinning. Dit mede om het dossier van de gaswinningschade definitief te kunnen sluiten, de onveilige situatie op te heffen en de belangen niet verder te schaden.</p> <p>Opmerking adviesbrief mei 2016: Wij adviseren de minister niet in te stemmen met het winningsplan Gaswinning Groningen Gasveld 2016 zoals het nu voor ligt.</p> <p>Het stopzetten van de gaswinning uit Groningen zou onverantwoord zijn. Miljoenen huishoudens zouden dan zonder gas komen te zitten. Dat zou desastreuze gevolgen hebben.</p> <p>Niet instemmen met het winningsplan is evenmin een optie, omdat er – gelet op de uitspraak van de Raad van State van 18 nov. 2015 – op 1 oktober 2016 een nieuw Besluit genomen moet zijn.</p>
65 t/m 69, 79, 94	<p>04a-06 Samenvatting zienswijzen</p> <p>04a-06 Antwoord</p>	<p>Indieners pleiten voor stopzetten gaswinning tot dat overduidelijk is dat de gaswinning veilig kan.</p> <p>Zie het antwoord op zienswijze 04a-05</p>
17	<p>04a-07 Zienswijze</p> <p>04a-07 Antwoord</p>	<p>Indiener vindt dat een verdere verlaging van de gelijkmatige gaswinning moet worden onderzocht omdat het huidige niveau onvoldoende hard is onderbouwd.</p> <p>Het voorliggende Besluit leidt tot een aanzienlijke verlaging van het jaarlijkse productieniveau. Ten opzichte van het vorige besluit is de productie met 15% verminderd. Het nieuwe winningsniveau is naar mijn mening voldoende onderbouwd. Naar het oordeel van Sodm blijft het niveau van seismische activiteit daarmee onder het niveau van 2015 en wordt naar verwachting lager door het vermijden van fluctuaties. In de voorschriften bij het besluit is vastgelegd dat NAM twee keer per jaar rapport uitbrengt over het verloop van de seismiciteit. Daarmee wordt de "vinger aan de pols" gehouden en zal na verloop van tijd blijken of de voorspellingsmodellen kloppen.</p>
268	<p>04a-08 Zienswijze</p> <p>04a-08 Antwoord</p>	<p>Indiener pleit voor stopzetten gaswinning omdat zijn veiligheid in het geding is doordat de woning nog niet versterkt is. CVW heeft bouwkundig onderzoek gedaan en bevestigd dat zijn huis moet worden versterkt. Dit is echter nog niet gedaan.</p> <p>Zie het antwoord op zienswijze 04a-05.</p> <p>Dat de versterking nog niet klaar is, is meegewogen in het besluit, onder andere dit gegeven heeft geleid tot verdere verlaging van het productieplafond. De werkwijze van de gebiedsgerichte aanpak voor versterken is dat uit inspectie en engineering moet blijken of een woning moet worden versterkt. Indien dat het geval is, dan wordt een versterkingsplan met versterkingsmaatregelen opgesteld die binnen afzienbare termijn wordt uitgevoerd. Als er een acute situatie wordt</p>

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
		aangetroffen, dan worden vooruitlopend maatregelen genomen om de onveilige situatie voor de gebruiker weg te nemen.
61, 72, 94	04a-09 Samenvatting zienswijzen	De winning uit alle regio's binnen het Groningenveld dient zo snel mogelijk tot een minimum terug worden gebracht.
	04a-09 Antwoord	Met het huidige Besluit wordt tegemoet gekomen aan de zienswijze. Een verdere verlaging van de productie zou uit oogpunt van veiligheid (meer fluctuaties, grotere kans op aardbevingen) niet verantwoord zijn.
264	04a-10 Zienswijze	Als de gaswinning in Groningen voor vijf jaar vast blijft staan, op 24 miljard kuub per jaar (tenzij er zich koude winters voordoen), is er onvoldoende prikkel om af te bouwen en blijvende risico's op aardbevingen onverminderd hoog in onze provincie. Een concreet en geleidelijk afbouwplan is nodig om de afhankelijkheid van gas te reduceren en de gaskraan uiteindelijk helemaal dicht te krijgen.
	04a-10 Antwoord	GTS verwacht dat de gasvraag in de komende vijf jaren niet wezenlijk zal afnemen. Dat betekent dat een verdere afbouw van het productieniveau tot een niveau van minder dan 24 miljard Nm ³ per jaar zou kunnen leiden tot grotere fluctuaties in de gasproductie, met als gevolg een toename van het aantal aardbevingen. De zienswijze geeft mij derhalve geen aanleiding om NAM voor te schrijven om het productieniveau de komende vijf jaar nog verder omlaag te brengen. Voor de periode daarna zal de vraag naar Groningengas met ongeveer 2 miljard m ³ per jaar afnemen door de ombouw van laag- naar hoogcalorisch gas in het buitenland. Verdere vermindering van de vraag kan worden bereikt door verdere verduurzaming en energiebesparing zoals aangekondigd in het Energierapport. Daardoor kan toekomstige besluitvorming over de gaswinning op basis van de veiligheid plaatsvinden.
99 t/m 103, 105 t/m 119, 120 t/m 128, 130, 131, 134 t/m 146, 148, 151 t/m 168, 170 t/m 176, 179 t/m 192, 194 t/m 218, 220 t/m 227 229 t/m 249, 251 t/m 259, 261, 263, 265, 266, 268 t/m 280	04a-11 Samenvatting zienswijzen	Indieners stellen dat op dit moment onvoldoende duidelijk is wat exact de relatie is tussen gaswinning en aardbevingen. Zolang dit zo is moet de gaswinning zo snel mogelijk beperkt worden tot een niveau waarvan bewezen is dat het veilig is. Een afbouwplan is nodig om de gaskraan helemaal dicht te krijgen.
	04a-11 Antwoord	Seismiciteit is een verschijnsel waarover veel bekend is, maar waarover nimmer alles bekend zal worden. Toch moeten er besluiten genomen worden, zoals het besluit over het gaswinningsniveau in Groningen. Het onderhavige Besluit is genomen op basis van de beste kennis die op dit moment beschikbaar is. Die kennis is gebundeld in het advies van Sodm van mei 2016. Sodm adviseert om fluctuaties in de gasproductie zoveel mogelijk te vermijden en de komende jaren de winning te beperken tot 24 miljard Nm ³ per jaar. Dat advies heb ik opgevolgd (met een mogelijk uitloop van de productie in koude winters) en daarmee is het veiligheidsrisico zo veel mogelijk beperkt. Voor wat betreft de afbouw van de gasproductie verwijs ik naar het antwoord op zienswijze 04a-10.
59	04a-12 Zienswijze	Over de periode van 5 jaar waarop het besluit betrekking heeft, kan de gasvraag in Nederland en de buurlanden significant dalen, als er wordt ingezet op energiebesparing en exportcontracten worden afgebouwd. Uitgaan van gelijkblijvende winning ligt de pijn geheel in Groningen. Het is niet duidelijk waarom dit logisch of noodzakelijk zou zijn.
	04a-12 Antwoord	In dit instemmingsbesluit staan de veiligheid en het zoveel mogelijk beperken van schade en de leveringszekerheid centraal: het moet veilig zijn en de leveringszekerheid moet worden geborgd. GTS heeft een analyse gemaakt van het niveau van gaswinning dat nodig is in het kader van de leveringszekerheid. In deze analyse is de verwachte afname in de vraag door energiebesparing en de lagere vraag vanuit het buitenland meegenomen. GTS heeft aangegeven dat de vraag naar gas uit Groningen vanaf 2020 jaarlijks met ca. 2 miljard m ³ zal dalen als gevolg van de ombouw naar hoogcalorisch gas in België, Duitsland en Frankrijk. Wellicht zijn ook effecten van energiebesparing op de langere termijn dan zichtbaar. Hierdoor daalt de hoeveelheid gas die noodzakelijk is in het kader van de leveringszekerheid en kan de winning op basis van de veiligheid
159	04a-13 Zienswijze	Indiener pleit voor afbouw van de jaarlijkse hoeveelheid gas die gewonnen gaat worden. Elk jaar weer een stap terug en zeker niet nog vijf jaar lang diezelfde 24 miljard kuub die u voorstelt. Tegelijkertijd moet er hard gewerkt worden aan het terugdringen van de afhankelijkheid van fossiele brandstof.

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
	04a-13 Antwoord	Het winningsniveau van 24 miljard m ³ is gekozen op basis van het advies van Sodm. Sodm adviseert ook om dit niveau, om fluctuaties te voorkomen een aantal jaren vast te houden. Vanuit het oogpunt van veiligheid is het daarom niet noodzakelijk om elk jaar een stap terug te maken. Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO ₂ -arme energievoorziening. Deze agenda valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.
1, 8, 17, 28, 32, 33, 35, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97 53 98	04a-14 Samenvatting zienswijzen	Indieners stellen dat de correlatie tussen gaswinning (en een vlak winnings / productieniveau) en aardbevingen/risico's van gaswinning op dit moment onvoldoende duidelijk is. Ook wordt gesteld dat de hypothese van de NAM tegenstrijdig is met die van de Sodm en nog niet bewezen. De Technische commissie bodembeweging (Tcbb) geeft duidelijk aan dat ten aanzien van het winningsplan van NAM de relatie tussen gaswinning en seismiciteit onvoldoende is aangetoond. De Mijnraad voegt daaraan toe dat ook de hypothese van Sodm onvoldoende bewezen is. Daarmee zijn de interpretaties van resultaten in diverse adviezen en reacties op zijn minst niet eenduidig. Een indiener geeft aan dat de bovengrondse ontwikkelingen niet zijn meegewogen. Een indiener geeft aan dat geleverde risico-analyse incompleet is, zoals uit de tekst blijkt. Het is niet aangetoond dat de zogenaamde gelijkmatige productie zal leiden tot vermindering van het aantal en de zwaarte van de bevingen. Zolang er nog onduidelijkheden in de relatie met aardbevingen is, de huidige situatie, grote onzekerheden in berekeningen en tegenstrijdige adviezen zijn, zou de gaswinning volgens de indieners beperkt moeten worden tot een (doorgaans dalend) niveau waarvan bewezen is dat het veilig is en het voorkomen van schade voorop staat. Hanteer daarbij het voorzorgprincipe Better Safe than Sorry.
	04a-14 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 04a-11.
1, 9, 32, 33, 35, 38, 39, 40, 41, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	04a-15 Samenvatting zienswijzen	Indieners vinden het productieplafond van 24 miljard te veel/onacceptabel. Aangedragen argumenten daarbij zijn dat het winningsplan bevat omissies en de berekeningen grote onzekerheden. Gevraagd om voldoende en consistente onderbouwing van de gelijkmatige winning door de NAM en veiligheid.
	04a-15 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 04a-11.
27	04a-17 Zienswijze	Sodm heeft in het verleden geconcludeerd dat 12 miljard m ³ de veilige norm was. Het veld heeft namelijk sinds 1950 een reductie van 75% in druk meegemaakt waardoor winning in kwetsbare gebieden zoals bijvoorbeeld in Froombosch met dezelfde bodem structuur als Loppersum (waar we allen de gevolgen van kennen) onverantwoord is. Dat het Sodm nu plotseling, zonder een geldige wetenschappelijk onderbouwing, vindt dat 24 miljard m ³ gas winnen wel veilig is i.p.v. 12 miljard m ³ , is onacceptabel.
	04a-17 Antwoord	Sodm concludeert iets anders dan de indiener meent. In het recente advies van Sodm van mei 2016 gaat Sodm daar nader op in. Op pagina 21 van dat advies staat: "Regelmatig wordt het begrip veiligheid verbonden aan veiligheidsbeleving. Daarbij gaat het om de gevoelsmatige veiligheidsbeleving van de bewoners van het gebied, waarbij aspecten als woningschade, waardevermindering van woningen en angst voor nieuwe bevingen maken dat het veiligheidsgevoel in Groningen is afgenomen. In die context is de (voorzichtige) conclusie van Sodm uit 2012 van belang dat bij een winningsniveau van 12 miljard Nm ³ per jaar (met zomer-winter productiefunctuaties) na enige tijd er mogelijk vrijwel geen aardbevingen met een magnitude groter dan 1,5 meer zouden optreden. Recent wordt met enige regelmaat naar deze uitspraak van Sodm verwezen om te onderbouwen dat 12 miljard Nm ³ per jaar overeenkomt met het maximale niveau voor veilige winning. Die onderbouwing is onjuist. Bij een hoger niveau van winning dan 12 miljard Nm ³ per jaar zullen jaarlijks meer bevingen optreden, maar dat hoeft niet te leiden tot overschrijding van de recentelijk vastgestelde veiligheidsnorm of tot overschrijding van een schadeniveau dat acceptabel kan zijn."
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	04a-18 Samenvatting zienswijzen	Geef in afweging van het besluit over een veilig en verantwoord niveau van gaswinning nadrukkelijk (transparant) rekenschap over de bestaande onzekerheden, missende factoren en het ontbreken van een consistent risicobeleid. Dit op basis van "goede gronden" zoals de Raad van State heeft uitgesproken en om het voorzorgprincipe zoals gedefinieerd door de OvV te hanteren.

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
	04a-18 Antwoord	Op grond van deze zienswijze heb ik de tekst van de paragrafen over veiligheid in dit besluit verduidelijkt.
59	04a-19 Zienswijze	Gezien de thans bekende risico-inschattingen, het ontbreken van goede preventieve maatregelen en het ontbreken van adequaat flankerend beleid, kan niet worden toegestaan dat in totaal 31,5 Nm ³ per gasjaar wordt gewonnen. Het ontwerpinstemmingsbesluit is strijdig met daaraan onderliggende adviezen, waaruit afgeleid kan worden dat een lager winningsniveau (zelfs op basis van het argument van leveringszekerheid) kan worden toegestaan. De berekening dat in beginsel niet meer dan 24 miljard Nm ³ per gasjaar mag worden gewonnen, is onduidelijk.
	04a-19 Antwoord	Slechts bij een stapeling van zeer uitzonderlijke situaties zou er maximaal 31,5 miljard Nm ³ in een gasjaar gewonnen kunnen worden. Het gaat dan om situatie met een uitzonderlijk koud jaar en waarin bovendien technische problemen optreden. Indien de productie wordt gemaximeerd op een lager niveau bestaat het gevaar dat in een koude winter gebruikers moeten worden afgeschakeld. Het Besluit voorziet erin dat te allen tijde – ook bij intredende koude – alles in het werk gesteld moet worden om zo gelijkmatig en vlak mogelijk het gas te produceren. Het besluit is niet strijdig met de adviezen maar – op dit punt – het combineren van de adviezen van Sodm tot vermijden van fluctuaties met het rapport van GTS dat bij het vermijden van fluctuaties een groter volume aan gas geproduceerd moet worden, dan bij het scenario van een zo laag mogelijk productie. Echter verwacht wordt dat een hogere vlakke productie leidt tot minder seismische activiteit. Zie onderdeel 7 van het besluit.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 45, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97, 266	04a-20 Samenvatting zienswijzen	Indieners wijzen op de toezegging om te werken aan het perspectief van verdere reductie van de gaswinning.
	04a-20 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 04a-10.
32, 35, 44, 81, 82, 84, 87	04a-21 Samenvatting zienswijzen	Indieners verzoeken om niet in te stemmen met de mogelijkheid de productie op termijn te verhogen. Er is in de huidige besluitvorming geen definitief zicht op een dalende lijn.
	04a-21 Antwoord	In het voorliggende Besluit is verhoging van productie niet aan de orde, ook niet op termijn. Voor wat betreft verdere reductie van de gaswinning: zie het antwoord op zienswijze 04a-10.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	04a-22 Samenvatting zienswijzen	NAM moet worden opdragen om zo spoedig mogelijk uit te rekenen bij welk productieniveau er naar alle waarschijnlijkheid geen aardbevingen hoger of gelijk aan de Richter magnitude 1,5 te verwachten zijn.
	04a-22 Antwoord	De kennis over het mechanisme van (geïnduceerde) aardbevingen reikt niet zover dat precies uitgerekend kan worden onder welke omstandigheden geen aardbevingen met een magnitude hoger dan of gelijk aan magnitude 1,5 op de schaal van Richter te verwachten zijn. Het is daarom niet realistisch om dat aan NAM te vragen. Bovendien is een magnitude van 1,5 op de schaal van Richter arbitrair. Deze magnitude heeft geen relatie met veiligheid of het ontstaan van schade. Bevingen worden in de regel pas gevoeld boven magnitude 1,8 op de schaal van Richter.
32, 35, 44, 82, 84, 87	04a-23 Samenvatting zienswijzen	Indieners adviseren dat NAM wordt opgedragen om binnen een door u gestelde termijn, expliciet en transparant te onderbouwen op welke wijze bestaande onzekerheden meewegen tot voorgestelde productieniveaus met betrekking tot een veilig gaswinningsniveau. En daarbij aan te geven welke maatregelen NAM voorziet om onveilige situaties en zoveel mogelijk schade te voorkomen.
	04a-23 Antwoord	Artikel 8 van het Besluit houdt onder meer dat NAM uiterlijk op 1 november 2017 een nieuwe risico-analyse moet indienen. Een nieuwe "Hazard and Risk Analysis" maakt daarvan deel uit. Naar aanleiding van deze zienswijze is de toelichting op het Besluit verduidelijkt.
21	04a-24 Zienswijze	De veiligheid moet eerst zeker gesteld worden en daarna kan er pas gas gewonnen worden. Maak een flinke start met het versterkingsprogramma. Na afsluiting van het versterkingsprogramma kan de gaskraan misschien weer wat verder open.
	04a-24 Antwoord	Met het huidige Besluit wordt tegemoet gekomen aan de zienswijze van de indiener. Met een gaswinningsniveau van 24 miljard Nm ³ wordt het veiligheidsrisico zoveel mogelijk beperkt. Het versterkingsprogramma heeft alle aandacht en wordt uitgevoerd (zie het Meerjarenprogramma van de Nationaal Coördinator).
9, 21, 22, 23,	04a-25	Het gaswinningsplan halveren in lijn met het advies van Staatstoezicht op de

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
38, 43, 267, 270	Samenvatting zienswijzen	Mijnen (Sodm) in 2013 om terug te gaan naar een winning van 12 miljard kuub per jaar. Dit mede om verantwoord en meer duurzaam bezig te zijn.
	04a-25 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 04a-17.
54, 58, 73, 74	04a-26 Samenvatting zienswijzen	Indieners geven aan dat de aardgaswinning moet worden teruggebracht naar 12 miljard kuub per jaar. Dit omdat door uitspraken van de rechter de gaswinning in het noordelijke deel van het Groninger gasveld beperkt is. De gaswinning in dit deel van de provincie (Slochteren) zal daardoor nauwelijks verminderen als er 24 miljard kuub aardgas per jaar gewonnen mag worden. Na 2017 moet de gaswinning elk jaar verder moet worden verminderd i.v.m. veiligheid die (nu al) onvoldoende is.
	04a-26 Antwoord	Het productieniveau van 24 miljard m ³ per jaar is door Sodm beoordeeld als een niveau waarmee het veiligheidsrisico verder wordt beperkt. Als extra borging is een alarmeringssysteem ingevoerd. Na 2017 zal dat alarmeringssysteem worden vervangen door een meet- en regelprotocol. Dat protocol heeft als doel het waarborgen van de veiligheid voor de langere termijn. Het productieniveau zal daar op worden afgestemd.
98	04a-27 Zienswijze	Het herstel van de schade aan ons pand is nog niet afgewikkeld, de onenigheid over de zogenaamde c-schade blijft opgelost. Van versterkingsplannen aan ons huis hebben we tot nog toe weinig gemerkt. Het verlenen van een vergunning aan de NAM om een productieplafond van 24 bcm (met een uitbreiding naar 33 bcm) per jaar toe te staan is immoreel. De doorrekening van het maatschappelijk veiligheidsrisico bij een productieniveau van 12 bcm ontbreekt, terwijl dit toch eerder (onder Jan de Jong van Sodm) als veilig werd gedefinieerd.
	04a-27 Antwoord	Het Sodm heeft in haar advies van juli 2016 aangegeven en toegelicht, dat het in haar rapport van 2013 genoemde productieniveau van 12 miljard m ³ /jaar geen relatie heeft met veiligheidsrisico. Met het productieniveau van 24 miljard Nm ³ en het vermijden van fluctuaties verwacht Sodm dat de seismische activiteit verder verlaagd wordt tov 2015. Een uitloop naar 33 miljard Nm ³ is overigens niet toegestaan. Onder bepaalde vastgelegde omstandigheden mag meer geproduceerd worden dan 24 maar tot een maximum van 31,5 miljard Nm ³ .
14, 26, 29, 81	04a-28 Samenvatting zienswijzen	Het instellen van een lager productieniveau (gedurende vijf jaar maximeren op 24 miljard Nm ³ per gasjaar) op basis van overwegingen met betrekking tot het beperken van veiligheidsrisico's en het zoveel mogelijk beperken van schade is op zich beschouwd een goede ontwikkeling. Een ontwikkeling die door decentrale overheden in de regio ook nadrukkelijk werd geadviseerd. Zie opmerking adviesbrief mei 2016: Wij adviseren de minister tot een lager productieplafond te besluiten.
	04a-28 Antwoord	Indieners geven aan het gedurende vijf jaar maximeren van de productie op een niveau van 24 miljard m ³ per gasjaar te beschouwen als een goede ontwikkeling, in lijn met de adviezen van decentrale overheden. Het is dan ook niet duidelijk, waarop indieners hun advies baseren om tot een een lager productieplafond te besluiten. Sodm geeft hierover aan dat meer seismische activiteit verwacht bij een lager productieplafond omdat dan fluctuaties minder goed kunnen worden vermeden en de fluctuaties bovendien ook groter zijn.
26, 29, 81	04a-29 Zienswijze	Het is onduidelijk wat de consequenties zijn voor het productieniveau van 24 miljard Nm ³ per gasjaar gedurende vijf jaar als mocht blijken dat het Groningenveld zich de komende jaren niet als verwacht zal gedragen. Er zijn geen maatregelen aan eventuele afwijkingen van de huidige verwachting verbonden. Het verzoek om in het besluit de expliciet op te nemen dat het productieniveau (acuut) verlaagd kan worden, wanneer de omstandigheden (het bevingsgedrag) daartoe aanleiding geven. In het ontwerp-besluit (artikel 5) verplicht u de NAM halfjaarlijks te rapporteren ten behoeve van een ijkingsmoment na 2 jaar en heeft u een tweetal grenswaarden opgenomen waarboven het seismisch risico verder beperkt dient te worden. U houdt dus wel 'de vinger aan de pols', maar verbindt geen maatregelen aan eventuele afwijkingen van de huidige verwachting. Opmerking adviesbrief mei 2016: <i>Wij adviseren de minister niet in te stemmen met de in het winningsplan geboden mogelijkheid om de productie op termijn te verhogen.</i>
	04a-29 Antwoord	Artikel 5 van het ontwerp-instemmingsbesluit verplicht NAM om te rapporteren over voorgestelde beheersmaatregelen, zowel halfjaarlijks als wanneer de in het artikel genoemde grenswaarden worden bereikt. Als de feiten daar, gelet op de Mijnbouwwet, aanleiding toe geven, kan het instemmingsbesluit gewijzigd worden. Dit is al geregeld in artikel 36, derde lid van de Mijnbouwwet en hoeft daarom niet in het instemmingsbesluit opgenomen te worden.
16	04a-30 Zienswijze	Indiener stelt voor om het huidige voorgestelde productieniveau hoger te stellen. De hoogte hiervan moet uiteraard bepaald worden door deskundigen en door overwegingen van veiligheid. De financiële (meer)opbrengsten van deze verhoging dienen te worden gestort in een fonds bestuurd door het Rijk (incl. NAM) en de andere belanghebbende partijen/gedupeerden. Uit dit fonds kan de

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
		aanpak van de bevingsschade adequater dan nu worden aangepakt.
	04a-30 Antwoord	Het in het ontwerp-instemmingsbesluit aangegeven productieniveau waarborgt de veiligheid in voldoende mate. Geheel los daarvan zal alle aardbevingsschade worden vergoed.
21	04a-31 Zienswijze	Indiener stelt dat veilig of gelijkmatig gas winnen niet kan, omdat de factoren daarbij wisselvallig zijn. Veilig gas winnen is een gedachte die te vergelijken valt met gezond roken, sommigen ontspringen de dans anderen worden getroffen.
	04a-31 Antwoord	Op basis van het advies van Sodm en het rapport van GTS is in het besluit gekomen tot een productieplafond van 24 miljard m ³ , met een uitloop in koude winters, aan gas uit Groningen. Hierbij is gekeken naar de seismiciteit én de leveringszekerheid. In tegenstelling tot wat de indienermeent, gaat GTS er van uit, dat gelijkmatig winnen van gas mogelijk is.
28, 234	04a-32 Samenvatting zienswijzen	Voor de periode van vijf jaar vanaf 2017 is het advies van Staatstoezicht op de Mijnen (Sodm) van een vlak productieniveau van 24 miljard m ³ overgenomen. Indiener vindt dit onveilig dan wel zonder oog voor het voorzorgbeginsel. Sodm schat nl. dat met 24 miljard m ³ de seismiciteit in 2021 weer op het niveau van 2015 terug is. Dat niveau van 2015 is echter niet veilig en effectief bewezen te zijn en mag dus niet het doel zijn. Gezien de lange termijn effecten van toenemende seismiciteit, alleen al door het leegraken van het Groningerveld en afgezien van productie, moet nu al op een wezenlijke daling worden ingezet.
	04a-32 Antwoord	Via de periodieke rapportages zullen steeds nieuwe gegevens en nieuwe inzichten uit onderzoek beschikbaar komen over de ontwikkeling van de seismiciteit. Via het Meet- en Regelprotocol zullen dan indien nodig maatregelen worden genomen.
28, 29, 81, 234	04a-33 Samenvatting zienswijzen	Bovenop het productieniveau van 24 miljard m ³ zijn extra volumes (zie GTS rapport) voorzien waarmee een grote mate van mogelijke fluctuatie wordt geïntroduceerd tot bijna 24% op jaarbasis en maandbasis nog vele malen hoger, strijdig met uw eigen voorwaarde bij uw verwachting en strijdig met de statistische analyse die SodM door het CBS (3) heeft laten uitvoeren. Afhankelijk van de kou in de winter is nl. max. 6 miljard m ³ (waarvan max. 3 miljard m ³ uit het gebied rond Loppersum) extra toestaan en bij problemen in de conversie van hoogcalorisch gas nog eens 1.5 miljard m ³ . Daaraan ligt leveringszekerheid maar geen veiligheid ten grondslag. Het advies van SodM (p. 51) noemt expliciet de grotere beving die in januari 2015 optrad nadat eind 2014 de productie tijdelijk en op een hoog niveau weer was opgestart in het centrale gebied (rond Loppersum). Een productieniveau dat vastligt voor 5 jaar op een basisniveau van 24 miljard m ³ met fluctuaties tot 6 + 1.5 miljard m ³ daar bovenop is om al deze redenen onacceptabel hoog en onbehoorlijk. Een aantal indieners vragen om de incidentele verhoging te beperken in het definitieve besluit. Met klem wordt verzocht om het basisniveau in 2017 al zodanig te verlagen dat ook onder omstandigheden van koude winter en technische problemen het totale niveau altijd onder de 24 miljard m ³ blijft en de fluctuaties daarop binnen 20% (door u geciteerd uit het GTS rapport) blijven. Uit de bijzonder kwetsbaar gebleken regio rond Loppersum dient productie te allen tijde achterwege te blijven. Gezien de lange termijn effecten verzoek ik u ook met klem een verdere reductie te bepalen in 2018 en 2019 om in 2020 onder de hierboven aangegeven haalbare 12 miljard m ³ uit te komen. In uw ontwerpbesluit bent u voornemens voor 5 jaar een besluit te nemen waarop u na 2 jaar een nader ijkmoment kunt inbouwen als ontwikkelingen daar aanleiding toe geven. Als ontwikkelingen daar aanleiding toe geven wil ik mij ook het recht voorbehouden aanvullende bezwaren in te dienen.
	04a-33 Antwoord	Het instemmingsbesluit voorziet in een basisvolume van 24 miljard m ³ /jaar. Daarenboven wordt conform het advies van Sodm een rapportageverplichting en een alarmeringssysteem ingevoerd, die aanleiding kunnen zijn tot het opleggen van een lager productieniveau. Het ontwerp-instemmingsbesluit schrijft voor dat NAM fluctuaties in de productie tot een minimum beperkt. In haar advies van juli 2016 geeft Sodm aan, dat het 12 miljard m ³ /jaar scenario geen relatie heeft tot veiligheid. Zie verder het antwoord op zienswijze 04a- 17 mbt de vraag of 12 miljard m ³ een gewenst maximum is. U kunt uw aanvullende zorgen altijd aan mij kenbaar maken. Voorzover u doelt op een bezwaarschriftenprocedure geldt dat die hier niet van toepassing is omdat hiervoor de zienswijzeprocedure geldt.
1, 8, 9, 32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56,	04a-34 Zienswijze	Indieners vinden de regeling om in koude winters 6 miljard extra te winnen onacceptabel. Verzoek om zorg te dragen voor een deugdelijke en transparante onderbouwing van deze omvang.

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97		
	04a-34 Antwoord	De omvang van eventuele extra winning in een kouder dan gemiddeld jaar wordt bepaald aan de hand van de graaddagenformule, zoals deze in het besluit is opgenomen. Deze formule is transparant en kan door elke partij desgewenst worden nagerekend. De formule staat het toe om precies de hoeveelheid extra gas te winnen die noodzakelijk is vanuit het oogpunt van leveringszekerheid. Bovendien wordt na afsluiting van het gasjaar door NAM gerapporteerd over de hoogte van de productie en het verband met het aantal graaddagen.
249	04a-35 Zienswijze	Afgelopen jaar heeft de Raad van State uitspraak gedaan over de hoeveelheid gas die maximaal gewonnen mag worden. In het nieuwe conceptbesluit staat dat er meer dan dat niveau gewonnen mag worden in strenge winters. De Raad van State hield bij de uitspraak rekening met het feit dat woningen versterkt zouden gaan worden. Het versterkingsprogramma ligt echter helemaal stil. Daarom is het onverantwoord om door te gaan met gas winnen terwijl onze huizen nog niet versterkt zijn.
	04a-35 Antwoord	In het instemmingsbesluit is het productieniveau lager vastgesteld dan in de voorlopige voorziening die de Raad van State heeft getroffen. Dit geldt ook voor het maximale productieniveau in het geval van een kouder jaar dan gemiddeld. De versterkingsopgave is vertraagd en de omvang ervan staat nog niet vast. Hierbij is in het instemmingsbesluit rekening gehouden en mede gelet op deze vertraging is het productieniveau verder verlaagd.
59	04a-36 Zienswijze	In artikel 2 lid 2 ontwerp-instemmingsbesluit is vastgelegd hoe wordt berekend of aanvullende gasproductie noodzakelijk is. Hoe kan echter op voorhand bekend zijn hoeveel zogenoemde effectieve graaddagen zich in een jaar voordoen, vereist voor de genoemde formule? Voorts is in artikel 2 lid 4 bepaald dat indien zulks uit hoofde van leveringszekerheid noodzakelijk is, 1,5 miljard Nm ³ meer mag worden gewonnen. Deze bepaling is rechtsonzeker, nu niet is bepaald wanneer voldaan is aan het criterium uit hoofde van leveringszekerheid noodzakelijk. Daarbij komt dat het door de gekozen systematiek aan NAM als mijnbouwexploitant zelf is overgelaten te bepalen of extra winning noodzakelijk wordt geacht.
	04a-36 Antwoord	Het aantal graaddagen in een gasjaar zal pas achteraf op basis van de formule (zoals opgenomen in het besluit) berekend kunnen worden. Het is echter wel mogelijk om gedurende het jaar de ontwikkeling van het aantal graaddagen te volgen. Al naar gelang het kouder of warmer is dan in een gemiddeld jaar zal GasTerra/NAM op basis van die informatie haar gasproductie moeten plannen. Dat is ook goed mogelijk. Uiteindelijk is het aan NAM om de toegestane productie in een kouder dan gemiddelde winter niet te overschrijden. In artikel 2, lid 4, zijn drie concrete omstandigheden opgenomen waarin extra productie van ten hoogste 1,5 miljard Nm ³ mogelijk is: transportbeperkingen, technische mankementen aan de installaties van Gasunie Transport Services B.V. en onvoorziene ontwikkelingen in de samenstelling van het hoogcalorisch gas. Productie is bovendien uitsluitend mogelijk als GTS hiertoe een verzoek doet.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	04a-37 Zienswijze	Indiener verzoekt om informatie uit artikel 2, lid 5 op te nemen in de jaarlijkse rapportage uit artikel 2, lid 3 zodat in een overzicht duidelijk wordt hoeveel en waarom er in dat gasjaar is geproduceerd. Geef aan wat voorkomen van fluctuaties betekent en wat zo geleidelijk mogelijk invoeren van fluctuaties betekent.
	04a-37 Antwoord	Het besluit is hierop worden aangepast. De informatie over extra productie, zoals bedoeld in artikel 2 lid 5, zal worden opgenomen in de rapportage. In het besluit wordt geen meer expliciete duiding opgenomen van wat 'zo geleidelijk mogelijk' invoeren en 'zoveel mogelijk voorkomen' van fluctuaties betekent. In dit voorschrift is immers al duidelijk aangegeven op welke manier NAM als operator van het Groningenveld zich ten opzichte van fluctuaties moet opstellen. Nog concretere voorschriften zouden hierbij contraproductief kunnen zijn, omdat NAM dan op getallen moet sturen, terwijl zij op basis van eigen inzicht in de dagelijkse sturing tot betere oplossingen zou kunnen komen. Tegelijkertijd biedt het huidige voorschrift genoeg mogelijkheden om NAM op het onderwerp fluctuaties aan te kunnen spreken. Bovendien zal NAM zich moeten en ook willen verantwoorden over de wijze waarop NAM de winning heeft ingericht.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86,	04a-38 Zienswijze	Indiener verzoekt in het besluit als maximale productieniveau op te nemen dat deze te allen tijde onder 27 bcm moet worden gehouden, zodat u op dit punt het advies van SodM overneemt.

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
87, 88, 89, 97	04a-38 Antwoord	Op basis van de temperatuurprofielen van de afgelopen 30 jaar heeft GTS gemodelleerd hoeveel gas uit Groningen nodig is in een warm, koud en een gemiddeld jaar. Met 27 miljard Nm ³ per jaar was het in de afgelopen 30 jaar mogelijk om in 90% van de gevallen in de leveringszekerheid te voorzien. In 10% van de winters van de afgelopen 30 jaar was echter meer dan 27 miljard Nm ³ aan gas uit het Groningenveld nodig. Hoewel dit dus niet vaak voorkomt, is het wel van belang om in de leveringszekerheid te voorzien in het geval dat deze situatie zich voordoet. Hetzelfde geldt voor extra productie in de gevallen zoals omschreven in artikel 2, lid 4 van het besluit.
32, 35, 44, 82, 84, 87	04a-39 Zienswijze	Het advies dat NAM voor de definitieve besluitvorming een onderbouwing van de gekozen scenario's levert.
	04a-39 Antwoord	De NAM heeft in het winningsplan en de bijbehorende Technische Bijlagen een onderbouwing gegeven van de productie-scenario's, die zijn onderzocht in het kader van de risicoanalyse. In het ontwerp-instemmingsbesluit wordt echter voor wat betreft de toegestane productie de lijn van het advies van SodMmgevolgd.
32, 35, 44, 82, 84, 87	04a-40 Zienswijze	Het advies om de uitvoering van modelberekeningen voor de simulering waarbij de productie overeenkomt met de verwachting en (op korte termijn) modelberekeningen/gevoeligheidsanalyses uit te voeren waarbij rekening wordt gehouden met (seizoens)variatiën in de productie. Het verzoek om deze modelberekeningen onafhankelijk te laten valideren
	04a-40 Antwoord	De verplichting voor NAM om fluctuaties in productie te minimaliseren zal leiden tot een verantwoording daarover in de halfjaarlijkse rapportages. Eind 2016 zal het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw van start gaan. Een belangrijk onderdeel van het kennisprogramma zal zijn het realiseren van de mogelijkheid om de onderzoeken die door NAM worden uitgevoerd in het kader van gaswinning Groningen over de gehele breedte onafhankelijk te kunnen toetsen.
32, 35, 44, 82, 84, 87	04a-41 Zienswijze	Het advies dat NAM het productiescenario doorrekent, waarbij seismisch moment en aantal aardbevingen jaarlijks verder afnemen en dit scenario mee te nemen in uw afweging.
	04a-41 Antwoord	Het alarmeringssysteem ziet o.a. op de waargenomen Piek-grondversnelling. Die grootte heeft een directe relatie met het seismisch moment van een gegeven beving. In het nieuwe meet- en regelprotocol zal worden overwogen, welke combinaties van signaalparameters en grenswaarden opportuun zijn voor het waarborgen van de veiligheid ook op de langere termijn.
32, 35, 44, 82, 84, 87	04a-42 Zienswijze	Het advies om NAM niet toe te staan om meer gas te laten produceren dan volgens de GTS berekeningen nodig is (dus niet meer dan 21 bcm in een warme winter)
	04a-42 Antwoord	In het kader van dit besluit heeft GTS opnieuw gekeken naar de hoeveelheid Groningengas die nodig is om de leveringszekerheid te garanderen. GTS heeft daarbij gekeken naar de temperatuurprofielen van de afgelopen 30 jaar. In de warmste winter was 17 miljard Nm ³ aan gas nodig, in een hele koude winter is hiervoor 30 miljard Nm ³ nodig. In het besluit wordt uitgegaan van een gemiddelde winter (24 miljard Nm ³), omdat op deze manier meer fluctuatie in productie kan worden voorkomen in vergelijking met een productieplafond waarbij wordt uitgegaan van een warm jaar. Alleen als dat vanwege de temperatuur noodzakelijk is, zal meer gas kunnen worden gewonnen. Hiervoor is een formule op basis van graaddagen opgesteld, waardoor niet meer dan noodzakelijk zal worden gewonnen.
36	04a-43 Zienswijze	Onder de grond in Groningen ligt een hoeveelheid gas van nu nog ca. 600 Miljard m ³ . Mijns inziens, als deze zou ontdekt worden deze grotendeels na te laten aan onze kinderen, zodat bodemschat als buffer kan fungeren in de toekomst bij het implementeren van de energietransitie in de komende 40 jaar. Deze koppeling met de energietransitie mis ik in Uw besluit.
	04a-43 Antwoord	Bij dit besluit is een afweging gemaakt op basis van enerzijds veiligheid en het voorkomen van schade en anderzijds leveringszekerheid. Aardgas kan inderdaad een belangrijke bijdrage leveren aan de realisatie van de energietransitie, maar dit valt buiten de reikwijdte van het besluit.
41	04a-44 Zienswijze	Looptijd 5 jaar: Indiener stelt dat de vastlegging van de tijdstermijn van 5 jaar slechts een eenzijdig belang staft.
	04a-44 Antwoord	Conform het advies van de Mijnsraad en Sodm is gekozen voor een looptijd van vijf jaar. Hiermee wordt volgens de Mijnsraad voorkomen dat opeenvolgende procedures over actualisaties van het winningsplan door elkaar gaan lopen. Sodm hecht veel belang aan een stabiele winning gedurende meerdere jaren. Daar ben ik het mee eens. De looptijd is dus goed onderbouwd en dient geen eenzijdig belang.
45	04a-45 Zienswijze	Looptijd 5 jaar: een korte looptijd van 3 jaar wordt geprefereerd. Dit zou beter passen bij het vinger-aan-de-polshouden in relatie tot de mate van maatschappij ontwrichtende mijnbouwactiviteiten van de indiener van het winningsplan. Het

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
		<p>volgende winningsplan zou dan eerder aan de nieuwe Mijnbouwwet kunnen worden getoetst. Minister Kamp laat met een looptijd van 5 jaar wel heel weinig ruimte aan zijn opvolger in 2017 (of eerder) in dit hoofdpijndossier. Hiermee wordt ook de politieke discussie in de komende Tweede Kamer verkiezingen lamgeslagen en grotendeels overbodig gemaakt.</p>
	04a-45 Antwoord	<p>Conform het advies van de Mijnraad en Sodm is gekozen voor een looptijd van vijf jaar. Hiermee wordt volgens de Mijnraad voorkomen dat opeenvolgende procedures over actualisaties van het winningsplan door elkaar gaan lopen. Sodm hecht veel belang aan een stabiele winning gedurende meerdere jaren. Daarnaast zal jaarlijks een ijkmoment plaatsvinden om te bezien of de nieuw verworven kennis aanleiding geeft opnieuw naar het instemmingsbesluit te kijken. Als de wetsvoorstellen tot wijziging van de Mijnbouwwet in werking zijn getreden zal daaraan bij nieuwe besluitvorming worden getoetst. Verder wordt de ontwikkeling van de seismiteit nauwgezet gevolgd. Indien de gegevens hiertoe aanleiding geven kan te allen tijde tot een wijziging van het instemmingsbesluit worden overgegaan. Politieke overwegingen hebben bij mijn afweging ten aanzien van de looptijd van het besluit geen rol gespeeld.</p>
21	04a-46 Zienswijze	<p>Indiener is van mening dat de veiligheid eerst zeker gesteld moet worden voordat er gas gewonnen mag worden. Tot die tijd ziet indiener 2 oplossingen: 1) gaskraan dicht, of 2) beperkt gaswinning tot 12 miljard kuub per jaar en zwaar inzetten op het versterkingsprogramma. Na afsluiting van het versterkingsprogramma kan de gaskraan misschien weer wat verder open.</p>
	04a-46 Antwoord	<p>Het instemmingsbesluit volgt voor wat betreft de toegestane veilige productie de lijn van het advies van Sodm. In haar advies van juli 2016 heeft Sodm aangegeven dat er geen relatie bestaat tussen het productieniveau van 12 miljard m³/jaar en het veiligheidsrisico. Geen van beide genoemde oplossingen verdragen zich met de leveringszekerheid.</p>
46	04a-47 Zienswijze	<p>Door 2015 als referentieperiode te nemen voor het veronderstellen van de aanvaardbaarheid van het veiligheidsniveau bij het productieplafond van 24 miljard Nm³ levert uw ontwerp-instemmingsbesluit geen reële bijdrage aan het voorkomen dan wel minimaliseren van de kans op herhaling van deze onwenselijke gebeurtenissen (aardbevingen).</p>
	04a-47 Antwoord	<p>Door 2015 leidend te maken als referentieperiode heeft Sodm beoogd om de positieve effecten van de ingrepen die de afgelopen jaren zijn gerealiseerd te consolideren. Daarbij heeft voortschrijdend inzicht geleerd dat niet alleen de jaarproductie leidend is voor de bevingen maar ook de fluctuaties in de gaswinning gedurende het jaar. Hierom acht Sodm op dit moment 24 miljard Nm³ het niveau waarop zo laag, maar ook zo vlak mogelijk geproduceerd kan worden.</p>
50, 79	04a-48 Zienswijze	<p>Er is geen voorschrift opgenomen t.a.v. het openen van nieuwe productieputten en aan maatregelen om schade door bodembeweging te voorkomen dan wel te beperken, terwijl dit een voorschrift is in de mijnbouwwet.</p>
	04a-48 Antwoord	<p>Indien NAM nieuwe productieputten zou willen aanleggen, zal zij daartoe een voorstel tot wijziging van het winningsplan moeten indienen. Dat voorstel zal dan worden getoetst aan de voorwaarden, die de Mijnbouwwet stelt.</p>
52	-4a-49 Zienswijze	<p>Indiener verzoekt om de gaswinning net zo lang stil te leggen, totdat NAM/CVW met een helder procesvoorstel komen waaruit blijkt dat alle schademeldingen op dezelfde manier en op basis van dezelfde criteria worden beoordeeld.</p>
	04a-49 Antwoord	<p>De exploitant van een mijnbouwwerk, in dit geval de NAM, is aansprakelijk voor de schade die ontstaat door bodembeweging als gevolg van gaswinning. Het Centrum voor Veilig Wonen (CVW) voert in opdracht van NAM de afhandeling uit van aardbevingsschade, conform het Protocol Schadeafhandeling. De NCG zal bij de actualisatie van zijn meerjarenprogramma voorstellen doen om de schadeafhandeling beter, eenvoudiger en transparanter vorm te geven. Dit doet echter niets af aan de wettelijke aansprakelijkheid van NAM, zodat er geen aanleiding is om de gaswinning tot nader order stil te leggen.</p>
57	04a-50 Zienswijze	<p>Indiener geeft t.a.v. paragraaf 9 (Besluit) m.b.t. de gemaximeerde productievolumes zoals vermeld in Artikel 2, lid 1 en lid 4, in combinatie met de tekst ten aanzien van productiespreiding en fluctuaties zoals vermeld in Artikel 4, lid 1 en lid 2 aan dat het ontwerpbesluit ten aanzien van vlakke productie onvoldoende sturing geeft:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Geen norm gesteld voor de toelaatbare productiespreiding op het Groningenveld, 2. Geen norm gesteld voor de toelaatbare productief fluctuaties. <p>Hierdoor is de bescherming van de persoonlijke en algemene veiligheid, en het maximaal beperken van schade aan milieu en eigendommen, volstrekt onvoldoende afgedekt in het voorliggende instemmingsbesluit en zou hierop moeten worden aangepast.</p>
	04a-50 Antwoord	<p>Het is niet goed mogelijk om een norm voor productiespreiding en -fluctuaties te stellen. Zie het antwoord op zienswijzen 04a-37 en 04a-51.</p>

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
		NAM dient in haar halfjaarlijkse rapportages aan te geven, hoe zij tegemoet komt aan de voorwaarde om fluctuaties zoveel mogelijk te vermijden en de productie zodanig te spreiden, dat het risico zo veel mogelijk wordt geminimaliseerd.
70	04a-51 Zienswijze	<p>a) Indiener is van mening dat in het definitieve instemmingsbesluit expliciete voorwaarden en grenzen moeten worden opgenomen voor fluctuaties in de gaswinning. Bij het vaststellen van die grenzen zou rekening moeten worden gehouden met de bijdrage die gasopslagen kunnen leveren.</p> <p>b) De wijze waarop de graaddagenformule kan worden toegepast voor de maximale jaarlijkse productie wordt naar de mening van VGN niet duidelijk genoeg bepaald. Zo ontbreekt de grenswaarde waarop de formule actief wordt (wanneer is de temperatuur lager dan het gemiddelde) en is ook niet duidelijk of het Groningen veld voor een dergelijke dag een vlak profiel gaat leveren of dat er ook fluctuaties in de dag geoorloofd zijn. Het lijkt er bovendien op dat NAM slechts achteraf verantwoording aflegt over de productie en het aantal graaddagen (zie artikel 2 lid 3 van het ontwerpbesluit), maar het is niet duidelijk hoe de NAM tijdens een gasjaar beslist over extra productie.</p> <p>c) GTS geeft in haar studie aan dat als uitgangspunt wordt gehanteerd dat de cavernes nabij Epe in Duitsland en Zuidwending, die dienen als gasopslag, worden ingezet volgens de huidige technische specificaties. Het is VGN niet duidelijk welke rol dit uitgangspunt speelt bij het creëren van de noodzaak om extra gas te produceren in koudere periodes, en lijkt zelfs in tegenspraak met de mogelijkheid van extra gasproductie.</p>
	04a-51 Antwoord	<p>a) Op basis van het advies van Sodm strekt het besluit ertoe om met name de productief fluctuaties op seizoens- en maandbasis zoveel mogelijk te voorkomen. Het gaat in het advies van Sodm niet om fluctuaties op week- of dagbasis. Dergelijke fluctuaties zijn daarom ook geen onderdeel van de afweging van het besluit. Gasopslagen worden doorgaans in de zomerperiode gevuld en dit gas wordt in de winterperiode onttrokken. Gasopslagen leveren daarmee automatisch al een reductie van de fluctuaties op maandbasis en per seizoen. Nadere voorschriften over precieze grenzen aan fluctuaties zijn daarbij contraproductief, omdat dit NAM eraan zou kunnen hinderen om voor een concrete situatie (bv. productie die noodzakelijk is in het kader van de leveringszekerheid) de beste oplossing te kiezen.</p> <p>b) De grenswaarde waarop de graaddagenformule actief is onderdeel van het besluit. Het gaat hierbij om een grenswaarde voor het gasjaar en niet om een grenswaarde per dag. Dit staat daarmee los van eventuele discussies over productief fluctuaties. Het is aan NAM om gedurende het jaar de productie van het gas te plannen. De voorschriften van het besluit geven daarvoor de kaders mee; het is daarmee niet beoogd om gedurende het jaar doorlopend de beslissingen van de NAM te controleren. Achteraf legt de NAM hierover verantwoording af.</p> <p>c) De cavernes (nabij Epe en Zuidwending) worden binnen de door GTS uitgevoerde studie steeds volumeneutraal in een gasjaar ingezet (vullen en zenden in balans). De daadwerkelijke inzet hangt o.a. af van de geldende temperatuur. Ingeval van een koude winter wordt aangenomen dat de cavernes meer zenden dan in een gematigde of warme winter waardoor deze dus ook volumematig bijdragen aan een verhoogde gasbehoefte in koude periodes. Daarnaast is er extra productie uit het Groningenveld noodzakelijk welke beschreven is in de graaddagenformule.</p>
78	04a-52 Zienswijze	<p>De Tcbb (4.4.2) constateert dat zowel het winningsplan als het Meet- en regelprotocol de minimaal vereiste veiligheid van bewoners als uitgangspunt kiest en dat de maatregelen die mogelijk zijn om het ontstaan van schade te vermijden of te beperken niet in het winningsplan worden geadresseerd. Het Tcbb leidt uit het winningsplan af, dat bij gelijkblijvende productie de seismiciteit toeneemt en veronderstelt dat ook de ontwikkeling van schade in de toekomst zal toenemen.</p> <p>De Tcbb adviseert de commissie om de NAM scenario's te laten onderzoeken met een geleidelijke afname van de productie, vanuit het oogpunt van het beperken van risico en het ontstaan van schade.</p>
	04a-52 Antwoord	<p>Aan het advies van de Tcbb wordt in het ontwerp-instemmingsbesluit tegemoetgekomen via Artikel 5, eerste lid, :</p> <p><i>De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. dient uiterlijk op 1 november 2017 bij de Minister van Economische Zaken een nieuw Meet- en regelprotocol in, waarin tot genoegen van de inspecteur-generaal der mijnen wordt beschreven:</i></p> <p><i>a. het risicobeheerssysteem waarmee het seismisch risico en de schade zo veel mogelijk worden beperkt;</i></p>

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
		en Artikel 7, eerste lid, : <i>De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. dient uiterlijk op 1 februari 2017 een rapport in bij de Minister van Economische Zaken waarin een methodiek is opgenomen voor het berekenen van de mate van schade – als gevolg van geïnduceerde bevingen - voor de schadegrenstoestanden DS1, DS2 en DS3 uit het EMS-98, European Seismological Commission, 1998.</i>
91	04a-53 Zienswijze	Noch uit uw Conceptbesluit, noch uit de stukken van GTS of de Consultatieversie Andere Benadering Gaswinning wordt eenduidig duidelijk of de voor Norg genoemde 5 miljard Nm ³ en voor Alkmaar genoemde 0,5 miljard Nm ³ een onderdeel van de plafondhoeveelheid van 24 miljard Nm ³ zijn, of, daar het in beide gevallen gaat om gas uit het Groningenveld, deze hoeveelheden tezamen nog bovenop het plafond komen. In verband met de geplande wijziging ligt het voor de hand om NAM in ieder geval voor ingebruikneming van de nieuwe stikstofinstallatie Zuidbroek te vragen om een nieuw winningsplan met een lagere productie, die is afgestemd op de conversiemogelijkheid van de installatie. In het licht van wijzigingen in de Mijnbouwwet inzake leveringszekerheid zou de productie uit het Groningenveld in ieder geval naar beneden kunnen vanaf het moment dat de stikstofinstallatie in gebruik kan worden genomen.
	04a-53 Antwoord	Het productieplafond heeft betrekking op de hoeveelheid Groningengas die per gasjaar uit het veld wordt gewonnen. Het gas uit de gasopslagen Norg en Alkmaar wordt gedurende de winter geproduceerd en vervolgens worden de opslagen in de zomer weer gevuld met het gas uit het Groningenveld of geconverteerd hoogcalorisch gas. Voor het productieplafond tellen de injecties in de zomer mee, omdat dit gas uit het Groningenveld wordt gehaald. Per saldo wordt er overigens net zoveel aan een gasopslag onttrokken als dat er geïnjecteerd wordt. Dit leidt dus niet tot een verhoging van de toegestane productie. Dit instemmingsbesluit houdt geen rekening met effecten van een eventuele nieuwe stikstofinstallatie, waarover volgend jaar definitieve besluitvorming zal plaatsvinden. Wanneer NAM in de toekomst een nieuw winningsplan opstelt en de minister van EZ een nieuw instemmingsbesluit neemt, dan zullen alle op dat moment relevante aspecten moeten worden meegenomen.
96	04a-54 Zienswijze	In het winningsplan geeft NAM aan, dat NAM verwacht, op grond van de huidige economische en technische parameters, dat het Groningen gasveld tot ongeveer het jaar 2080 in productie blijft. Dit is een betrekkelijk ruwe, te rooskleurige schatting ingegeven uit bedrijfsgeheim opzicht.
	04a-54 Antwoord	Het is een voorgeschreven onderdeel van een winningsplan om een inschatting te geven van de duur van de totale productie van een veld. Het is ook niet meer dan een inschatting, NAM is hier niet aan gebonden. Deze verwachting is geen onderdeel van de uiteindelijk afweging die is gemaakt in het instemmingsbesluit.
150	04a-55 Zienswijze	Indiener wil een concrete visie in het gasbesluit zien over het volume van het Groningse gas dat NIET gewonnen zal worden, als onderdeel van een uitfaseringstraject. Het huidige beleid lijkt er nog steeds op gericht het volledige technische winbare deel van de gasreserve omhoog te pompen en op de markt te brengen. Dit is in conflict met alle wetenschappelijke inzichten over koolstofreserves en een grove schending van onze internationale verantwoordelijkheid.
	04a-55 Antwoord	In dit instemmingsbesluit staan de veiligheid en het zoveel mogelijk beperken van schade en de leveringszekerheid centraal: het moet veilig zijn en de leveringszekerheid moet worden gewaarborgd. Het besluit heeft daarbij enkel betrekking op een periode van vijf jaar. Beleid over de rol van het Groningenveld in de energievoorziening valt buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit.
150	04a-56 Zienswijze	Indiener wil een veel grotere transparantie over het feit dat gaswinning leidt tot structureel verlies aan kapitaal voor de Nederlandse samenleving (gasbaten worden niet gespaard, maar gependend) en wenst dit feit ook terug te lezen in de argumentatie over de noodzaak het productievolume te verlagen, en dit tevens zo snel en rigoureuus mogelijk te doen.
	04a-56 Antwoord	De financiële kant van de aardgaswinning heeft in de afweging een ondergeschikte rol en heeft zodoende geen invloed op de hoogte van het productievolume. De besteding van de gasbaten valt buiten het bereik van het instemmingsbesluit.
150	04a-57 Zienswijze	Het productievolume van 24 miljard m ³ leidt via de inkomsten van Shell, Exxon Mobil en (de spenderingen van) het ministerie van Economische Zaken tot een onverantwoord hoge verspilling van Nederlands kapitaal en daarmee een schending van de rechten van Nederlandse burgers. Het is onaanvaardbaar dat nog langer wordt doorgegaan met het exporteren van Nederlandse aardgas naar het buitenland. Verzoek om het netto productievolume voor 2016 verder te verlagen door deze export onmiddellijk te beëindigen (en zodoende noodgedwongen een lager aandeel gasbaten te spenderen).

Registratienr. zienswijze	4.a	Tekst
	04a-57 Antwoord	De financiële kant van de aardgaswinning heeft in de afweging een ondergeschikte rol en heeft zodoende geen invloed op de hoogte van het productievolume. Naast Nederland zijn (delen van) Duitsland, België en Frankrijk aangesloten op het laagcalorische gassysteem. Wanneer er geen levering van laagcalorisch gas plaatsvindt, kunnen vele huishoudens bijvoorbeeld hun woning niet meer verwarmen. Al deze landen hebben plannen om tot 2030 hun gassysteem om te bouwen naar het hoogcalorisch gassysteem. Dat is een ingrijpende en tijdsintensieve operatie. De voortgang hiervan wordt nauwgezet in de gaten gehouden.
216	04a-58 Zienswijze	Het kleine velden beleid dat gaswinning verspreidt naar Drenthe en de Waddeneilanden is al evenmin een aanvaardbare, duurzame oplossing.
	04a-58 Antwoord	Het gas in de kleine velden is doorgaans van een andere kwaliteit dan het Groningengas (hoogcalorisch t.o.v. laagcalorisch). Deze verschillende gaskwaliteiten zijn niet uitwisselbaar. Het kleineveldenbeleid staat mede daarom los van de productie uit het Groningenveld en valt daarmee ook buiten de reikwijdte van dit besluit.
282	04a-59 Zienswijze	Indiener is verheugd met het voorgestelde productieplan voor piekperiodes een productie tot maximaal 30 mld m ³ uit het Groningenveld in het vooruitzicht stelt. Op de gehele aardgasmarkt in Noordwest-Europa dient ook bij buitengewoon koude weersomstandigheden de behoefte aan L-gas gedekt te blijven. Bij een besluit over toestemming voor extra productiecapaciteit in het Groningenveld in dergelijke piektijden zou er echter ook met de weersomstandigheden in de importlanden Frankrijk, België en Duitsland rekening moeten worden gehouden. Niet zelden ligt in het Duitse L-gasgebied rond Wolfsburg de temperatuur rond tien graden lager dan bij het centrale Nederlandse meetpunt Utrecht.
	04a-59 Antwoord	De hoeveelheid Groningengas die nodig is in het kader van leveringszekerheid is door GTS gebaseerd op de temperatuurprofielen van de afgelopen 30 jaar. Hierbij heeft GTS impliciet ook de samenhang meegenomen tussen de temperatuur in De Bilt en de vraag naar laagcalorisch gas op de exitpunten. Hoewel er hiermee in de analyse niet specifiek is gekeken naar de temperatuur in het buitenland, zitten de effecten op de vraag van evt. lagere temperaturen in het buitenland wel impliciet in de cijfers verwerkt. Zodoende wordt ook rekening gehouden met de gasvraag in het buitenland.
96	04a-60 Zienswijze	NAM geeft aan dat verschillende studies hebben aangetoond dat het in ontwikkeling brengen van Carboon reservoirs met te grote technische en financiële risico's gepaard gaat en daarom wordt uitgesteld. Dit is een aanname welke niet echt onderbouwd is en derhalve voor de inwoners niet toetsbaar is.
	04a-60 Antwoord	Deze rapporten bevatten een grote mate van bedrijfsvertrouwelijke informatie en zijn conform de Wob confidentieel aan Sodm beschikbaar gesteld. Sodm heeft TNO gevraagd om de rapporten te toetsen. De bevindingen van TNO zijn in de beoordeling van Sodm meegenomen.

4.b Leveringszekerheid

Registratienr. zienswijze	4.b	Tekst
8, 21, 32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	04b-01 Samenvatting zienswijzen	Indieners pleiten voor sneller afbouwen van de winning danwel een zo beperkt mogelijke winning. Dit omdat bv de leveringszekerheid niet meer hoeft te zijn dan de vraag van de afnemers. Maak zo snel mogelijk een plan voor de afbouw van de gaswinning in relatie tot de inzet van conversiemiddelen, opzeggen buitenlandse leveringscontracten en de energietransitie.
	04b-01 Antwoord	Uit het onderzoek van GTS blijkt dat tot 2021 in een gemiddeld jaar een productie van circa 24 miljard m ³ uit het Groningenveld noodzakelijk is om de leveringszekerheid te borgen. Aan een betrouwbare gasvoorziening wordt een groot belang toegekend. In het nu voorliggende instemmingsbesluit wordt er uitgegaan van de hoeveelheid Groningengas die nodig is voor het borgen van de leveringszekerheid in een gemiddeld jaar. Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO ₂ -arme energievoorziening. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.
8, 9	04b-02 Samenvatting	Indieners pleiten voor opvoering van de import van buitenlands gas.

Registratienr. zienswijze	4.b	Tekst
	zienswijzen	
	04b-02 Antwoord	Uit het Groningenveld wordt laagcalorisch gas geproduceerd. In Nederland en de omliggende landen is een groot deel van de verbruikers afhankelijk van gas van deze kwaliteit. Geïmporteerd gas is hoogcalorisch en kan niet gebruikt worden in apparaten die geschikt zijn voor laagcalorisch gas. GTS beschikt over stikstofinstallaties waarmee hoogcalorisch gas geconverteerd kan worden naar laagcalorisch gas. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om laagcalorisch gas te mengen met een beperkte hoeveelheid hoogcalorisch gas (verrijking). GTS heeft bij het berekenen van het volume uit het Groningenveld die noodzakelijk is om aan de vraag te voldoen rekening gehouden met een optimale inzet van zowel verrijking als conversie. Uitgangspunten daarbij zijn een zo laag mogelijke en gelijkmatige gaswinning.
21, 32, 35, 44, 59, 82, 84, 87, 270	04b-03 Samenvatting zienswijzen	Aan leveringszekerheid mag geen hogere prioriteit toegekend worden dan aan levenszekerheid of veilige gaswinning. Dat is onacceptabel. Mede omdat de risico's van gaswinning op dit moment onvoldoende duidelijk zijn.
	04b-03 Antwoord	In dit instemmingsbesluit is rekening gehouden met zowel de veiligheid en het voorkomen van schade als met de leveringszekerheid. Het winningsniveau van 24 miljard m ³ is gekozen op basis van het advies van Sodm. Zie ook de toelichting in het besluit.
261	04b-04 Zienswijze	Door de gaswinning 5 jaar lang vast te zetten op 24 miljard kub per jaar, ongeacht toekomstige nieuwe inzichten en/of veiligheidsrisico's stelt de minister de leveringszekerheid vóór de veiligheid.
	04b-04 Antwoord	In dit instemmingsbesluit staan de veiligheid en het zoveel mogelijk beperken van schade en de leveringszekerheid centraal: het moet veilig zijn en de leveringszekerheid moet worden gewaarborgd. Het winningsniveau van 24 miljard Nm ³ is gekozen op basis van het advies van Sodm. Met de wijsheid na de terugblik kan geconstateerd worden dat de seismische activiteit in 2015 op een veilig niveau was. Verwacht wordt dat door het vermijden van fluctuaties de seismische activiteit verder afneemt. Vanuit het oogpunt van veiligheid is een verdere daling van de productie voor de duur van het besluit niet nodig. Het is voor de minister van EZ altijd mogelijk om op basis van nieuwe inzichten een nieuw besluit te nemen. Nieuwe inzichten en/of veiligheidsrisico's kunnen dus ook binnen de huidige looptijd van het besluit worden meegenomen. De looptijd van 5 jaar is onder meer gebaseerd op het advies van de Mijraad.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	04b-05 Zienswijze	Indiener verzoekt om nadere onderbouwing in het besluit van de fluctuaties en de volumes voor leveringsverplichtingen als er een koude winter komt (term en zo geleidelijk mogelijk).
	04b-05 Antwoord	Bij een jaar dat kouder is dan gemiddeld zullen er fluctuaties in productie zijn. Door het voorschrift van een zo geleidelijke mogelijke invoering daarvan wordt het effect daarvan zoveel mogelijk beperkt. Wat zo geleidelijk mogelijk feitelijk betekent is per situatie verschillend en moet worden overgelaten aan de operationele mogelijkheden van NAM omdat het strikte voorschrift contraproductief kunnen werken. Het voorschrift is wel duidelijk genoeg om NAM te kunnen aanspreken als dat nodig zou zijn.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 45, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	04b-06 Samenvatting zienswijzen	Indiener adviseert om de leveringsverplichtingen/contracten met het buitenland versneld te beëindigen.
	04b-07 Antwoord	De omliggende landen waarvan gebruikers afhankelijk zijn van laagcalorisch gas hebben plannen gemaakt om gebruikers om te bouwen naar hoogcalorisch gas. Het eenzijdig verlagen van de exportcapaciteit zou buitenlandse gasgebruikers letterlijk in de kou zetten. Al deze landen hebben plannen om tot 2030 hun gassysteem om te bouwen naar het hoogcalorisch gassysteem. Dat is een ingrijpende en tijdsintensieve operatie. De voortgang hiervan wordt nauwgezet in de gaten gehouden.
41	04b-08 Zienswijze	Indiener geeft aan dat de gevolgen van gaswinning vanuit economische belangen en leveringsbelangen op oa cultuur die zich nu hebben uitgekristalliseerd erkend en gedragen dienen te worden.
	04b-08 Antwoord	Erkend wordt dat de aardbevingen tot schade hebben geleid. De voorschriften over een productieplafond en productiewijze beogen om schade zoveel mogelijk te voorkomen. Verwacht wordt dat de seismische activiteit hierdoor lager zal zijn dan in 2015. Inmiddels kan geconstateerd worden dat de seismische activiteit in 2015 drastisch lager was dan in 2013, het jaar voorafgaande aan de productiemaatregelen.

Registratienr. zienswijze	4.b	Tekst
42	04b-09 Zienswijze	<p>Artikel 3, lid 1 en 3 van het instemmingsbesluit bepaalt dat aanvullende productie uit deze clusters, anders dan de hoeveelheid die nodig is om de clusters open te houden uitsluitend is toegestaan als dit vanuit een oogpunt van leveringszekerheid noodzakelijk is. Deze aanvullende productie mag plaatsvinden als GTS daartoe een verzoek aan de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM) richt. Indiener geeft aan dat GTS vanuit haar positie als onafhankelijk netbeheerder van het landelijk gastransportnet niet kan beoordelen of inzet (verhoging) van de clusters in de regio Loppersum noodzakelijk dan wel gerechtvaardigd is om het probleem (in het transportnet van GTS) op te lossen. Verzocht wordt om artikel 3 lid 3 van het ontwerp-instemmingsbesluit als volgt aan te passen:</p> <p><i>3. Indien in het kader van de leveringszekerheid op verzoek van de Gasunie Transport Services B.V. productie plaatsvindt uit de clusters in de regio Loppersum bedoeld in het derde eerste lid, anders dan de hoeveelheid die nodig is om de clusters open te houden, administreert de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. het verzoek daartoe van de Gasunie Transport Services B.V. met de reden, de reden, de omvang en het tijdstip van deze productie.</i></p> <p>Motivatie: Gasunie Transport Services (GTS) staat op basis van de Transportcode gas LNB enkel maatregelen ter beschikking om leveringszekerheidsproblemen te sturen. Ingeval van een noodsituatie cf. artikel 4.1.4.4 van de Transportcode gas LNB of een dreigend tekort aan kwaliteitsconversie cf. artikelen 4.4.5 of 4.4.6 van de Transportcode gas LNB zal GTS erkende programmaverantwoordelijken verzoeken of aanwijzen om hun (her)nominaties zodanig, als voorgeschreven door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, bij te stellen dat het dreigende probleem wordt afgewend.</p> <p>GTS heeft een relatie met haar netgebruikers, in dit geval de erkende programmaverantwoordelijken (ook wel shippers), niet met een producent van het voor die programmaverantwoordelijken te transporteren gas.</p> <p>De Loppersum clusters zijn onderdeel van het Groningenveld. Het Groningenveld wordt door NAM geproduceerd en vervolgens via de erkende programmaverantwoordelijke vermarkt. Ingeval GTS gebruik gaat maken van één van de genoemde artikelen uit de Transportcode gas LNB dan kan zij GasTerra verzoeken of aanwijzen om een aanpassing in haar portfolio te doen. Wanneer dit het geval is kan GasTerra besluiten om binnen haar portfolio NAM te verzoeken een aanpassing te doen van de productie vanuit het Groningenveld, vervolgens dient NAM te beoordelen of het noodzakelijk is om de inzet vanuit de clusters in de regio Loppersum te verhogen om aan de vraag te voldoen.</p>
	04b-09 Antwoord	Het besluit wordt op deze zienswijze aangepast.
42	04b-10 Zienswijze	<p>Artikel 2 lid 4 en lid 5 van het ontwerp-instemmingsbesluit geeft aan: ingeval zich een situatie voordoet zoals genoemd in dit artikel zal GTS NAM verzoeken aanvullende productie te doen vanuit het Groningenveld. Daarnaast zal de registratie van dit verzoek, zoals beschreven in artikel 2 lid 5, bij NAM plaatsvinden.</p> <p>Om redenen analoog aan de opmerking over artikel 3 wordt voorgesteld om de beide onderdelen van artikel 2 als volgt aan te passen:</p> <p><i>4. De gemaximeerde productiehoeveelheid, als bedoeld in het eerste en het tweede lid, kan als dit uit hoofde van leveringszekerheid noodzakelijk is, worden verhoogd met ten hoogste 1,5 miljard Nm³, indien Gasunie Transport Services B.V. een verzoek of aanwijzing doet aan GasTerra B.V. doet aan de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V., omdat tenminste één van de volgende omstandigheden zich voordoet: a. transportbeperkingen, b. technische mankementen aan de installaties van Gasunie Transport Services B.V., c. onvoorziene ontwikkelingen in de samenstelling van het hoogcalorisch gas.</i></p> <p><i>5. De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. vraagt Gasunie Transport Services B.V. de in het vierde lid bedoelde verzoeken zo spoedig mogelijk schriftelijk te bevestigen. stuurt een verzoek of aanwijzing naar GasTerra B.V. als ook een elektronische bevestiging naar de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. administreert deze verzoeken van Gasunie Transport Services B.V. vanuit artikel 2 lid 4., waaruit de reden, de omvang en het tijdstip van de extra gasproductie blijkt. Tevens wordt daarbij de reden van de extra gasproductie en de wijze waarop gevolg is gegeven aan deze verzoeken geadministreerd.</i></p>
	04b-10 Antwoord	Het besluit wordt op deze zienswijze aangepast.
60	04b-11 Zienswijze	a) In its advice, GTS only refers to a 5 Bcm consumption for a cold year both in Belgium and France. GTS does not provide any figures for an average winter, although GTS indicates, on the third page of its advice, that those figures have been freshly updated. ENGIE recalls that such figures may decrease in the next years and undoubtedly before 2021, depending in particular on the progress of the respective domestic conversion projects of L-gas endusers installations into H-gas

Registratienr. zienswijze	4.b	Tekst
		<p>installations.</p> <p>b) ENGIE would like to point out that the GTS Advice does not take into account any potential exit flow from L-gas to the H-gas zones through blending plants. Indeed, several blending plants in the Fluxys and GRTgaz networks enable the injection of several Bcm/y of L-gas into the H-gas transmission networks in France and Belgium. Yet, volumes flowing into those blending installations are a key parameter in the analysis, which is complementary to the physical needs of end-users, and is currently neglected. In case of observed or expected injection of L-gas into the H-gas transmission networks, a common goal must be the adjustment of L-gas supply contracts to the exact needs of L-gas end-users, in order to avoid as much as possible injection of L-gas into the H-gas transmission networks just for the purpose of satisfying annual contractual commitments of oversized L-gas contracts. Without such downward adjustments of L-gas contracts, several Bcm shall be produced each year (from Groningen and/or nitrogen plants) in addition to what is currently considered in the GTS Advice.</p> <p>c) Yet, decisions regarding volume and peak flexibility are necessary linked to each other, as for any gas supply contract. Proceeding with a flow assessment in m³/h, complementary to the volume analysis, is indeed of utmost importance and cannot be avoided in view of a goal of uniform rate of production over the gas year. If there are tighter within-month constraints, they should be provided in the Documents to assess their compatibility with market needs. In this context, ENGIE calls for more transparency on these flexibility and peak gas balance issues, as this topic is insufficiently discussed in the Documents.</p> <p>d) Furthermore, ENGIE notices from the GTS Advice that the Groningen field would still be required to ensure a back-up role to cope with various operational outages or hazards, in the order of 0,5 million m³/h. In this context, ENGIE would like to point out that a downward adjustment of its contractual commitments, as mentioned in the paragraph II above, could release some flexibility to the disposal of the Dutch market in the same order of magnitude than the one requested by GTS.</p> <p>e) The Dutch Ministry of Economic Affairs intends to set a production cap at Groningen field at 24 Bcm a year combined with a minimization of monthly fluctuations, with a term of the consent decision by 2021, i.e. over a 5-year horizon. While the cap of 24 Bcm could be adequate for the coming GY 16, ENGIE would like to point out that maintaining such a fixed cap over a 5-year period would not make sense in the context of the upcoming L-to-H gas conversion project. In this context, ENGIE advocates for a review of the 24 Bcm/y cap of the Groningen production prior to 2021 and preferably by GY 18. Such a short-term review could indeed enable a further reduction of the cap in line with the progress of the conversion projects.</p>
	04b-11 Antwoord	<p>a) Ten aanzien van de fysieke vraag van België en Frankrijk gaat GTS uit van inschattingen die zij heeft afgestemd met de landelijke netbeheerders uit die landen; Fluxys resp. GRT Gaz. De waarden van 5 miljard Nm³ voor zowel België als Frankrijk zijn in het verleden enkel gebruikt om indicatief de maximale volume behoefte in beide exportlanden aan te geven ingeval van een koud jaar.</p> <p>b) Met betrekking tot deze zienswijze wordt verwezen naar de Kamerbrief over dit onderwerp van 12 september 2016 (Kamerstukken TK 33529, nr. 285).</p> <p>c) Op basis van het advies van Sodm strekt het besluit ertoe om met name de productief fluctuaties op maandbasis en seizoensfluctuaties zoveel mogelijk te voorkomen. Bij dit punt van de zienswijze wordt echter ingegaan op fluctuaties op week- of dagbasis. Het besluit strekt er, op basis van de advisering van Sodm, toe om fluctuaties op maand- en seizoensbasis te beperken. Gasopslagen worden doorgaans in de zomerperiode gevuld en dit gas wordt in de winterperiode onttrokken. Gasopslagen leveren daarmee automatisch al een reductie aan de fluctuaties op maandbasis en per seizoen. Nadere voorschriften over precieze grenzen aan fluctuaties zijn daarbij contraproductief, omdat dit NAM eraan zou kunnen hinderen om voor een concrete situatie (bv. productie die noodzakelijk is in het kader van de leveringszekerheid) de beste oplossing te kiezen.</p> <p>d) De discussie tussen GasTerra en Engie is een commerciële aangelegenheid. De Staat is daar geen partij bij en dit vormt ook geen onderdeel van dit besluit.</p> <p>e) Het winningsniveau van 24 miljard m³ is gekozen op basis van het advies van Sodm. Zij hebben gemodelleerd dat winning op dit niveau tot 2021 niet leidt tot een hoger aantal bevingen dan in 2015. Vanuit het oogpunt van veiligheid is een</p>

Registratienr. zienswijze	4.b	Tekst
		verdere daling voor de duur van het besluit niet nodig.
71	04b-12 Zienswijze	Tijdens extreem koude weeromstandigheden zouden Nederlandse gasopslagen de leveringszekerheid in Nederland kunnen verhogen. Om de kosten voor investeringen in nieuwe infrastructuur bv. stikstofinstallaties in Nederland te beperken, is het te overwegen om volumes en capaciteit van bestaande gasopslagen te verhogen.
	04b-12 Antwoord	GTS heeft in haar advies ook de bestaande commerciële (laagcalorische) gasopslagen meegenomen. Het toekomstige capaciteitsbeleid is geen onderdeel van dit instemmingsbesluit.
26, 43, 159	04b-13 Samenvatting zienswijzen	Als we in Nederland niet snel afkomen van onze gasverslaving, blijven we klem zitten tussen gasbevingen en leveringszekerheid. Ook het ministerie zal in de energietransitie naar duurzame bronnen veel meer moeten doen om van de Nederlandse en buitenlandse gasverslaving af te komen.
	04b-13 Antwoord	Het kabinet heeft in het Energierapport van januari 2016 aangegeven te streven naar het zoveel mogelijk terugbrengen van het gebruik van aardgas; met name voor de ruimteverwarming. Bij dit besluit is echter een afweging gemaakt op basis van veiligheid en het beperken van schade en leveringszekerheid. De rol van gas in de Nederlandse energievoorziening is geen onderdeel van dit instemmingsbesluit.
282	04b-14 Zienswijze	Verreweg het grootste deel van de in Duitsland verbruikte hoeveelheden L-gas wordt door Nederland geleverd. Diversificatiemogelijkheden zijn op basis van de specifieke gaskwaliteit niet aanwezig. Daarom is het voor de continuïteit van de voorziening belangrijk, dat men bij de besluitvorming over de toekomstige beschikbaarstelling van L-gas uit Nederland met de Duitse L-gasbehoefte zowel ten aanzien van de totale jaarlijkse behoefte als bij uitzonderlijk hoge behoefte in zeer koude winters rekening blijft houden.
	04b-14 Antwoord	De hoeveelheid Groningengas die nodig is in het kader van leveringszekerheid is door GTS gebaseerd op de temperatuurprofielen van de afgelopen 30 jaar. Hierbij heeft GTS impliciet ook de samenhang meegenomen tussen de temperatuur in De Bilt en de vraag naar laagcalorisch gas op de exitpunten. Hoewel er hiermee in de analyse niet specifiek is gekeken naar de temperatuur in het buitenland, zitten de effecten op de vraag van evt. lagere temperaturen in het buitenland wel impliciet in de cijfers verwerkt. Zodoende wordt ook rekening gehouden met de gasvraag in het buitenland.
92	04b-x15 Zienswijze	In practice we currently see barriers in the markets hindering cross-border flows between Germany and The Netherlands. Therefore, we ask you to support our approach to harmonize the gas quality requirements for L-Gas in the North-West European gas market and to take care of this issue in the further work
	04b-x15 Antwoord	De Nederlandse Wobbe-index kent een lagere bandbreedte dan de Duitse Wobbe-index. Door uit te gaan van een hoge Wobbe-index heeft GTS de mogelijkheid om het laagcalorisch gas maximaal te verrijken met hoogcalorisch gas. Er bestaat daarom ook momenteel geen voornemens om de bandbreedte van het laagcalorisch gas in Nederland aan te passen.
32	04b-x16 Zienswijze	Wij gaan ervan uit dat voor de bepaling van het aantal graaddagen u de grens van 14°C blijft hanteren en verzoeken u dit expliciet in uw besluit op te nemen.
	04b-x16 Antwoord	De temperatuurgrens is reeds onderdeel van de graaddagenformule en is daarmee onderdeel van het besluit.

4.c Verdeling productie over clusters

Registratienr. zienswijze	4.c	Tekst
81	04c-01 Zienswijze	Indiener verzoekt NAM om terughoudend te zijn met wijzigingen in de toekomstige productieverdeling over de clusters en alleen wanneer dat met voldoende waarborgen is omgeven.
	04c-01 Antwoord	Op grond van artikel 3, tweede lid, van het instemmingsbesluit dient NAM uiterlijk op 1 november 2017 rapport uit te brengen over de vraag, of een alternatieve verdeling van de productie over de regio's tot een lagere seismische dreiging of seismisch risico leidt. Na onafhankelijke beoordeling van dat rapport kan de nieuwe manier van verdeling van de productie onderdeel uitmaken van de strategie om het seismisch risico (verder) te beperken.
14 26, 29, 81	04c-02 Samenvatting zienswijzen	Een wijziging van de productieverdeling is, volgens artikel 3.2, niet toegestaan totdat aanvullend en toereikend onderzoek is gedaan en een apart besluitvormingstraject is doorlopen. Daarmee is tegemoet gekomen aan ons advies op dit punt. In geval van een goedkeuringsbesluit over de wijziging van de toekomstige productieverdeling wordt verzocht om voorschriften op te nemen met betrekking tot (de potentiële gevolgen van) een dergelijke wijziging. Het gaat daarbij om

Registratienr. zienswijze	4.c	Tekst
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97		tijdige bestuurlijke betrokkenheid, modelleren van effecten, nulmetingen, (aanvullende) maatregelen ten aanzien van monitoring en schadeafhandeling. Gevraagd wordt om in het besluit ook het handelingsperspectief (wijzen van betrekken van decentrale overheden) tot een optimalere clusterverdeling op te nemen.
	04c-02 Antwoord	Wijzigingen in de productieverdeling zullen ten doel hebben het seismisch risico verder te beperken. Resultaten van onderzoek naar een wijziging van de productieverdeling dient NAM ter beoordeling voor te leggen aan de inspecteur-generaal der mijnen. NAM mag een nieuwe verdeling niet eerder invoeren dan na instemming van de inspecteur-generaal der mijnen
14	04c-03 Samenvatting zienswijzen	Indieners verzoeken om bij nieuwe inzichten ten aanzien van wijzigingen in de toekomstige productieverdeling in een zo vroeg mogelijk stadium te worden geïnformeerd.
	04c-03 Antwoord	In artikel 3, tweede lid staat dat NAM voor 1 november 2017 onderzoekt of alternatieve verdeling beter is in verband met seismisch risico. De resultaten van dit onderzoek komen openbaar.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	04c-04 Zienswijze	Indiener verzoekt om de informatie uit artikel 3, lid 3 op te nemen in de jaarlijkse rapportage uit artikel 2, lid 3 zodat in een overzicht duidelijk wordt hoeveel en waar er in dat gasjaar is geproduceerd.
	04c-04 Antwoord	De rapportage zoals bedoeld in artikel 2, lid 3, vindt plaats per 31 oktober, net na het begin van een gasjaar. De hoeveelheden per gasjaar en per cluster geproduceerd aardgas worden al per maand gepubliceerd op www.namplatform.nl .
32, 35, 44, 82, 84, 87	04c-05 Zienswijze	Indieners verzoeken om de NAM op te dragen om, vooraf aan uw definitieve besluitvorming, een onderbouwing te laten leveren voor het handhaven van de huidige clusterindeling.
	04c-05 Antwoord	Het besluit om de huidige clusterverdeling (in feite die van het jaar 2015) te handhaven volgt de lijn van het advies van Sodm. NAM kan in redelijkheid niet worden gevraagd daarvoor een onderbouwing te leveren.

5. Duur instemmingsbesluit

Registratienr. zienswijze	5	Tekst
32, 33, 35, 39, 40, 44, 45, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 94, 97 26, 46, 53, 59	05-01 Samenvatting zienswijzen	Indieners geven aan dat zij het vastleggen van het winningsniveau voor vijf jaar te lang vinden. Zij stellen een kortere instemmingsperiode voor, omdat er nieuwe onderzoeksresultaten beschikbaar komen en risico's de komende jaren beter in beeld zullen worden gebracht. Verder zullen zich ontwikkelingen in het gebied voordoen en wijzen indieners om de mogelijke dalende gasvraag door duurzame energiewinning.
	05-01 Antwoord	In voorschrift 10 is voorgeschreven dat de NAM voor 30 september 2020 een nieuw winningsplan moet indienen. Over dit winningsplan wordt een besluit genomen dat zal gelden vanaf het gasjaar 2021-2022 (1 oktober 2021). Het winningsplafond zal derhalve voor vijf jaar gelden. Sinds het vorige winningsplan is er veel onderzoek gedaan naar het verbeteren van de veiligheid in relatie tot de aardbevingen in Groningen. Dit betekent, zoals indieners naar voren brengen, niet dat er nu over de ondergrondse processen en de gevolgen daarvan volledige duidelijkheid is. De komende jaren zal nader onderzoek worden verricht en zullen er nieuwe gegevens beschikbaar komen. Hiertoe zijn in de voorschriften bij het besluit ook verschillende onderzoeksverplichtingen opgenomen. Ondanks dat er in de komende jaren nog onderzoeksgegevens beschikbaar zullen komen, adviseren zowel Sodm als de Mijnraad een langere looptijd van het instemmingsbesluit, namelijk een looptijd van vijf jaar en zes jaar. Hiermee wordt volgens de Mijnraad voorkomen dat opeenvolgende procedures over actualisaties van het winningsplan door elkaar gaan lopen. Sodm hecht veel belang aan een stabiele winning gedurende meerdere jaren. De onderzoeksgegevens die de komende jaren beschikbaar komen, zullen bij het in 2020 door NAM in te dienen winningsplan worden betrokken. Zoals in het instemmingsbesluit uiteen is gezet, zal jaarlijks een ijkmoment worden ingebouwd om te bezien of de nieuw verworven kennis aanleiding geeft opnieuw naar het instemmingsbesluit te kijken. Voor zover indieners naar voren brengen dat de vraag naar gas de komende jaren mogelijk zal dalen, is dit iets waarmee bij de besluitvorming over het volgende winningsplan rekening zal worden gehouden. Door getroffen duurzaamheidsmaatregelen en de geplande omschakeling van laag- naar hoogcalorisch gas in Duitsland, België en Frankrijk is de verwachting dat de gasvraag in de komende jaren zal afnemen. In het advies van GTS over de hoogte van het niveau van leveringszekerheid is hiermee al rekening gehouden. De afname gaat echter geleidelijk. De verwachting is dat na een periode van vijf jaar substantiële vermindering van de gasvraag optreedt die leidt tot een lagere inzet van het Groningenveld voor leveringszekerheid.
1	05-02 Zienswijze	Er kan geen sprake zijn van een meerjarenplanning. Er moet eerst van jaar tot jaar bekeken worden voordat hier sprake van kan zijn.
	05-02 Antwoord	Zoals uit de beantwoording onder 05-01 volgt, adviseren zowel Sodm als de Mijnraad een looptijd van meerdere jaren. Zoals eveneens onder 05-01 uiteen is gezet, zal in de komende jaren nader onderzoek plaatsvinden en zullen de ontwikkelingen in de seismiciteit nauwgezet worden gevolgd. Als deze gegevens, tegen de achtergrond van de Mijnbouwwet, daartoe aanleiding geven, kan het instemmingsbesluit worden aangepast.
32, 35, 44, 45 82, 84, 87	05-03 Samenvatting zienswijzen	Indieners stellen dat er niet gekozen moet worden voor het vastleggen van het winningsniveau voor vijf jaar. Door de winning voor vijf jaar vast te zetten, zien zij niet de toegezegde lijn van een dalend perspectief.
	05-03 Antwoord	Het productieniveau is vastgesteld op 24 miljard m ³ per jaar. Op grond van de door de Raad van State in de uitspraak van 18 november 2015 getroffen voorlopige voorziening was de totale gasproductie tot nu toe gemaximeerd op 27 miljard m ³ per jaar. In de daarvoor geldende instemmingsbesluiten was een gasproductie van 42,4 miljard m ³ per jaar (2014) en 54 miljard m ³ per jaar (2013) toegelaten. In zoverre is dan ook sprake van een dalende lijn. Door te kiezen voor een looptijd van vijf jaar blijft het productieniveau de komende jaren stabiel, hetgeen in lijn is met de adviezen van Sodm en de Mijnraad.
59	05-04 Samenvatting zienswijzen	Indiener stelt vragen bij de gekozen methodiek, waarbij geen einddatum voor het winningsplafond is opgenomen in het instemmingsbesluit. Volgens hem maakt dit mogelijk ook na 2021 het huidige toegestane winningsniveau te blijven produceren. NAM krijgt zodoende als het ware carte blanche (tot 31,5 miljard Nm3

Registratienr. zienswijze	5	Tekst
		per gasjaar) om door te winnen, hetgeen in strijd is met uw eigen uitgangspunt dat instemming voor niet meer dan 5 jaren wordt gegeven.
	05-04 Antwoord	Er is voor gekozen geen einddatum in het besluit op te nemen om te voorkomen dat er bij eventuele vertragingen in de procedure over het winningsplan een situatie ontstaat waarbij er geen winningsplafond geldt of waarbij er in het geheel geen instemming geldt. Deze keuze is mede ingegeven door de uitspraak van de Raad van State waarin is geoordeeld dat moet worden voorkomen dat er een situatie ontstaat waarin geen winningsbeperkingen gelden. Daarnaast is het mede gelet op het belang van de leveringszekerheid zeer onwenselijk dat er een situatie zou ontstaan waarin in het geheel geen instemming geldt. Nu de periode van één jaar in principe voldoende is om tot een besluit te komen over het dan voorliggende winningsplan, zal het productieplafond in het geval van eventuele onvoorziene vertraging in de procedure naar verwachting hoogstens enkele maanden langer blijven gelden. Van een carte blanche tot een productie van 31,5 miljard Nm ³ is sowieso geen sprake, een productieverhoging boven 24 miljard is door de voorschriften aan de instemming aan strenge criteria gebonden.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	05-05 Zienswijze	De wettelijke termijn voor inwerkingtreding van het ontwerpbesluit moet worden toegepast.
	05-05 Antwoord	In het ontwerpbesluit was in voorschrift 10 opgenomen dat het instemmingsbesluit op 1 oktober 2016 in werking treedt. Op grond van artikel 20.3 van de Wm treedt een instemmingsbesluit in werking treedt zes weken na bekendmaking van het besluit of nadat is beslist op een verzoek om voorlopige voorziening dat binnen deze termijn is ingediend. In de uitspraak van 18 november 2015 heeft de Raad van State bepaald dat de in die uitspraak getroffen voorlopige voorziening op grond waarvan het vorige instemmingsbesluit blijft gelden, vervalt zes weken nadat een nieuw besluit over de instemming met een winningsplan voor het Groningenveld is bekend gemaakt, dan wel nadat op een verzoek om voorlopige voorziening is beslist. De Raad van State heeft hiermee in de uitspraak een voorziening getroffen voor de periode van de bekendmaking van het instemmingsbesluit tot aan de inwerkingtreding daarvan. Het voorschrift over de inwerkingtreding van het besluit komt in het definitieve besluit dan ook te vervallen. ¹ De wettelijke termijn voor inwerkingtreding van het besluit wordt in acht genomen.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	05-06 Zienswijze	Indiener verzoekt om een nieuwe adviesronde na de validatiedatum van 1 mei 2018, waarbij alle adviseurs uitgenodigd worden om advies uit te brengen of de nieuw verworven kennis reden is voor een nieuw instemmingsbesluit of het indienen van een nieuw winningsplan.
	05-06 Antwoord	Er zal jaarlijks een ijkmoment plaatsvinden, waarbij de vraag zal worden beantwoord of nieuw verworven kennis of verandering van feiten en omstandigheden aanleiding geven om opnieuw te kijken naar het instemmingsbesluit. Aan het besluit is voorts het voorschrift verbonden dat totdat het nieuwe Meet- en regelprotocol van kracht is, de NAM naast een halfjaarlijkse analyse van de seismiciteit, dient aan te geven welke beheersmaatregel worden genomen om het seismisch risico verder te beperken, uiterlijk twee weken nadat een aardbevingsdichtheid is vastgesteld gelijk of hoger dan 0,25 bevingen /km ² /jaar of er door één of meer aardbevingen een grondversnelling is opgetreden van 0,05 g of hoger. Daarna zal dit alarmeringssysteem in het Meet- en regelprotocol worden opgenomen. Op deze manier wordt de ontwikkeling van de seismiciteit nauwgezet gevolgd. Indien de gegevens hiertoe aanleiding geven kan te allen tijde tot besluitvorming worden overgegaan. Mocht het op enig moment nodig zijn dan zullen de adviseurs worden gevraagd om input.

¹ Voorschrift 10 komt te vervallen.

6. Inspectie- en versterkingsprogramma

Registratienr. zienswijze	6	Tekst
10, 28, 234	06-01 Samenvatting zienswijzen	Indieneren staan niet achter de doelstelling van het verstevigingsprogramma. Dit is beperkt tot het voorkomen van fatale ongevallen en niet op het voorkomen van schade in het algemeen. Het begrip 'veiligheid' lijkt hiermee gereduceerd tot 'levend je huis uit komen'. Dit geeft volgens indieners geen invulling aan het voorzorgbeginsel.
	06-01 Antwoord	Uitgangspunt van de bouwregelgeving is het zoveel mogelijk voorkomen van slachtoffers. Het voorkomen van schade is geen uitgangspunt. Sodm, de Mijnraad en de Tcbb wijzen er echter in hun adviezen op het Winningsplan op dat ook het voorkomen van schade een uitgangspunt zou moeten zijn. Om die reden heb ik het voornemen om in de 'voorschriften en beperkingen' in het instemmingsbesluit op te nemen dat NAM een rapport moet maken waarin een berekening is opgenomen van de mate van schade voor de schadegrenstoestanden DS1, DS2 en DS3. Tevens zullen deze de berekeningen worden gedaan door het onafhankelijke kennisprogramma effecten mijnbouw dat zal worden ingericht. Ik zal naar aanleiding van de uitkomsten van deze berekeningen bezien welke consequenties hieraan verbonden moeten worden en welke maatregelen passend zijn.
38	06-02 Zienswijze	Indiener geeft aan dat op een medewerker van SodM op de informatieavond op de vraag of de veiligheid van inwoners wel is gewaarborgd met dit winningsplan, antwoordde dat ze eigenlijk niet weten of deze verlaging voldoende is om veilig te wonen en schades zo te beperken dat het leefbaar is. De lichtere bevingen hebben we in ons gebied gevoeld en dit versterkt niet het veiligheidsgevoel. Volgens de medewerker van SodM wordt door vlakke gaswinning de productie minimaal verlaagd om zo te kunnen bezien of de bevingen in hevigheid afnemen. Mocht het niet zo zijn dan wordt alsnog verder acties ondernomen. Op deze wijze wordt wederom gegokt met de veiligheid van de inwoners. In de winningsplan is bij risicoberekeningen veiligheid plots gereduceerd tot levend je huis uit kunnen komen. Volgens wetenschappelijk onderzoek voelen meer dan tienduizend mensen zich onveilig in het aardbevingsgebied en hebben last van psychische klachten.
	06-02 Antwoord	Sodm heeft geconcludeerd dat op basis van de modellen van NAM op dit moment niet eenduidig vast te stellen is of aan de veiligheidsnorm wordt voldaan. Er is ook geen enkel ander instituut of onderzoeksinstelling die dit op dit moment wel kan. Hierdoor kan ook niet geconcludeerd worden of bij het geadviseerde winningsniveau aan de veiligheidsnorm wordt voldaan. Wel staat vast dat het aantal bevingen (de aardbevingsdichtheid) ten gevolge van de ingrepen in heel Groningen afneemt. Bij het geadviseerde niveau heeft Sodm beoogd om de positieve effecten van de ingrepen die de afgelopen jaren zijn gerealiseerd te consolideren. Daarbij heeft voortschrijdend inzicht geleerd dat niet alleen de jaarproductie leidend is voor de bevingen maar ook de fluctuaties in de gaswinning gedurende het jaar. Hierom acht Sodm op dit moment 24 miljard Nm ³ per gasjaar het niveau waarop zo laag, maar ook zo vlak mogelijk geproduceerd kan worden.
23, 28, 32, 35, 44, 82, 84, 87, 234	06-03 Samenvatting zienswijzen	Indieneren geven aan dat de huidige versterkingsopgave achterloopt wat betreft inspectie en realisatie. Het is een ellenlang uitzichtloos traject. Dit roept vragen op over de haalbaarheid van de versterkingsopgave van het voorgenomen gasbesluit. Het advies is om de onderbouwing van de haalbaarheid van de versterkingsopgave te laten toetsen en onderbouwen en de uitloop van het versterkingsprogramma expliciet en transparant mee te laten wegen in het besluit. Zolang er niet op grote schaal versterkt is, moet een veilige gaswinning gewaarborgd zijn. De termijn van vijf jaar waarbinnen het versterkingsprogramma moet zijn afgerond, mag volgens indieners niet ter discussie worden gesteld.
		De termijn van vijf jaar waarbinnen het versterkingsprogramma moet zijn afgerond zou een voorwaarde moeten zijn aan de instemming met het winningsplan, waarmee u NAM dwingt tot medewerking aan een taakstellend en ambitieus programma.
	32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	
32, 35, 44, 82, 84, 87	06-03 Antwoord	De versterkingsopgave wordt bepaald door huizen te inspecteren en op basis van de inspectie te bepalen of versterking noodzakelijk is. Na afronding van de eerste inspecties en berekeningen eind 2015 kan meer inzicht worden gegeven in de daadwerkelijke omvang van de versterking en datgene wat nodig is om deze tijdig te realiseren. Dit is meegewogen in het instemmingsbesluit en is mede aanleiding geweest om het productieplafond lager vast te stellen dan NAM heeft aangevraagd.

Registratienr. zienswijze	6	Tekst
36	06-04 Zienswijze	NAM heeft een statische model ontwikkeld waaruit blijkt dat maar 100 huizen hoeven te worden versterkt. Deze huizen zijn nog niet opgespoord. Er zijn 60 gebouw typen gespecificeerd, het lijkt me zinnig dat daar eens een publicatie over komt welke type dat zijn, hoe men deze precies wil versterken en wat de impact is op de bewoners.
	06-04 Antwoord	De door de NAM genoemde aantallen zijn gebaseerd op een statistische risicoanalyse. Hiervoor wordt een indeling van gebouwen in gebouwtypen gebruikt. Om te bepalen of een woning daadwerkelijk aardbevingsbestendig is dient het afzonderlijk geïnspecteerd en doorgerekend te worden. Op basis van alleen een gebouwtipe kan hierover geen uitspraak worden gedaan.
10, 32, 35, 44, 82, 84, 87 45, 237 32, 35, 44, 82, 84, 87 78	06-05 Samenvatting zienswijzen	De omvang van het te versterken aantal huizen staat bij NAM ter discussie. Een verstevigingsopgave zoals nu genoemd van enkele honderden gebouwen is volgens indieners te beperkt. NAM gaat hiermee de discussie aan over de omvang van het versterkingsprogramma. Indieners staan niet achter de gekozen contourlijn, die niet zou stroken met de werkelijke situatie. Het versterkingsprogramma zou gebaseerd moeten worden op daadwerkelijk opgetreden risico's. Indieners adviseren dat alle gebouwen met een risico 10^{-5} in 2021 versterkt zouden moeten zijn en niet zoals NAM voorstelt op basis van toenemende seismiciteit. Indiener doet het verzoek om op korte termijn onderzoek/inventarisatie te doen naar het woongedeelte van boerderijen en het bedrijfspand van boerderijen hetzelfde prioriteitsniveau te geven als het woongedeelte, gezien de vrijwel gelijke verblijftijd van gebruikers.
	06-05 Antwoord	NAM baseert zich op een statistische risicoanalyse. De NCG bepaalt de daadwerkelijke versterkingsopgave door huizen te inspecteren en op basis van de inspectie te bepalen of versterking noodzakelijk is. Na afronding van de eerste inspecties en berekeningen eind 2016 kan meer inzicht worden verkregen in de daadwerkelijke omvang van de versterking en datgene wat nodig is om deze tijdig te realiseren. Daarbij wordt gestart daar waar het risico het grootst is, via 4 beleidslijnen; van binnen naar buiten, te starten bij kwetsbare gebouwen/gebouwonderdelen, gebouwen waar veel mensen bijeenkomen en continuïteit. In maart 2016 is gestart met de inspectie en engineering van 1.500 woningen. In het najaar worden de eerste engineeringresultaten verwacht. Dan kan een beter beeld geschetst worden of en in hoeverre de statische meest kwetsbare (grondgebonden) woningen versterkt moeten worden. Engineeringresultaten van andere typologieën worden in de maanden daarop volgend verwacht. Ook wordt gestart met een volgend inspectie- en engineeringprogramma. Door het verzamelen van alle engineeringresultaten ontstaat een betrouwbaarder beeld hoe groot de versterkingsopgave daadwerkelijk is. Voor versterken geldt geen contourlijn. Hoe groot het risico werkelijk is, is namelijk afhankelijk van onder andere sterkte van een bouwwerk, grondopbouw en seismische dreiging. De prioritering langs de 4 beleidslijnen is een no regret aanpak omdat er niet meer feitelijke gegevens beschikbaar zijn.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	06-06 Samenvatting zienswijzen	Indieners willen dat de onafhankelijkheid van het inspectie- en versterkingsprogramma geborgd wordt. Zij stellen voor om de NCG als opdrachtgever van het inspectie- en versterkingsprogramma aan te stellen zodat de door het kabinet vastgestelde termijn van vijf jaar wordt gehaald, zodat zo spoedig mogelijk binnen die termijn een volledig beeld gegeven kan worden van de veiligheid van de inwoners, dan wel dat er voorwaarden worden afgesproken waardoor de regie van de NCG op de verstevigingsopgave steviger wordt.
	06-06 Antwoord	De prioritering van de inspectie en engineeringprogramma's worden onder regie van de NCG vastgesteld. Op basis van de samenwerkingsafspraken worden de inspecties en berekeningen uitgevoerd door het CVW. De NCG valideert echter het proces van het tot stand komen van deze rapporten en zal een inhoudelijke toets verzorgen op het resultaat.
237	06-07 Samenvatting zienswijzen	Volgens indiener blijft NAM in gebreke wat betreft financiële bijdrage, waardoor Groningers grotendeels zelf de financiële consequenties van de versterkingsopgave moeten dragen. Indiener voelt zich als Groninger een tweederangs burger. Iedereen de lusten, de Groningers de lasten.
	06-07 Antwoord	De NCG stelt de daadwerkelijke versterkingsopgave door huizen te inspecteren en op basis van de inspectie te bepalen of versterking noodzakelijk is. Na afronding van de eerste inspecties en berekeningen eind 2016 kan meer inzicht worden gegeven in de daadwerkelijke omvang van de versterking en datgene wat nodig is om deze tijdig te realiseren. NAM is en blijft verantwoordelijk voor het vergoeden van de versterkingsmaatregelen.
45	06-08 Zienswijze	Een indiener verzoekt of bewoners zelf hun aannemer kunnen kiezen, zoals NAM eerder zou hebben toegezegd. Op deze manier kan meer werk door lokale

Registratienr. zienswijze	6	Tekst
		ondernemers uitgevoerd worden.
	06-08 Antwoord	<ul style="list-style-type: none"> - Voor kleinere opdrachten put CVW uit haar register van werknemers/aannemers die aan de erkenningsregeling. In dat register is 75% van de werknemers (en 90% van de bedrijven) gevestigd in de provincie Groningen. CVW probeert bij die kleinere opdrachten (die enkelvoudig worden aanbesteed) zoveel mogelijk rekening met postcodegebieden te houden (dus: opdrachten in Uithuizen ook door een aannemer in Uithuizen) - bij grotere opdrachten werkt CVW aan een zgn Waardewegingsmodel (scoresysteem voor meervoudige aanbestedingen). Daarin is afstand van vestigingslocatie van het aannemersbedrijf tot aan de uit te voeren opdracht een onderdeel waarop een bedrijf punten kan scoren. Dit bevordert lokaal opdrachtnemerschap
76	06-09 Zienswijze	In het winningsplan wordt aangegeven dat informatie ten aanzien van verweking onderdeel is van het Studieprogramma is. Dit is voor gedupeerden als mosterd na de maaltijd. Het zou beter zijn om onderzoek naar dergelijk mogelijkheden mee te nemen bij de taxaties en ter plekke - standaard -grondonderzoek te verrichten.
	06-09 Antwoord	Tot op heden is er in Groningen nog geen situatie bekend waar verweking daadwerkelijk is opgetreden. Op dit moment wordt onderzocht of het risico op verweking bij een maatgevende aardbeving aan de orde is. Momenteel kan het risico op verweking met standaard grondonderzoek niet voldoende specifiek worden geïdentificeerd.
45	06-10 Zienswijze	Een indiener stelt dat in het versterkingsprogramma aandacht ontbreekt voor verduurzaming bij de versterking van particuliere woningen.
	06-10 Antwoord	In lijn met de motie Bosman (33 529, nr. 242) heeft het kabinet in de Voorjaarsnota middelen beschikbaar gesteld voor verduurzaming, gekoppeld aan schade en versterking. De NCG is gevraagd om in samenspraak met de bestuurlijke en maatschappelijke stuurgroep tot een voorstel voor invulling te komen.
32, 35, 44, 82, 84, 87	06-11 Zienswijze	Indieners verzoeken om bevestiging dat versterking geen mandaat is voor verhoging van de gaswinning.
	06-11 Antwoord	De veiligheid wordt geborgd door een combinatie van maatregelen, zowel in de sfeer van productie als in de sfeer van versterking.

7. Meet- en regelprotocol

Registratienr. zienswijze	7	Tekst
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	07-01 Zienswijze	Indieners vinden dat het Meet- en Regelprotocol onafhankelijk van NAM door een onafhankelijke partij moet worden ontwikkeld.
	07-01 Antwoord	Het Meet- en regelprotocol is een document dat deel uitmaakt van de bedrijfsvoering en de interne aansturing van de onderneming, in dit geval NAM. Het protocol gaat onder meer over de manier waar de productie over het gasveld wordt verdeeld. Dat is een dermate complex proces, dat dit niet buiten de onderneming ontwikkeld kan worden. Het is wel van belang dat de overheid de kaders voor het protocol aangeeft, zoals EZ dat begin 2016 heeft gedaan. Het gaat dan om de signaleringsparameters en de grenswaarden daarvan.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	07-02 Zienswijze	Indieners vinden dat het handelingsperspectief moet worden aangeven bij overschrijding van de alarmeringswaarden en daarbij moet worden aangeven hoe de decentrale overheden worden betrokken.
	07-02 Antwoord	Bij overschrijding van de alarmeringswaarden dient NAM binnen 2 weken een rapportage met analyses en voorgestelde beheersmaatregelen bij Sodm in te dienen. Sodm zal op basis van dit rapport op kortst mogelijke termijn de minister van nieuw advies voorzien. Hoe er vervolgens wordt gehandeld, is een zaak van de overheid, niet van NAM. Dit onderdeel van de zienswijze valt buiten de reikwijdte van dit Besluit.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	07-03 Zienswijze	Indieners vinden dat na het gereed komen van het Hazard en Risk Assessment en het Meet- en Regelprotocol op 1 november 2017 een validatie moet worden uitgevoerd voor 1 mei 2018.
	07-03 Antwoord	De wijze van validatie van de documenten die de indieners noemen is een zaak van de vergunningverlener (EZ), niet van NAM. De validatie zal plaatsvinden in het kader van het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw, dat eind 2016 van start zal gaan. Dit deel van de zienswijze valt buiten de reikwijdte van dit Besluit.
53	07-04 Zienswijze	De onderzoeken die gedaan moeten worden zullen een fragmentarisch beeld opleveren. Van belang is dat NAM voor de winning van 24 miljard kuub (of het niveau waartoe bij het definitieve besluit wordt besloten) een nieuwe Hazard and Risk Assessment maakt zodat we weer over een totaalbeeld beschikken.
	07-04 Antwoord	Dit zal onderdeel zijn van het onderzoek naar een alternatieve verdeling van de productie over regio's dat op 1 november 2017 moet worden ingediend.
32, 35, 44, 82, 84, 87	07-05 Zienswijze	Indieners vinden dat het Meet- en Regelprotocol onafhankelijk moet worden gemonitord.
	07-05 Antwoord	Sodm is verantwoordelijke voor het toezicht op de gaswinning. Het monitoren en controleren van het meet- en regelprotocol is onderdeel van de taak van Sodm. Deze onafhankelijke monitoring is daarmee geborgd.
32, 35, 44, 82, 84, 87	07-06 Zienswijze	Indieners vinden dat het Meet- en Regelprotocol op termijn moet worden geëvalueerd en wellicht aangepast.
	07-06 Antwoord	Het meet- en regelprotocol zal niet in beton gebeiteld zijn. Voortschrijdend inzicht zal kunnen leiden tot evaluatie en aanpassingen van het protocol zodat het optimaal kan functioneren.
91	07-08 Zienswijze	Indiener geeft aan dat alvorens goedkeuring kan worden gegeven aan het winningsplan, een volledig herzien risicobeheerssysteem door NAM gemaakt dient te worden op basis van juiste en andere signaalparameters, dat niet indruist tegen de aanbevelingen van de OVV, zoals dit Meet- en Regelprotocol wel doet.
	07-08 Antwoord	Herziening van het risicobeheerssysteem is voorzien in artikel 5 van het besluit. In de tussentijd heeft het Sodm een tijdelijk alarmsysteem geadviseerd waarmee de risico's worden beheerst. Dit advies is door mij overgenomen waarmee er functioneel risicobeheerssysteem is opgelegd. Dit vormt op dit moment geen reden om instemming aan het winningsplan te onthouden.
32, 35, 44, 82, 84, 87, 98	07-09 Zienswijze	De voorstellen inzake de zogenaamde meet- en regelprotocollen lijken niet adequaat om belangrijke beslissingen inzake de winning te leveren, ze scheppen een vrijgeleide tot tussentijdse productieverhoging. Indieners adviseren om te besluiten dat het Meet- en Regelprotocol niet gebruikt mag worden om de productie te verhogen.

Registratienr. zienswijze	7	Tekst
	07-09 Antwoord	In artikel 2 is het jaarlijkse productieniveau vastgelegd. Dit kan uitsluitend verhoogd worden bij meer dan een gemiddeld aantal graaddagen en als verhoging vanuit leveringszekerheidsoogpunt nodig is door uitval van technische middelen. Het aldus bepaalde productieniveau is een randvoorwaarde voor het Meet- en regelprotocol.
32, 35, 44, 82, 84, 87	07-10 Zienswijze	Indieners adviseren om de website met het dashboard door een onafhankelijke partij te laten beheren.
	07-10 Antwoord	Vanuit haar toezichtsrol is Sodm verantwoordelijk voor het monitoren en controleren van de alarmparameters. Op dit moment wordt bezien of het dashboard op de website van Sodm ondergebracht kan worden. Hiermee wordt aan dit verzoek tegemoet gekomen.
32, 35, 44, 82, 84, 87	07-11 Zienswijze	Indieners adviseren om een onafhankelijke partij de taak te geven te reageren indien het aardbevingsrisico de kaders overschrijdt.
	07-11 Antwoord	Sodm is verantwoordelijke voor het toezicht op de gaswinning. Het monitoren en controleren van de kaders is onderdeel van de taak van Sodm.
32, 35, 44, 82, 84, 87	07-12 Zienswijze	Indieners adviseren om in het besluit lagere signaalparameters vast te stellen die recht doen aan het beheersen van het aardbevingsrisico en dichter bij de beleving van de inwoners komen. Het advies om een signaalparameter op te nemen waarin de brede scope van het totale individuele risico wordt meegenomen.
	07-12 Antwoord	De signaalparameters zijn reeds conservatief gekozen. De alarmwaarde voor aardbevingsdichtheid is net boven de waargenomen aardbevingsdichtheid van maart 2015 tot maart 2016. Dit is in lijn met de verwachting van Sodm dat de seismische activiteit de komende 5 jaar het niveau van 2015 niet zal overschrijden. De alarmwaarde voor de grondversnelling is afgeleid van de SBR-richtlijn A van 1-10% kans op het initiëren van scheuren (DS1 schade). Deze parameters zien direct op meetbare grootheden waarmee de dreiging kan worden gemonitord. Overschrijding van deze parameters zijn eenvoudig en eenduidig vast te stellen. Er zijn geen signaalparameters voor het totale individuele risico. Het risico is het uitkomst van een berekening en geen meetbare grootheid. Alleen de kwetsbaarheid van gebouwen (in de vorm van de voortgang van het versterkingsprogramma) zou nog een signaalparameter voor het risico kunnen zijn. Deze parameter vormt ook onderdeel van de kaders voor het meet- en regelprotocol. Voor het tijdelijke alarmeringssysteem is niet gekozen voor deze parameter om het programma tijd te geven om tot daadwerkelijke verbetering van de kwetsbaarheid van de woningen te komen.
50, 59	07-13 Samenvatting zienswijzen	Ten aanzien van het voorgestelde meet- en regelprotocol merkt het SodM op dat NAM niet in staat is gebleken een systeemoptimalisatie te ontwikkelen en onvoldoende in staat is te bepalen hoe metingen en monitoring van ontwikkelingen in de seismiciteit kunnen worden vertaald in het regelen van de productieverdeling over het gasveld.
	07-13 Antwoord	Het klopt dat Sodm tot deze conclusie is gekomen. Ik heb NAM tot 1 juni 2017 de tijd gegeven om een adequaat meet- en regelprotocol te ontwikkelen, waarin een risicobeheerssysteem is verwerkt.
59	07-14 Zienswijze	SodM acht het huidige winningsplan niet in lijn met de principe van planmatig beheer. Daarbij is het SodM van oordeel dat het doel en de randvoorwaarden en signaalparameters zoals die door NAM worden benoemd niet overeenkomen met de kaders die door het Ministerie van Economische Zaken zijn aangereikt. Het SodM concludeert dat het meet- en regelprotocol niet tot genoegen van de inspecteur-generaal der mijnen is. Het is juist dat het meet- en regelprotocol wordt afgewezen, maar daarmee duurt de situatie van onzekerheid over effecten van gaswinning voort. De relatie tussen winningsniveau en bevingen kan niet goed worden geanalyseerd maar niettemin is het ontwerp-instemmingsbesluit gebaseerd op een veronderstelde relatie tussen winningsniveau en het aantal en de ernst van bevingen. Het maakt dat het ontwerp-instemmingsbesluit opnieuw is gebaseerd op een tekort aan kennis en inzicht over effecten van gaswinning.
	07-14 Antwoord	Het feit dat er nog onzekerheden zijn, is meegewogen in het besluit. Mede daardoor is het productieplafond lager vast gesteld dan NAM voorstelde in het winningsplan. Hoewel de relatie tussen de hoogte van het winningsplafond en de seismische activiteit niet exact bepaald kan worden, komt uit de data een steeds scherper beeld naar voren. Om deze reden sluit Sodm in haar advies aan bij het niveau van seismische activiteit van 2015. Dat advies heb ik over genomen. Tevens geeft Sodm aan dat de wijze van productie invloed heeft op de seismische activiteit. Door naast een lagere productie tevens fluctuaties in productie zoveel mogelijk te vermijden, wordt verwacht dat de seismische activiteit verder zal dalen. Overigens oordeelt Sodm dat het winningsplan in lijn is met planmatige beheer van delfstoffen.

Registratienr. zienswijze	7	Tekst
59	07-15 Zienswijze	De NAM heeft o.g.v. artikel 5 een informatieplicht aan de Minister van Economische Zaken in het geval van risico's. Uiterlijk twee weken nadat de grenswaarde wordt bereikt, die bestaat wanneer er boven het Groningenveld een aardbevingsdichtheid wordt vastgesteld gelijk of hoger dan 0,25 per vierkante kilometer per jaar, uitgaande van aardbevingen met een sterkte van 1,0 of hoger of wanneer er door een of meer aardbevingen een grondversnelling is opgetreden van 0,05g of hoger. Ten onrechte wordt daarbij het hele grondoppervlak boven het Groningen gasveld beschouwd, daar waar in discussies over schade-afhandeling en preventieve versterking een beperkt begrip van het aardbevingsgebied wordt gehanteerd, onder meer gerelateerd aan de risicocontourenkaart die is ontleend aan de toepasselijke Nederlandse Praktijk Richtlijn. Indieners geven aan dat de informatieplicht van NAM aan de Minister van Economische Zaken in artikel 5 het wezenlijke probleem maskeert dat achter de genoemde situatie schuilgaat: als de aardbevingsdichtheid zoals berekend zich voordoet, kan slechts worden gerapporteerd, maar niet meer worden ingegrepen. De bevolking van het gebied zou niet aan deze risico's moeten worden blootgesteld.
	07-15 Antwoord	Het winningsplan ziet alleen op de gaswinning uit het gasveld Groningen. Dit is dan ook de reden dat ook alleen de bevingen die in het Groningen gasveld optreden in de signaalparameters worden gezien. De grens voor de aardbevingsdichtheid is zodanig gekozen dat bij een negatieve ontwikkeling (een toenemende trend in de aardbevingsdichtheid) er preventief ingegrepen kan worden waardoor de bevingsdichtheid weer kan worden beperkt.
59	07-16 Zienswijze	De grenswaarden die in het ontwerp-instemmingsbesluit worden genoemd, komen overeen met de situatie van de afgelopen jaren, die wat indieners betreft onacceptabel is. Bij een aardbevingsdichtheid in gebieden van (bijna) 0.25 bevingen/km ² en grondversnellingen van 0.05g treedt momenteel in de praktijk schade op. De grenswaarden moeten daarom initieel omlaag en over de periode van 5 jaar verder naar beneden worden afgebouwd om de impact van bodembewegingen te verminderen naar een acceptabel niveau. Dit is ook mogelijk als de aardgaswinning wordt gestabiliseerd en beperkt. In die situatie zou bovendien het voorzorgbeginsel leidend moeten zijn, en forsere reductie in de gaswinning moeten worden doorgevoerd dan u thans bereid bent te accepteren.
	07-16 Antwoord	De alarmwaarde voor aardbevingsdichtheid is net boven de waargenomen aardbevingsdichtheid van maart 2015 tot maart 2016. Dit is in lijn met de verwachting van Sodm dat de seismische activiteit de komende 5 jaar het niveau van 2015 niet zal overschrijden. De alarmwaarde voor de grondversnelling is afgeleid van de SBR-richtlijn A van 1-10% kans op het initiëren van scheuren (DS1 schade). Deze zelfde richtlijn wordt aangehouden bij andere activiteiten die trillingen veroorzaakt zoals bv. heien. Hierbij is sprake van langdurige blootstelling aan trillingen (lange duur van de trilling), terwijl bij een aardbeving sprake is van een korte duur. Internationaal onderzoek heeft echter uitgewezen dat deze grenzen ook voor aardbevingen representatief zijn voor het kunnen optreden van DS1 schade. Verdere verlaging van de gasproductie zal weer gaan leiden tot fluctuaties in de gaswinning waardoor het risico op bevingen weer toe zal nemen.
75	07-17 Zienswijze	Meet- en Regelprotocol: De Minister heeft het meet- en regelprotocol ter beoordeling aan de Inspecteur Generaal der Mijnen (IGM) voorgelegd. De IGM heeft in het advies van mei 2016 aan de Minister aangegeven dat het meet- en regelprotocol niet ten genoegen van de IGM is. NAM verzoekt het in artikel 5, eerste lid en de in artikel 3, tweede lid voorziene proces te verduidelijken met betrekking tot de overweging "tot genoegen van de inspecteur-generaal der mijnen".
	07-17 Antwoord	"ten genoegen van de IGM" betekent dat vooraf afstemming met de IGM dient plaats te vinden om te borgen dat op de genoemde datum het protocol "ten genoegen van de IGM" is. Artikel 5, 2 ^e lid, is duidelijk aangegeven wanneer er van NAM een rapportage wordt verwacht.
75	07-18 Zienswijze	Meet- en Regelprotocol: a) De overheid stelt de kaders waarbinnen geopereerd kan worden waarbij de NCG (i) regie voert over de versterkingsmaatregelen en (ii) ten aanzien van de schadeafhandeling een monitor en de en/of bemiddelende rol heeft. NAM verzoekt de Minister de rol van de overheden in het monitoren en aanpassen van mitigerende maatregelen te verduidelijken. b) NAM vraagt de aandacht voor artikel 5, derde lid, onderdeel b van het ontwerpbesluit. In dit artikel is aangegeven dat bevingen met een grondversnelling van 0,05g of hoger gerapporteerd dienen te worden. NAM verzoekt de Minister om het voorschrift van artikel 5, derde lid, onderdeel b

Registratienr. zienswijze	7	Tekst
		ontwerpbesluit toe te lichten in relatie tot het TNO rapport waar dit voorschrift op is gebaseerd.
	07-18 Antwoord	a) De zienswijze is juist; de overheid stelt de kaders, waarbij de NCG de regie voert over de versterkingsmaatregelen en een monitorende en/of bemiddelende rol bij schadeafhandeling. Sodem adviseert de minister over de beheersmaatregelen. b) Deze toelichting wordt gegeven in bijlage V van het Sodem advies.
32, 35, 44, 82, 84, 87	07-19 Zienswijze	Indieners adviseren dat u uw afweging zodanig maakt dat er geen verschuiving van de aardbevingsdichtheid op kan treden.
	07-19 Antwoord	De ruimtelijke verdeling van de gasproductie over het veld, is vastgelegd in voorschrift 3. Deze verdeling is gemaakt met het oog op vermindering van de seismische dreiging (de kans op een beving) en op vermindering van het seismisch risico (de gevolgen van een beving). NAM wordt tevens gevraagd om uiterlijk op 1 november 2017 te rapporteren of deze verdeling nog steeds de beste is om dit doel te bereiken.
76	07-20 Zienswijze	Meet- en regelprotocol 2016: In het protocol staat: " <i>Statusniveau I wordt bereikt indien de gemeten PGA > 0,08g. Dit was de hoogste waarde van de PGA bij de aardbeving bij Huizinge in 2012. De waarde is als eerste grensniveau gekozen omdat er bij deze aardbeving veel, veelal lichte schades zijn opgetreden maar geen gevaarlijke situaties zijn ontstaan.</i> " <ul style="list-style-type: none"> • Vergeten is te vermelden dat de schade door de Huizingebeving van Friesland tot Duitsland, en van de stad Groningen tot het Wad is gevoeld. • Vergeten is te vermelden dat de schade niet zoals het KNMI beweerde VI op de EMS schaal was, maar VII. Er is nu al sprake zijn van intensiteiten tussen VI en VII. Voor de Raad van State ligt de grens bij intensiteit VI op de EMS schaal. De uitspraken van de Raad van State van 2 mei 2012 worden simpelweg genegeerd.
	07-20 Antwoord	Sodem heeft in haar advies reeds afstand genomen van dit statement van NAM en aan mij geadviseerd hier niet mee in te stemmen. Dit advies heb ik overgenomen. Het KNMI is het instituut in Nederland om de bevingen te monitoren en de intensiteit van de bevingen vast te stellen. Ik heb op dit moment geen twijfel om aan de vaststelling van het KNMI ten aanzien van de intensiteit van de Huizinge beving te twijfelen. De uitspraak van de Raad van State wordt dan ook geenszins genegeerd.
76	07-21 Zienswijze	In de brief aan de Kamer d.d. 22 januari 2016 staat de volgende tabel met meetgegevens: TNO gebouwsensoren meten de beweging van gebouwen. Deze vorm van communicatie suggereert dat deze sensoren de beweging in kaart brengen, wat niet het geval is. Pas later kan aangenomen worden dat een bepaalde beving ook werkelijk schade aan een gebouw heeft veroorzaakt. Gebouwsensoren zijn trillingsmeters en bewijs achteraf functioneert niet als direct bewijs, maar als een afgeleide daarvan. Door trillingsmeters gebouwsensoren te noemen is misleidend omdat een slechts de halve waarheid wordt verteld. Dit zet mensen op het verkeerde been.
	07-21 Antwoord	Op dit moment wordt door de NCG onderzoek gedaan naar de verschillende meetinstrumenten. Doel van het onderzoek is om vast te stellen of het huidige meetnet aan de informatiebehoefte van burgers, bedrijven en overheden voldoet en hoe alle ontwikkelingen wat aardbevingen het beste in de gaten gehouden kunnen worden. De eventuele meerwaarde van tiltmeters is onderdeel van het onderzoek. In het najaar is het onderzoek gereed en zal ik daarover de Tweede Kamer informeren.
76	07-22 Zienswijze	In het Borgingsprotocol 2015 staat dat voor het meten van bodembeweging wordt verwezen naar het meet en monitoringsplan. In het meet- en regelprotocol van 2015 staat dat de NAM een statistisch onderzoek van gegevens heeft geïnitieerd met de bedoeling om trends en correlaties te bepalen. "Het gaat hier om relaties tussen productiegegevens, de bodemdaling, de seismiciteit en effecten in termen van schades. Behalve de schade(rapporten) liggen deze relaties overigens ook ten grondslag aan het genoemde Hazard and Risk model." Deze onderzoeken zijn voor wat betreft de relaties tussen seismiciteit en effecten in termen van schade zijn nooit nader onderzocht. Een grote omissie omdat bij het vaststellen van het winningsplan 2016 onderzoek naar de relatie tussen bevingen en schade een van de belangrijkste voorwaarden is voor het vaststellen van een deugdelijk winningsplan. Expliciete uitleg over het meten van relaties tussen seismiciteit en schade is in het Meet- en regelprotocol 2016 niet te vinden.
	07-22 Antwoord	In deel V van de technische addendum bij het winningsplan is ingegaan op de relatie tussen de seismiciteit en effecten in termen van schade.
76	07-23 Zienswijze	Wanneer de relatie tussen bevingen en zettingen (inclusief zogenaamde zettingschade) niet meegenomen wordt met de bevindingen van de acties, is de

Registratienr. zienswijze	7	Tekst
		lijst incompleet.
	07-23 Antwoord	Op dit moment is er nog weinig bekend over de relatie tussen bevingen en zettingen. Deze relatie zal eerst nader onderzocht moeten worden alvorens deze verder meegenomen kan worden.
76	07-24 Zienswijze	In het Technical Addendum 2016 wordt telkens gesproken van seismische dreiging/risico. Hiermee wordt bedoeld het aantal slachtoffers, niet de schade. Dit zou duidelijker moeten worden verwoord.
	07-24 Antwoord	Seismische dreiging ziet op de kans dat een bepaalde groundbeweging (grondversnelling) kan optreden. Deze grondversnellingen kunnen zowel schade als slachtoffers veroorzaken. Bij seismisch risico gaat het inderdaad over het risico op slachtoffers. Dit wordt aangegeven in de documentatie van NAM.
76	07-25 Zienswijze	NAM zegt in het Technical Addendum 2016 dat de relatie tussen de seismiciteit en schade complex blijkt. Het mag complex zijn maar dit wil niet zeggen dat deze relatie niet te meten is. De relatie tussen seismiciteit (bevingen, trillingen) en schade is wel zeker te meten. Evenals de relatie tussen seismiciteit en zettingen. NAM zet de lezer op het verkeerde been.
	07-25 Antwoord	NAM stelt ook niet dat de relatie niet te meten is. NAM stelt slechts dat de relatie gecompliceerd is en dat nader onderzoek nodig is om deze eenduidig vast te stellen.
76	07-26 Zienswijze	In de Industrie-leidraad staat dat "een veranderende snelheid van de bodembeweging kan leiden tot een aanpassing van de meetfrequentie. Indien het meetplan aanpassing behoeft, dient het meetplan in principe te voldoen aan de eisen die de industrieleidraad stelt." Deze leidraad stelt ook dat bodemtrillingen veelal door het KNMI zullen worden verzorgd. Het meetnet van het KNMI zal m.i. dan wel moeten voldoen aan de eisen die de leidraad stelt.
	07-26 Antwoord	De industrieleidraad ziet slechts op het inrichten van een meetnet voor de bodemdalingsmetingen. De leidraad biedt geen richtlijnen of eisen voor het meetnet van het KNMI.
76	07-27 Zienswijze	In de bijlage bij het winningsplan 2013 staat wat onder monitoring wordt verstaan. Aan de basis van de seismische risicoanalyse staat de relatie tussen (a) het geproduceerde gasvolume, (b) de bodemdaling, (c) het aantal, de sterkte of magnitude en de duur van bevingen, (d) de piekgrondsnelheden en de piekgrondversnellingen en (e) de effecten daarvan op gebouwen en infrastructuur. Dit is met versnellingsmeters niet mogelijk te meten, zij geven een statisch moment aan. In combinatie met tiltmeters kunnen de bevingen wel daadwerkelijk gemonitord worden.
	07-27 Antwoord	Versnellingsmeters meten de daadwerkelijke beweging van de ondergrond waarop het gebouw staat. De versnellingsmeters in de gebouwen in Groningen meten de daadwerkelijke versnelling waaraan het gebouw is blootgesteld. Dit geeft belangrijke informatie over de bevingen en het effect van de bevingen op het gebouw. Tiltmeters zouden aanvullende informatie kunnen geven over de mate waarin een gebouw na een beving een scheefstand ondervindt. Dit geeft nog niet de informatie over de daadwerkelijke schade die het gebouw door de beving heeft ondervonden.
76	07-28 Zienswijze	Arcadis Groningen-west 2015 2.2 SCHALEN - METEN VAN KRACHTEN EN INTENSITEIT Voor het meten van de kracht van aardbevingen zijn in de loop der jaren diverse schalen opgesteld, meestal vernoemd naar de bedenkers ervan. De belangrijkste tweedeling in die schalen is het verschil tussen sterkte en intensiteit. Nader uitgelegd: de kracht van een aardbeving (sterkte) en de gevolgen ervan (intensiteit). In publicaties wordt vaak aan de schaal van Mercalli gerefereerd. Deze schaal wordt gezien als een benadering om versnellingen in schade om te zetten. Hoewel er specifieke ranges van horizontale versnellingen (PGA) worden gelinkt aan schadebeelden, is het van groot belang welke kalibratie set er voor deze vertaling is gebruikt. De Mercalli schaal is afgestemd op tektonische bevingen waarvan het hypocentrum typisch op 15 kilometer diepte of meer liggen. Dit betekent dat de bewegingen aan het oppervlak niet alleen van body waves komen, maar ook van oppervlakte golven (Love en Rayleigh). Verder is de signaallengte aanzienlijk (> 1 minuut) vanwege absorptie tijdens de voortplanting naar het oppervlak. De intensiteiten (EMS/Mercalli) worden zelden genoemd, op een enkele uitzondering na (Arcadis rapport Groningen-west okt. 2015). Sinds enkele jaren wordt de PGA als substituut voor de intensiteit 'mis'bruikt. De PGA kan de intensiteit nooit vervangen. De kwantitatieve risicovermindering d.m.v. structurele versterkingsmaatregelen kan niet 1 op 1 worden gemodelleerd in termen van de intensiteit.
	07-28 Antwoord	De relatie tussen pga en intensiteit wordt internationaal gebruikt om het effect en de omvang van de schade en onrust van een beving voortijdig in te kunnen schatten. Deze relatie moet idealiter inderdaad op basis van lokale gegevens

Registratienr. zienswijze	7	Tekst
		<p>worden opgesteld.</p> <p>PGA wordt gezins gebruikt als substituut voor intensiteit, maar voor de sterkte van de beving. Het is namelijk niet de magnitude (sterkte) van de beving die bepaald in welke mate de grond beweegt, maar juist ook de diepte van de beving, de duur van de beving en de reactie (opslingering of demping) van de ondiepe ondergrond. Om een betere relatie te krijgen tussen risico, schade en de bevingen kan beter uitgegaan worden van de grondversnellingen dan de sterkte van de bevingen. De intensiteit wordt vastgesteld op basis van een enquête onder de bevolking over hoe de beving beleefd is, wat men aan soort schade heeft, etc. Dit geeft belangrijke informatie welke gebruikt kan worden voor het vaststellen van een lokale relatie tussen intensiteit en grondversnelling, maar is geen gemeten grootheid en kan derhalve niet als basis dienen voor een modellering.</p>
76	<p>07-29 Zienswijze</p>	<p>Wanneer de relatie tussen de intensiteit van de beving en de daadwerkelijke bodemversnelling onderzocht wordt, zal dit correct moeten gebeuren. Ten eerste zullen er actief enquêtes gehouden moeten worden (tegenwoordig wordt het PGA verward met de term 'intensiteit') en ten tweede zullen tilt- en/of glasvezelmeters o.i.d. ingezet moeten worden.</p> <p>Het KNMI zegt dat er regelmatige enquêtes onder de bevolking worden gehouden, maar actief wordt er niet geënquêteerd. Het is niet nodig, was het weerwoord, de mensen konden het wel invullen via de site van het KNMI. Veel bewoners zijn niet op de hoogte dat ze na een beving de online-enquête van het KNMI moeten invullen. Niemand die hen hier regelmatig op wijst, ook NAM niet in zijn vele paginagrote advertenties. RTV-Noord roept de mensen wel op het bij hen te melden i.p.v. bij het KNMI. Zij denken dan dat het wel goed komt. Vanwege de naar verhouding weinige reacties is het niet mogelijk een nauwkeurig beeld van de intensiteit te geven, waardoor de werkelijkheid geweld wordt aangedaan.</p>
	<p>07-29 Antwoord</p>	<p>Het operationeel worden van het nieuwe boorgatnetwerk in Groningen heeft tot gevolg dat "Shakemaps" kunnen worden geproduceerd, die aangeven hoe groot de bodembeweging in de regio is geweest na een aardbeving. Deze shakemaps zijn gebaseerd op metingen en komen in plaats van de intensiteit metingen in het gebied. De shakemaps worden op dit moment getest en zullen zo spoedig mogelijk publiek toegankelijk worden gemaakt. Om grondversnellingen te meten wordt er gebruik gemaakt van accelerometers die de drie componenten van de grondversnelling meten. Tiltmeters zijn hier niet voor geschikt. Tiltmeters kunnen gebruikt worden om de lange termijn effecten te meten, zoals het scheef gaan staan van muren en dijken. Glasvezelmeters zijn nog in een experimentele fase.</p>
91	<p>07-30 Zienswijze</p>	<p>In het Meet- en Regelprotocol voert NAM een risicobeheerssysteem op dat gebaseerd is op signaalparameters en waarop vervolgens o.a. ten behoeve van veiligheid geacteerd zou kunnen worden.</p> <p>Statusniveau I wordt bereikt indien de gemeten PGA > 0.08g. Dit was de hoogste waarde van de PGA bij de aardbeving bij Huizinge in 2012.</p> <p>De door het KNMI gemeten hoogste PGA is 0,0599 en dus aanzienlijk lager dan de 0,08 die NAM geeft. Rapport KNMI 2013 vermeldt dat zelfs een PGA waarde van 0.0034670351 in feite te hoog is voor niet-aardbevingsbestendige bouw.</p>
	<p>07-30 Antwoord</p>	<p>In het KNMI rapport over de Huizinge beving (2013) staan gemeten PGA waarden. De hoogste gemeten waarde is 85 cm/s² (0.083g). In hetzelfde rapport wordt een vergelijking gemaakt met een scenario voor schade als gevolg van een M 3.9 bij Bergermeer. Dit scenario wordt in PGV gegeven en niet in PGA. Bij een PGV van 3.45 cm/s geeft dit scenario een kans van 20-35% kans op het optreden van schade. Vermeld werd dat dit scenario voor Bergermeer vergeleken moet worden met de situatie in Groningen. Intussen is de kennis omtrent het optreden van schade voor Groningen sterk verbeterd (zie winningsplan 2016).</p>
76	<p>07-31 Zienswijze</p>	<p>Indiener geeft aan niet te begrijpen waarop Arup zijn risicoanalyse heeft gebaseerd. In ieder geval kan het onderzoek van het KNMI dit niet zijn. Dit onderzoek was een en al mist en ruis en niet gebaseerd op o.a. voldoende veldonderzoek en taxatierapporten. Slechts op de meetgegevens van één enkele meter in Westeremden (PGA: 0,51m/s²) heeft men de schade die past bij de Huizinge-beving beoordeeld. "Het WSErad (Westeremden) signaal is verkozen boven het M/DIrad (Middelstum) signaal omdat het WSErad signaal meerdere cycli vertoont, wat ook als een conservatieve aanpak kan worden beschouwd." Bron: KNMI Effecten geïnduceerde aardbevingen op kritische infrastructuur Groningen Quick Scan naar de sterkte van de infrastructuur 13 aug. 2013. Hier wordt de variatie in de ondiepe ondergrond bedoeld. Rapporten over een vergelijkend onderzoek tussen de specifieke ondergrond van Westeremden en Middelstum van Akkar et al zijn mij niet bekend.</p> <p>Naar aanleiding van de gegevens van het KNMI heeft Akkar et al zijn risicoberekeningen gemaakt. "De PGV en PGA behorend bij een Mw=S magnitude is met deze relatie (Akkar et al 2013) berekend. De gemiddelde</p>

Registratienr. zienswijze	7	Tekst
		waarden in het epicentrum zijn dan respectievelijk PGA = 0,23 g en PGV = 0,12 m/s."
	07-31 Antwoord	De indiener verwijst naar een rapport van het KNMI. Echter, het rapport met de aangehaalde titel is door Deltares opgesteld en niet door het KNMI. De variatie in de opbouw en eigenschappen van de ondiepe ondergrond van Groningen is in het voor het winningsplan gebruikte model gedetailleerd meegenomen
76	07-32 Zienswijze	Dat Deltares zegt dat bij een sterkere aardbeving de kans op verweking volgens de huidige inzichten sterk toeneemt, lijkt achterhaald. Ook bij lagere PGA's dan 0,1g (volgens Arcadis 0,2g) kan liquefactie optreden. Bovendien kan verweking niet van te voren ter plaatse worden gemeten. Wel de korrelgrootte en de waterhuishouding. Maar een samenspel van een trilling, de druk, water, zand en een plaatselijke situatie valt van te voren niet te berekenen. Dat met name daarom deze zaken niet ter plekke onderzocht worden wanneer een bewoner vermoedens heeft van liquefactie, is des te meer laakbaar te noemen.
	07-32 Antwoord	Tot op heden is er in Groningen nog geen situatie bekend waar verweking daadwerkelijk is opgetreden. Op dit moment wordt onderzocht of het risico op verweking bij een maatgevende aardbeving aan de orde is. Momenteel kan het risico op verweking met standaard grondonderzoek niet voldoende specifiek worden geïdentificeerd.
76	07-33 Zienswijze	Validatie van de rekenmethodiek: Verder schrijft Deltares: Het resultaat van het onderzoek is dat de weerstand van de Groningse zanden tegen verweking door geïnduceerde aardbevingen niet aantoonbaar hoger (of lager) is dan volgens de gebruikelijke en eerder gehanteerde methode. Gezien deze bevindingen wordt geconcludeerd dat de gehanteerde methode valide is voor de Groningse situatie. De methodiek zelf is uitvoeriger gerapporteerd en wordt op dit moment als state-of-the-art beschouwd. Validatie van de rekenmethodiek op een schaal groter dan laboratoriumschaal (mode/schaal of full-scale) wordt op basis hiervan geadviseerd. Validatie van de methode had voor het uitbrengen van het winningsplan moeten. Wanneer het winningsplan is vastgesteld, kan de minister terugvallen op verouderde rapporten. Opnieuw een laakbare situatie.
	07-33 Antwoord	Tot op heden is er in Groningen nog geen situatie bekend waar verweking daadwerkelijk is opgetreden. Op dit moment wordt onderzocht of het risico op verweking bij een maatgevende aardbeving aan de orde is. Momenteel kan het risico op verweking met standaard grondonderzoek niet voldoende specifiek worden geïdentificeerd.
76	07-34 Zienswijze	Relatie beving/trilling – zettingen: In het winningsplan 2016 wat een trilling voor gevolgen heeft voor het oppervlak: "De trilling plant zich voort in de aardlagen en zal aan het oppervlakte (het 'epicentrum') leiden tot een groundbeweging die als een aardbeving wordt gevoeld. Dat een beving/trilling ook zettingen kan veroorzaken, staat noch in het winningsplan 2016, noch in de daarbij behorende stukken vermeld, maar is wel aantoonbaar en bewijsbaar.
	07-34 Antwoord	Op dit moment is er nog weinig bekend over de relatie tussen bevingen en zettingen. Deze relatie zal eerst nader onderzocht moeten worden alvorens deze verder meegenomen kan worden.
76	07-35 Zienswijze	Dat NAM niet verantwoordelijk zegt te zijn voor het meten van schade - dat wil zeggen: de relatie tussen bevingen/trillingen/zettingen en schade + de relatie tussen bevingen en zettingen - is zeer nalatig en verwerpelijk. In de geest van de wet zelfs misleidend en oneerlijk (NAM woordvoerder Chiel Sijnen zei: "Waar het in het onderzoek van de NAM met name om draait, is de veiligheid. Wij willen de trillingen vastleggen, niet de verandering in de stand van de gebouwen. We gebruiken het niet om schade te identificeren." Reeds een aantal jaren kunnen deze relaties wel deugdelijk worden gemeten, maar NAM laat dit willens en 4 wetens na. We kunnen dan spreken van bewust traineren. Dit dient ook de Overheid te worden aangerekend.
	07-35 Antwoord	Aan deze zienswijze wordt reeds tegemoet gekomen in artikel 7 van dit Besluit.
78	07-36 Zienswijze	Het SodM (4.4.3.5) heeft het voorgestelde meet- en regelprotocol beoordeeld op zijn bruikbaarheid als risicobeheerssysteem. Het doel, de randvoorwaarden en de signaalparameters zoals door NAM benoemd, komen volgens SodM niet overeen met de kaders die door met Ministerie van EZ zijn aangereikt. Voorts zijn de grenswaarden voor de signaalparameters zodanig hoog gekozen dat het onwaarschijnlijk is dat deze overschreden zullen worden. Het SodM adviseert als extra waarborg een tijdelijk alarmeringssysteem te hanteren bestaande uit twee signaalparameters en elk half jaar, of zodra een van de parameters wordt overschreden een rapport in te dienen met de analyses van de ontwikkelingen van de seismiciteit van de voorgestelde beheersmaatregelen.

Registratienr. zienswijze	7	Tekst
		De voorlopige conclusie op basis van de adviezen rondom met meet-en regelprotocol (8.3) is dat de Minister alleen het advies van het SodM overneemt. Het advies van het Tcbb vindt LTO Noord niet terug in de voorlopige conclusie (8.3).
	07-36 Antwoord	Het advies van de Tcbb is wel degelijk meegenomen in artikel 5, eerste lid, onderdeel a: het risicobeheerssysteem waarmee het seismisch risico <i>en de schade</i> zo veel mogelijk wordt beperkt.
78	07-37 Zienswijze	Deze oorzaken kunnen te maken hebben met temperatuur- en/ of weersinvloeden, maar ook met zettingen, bodembewegingen en grondwaterstanden. LTO Noord heeft hiervoor met ingenieursbureau Bilfinger en Stabialert een kort plan van aanpak ten aanzien van een aanvullend monitoringsprogramma samengesteld. Het doel van het (nog te financieren) onderzoek is tweeledig: A. Onderzoeken van de effecten van bovengenoemde oorzaken op een gebouw (krachten op de muren, buig- en torsie-effecten etc.). B. Onderzoeken of gebouwen (sneller) verzakken ten gevolge van bovengenoemde oorzaken. Het plan is aanvullend (en geen concurrerend) initiatief op het bestaande meetnetwerk van het KNMI.
	07-37 Antwoord	Ik neem kennis van uw plan. NCG voert onderzoek uit naar de verschillende typen meetinstrumenten voor het meten van het effect van aardbevingen op gebouwen. In het najaar zal de Tweede Kamer over de resultaten van dit onderzoek worden geïnformeerd.
96	07-38 Zienswijze	Centraal in het door NAM ingediende winningsplan staat de door NAM vanaf 2014 ontwikkelde methodiek van een probabilistische dreigings- en risicoanalyse (PHRA). Dit is een methodiek welke niet echt transparant wordt weergegeven en in zeer hoge mate zaken negatief belastend wordt toegepast bij schade procedures door de NAM ten eigen gunste
	07-38 Antwoord	Indiener merkt terecht op dat de PHRA een ingewikkelde methodiek is. De methodiek dient om een raming te maken van de toekomstige schade. Echter, bij procedures voor de behandeling van opgetreden schade speelt de methodiek geen rol.

8. Study and Data Acquisition Plan (lopende onderzoeksprogramma NAM)

Registratienr. zienswijze	8	Tekst
32, 35, 44, 82, 84, 87	08-01 Zienswijze	Indieners adviseren om het onderzoek uit het Study and Data Acquisition Plan onafhankelijk te valideren.
	08-01 Antwoord	Eind 2016 zal het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw van start gaan. Een belangrijk onderdeel van het kennisprogramma zal zijn het realiseren van de mogelijkheid om de onderzoeken die door NAM worden uitgevoerd in het kader van gaswinning Groningen over de gehele breedte onafhankelijk te kunnen toetsen.
32, 35, 44, 82, 84, 87	08-02 Zienswijze	Indieners adviseren een onderzoek uit te laten voeren naar het effect van "schade op schade" op de constructieveiligheid.
	08-02 Antwoord	De mogelijke gevolgen van meervoudige schade op de constructieveiligheid van gebouwen zal onderdeel moeten zijn van de rapportage die NAM moet indienen op grond van artikel 7 van het instemmingsbesluit.
32, 35, 44, 82, 84, 87	08-03 Zienswijze	Indieners adviseren harde termijnen te verbinden aan de diverse deelresultaten van het onderzoeksplan.
	08-03 Antwoord	Het Study and Data Acquisition Plan (afgekort: SDAP) gaat enerzijds over het uitvoeren van metingen en het vergaren van informatie (Data Acquisition). Dat is een continue activiteit, die over lange tijd doorloopt (langer dan de huidige instemmingstermijn). Anderzijds gaat het Plan over onderzoeken die NAM uitvoert met een zichttermijn van 3 tot 5 jaar (SDAP, p.5). Dit onderzoeksprogramma is een dynamisch document dat eens per zes maanden wordt beoordeeld en zondig wordt aangepast op basis van nieuw verkregen gegevens en inzichten (zie Winningsplan paragraaf 1.3). Deze aanpassingen van het studieprogramma hebben een geheel andere dynamiek dan het winningsplan. Ik vind het van belang dat NAM een stevig studieprogramma in stand houdt. Om dit te borgen heb ik een voorschrift toegevoegd, inhoudende dat er een tijdschema aan de onderzoeken verbonden moet worden en dat actualisaties van het studieprogramma ten genoegen van de inspecteur-generaal der mijnen uitgevoerd dienen te worden.
32, 35, 44, 82, 84, 87	08-04 Zienswijze	Indieners adviseren de NCG te vragen advies uit te brengen over de onderzoeksdelen van het onderzoeksplan van de NAM die betrekking hebben op versterking.
	08-04 Antwoord	De conclusies van de NAM in het winningsplan over het aantal te versterken woningen zijn gebaseerd op een statistische risicoanalyse. De NCG bepaalt daarentegen op basis van fysieke inspectie welke woningen en gebouwen moeten worden versterkt en hanteert hierbij een no-regret aanpak. In vijf prioritaire gebieden is een inspectie- en engineeringprogramma vastgesteld voor circa 1500 woningen. De komende maanden zal duidelijk worden hoeveel van deze woningen moeten worden versterkt.
32, 35, 44, 82, 84, 87	08-05 Zienswijze	Indieners adviseren indien nodig de NCG ruimte te geven voor aanvullend onderzoek.
	08-05 Antwoord	Wanneer de NCG aanvullend onderzoek nodig acht, dan zal hij opdracht geven voor dit onderzoek.
32, 35, 44, 82, 84, 87	08-06 Zienswijze	Indieners adviseren om de uitkomsten van het onderzoek onafhankelijk te laten valideren.
	08-06 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 08-01.
32, 35, 44, 82, 84, 87	08-07 Zienswijze	Indieners adviseren om de volledige risicoanalyse te laten valideren door een onafhankelijk kennisplatform/instituut.
	08-07 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 08-01.

9. Schade

Registratienr. zienswijze	9	Tekst
50	09-01 Zienswijze	Scherp het beleid, schadeafhandeling en verstevigingprogramma aan.
	09-01 Antwoord	In de samenwerkingsafspraken tussen het ministerie van EZ, de NCG en NAM (Kamerstuk 33 529, nr.248) is onder meer de onderlinge rolverdeling ten aanzien van de schadeafhandeling en het versterkingsprogramma vastgelegd. De NCG zal bij de actualisatie van zijn meerjarenprogramma voorstellen doen om de schadeafhandeling beter, eenvoudiger en transparanter vorm te geven evenals het vervolg van het versterkingsprogramma.
32, 35, 44, 82, 84, 87	09-02 Zienswijze	Het verzoek om expliciet en transparant rekening te houden met het aantal gebouwen in stutten, aangekochte woningen en aantal schademeldingen in de afweging, dat dit leidt tot een veilig niveau van gaswinning.
	09-02 Antwoord	Bij de toetsing van het winningsplan van NAM is nadrukkelijk afgewogen op welke manier zowel het veiligheidsrisico als de kans op schade zoveel mogelijk beperkt kan worden. Dit heeft geresulteerd in het verbinden van voorschriften aan het instemmingsbesluit ten aanzien van het winningsniveau (artikelen 2, 3 en 4), monitoring (artikelen 5 en 6), voorspellen van schade (artikel 7) en maatschappelijk risico (artikel 8). De mogelijkheden tot schadepreventie zijn nog onderwerp van nader onderzoek en afweging. Bouwregelgeving gaat op dit moment uit van het voorkomen van dodelijke slachtoffers. In het kader van een update van de Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR) zal de NCG de NEN vragen om een nadere duiding te geven van de verschillende schadeniveaus die met de NPR kunnen worden berekend
2 41 76 270 128	09-03 Samenvatting zienswijzen	Erkenning: Diverse indieners vragen om erkenning en om rekening te houden met maatschappelijke belangen en normen en waarden. Het betreft: De NAM en het ministerie walsen over iedereen heen en zij gaan uiteindelijk over lijken. Over het hoofd gezien: erkenning
		Indiener geeft aan dat de samenleving een climax betreft tussen het grote geld en de gewone man waarbij de grote spelers -die geld willen verdienen- het systeem nog in stand proberen te houden. De samenleving waarin waarden spelen en die een gemeenschappelijk belang dient bestaat niet meer. Deze cultuur moet zich hervinden. Grotere en diepere menselijke waarden dienen meer naar voren te gaan komen. Kijk naar 'wat we als samenleving kunnen dragen' in het leed en de rechten van de Groningers en het leed en de rechten van de totale menselijkheid.
		In de MEMORIE VAN TOELICHTING bij het wetsontwerp d.d. 30 november 2016 (34 348 Wijziging van de Mijnbouwwet) staat dat er meer mogelijkheden worden geboden om tussentijds bij te sturen: op deze wijze kan de Minister regie voeren op de wijze van winning. Hiermee wordt recht gedaan aan het belang van veiligheid en de maatschappelijke vragen rond mijnbouwactiviteiten. Hieronder zal ook moeten vallen: a) het adequaat laten meten van een mogelijke relatie tussen bodembeweging / zettingen en schade, b) het adequaat laten meten van een mogelijke relatie tussen bodembeweging en zettingen, c) het installeren van een Onafhankelijk Kenniscentrum (d.w.z. niet aangestuurd door een aan EZ verbonden instituut als de Tcbb, Deltares en TNO), waarin Groningers een belangrijke rol spelen (niet als Klankbord, maar deel uitmakend van het Kenniscentrum zelf), d) hieruit voortvloeiend het op korte termijn verwezenlijken van een onafhankelijk meetnet (waar al een begin van is gemaakt door OSSG), e) het laten verrichten van onderzoek naar de ondiepe bodem door onafhankelijke onderzoekers.
		De aangerichte schade in Groningen is te groot gebleken naar fatsoensnormen, niet naar normen van de NAM, blijkbaar, en ook niet die van EZ. De hele Mijnbouwwet en bijv. het kleine velden beleid zijn ingericht, dat er niets tegen gedaan kan worden om het tegen te houden. Het systeem is verkeerd ingericht. De schadeveroorzaker heeft nog steeds een te dikke vinger in de pap.
		Ik wil u persoonlijk vragen om nog eens na te denken: vind u het persoonlijk echt okay dat Shell al dat gas op gaat maken en zo aardbevingen niet onwaarschijnlijk zullen zijn? en als uw antwoord ja is is dat dan omdat u geld krijgt van Shell om dat te vinden? heeft u werkelijk goed in uw hartje gekeken? Want als ik als gewone burger kan bedenken dat dat toch echt heel erg dom is, waarom kunt u dat dan zo niet zien? dollartekens in de ogen? bang voor iets? uw positie of zo? of dat je die nieuwe auto straks niet kunt betalen? wat? waarom? oftewel ministertje, denk nog eens goed na: waar gaat het eigenlijk over?
09-03 Antwoord	De toetsing van het winningsplan vindt plaats op basis van de Mijnbouwwet, niet op basis van persoonlijke overwegingen.	

Registratienr. zienswijze	9	Tekst
10, 34 3	09-04 Zienswijze	<p>Toekomstperspectief: Ten tijde van aankoop woning was geen sprake (informatie bekend over de mogelijkheid) van gaswinningschade (aardbevingen en bodemdaling). In onze (financiële) planning is met de gevolgen van de gaswinning dus geen rekening gehouden.</p> <p>Bij winning ontstaat er holle ruimte, wat verzakkingen oplevert. Hierdoor leiden duizenden mensen een uitzichtloos bestaan.</p>
	09-04 Antwoord	<p>Wanneer er schade is aan de woning door aardbevingen dan wordt deze vergoed door NAM. Verder werkt het CVW onder regie van de NCG aan de versterking van woningen in het gebied. De eerste inspecties hiervoor zijn vanaf maart dit jaar gestart in Loppersum, 't Zandt, Ten Post, Overschild en Appingedam (Opwierde Zuid). Op basis van de inspecties wordt berekend of de woningen versterkt moeten worden. Deze resultaten geven ook inzicht in het vervolg van de andere versterkingsopgaven.</p> <p>Wanneer u de woning verkoopt dan is de waardedalingregeling van kracht. Deze regeling wordt ingevuld door de NAM. Hierbij worden verkochte woningen vergeleken met andere soortgelijke woningen in de regio en in referentiegebieden om de waardedaling te bepalen.</p> <p>Daarnaast is specifiek voor moeizame verkoop het volgende in het meerjarenprogramma opgenomen. "NCG constateert dat er een groep bewoners bestaat die het door de overlast van aardbevingen in combinatie met een moeizaam functionerende woningmarkt niet lukt hun woning te verkopen. Bewoners geven aan het gevoel te hebben "gevangen te zitten in hun eigen huis" en daarin geen uitweg te zien. Bewoners blijven primair zelf verantwoordelijk voor het woningbezit en de verkoop. Door de aardbevingen kan het echter zijn dat extra ondersteuning nodig is om het verkoopproces soepeler te laten verlopen. Deels zijn daarvoor al instrumenten beschikbaar, zoals de waardedalingregeling. De NCG zal de komende periode onderzoeken welke mogelijkheden kunnen worden ontwikkeld, om deze bewoners extra ondersteuning te bieden in het verkoopproces, waarbij opkoop in het uiterste geval een alternatief kan zijn. Over deze extra ondersteuningsmogelijkheden zal de NCG in het voorjaar van 2016 de regio nader informeren."</p> <p>N.a.v. hiervan is de pilot Koopinstrument opgezet. Deze pilot heeft ten doel aanvullend op de onderzoeken van CBS en OTB inzicht te geven in de situatie op de woningmarkt, specifiek onverkoopbare woningen. De pilot Koopinstrument wordt bij afronding hiervan geëvalueerd.</p>

Registratienr. zienswijze	9	Tekst
48	09-05 Zienswijze	<p>Toekomstperspectief: Door gerelateerde bedrijven wordt EZ op de hoogte gehouden over de schade en het herstel effecten mijnbouw. De bodembewegingen triggeren ook buiten de contouren de gestapelde mijnbouwgebieden waar gas en injectievloeistoffen wordt opgeslagen en zout en gas. Uit het aardbevingsgebied of Groningerveld worden de meeste schadelijke gevolgen door gerelateerde instituten gerapporteerd aan EZ. Deze kennis over de schadelijke gevolgen van de mijnbouw is erg summier en eenzijdig en kan absoluut niet volstaan om een deskundige ontwerpbesluit te realiseren. De vele bevingen en trillingen geven binnen en buiten de contouren veel schade aan bodem, bebouwing, infrastructuur, dijken en zijn een groot gevaar voor de gasinrichtingen zelf.</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Waarom is in het hele mijnbouwgebied geen onafhankelijk real-timenetwerk met Tilt-sensoren en glasvezeldeformatie netwerk gerealiseerd? b. De vervuiling van lucht en landerijen door de vele affakkelingen, wie controleert continu en onafhankelijk de hoeveelheid en soortgevaarlijke stoffen bij uitstoot? c. De lozingen op grond- en oppervlakte water door de gas- en de zoutwinning industrie, wie controleert onafhankelijk die giftige lozingen? d. Waarom zijn alle drinkwaterputten in provincie Groningengesloten? e. De hogedrukgastransport buizen door Nederland die vaak gezamenlijk met de aardgascondensaat leidingen en ondergrondse hoogspanning in zgn. straten liggen schampen met hun trajecten steden en dorpen, wie controleert deze gevaarlijke cocktail aan buistrajecten? vooral in Groningen extra gevaarlijk waar de bodem beweegt en beeft. f. De burgers leven in woningen met sluipende scheuren op een trillende bodem die in beweging is, drinken gezuiverd water uit de Drentsche AA wat glycosaat bevat, ademen de stinkende walmen van de affakkelingen in als de wind verkeerd staat en worden dag maar vooral s'nachts ziek gemaakt door het infrason- en laagfrequent geluid met trillingen afkomstig van de gasinrichtingen. g. In het Groningerveld alleen is 15 miljard kuub gas aan energie nodig om het veld leeg te trekken. Hoeveel hoogspanning elektriciteit gebruikt het hele mijngebied in Nederland? Hoeveel aardgascondensaat aan kuub komt mee naar boven bij het gaswinnen? Wat gebeurt er met het radioactieve materiaal wat bij de boringen naar boven komt? Hoeveel kuub mag op het vaste land uit de kleine veldenbuiten het Groningerveld gewonnen worden? h. Als gedupeerde van de gestapelde mijnbouw kan ik als ervaringsdeskundige zeggen dat het kantelpunt is overschreden, wij laten een geplunderd, beschadigd en vervuild land achter voor de volgende generatie, wie is verantwoordelijk? Wie stopt deze rampzalige ontwikkeling
	09-05 Antwoord	<ol style="list-style-type: none"> a. Tiltmeters en glasvezeldeformatie netwerken zijn bij uitstek geschikt om de scheefstand van een gebouw te meten. Hiervoor dient in elk hoekpunt en op elke verdieping van een gebouw een instrument te worden geïnstalleerd. Voor het meten van bodembeweging zijn ze echter vanwege de drift in de instrumenten minder geschikt. Op grond van de Mijnbouwwet is de operator verplicht om de bodembeweging te meten en niet de schade aan huizen. Er is derhalve geen goede mijnbouwwettelijke reden om van de operator te eisen een dergelijk omvangrijk netwerk in te richten. b. Algemene emissie-eisen voor emissies vanuit locaties, waar mijnbouw plaatsvindt, staan in het Activiteitenbesluit milieubeheer. De locaties voor winning van delfstoffen beschikken ook allemaal over een omgevingsvergunning, waarin eventueel aanvullende eisen zijn gesteld aan de emissies vanuit deze locaties. De emissies dienen te worden bijgehouden in een meet- en registratiesysteem, waarover jaarlijks wordt gerapporteerd middels de milieujaarverslagen. Het toezicht op deze emissies vanuit deze locaties ligt bij het Staatstoezicht op de Mijnen. c. Voor lozingen op het oppervlaktewater is het betreffende Waterschap bevoegd gezag. Deze waterschappen hebben vergunningen in het kader van de Waterwet verleend, indien lozingen aan de orde zijn. Het waterschap houdt hier tevens toezicht op. d. Deze vraag valt buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit. e. De ligging/locatie van de leidingen worden bepaald door de vergunningverlenende instantie. Het toezicht is per component belegd. Hogedruk aardgasleidingen (16 bar) vallen onder het Besluit externe veiligheid buisleidingen, waarop de Inspectie Leefomgeving en Transport en Sodm toezicht houden. Op de mijnbouwleidingen houdt Sodm toezicht. ACM is toezichthouder op de ondergrondse hoogspanningsleidingen f. Naar aanleiding van klachten over laagfrequent geluid vanuit Groningen, zijn met name in 2010 uitgebreide metingen uitgevoerd nabij enkele

Registratienr. zienswijze	9	Tekst
		<p>gaswinnings/gasopslaglocaties. De niveaus van laagfrequent die hierbij gemeten zijn, zijn erg laag waardoor het slechts voor mensen die hiervoor erg gevoelig zijn, kan worden waargenomen. Het is niet mogelijk gebleken specifieke bronnen aan de heersende niveaus van laagfrequent geluid te koppelen. Hoewel het mij bekend is dat hierdoor door sommige personen overlast wordt ondervonden, ben ik van mening dat alles gedaan is wat mogelijk is om de oorzaak hiervoor weg te nemen. De huidige niveaus zijn dermate laag dat slechts enkele personen die hiervoor gevoelig zijn, hinder ervaren.</p> <p>g. Over de hoeveelheid elektriciteit die de mijnbouwindustrie in Nederland gebruikt zijn geen gegevens bekend. De hoeveelheden aardgascondensaat die bij de winning uit de verschillende velden in NL wordt meegewonnen worden gerapporteerd in de verschillende individuele winningsplannen van de velden. Het radioactieve materiaal dat bij het boren naar boven komt wordt afgevoerd naar gecertificeerde bedrijven die het materiaal conform wet en regelgeving verwerken. Behalve voor het Groningen gasveld gelden er geen limieten voor de productie uit de gasvelden.</p> <p>h. Dit deel van de zienswijze valt buiten de reikwijdte van het besluit.</p>
2, 20, 62, 174, 207, 249 249	09-06 Samenvatting zienswijzen	<p>Indieners geven aan dat er grote schade is aan hun woningen en bedrijfsgebouwen, dan wel dat hun eigendommen niks meer waard zijn en/of woningen onbewoonbaar zijn. Schade neemt steeds grotere vormen aan. De gebouwen zijn zwak en worden in toenemende mate zwakker. Lichtere bevingen kunnen op de zwakke gebouwen grote schade veroorzaken. Indieners geloven niet dat de schade zal afnemen als de gaswinning op een lager niveau komt. De grond blijft bewegen. Doorgaan met gas winnen betekent een grote kans op nog meer schade. Indieners geven aan in hun belang te worden geschaad.</p> <p>Indiener geeft aan dat zijn/haar leven sinds de beving van Huizinge nagenoeg stil staat. De WOZ-waarde van het huis is ongeveer 40 % gedaald, waardoor niet verder gegaan kan worden met de restauratie van het monument. Indiener houdt de NAM en het ministerie van Economische Zaken aansprakelijk voor alle schade die er aan het monument ontstaat en ontstaan is.</p>
27	09-06 Antwoord	<p>De exploitant van een mijnbouwwerk, in dit geval de NAM, is aansprakelijk voor de schade die ontstaat door bodembeweging als gevolg van gaswinning. Het Centrum voor Veilig Wonen (CVW) voert in opdracht van NAM de afhandeling uit van aardbevingsschade, conform het Protocol Schadeafhandeling. Inwoners met schade kunnen zich melden bij het CVW om in aanmerking te komen voor vergoeding of herstel van de schade.</p>
4, 52 195 10, 14, 32, 33,	09-07 Zienswijze	<p>Indiener heeft veel schade en moet continu vechten om deze vergoed te krijgen. De voorgenomen winning zal deze situatie alleen maar verslechteren. De NAM wil niet erkennen dat er naast bevingschade aanzienlijke schade aan natuur, milieu en gebouwen ontstaat door bodemdaling als gevolg van gaswinning. De NAM ontkent het bestaan hiervan, terwijl satellietbeelden voorhanden zijn die het ongelijk van de NAM aantoont. Zolang dit niet wordt erkend en versterkende maatregelen worden genomen, dient de gaswinning tot een niveau te worden teruggebracht dat niet geassocieerd is met enige vorm van bodembeweging. Indiener is van mening dat de risico-berekeningen op schade niet worden meegenomen, maar dat dit wel zou moeten.</p> <p>09-07 Antwoord</p> <p>De exploitant van een mijnbouwwerk, in dit geval de NAM, is aansprakelijk voor de schade die ontstaat door beweging van de bodem als gevolg van gaswinning. Onder beweging van de bodem wordt onder andere bodemdaling verstaan. De ontstane schade moet door NAM worden vergoed. Voor mijnbouwschade is in artikel 177 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek is een specifieke regeling voor aansprakelijkheid voor mijnbouwschade opgenomen: op de exploitant van een mijnbouwwerk rust een risicoaansprakelijkheid. Dat wil zeggen dat het voor zijn aansprakelijkheid niet relevant is of het mijnbouwwerk gebrekkig is en of er sprake is van schuld van de exploitant.</p> <p>Bouwregelgeving gaat uit van het voorkomen van dodelijke slachtoffers. Daar worden eventuele versterkingsmaatregelen op gedimensioneerd. In het kader van een update van de Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR) zal de NCG de NEN vragen om een nadere duiding te geven van de verschillende schadeniveaus die met de NPR kunnen worden berekend.</p> <p>09-08 Samenvatting zienswijzen</p> <p>Schade afhandeling: De schade afhandeling is en blijft een farce. De schadeafhandeling bij particulieren verloopt chaotisch. De NAM en de overheid krijgen het nu al niet voor elkaar om de woningen fatsoenlijk te herstellen en een schadevrijstelling voor de toekomst te bedenken voor getroffen Groningers. Men probeert enkel de Groningers zo min mogelijk uit te keren.</p> <p>Indieners stellen dat de schadevaststelling- en afhandeling te traag loopt, soms</p>

Registratienr. zienswijze	9	Tekst
35, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97		<p>volledig van de baan lijkt en dat de termijnen in het schadeprotocol worden overschreden zonder opgave van reden en dat deze wordt het schadeprotocol eveneens regelmatig aangepast. Ook de vorig jaar aangekondigde verstevigings- en versterkingsopgave wordt nog steeds niet gehaald, het proces bevindt zich eigenlijk nog in de opstartfase.</p> <p>Het verzoek is om aan CVW/NAM op te dragen om alle schademeldingen in behandeling te nemen. Verbetering van een vlotte- en adequate afhandeling van alle schademeldingen zou een voorwaarde voor het winningplan moeten zijn.</p>
11, 102, 207		Volgens indieners worden niet alle schades erkend of voldoende aangepakt door de NAM en het CVW. Bewoners moeten langdurig strijden om hun financiële en materiele schade vergoed te krijgen.
211		De afhandeling is een tijdrovende en intensieve aanslag op het gezinslevens geweest.
21		Het schadeherstel verloopt traag en het versterkingsprogramma blijft ver achter bij wat toegezegd en gewenst is. Nu lijkt het dat heel veel huizen boven het Groningenveld C-schade hebben, althans volgens de taxateurs van NAM. Verder beweert NAM dat de huizen sterken zijn dan verwacht op grond van trilplaatproeven in Italië. De huizen in Groningen staan in werkelijkheid op trilpudding.
26		De beoordeling en afhandeling duurt soms jaren, zoals een aanzienlijk aantal schademeldingen uit de gemeente Tynaarlo. Het verzoek is deze afzonderlijk te beoordelen en af te handelen, omdat dit volgens indieners niet kan op basis van een algemeen onderzoeksrapport naar schade buiten de (huidige) contoulijnen, waar de NAM naar onze indruk nu op aan lijkt te sturen. Iedere schademelding dient op individuele merites te worden beoordeeld (concrete schade, causaliteit met aardbevingen uit Groningengasveld, financiële compensatie en herstel).
14, 26		<p>Een adequate regeling voor afdoening en vergoeding van schades en compensatie van alle bijkomende negatieve effecten zou een harde voorwaarde bij het instemmingsbesluit moeten zijn.</p> <p>Indieners zijn van mening dat het niet past om daarbij onderscheid te maken tussen de omvang of de locatie waar de schade is ontstaan. Dit uitgangspunt dient ook te gelden voor schademeldingen afkomstig uit de gemeenten buiten het primaire winningsgebied (het zogenaamde buitengebied), waaronder Tynaarlo.</p>
14, 26, 45		De bewijslast moet niet worden gelegd bij degene die de schade lijdt.
12		Schade: Ernst van de ontstane schade(s)
2		Fatsoenlijke vergoeding van de afhandeling van mijnbouwschade is volgens indiener over het hoofd gezien.
65, 66, 67, 68, 69, 126		De herstelkosten van door de NAM en de Staat aangerichte schade aan huizen en andere panden dienen goed geregeld te zijn. Schades worden nauwelijks vergoed, wat een reden zou moeten zijn om onmiddellijk met winnen in Groningen te stoppen.
76		Wanneer de schade pas achteraf kan worden vastgesteld i.p.v. door real-time te meten, is het niet vreemd dat schade onvoldoende wordt gecompenseerd en de schadeafhandeling niet naar behoren verloopt.
10		Tot die tijd verlangt indiener dat alle schade zonder tegenwerpingen en discussie, volledig en snel wordt vergoed.
	09-08 Antwoord	<p>Het Centrum voor Veilig Wonen (CVW) voert in opdracht van NAM de afhandeling uit van aardbevingschade, conform het Protocol Schadeafhandeling. NAM heeft geen bemoeienis met individuele schadedossiers. Het protocol voorziet in de beoordeling van schade door een expert en een eventuele contra-expertise. Leidend principe voor CVW is dat de bewoner centraal staat bij de afhandeling van schade.</p> <p>Als na de contra-expertise onenigheid resteert kan een bewoner zijn zaak voorleggen aan de Arbiter Aardbevingschade. Een bewoner kan er overigens op ieder moment in de procedure voor kiezen om zijn zaak aan de rechter voor te leggen.</p> <p>De minister van Economische Zaken heeft bij brief van 28 juni 2016 aan de Tweede Kamer (33 529, nr. 276) bericht dat de NCG een toezichhoudende rol op het CVW zal gaan vervullen. De NCG laat momenteel een externe audit uitvoeren naar het CVW. Achtergrond zijn de terugkerende vragen of CVW voldoende onafhankelijk van NAM kan opereren en of de werkprocessen van CVW zodanig zijn ingericht dat het zijn doelstellingen waar kan maken. Met de audit wordt beoogd deze vragen herleidbaar te beantwoorden door de bedrijfsprocessen en gerapporteerde cijfers transparant en navolgbaar te maken. Mede op basis van de uitkomsten van deze audit zal nader worden bepaald hoe het toezicht op het CVW door de NCG vorm zal krijgen.</p> <p>Naast de audit laat NCG een aantal onderwerpen nader onderzoeken, waaronder achtergrond van de toename van het aantal expertise-rapporten waarin alleen niet-aardbevingsgerelateerde schade (zogenoemde 'C-schade') wordt geconstateerd en de achtergrond van de soms lange doorlooptijden van contra-expertiseprocedures. De NCG zal bij de actualisatie van zijn meerjarenprogramma voorstellen doen om de schadeafhandeling beter, eenvoudiger en transparanter vorm te geven.</p>
226, 277	09-09	Indieners stellen dat de gaswinning in Groningen onherroepelijk tot meer

Registratienr. zienswijze	9	Tekst
145 4 30	Samenvatting zienswijzen	<p>mijnbouwschade aan huizen en gebouwen leidt. Het versterken van huizen zou louter symptoombestrijding zijn als er geen verdere maatregelen genomen worden om de oorzaak van die schade aan te pakken. Er zouden meer huizen op instorten staan dan werkelijk gedacht wordt en schades die (gerepareerd / verholpen) zijn komen vaak terug.</p> <p>Indiener geeft aan dat het niet leuk is om een paar keer per jaar schade te krijgen wat al dan niet netjes gerepareerd wordt. Huizen worden aangetast, fundamenteen worden niet gerepareerd. Mocht er een zware beving komen, dan gaat de constructie van de huizen zo goed als verloren.</p> <p>Indiener geeft aan dat aan zijn/haar huis te Sappemeer voor meer dan 130.000 euro bevingsschade is geconstateerd, terwijl versterkende maatregelen nog moeten worden gecalculleerd.</p> <p>Indiener heeft aantoonbare aardbevingsschade aan de woning en het bedrijf is failliet gegaan ten gevolge van een aardbeving op 12 februari 2015 te Kropswolde. Op dit moment loopt er een schadeprocedure. Er wordt substantieel te weinig aandacht besteed aan schade ten gevolge van aardgaswinning in de uitlopers / randen van het gaswinningsgebied en de gevolgen van aardbevingen aldaar. Volgens Arcadis onderzoek kan er geen schade in de gemeente Tynaarlo zijn als gevolg van aardbevingen door gaswinning. Er worden echter wel schades in deze gemeente door NAM toegekend en uitgekeerd.</p>
	09-09 Antwoord	Uit het validatieonderzoek van de TU Delft (Kamerstuk 33 529, nr. 280) is naar voren gekomen dat de onderzoeken van Arcadis naar schade buiten contour onvoldoende basis zijn om schade aan woningen buiten de contour door beweging van de bodem als gevolg van gaswinning uit te sluiten. De eigenaren die schade hebben gemeld bij CVW en NAM die het betreft worden daarom benaderd voor het maken van een afspraak met een schade-expert van het CVW.
	09-10 Zienswijze	Volgens indiener gaan de overheid en NAM bij het afwikkeling van schades zo schandalig met de eigenaren van beschadigde huizen om, dat zij hun rechten op hun eigen beslissingsbevoegdheid verloren hebben. Dit probleem kan alleen opgelost worden door toekomstige aardbevingen te voorkomen door de gaswinning zo snel mogelijk te stoppen.
	09-10 Antwoord	De exploitant van een mijnbouwwerk, in dit geval de NAM, is aansprakelijk voor de schade die ontstaat door bodembeweging als gevolg van gaswinning. Deze schade moet door NAM worden vergoed. Voor mijnbouwschade is in artikel 177 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: artikel 6:177 BW) is een specifieke regeling voor aansprakelijkheid voor mijnbouwschade opgenomen: op de exploitant van een mijnbouwwerk rust een risicoaansprakelijkheid. Dat wil zeggen dat het voor zijn aansprakelijkheid niet relevant is of het mijnbouwwerk gebrekkig is en of er sprake is van schuld van de exploitant. In beginsel is schadevergoeding dus een kwestie tussen NAM en degene die schade lijdt.
75 32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	09-11 Zienswijze	<p>Maatregelen om schade te voorkomen: In het ontwerpbesluit wordt ten onrechte niets gezegd over de preventieve en mitigerende maatregelen in verband met schade en blijft een oordeel over proportionaliteit achterwege, zodat voor NAM onduidelijk is welke elementen in de uiteindelijke afweging een rol hebben gespeeld en welk (relatief) belang daaraan is toegekend. Dit is ook mede van belang in het kader van de uitvoering van de diverse onderzoeksplichten die NAM opgelegd heeft gekregen in het ontwerpbesluit. Overigens zijn NAM ook geen aanvullende preventieve maatregelen bekend die zouden kunnen worden meegenomen anders dan de maatregelen zoals deze zijn opgenomen in het Winningsplan. De Minister stelt ook geen andere preventieve maatregelen voor.</p> <p>NAM verzoekt de Minister de gemaakte belangenafweging explicieter te maken, met inachtneming van de door NAM voorgestelde maatregelen tot voorkoming en beperking van schade en hinder en daarbij nadere aandacht te besteden aan de proportionaliteit.</p> <p>Indieners missen voorwaarden in het besluit om schade te voorkomen dan wel zo veel mogelijk te beperken en vragen u aan te geven welke maatregelen u laat treffen ter vermindering en beperking van het optreden van schade.</p>
	09-11 Antwoord	<p>Bij de toetsing van het winningsplan van NAM is nadrukkelijk afgewogen op welke manier zowel het veiligheidsrisico als de kans op schade zoveel mogelijk beperkt kan worden. Dit heeft geresulteerd in het verbinden van voorschriften aan het instemmingsbesluit ten aanzien van het winningsniveau (artikelen 2, 3 en 4), monitoring (artikelen 5 en 6), voorspellen van schade (artikel 7) en maatschappelijk risico (artikel 8).</p> <p>De mogelijkheden tot schadepreventie zijn nog onderwerp van nader onderzoek en afweging. Bouwregelgeving gaat op dit moment uit van het voorkomen van dodelijke slachtoffers. In het kader van een update van de Nederlandse Praktijk</p>

Registratienr. zienswijze	9	Tekst
		Richtlijn (NPR) zal de NCG de NEN vragen om een nadere duiding te geven van de verschillende schadeniveaus die met de NPR kunnen worden berekend.
76	09-12 Zienswijze	Nergens staat te lezen op welke basis en op welke manier de schade beoordeeld gaat worden.
	09-12 Antwoord	Het Centrum voor Veilig Wonen (CVW) voert in opdracht van NAM de afhandeling uit van aardbevingschade, conform het Protocol Schadeafhandeling. Het protocol voorziet in de beoordeling van schade door een expert en een eventuele contra-expertise. Een bewoner kan er overigens op ieder moment in de procedure voor kiezen om zijn zaak aan de rechter voor te leggen.
45, 55	09-13 Samenvatting zienswijzen	Indieners zijn van mening dat alle mijnbouwschade vergoed moet worden. De contourenkaart mag hierbij niet leidend zijn.
9		De contourenkaart op basis waarvan naar inziens van indiener zeer onterecht besluiten worden betrokken, is vorig jaar behoorlijk gewijzigd. Beter zou bijvoorbeeld zijn een contourenkaart te combineren met de schadehistorie.
24		Een indiener geeft aan reeds mijnbouwschade aan zijn/haar huis te hebben die niet wordt behandeld aangezien Veendam buiten de contourlijn ligt.
90		Een indiener geeft aan schade aan een huis in Zuidhorn te hebben. In november is dit gemeld bij het CVW in Appingedam. Er nog niemand langs is geweest om te kijken. Het buitengebied heeft tot nu toe geen enkele aandacht gehad en het is niet duidelijk of dit nog gaat gebeuren.
29		Indiener heeft u geadviseerd aan de NAM op te dragen dat goede afhandeling plaats vindt van schadeclaims uit Noord-Drenthe, die gerelateerd zijn aan bevingen in het Groningenveld, zodat op het moment van het goedkeuringsbesluit er hiertoe een adequaat systeem in werking is. In dat kader heeft indiener geadviseerd eveneens meer monitoring in Noord-Drenthe te laten verrichten. In artikel 7 draagt EZ de NAM op een methodiek te ontwikkelen, die inzicht geeft in te verwachten kleinere, niet de veiligheid in gevaar brengende schade. EZ gaat echter voorbij aan de bestaande schade, die ook buiten Groningen adequaat afgehandeld dient te worden door de NAM.
	09-13 Antwoord	Uit het validatieonderzoek van de TU Delft (Kamerstuk 33 529, nr. 280) is naar voren gekomen dat de onderzoeken van Arcadis naar schade buiten contour onvoldoende basis zijn om schade aan woningen buiten de contour door beweging van de bodem als gevolg van gaswinning op voorhand uit te sluiten. De NCG heeft op basis daarvan vastgesteld dat er geen basis is voor het hanteren van een schadecontour en NAM verzocht de meldingen in behandeling te nemen. De bewoners die het betreft zullen daarom op korte termijn worden benaderd voor het maken van een afspraak met een schade-expert van het CVW.
249, 280	09-14 Zienswijze	Indieners geven aan dat gaswinning op deze schaal strafbaar is. De komende vijf jaar zo goed als dezelfde hoeveelheid gaswinning in Groningen leidt onherroepelijk tot meer mijnbouwschade aan huizen en gebouwen. Groningers verkeren in onzekerheid over hun toekomst. De wet is er op gericht schade te voorkomen. Wat gaat u zeggen na een grote beving die Groningen mogelijk in de nabije toekomst treft? Dat u het niet geweten heeft? Het is ook strafbaar om een monument te beschadigen en hier willens en wetens mee door te gaan.
76		De effecten van bevingen op de ondiepe ondergrond zijn in Groningen nooit serieus en uitgebreid onderzocht, ondanks dat NAM wist van de enorme verschillen in de bodem. Dit is onvoorstelbaar nalatig en heeft grote gevolgen voor de gedupeerden.
	09-14 Antwoord	Bj het instemmingsbesluit zijn alle betrokken belangen afgewogen waarbij het belang van veiligheid en voorkomen van schade en het belang van leveringszekerheid het zwaarst hebben gewogen. Dit blijkt uit de hoogte van het productieplafond en de voorschriften over de wijze van productie. Van een strafbaar feit is geen sprake. Wat betreft de strafbaarheid ten aanzien van monumenten heeft de Afdeling bestuursrechtspraak in de uitspraak van 18 november 2015 geoordeeld dat het uitvoeren van economische activiteiten die het risico inhouden dat onbedoelde en nog niet op voorhand vastste stellen schade kan ontstaan aan monumenten niet verboden is op grond van de Monumentenwet. Van een strafbaar feit op dit punt is geen sprake. De effecten van de bevingen op de ondiepe ondergrond zijn weldegelijk onderzocht en meegenomen in de berekeningen van de grondversnelling en PGA-kaart van het KNMI.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 45, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	09-15 Samenvatting zienswijzen	Indieners stellen dat de NAM geen inhoudelijke of sturende rol zou mogen hebben in onderzoek, schadevaststelling, schadebeoordeling en schadeafhandeling. De rol van NAM zou geminimaliseerd moeten worden tot het vergoeden van de schade.

Registratienr. zienswijze	9	Tekst
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97		Indiener stelt dat de NAM geen rol mag krijgen bij de ontwikkeling van schadeprotocollen.
	09-15 Antwoord	Het Centrum voor Veilig Wonen (CVW) voert in opdracht van NAM de afhandeling uit van aardbevingschade, conform het Protocol Schadeafhandeling. Het protocol voorziet in de beoordeling van schade door een expert en een eventuele contra-expertise. De minister van Economische Zaken heeft bij brief van 28 juni 2016 aan de Tweede Kamer (33 529, nr. 276) bericht dat de NCG een toezichthoudende rol op het CVW zal gaan vervullen. De NCG laat momenteel een externe audit uitvoeren naar het CVW. Achtergrond zijn de terugkerende vragen of CVW voldoende onafhankelijk van NAM kan opereren en of de werkprocessen van CVW zodanig zijn ingericht dat het zijn doelstellingen waar kan maken. Met de audit wordt beoogd deze vragen herleidbaar te beantwoorden door de bedrijfsprocessen en gerapporteerde cijfers transparant en navolgbaar te maken. Mede op basis van de uitkomsten van deze audit zal nader worden bepaald hoe het toezicht op het CVW door de NCG vorm zal krijgen.
14	09-16 Zienswijze	Inwoners van de provincie Groningen dienen zich tot het CVW te wenden, inwoners van de provincie Drenthe dienen zich rechtstreeks tot de NAM te wenden. Hoewel indiener begrip heeft voor de verschillen in (omvang van) schades in het kerngebied en de schades die in omliggende gemeenten worden veroorzaakt en dat daarvoor verschillende regelingen gelden, vindt indiener het niet acceptabel dat daardoor verschillen kunnen voordoen in de inhoudelijke beoordeling van de schademelding en de termijnen van afwikkeling van schademeldingen. Indiener verzoekt de minister daarom bij een instemmingsbesluit voorwaarden te stellen met betrekking tot een adequate regeling voor afdoening en vergoeding van schades en compensatie van andere negatieve effecten. Dat EZ zich niet uitsluitend concentreert op het primaire winningsgebied van gasveld Groningen, maar tevens de omliggende regiogemeenten (het zogenaamde buitengebied) - waaronder Aa en Hunze - hierin betreft.
	09-16 Antwoord	De NCG geeft vorm aan het mijnbouwloket voor Groningen. Uit de validatie van het Arcadisonderzoek komt naar voren dat het hanteren van een schadecontour niet kan worden onderbouwd, ook niet richting de Drentse gemeenten. Daarom zal ik hem vragen na evaluatie van de proef die momenteel loopt met schademeldingen (ook in de kop van Drenthe) mij te adviseren in hoeverre schadeafhandeling middels 1 loket voor het Groningenveld moet worden vormgegeven.
45	09-17 Zienswijze	Indiener vraagt u verschillende opties voor een onafhankelijke organisatie op een rij te zetten. Het CVW moet volledig onafhankelijk worden van de NAM en worden aangestuurd door de Nationaal Coördinator Groningen.
96		Het gehele schade-afhandelingsdossier dient bij het CVW te worden weggehaald daar dit een niet neutraal, met winstoogmerk werkend bedrijf is, dat misbruik maakt van haar monopolie positie ten gunste van de NAM. EZ is als verstrekker van gelden hierin een handels technische voordeel bezorger voor de NAM en het CVW. In het instemmingsbesluit dient een geheel neutraal onderdeel te worden opgenomen welke voor een volledige, neutrale / zonder winst oogmerk/ werkende afhandeling van alle schade een borging inhoud.
	09-17 Antwoord	Het gehele schade-afhandelingsdossier dient bij het CVW te worden weggehaald daar dit een niet neutraal, met winstoogmerk werkend bedrijf is, dat misbruik maakt van haar monopolie positie ten gunste van de NAM. EZ is als verstrekker van gelden hierin een handels technische voordeel bezorger voor de NAM en het CVW. In het instemmingsbesluit dient een geheel neutraal onderdeel te worden opgenomen welke voor een volledige, neutrale / zonder winst oogmerk/ werkende afhandeling van alle schade een borging inhoudt.
52	09-18	Indiener stelt dat zolang niet gegarandeerd kan worden dat NAM/CVW alle schade volgens dezelfde criteria beoordeelt, de gaswinning volledig stil gelegd zou moeten worden zodat bewoners niet nog meer de dupe worden.
	09-18 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 09-15.
77	09-19 Zienswijze	Indiener stelt dat de schade aan huizen, aan pensioenvoorzieningen, persoonlijk leed en de maatschappelijke ontwrichting voortduren. Het CVW doet bijna alle schademeldingen af als C-schade, dus geen vergoeding voor de burger.
	09-19 Antwoord	De NCG laat momenteel door middel van een audit onderzoeken of de werkprocessen van CVW zodanig zijn ingericht dat het zijn doelstellingen waar kan maken. Naast de audit laat NCG onder meer nader onderzoek uitvoeren naar achtergrond van de toename van het aantal expertise-rapporten waarin alleen niet-aardbevingsgerelateerde schade (zogenaemde 'C-schade') wordt geconstateerd.
29	09-20 Zienswijze	EZ heeft aangekondigd voornemens te zijn een landelijk loket in te stellen voor informatie en schademeldingen. Indiener onderschrijft het belang daarvan. Een

Registratienr. zienswijze	9	Tekst
		zorgvuldige behandeling van schademeldingen is voor de betreffende inwoners van Drenthe van belang en kennisbundeling is daar een voorwaarde voor. Een landelijk loket zal de objectiviteit en onafhankelijkheid bevorderen. Hierdoor kunnen indieners meer vertrouwen op een goede afhandeling van eventueel voorkomende schade als gevolg van aardbevingen door gaswinning. Het zal ongetwijfeld nog enige tijd duren voor het loket in werking kan treden. Schadeclaims van voor het inwerking treden van het loket dienen ook adequaat afgehandeld te worden. Indieners verzoekt u hiertoe een voorschrift in uw instemmingsbesluit op te nemen.
	09-20 Antwoord	Bij de ontwikkeling van het landelijk loket zal ik ook aandacht besteden aan degenen die een schadeclaim hebben die dateert van voor het inwerking treden van het landelijk loket. Ik acht het niet nodig om daarvoor een voorschrift in het instemmingsbesluit op te nemen. Overigens blijft NAM aansprakelijk voor schade die door zijn mijnbouwactiviteiten zijn ontstaan, hoe de schadeafhandeling ook is vormgegeven.
98	09-21 Zienswijze	Indiener geeft aan een bijna driehonderd jaar oud huis te hebben. Het omringende gebied is het oudste cultuurlandschap van Noord-West Europa: het terpenlandschap aan de rand van de Waddenzee. De implicaties van de vernieling van dit landschap met inbegrip van het gehele cultuurhistorisch erfgoed is volgens indiener nog volslagen onderbelicht.
120		Indiener stelt dat er afgezien dient te worden van het ontwikkelen van nieuwe winningslocaties, en het snel afbouwen van de winning in en rond de Waddenzee. Dit unieke gebied, dat op de Wereld Erfgoed Lijst staat, is niet gediend met nog meer industriële activiteiten.
	09-21 Antwoord	Het instemmingsbesluit heeft betrekking op het winningsplan Groningenveld. In dat gasveld worden geen nieuwe winningslocaties voorzien. Winning op nieuwe locaties, bijvoorbeeld in en rond de Waddenzee, valt buiten de reikwijdte van dit Besluit.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 72, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97 164, 188	09-22 Zienswijze	Indiener stelt dat de cultuurhistorische en natuurlijke waarden door de overheid onvoldoende beschermd worden. De bescherming van het cultureel erfgoed dient nadrukkelijk mee te wegen in uw besluit waarbij zowel het aspect van versterking als schade aan bod dient te komen. Maak extra middelen ter bescherming van ons cultureel erfgoed vrij. Een aantal historische Groninger kerken is bijvoorbeeld zwaar beschadigd als gevolg van de gaswinning. Bijzondere muurschilderingen, historische wierdedorpen waarin deze kerken staan, en historische panden zullen kapot gaan door de bevingen. Gas blijven oppompen zal leiden tot meer, dan wel zwaardere aardbevingen en meer schade voor mensen en gebouwen. Dit is niet acceptabel. Veel erfgoed in Groningen is inmiddels onherstelbaar beschadigd. De wijze waarop de overheid omgaat met bewoners en cultureel erfgoed, waarvan dit concept gasbesluit een uiting is, wordt door indiener ervaren als een minachting door de overheid voor de bewoners van Groningen, het culturele erfgoed van Nederland en het milieu. Indieners stellen dat u met het ontwerp-instemmingsbesluit accepteert dat cultureel erfgoed in het effectgebied verder wordt bedreigd en aangetast. Dit staat op gespannen voet met de Monumentenwet en zou de identiteit van Groningen onherstelbaar treffen. Indiener is van mening dat u in het definitieve besluit de waarde van het erfgoed in de provincie Groningen in het algemeen en in de gemeente Eemsmond specifiek expliciet en transparant zo dient te betrekken dat dit leidt tot onduidelijke bescherming van het unieke en onvervangbare culturele erfgoed tegen beschadiging.
231		
59, 84		
84		
	09-22 Antwoord	Cultuurhistorische en natuurlijke waarden zijn van cruciaal belang voor de identiteit van Groningen. De aandacht voor deze waarden is daarom expliciet opgenomen in het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen. De zorg voor de bescherming van cultureel erfgoed is opgenomen in de gebiedsgerichte aanpak van de NCG, niet alleen voor de gemeente Eemsmond maar voor alle gemeenten in het bevingengebied. Veel van deze gemeenten zijn bezig met een cultuurhistorische waardenstelling, waarbij naast de ruimtelijke context de gemeenten, op verzoek van de NCG, ook de beeldbepalende gebouwen in beeld brengen om de gebiedsidentiteit te borgen. Daarnaast wordt door de NCG de gemeenten verzocht af te stappen van meldingen en terug gaan naar vergunningen om ongecontroleerde sloop van erfgoed te voorkomen. De identiteit van de provincie wordt voor een deel gevormd door de (grote) monumentale gebouwen. De monumentale waarde van deze gebouwen wordt bij de afweging van de versterkingsopgave meegenomen en zullen volgens een maatwerkmethode moeten worden hersteld. Hiervoor wordt door de NCG een speciaal erfgoedloket en –team ingesteld..
213	09-23	Indiener maakt zich zorgen over het feit dat bij een zware beving de hele provincie

Registratienr. zienswijze	9	Tekst
	Zienswijze	Groningen getroffen kan worden en dat de schade niet gedekt kan worden door de NAM.
	09-23 Antwoord	Ik heb geen reden om te twifelen aan de financiële positie van NAM.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	09-24 Zienswijze	Indieners stellen dat EZ de NAM moet opdragen om voor 1 november 2016 een volledige Hazard en Risk Assessment uit te voeren op het in het instemmingsbesluit vastgestelde winningsniveau.
	09-24 Antwoord	De kennis op het gebied van de seismische dreiging en het seismisch risico is voortdurend in ontwikkeling. Sodm heeft in haar advies (mei 2016) aangegeven dat de rekenmodellen die NAM toepast nog verder verbeterd moeten worden. Zo is bijvoorbeeld het seismologisch model (dat deel uitmaakt van de keten rekenmodellen voor het voorspellen van seismische dreiging en seismisch risico) volgens Sodm nog ontoereikend. De verbetering van deze complexe rekenmodellen is niet in enkele maanden te realiseren. Daarom is voor het voorschrift over de rapportage van het maatschappelijk risico en andere risico's (artikel 8) niet gekozen voor een rapportage in het najaar van 2016, maar voor de datum van 1 november 2017, zijnde een meer realistische datum voor dergelijke complexe berekeningen.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	09-25 Zienswijze	Indieners adviseren de analyse van de C-schades door een onafhankelijke instantie uit te laten voeren.
	09-25 Antwoord	De NCG laat door een onafhankelijke partij onderzoek uitvoeren naar de toename van het aantal expertise-rapporten waarin alleen niet-aardbeving gerelateerde schade (zogenoemde 'C-schade') wordt geconstateerd.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	09-26 Zienswijze	Indieners adviseren de versterking en de schadeafhandeling te kwantificeren en toetsbare getallen op te nemen.
	09-26 Antwoord	De minister van Economische Zaken informeert de Tweede Kamer regelmatig, onder meer via de kwartaalrapportages van de NCG, over de voortgang van de schadeafwikkeling door CVW. Eind 2016 zullen de eerste resultaten beschikbaar komen van de inspecties die in het kader van de versterkingsopgave worden uitgevoerd. Op dat moment kan nader worden ingegaan op de omvang en het tempo van de versterkingsopgave.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	09-27 Zienswijze	Indieners adviseren de evaluatie onafhankelijk te laten plaatsvinden.
	09-27 Antwoord	De NCG laat momenteel een externe audit uitvoeren naar het CVW. Hierin wordt onder meer onderzocht of de werkprocessen van CVW zo zijn ingericht dat het zijn doelstellingen waar kan maken. Mede op basis van de uitkomsten van deze audit zal nader worden bepaald hoe het toezicht op het CVW door de NCG vorm zal krijgen.
45	09-28 Zienswijze	Indiener stelt dat bewoners meer centraal zouden moeten staan bij schadeherstel en versterking.
	09-28 Antwoord	Voor de NCG en het CVW geldt als leidend principe dat de bewoner centraal staat bij de afhandeling van schade en de versterking van woningen. De NCG laat momenteel een externe audit uitvoeren naar het CVW. Hierin wordt onder meer onderzocht of de werkprocessen van CVW zo zijn ingericht dat het zijn doelstellingen waar kan maken. Mede op basis van de uitkomsten van deze audit zal nader worden bepaald hoe het toezicht op het CVW door de NCG vorm zal krijgen.
55	09-29 Zienswijze	Indiener stelt een afbouwscenario voor met aandacht voor cumulatieve effecten.
	09-29 Antwoord	Het instemmingsbesluit betekent opnieuw een vermindering van het productieniveau, namelijk van 27 naar 24 miljard Nm ³ . Dat is een vermindering van 15% en hiermee is de gaswinning sinds 2013 meer dan gehalveerd.
59	09-30 Zienswijze	Indiener stelt dat de het schadebelang uit de Mijnbouwwet niet afdoende is meegewogen in het ontwerp-instemmingsbesluit. Het uitgangspunt van de huidige Mijnbouwwet en de aangekondigde wijzigingen daarop is dat de mijnbouwexploitant alle door mijnbouw veroorzaakte schade dient te vergoeden. De wijze waarop schade thans wordt afgehandeld laat te wensen over: inwoners ervaren een complexe schade-afhandelingsprocedure, een groot tijdsverloop dat benodigd is voor de afhandeling van schades door het CVW, uitblijvende preventieve

Registratienr. zienswijze	9	Tekst
		<p>versterking, veranderende inzichten over uitgangspunten ter bepaling van het aantal en type woningen dat versterkt moet worden, discussie over de wijze waarop overeenkomsten over schade-afhandeling moeten worden afgehandeld en welke fiscale uitgangspunten daarbij moeten gelden.</p> <p>Uit het ontwerp-instemmingbesluit lijkt te blijken dat u het schadeniveau dat naar verwachting ontstaat bij het toegestane winningsniveau accepteert. Ten onrechte heeft u de daaraan verbonden belangen niet afgewogen. Dat klemt temeer nu met NAM kennelijk verschil van inzicht bestaat over de vraag welke schade en hinder voor gedupeerden acceptabel kan worden geacht. Het aantal gemelde schades stijgt terwijl het aantal bevingen tot op heden lijkt te dalen. Daaruit blijkt dat de bevingen ook na hun optreden na-ijleffecten hebben. Daarnaast is onvoldoende onderzoek gedaan en het voorkomen daarvan is onvoldoende betrokken bij het ontwerp-instemmingsbesluit.</p>
	09-30 Antwoord	In de Mijnbouwwet (artikel 33) is vastgelegd dat de vergunninghouder maatregelen moet nemen om het optreden van schade door bodembeweging (veroorzaakt door de gaswinning) zoveel mogelijk te voorkomen. NAM geeft in het winningsplan aan welke maatregelen zij treft (winningsplan, paragraaf 6.5). Sodem heeft er in haar advies (mei 2016) op gewezen dat deze maatregelen niet toereikend zijn. Daarom adviseert Sodem de gaswinning (gedurende enkele jaren) nog verder te beperken. Dat advies heb ik opgevolgd in het voorliggende Besluit.
81	09-31 Zienswijze	Indiener stelt dat u in uw besluit voorbij gaat aan bestaande schade. In art. 7 wordt alleen gerept over de te verwachten schade.
	09-31 Antwoord	Het ontwerp-instemmingsbesluit ziet niet op de afhandeling van bestaande schade. Dit laat onverlet dat NAM wettelijk aansprakelijk is voor de schade die reeds is ontstaan door beweging van de bodem door gaswinning.
81	09-32 Zienswijze	Indiener stelt dat een goede monitoring van Noord-Drenthe bestaande en te verwachte schade van belang is.
	09-32 Antwoord	De monitoring van de bodembeweging in Noord-Drenthe vindt plaats overeenkomstig een meetplan, dat NAM – op grond van artikel 30 van het Mijnbouwbesluit – jaarlijks ter instemming aan de inspecteur-generaal der mijnen moet voorleggen. Sodem ziet erop toe dat de monitoring op een goede manier gebeurt. Het meetplan valt buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit.
14, 26, 29, 81, 106, 151	09-33 Samenvatting zienswijzen	<p>Indieners benadrukken dat een betere balans tussen lasten en lusten. Het verzoek om de baten te laten terugvloeien naar de regio Noord Nederland die een zo grote bijdrage heeft geleverd aan de welvaart in Nederland en de meeste last ondervinden. Dit kan bijdragen aan herstel van vertrouwen en bij de maatschappelijke aanvaardbaarheid van de gaswinning in Noord-Nederland die nog jarenlang zal plaatsvinden. Daarbij betrokken dat Mijnbouwactiviteiten en gebruik van de ondergrond in de toekomst een grote rol zullen gaan spelen in het kader van onze duurzame energievoorziening.</p> <p>Opmerking adviesbrief mei 2016: <i>Wij adviseren de minister er voor te zorgen dat er op het moment van het goedkeuringsbesluit een voorstel ligt voor een goede 'lusten en lastenverdeling' in het kader van mijnbouwactiviteiten.</i></p>
29, 81		Indieners vragen om financiële compensatie voor materiële en immateriële schade die het directe gevolg is van de gaswinning in Groningen uitdrukkelijk bij het besluit te betrekken.
136		Mede dankzij het Groninger aardgas is Nederland rijk geworden. De Groningers hebben daar nauwelijks van geprofiteerd en hebben moeten vechten om de schade door deze gaswinning vergoed te krijgen.
	09-33 Antwoord	NAM is wettelijk aansprakelijk voor schade als gevolg van beweging van de bodem door gaswinning. Over aanvullende maatregelen zijn afspraken gemaakt in het bestuurlijk akkoord. Hierin is afgesproken dat op een aantal specifieke terreinen budget beschikbaar wordt gesteld door NAM. Dit is bijvoorbeeld het geval voor verduurzaming (waardevermeerderingsregeling), leefbaarheid en een economische impuls. Daarnaast heeft het kabinet per voorjaarsnota nog een 244 mln Euro beschikbaar gesteld voor uitvoering van het MJP van de NCG.
95	09-34 Zienswijze	Indiener stelt dat vergoedingen voor bodemdalingen preciezer moeten worden aangepakt.
	09-34 Antwoord	De exploitant van een mijnbouwwerk, in dit geval de NAM, is aansprakelijk voor de schade die ontstaat door beweging van de bodem als gevolg van gaswinning. Onder beweging van de bodem wordt onder andere bodemdaling verstaan. De ontstane schade moet door NAM worden vergoed. Voor mijnbouwschade is in artikel 177 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek is een specifieke regeling voor aansprakelijkheid voor mijnbouwschade opgenomen: op de exploitant van een mijnbouwwerk rust een risicoaansprakelijkheid. Dat wil zeggen dat het voor zijn aansprakelijkheid niet relevant is of het mijnbouwwerk gebrekkig is en of er sprake is van schuld van de exploitant. Tot op heden is er geen geval bekend waarbij causaal verband aangetoond tussen bodemdaling door gaswinning en schade aan gebouwen. NAM compenseert daarnaast het Waterschap als dat een peilaanpassing moet uitvoeren om vernatting als gevolg van bodemdaling tegen te gaan.
96	09-35	Indiener stelt dat mede uit het oogpunt van afwijkingen per locatie een micro-

Registratienr. zienswijze	9	Tekst
	Zienswijze	beoordeling dient plaats te vinden voor een nog betere borging van schadeafhandeling.
	09-35 Antwoord	Alle schademeldingen worden door CVW individueel geïnspecteerd en beoordeeld. Indien deze eerstelijns-inspectie niet tot overeenstemming met de bewoner leidt kan een contra-expertise worden uitgevoerd.
96	09-36 Zienswijze	Indiener stelt dat met betrekking tot de internationaal aanvaarde schaal voor schadegrenstoestanden de onderbouwing van het hier door de NAM naar voren gebrachte en gestelde is ingegeven door bedrijfsbelangen en niet conform de realiteit.
	09-36 Antwoord	Alle rapportages die NAM uitbrengt op grond van de voorschriften in het instemmingsbesluit laat ik toetsen door onafhankelijke partijen. Dat zal ik ook doen met de rapportage die NAM op grond van artikel 7 van het Besluit uiterlijk 1 februari 2017 moet uitbrengen. Deze rapportage gaat over een methodiek voor het berekenen van de mate van schade voor de schadegrenstoestanden DS1, DS2 en DS3 uit het EMS-98, European Seismological Commission, 1998. NAM heeft overigens aangegeven n niet de intentie te hebben gehad om in het winningsplan een uitspraak te doen over de acceptatiegraad van schade en wijst er op dat dit ook niet aan de orde komt in de tekst van het winningsplan.
96	09-37 Zienswijze	De tot op heden gehanteerde werkwijze, rechten en opdrachten, welke aan het winningsplan zijn verbonden ter zake van de afhandeling bij de winning veroorzaakte schade dienen in het nieuwe besluit geheel nieuw te worden geformuleerd en hieraan verbonden in opdracht te worden uitgevoerd.
	09-37 Antwoord	De aansprakelijkheid van de NAM voor schade als gevolg van gaswinning is vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek (artikel 6:177 BW) en is geen onderdeel van het instemmingsbesluit.
96	09-38 Zienswijze	Ten aanzien van de voorschriften, met respect voor de belangen afweging, meen ik te moeten opmerken dat de gehele casus van de schade afhandeling in een nieuwe, bindende vorm van uitvoering, neutraal moet worden ondergebracht en beter geborgd dan tot op heden. Voornoemde neutraliteit, in nieuwe uitvoeringsvorm, om redenen van de thans verrichte, staatssteun en ondersteuning van monopolie verkrijging, middel verstrekking van gelden door de overheid aan een partij, direct of via de door haar opgerichte dochteronderneming, vindt niet conform het grondwettelijke principe plaats.
	09-38 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijze 09-08
96	09-39 Zienswijze	De borging van het seismisch risico dient verder versterkt te worden door een ruimere verruiming van de schadeafhandeling van de toch opgetreden schade. Hierbij dient het winstoogmerk op de uit te keren schade bedragen door de NAM en het CVW in het geheel aan banden te worden gelegd. In een aanvullend besluit dient dit wettelijk te worden vastgelegd mede om redenen dat de rechten van de gedupeerden thans kunstmatig worden omzeild, wat in strijd is met menige wettelijke regel welke ook geldt voor de NAM B.V. en haar dochter B.V. het CVW.
	09-39 Antwoord	Het Centrum voor Veilig Wonen (CVW) voert in opdracht van NAM de afhandeling uit van mijnbouwschade, conform het Protocol Schadeafhandeling. NAM heeft geen bemoeienis met individuele schadedossiers. Het protocol voorziet in de beoordeling van schade door een expert en een eventuele contra-expertise. De minister van Economische Zaken heeft bij brief van 28 juni 2016 aan de Tweede Kamer (33 529, nr. 276) bericht dat de NCG een toezichthoudende rol op het CVW zal gaan vervullen. De NCG laat momenteel een externe audit uitvoeren naar het CVW. Achtergrond zijn de terugkerende vragen of CVW voldoende onafhankelijk van NAM kan opereren en of de werkprocessen van CVW zodanig zijn ingericht dat het zijn doelstellingen waar kan maken. Met de audit wordt beoogd deze vragen herleidbaar te beantwoorden door de bedrijfsprocessen en gerapporteerde cijfers transparant en navolgbaar te maken. Mede op basis van de uitkomsten van deze audit zal nader worden bepaald hoe het toezicht op het CVW door de NCG vorm zal krijgen.

10. Regelingen en economische impact regio

instructie: nieuwbouwregeling, opkoopregeling, regeling achterstallig onderhoud (woonfonds), regeling waardevermeerdering, regeling waardedaling, compensatie overig. NB dit zijn compensatieregelingen die los staan van schadevergoeding. Waardedaling algemeen zou gekoppeld kunnen worden aan regeling.

Registratienr. zienswijze	10	Tekst
6, 10, 27, 54, 58, 95, 213	10-01 Samenvatting zienswijzen	Waardedaling: Indiëners geven aan dat het bezit aanzienlijk in waarde is gedaald a.g.v. gaswinning uit het verleden. De voorgenomen winning zal deze situatie alleen maar verslechteren. Daarbij is o.a. aangedragen dat dit van invloed is op de oudedagsvoorziening, de verkoopbaarheid van de woning, en voor ouderen is het desastreus omdat hun huis niet verkocht kan worden voor een prijs die voldoende is om een adequaat bejaardenappartement te kunnen kopen. Het is frustrerend dat ondanks het harde werken je huis alleen maar minder waard wordt.
	10-01 Antwoord	In het Meerjarenprogramma van de NCG wordt ingezet op het herstel van vertrouwen door het centraal stellen van de versterkingsopgave en daarnaast specifiek voor de woningmarkt te komen met maatregelen.
50	10-02 Zienswijze	Waardedaling: Tot op het heden is de leemte ten aanzien van ontwaarding van een woning nog niet ingevuld. Terwijl de marktwaarde van een woning wordt meegenomen in het beleid van de Nationale Coördinator.
	10-02 Antwoord	De marktwaarde wordt nu meegenomen in de pilot Koopinstrument. Daarbij komt binnen deze pilot de waardedalingregeling van de NAM komt bovenop de prijs die voor de woning wordt betaald. De taxatie voor het Koopinstrument is ook gelijk de taxatie voor vaststelling van de waardeverminderingregeling van de NAM.
43	10-03 Zienswijze	Waardedaling: Door het (zij het tijdelijk) opschorten van de tijdelijke regeling waardevermeerdering en de zeer beperkte pilot uitkoopregeling heeft het al zeer gereduceerd vertrouwen in de overheid opnieuw een deuk opgelopen. Indiëner vraagt op welke wijze compensatie plaats vindt van de achterblijvende waarde van woningen en andere objecten in het aardbevingsgebied.
	10-03 Antwoord	De waardevermeerderingsregeling is een regeling voor compensatie bij schade door aardbevingen aan de woning. Bij verkoop van de woning is de waardedalingregeling van kracht. Deze regeling wordt ingevuld door de NAM. Hierbij worden verkochte woningen vergeleken met andere soortgelijke woningen in de regio en in referentiegebieden om de waardedaling te bepalen.
34	10-04 Zienswijze	Waardedaling: Door de nieuwe bouwnorm verandert de waarde van woningen die niet onder de norm gebouwd zijn. Deze woningen zullen hun waarde verliezen en nagenoeg onverkoopt worden.
	10-04 Antwoord	Naar aanleiding van het advies van de Cie. Meijdam heb ik besloten om de (bestaande) norm van 10^{-5} van toepassing te verklaren op het gaswinningsgebied. Dit betekent dat in Groningen de woningen uiteindelijk even veilig zullen zijn als in de rest van Nederland. Hiertoe is de NCG een uitgebreid programma gestart dat er toe moet leiden dat alle gebouwen in Groningen worden gecheckt of ze voldoen aan de norm. NAM is wettelijk aansprakelijk om de kosten voor het versterkingsprogramma te vergoeden en daarmee mogelijk te maken.
10	10-05 Zienswijze	Compensatie overig: Indiëner is bereid om zich los te laten koppelen van het aardgasnet als de overheid de installatie van een (aard)warmtepomp en een kleine windmolen (zoals die nu al in Overschild e.o. operationeel zijn!) volledig subsidieert.
	10-05 Antwoord	Vanuit de NCG worden in het kader van de wens een energietransitie-programma tot stand te brengen diverse initiatieven genomen. Zo worden met betrokken belanghebbenden naast de mogelijkheden voor energiebesparende maatregelen de ontwikkeling van smart grids en lokale opslagtechnieken onderzocht. Subsidiemogelijkheden voor woningen zijn alleen beschikbaar in combinatie met schadeherstel of versterking. In lijn met de wens van de Tweede Kamer heeft het kabinet hiervoor in de Voorjaarsnota 2016 extra middelen beschikbaar gesteld.
34	10-06 Zienswijze	Indiëner vindt dat de nadruk moet liggen op preventieve maatregelen t.a.v. schade(s) i.p.v. mitigerende maatregelen waarbij vermogensverlies, imagoschade en andere economische verliezen voor woningeigenaren een feit zijn.
	10-06 Antwoord	Sodm, de Mijnraad en de Tcbb hebben in hun advies op het ontwerpinstemmingsbesluit aangegeven dat ook het voorkomen van schade een uitgangspunt zou moeten zijn bij de beoordeling van het plan. Om die reden zal ik NAM vragen om onderzoek te doen naar de verschillende schadeniveaus (zogenoemde Damage States (DS) 1- 3). Dit onderzoek zal ik door een onafhankelijke instantie laten toetsen. In het kader van een update van de Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR) zal de NCG de NEN vragen om een nadere duiding te geven van de verschillende schadeniveaus die met de NPR kunnen worden berekend. Afhankelijk van de uitkomsten van deze onderzoeken zal ik bepalen welke consequenties hieraan moeten worden verbonden en welke maatregelen passend zijn.
18	10-07	Indiëners hebben vanwege de gaswinning al planschade/aardbevingschade en

Registratienr. zienswijze	10	Tekst
	Zienswijze	<p>verwachten deze ook als de gaswinning doorgaat. De gevolgen van de gaswinning zijn o.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schade aan gebouwen. • Schade aan landerijen omdat de bodem daalt: hiervan hebben wij directe schade. • Drainageproblemen, omdat de bodem daalt werkt de drainage slechter. • Erfverharding en kavelpadden scheuren. • Gaswinning maakt verkoop van ons bedrijf minder aantrekkelijk: het gebied om te wonen en werken is niet meer aantrekkelijk.
	10-07 Antwoord	De exploitant van een mijnbouwwerk, in dit geval de NAM, is aansprakelijk voor de schade die ontstaat door beweging van de bodem als gevolg van gaswinning. De ontstane schade moet door NAM worden vergoed. Voor mijnbouwschade is in artikel 177 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek is een specifieke regeling voor aansprakelijkheid voor mijnbouwschade opgenomen: op de exploitant van een mijnbouwwerk rust een risicoaansprakelijkheid. Dat wil zeggen dat het voor zijn aansprakelijkheid niet relevant is of het mijnbouwwerk gebrekkig is en of er sprake is van schuld van de exploitant.
140, 239	10-08 Zienswijze	De onverkoopbaarheid van de woning zorgt voor een belemmering om verder te kunnen gaan en iets anders te kopen.
	10-08 Antwoord	<p>Voor moeizame verkoop is in het meerjarenprogramma van de NCG opgenomen: "NCG constateert dat er een groep bewoners bestaat die het door de overlast van aardbevingen in combinatie met een moeizaam functionerende woningmarkt niet lukt hun woning te verkopen. Bewoners geven aan het gevoel te hebben "gevangen te zitten in hun eigen huis" en daarin geen uitweg te zien. Bewoners blijven primair zelf verantwoordelijk voor het woningbezit en de verkoop. Door de aardbevingen kan het echter zijn dat extra ondersteuning nodig is om het verkoopproces soepeler te laten verlopen. Deels zijn daarvoor al instrumenten beschikbaar, zoals de waardedalingsregeling. De NCG zal de komende periode onderzoeken welke mogelijkheden kunnen worden ontwikkeld, om deze bewoners extra ondersteuning te bieden in het verkoopproces, waarbij opkoop in het uiterste geval een alternatief kan zijn. Over deze extra ondersteuningsmogelijkheden zal de NCG in het voorjaar van 2016 de regio nader informeren."</p> <p>Naar aanleiding hiervan is de pilot Koopinstrument opgezet. Deze pilot had tot doel aanvullend op de onderzoeken van CBS en OTB inzicht te geven in de situatie op de woningmarkt, specifiek onverkoopbare woningen. De pilot Koopinstrument wordt na afronding geëvalueerd.</p>
34	10-09 Zienswijze	Imago schade voor de gemeente Slochteren
	10-09 Antwoord	<p>Diverse onderzoeken gaan in op de vraag of en in welke mate aardbevingsproblematiek negatieve effecten hebben op de woningmarkt. Ook imago speelt hierbij een rol. Voorbeelden zijn het CBS-woningmarktonderzoek en afzonderlijke onderzoeken van professor De Kam (RuG), professor Boelhouwer (TUD/OTB), professor Garretsen (RuG/Atlas voor Gemeenten). Deze onderzoeken leveren een divers beeld op over de impact die aardbevingen op woonklimaat, imago en woningwaarde hebben. Om kennis en transparantie over deze vraagstukken te bevorderen organiseert de NCG in het najaar samen met de RuG een zogenaamde 'critical review' over woningmarktonderzoek. Deze critical review heeft als doel om de verschillen tussen de diverse onderzoeken, hun aannames en uitkomsten te bespreken. Dit zowel tussen de onderzoekers onderling, in dialoog met diegenen die kritiek hebben als in een publiek debat. De critical review kan een basis vormen voor meer inzicht en duidelijkheid in de vraag hoe groot de impact van aardbevingen is op imago en woningmarkt, ook van de gemeente Slochteren.</p>
23	10-10 Zienswijze	Fonds: Indieners willen dat er een onafhankelijk fonds komt, van waaruit de mijnbouw schade kan worden betaald. Volgens EZ neemt immers het dreigingsnivo voor bevingen flink af bij een winning van 24 miljard m3. Als dat klopt dan kan er toch een afspraak worden gemaakt waarbij per type beving x miljard wordt gestort in het fonds. Als er toch geen bevingen meer komen dan is zo'n afspraak toch een formaliteit?
	10-10 Antwoord	De wettelijke aansprakelijkheid voor mijnbouwschade ligt bij de mijnbouwondernemer, in dit geval NAM. NAM kiest ervoor om – in het licht van deze aansprakelijkheid - de mijnbouwschade rechtstreeks te vergoeden en niet middels een onafhankelijk fonds.
32, 35, 44, 82, 84, 87	10-11 Zienswijze	Pilot uitkoopregeling en fonds: Indieners vragen dat wordt uitgesproken dat pilots bedoeld zijn om ervaring op te doen, waarna een generieke regeling voor achterstallig onderhoud wordt opgesteld en vastgesteld en een definitief woonfonds wordt ingesteld.
	10-11 Antwoord	De pilot Koopinstrument is bedoeld om inzicht en ervaring op te doen en wordt bij afronding hiervan geëvalueerd. Op basis daarvan kan een besluit worden genomen over een eventueel vervolg.

Registratienr. zienswijze	10	Tekst
14	10-12 Zienswijze	Regeling: Verzoek aan minister om zich te richten op het voorkomen van schades en andere negatieve gevolgen voor alle inwoners in de regio. Daar waar schades of andere negatieve gevolgen zich toch voordoen, moet worden voorzien in een adequate regeling voor afdoening en vergoeding van schades en compensatie van andere negatieve effecten.
	10-12 Antwoord	Bij de afwegingen voor het instemmingsbesluit hebben veiligheid, voorkomen van schade en het borgen van de leveringszekerheid centraal gestaan. Met het oog op het zoveel mogelijk beperken van schade is in het instemmingsbesluit een productieplafond vastgelegd en een productiewijze voorgeschreven. De verwachting is dat door deze maatregelen de seismische activiteit verder zal verminderen tot onder het niveau van 2015. Ten aanzien van de opgetreden schade merk ik op dat NAM wettelijk aansprakelijk is voor schade als gevolg van beweging van de bodem door gaswinning. Over aanvullende maatregelen zijn afspraken gemaakt in het bestuurlijk akkoord. Hierin is afgesproken dat op een aantal specifieke terreinen budget beschikbaar wordt gesteld door NAM. Dit is bijvoorbeeld het geval voor verduurzaming (waardevermeerderingsregeling), leefbaarheid en een economische impuls. Daarnaast heeft het kabinet per voorjaarsnota nog een 244 mln Euro beschikbaar gesteld voor uitvoering van het MJP van de NCG.
26, 29	10-13 Zienswijze	Regeling: Indiërs constateren dat het eerdere advies om ter compensatie van bodemdaling t.g.v. de Gaswinning Groningenveld in Noord-Drenthe de potentiële kosten voor waterhuishoudkundige maatregelen in Noord-Drenthe ook officieel bij de Commissie Bodemdaling Groningen onder te brengen in de bestaande overeenkomst met deze Commissie (nog) niet is overgenomen. Het verzoek om hiervoor een sluitende regeling in te stellen, danwel een voorschrift in uw besluit op te nemen.
	10-13 Antwoord	Zie antwoord op zienswijze 3c-15.
32, 35, 44, 82, 84, 87	10-14 Zienswijze	Regeling: Het verzoek om in samenspraak met NCG snel duidelijkheid te geven over de regelingen. Deze regelingen zijn noodzakelijk als tegenwicht voor de schade en overlast die de gaswinning voor onze regio teweegbrengt
	10-14 Antwoord	NAM is verantwoordelijk voor compensatie voor schade ten gevolge van bodembeweging ten gevolge van gaswinning. Daarnaast is het wenselijk dat aanvullende maatregelen of regelingen worden getroffen die compensatie bieden voor overlast of op andere wijze tegemoet komen aan nadelige gevolgen van aardbevingen. Hierin zijn in het bestuurlijk akkoord afspraken gemaakt. Binnen het bestuurlijk akkoord en aansluitend in het MJP van de NCG is o.a. afgesproken om middelen ter beschikking te stellen voor leefbaarheid, een economische impuls in de regio, is een pilot koopregeling gestart en is commissie bijzondere situaties opgezet om knelgevallen te helpen. Deze maatregelen zijn specifiek gekoppeld aan de overlast die gaswinning met zich meebrengt. Het verbeteren van het schadeprocedure, het versnellen van de versterkingsopgave en de opzet van regelingen vallen onder de regie van de NCG.
32, 35, 39, 44, 82, 84, 87	10-15 Samenvatting zienswijzen	Nieuwbouwregeling: In het belang van een gezond vestigingsklimaat moet er een goed uitvoerbare nieuwbouwregeling komen. Indiërs vragen om in het besluit helderheid te geven over de voorwaarden van een nieuwbouwregeling die voldoet aan de huidige doelstellingen zoals overeengekomen in het aanvullend maatregelenpakket. Redelijke meerkosten die volgen uit richtlijnen voor aardbevingsbestendig bouwen moeten worden vergoed.
	10-15 Antwoord	Stagnatie van nieuwbouwprojecten door het risico op aardbevingen moet worden voorkomen en toepassing van aardbevingsbestendige maatregelen moet worden gestimuleerd. Momenteel voert NAM daarvoor de interim nieuwbouwregeling uit. Projectontwikkelaars krijgen technisch advies en financiële vergoedingen voor redelijke meerkosten bij woningbouw, utiliteitsbouw en agrarische bouwwerken. In het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2016-2020 (MJP) is opgenomen dat de regeling herijkt moet worden. De huidige regeling vormt hiervoor een goede basis. Het is wenselijk dat het instrument van toepassing wordt op alle nieuwe woningbouw waar de Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR) wordt toegepast. Ook moet aan de wensen van bewoners, gemeenten en de provincie tegemoet worden gekomen om het proces transparanter te maken en onafhankelijke besluitvorming te borgen. Het vernieuwde instrumentarium moet daarmee de mogelijkheid bieden tot nieuwbouw, die zowel een voldoende versterkt gebouw mogelijk maakt als eenzelfde functionaliteit, esthetische kwaliteit en gebruikscomfort voor de eigenaar biedt.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	10-16 Zienswijze	Regeling: Indiërs vinden dat moet worden uitgesproken dat de regelingen noodzakelijk zijn als tegenwicht voor de schade en overlast die de gaswinning voor de regio teweeg brengt.

Registratienr. zienswijze	10	Tekst
	10-16 Antwoord	Zie antwoord op zienswijze 10-14.
32, 35, 44, 82, 84, 87	10-17 Zienswijze	Regeling: Verzocht wordt om bij het opstellen van de regelingen rekening te houden met de positie van bedrijven.
	10-17 Antwoord	Dit gebeurt. Een aantal regelingen binnen het aardbevingsdossier is toegankelijk voor bedrijven. Het gaat daarbij om de NAM-nieuwbouwingregeling en de geschillenregeling Arbitrer Aardbevingssschade die, als er sprake is van fysieke schade, ook toegankelijk is voor kleine en middelgrote bedrijven. Als er sprake is van overige schade dan kunnen bedrijven zich rechtstreeks richting NAM wenden.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	10-18 Zienswijze	Regeling: Indieners vinden dat NAM uitsluitend als financier bij de regelingen moet optreden en niet inhoudelijk bij de regelingen betrokken moet zijn. Gewezen wordt op het belang van risicocompensatie in de vorm van toegankelijke regelingen waarbij de NAM meer op afstand wordt geplaatst.
	10-18 Antwoord	De NAM is aansprakelijk voor het herstel van schade en verantwoordelijk voor de versterkingsopgave. Op het moment dat regelingen binnen deze domeinen vallen zal NAM een beoordeling moeten kunnen geven over de activiteiten aangezien zij uiteindelijk de kosten vergoeden. Op het moment dat die financiële aansprakelijkheid niet van toepassing is (bij bijvoorbeeld pilot opkoopregeling of voortzetting waardevermeerderingsregeling) heeft de NAM een rol op afstand.
32, 35, 43, 44, 82, 84, 87	10-19 Zienswijze	Regeling waardevermeerdering: Het verzoek om de regeling waardevermeerdering te continueren.
	10-19 Antwoord	In lijn met de wens van de Tweede Kamer heeft het kabinet in de Voorjaarsnota 2016 extra middelen beschikbaar gesteld voor verduurzaming, gekoppeld aan schade en versterking. Ik heb aan de NCG gevraagd om in samenspraak met de bestuurlijke en maatschappelijke stuurgroep tot een invulling te komen.
45	10-20 Zienswijze	Opkoopregeling: Er dient een vervolg op de uitkoopregeling te komen waarbij de maatschappelijke noodzaak leidend is voor de vormgeving van de regeling, en niet het beschikbare budget. De woningen die voldoen aan de voorwaarden van de eerste pilot uitkoopregeling maar die door loting buiten de boot zijn gevallen dienen onder dit vervolg te vallen en dienen alsnog aangekocht te worden
	10-20 Antwoord	In het Meerjarenprogramma van de Nationaal Coördinator Groningen is opgenomen dat er een groep bewoners bestaat die het door de overlast van aardbevingen in combinatie met een moeizaam functionerende woningmarkt niet lukt hun woning te verkopen. Op basis hiervan en met financiering vanuit de NAM is de pilot Koopinstrument gestart. Aan de pilot is een evaluatie gekoppeld die gericht is op de volkshuisvestelijke en organisatorische aspecten. De pilot moet derhalve inzicht verschaffen of en hoe in het vervolg ondersteuning kan worden geboden voor moeizame verkoop. Op voorhand is geen generieke regeling voorzien.
50	10-21 Zienswijze	Opkoopregeling: In het meerjarenplan wordt omschreven dat versterken van een woning, om te voldoen aan het nieuwe veiligheidsnorm niet de economische waarde van een woning zal overstijgen. De opkoopregeling, en daarmee de economische waarde (daarin is mee gecalculeerd een hoge mate van C schade) is 95 procent van de huidige waarde. Hiermee worden voor bewoners veel onzekerheden gecreëerd. Het biedt de bewoners meer stabiliteit en rechtszekerheid, ten aanzien van verstevigingen van een woning, als de waarde van de woning vast ligt op een prijsniveau voor oktober 2012. Of het advies, van een gelijkwaardige compensatie, van de Onderzoekraad voor Veiligheid over neemt.
	10-21 Antwoord	Het Koopinstrument garandeert 95% van de getaxeerde marktwaarde van de woning op dit moment en biedt zekerheid over de verkoopmogelijkheid van de woning tegen deze waarde. Het Koopinstrument is bedoeld als vangnet voor mensen die 'vastzitten' in hun woning. Daarbij is het belangrijk om de woningmarkt niet te verstoren. Om die reden wordt niet de volledige marktwaarde vergoed en blijft het voor bewoners aantrekkelijk om inspanningen te blijven verrichten om de woning particulier (tegen een hogere prijs) te verkopen. De waardedalingregeling van de NAM komt bovenop de prijs die voor de woning binnen de pilot Koopinstrument wordt betaald. De taxatie voor het Koopinstrument is ook gelijk de taxatie voor vaststelling van de waardeverminderingregeling van de NAM. Het hanteren van een andere prijs dan de huidige marktwaarde werkt marktverstrend. Uitgangspunt is juist om zoveel mogelijk de markt zijn werk te laten doen, en in de instrumenten de marktsituatie te benaderen.

Registratienr. zienswijze	10	Tekst
39	10-22 Zienswijze	Regeling: Indiener wijzen op het belang van risicocompensatie in de vorm van toegankelijke regelingen. De NAM dient meer op afstand te worden geplaatst.
	10-22 Antwoord	De NAM is financieel aansprakelijk voor het herstel van schade en de versterkingsopgave. Op het moment dat regelingen binnen deze domeinen vallen zal NAM een beoordeling moeten kunnen geven over de activiteiten aangezien zij uiteindelijk de kosten vergoeden. Op het moment dat die financiële aansprakelijkheid niet van toepassing is (bij bijvoorbeeld pilot opkoopregeling of voortzetting waardevermeerderingsregeling) heeft de NAM een rol op afstand.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	10-23 Zienswijze	Financiering regelingen: Indiener vinden dat moet worden zorgdragen voor continuering en financiering van het economisch programma.
	10-23 Antwoord	Financiering en uitvoering van een economisch programma ligt primair bij het Economic Board Groningen, dat voor de periode 2014-2018 een budget heeft van 97,5 miljoen (middelen vanuit provincie en NAM) voor versterking van de economische structuur. In de beantwoording van een motie van Tweede Kamerlid Van Veldhoven c.s. (TK 2013-2014, 33 529, nr. 40) heb ik toegezegd om ruim voor het aflopen van de looptijd van zowel de NCG als de EBG (beide 5 jaar) de ondertekenaars van het bestuursakkoord uit te nodigen om een evaluatieproces af te spreken, ook als basis voor de periode na 5 jaar.
32, 33, 35, 39, 40, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 97	10-24 Zienswijze	Financiering regelingen: Voor alle regelingen moet worden gegarandeerd dat voldoende financiële middelen beschikbaar zijn.
	10-24 Antwoord	In de (aanvulling) op het bestuursakkoord en het MJP zijn de middelen die beschikbaar zijn opgenomen met daarbij een maximum. Dit geldt niet voor schadeherstel en versterking (voor rekening NAM). Als een plafond van een regeling wordt bereikt wordt een afweging gemaakt of het gewenst is aanvullende middelen. Bij de voorjaarsnota heeft het kabinet daarbovenop nog eens 244 miljoen beschikbaar gesteld. Dit is vooralsnog voldoende om uitvoering te geven aan het MJP en de regelingen die hier onder vallen. Mocht blijken dat de beschikbare middelen onvoldoende blijken te zijn, dan gaan partijen (NAM, Rijk, provincie en gemeenten) opnieuw met elkaar in gesprek. In opdracht van het kabinet maakt de NCG inzichtelijk welke aanvullende middelen nodig zijn voor onder meer zorg, cultureel erfgoed en openbare ruimte. Waar nodig zoekt het kabinet op basis daarvan financiële dekking.
50	10-25 Zienswijze	Het onbewoonbaar verklaren van een woning is voor een mens een zeer ingrijpende gebeurtenis. En de eis voor een woning ligt hoger dan elders. Er is geen evenwicht als het maximale reduceerbare seismische risico niet wordt nagestreefd. Gezien de rode draad in adviezen van Sodm zou een achtergrond van het principe van planmatig beheer tot een ander besluit en andere voorschriften moeten leiden.
	10-25 Antwoord	Het onbewoonbaar verklaren van een woning is inderdaad een zeer ingrijpende gebeurtenis. Daarom is dit besluit er op gericht om zowel het veiligheidsrisico als de kans op schade zoveel mogelijk te beperken, geheel in lijn met het advies van Sodm.
90	10-26 Zienswijze	Indiener geeft aan dat er zorgen zijn en grote onduidelijkheid over de toegevoegde waarde van het verbouwen van de woning, of er onderhoud nodig is en of het nog verkoopbaar is.
	10-26 Antwoord	De inzet van de NCG met het meerjarenprogramma is om het vertrouwen te herstellen en daarmee ook het herstel van het vertrouwen op de woningmarkt in Groningen. Dit komt daarmee ook de verkoopbaarheid van de woningen te goede.

11. Overig

Registratienr. zienswijze	11	Tekst
6, 104	11-01 Samenvatting zienswijzen	Verduurzaming beleid: Het zou de deskundigen sieren als men een soort deltaplan voor energie zou kunnen ontwikkelen, een 20-30 jaren plan waarbij de energietransitie gekoppeld wordt aan stoppen met gaswinning. Neem een voorbeeld aan andere landen die nauwelijks gebruik maken van gas in hun energie model. Voorop staat dat er snel gestopt moet worden met mijnbouw, daar waar bewoners mogelijk gevaar dreigt. Uit de energie wereld blijkt dat het mogelijk moet zijn dit volledig uit wind en zone energie in combinatie met het steeds zuiniger worden van apparatuur voor elkaar kan krijgen. De beste manier om dit proces te versnellen is prijs van gas omhoog cq. gas niet meer beschikbaar maken.
219		Momenteel zijn punten van een transitie naar een duurzame en fossielvrije samenleving niet herkenbaar in het beleid van het ministerie. Het verzoek om het gasbesluit te herzien en maatregelen af te kondigen die op korte termijn voorzien in een beleid uitgaande van de risico's, de leefbaarheid voor de inwoners, de beperking van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en de hantering van de klimaatafspraken van Parijs. Het streven moet uiteraard zijn het gebruik van fossiele brandstoffen nog verder terug te dringen.
	11-01 Antwoord	Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO2-arme energievoorziening. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.
28, 99 t/m 130 134 t/m 149 151 t/m 177 179 t/m 192 194 t/m 197 199 t/m 227 229 t/m 259 263 265 t/m 281	11-02 Samenvatting zienswijzen	Verduurzaming – afbouw fossiele brandstoffen: Indieners hebben bezwaar tegen het ontwerp-instemmingsbesluit gaswinning Groningen, omdat het een stap achteruit is in plaats van vooruit in de transitie naar een duurzame en fossielvrije samenleving. Dat is onacceptabel. In het gasbesluit en in het beleid van het ministerie ontbreekt een gas-exit-plan. Het verzoek om tegelijk met het gasbesluit maatregelen af te kondigen die op korte termijn zorgen voor gasbesparingen een snelle energietransitie. Ook vanwege de klimaatverandering moeten we zo snel mogelijk stoppen met fossiele brandstoffen, ook met gas. Uit recente berekeningen(1) blijkt dat het alle hens aan dek is om de klimaatafspraken uit Parijs te halen om klimaatchaos te voorkomen. Uit een analyse van Milieudefensie (2) blijkt dat terug naar 12 miljard kuub in 2020 en 0 in 2030 gewoon kan!
114		Fossiele brandstof is niet meer van deze tijd en het is dus van groot belang dat alle energie (no pun intended) gestoken gaat worden in duurzame energie, niet in het handje boven het hoofd houden van Multi Corporaties die al veel te lang grof winst maken met het vernielen van ons (leef)klimaat.
132, 183, 184		Indieners vinden het onacceptabel dat de oude weg van gaswinning, onveiligheid en vervuiling wordt doorgezet. Zet in op duurzame energie, een schone, veilige en gezonde samenleving! De situatie in Groningen is een unieke kans om stappen te zetten naar een fossielvrije en klimaat neutrale energievoorziening. Het is onmisbaar binnen internationale afspraken hierover. Een structurele keuze hiervoor, zal m.i. sterke innovatieve kracht en gevoelens van nationale trots teweegbrengen. Dat laatste is economisch niet berekenbaar maar zal een basis kunnen zijn voor evt tijdelijk kostenverhogend beleid.
193		De gaskraan moet zo snel mogelijk dicht, en import van fossiele brandstoffen afgebouwd. Het is lovenswaardig dat de Tweede kamer heeft besloten dat vanaf 2025 geen auto's meer mogen worden verkocht die op fossiele brandstoffen rijden. Zorg zo snel mogelijk voor een energietransitie voor verwarming van huizen.
264		Met het besluit wordt (onder voorwaarden) een stap terug gezet qua gasproductie, maar onvoldoende stappen vooruit richting een duurzame en fossielvrije samenleving. Gezien de aardbevingsproblematiek in onze provincie, de klimaatproblematiek in de wereld en de zorgwekkende geopolitieke ontwikkelingen is het mijns inziens van levensbelang om de transitie met de hoogst mogelijke prioriteit door te voeren.
	11-02 Antwoord	Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO2-arme energievoorziening. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.
115	11-03 Samenvatting zienswijzen	Verduurzaming i.r.t klimaatafspraken: Recent wetenschappelijk onderzoek toont, dat de onlangs in Parijs gemaakte klimaatafspraken de opwarming van de aarde niet binnen 'veilige' grenzen van 2 graden C zal houden. Het uitbannen van fossiele brandstoffen is dan ook veel urgenter dan uw beleid mogelijk maakt. De verwachtte mondiale schade is onacceptabel. Groningen is daarvan een voorbeeld.
127		Nederland handelt niet naar het in Parijs ondertekende klimaatakkoord. Op het gebied van duurzaamheid staan we in de top 3 van de slechtst presterende landen! En toch wilt u meer fossiele brandstof op laten pompen...

Registratienr. zienswijze	11	Tekst
	11-03 Antwoord	In het instemmingsbesluit wordt het productieplafond verder verlaagd van 27 naar 24 miljard m3. Dit niveau is tot stand gekomen door een afweging gemaakt tussen alle betrokken belangen, waarbij veiligheid en het beperken van schade enerzijds en leveringszekerheid anderzijds het zwaarst hebben gewogen. Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO2-arme energievoorziening. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.
36 22 131 251	11-04 Samenvatting zienswijzen	Verduurzaming maatregelen: In uw besluit mis ik een opsomming van aanvullende maatregelen om de gas consumptie te verminderen. Het vervangen van gas door duurzame verwarmingen moet absolute voorrang hebben. Door verbranden van gas neemt de CO2 uitstoot toe. Nederland levert al een grote bijdrage aan de opwarming van de aarde. Begin met het verplicht stellen van energiebesparende maatregelen in alle oudere gebouwen en woningen in Nederland, zodat wij veel minder gas nodig hebben. Zorg dat er voldoende subsidie naar toe gaat om dit te realiseren. Dat zorgt voor veel werkgelegenheid, en levert de schatkist flink wat belastinggeld op. Stimuleer zonnepanelen. Als deze op alle gebouwen geplaatst worden, gecombineerd met goede opslag van deze energie (om pieken en dalen op het netwerk te voorkomen) dan zou Nederland de klimaatdoelen moeten kunnen halen. Omschakeling van gasgestookte verwarming en huishoudelijke apparatuur naar elektrisch komt dan ook binnen bereik waardoor de uitstoot van (broeikas)gassen sterk gereduceerd kan worden. Dit beantwoordt ook weer aan de wens van vele Nederlanders voor een schonere lucht en betere luchtkwaliteit. Het kan!
	11-04 Antwoord	Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO2-arme energievoorziening. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.
188	11-05 Zienswijze	Verduurzaming: De gevolgen voor Groningers zijn groot: kapotte huizen, onvoldoende schadevergoeding, psychische problemen, en grote onzekerheid over de toekomst. De gaswinning moet zo snel mogelijk stoppen om plaats te maken voor schone, CO2 vrije energie. En er moet onderzoek komen om te kijken wat er gedaan kan worden om de bevingen te stoppen.
	11-05 Antwoord	Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO2-arme energievoorziening. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit. Sdm zal daarnaast als toezichthouder de ontwikkeling rond aardbevingen in de gaten houden en de minister van EZ hierover blijven informeren.
236	11-06 Zienswijze	Verduurzaming: De gasvoorraad kan geboekt worden als kapitaal voor later. Het is totaal onnodig om zo krampachtig alles omhoog te pompen omdat weldenkende mensen nog maar een piepklein beetje gas gebruiken en soms helemaal niets. Als het zo door gaat eis ik rantsoenering voor grootverbruikers en mensen die er een verkwistende levensstijl op na houden.
	11-06 Antwoord	Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO2-arme energievoorziening. In deze agenda wordt ook gekeken naar de manier waarop de vraag naar aardgas kan worden verminderd. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.
191	11-07 Zienswijze	Indiener zag op een politieke TV zender dat u nog geen plannen had vormgegeven voor het potje voor groene energie, terwijl de woningbouwverenigingen niet durven te investeren in groene energie omdat de subsidieregeling over een paar jaar afloopt voor groene energie. Hoe zit dat? Wilt u soms niet meewerken aan investering in andere vormen van energie? of ben ik totaal verkeerd voorgelicht?
	11-07 Antwoord	Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO2-arme energievoorziening. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.
153	11-08 Zienswijze	Het zou goed zijn als Shell en de staat zouden gaan investeren in (echte) biogasindustrie, zodat bijv. het mestoverschot eindelijk een goed doel krijgt. Op die manier zijn we niet afhankelijk van het buitenland, hebben we onze eigen gaswinning, iets beter dan aardgas, maar met hergebruik/recycling van mestoverschot. Tot op heden is bij beiden eerder belangenverstremgeling gebleken dan oprecht kijken naar een goede oplossing. Kies voor voorop lopen in plaats van er achteraan sukkelen.

Registratienr. zienswijze	11	Tekst
	11-08 Antwoord	GTS heeft voor dit besluit over de hoeveelheid gas uit Groningen die noodzakelijk is uit het kader voor de leveringszekerheid een rapport uitgebracht. In de cijfers die zij voor dit rapport input gebruiken, zit ook de bestaande productie uit hernieuwbaar gas. Het is daarbij de vraag wat op termijn de potentie van deze warmtebron is. Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO2-arme energievoorziening. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar en hierin zal aandacht worden besteed aan hernieuwbaar gas. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.
7	11-09 Zienswijze	Indiener heeft in januari 2016 een brief aan het dagelijks bestuur van de provincie Groningen geschreven. Daarin bood deze aan om zijn idee aan voor afdoende, milieuvriendelijke, gaswinning vriendelijke en betaalbare bodemstabilisatie tot op 3 km diepte in een openbare bijeenkomst in Groningen bekend te willen maken en te verdedigen. De provincie heeft aangegeven hier niet op in te gaan. Het is onacceptabel dat voornoemde partijen niet openbaar hoeven te maken welke maatregelen voor bodemstabilisatie zij hebben onderzocht en waarom die niet zijn of worden toegepast.
	11-09 Antwoord	In tegenstelling tot wat indiener meent, worden er meerdere maatregelen genomen om de gevolgen van gaswinning aan de oppervlakte te beperken. De gevolgen van bodemdaling worden beperkt door waterhuishoudkundige maatregelen te nemen. Dit loopt via de speciaal daarvoor in het leven geroepen Commissie Bodemdaling door Aardgaswinning in Groningen. De gevolgen van aardbevingen worden beperkt door de gasproductie terug te brengen en een 'vlakke' productiewijze voor te schrijven. In het onderhavig Besluit zijn hierover voorschriften opgenomen.
17	11-10 Zienswijze	Indiener vindt dat als de NAM zich niet houdt aan wetten en vergunningen, er sprake moet zijn van dwangsommen en boetes, zoals ook het geval is bij andere bedrijven die zich niet houden aan wetten of vergunningen.
	11-10 Antwoord	De vraag in hoeverre NAM wetten en vergunningen naleeft is een kwestie van toezicht en handhaving. De beoordeling of sprake is van een overtreding waarvoor eventueel een dwangsom of boete moet worden opgelegd, vindt plaats in een afzonderlijk handhavingstraject en valt buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit.
22	11-11 Zienswijze	Indiener is van mening dat het gebruik van gas gevaarlijk begint te worden. Veel leidingen zijn oud. Dit is ook het geval van de leidingen in de gebouwen. Dit zou een goede reden zijn om de gaslevering te staken.
	11-11 Antwoord	Het kabinet heeft in januari 2016 in het energierapport het gebruik van aardgas voor met name de ruimteverwarming zoveel mogelijk terug te willen brengen. Van april t/m juli is een energiedialoog gevoerd over welk beleid aan dit doel kan bijdragen. Momenteel werkt het kabinet aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO2-arme energievoorziening. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.
24	11-12 Zienswijze	Het afstoten door de Shell/NAM van zogenaamde assets (gasvelden) op de Noordzee heeft er ons inzien er toe bijgedragen dat de productie in het Groningen veld onrustbarend is toegenomen met aardbevingen tot gevolg. Motivatie voor deze afstoting is dat Shell/NAM in de nabije toekomst niet de lasten wil dragen van het opruimen van deze oude faciliteiten en deze dus overdoet aan kleinere Olie en Gas bedrijven. Nu zou het zeer wel kunnen dat deze kleinere partijen in de toekomst deze financiële last niet meer kunnen dragen en dat daardoor de Nederlandse belastingbetaler de rekening zal moeten voldoen. Ons inziens moet het ministerie van economische zaken zeer bedacht zijn op deze manier van handelen door Shell / NAM daar dit in de toekomst wel eens zeer vervelende consequenties zou kunnen hebben voor de schatkist en dus voor de Nederlandse burger.
	11-12 Antwoord	Er is geen verband tussen het feit dat NAM in de afgelopen tien jaar meerdere gasvelden op de Noordzee heeft af gestoten en het jaarlijks productieniveau van het Groningen veld. Voor de betreffende gasvelden hebben andere ondernemingen de exploitatie overgenomen, waardoor ze gewoon in productie zijn gebleven. Het opruimen van productiefaciliteiten valt buiten de reikwijdte van het Besluit.
32, 35, 44, 82, 84, 87	11-13 Zienswijze	Het verzoek om alternatieven voor gaswinning expliciet en transparant te betrekken in de afweging.
	11-13 Antwoord	Het instemmingsbesluit bevat een beoordeling van het winningsplan van NAM op basis van de Mijnbouwwet. Het kabinet werkt momenteel ook aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO2-arme energievoorziening. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar. Deze agenda en het beleid rond alternatieven voor gaswinning vallen echter buiten de reikwijdte van dit besluit.

Registratienr. zienswijze	11	Tekst
31	11-14 Zienswijze	<p>Door het niet uitvoeren van een waterinjectie project lijdt Triple G miljoenen euro's schade (project uitvoering). Het winningsplan en winningsbesluit is gebaseerd op business as usual, waarbij geen ruimte is voor projecten, die aardbevingen reduceren en leveringszekerheid van gas garanderen. Door business as usual zal de Nederlandse Staat gasbaten ter hoogte van ca. 5 miljard per jaar gaan mislopen. Dit zal een grote impact hebben op de plannen van het kabinet op economisch gebied. De Nederlandse burger zal hierdoor in haar belang geraakt worden en meer belasting moeten betalen. Door de onvolkomenheden in het plan en besluit en het grote economische risico voor Nederland vraag ik u het besluit te herzien en een alternatief winningsplan te realiseren, die voornoemde aspecten meeneemt.</p> <p>Triple G is bereid om een nieuw alternatief winningsplan te maken, waarbij getoetst wordt aan het Energie akkoord van het Kabinet. Hierin moeten m.i. de volgende prioriteiten worden gevolgd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. aardbeving vrij maken Groningen en herstel vertrouwen burgers 2. verduurzamen van gasreservoir en putten in transitie periode van fossiel naar hernieuwbare energie vormen 3. Waterinjectie toepassen vanaf de bodem van het gasreservoir, waardoor de reservoir druk gehandhaafd blijft 4. gaswinning met inachtneming van adviezen RvS, Sodm, TNO, betrokken Ministeries 5. gaswinning conform energie akkoord van het Kabinet Triple G is bereid om haar plan verder wetenschappelijk toe te lichten.
	11-14 Antwoord	Zie antwoord op zienswijze 01-15
32, 35, 44, 82, 84, 87	11-15 Zienswijze	Verzoek om de voortgang van nieuwbouw van scholen te stimuleren en voldoende middelen hiervoor beschikbaar te stellen
	11-15 Antwoord	Het ministerie van EZ en OCW hebben samen 73,5 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het scholenprogramma in het aardbevingsgebied. Daarmee is het mogelijk om het huidige scholenbestand in het aardbevingsgebied niet alleen te versterken, maar ook toekomstbestendig en duurzaam te maken. Naast de 73,5 miljoen stellen gemeenten zelf zo'n 44,5 miljoen euro beschikbaar en de NAM 172,5 miljoen euro. Binnen het scholenprogramma worden naast de versterking van bestaande schoolgebouwen ook nieuwe schoolgebouwen gerealiseerd (brede scholen/ kindcentra). De NCG voert regie op voortgang van het totale scholenprogramma en realisatie daarvan eind 2020.
37	11-16 Zienswijze	Een suggestie om de gas consumptie te verminderen: Maak kosten van energiebesparende maatregelen voor huishoudens in heel Nederland aftrekbaar van het inkomen voor de inkomstenbelasting. Dit kost geld, maar wordt voor een deel in ieder geval terugverdiend door extra inkomstenbelasting bij de installateurs en extra BTW over de totale kosten. Bovendien draagt dit bij aan de vermindering van de CO2 uitstoot die nu maar moeizaam omlaag gaat.
	11-16 Antwoord	Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO ₂ -arme energievoorziening. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar. Energiebesparing maakt daar onderdeel van uit. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.
43	11-17 Zienswijze	Ook vind ik dit besluit niet aansluiten bij de uitkomsten van de klimaatop van Parijs eind 2015. Aangaande de laatste twee argumenten wordt de inzet om de vraag naar gas te reduceren onvoldoende aangegrepen, getuige ook het getreuzel met de ombouw van gastoeuwen (bijlage kamerbrief dd 24 juni 2016). Ik zou kiezen voor het veel eerder uitfaseren van in ieder geval kooktoestellen die op gas werken. Nieuwe woningen worden nog steeds verplicht op het gasnet aangesloten en besparingsmaatregelen worden zonder al te veel ambitie ingezet.
	11-17 Antwoord	Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO ₂ -arme energievoorziening. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.
53	11-18 Zienswijze	In december 2015 heeft u aangegeven dat u een perspectief op alternatieven wilt bieden. Groningen maakt werk van de energietransitie, zoals ook in de rest van het land. Een versnelde afbouw van de gaswinning kan de energietransitie vooruit helpen. Wij hebben u geadviseerd een plan op te stellen om versneld de gaswinning af te bouwen in relatie tot de energietransitie. We constateren dat u in het ontwerp-instemmingsbesluit afwijkt van dit advies.
	11-18 Antwoord	Het kabinet werkt momenteel aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO ₂ -arme energievoorziening. Aardgas is een belangrijke transitiebrandstof. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar. Deze agenda en het beleid rond de energietransitie valt echter buiten de reikwijdte van dit besluit.

Registratienr. zienswijze	11	Tekst
21, 48, 78	11-19 Zienswijze	Tiltmeters, om objectief schade bij gedupeerden vast te stellen, worden nauwelijks of niet ingezet. Er wordt niet continu en onafhankelijk met een netwerk Tilt-sensoren en glasvezel deformatie techniek gemeten. Verzoek om het bestaande KNMI meetnet aan te vullen met Tilt Monitoren (conform de brief van de NAM aan de Sodm)
	11-19 Antwoord	Op dit moment wordt, zoals aangekondigd in het meerjarenprogramma van de NCG, onderzoek gedaan naar de verschillende meetinstrumenten. Doel van het onderzoek is om vast te stellen of het huidige meetnet aan de informatiebehoefte van burgers, bedrijven en overheden voldoet en hoe alle ontwikkelingen wat aardbevingen het beste in de gaten gehouden kunnen worden. De eventuele meerwaarde van tiltmeters is onderdeel van het onderzoek. In het najaar 2016 is het onderzoek gereed. Overigens gaat het winningsplan niet over de meetinstrumenten waarmee bodembewegingen worden gemeten. De metingen van bodembeweging worden vastgelegd in een meetplan, dat jaarlijks ter instemming aan de inspecteur-generaal der mijnen wordt voorgelegd (Mijnbouwbesluit, artikel 30). De zienswijze valt dan ook buiten de reikwijdte van dit Besluit.
76	11-20 Zienswijze	De minister heeft in 2013 al aangegeven tiltmeters te zullen plaatsen. Zie de brief van de minister aan de Kamer d.d. 25 januari 2013. <i>"NAM zal uit voorzorg daarom de volgende maatregelen nemen om schade als gevolg van toekomstige aardbevingen zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, omdat aardbevingen zullen blijven optreden: - Het installeren van tiltmeters/versnellingsmeters op referentiegebouwen: Afgerond Q2 2013 (ook opgenomen in het Study and Data Acquisition Plan /or Groningen Seismicity)".</i> Om voor mij onbegrijpelijke redenen zijn de beloofde tiltmeters later het Study en Data Acquisition Plan gehaald
	11-20 Antwoord	Uit nader onderzoek is gebleken, dat "gebouwsensoren" effectieve instrumenten zijn om bewegingen van gebouwen te meten. Het meten van bewegingen aan gebouwen maakt geen deel uit van een winningsplan. De zienswijze valt dan ook buiten de reikwijdte van het Besluit.
76	11-21 Zienswijze	Gebouwsensoren/accelerometers kunnen niet real-time de relatie tussen schade en bevingen/trillingen laten zien. Permanente online functionerende tiltmeters en glasvezel deformatie-sensoren kunnen dit wel. TNO heeft een contract voor de eerste 200 gebouwsensoren voor zo'n 13 miljoen euro. Voor 25-35% van dit bedrag had de hele provincie met (en meer) tilsensoren vol gestaan. In de brief van de minister d.d. 22 januari 2016 met het een overzicht van het meetprogramma en -instrumenten inzake de gaswinning in Groningen staat dat voor het meten van veranderingen in de scheefstelling van een gebouw tiltmeters kunnen worden ingezet. Uitstel van het plaatsen van bovenstaande meters (tilt en glasvezelsensoren) werkt bewijsvoering voor gedupeerden tegen en is maatschappelijk onverantwoord.
	11-21 Antwoord	Zie de antwoorden op de zienswijzen 11-19 en 11-20.
76	11-22 Zienswijze	Overigens is onderzoek i.v.m. de relatie tussen seismiciteit (lees bodembeweging) en schade niet meer nodig. Er is wereldwijd reeds voldoende expertise op het gebied van tilt- en glasvezelsensoren. Ook in Groningen zijn relaties tussen seismiciteit en schades gemeten door tiltmeters. De gegevens van de NAM m.b.t. deze relatie zijn in tegenstelling tot de realtimegegevens van tiltmeters en glasvezelsensoren minder betrouwbaar voor het duiden van schade en bovendien slechts voor een zeer klein deel transparant.
	11-22 Antwoord	Zie de antwoorden op de zienswijzen 11-19 en 11-20.
76	11-23 Zienswijze	Het dashboard bevat een aantal signaalparameters. Het merendeel van deze signaalparameters wordt gemeten en gerapporteerd door het KNMI. Deze parameters zijn: de Activity Rate (AR): het aantal aardbevingen en de verdeling over het veld de Magnitude (M): de zwaarte van de aardbevingen volgens de schaal van Richter de Grondbeweging (PGA): de Peak Ground Acceleration bovengrondse maatregelen. Bij het rijtje van de meters mis ik de tilt- en glasvezelsensoren. Deze horen hier ook bij te staan.
	11-23 Antwoord	Tilt- en glasvezelsensoren zijn niet ontworpen om "Peak Ground Acceleration" te meten. Daarvoor worden versnellingsmeters gebruikt, die speciaal voor dit doel zijn gemaakt. Overigens gaat een winningsplan niet over meetinstrumenten. Zie verder de antwoorden op de zienswijzen 11-19 en 11-20.

Registratienr. zienswijze	11	Tekst
78	11-24 Zienswijze	Inwoners van het aardbevingsgebied hebben behoefte aan een objectieve vaststelling van de (in)directe oorzaken van ontstane schades aan onroerende goederen (lees de opbouw van kennis rondom causaliteit, inclusief de koppeling met wetenschap en onderwijs). Er is op de markt een techniek beschikbaar, TILT monitoren, die dit inzicht en oordeel kan bieden. LTO Noord zou graag in het gehele aardbevingsgebied installatie van deze TILT monitoren willen zien.??Burgers bevinden zich op het kantelpunt dat ze naast de analyse van deskundigen ook graag een eigen oordeel naast die van deskundigen willen kunnen leggen. Metingen die toegankelijk zijn voor meerdere partijen en door meerdere partijen gedeeld worden, kunnen het verschil tussen beide oordelen in balans brengen. TILT monitoren meten naast de grondversnelling de scheefstand op een bepaalde locatie. Ze kunnen ons op weg helpen om ervaringen en kennis op te doen om een eventuele causaliteit te vermoeden of (in een later stadium) te bevestigen. De kennis die wordt opgedaan door TILT monitoren kan worden gebruikt voor een (eventuele) bijstelling van de bouwnormen waarbij rekening gehouden kan worden met de ondergrond als het gaat om de mate van aardbevingsbestendigheid (zowel bij versterkende nieuwbouw als herstel van schade bij bestaande bouw). Daarnaast constateert LTO Noord dat banken en verzekeraars geïnteresseerd zijn in risicoanalyses om in geval van investeringen bij klanten na te gaan of de aflossingen en afschrijvingen gelijke pas houden met de waarde van het onderpand op langere termijn in relatie tot schade aan het pand door bevingen. TILT monitoren zijn geschikt om deze risicoanalyse te ondersteunen.
	11-24 Antwoord	Zie het antwoord op zienswijzen 11-19 en 11-20.
78	11-25a Zienswijze	Handhaving en borging van het Agro-team in het instemmingsbesluit winningsplan Groningenveld. De handhaving en borging behelzen tevens de mogelijkheid voor het (periodiek) inhuren van externe partijen. Dit om blijvende aandacht te houden voor de continuïteit van kennis en kunde (zowel inhoudelijk als procesmatig) bij de uitwerking van de landbouwopgaven en (beleidsmatige) uitvoering van de programma's in de gaswinningdossiers.
	11-25a Antwoord	NAM heeft een Agroteam ingesteld dat gespecialiseerd is in de uitvoering van het landbouwdossier op het terrein van de aardbevingen. Het team faciliteert o.a. de behandeling van (complexe) schademeldingen aan nog in bedrijf zijnde agrarische bedrijfsgebouwen. Ook behandelt het team nieuwbouwaanvragen voor agrarische gebouwen en werkt het in overleg met LTO Noord aan een plan van aanpak voor de agrarische sector in Groningen. De werkzaamheden van het Agroteam hebben geen betrekking op het winningsplan; vastlegging van het Agroteam in het instemmingsbesluit winningsplan Groningenveld is daarom niet aan de orde.
78	11-25b Zienswijze	LTO Noord mist in het ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Groningenveld een paragraaf over de opbouw van kennis rondom de causaliteit (voor de schademelder). Causaliteit heeft te maken met oorzaak en gevolg. Schade kan verschillende oorzaken hebben zoals temperatuur-/weersinvloeden, maar ook zettingen, bodembewegingen en grondwaterstanden zijn van invloed. Agrariërs zijn geïnteresseerd in de kracht van een beving en de mogelijke schade die ze kunnen veroorzaken en willen graag inzicht hoe een schade tot stand gekomen is.
	11-25b Antwoord	Op dit moment wordt, zoals aangekondigd in het meerjarenprogramma van de NCG, onderzoek gedaan naar de verschillende meetinstrumenten. Doel van het onderzoek is om vast te stellen of het huidige meetnet aan de informatiebehoefte van burgers, bedrijven en overheden voldoet en hoe alle ontwikkelingen wat aardbevingen het beste in de gaten gehouden kunnen worden. De eventuele meerwaarde van tiltmeters is onderdeel van het onderzoek. In het najaar 2016 is het onderzoek gereed.
91	11-26 Zienswijze	NAM als bedrijf neigt naar het absolute tegendeel van het vermogen als bedrijf mee te gaan met hun tijd. Zij hebben de mogelijkheden om te kiezen voor de juiste volgorde van de drie P's te lang naast zich neergelegd door het tegenwerken van transitie ten bate van de Profit-P.
	11-26 Antwoord	Indiener brengt in deze zienswijze zijn mening over NAM naar voren. Dit valt echter buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit.

Registratienr. zienswijze	11	Tekst
92	11-27 Zienswijze	This GTS study is the basis for the decision to reduce the production to 24 bcm/year and to allow an additional production of 6 bcm/year in a cold winter. With regard to the available storage facilities we would like to point out that there is another - from GTS currently not considered - possibility which could reduce the requirement of an additional production during a cold winter. ??We support these SoS [security of supply] approaches on a market-based level. However, in practice we currently see barriers in the markets hindering cross-border flows between Germany and The Netherlands. Due to the different gas quality requirements for L-Gas in Germany and L-Gas (respectively Groningen Gas) in the Netherlands, at the location in Gronau-Epe we operate one storage facility solely connected to the Dutch grid of Gasunie Transport Services (GTS) and another completely separated facility solely connected to the German L-Gas grid of Open Grid Europe (OGE). Provided, that there are equal gas quality requirements for L-gas on both sides of the border in place, it would be easily possible with only little investments to connect both storage parts to one common storage facility. This combined facility could be used for injection and withdrawal both in the German and the Dutch gasgrid. Having this flexibility the storage would have a positive impact on Security of Supply in the Netherlands and in Germany for multiple supply and demand scenarios in North-West Europe. Therefore, we ask you to support our approach to harmonize the gas quality requirements for L-Gas in the North-West European gas market and to take care of this issue in the further work.
	11-27 Antwoord	De Nederlandse Wobbe-index kent een smallere bandbreedte dan de Duitse Wobbe-index. Door uit te gaan van een hoge Wobbe-index heeft GTS de mogelijkheid om het laagcalorisch gas maximaal te verrijken met hoogcalorisch gas. Er bestaat daarom ook momenteel geen voornemens om de bandbreedte van het laagcalorisch gas in Nederland aan te passen.
93	11-28 Zienswijze	Het is niet nodig om in Groningen gas te winnen. Er is namelijk voldoende LNG beschikbaar in de wereld wat Nederland kan voorzien. Bouw in de Eemshaven een LNG terminal om het LNG te ontvangen. Bouw ook een Stikstof fabriek welke het LNG op "slechterkwaliteit" kan brengen.
	11-28 Antwoord	LNG is hoogcalorisch gas, dat via kwaliteitsconversie in laagcalorisch gas omgezet zou kunnen worden. Het bouwen van zowel een nieuwe LNG-terminal als een stikstofinstallatie kent een doorlooptijd van meerdere jaren. Deze situatie zou daarom niet of nauwelijks een bijdrage kunnen leveren op de vraag naar Groningengas in de periode waarop dit besluit ziet.
94	11-29 Zienswijze	De urgentie die (red. het moratorium) ontstaat kan helpen om snel alternatieven te realiseren voor het gebruik van fossiele brandstoffen in het algemeen en het (Groninger) aardgas in het bijzonder. Ook hiertoe zou u de nodige besluiten moeten nemen.
	11-29 Antwoord	In dit instemmingsbesluit is een afweging gemaakt tussen alle betrokken belangen, waarbij veiligheid en het beperken van schade en leveringszekerheid het zwaarst hebben gewogen. Het winningsniveau van 24 miljard m ³ is gekozen op basis van het advies van Sodm. Op basis van een analyse van GTS is vastgesteld dat er in een gemiddeld jaar qua temperatuur 24 miljard m ³ gas uit Groningen nodig is. Deze vraag blijft de komende jaren naar verwachting stabiel. Vanaf 2020 neemt de vraag ca. 2 miljard m ³ per jaar af of doordat in buitenlandse aansluitingen naar hoogcalorisch gas worden omgebouwd. Bij een volgend instemmingsbesluit zal dit nadrukkelijk een rol spelen. Thans werkt het kabinet aan een energieagenda die een bijdrage moet leveren aan het bereiken van een CO ₂ -arme energievoorziening. Hierin zal aandacht worden besteed aan mogelijkheden om de gasvraag te reduceren. Deze agenda verschijnt naar verwachting aan het einde van het jaar.
97	11-30 Zienswijze	Het verzoek om aanvullend onderzoek te doen naar de gevolgen van de stapeling van mijnbouw.
	11-30 Antwoord	In sommige gemeenten in de provincie Groningen vinden meerdere mijnbouwactiviteiten plaats. Bijvoorbeeld in Veendam, waar gaswinning, zoutwinning en gasopslag plaatsvindt. Dit kan leiden tot een cumulatie van bodemdaling. Voor zover dit zou kunnen leiden tot schade (zowel aan gebouwen als aan gewassen) wordt met deze cumulatie rekening gehouden en worden er waterhuishoudkundige maatregelen genomen om schade te voorkomen. Andere - schadelijke - effecten van een samenloop van mijnbouwkundige activiteiten zijn tot nu toe niet waargenomen. Het "Kennisprogramma effecten mijnbouw", dat in het vierde kwartaal van 2016 wordt opgestart (Kamerstuk 32849, nr.80), is onder meer opgezet om vragen over effecten van mijnbouw (zoals stapeling van mijnbouwactiviteiten) onafhankelijk te onderzoeken.
97	11-31 Zienswijze	Het verzoek om de burgers lokaal beter te informeren over alle mijnbouwactiviteiten in onze gemeente en de (mogelijke) gevolgen die dit heeft bovengronds

Registratienr. zienswijze	11	Tekst
	11-31 Antwoord	Bedrijven die in een gemeente activiteiten ontplooiën zijn primair zelf verantwoordelijk voor het informeren van de inwoners van die gemeente. De zienswijze valt buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit
132	11-32 Zienswijze	Waarom niet Groningen een beetje compenseren voor die aardgas-ellende, en de geplande lelijke hoge hoogspanningsmasten vervangen door draden onder de grond?
	11-32 Antwoord	Deze zienswijze valt buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit.
228	11-33 Zienswijze	Indiener heeft bezwaar tegen het voorgenomen gasbesluit: 1) risico's voor de omgeving, deze zijn onvoldoende beheerst, 2) strijd met de duurzaamheidsgedachte volgens internationale afspraken, 3) Het besluit is ondoordacht, gezien de bestaande adviezen van het Staatstoezicht op de Mijnen, De Technische commissie bodembeweging, de Mijnraad en andere deskundigen.
	11-33 Antwoord	In het instemmingsbesluit worden de adviezen van Staatstoezicht op de Mijnen, de Technische commissie bodembeweging en de Mijnraad vrijwel geheel opgevolgd. Het Besluit kan dan ook niet als "ondoordacht" worden bestempeld. Het Besluit is erop gericht om de risico's voor de burgers van de provincie Groningen zo veel mogelijk terug te brengen en te beheersen. Aangezien gas wordt gezien als een transitiebrandstof naar een duurzame energievoorziening, kan dit Besluit niet worden gezien als een stap die in strijd is met de duurzaamheidsgedachte.
262	11-34 Zienswijze	Gas veld vullen met water als alternatief
	11-34 Antwoord	NAM heeft eerder onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van waterinjectie. Dat blijkt uit het Technical Addendum bij het winningsplan 2013, pag. 237 ("Gas recovery with waterinjection"). Deze mogelijkheid is echter afgefallen, onder meer vanwege de veiligheidsrisico's die daaraan verbonden zijn.
281	11-35 Zienswijze	Indiener verzoekt om een gedegen analyse van de nationale maatschappelijke kosten en baten. Dit zou toekomstige besluitvorming over de gaswinning ten goede kunnen komen.
	11-35 Antwoord	Ik neem kennis van dit verzoek. Dit betreft een verzoek aan mij voor een toekomstig besluit. Het verzoek valt buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit.

Date : 14-12-2016 16:12:00

To : "██████████@drenthe.nl", "██████████@aaenhunze.nl" ██████████@aaenhunze.nl, "██████████@drenthe.nl", "██████████@tynaarlo.nl" ██████████@tynaarlo.nl, "██████████" M ██████████@wdodelta.nl, "██████████@provinciegroningen.nl"

Cc : "██████████@fryslan.frl", "██████████@GemeenteNoordenveld.nl" ██████████@GemeenteNoordenveld.nl, "██████████@noorderzijvest.nl", "advies@noorderzijvest.nl" advies@noorderzijvest.nl, "██████████@middendrenthe.nl" ██████████ middendrenthe.nl, "██████████@provinciegroningen.nl" ██████████@provinciegroningen.nl, "██████████@ooststellingwerf.nl" ██████████@ooststellingwerf.nl, "██████████@weterskipfryslan.nl" ██████████@weterskipfryslan.nl, "██████████@hunzeenaas.nl" ██████████@hunzeenaas.nl, "██████████ aaenhunze.nl" ██████████@aaenhunze.nl, "██████████@groningen.nl" ██████████@groningen.nl

Subject : RE: overleg gezamenlijk advies winningsplan Westerveld: 15 december 9.00 uur Gemeenhuis Tynaarlo te Vries, kamer 142

Attachment : dummy rapportage versie 3.docx;image001.jpg;

Dag allemaal,

Hierbij de eerste versie van het casco-advies met daarin de bijdragen van:

- Mijzelf
- ██████████
- ██████████
- ██████████
- ██████████

Die vormt de basis voor het overleg van morgen.

Ik verwacht nog wat van ██████████ en ██████████ maar dat wordt dan een nazending.

Tot morgen.

Met vriendelijke groeten,

██████████
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
T 0592 - 36 ██████████

M 06- ██████████

E ██████████@assen.nl

website: www.assen.nl

Van: ██████████ ██████████
Verzonden: woensdag 7 december 2016 14:11

Aan: ██████████@assen.nl; ██████████@aaenhunze.nl' <██████████@aaenhunze.nl>; ██████████@drenthe.nl; '██████████@tynaarlo.nl' <██████████@tynaarlo.nl>; ██████████ ██████████ ██████████ ██████████ ██████████

CC: '██████████@fryslan.frl'; '██████████@GemeenteNoordenveld.nl' <██████████@GemeenteNoordenveld.nl>; ██████████ ██████████@noorderzijvest.nl>; 'advies@noorderzijvest.nl' <advies@noorderzijvest.nl>; '██████████@middendrenthe.nl' <██████████@middendrenthe.nl>; ██████████ ██████████ ██████████ ██████████ ██████████ <██████████@weterskipfryslan.nl>; ██████████@hunzeenaas.nl' ██████████@hunzeenaas.nl; ██████████@aaenhunze.nl' <██████████@aaenhunze.nl>; 'm ██████████@groningen.nl' ██████████

Onderwerp: overleg gezamenlijk advies winningsplan Westerveld: 15 december 9.00 uur Gemeenhuis Tynaarlo te Vries, kamer 142

Goedemiddag,

Op 3 oktober overlegden we over gezamenlijke advisering Winningsplan Westerveld en op 1 december was er een vervolgbespreking, zie verslag.

Schrijvers van onderdelen overleggen vrijdag 9 december om 10.30 uur in De Zevenhof, Zevenhoeksweg 6, Zwiggelte.

██████████ maakte alvast bijgevoegd raamwerk en de schrijvers mailen concepttekst vóór 15 december aan iedereen.

We bespreken de inhoud op 15 december 2016 's morgens in het gemeentehuis van Tynaarlo te Vries in kamer 142.

De ontvangst is vanaf 9.00 uur en ik stel voor dat we vergaderen van 9.30 tot 12.00 uur.

Ik stuur deze mail ook aan wie aangaf aanwezig te willen zijn en CC aan de mij bekende overige contactpersonen en aan wie zich hebben afgemeld.

Uiteraard is een ieder van harte welkom. Op dit moment zijn de onderstaande deelnemers bij mij bekend:

██████████, provincie Drenthe
██████████, gemeente Assen
██████████, gemeente Tynaarlo
██████████, provincie Groningen
██████████, waterschap Drents Overijsselse Delta
██████████, gemeente Aa en Hunze
██████████, gemeente Leek

De rol van voorzitter wil ik wel weer op mij nemen.

Bijgevoegd is een voorstel voor de agenda.

Met vriendelijke groet,

██████████
Beleidsmedewerker

██████████
Team Milieu, Bodem en Energie

Aanwezig: ██████████ ██████████

t (0592) ██████████ | @ ██████████@drenthe.nl

Provincie Drenthe
Westerbrink 1
Postbus 122
9400 AC Assen
T (0592) 36 55 55
www.drenthe.nl

Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 29 november 2016 15:55

Aan: [REDACTED]@aaenhunze.nl; [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl; [REDACTED]@tynaarlo.nl; [REDACTED]@hunzeenaas.nl;

CC: [REDACTED]

[REDACTED]@dewoldenhoogeveen.nl; [REDACTED]@gemeentewesterveld.nl; [REDACTED]@noorderzijvest.nl; [REDACTED]@coevorden.nl; 'advies@noorderzijvest.nl'; [REDACTED]@middendrenthe.nl'
Onderwerp: casco advies winningsplan Westerveld: bespreking 1 december 9.00 uur Gemeenhuis Assen projectkamer 3.15

Dag collega's,

We vergaderen donderdagmorgen in het gemeentehuis van Assen.

Dus niet in het provinciehuis want de vergaderkamers zijn bezet, maar gelukkig biedt gemeente Assen ons onderdak!

En we vergaderen tot uiterlijk 11 uur en niet tot 12 uur, want er is een vervolgbespreking op 15 december van 9 tot 12 uur.

In overleg met [REDACTED] en [REDACTED] stel ik voor dat ik de rol van technisch voorzitter op mij neem.

Vandaar dat ik deze mail aan jullie stuur, met dank voor de voorbereiding door [REDACTED], die datum, agenda, stukken en locatie regelde.

Ik stuur dit aan de mij bekende deelnemers op het lijstje dat ik heb bijgevoegd en CC aan de overige door [REDACTED] genodigden via de datumprikker.

Het lijkt mij handig dat duidelijk is wie er per organisatie contactpersoon voor mijnbouwactiviteiten is en daarom maak ik een overzicht daarvan.

Het voorbeeld van het advies winningsplan Groningen mail ik afzonderlijk aan de deelnemers i.v.m. de omvang.

Tot donderdag!

Groet,

[REDACTED]

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Rapport

December 2016

1e concept

Casco Advies Winningsplan Westerveld

Provincie Drenthe, Gemeente Aa en Hunze
Gemeente Assen, Gemeente Tynaarlo, Gemeente
Noordenveld, Gemeente Midden Drenthe
Gemeente Leek, Waterschap Noorderzijlvest
Waterschap Hunze en Aa's, Waterschap Drents
Overijsselse Delta, Provincie Groningen

INHOUD

BLAD

1	INLEIDING	3
2	SAMENVATTING	4
3	HOOFDADVIES	5
4	ALGEMEEN	6
5	REIKWIJDTE EN KADERS WINNINGSPLAN	<u>97</u>
6	ONZEKERHEDEN/ ONTBREKENDE ZAKEN	<u>128</u>
7	BODEMBEWEGING	<u>149</u>
7.1	Bodemdaling	<u>149</u>
7.2	Bodemtrilling	<u>159</u>
7.3	Kritische infrastructuur	<u>169</u>
7.4	Fracken	<u>169</u>
8	SCHADE	<u>1810</u>
9	RISICOBEHEERSYSTEEM	<u>2211</u>

1 INLEIDING

Beschrijf eerst wat over je onderwerp nou precies in het winningsplan staat, beschrijf vervolgens wat SodM hierover zegt. Maak een conclusie en beschrijf dan de argumenten van je advies.

2 SAMENVATTING

3 HOOFDADVIES

Onze bevindingen afgewogen hebbende en uitgaande van de geformuleerde uitgangspunten komen wij tot het volgende hoofdadvis:

Wij adviseren u vanwege de bestaande omissies, bestaande onzekerheden en het ontbreken van een beschouwing en weging van de maatschappelijke effecten:

Primair: niet in te stemmen met het winningsplan Gaswinning Groningen Gasveld 2016 zoals het nu voorligt;

Subsidiar: vanwege de grote onzekerheden en ontbrekende onderdelen slechts in te stemmen met het winningsplan door het hanteren van het voorzorgprincipe "Better safe than sorry" en daarbij:

1. NAM en Sodm, binnen een door u gestelde termijn, onvolkomenheden te laten aanvullen.
2. te voorzien in onafhankelijke validatie van onderzoeken en bevindingen;
3. een termijn te stellen aan het winningsplan;

.... Volgt uit bevinding in de volgende hoofdstukken

In onderstaande hoofdstukken vindt u de onderbouwing van ons hoofdadvis en overige adviezen.

4 ALGEMEEN

Het adviesrecht voor de decentrale overheden, zoals dat dit jaar in de wijzigingen Mijnbouwwet is vertaald, hangt vooral samen met de maatschappelijke impact en de maatschappelijke acceptatie van gaswinning.

In uw adviesverzoek schrijft u: "Een van de belangrijkste aanbevelingen uit het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) richt zich op de veiligheid van de burgers en de infrastructurele werken. Een ander belangrijk punt betreft meer aandacht voor het burgerperspectief".

In het winningsplan Westerveld wordt volledig voorbijgegaan aan het burgerperspectief ofwel de maatschappelijke impact en de maatschappelijke acceptatie van gaswinning. Het is voorstelbaar dat NAM in het winningsplan redeneert vanuit haar commercieel belang. NAM dient echter ook maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Dit komt in het winningsplan onvoldoende tot uitdrukking. Wij verwachten dat u in uw besluit uw maatschappelijke verantwoordelijkheid duidelijk naar voren laat komen.

Het maatschappelijk draagvlak voor (nieuwe) gaswinningen in ons land neemt af. Dit als gevolg van de aardbevingen in de provincie Groningen, de daarmee samenhangende veiligheidsproblematiek en andere negatieve effecten van de gaswinning. Ook de Drentse decentrale overheden constateren die ontwikkeling.

Drentse situatie is overheden is het duidelijk anders dan Groningen. Bij de besluitvorming in Groningen heeft u een drietal belangen het zwaarst gewogen:

- Veiligheid;
- het zo veel mogelijk voorkomen en beperken van schade;
- het belang van leveringszekerheid.

In het instemmingsbesluit heeft u duidelijk aangegeven dat de leveringszekerheid is geborgd en dat daarbij het kleineveldenbeleid buiten de reikwijdte van het instemmingsbesluit c.q. de omvang van gasproductie uit het Groningenveld blijft. Omdat ook veiligheid volgens het winningsplan Westerveld en het Sodm/TNO-advies geen aspect is, dient uw afweging zich in hoofdzaak te richten op het zoveel mogelijk voorkomen en beperken van schade. Uit dat oogpunt zien wij geen enkele aanleiding voor het intensiveren laat staan uitbreiden van de gasproductie. Immers in het voorliggende winningsplan en het advies van SodM en TcBB wordt bodemdaling en trillings/schaderisico's beschreven.

- **Energietransitie (afbouw fossiel)/ kleine velden beleid** ■

Het onlangs door u gepubliceerde Energieagenda en het beleid rond de energietransitie dient naar onze mening bij uw afweging te worden betrokken. Daarbij gaat het hierbij met name om de weging van het belang van de relatief geringe productie uit het voorliggend winningsplan binnen de geactualiseerde energiemix en de discussie die momenteel over de energietransitie.

Aardgas is naast olie en steen kool één van de drie fossiele brandstoffen die bij verbranding CO₂ uitstoot en die dus bijdraagt aan de opwarming van de aarde. Hoewel aardgas van deze drie brandstoffen de minste CO₂ uitstoot per kilowattuur, zou een lange termijn gebruik van aardgas nog steeds onze planeet in een gevaarlijke situatie brengen. Naast CO₂-zorgt gaswinning ook voor de uitstoot van methaan, een ander broeikasgas dat bijdraagt aan de opwarming van de aarde.

Nederland heeft een 'kleineveldenbeleid'. Het beleid is er tot nu toe op gericht de gaswinning uit de Nederlandse kleine velden zoveel mogelijk te bevorderen. De Energieagenda en energietransitie vraagt om actualisatie van dat beleid.

Dat houdt onder meer in dat gasproducenten 25 procent van hun investeringen in kleine en onrendabele gasvelden op zee mogen aftrekken.

- **Communicatie**

■■■■/ collega ■■■■

Voor een adequate invulling van het burgerperspectief, zoals u in het adviesverzoek aangeeft, is goede communicatie een absolute voorwaarde.

Advies:

In uw besluit op te nemen dat u samen met de NAM een communicatieplan opstelt dat in overleg en afstemming met de lokale overheden tot stand komt. Communicatie die staat in een breder perspectief van omgevingsmanagement.

Toelichting:

U moet de rol van de informatievoorziening over de gevolgen van de gaswinning niet aan de NAM overlaten. De NAM is belanghebbende partij. De rol van de overheid is ook de belangen van haar inwoners te borgen. De communicatie van NAM en het ministerie van EZ naar burgers moet zorgvuldiger dan tot nu toe is gebeurd. Typerend is de gebrekkige communicatie en afstemming tussen NAM en het ministerie over de start gaswinning uit put Vries-10 dat gelegen is binnen het winningsplan Westerveld. De lokale overheden hechten er grote waarde aan dat haar inwoners goed worden geïnformeerd over de gaswinning. Hiermee moet onnodige onrust en zorg bij de inwoners worden weggenomen.

De goede communicatie is essentieel onderdeel van het omgevingsmanagement, zoals is verwoord in uw visie in de brief aan de Tweede Kamer van 1 februari 2016*). De uitgangspunten daarbij zijn duidelijk:

1. samenbinden van belanghebbenden
2. betrek de omgeving zo vroeg mogelijk
3. transparantie en vertrouwen
4. omgevingsmanagement is een gezamenlijke verantwoordelijkheid
5. maatwerk

Het mag duidelijk zijn dat uw ambitie verder gaat dan het organiseren van een of enkel informatiebijeenkomsten en een publicaties over de procedure.

Wij willen graag met u meedenken en meewerken aan de verdere invulling van het omgevingsmanagement. Daarbij zouden wij graag uw visie als vertrekpunt nemen.

Advies: Wij adviseren u een oplegger van het winningsplan op te stellen die publieksvriendelijk is.

Toelichting:

Het winningsplan is geschreven voor ingewijden en lastig leesbaar voor inwoners. Zij mogen een zienswijze op het winningsplan indienen maar dan wel de inhoud hiervan kunnen doorgronden.

5 REIKWIJDTE EN KADERS WINNINGSPLAN

- Toetsing winningsplan m.b.t. ontbreken kaders

■■■■■/■■■■■

5.1 Doelmatigheid:

Advies

In uw besluit op te nemen aan welke kaders de winning is getoetst op het aspect doelmatigheid en de resultaten hiervan te motiveren.

Toelichting

In het advies van Sodm is een toetsing opgenomen van de winning aan doelmatigheid. Onduidelijk is hoe en waaraan is getoetst. We willen graag inzicht in de kaders waaraan is getoetst. De 2^e kamer heeft aangegeven dat de Minister een afweging moet maken tussen landelijk economische belangen en de lokale veiligheid en schade-effecten. In het verleden zijn de lokale effecten volgens de 2^e kamer in die afweging onvoldoende meegenomen. Daarom mag de doelmatigheidstoets zich niet beperken tot een doelmatigheid van de productie zelf maar moeten ook de effecten op de omgeving (veiligheid, schade aan gebouwen en infrastructuur) in beschouwing worden genomen.

5.2 Kaders schade:

Advies

De minister dient zo spoedig mogelijk een kader op te stellen waarin duidelijk beschreven staat wat onder 'schade' verstaan wordt. De adviserende organen Tcbb en Sodm hanteren ieder een verschillende typering voor schade. Dat is niet uit te leggen aan inwoners.

Toelichting

De (nog niet vastgestelde) wijziging van de Mijnbouwwet noemt als toetsingsgrond voor het eventueel onthouden van de instemming met een winningsplan 'schade aan gebouwen of infrastructuurle werken of de functionaliteit daarvan'. Zolang niet duidelijk is wat onder 'schade' verstaan dient te worden, is toetsing van het winningsplan op dit onderdeel lastig voor velden die gebeeefd hebben en in verband waarmee 'schade' is gemeld.

Eventueel:

Advies

Natuur en milieu – Nationaal Park Drentsche Aa

Met betrekking tot het Nationale Park Drentsche Aa adviseren wij u:

- In uw goedkeuringsbesluit op te nemen dat bij verdere ontwikkelingen rondom de velden Vries-Z (met name het blok Vries-ZZ) en Eleveld het Drentsche Aa gebied zoveel mogelijk wordt ontzien.

Met opmerkingen [■■■■■1]: In het winningsplan wordt niets gezegd over grondwater en natuur en milieu, maar volgens mij zijn dat geen toetsingsgronden voor instemming. Maar daarom kun je nog wel een advies daarover geven.

- Het winningsplan te toetsen op nationale en internationale wetgeving op het gebied van natuur- en soortenbescherming gelet op het aanwezige Natura2000 gebied.

Toelichting

Het Drentsche Aa gebied is een internationaal uniek gebied, met een zeer hoge beschermingsstatus. Het gebied is een beek- en esdorpenlandschap; het oppervlaktewater van de Drentsche Aa dient tevens als bron van drinkwater. Het is een waardevol gebied met een kwetsbaar geohydrologisch systeem waar invloeden vanwege de gaswinning (zoals bodemdaling, gasstimulatie) zo veel mogelijk dienen te worden vermeden.

5.3- Reikwijdte winningsplan m.b.t. grote hoeveelheid verschillende velden

Advies:

U dient in uw besluit te motiveren waarom ervoor gekozen is om een grote variëteit van kleine gasvelden in één winningsplan te vatten? Welke overwegen liggen hieraan ten grondslag? Voor de maatschappelijk toets is het transparanter om per gasveld een winningsplan op te stellen.

Toelichting:

Het winningsplan Westerveld bevat een groot aantal afzonderlijke gasvelden die geen directe relatie met elkaar hebben. Uit het winningsplan Westerveld wordt afgeleid dat een aantal velden nu en naar verwachting in de toekomst niet meer produceren. Waarom zijn die dan toch opgenomen in het winningsplan? Voor de afweging tussen economische belangen en de maatschappelijke effecten is het logischer per producerend gasveld een aparte vergunning en winningsplan op te stellen. De gehanteerde methodiek belemmert nu voor al deze velden afzonderlijk een afweging te kunnen maken.

5.4- Productieniveaus high case/ low case

???

Advies:

Wij adviseren u uw toezegging aan de Nam om binnen de bestaande vergunning te gaan winnen uit de nieuw geboorde put (Vries -10) in het gasveld Vries Zuid terug te draaien en hiervoor de nieuwe procedure voor een winningsplan te hanteren.

Toelichting:

"Tijdens het vragenuur van 16 juni 2015 is gesproken over een voorgenomen gaswinning door NAM in Drenthe. Tijdens de mondelinge beantwoording is in algemene zin aangegeven dat er bij winning uit kleine velden een winningsplan moet komen en dat omwonenden, gemeenten en provincies hierop zienswijzen kunnen indienen. Dit is ook bevestigd in de beantwoording van aanvullende schriftelijke vragen van het lid Dik-Faber (CU), waarin is aangegeven dat "in alle gevallen waarbij op basis van boringen besloten wordt om gas te gaan winnen, een nieuw of

gewijzigd winningsplan ingediend moet worden" (Kamerstukken 2015-2016, Aanhangsel van de Handelingen, 57)."

In het geval van Vries-10 is er een nieuwe boring geweest op basis waarvan de NAM voornemens is om gas te gaan winnen. Daarnaast is er juist door de minister aan de Tweede Kamer toegezegd, dat er een adviesrecht wordt toegepast in deze situaties. In het Winningsplan Westerveld is voor Vries-10 sprake van een te winnen hoeveelheid van 0,6 Miljard M3 (high case). Wij zijn van mening dat deze nieuwe winning onderdeel is van dit winningsplan en dat de NAM de procedure moet afwachten voordat er uit put Vries-10 gas gewonnen mag worden.

Los van de vraag of er wel of geen vigerend Winningsplan is, moeten wij constateren dat het oude Winningsplan niet voldoet aan de zaken die door de Onderzoeksraad voor de veiligheid zijn geconstateerd. Zo is het oude winningsplan niet getoetst op de veiligheid van burgers (seismische risicoanalyse). Wij zijn dan ook van mening dat er niet kan worden teruggevallen op een winningsplan waarin geen rekening is gehouden met zo een belangrijk aspect.

Advies:

In uw besluit aandacht te vragen voor de winningssnelheid. Er lijkt door de NAM bij de bepaling van de productiescenario's geen rekening te zijn gehouden met de relatie snelheid drukdaling-bodemtrilling.

Toelichting

De snelheid waarmee gas uit de bodem wordt onttrokken is van invloed op de bodemtrilling. Een snelle drukdaling in het gesteente kan eerder tot bevingen leiden dan wanneer deze drukdaling geleidelijk verloopt. Kan de Nam aangeven welke hoeveelheid er per jaar per gasveld kan worden onttrokken zonder dat dit tot extra risico op bodemtrilling leidt?

Uit een toelichting van de NAM blijkt dat de productiescenario's in het winningsplan alleen zijn gebaseerd op wat uit technisch de bodem te halen is. In het plan is de winningssnelheid niet aangegeven.

Advies:

In uw besluit op te nemen dat als de NAM het High case scenario overschrijdt zij een nieuw winningsplan dient op te stellen en deze ter besluitvorming aan te bieden.

Toelichting:

In het advies van Sodm wordt op blz 5 aangegeven dat als een winning het high case scenario overschrijdt de NAM een nieuwe SRA moet uitvoeren. Omdat in het SRA ook de risico's in de bovengrond worden meegenomen vinden wij dat er in die situatie een nieuw winningsplan moet worden opgesteld en vergund. De door Sodm voorgestelde werkwijze is in strijd met afspraken met de 2^e kamer.

6 ONZEKERHEDEN/ ONTBREKENDE ZAKEN

- Toetsing winningsplan m.b.t. onzekerheden en ontbrekende zaken

Advies:

Wij adviseren u de berekeningsresultaten van de voorspelde bodemdaling en bodemtrilling met grote voorzichtigheid te betrachten en de gevolgen ervan niet mag worden onderschat.

Toelichting:

Voor de berekeningen is gebruik gemaakt van gegevens van de ondergrond. De samenstelling van de diepe ondergrond is complex en nooit precies in kaart te brengen. De ligging van breuken, de compactiecoëfficiënt etc zijn gebaseerd op interpretatie van een beperkt aantal bodemgegevens. Dit houdt in dat de resultaten altijd met grote voorzichtigheid moet worden geïnterpreteerd. Worst case aannamen zijn hierbij een hulpmiddel. De Tcbb geeft aan dat in het ergste geval een beving met een magnitude van 3,9 kan plaatsvinden. Nader onderzoek naar bevingen in kleine velden kan mogelijk. Dat is een beving die sterker is dan de zwaarste tot nu toe in Groningen (3,6 in Huizinge (2012)). Wij hebben sterk het vermoeden dat, op basis van de ervaringen in Huizinge (plattelandsgebied) er dan in het stedelijk gebied van Assen meer schade ontstaat dan de door de Nam geformuleerde licht schade aan meerdere tot matige schade aan enkele gebouwen.

Heb op dit onderdeel geen opmerkingen. Bovenstaande opmerkingen zijn volgens mij niet van toepassing, graag verwijderen, anders onderbouwen.

Kunnen we hier de uitgebreide tekst uit het advies winningsplan Groningen 1 op1 overnemen? Zoals:

6.1 Ontbrekende onderwerpen risicobeoordeling

Advies:

Wij adviseren u de SRA van het gasveld Eleveld opnieuw uit te voeren en daarbij rekening te houden met:

- De voorgenomen inrichting van bedrijventerrein Werklandschap Assen Zuid (ten oosten van de A28 en ten zuiden van de N33) waarvoor in 2011 een besluit is genomen door de gemeenteraad van Assen en de toeristisch recreatieve zone (TCR ten noordoosten van het TT-circuit.
- Een hogere bevolkingsdichtheid dan waarvan nu is uitgegaan

Toelichting:

In de SRA is geen rekening gehouden met de toekomstige inrichting van Werklandschap Assen Zuid en de toeristisch recreatieve zone. De inrichting leidt tot intensievere bebouwing van bedrijven in het gebied dan nu het geval is. Ook de noordelijk blokken van Eleveld vallen binnen het stedelijk gebied van Assen met o.a. de aanwezigheid van een ziekenhuis in de directe nabijheid.

Waarom wordt voor bepaling risicoklasse uitgegaan van lage bevolkingsdichtheid (250-500 inw/km²)? Een substantieel deel van het gasveld Eleveld ligt namelijk in het stedelijk gebied van Assen met hogere dichtheid (500-1000 inw/km²)

7 BODEMBEWEGING

7.1 Bodemdaling

Trilling en daling (relatie veiligheid leggen zodat benoemd is)   /
Hoe groot is de kans op schade?

Bodemdaling

Advies

Voor wat betreft de prognose van de bodemdaling die gepaard kan gaan met de gaswinning, adviseren wij u:

- de NAM in samenspraak met de betrokken decentrale overheden te laten inventariseren 1) welke gevolgen de uiteindelijke totale bodemdaling die het gevolg is van de gaswinning uit de velden van het winningsplan Westerveld kan hebben voor het normale beheer en onderhoud van waterkeringen en waterlopen; 2) welke (waterhuishoudkundige) maatregelen in dat verband genomen moeten worden;
- In het gebied is mogelijk sprake van stapeling van bodemdaling door gaswinning, zoutwinning en gasopslag. Voor al deze activiteiten bent u bevoegd gezag. Welke acties gaat u nemen om te voorkomen dat de burger agv deze stapeling van het kastje naar de muur wordt gestuurd?
- de verplichting tot vergoeding deze te nemen maatregelen en van eventuele overige schade voortvloeiend uit bovengenoemde bodemdaling als voorwaarde te verbinden aan het winningsplan;
- de NAM inzicht te laten geven in de in dit kader reeds gemaakte afspraken;
- de NAM de bodemdalingscomponent die het gevolg is van het leegproduceren van het gasveld Norg na beëindigen van de gasopslag aldaar, weer op te laten nemen in de bodemdalingsprognose voor de jaren 2050 en 2080.

Toelichting

Volgens de prognose zal de verwachte bodemdaling van de resterende gaswinning enkele centimeters bedragen; het merendeel van de daling heeft al plaatsgevonden.

De uiteindelijke totale bodemdaling als gevolg van de gaswinning is echter van die omvang dat er wel effecten te verwachten zijn op de waterhuishouding. De kosten voor mitigerende maatregelen zijn uiteraard voor de NAM. Daarom is het van belang te inventariseren welke afspraken er bestaan tussen de NAM en betrokken waterschap(pen) dan wel gemeenten of provincie voor zover er voor hen negatieve effecten zijn. Er mag geen onduidelijkheid bestaan over de vergoeding van dergelijke onkosten.

Het beëindigen en leegproduceren van de gasopslag Norg zal volgens de NAM in de toekomst tot een additionele 10 cm bodemdaling leiden. Deze component is verdwenen uit de huidige set prognoses, vanuit de veronderstelling van de NAM de gasopslag tot 2080 in werking te zullen hebben. Gezien de grote onzekerheden die er momenteel heersen omtrent de aard van

onze toekomstige energievoorziening achten wij deze aanname niet terecht. Wij achten het zinvol op voorhand te weten welke additionele daling in het gebied (op mogelijk kortere termijn dan nu verwacht) nog verdisconteerd moet gaan worden.

7.2 Bodemtrilling

Trilling en daling (relatie veiligheid leggen zodat benoemd is) [REDACTED]

Seismische risicoanalyse [REDACTED]

Hoe groot is de kans op schade?

Bodemtrillingen

Advies

In het kader van mogelijke schade ten gevolge van eventuele bodemtrillingen adviseren wij u:

- het advies van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) over te nemen dat de NAM in aanvulling op het KNMI netwerk seismische apparatuur in en rond de gasvoorkomens Vries-Zuid en Eleveld opstelt;
- het advies van SodM over te nemen en de NAM voor de bevende velden een risicobeheerssysteem te laten ontwikkelen en operationeel te hebben voor 1 juni 2017;
- de parameters en randvoorwaarden die NAM hanteert in het door haar op te stellen risicobeheerssysteem goed te laten onderbouwen alvorens dit systeem goed te keuren;
- aan het winningsplan de voorwaarde te verbinden dat eventuele schadeclaims vlot en adequaat afgehandeld zullen worden door de NAM;
- in dat kader de NAM op te dragen het proces van schademelding, onderzoek en afhandeling publiek toegankelijk vast te leggen en
- de NAM een nulmeting aan een selectie van gebouwen boven de voorkomens van Eleveld en Vries-Zuid te laten uitvoeren.

Toelichting

De seismische risicoanalyse (SRA) die is uitgevoerd komt voor alle velden in het winningsplan Westerveld in categorie I, de laagste risicogroep, terecht. De reeds bevende velden Eleveld en Vries-Zuid vallen echter dicht tegen de grens met categorie II aan. Op basis hiervan adviseert SodM om ook enkele maatregelen door te voeren die van toepassing zijn voor velden waarvan de SRA in categorie II valt. Wij vinden dit een goede zaak.

NAM geeft aan in het winningsplan de kans op schade ten gevolge van een geïnduceerde beving niet uit te kunnen sluiten. Hierbij is de veiligheid niet in het geding. In het ernstigste geval kan sprake zijn van lichte, niet constructieve schade aan meerdere gebouwen en matige schade aan enkele gebouwen. Het risicobeheerssysteem kan helpen een dergelijke (of

zwaardere) beving te voorkomen, mits sprake is van de juiste keuze van signaalparameters en het daarbij behorende actieprotocol. Een goede onderbouwing van de gekozen parameters en acties is dus van belang wil het risicobeheerssysteem zinvol zijn. Ook een adequaat seismisch netwerk is hierbij van belang.

Juist omdat de kans op schade niet uit te sluiten is, achten wij het van belang dat eventuele schadeclaims van inwoners door het mijnbouwbedrijf goed en vlot afgehandeld worden. Een vastgelegde procedure bevordert de transparantie, eenduidigheid en snelheid. Nulmetingen dragen hieraan bij.

Advies:

Wij vragen u de risicoanalyse van de gasvelden Vries Zuid en Eleveld nader te duiden omdat Sodm adviseert deze in te delen in risicoklasse 2.

Toelichting:

Uit het winningsplan blijkt dat volgens de SRA de gasvelden Vries Zuid en Eleveld dicht bijna in risicoklasse 2 vallen. Sodm adviseert vanwege het feit dat deze velden in het verleden hebben gebeefd te beschouwen als risicoklasse 2. In zowel het winningsplan als in de adviezen van Sodm en Tcbb ontbreekt een nadere analyse waarom deze velden hogere risico's met zich meebrengen dan de overige velden. Licht het aan de inrichting van het gebied of komt het door de bodemopbouw die gevoelig is voor trilling? Op basis van deze analyse zijn de risico's beter te duiden en uit te leggen aan onze inwoners.

7.3 Kritische infrastructuur

7.4 Reservoirstimulatie/ Fracken

Advies

Grondwaterbescherming

Met betrekking tot grondwaterbescherming adviseren wij u:

- In uw besluit op te nemen dat bij verdere ontwikkelingen rond de velden Assen, Assen-Zuid en Vries-Zuid rekening gehouden wordt met de grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones waar deze velden deels mee samenvallen. Vanwege de enorme gevolgen geen omstreden technieken zoals zuurstimulatie en fracken toe te staan zoals in het winningsplan is omschreven. Mocht er toch worden besloten tot toepassing van deze technieken dient er geborgd te worden dat er geen risico's voor grond- en drinkwater zijn én het optreden van bodemtrilling . zijn. Het besluit over fracken daarom niet alleen bij de toezichthouder (Sodm) neer te leggen maar hiervoor een apart besluit aan de Nam op te leggen met mogelijkheden tot inspraak van lokale overheden en inwoners.

Toelichting

De velden Assen, Assen-Zuid en Vries-Zuid vallen gedeeltelijk samen met de boringsvrije zone van de grondwaterwinning Assen-Oost; het veld Assen valt bovendien samen met het grondwaterbeschermingsgebied Assen-West.

Schadelijke gevolgen van reservoirstimulatie/ fracking kunnen bovengronds optreden door lekkage van frackvloeistoffen en chemicaliën en ondergronds door het falen van de integriteit van afdekkende lagen waardoor ongecontroleerde bodemprocessen kunnen optreden. De kans op deze gebeurtenissen dienen geheel uitgesloten te worden omdat naast lokale schade aan gebouwen ook de drinkwatervoorziening in het geding is. Het advies van Sodm is gebaseerd op de bevoegdheid van de afweging over fracking bij de toezichthouder van de gaswinning. Vanwege de mogelijke lokale impact vinden wij dat voor deze beslissing ook het burgerperspectief moet worden meegenomen en dus de lokale overheden en inwoners een stem in deze afweging moeten krijgen .

Kleine gasvelden raken sneller leeg dan verwacht, waardoor Energiebeheer Nederland, het staatsbedrijf dat verantwoordelijk is voor de aardgasbaten van de staat, tot de conclusie is gekomen dat fracking noodzakelijk is om de productie op peil te houden. Dit is een zeer omstreden technologie met grote risico's voor mens en (milieu).

Met opmerkingen [■2]:

Zie hiervoor de Kamerbrief van 1 maart 2016 met het bijbehorende rapport van SodM.

Prima als je hier op in gaat, maar ik raad je aan in het licht van bovenstaande je verhaal goed te onderbouwen (verwijzingen).

Uit de brief van Sodm aan Kamp (29/2/16):

'SodM komt tot de slotsom dat, voor zover bekend, er geen nadelige gevolgen zijn geweest voor mens en milieu en dat de toepassing van fracking ten behoeve van conventionele gaswinning op een verantwoorde manier kan plaatsvinden. Het wettelijke regime, het toezicht daarop en de gehanteerde beheersmaatregelen zijn volgens de huidige inzichten solide en voldoende.'

NAM gaat uitgebreid in op een protocol als er gefracked wordt.

Met opmerkingen [■3]: Je kan aansluiten bij advies Tebb.

Met opmerkingen [■4]: Zou eventueel toevoegen dat NAM de decentrale overheden tijdig dient te informeren als ze voornemens zijn te fracken.

8 SCHADE

8.1- Voorkomen van schade (wettelijke verplichting)

Advies:

Wij adviseren u vanwege het ontbreken van een beschrijving van preventieve maatregelen in het winningsplan de Nam te verplichten om preventieve maatregelen voor schade op te nemen in het winningsplan alvorens hierover een besluit te nemen.

Toelichting:

In de Mijnbouwwet ligt primair de nadruk op het voorkomen van schade door mijnbouwactiviteiten (preventief handelen), en niet op het geoorloofd zijn van mijnbouwactiviteiten, mits de nadelige gevolgen daarvan door de exploitant / operator worden weggenomen of verzacht (curatief handelen). De Nam heeft als initiatiefnemer de zorgplicht voor het voorkomen van schade. In winningsplan wordt geconcludeerd dat er lichte en lokaal mogelijk matige schade kan optreden aan gebouwen. Nergens is in het winningsplan echter terug te lezen wat wordt gedaan om schade te voorkomen. Wij stellen vast dat ten aanzien van het optreden van schade in het winningsplan geen aandacht is op het voorkomen van schade. In het winningsplan worden optredende schades als niet te voorkomen beschouwd.

Het Mijnbouwbesluit schrijft voor dat het winningsplan een beschrijving bevat van de mogelijke omvang en verwachte aard van de schade door bodembeweging. Uit het winningsplan blijkt dat het niet goed mogelijk is de omvang en de verwachte aard adequaat te beschrijven. NAM lijkt niet in staat causaliteit aan te geven tussen aardbevingen en omvang en aard van de schade. Het winningsplan lijkt op dit punt niet te voldoen aan de eisen die de wet stelt aan een plan.

Wij willen dat er door de Nam alles aan gedaan wordt om schade door gaswinning aan eigendommen van inwoners en overheid te voorkomen. Inwoners kiezen er niet voor om te worden blootgesteld aan deze risico's.

8.2- Afhandeling van schade

Zoals reeds in voorgaande alinea door ons is aangegeven dient het voorkomen en beperken van alle schade als uitgangspunt te worden genomen. Echter kan NAM de kans op schade aan bebouwing in de nabije omgeving van het epicentrum van een geïnduceerde aardbeving niet uitsluiten. Dit wordt ook door SodM in haar advies als zodanig aangegeven. In het ernstigste geval kan een geïnduceerde beving leiden tot het ontstaan van lichte, niet constructieve schade aan meerdere gebouwen en matige schade aan enkele gebouwen.

NAM geeft in het winningsplan aan dat de historische schademeldingen voor "lichte, niet constructieve schade" hebben gezorgd en dat deze vergoed zijn (of worden) wanneer het duidelijk is dat zij de schade heeft veroorzaakt. Overeenkomstig de regels van het burgerlijk recht rust op de NAM de verplichting om schade veroorzaakt door aardbevingen die worden

veroorzaakt door de gaswinning, te vergoeden. Wij zijn van mening dat voornoemde regeling op basis van het burgerlijk wetboek niet altijd voldoende soelaas biedt voor burgers, bedrijven en lokale overheden om op een vlotte en toegankelijke wijze schade te kunnen claimen.

De gaswinning in Groningen heeft voor veel overlast gezorgd in de regio en het gevoel van veiligheid en vertrouwen van de bewoners aangetast. Er is dan ook sprake van een groot wantrouwen van burgers jegens NAM en rijksoverheid. Dit heeft zowel betrekking op de feitelijke gaswinning, als ook het nemen van adequate en toereikende maatregelen om de gevolgen (waaronder schade en overige hinder) zo veel mogelijk te voorkomen en/of te beperken.

Herstel van vertrouwen van onze burgers is naar onze mening dan ook gebaat bij een transparante en toegankelijke organisatie voor de afwikkeling van schademeldingen. Een regeling waarbij het voor burgers en andere partijen niet nodeloos ingewikkeld is om een schademelding in te dienen en de onafhankelijkheid in voldoende mate gewaarborgd is. Dit zodat iedereen in redelijkheid kan vertrouwen op een eerlijke en adequate schadeafwikkeling. Het past niet om daarbij onderscheid te maken tussen de omvang of de locatie waar de schade is ontstaan. Iedere schademelding dient op zijn eigen merites te worden beoordeeld.

Gezien het voorgaande zijn wij van mening dat een adequate regeling voor afdoening en vergoeding van schades en compensatie van alle bijkomende negatieve effecten een harde voorwaarde bij het instemmingsbesluit dient te zijn. Tevens dient hierbij de onafhankelijkheid en objectiviteit van de schadeafwikkeling in voldoende mate gegarandeerd te zijn. Wij dringen er daarom bij u op aan dat – evenals in het aardbevingsgebied Groningen – er een volledig onafhankelijk orgaan wordt ingesteld voor de afwikkeling van schade als gevolg van alle mijnbouwactiviteiten. Tevens zorgt het instellen van een dergelijk orgaan ervoor dat ook ingeval van gestapelde mijnbouw (en beheersmaatregelen voor het grondwaterpeil) gedupeerde partijen weten tot welke partij zij zich hiertoe dienen te wenden

Hoewel door uw minister in de tweede kamer reeds toezeggingen zijn gedaan aangaande het instellen een dergelijke onafhankelijk orgaan voor de afwikkeling van mijnbouwschade, is één en ander vooralsnog geen feit. CHECK waar en hoe exact

Wij adviseren u haast te maken met het instellen van een dergelijk onafhankelijk orgaan. Tevens dit te regelen alvorens in te stemmen met het onderhavige winningsplan Westerveld.

OMGEKEERDE BEWIJSLAST NIET OPGENOMEN IN DIT ADVIES!!!

Vraag Eric? Moeten we hier nog de tekst uit het advies winningsplan Groningen opnemen? zoals:

Vallende objecten

Industrie

Advies:

We adviseren u in de vergunning een goede schaderegeling op te nemen waarmee schade aan eigendommen van burgers, bedrijven en overheden tgv de mijnbouwactiviteiten in dit winningsplan vlot en fatsoenlijk worden afgehandeld.

Toelichting:

We willen dat schade aan eigendommen van burgers a.g.v. trillingen of verzakkingen (fatsoenlijk) wordt afgehandeld. De bestaande regeling via het Burgerlijk Wetboek biedt onvoldoende waarborg voor inwoners omdat veel inwoners deze procedure niet kunnen/willen betalen. De huidige regeling van de Nam (www.NAMplatform.nl) richt zich alleen op schade door bevingen in Groningen. We hebben begrepen dat u per 1 januari 2017 een landelijk bureau gaat opzetten. Kunt u inzicht welke bevoegdheden deze instantie krijgt en welke criteria en termijnen worden gehanteerd. We vinden een halfjaar na een reële schademelding een redelijke termijn.

Met opmerkingen [5]: Emotie?

- Lusten en lasten

??

Met opmerkingen [6]: Hierbij een voorzet, zie maar wat je er mee doet.

Lusten en lasten

Advies

Gaswinning kan gepaard gaan met nadelige gevolgen voor inwoners door hinder, overlast en schade aan eigendommen. Wij adviseren u:

- zorg te dragen voor een goede verdeling van lusten en lasten bij mijnbouwactiviteiten, waarbij er ook baten terugvloeien naar het gebied.

Toelichting

Gaswinning zal in Nederland nog jarenlang plaatsvinden en inwoners zullen hier last van ondervinden. Inwoners staan veelal afwijzend en wantrouwend tegenover plannen voor gebruik van de ondergrond. De lokale inwoners vinden dat zij de lasten dragen voor het belang van Nederland als geheel. Mijnbouwactiviteiten brengen met zich mee dat er in zekere mate regionale of lokale belasting is. Schade wordt in principe vergoed, maar inwoners ervaren extra ongemak waar ze niet om hebben gevraagd en waar niets tegenover staat. Het belang van mijnbouwactiviteiten voor de Nederlandse samenleving is evident. Het gebruik van de ondergrond zal ook in de toekomst een grote rol spelen bij onze verder te verduurzamen energievoorziening. Voor het ook in de toekomst gebruiken van de ondergrond is van belang dat er een goede verdeling is van lusten en lasten.

- Effecten natuur en KRW
- Omkering bewijslast**

Casco-Advies winningsplan Westerveld

**let op hieraan zitten diverse haken en ogen en de vraag is of dit wel wenselijk is, Johan maakt eerst haken en ogen overzicht.

9 RISICOBEBEERSYSTEEM

- Meetnet
- Meet en regelprotocol

Met opmerkingen [REDACTED]: Ik heb dit meegenomen onder het deel over trillingen omdat het direct hiermee samenhangt. En er geen sprake is van een veiligheidsrisico maar wel van mogelijke schade door trillingen. Dan heb je een geheel. Up to you, dan even dit deel uit mijn stukje verwijderen.

Vaststelling schade, 0-meting, monitoren/bijstelling productieniveau

9.1 Vastleggen uitgangssituatie

Advies:

Wij adviseren u om de NAM te verplichten een nulmeting voor te schrijven en deze ter validatie voor te leggen aan de Minister.

Toelichting:

Om de schade door gaswinning goed te kunnen vaststellen is het belangrijk dat de uitgangssituatie goed wordt vastgelegd. Het is aan de initiatiefnemer om dit te doen naar goedkeuring van de vergunningverlener. Er wordt al jaren gas gewonnen in het veld maar dit winningsplan is de markering van het moment dat ook het burgerperspectief wordt meegewogen in de besluitvorming. In dat kader is het belangrijk dat schade aan particuliere eigendommen goed wordt geregistreerd. Dit is voor de Nam ook van belang voor het door ons bepleitte omkering van de bewijslast. (zie par xxx)

Advies:

Met betrekking tot het risicobeheerssysteem adviseren wij u:

- het advies van SodM over te nemen en de NAM voor de bevende velden Eleveld en Vries-Zuid enkele versnellingsopnemers te laten installeren en operationeel te hebben en een risicobeheerssysteem te laten opstellen en implementeren voor 1 juni 2017;
- de parameters en randvoorwaarden die NAM hanteert in het door haar op te stellen risicobeheerssysteem goed te laten onderbouwen alvorens dit systeem goed te keuren;
- het meet- en regelprotocol door een onafhankelijke partij te laten borgen, op termijn te laten evalueren en wellicht aan te laten passen;
- het meet- en regelprotocol onafhankelijk te laten monitoren;

[In het verslag van het overleg met de NAM van 8-11-16 lees ik dat de NAM momenteel een project uitrolt om deze velden via TNO meters beter te monitoren. Is dat t.b.v. een risicobeheerssysteem?]

[In het casco advies van Groningen las ik nog 2 adviezen t.a.v. het meet- en regelprotocol. Ik kan niet goed beoordelen in hoeverre die hier ook relevant zijn, vandaar dat ik ze geel heb gearceerd.]

Toelichting:

Zowel de NAM als TNO concluderen op basis van de seismische risicoanalyse (SRA) dat alle velden in categorie I vallen. Volgens de leidraad van SodM volstaat voor deze velden monitoring met het huidige geofoon en accelerometer netwerk van het KNMI. Met dit monitoringsnetwerk kunnen aardbevingen met een magnitude van 1,5 en groter worden gelokaliseerd.

Hoewel alle velden in categorie I vallen, liggen de reeds bevende velden Eleveld en Vries-Zuid echter dicht tegen de grens met categorie II aan. Op basis hiervan adviseert SodM om ook enkele maatregelen te nemen die van toepassing zijn voor velden waarvan de SRA in categorie II valt. Wij vinden dit een goede zaak. Het gaat hier om het ontwikkelen van een risicobeheerssysteem.

Het risicobeheerssysteem is bedoeld om tijdig te kunnen reageren zodat (grotere) schade en veiligheidsrisico's niet zullen optreden. De keuze van signaalparameters en bijbehorende (re)acties dient dan ook zodanig onderbouwd te zijn dat hiermee aannemelijk wordt gemaakt dat het systeem zinvol is. Dat wil zeggen, dat aan de hand van de signaalparameters zodanig tijdig kan worden ingegrepen dat het mogelijk optreden van bedoelde schade en risico's voorkomen kan worden.

Bijlagen

Date : 12-5-2017 13:11:28

16.952

From : ██████████

T ██████████

Subject : RE: overleg met Dorpsbelangen Loon

Attachment : Ontwerp-Instemmingsbesluit winningsplan Westerveld.pdf;Processchema Zienswijze gaswinningsplan Westerveld.docx;

Dag ██████████

Bij deze de stukken voor Marco.

Met vriendelijke groeten,

██████████
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
██████████
██████████
██████████@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: ██████████
Verzonden: donderdag 11 mei 2017 12:12
Aan: ██████████
CC: ██████████
Onderwerp: FW: overleg met Dorpsbelangen Loon

Hoi ██████████

Wil jij hier even naar kijken?
Ik denk aan het ontwerp-besluit en onze planning.

Groet,
██████████

Van: ██████████
Verzonden: donderdag 11 mei 2017 11:04
Aan: ██████████@assen.nl>
Onderwerp: overleg met Dorpsbelangen Loon

Hoi ██████████

Maandag ssaat het overleg met Dorpsbelangen op de rol. Kun je mij nog even de stukken sturen die ik voor Marco in Ibabs kan zetten?
Dan zet ik ze ook voor de 17^e in Ibabs.

Met vriendelijke groet,

██████████
Secretaresse bestuurssecretariaat
Gemeente Assen
██████████
██████████@assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Energie en Omgeving

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum

Betreft: Ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Westerveld

Ons kenmerk
DGETM-EO / 17049933

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Ontwerp-instemmingsbesluit

1. Aanvraag

Op 11 september 2016 is een aanvraag ontvangen, gedateerd 9 september 2016, van de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (hierna: NAM) tot instemming met het gewijzigde winningsplan Westerveld (hierna: winningsplan Westerveld).

Het winningsplan Westerveld omvat 11 aardgasvoorkomens, te weten: Assen, Assen-Zuid, Een, Eleveld, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Witten, Witterdiep, Zevenhuizen en Zevenhuizen-West. Deze aardgasvoorkomens liggen binnen de gebieden van de winningsvergunningen Drenthe II en Groningen zoals verleend op basis van de Mijnbouwwet (hierna: Mbw). Geografisch gezien liggen de aardgasvoorkomens van het winningsplan Westerveld deels in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe, in de gemeenten Leek, Ooststellingwerf, Aa en Hunze, Noordenveld, Assen, Tynaarlo en Midden-Drenthe, en in de waterschappen Noorderzijlvest, Fryslân, Hunze en Aa's, en Drents Overijsselse Delta.

Het winningsplan Westerveld beschrijft op welke wijze NAM verwacht het resterende gas te winnen uit de betreffende aardgasvoorkomens en hoe de eventuele risico's daarvan zoveel mogelijk worden beperkt. Daarnaast bevat het winningsplan informatie over de verwachte gasproductie van de betreffende aardgasvoorkomens, een overzicht van het productiesysteem, de verwachte bodemdaling en de kans op aardbevingen, en de maatregelen die volgens NAM daaruit voortvloeien voor de boven- en ondergrond.

Het winningsplan Westerveld betreft een actualisering van het vigerende winningsplan voor de bestaande gaswinning. De redenen voor de actualisatie zijn: een (vernieuwde) seismische risicoanalyse, de stopzetting van de gasproductie uit de gasvelden Appelscha, Roden en Norg-Zuid, een actualisatie van productie- en bodemdalingsvoorspellingen, en voorziene activiteiten om de productie in stand te houden.

NAM verwacht dat de gaswinning op basis van het winningsplan Westerveld in 2023 beëindigd zal worden, met een uitloop tot 2028 in geval van het hoge productiescenario. Gaswinning uit het Westerveld systeem vindt al ruim dertig jaar plaats en bevindt zich thans in de eindfase.

De Minister van Economische Zaken (hierna: de minister) is op grond van artikel 34, derde lid, Mbw bevoegd te beslissen op deze aanvraag.

2. Beleid gaswinning in Nederland

In het Energierapport 2015 en de Energieagenda van december 2016 is de 'lange termijn'-visie ten aanzien van de Nederlandse brandstofmix, inclusief de transitie naar een duurzame energievoorziening, uiteengezet. Het in productie brengen van hernieuwbare energiebronnen maakt daar nadrukkelijk onderdeel van uit. Hoewel in de gebouwde omgeving stevig ingezet wordt op het geleidelijk uitfaseren van het gebruik van aardgas, speelt aardgas (als efficiënte energiedrager) komende decennia nog een essentiële rol in de Nederlandse energievoorziening.

Op dit moment is de Nederlandse energievoorziening nog voor meer dan 90% afhankelijk van fossiele brandstoffen (olie, gas, steenkool), waarbij aardgas voorziet in ruwweg 40% van onze primaire energiebehoefte. Van de fossiele brandstoffen is aardgas de schoonste brandstof, met de minste CO₂-uitstoot en dus het minst belastend voor het klimaat. In de transitie naar duurzaam is aardgas – voor het verwarmen van een groot deel van de huizen en het realiseren van een betrouwbare elektriciteitsvoorziening - de komende decennia nog steeds nodig.

Wanneer aardgas veilig kan worden gewonnen is het wenselijk dit uit de Nederlandse bodem te winnen. Nederland is dan minder afhankelijk van gasimport en de schonere winning in Nederland beperkt ook de met de winning samenhangende mondiale uitstoot van CO₂.

3. Voorgeschiedenis

3.1 Wijziging Mijnbouwwet

Met het per 1 januari 2017 in werking treden van de gewijzigde Mbw is onder meer het toetsingskader van en de procedure om te komen tot een winningsplan gewijzigd.

3.1.1 Wijziging toetsingskader

Implementatie aanbevelingen OVV-rapport in de Mbw

De wijziging van de Mbw is allereerst het resultaat van de implementatie van de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (hierna: OVV) in zijn rapport over de aardbevingsrisico's in Groningen (Kamerstukken II 2014/15, 33 529, nr. 123) van 18 februari 2015. In de kabinetsreactie van 2 april 2015 (Kamerstukken II 2014/2015, 33 529, nr. 143) is aangegeven dat het kabinet alle aanbevelingen uit dit OVV-rapport zal overnemen.

Een van de belangrijkste aanbevelingen uit het OVV-rapport richt zich op de veiligheid van burgers en infrastructurele werken. Een ander belangrijk punt betreft het betrekken van de andere overheden bij de besluitvorming over mijnbouwactiviteiten en het hebben van meer aandacht voor het burgerperspectief. Deze en andere aanbevelingen hebben op verschillende onderdelen geleid tot wijziging van de Mbw; deze wijziging is per 1 januari 2017 in werking getreden. Voorafgaand aan deze wetwijziging heeft de minister bij brief van 21 april 2015 (Kamerstukken II 2014/2015, 33 529, nr. 146) aangegeven om de toentertijd ingediende (wijzigingen van) winnings- en opslagplannen op land, niet in behandeling te nemen.

Met het per 1 januari 2017 in werking treden van de gewijzigde Mbw is er nu ook een wettelijke grondslag voor het in de procedure in acht nemen van de aanbevelingen uit het OVV-rapport.

In het winningsplan is met het oog hierop dan ook expliciet aandacht besteed aan het belang van veiligheid en risico's voor omwonenden, gebouwen en infrastructuur. Dit gebeurt volgens een samen met SodM opgestelde methodiek¹: de seismische risicoanalyse (SRA). Dit betekent dat de beoordeling van de gevolgen van aardbevingen niet langer wordt beperkt tot de "seismische hazard" (seismische dreiging), maar wordt uitgebreid naar het daadwerkelijke seismische risico (effecten voor omwonenden).

Natuur en milieu

Tijdens de parlementaire behandeling van de implementatie van het OVV-rapport in de Mbw zijn naast het belang van veiligheid en risico's voor omwonenden en het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken, ook de gevolgen voor milieu en natuur door de wijziging van de Mbw toegevoegd aan het toetsingskader voor winningsplannen.

3.1.2 Wijziging procedure

Op basis van de aanbevelingen van het OVV-rapport, zoals overgenomen door het kabinet (Kamerstukken II 2014/2015, 33 529, nr. 143), dienen de andere overheden betrokken te worden en dient er meer aandacht voor het burgerperspectief te zijn in de besluitvorming. In dit verband is een samenhangend pakket aan wijzigingen in de Mbw doorgevoerd dat recht doet aan de maatschappelijke vraagstukken rond mijnbouwactiviteiten. Zo is nu ook bij een wijziging van het winningsplan in principe afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing verklaard, waardoor de mogelijkheid van het indienen van zienswijzen is ontstaan. Daarnaast gaat het voor de instemmingsprocedure met het winningsplan onder andere om het adviesrecht voor decentrale overheden. Alvorens te besluiten over een winningsplan wordt door de minister advies gevraagd aan: Staatstoezicht op de Mijnen (hierna: SodM), de Technische commissie bodembeweging (hierna: Tcbb), de Mijnraad, alsook de provincie(s), gemeente(n) en waterschap(pen).

Ten behoeve van de advisering door de decentrale overheden is op 8 november 2016 door de minister een informatiebijeenkomst georganiseerd over het winningsplan ten behoeve van de betrokken decentrale overheden. Daarnaast bestaat voor een ieder de, reguliere wettelijk geregelde, mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen op het ontwerp-instemmingsbesluit met het winningsplan conform afdeling 3.4 van de Awb. In de periode waarin het ontwerp-instemmingsbesluit ter inzage ligt, worden door de minister ook een aantal informatiebijeenkomsten in de regio georganiseerd. Tijdens deze informatiebijeenkomsten zal het ook mogelijk zijn om mondeling zienswijzen in te dienen. Deze werkwijze is erop gericht de andere overheden en het burgerperspectief nadrukkelijker mee te nemen in het door de minister te nemen besluit op een verzoek om in te stemmen met een winningsplan.

---

¹ 'Methodiek voor risicoanalyse om trent geïnduceerde bevingen door gaswinning', SodM, 1 februari 2016. Te vinden op www.rijksoverheid.nl.

3.2 Procedure winningsplan Westerveld

NAM heeft op 20 december 2013 een wijziging van het winningsplan Westerveld ingediend. Dit winningsplan heeft NAM aangevuld op 27 mei 2014, waarna SodM en TNO op 15 september 2014 advies hebben uitgebracht aan de minister. Gelet op de toenemende vragen vanuit de samenleving en de indertijd voorziene wijziging van de Mbw is er geen besluit omtrent instemming over het winningsplan Westerveld genomen. In navolging van de kabinetsreactie op het OVV-rapport is, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de betreffende wijziging van de Mbw, vanaf april 2015 de beleidslijn gevolgd om winningsplannen uit te breiden met een SRA waardoor er expliciet aandacht uitgaat in het winningsplan naar de risico's voor omwonenden, gebouwen en infrastructuur.

NAM heeft op 23 februari 2016 een bijgewerkt winningsplan Westerveld ingediend. Op 30 mei 2016 heeft de minister aan SodM gevraagd om deze nieuwe beoordeling van het seismische risico te toetsen en om na te gaan of de geactualiseerde tekst invloed heeft op het eerdere advies van 15 september 2014. Het resultaat van deze beoordeling heeft SodM per brief van 12 juli 2016 kenbaar gemaakt aan de minister. In deze brief is geadviseerd om aanvullende gegevens op te vragen bij NAM zodat een aantal stellingen in het winningsplan onderbouwd konden worden. Naar aanleiding van de brief van SodM en verder overleg met het ministerie, heeft NAM op 11 september 2016 het definitieve winningsplan Westerveld ingediend.

De in hoofdstuk 5 genoemde adviezen zien op dit definitieve winningsplan.

4. Juridisch kader

4.1 Mijnbouwregelgeving

Het winningsplan dient te worden getoetst aan de Mbw en de daarop gebaseerde regelgeving. De artikelen 34, 35 en 36 van de Mbw en de artikelen 24, 30 en 31 van het Mijnbouwbesluit (hierna: Mbb) vormen het juridisch kader waaraan het winningsplan wordt getoetst.

Alvorens op basis van de Mbw over te mogen gaan tot winning is, op grond van artikel 34, derde lid, van de Mbw, de instemming vereist van de minister met een winningsplan. Het winningsplan geeft concreet inzicht in de wijze waarop de winning wordt uitgevoerd en de effecten daarvan en dient te voldoen aan de eisen genoemd in artikel 35 van de Mbw. Artikel 24 Mbb bevat een aantal nadere eisen die aan een winningsplan worden gesteld.

Ter beoordeling of met een winningsplan kan worden ingestemd, wordt het winningsplan getoetst aan artikel 36, eerste lid, van de Mbw. De minister kan slechts geheel of gedeeltelijk instemming weigeren of daaraan voorschriften of beperkingen verbinden:

- a. indien het in het winningsplan aangeduide gebied door de minister niet geschikt wordt geacht voor de in het winningsplan vermelde activiteit om reden van het belang van de veiligheid voor omwonende of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan,
- b. in het belang van het planmatig beheer van voorkomens van delfstoffen,
- c. indien nadelige gevolgen voor het milieu ontstaan, of
- d. indien nadelige gevolgen voor de natuur worden veroorzaakt.

Artikel 36, tweede lid, van de Mbw bepaalt voorts dat de minister de instemming kan verlenen onder beperkingen of daaraan voorschriften kan verbinden, indien deze gerechtvaardigd worden door een grond als genoemd in artikel 36, eerste lid of, voor zover het belang van de veiligheid voor omwonende of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan daardoor niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast, door het belang van leveringszekerheid.

4.2 Voorbereidingsprocedure

Gelet op artikel 34, vierde lid, van de Mbw is dit besluit tot instemming met het winningsplan voorbereid met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Awb. Tevens is naast SodM en Tcbb op grond van artikel 34, vijfde lid, van de Mbw ook advies gevraagd aan alle betrokken decentrale overheden. en op grond van artikel 105, derde lid, van de Mbw aan de Mijnraad.

Onderhavig besluit is als volgt voorbereid:

- op [datum] is een kennisgeving met betrekking tot het ontwerp gepubliceerd in de Staatscourant; kennisgeving heeft ook plaatsgevonden in enkele huis-aan-huisbladen, regionale dagbladen en langs elektronische weg;
- op [datum] is door de minister een ontwerp van het besluit aan NAM gezonden;
- het ontwerp van het besluit heeft van [datum] tot en met [datum] ter inzage gelegen bij [locatie];
- er zijn [aantal] informatieavonden georganiseerd, op [data], waarbij de mogelijkheid werd geboden mondeling zienswijze naar voren te brengen.

Zienswijzen op dit ontwerpbesluit kunnen, gedurende een periode van zes weken vanaf het moment dat dit ontwerpbesluit ter inzage wordt gelegd, worden ingediend bij:

Ministerie van Economische Zaken
Directie Energie en Omgeving
Cluster vergunningen
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

5. Adviezen naar aanleiding van de aanvraag

Over het winningsplan Westerveld hebben de volgende adviseurs, op verzoek van de minister, advies uitgebracht:

- SodM heeft bij brief van 13 oktober 2016 advies uitgebracht (kenmerk: 16152380). Voor de beoordeling van het winningsplan Westerveld heeft SodM advies gevraagd aan TNO-AGE voor de verificatie van de berekeningen op de onderdelen doelmatige winning, bodemdaling en de SRA;
- de Tcbb heeft bij brief van 6 december 2016 advies uitgebracht (kenmerk: TCBB/16189114);
- Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen (hierna: de provincie Groningen) heeft bij brief van 10 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 2016-76.098/2/A.10, OM);
- Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân (hierna: de provincie Fryslân) heeft bij brief van 11 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 01378391);

- Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe (hierna: de provincie Drenthe) heeft bij brief van 17 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 3/3.3/2017000089);
- het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Leek (hierna: de gemeente Leek) heeft bij brief van 19 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 2017000013);
- het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Aa en Hunze (hierna: de gemeente Aa en Hunze) heeft bij brief van 17 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 163447);
- het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Noordenveld (hierna: de gemeente Noordenveld) heeft bij brief van 18 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: Z16/03588);
- het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Assen (hierna: de gemeente Assen) heeft bij brief van 17 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 2016-04865);
- het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Tynaarlo (hierna: de gemeente Tynaarlo) heeft bij brief van 10 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 2016/35584, 2017/223);
- het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Midden-Drenthe (hierna: de gemeente Midden-Drenthe) heeft bij brief van 19 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: 777689);
- het bestuur van het waterschap Noorderzijlvest (hierna: het waterschap Noorderzijlvest) heeft bij brief van 13 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: Z/17/003896);
- het bestuur van Wetterskip Fryslân (hierna: Wetterskip Fryslân) heeft bij brief van 18 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: WFN1616221);
- het bestuur van het waterschap Hunze en Aa's (hierna: het waterschap Hunze en Aa's) heeft bij brief van 17 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: IN16-2078/17-0083);
- het bestuur van het waterschap Drents Overijsselse Delta (hierna: het waterschap Drents Overijsselse Delta) heeft bij brief van 16 januari 2017 advies uitgebracht (kenmerk: Z/16/007757-12169);
- de Mijnraad heeft bij brief van 3 maart 2017 advies uitgebracht (kenmerk: MIJR/17035516).

In aanvulling op het winningsplan hebben de adviseurs, indien adviezen van anderen reeds waren uitgebracht of ten tijde van de adviesperiode werden uitgebracht, deze adviezen ook ontvangen.

6. Winningsplan en uitgebrachte adviezen

Hieronder wordt per inhoudelijk thema op hoofdlijnen beschreven wat NAM hierover in het winningsplan heeft opgenomen, evenals wat de adviseurs (indien van toepassing) hierover hebben geadviseerd.

De inhoudelijke thema's zijn:

1. algemene adviezen;
2. specifieke adviezen ten aanzien van planmatig beheer;
3. specifieke adviezen ten aanzien van de veiligheid voor omwonenden, het voorkómen van schade of negatieve gevolgen voor milieu of natuur. De

adviezen ten aanzien van deze aspecten kunnen worden onverdeeld in adviezen die betrekking hebben op zuur- en hydraulische stimulatie, bodemdaling, bodemtrilling en schade door bodembeweging.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 7 een reactie op de adviezen gegeven en wordt aangegeven of het advies wordt overgenomen.

6.1 Algemene adviezen

De decentrale overheden constateren dat het maatschappelijk draagvlak voor (nieuwe) gaswinnings in Nederland afneemt. Dit als gevolg van de aardbevingen in Groningen, de daarmee samenhangende veiligheidsproblematiek en andere negatieve effecten van de gaswinning. Het terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen is een belangrijke opgave voor onze samenleving en de decentrale overheden adviseren om met spoed het kabinetsbeleid te richten op duurzame energie.

De decentrale overheden vinden dat het winningsplan Westerveld grote onzekerheden en ontbrekende onderdelen bevat en adviseren om die reden om niet hiermee in te stemmen. De decentrale overheden geven aan dat als de minister toch zou willen instemmen met het winningsplan, hij dan het voorzorgsbeginsel dient te hanteren en het (hieronder in onderdelen genoemde) gezamenlijke advies van de decentrale overheden dient mee te nemen.

De decentrale overheden geven aan dat bij de beoordeling en toetsing van de verschillende aspecten in het instemmingsbesluit moet worden uitgegaan van een integrale belangenafweging waarbij nut en noodzaak in de volle breedte met de maatschappelijke impact aan de orde komt. Zij geven aan dat het hierbij niet past om deze afweging te beperken tot een exacte en enge uitleg van voorgenomen wetgeving.

De decentrale overheden wijzen erop dat de communicatie van zowel NAM als het ministerie van EZ, naar burgers zorgvuldiger en publieksvriendelijker moet dan tot nu toe is gebeurd. Burgers moeten gedegen, consistent en transparant worden geïnformeerd over de (gevolgen van) gaswinning; hen moet ook duidelijk zijn dat gaswinning alleen plaatsvindt onder voorwaarden waarbij nadelige gevolgen worden bewaakt en zoveel mogelijk worden voorkomen. Advies is om dit te borgen in het instemmingsbesluit.

De decentrale overheden geven aan dat het winningsplan lastig leesbaar is voor inwoners. Het indienen van een zienswijze hierop is pas zinvol als inwoners de inhoud ervan kunnen doorgronden. Daarom wordt geadviseerd om voorafgaand aan het maken van het ontwerpbesluit een publieksvriendelijke oplegger van het winningsplan op te stellen. Daarbij kan tevens worden aangegeven op basis van welke kenmerken (zoals inrichting gebied of bodemopbouw) de gasvelden Vries-Zuid en Eleveld bijna in risicoklasse 2 vallen.

De decentrale overheden geven vanwege de transparantie de voorkeur aan één gasveld per winningsplan. Zij vragen zich af waarom het winningsplan Westerveld zoveel kleine gasvelden bevat.

De decentrale overheden adviseren om de toezegging van de minister jegens NAM om binnen de bestaande vergunning te mogen winnen uit de nieuw geboorde put

Vries-10 in te trekken en NAM op te dragen hiervoor de uitkomst van de procedure voor onderhavig winningsplan af te wachten. Het vigerende winningsplan is namelijk niet getoetst op de veiligheid van burgers (SRA), waardoor er niet op kan worden teruggevallen.

De decentrale overheden geven aan dat gaswinning gepaard kan gaan met nadelige gevolgen voor inwoners door hinder, overlast en schade aan eigendommen. Het verzoek is om zorg te dragen voor een goede verdeling van lusten en lasten bij mijnbouwactiviteiten (het laten terugvloeien van baten naar het gebied), waarbij tevens wordt aangegeven *hoe* de baten terugvloeien naar het gebied.

De provincie Groningen en gemeente Leek adviseren ten aanzien van het gasveld Zevenhuizen-West om in het instemmingsbesluit aan te geven dat dit gasveld niet ontwikkeld mag worden. Dit vanwege de provinciale stellingname tegen de ontwikkeling van nieuwe kleine gasvelden in de provincie Groningen vanwege de maatschappelijke onrust die er op dit moment is in Groningen.

De Mijnraad wijst erop dat NAM in het winningsplan verwijst naar rapporten van TNO, waarbij het kan gaan om verschillende onderdelen van TNO, die overigens volledig onafhankelijk van elkaar opereren. Waar het gaat om rapporten die betrekking hebben op de relatie gaswinning-aardbevingsschade, betreft dit TNO-NITG. Waar het gaat om advisering door TNO ten behoeve van SodM of EZ, betreft dit TNO-AGE (Advies Groep EZ), een apart TNO-organisatieonderdeel dat zich uitsluitend richt op advisering aan de Rijksoverheid en onafhankelijk opereert van de rest van de TNO-organisatie. Geadviseerd wordt om telkens te expliciteren welk TNO-onderdeel het betreft.

6.2 Planmatig beheer

Winningsplan NAM

De in het winningsplan Westerveld opgenomen gasvelden (ook wel aangeduid als het Westerveld systeem) hebben uiteenlopende reservoirkarakteristieken. Op basis hiervan onderkent NAM verschillende productieprofielen, waaronder een Mid Case en een High Case. NAM verwacht dat de productie van de velden in het Westerveld systeem tot het jaar 2023 zal voortduren in het meest waarschijnlijke productiescenario (Mid Case) en tot het jaar 2028 in het hoge, optimistische productiescenario (High Case).

NAM schat het resterende nog te winnen gasvolume in het Westerveld systeem op ca. 1,3 miljard Nm³ (Mid Case) tot ca. 3,5 miljard Nm³ (High Case).

Advies SodM

TNO-AGE (hierna: TNO) constateert dat de variërende reservoirkwaliteit en de waterproductie in de diverse velden een grote invloed hebben op de winningspercentages. De nog te winnen gasvolumes komen voornamelijk uit de velden Eleveld (nog ca. 700 miljoen Nm³) en Vries-Zuid (nog ca. 400 miljoen Nm³). NAM bestudeert de mogelijkheden om de productie van een aantal velden te verhogen. Hieronder vallen de drie velden Zevenhuizen-West, Assen-Zuid en Witten. TNO is van mening dat de winning doelmatig is, gezien de reservoirkwaliteit en het productiegedrag van de betrokken velden. Verder vindt TNO dat NAM voldoende initiatieven onderneemt om de productie te optimaliseren. SodM onderschrijft de conclusie van TNO en vindt de winning van de diverse velden in overeenstemming met de principes van planmatig beheer.

Gezamenlijk advies decentrale overheden

De decentrale overheden verzoeken de minister om inzicht te geven in de kaders waaraan het winningsplan is getoetst op het aspect doelmatigheid.

6.3 Veiligheid voor omwonenden, voorkómen van schade en negatieve gevolgen voor milieu of natuur

6.3.1 Zuur- en hydraulische stimulatie

Winningsplan NAM

NAM vermeldt dat zij kortdurende zuur- en hydraulische stimulatie kan gaan toepassen om de productiviteit van een slecht producerende put te verbeteren. De kans op bodembeweging als gevolg van deze stimulatie behandelingen wordt als verwaarloosbaar ingeschat. Indien NAM in de toekomst concrete plannen heeft om een put te gaan stimuleren zal zij een locatiespecifieke risicoanalyse uitvoeren en deze opnemen in het werkveiligheidsplan voor putwerkzaamheden.

Advies SodM

SodM kan de uitspraak van NAM ten aanzien van het veiligheidsrisico en het risico op schade niet verifiëren omdat het winningsplan onvoldoende onderbouwing bevat. NAM vermeldt dat zij de specifieke risicoanalyse zal uitvoeren en deze zal opnemen in het werkveiligheidsplan voor putwerkzaamheden. In de nieuwe Mbw wordt een gedetailleerde risicoanalyse gevraagd voor reservoirstimulatie als onderdeel van het werkprogramma voor stimulering van putten. De minimale eisen van het werkprogramma worden beschreven in de bijbehorende nieuwe Mijnbouwregeling (Mbr). SodM adviseert om, vooruitlopend op de wijziging van de Mbw en Mbr, een voorwaarde op te nemen in het instemmingsbesluit met het winningsplan waarin wordt voorgeschreven dat NAM uiterlijk vier weken vóór aanvang van de zuur- en/of hydraulische stimulatie, ten genoegen van de Inspecteur-generaal der Mijnen, een locatiespecifieke risicoanalyse indient. Deze dient in te gaan op: status en integriteit van de te behandelen put, integriteit van de afdekkende lagen, hydraulische- of zuurvolumes en vloeistofsamenstelling van de te gebruiken chemicaliën, injectiedrukken en gevolgen voor spanningscondities in het reservoir, afstanden tot gekarteerde breuken en het seismisch risico van de operatie, locatie van de put ten opzichte van drink- en grondwatergebieden, geochemische interacties tussen de gebruikte vloeistoffen en gesteente/afsluitende lagen (incl. oplossingsverschijnselen) en het afvoerplan van de uitgewerkte chemicaliën (uitgewerkt zuur en/of stimulatievloeistoffen).

Advies Tcbb

Ook de Tcbb onderschrijft het advies van SodM om voorafgaand aan de eventuele toepassing van zuur- en hydraulische reservoirstimulatie een risicoanalyse uit te voeren, alsmede de eis op te nemen om alvorens reservoirstimulatie toe te passen seismisch meetinstrumentarium boven of nabij het te stimuleren voorkomen te plaatsen en in werking te hebben.

Gezamenlijk advies decentrale overheden

De decentrale overheden adviseren om, vanwege de mogelijke gevolgen, geen technieken zoals zuurstimulatie en fracken, die door hen worden aangemerkt als omstreden, toe te staan. De kans op deze mogelijke gevolgen willen zij geheel uitsluiten. De decentrale overheden adviseren om te zijner tijd bij een dergelijke beslissing ook lokale overheden, inwoners en de Waterleiding Maatschappij

Drenthe een stem in deze afweging te geven met bijbehorende beroepsmogelijkheid.

6.3.2 Bodemdaling

Winningsplan NAM

In onderdeel C2, pagina 22 van het winningsplan, geeft NAM de verwachte bodemdaling, veroorzaakt door de gaswinning (tussen 2016 en 2023) uit het Westerveld systeem. De verwachte bodemdaling voor ieder individueel voorkomen wordt geschat op minder dan 2 cm.

Ook geeft NAM in het winningsplan een prognose van de totale bodemdaling als gevolg van de gaswinning uit het Westerveld systeem en de omliggende voorkomens (waaronder het Groningenveld in het noordoosten) voor 2025. De verwachte totale bodemdaling in 2025 ligt tussen 2 cm (Een) en 10 cm (Vries-Noord).

Daarnaast heeft NAM in het winningsplan weergegeven de verwachte eindsituatie in 2080 van de totale bodemdaling als gevolg van de gaswinning uit het Westerveld systeem en de omliggende voorkomens. De totale bodemdaling in 2080 ligt tussen 2 cm (Een) en 12 cm (Vries-Noord).

Advies SodM

NAM heeft in 2013 een bodemdalingsmeting uitgevoerd in het winningsgebied van het Westerveld systeem. Het resultaat van deze meting heeft NAM weergegeven in figuur C1 van het winningsplan. Het bodemdalingsmodel heeft NAM geactualiseerd met de meeste recente reservoirparameters, productieprofielen en geijkt aan de bodemdalingsmetingen tussen 1975 en 2013. Met dit geactualiseerde en geverifieerde model heeft NAM een prognose van de te verwachten bodemdaling tot het jaar 2025 (Figuur C4, einde van de winning) en het jaar 2080 (Figuur C5, verwachte eindsituatie) gemaakt. De nog te verwachten bodemdaling in de periode 2016 tot 2023, veroorzaakt door de resterende productie uit het Westerveld systeem, wordt door NAM geschat op minder dan 2 cm. Hiervoor heeft NAM de onzekerheden in het gedrag van de aquifers (waterdragende lagen) in haar analyse meegenomen.

TNO kan zich voor het Mid Case scenario vinden in de resultaten en onderschrijft deze waarden als de onzekerheid in de compactiecoëfficiënt niet wordt meegenomen. TNO heeft voor de bepaling van haar 'worst case' scenario de onzekerheid in de compactiecoëfficiënt gecombineerd met het High Case scenario. In dit geval bedraagt de maximale nog te verwachten bodemdaling tot het einde van de winningsperiode voor het veld Zevenhuizen minder dan 3 cm en voor alle overige velden uit het winningsplan minder dan 2 cm.

Op basis van de verificatie door TNO onderschrijft SodM de bodemdalingsanalyses in het winningsplan. SodM is het eens met NAM dat het effect van de resterende bodemdaling gering zal zijn en dat in principe geen extra maatregelen noodzakelijk zijn. In het winningsplan wordt echter niet inzichtelijk gemaakt welke maatregelen zijn getroffen voor de gevolgen van de reeds opgetreden bodemdaling voor het normale beheer en onderhoud van waterkeringen en waterlopen. SodM adviseert om NAM inzichtelijk te laten maken welke afspraken hiertoe met het waterschap zijn gemaakt.

Verder adviseert SodM om NAM aan te laten geven bij welke bodemdaling er additionele maatregelen noodzakelijk zijn om de nadelige gevolgen van de bodemdaling te voorkomen of beperken en welke maatregelen dan zullen worden genomen.

Advies Tcbb

De Tcbb concludeert dat het aannemelijk is dat de bodemdaling in het diepste punt van de bodemdalingskom van de voorkomens Assen, Assen- Zuid, Een, Eleveld, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Witten, Witterdiep, Zevenhuizen en Zevenhuizen-West in de periode tussen 2016 en 2023 niet meer dan 2-3 cm bedraagt.

Omdat de te verwachten bodemdaling geleidelijk en gelijkmatig optreedt, wordt er door de Tcbb geen directe schade aan infrastructuur, bebouwing of natuur en milieu verwacht. De Tcbb sluit echter niet uit dat de bodemdaling gevolgen kan hebben voor het normale beheer en onderhoud van waterkeringen en waterlopen. De Tcbb onderschrijft dan ook bovengenoemd advies van SodM hierover.

Gezamenlijk advies decentrale overheden

Ook de decentrale overheden constateren dat de uiteindelijke totale bodemdaling die voortkomt uit de gaswinning uit de velden van het winningsplan Westerveld, gevolgen kan hebben voor het normale beheer en onderhoud van waterkeringen en waterlopen. De decentrale overheden adviseren om NAM deze gevolgen in samenspraak met de betrokken decentrale overheden te laten inventariseren, waarbij tevens inzichtelijk gemaakt dient te worden welke (waterhuishoudkundige) maatregelen in dat verband genomen dienen te worden. Het instemmingsbesluit dient NAM te verplichten om de kosten van deze te nemen maatregelen en van eventuele overige uit deze bodemdaling voortvloeiende schade te vergoeden.

Daarnaast wordt gesteld dat NAM de bodemdalingscomponent die het gevolg is van het leegproduceren van het gasveld Norg (na beëindiging van de gasopslag Norg) weer moet opnemen in de bodemdalingsprognose voor de jaren 2050 en 2080. Het beëindigen en leeg produceren van de gasopslag Norg zal volgens NAM in de toekomst tot een additionele 10 cm bodemdaling leiden. Deze component is verdwenen uit de huidige set prognoses omdat NAM er vanuit gaat dat de gasopslag tot 2080 in gebruik zal blijven. Gezien de grote onzekerheden die er momenteel heersen omtrent de aard van onze toekomstige energievoorziening vinden de decentrale overheden dit niet terecht. Zij achten het zinvol op voorhand te weten welke additionele daling in het gebied (op mogelijk kortere termijn dan verwacht door NAM) nog verdisconteerd moet gaan worden.

De decentrale overheden verzoeken om in het instemmingsbesluit op te nemen dat als NAM het High Case scenario overschrijdt, NAM dan een nieuw winningsplan moet indienen waarover dan opnieuw besloten moet worden.

Met betrekking tot het Nationale Park Drentse Aa wordt geadviseerd om:

- het winningsplan te toetsen op nationale en internationale wetgeving op het gebied van natuur- en soortenbescherming gelet op het aanwezige Natura2000 gebied;
- in het instemmingsbesluit met het winningsplan op te nemen dat bij verdere ontwikkelingen rondom de velden Vries-Zuid (met name het blok Vries-ZZ) en Eleveld, het Drentse Aa gebied zoveel mogelijk wordt ontzien resp. voldoende wordt beschermd.

Advies Waterschap Drents Overijsselse Delta

De verwachte bodemdaling is berekend op basis van de Mid Case en zal maximaal 2 cm bedragen in het beheergebied van het waterschap. Dit zou betekenen dat de

omgevingseffecten gering zijn. Om maximaal rekening te kunnen houden met de gevolgen voor de objecten van het waterschap en het watersysteem, adviseert het waterschap om ook de bodemdaling voor de High Case in beeld te brengen. Het waterschap merkt verder op dat bodemdaling leidt tot bergingsverlies in de bodem waardoor deze minder water kan bergen. Gevolg is dat, hoe klein de bodemdaling in een gebied ook is, een peilaanpassing moet plaatsvinden. Dit heeft ook effect op de functies natuur en landbouw. Het waterschap vraagt om een berekening uit te voeren van de toekomstige hydrologische situatie en een monitoringsplan. Zo kunnen negatieve effecten tijdig worden geconstateerd en kunnen maatregelen worden getroffen. Het waterschap adviseert om het effect van de bodemdaling op zowel het oppervlaktewater als het grondwater in beeld te brengen.

Advies provincie Drenthe

In het instemmingsbesluit dient, bij verdere ontwikkelingen rond de gasvelden Assen, Assen-Zuid en Vries-Zuid, rekening te worden gehouden met de grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones die in hetzelfde gebied aanwezig zijn.

Advies van de Mijnraad

De Mijnraad merkt op dat het winningsplan een bijzondere context kent: Allereerst is er het Groningenveld; de bodemdaling ten gevolge van de gaswinning uit het Groningenveld overtreft op veel locaties de effecten van de gaswinning uit de velden van het winningsplan Westerveld. Daarnaast is er de gasopslag Norg; mocht het gasveld Norg ooit leeggeproduceerd worden, dan heeft ook dat bodemdalingseffecten bovenop de effecten van het winningsplan Westerveld. De velden van het winningsplan Westerveld zelf zijn daarentegen al geruime tijd in productie. Sommige velden zijn al uitgeproduceerd, sommige zullen alleen in het meest optimistische scenario nog produceren. De totale hoeveelheid nog te winnen gas is daarmee beperkt (tot eind 2015 is er 25,2 miljard Nm³ gewonnen, in dit winningsplan komt daar in het meest waarschijnlijke productiescenario nog 1,3 miljard Nm³ bij, in het optimistische productiescenario nog 3,5 miljard Nm³). Het winningsplan Westerveld moet gelezen worden in deze context.

6.3.3 Bodemtrilling

Winningsplan NAM

NAM heeft een SRA gemaakt voor de gaswinning uit de elf gasvelden zoals opgenomen in het winningsplan. Hiervoor heeft NAM gebruik gemaakt van de leidraad "Methodiek voor risicoanalyse omtrent geïnduceerde bevingen door gaswinning" (bijlage bij Kamerstukken II 2015/2016, 33 529, nr. 275).

De gasvelden Assen-Zuid, Witten en Zevenhuizen-West zullen volgens het verwachte Mid Case scenario niet produceren, waardoor er geen drukdaling zal plaatsvinden. NAM verwacht in het High Case productiescenario voor deze velden dat de drukdaling gering zal zijn, waarmee de kans op seismiciteit voor dit scenario "verwaarloosbaar" is. Volgens de methodiek is verdere analyse (Stap 2 van de SRA) voor deze velden niet nodig.

Voor het beoordelen van het seismische risico voor de gasvelden Eleveld, Assen, Een, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Witterdiep en Zevenhuizen, is het wel nodig om de risicomatrix te gebruiken (Stap 2 van de SRA). Uit de analyse van NAM volgt – na het plotten van de uitkomsten in de risicomatrix – dat alle gasvelden in de laagste seismische risicogroep vallen (categorie I).

Advies SodM

TNO heeft op verzoek van SodM het seismisch risico geverifieerd dat door NAM voor de gasvelden zoals opgenomen in het winningsplan in kaart is gebracht.

Voor de (in het Mid Case scenario niet-producerende) gasvelden Assen-Zuid, Witten en Zevenhuizen-West kan TNO zich vinden in de SRA van NAM. Mocht de productie uit deze velden in de toekomst het High Case scenario overschrijden, dan adviseert TNO om de SRA voor deze velden opnieuw uit te voeren. SodM onderschrijft de analyse van TNO ten aanzien van deze velden. SodM adviseert om bij overschrijding van de productie in het High Case productiescenario van de velden Assen-Zuid, Witten en Zevenhuizen-West, NAM de SRA te laten actualiseren en een wijziging van het winningsplan in te laten dienen.

Voor het beoordelen van het seismische risico voor de overige gasvelden uit het winningsplan Westerveld (Eleveld, Assen, Een, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Witterdiep en Zevenhuizen) is het nodig om de risicomatrix te gebruiken (Stap 2 van de SRA). TNO constateert dat de risicoanalyse is uitgevoerd volgens de SRA-leidraad en kan zich vinden in de toedeling tot de laagste risicogroep (categorie I). SodM onderschrijft de analyse van TNO, met de aanvulling dat de reeds bevende velden Eleveld en Vries-Zuid dicht bij de grens met categorie II liggen. Voor categorie I geldt dat seismisch monitoren met het bestaande KNMI netwerk volstaat. Het huidige KNMI-monitoringsnetwerk kan aardbevingen met een magnitude van 1,5 en groter lokaliseren. NAM geeft aan dat zij bereid is aanvullende metingen te doen.

SodM stelt vast dat er in het gasveld Eleveld historisch gezien en nog in het recente verleden, veelvuldig bevingen zijn opgetreden. De zwaarste daarvan (magnitude groter dan 2,0) zijn in de omgeving duidelijk gevoeld en hebben tot schademeldingen geleid. Daarnaast wordt de productie uit het bevende voorkomen Vries-Zuid (maximale gemeten magnitude 1,5) door middel van de put Vries-10 weer opgestart.

SodM adviseert om NAM in de omgeving van de Eleveld en Vries-Zuid gasvelden, aanvullende monitoring te laten uitvoeren in de vorm van het plaatsen van enkele versnellingsopnemers. Daarnaast adviseert SodM om NAM een risicobeheers-systeem voor de bevende voorkomens uit dit winningsplan te laten opstellen en implementeren.

Advies Tcbb

De Tcbb merkt op dat uit de nog uit te voeren onderzoeken inzake het Groningen-veld mogelijk kan blijken dat ook voor sommige kleinere velden de grens van magnitude 3,9 op de schaal van Richter kan worden overschreden. Als er ook voor het winningsplan Westerveld redenen blijken te zijn om de Mmax van 3,9 te herzien, dan zal NAM het winningsplan hiervoor moeten wijzigen.

De Tcbb concludeert dat de SRA is uitgevoerd volgens de SRA-leidraad, en onderschrijft de indeling in categorie I van de velden die reeds bevingen hebben vertoond. Op grond hiervan heeft de Tcbb geen bezwaar om onder voorwaarden in te stemmen met het winningsplan Westerveld.

De Tcbb adviseert om aan de instemming de voorwaarden te verbinden zoals door SodM geadviseerd.

Gezamenlijk advies decentrale overheden

De decentrale overheden constateren dat de reeds bevende velden Eleveld en Vries-Zuid dicht liggen bij de grens met risicocategorie II. De decentrale overheden vinden het een goede zaak dat SodM om die reden adviseert om voor deze velden enkele aanvullende maatregelen te nemen. Het gaat dan om het ontwikkelen van een risicobeheerssysteem dat is bedoeld om tijdig te kunnen reageren zodat (grotere) schade en veiligheidsrisico's niet zullen optreden. De decentrale overheden vinden dat een risicobeheerssysteem een voorwaarde moet zijn van de eventueel door de minister te verlenen instemming. Daarbij dienen de parameters en randvoorwaarden die NAM hanteert in dit risicobeheerssysteem goed te zijn onderbouwd alvorens dit systeem wordt goedgekeurd.

De decentrale overheden adviseren om, vanwege de onduidelijkheden rond de effecten en gevolgen van gaswinning op de ondergrond en bovengrondse bouwwerken, met uiterste terughoudendheid conclusies te verbinden aan de berekeningsresultaten van de maximaal te verwachten seismische activiteit.

De decentrale overheden verzoeken om in het instemmingsbesluit aandacht te besteden aan de productiesnelheid uit de verschillende gasvelden. Er lijkt door NAM bij de bepaling van de productiescenario's geen rekening te zijn gehouden met de relatie snelheid drukdaling versus bodemtrilling. De decentrale overheden stellen dat de uitgevoerde SRA berekening ten onrechte geen rekening houdt met de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen en ook niet met de correcte bevolkingsdichtheid van het stedelijk gebied rond het gasveld Eleveld. Geadviseerd wordt om dit te herstellen.

Advies van de Mijnraad

De Mijnraad geeft aan dat in het gasveld Eleveld veelvuldig bevingen zijn opgetreden; soms met een magnitude groter dan twee, met schademeldingen als gevolg. De productie uit het gasveld Vries-Zuid wordt weer opgestart, terwijl ook hier bevingen zijn opgetreden (maximale gemeten magnitude 1,5). In de SRA blijken beide velden desondanks in de laagste categorie (I) te vallen, zij het dicht bij de grens met categorie II. SodM adviseert om NAM in de omgeving van de Eleveld en Vries-Zuid gasvelden aanvullende monitoring te laten uitvoeren door het plaatsen van enkele versnellingsmeters en om NAM een risicobeheerssysteem voor de bevende voorkomens uit dit winningsplan te laten opstellen en implementeren. De Mijnraad onderschrijft deze SodM-aanbevelingen.

6.3.4 Schade door bodembeweging

Winningsplan NAM

NAM kan de kans op schade aan bebouwing in de nabije omgeving van het epicentrum van een geïnduceerde aardbeving niet uitsluiten. In het ernstigste geval kan een geïnduceerde beving leiden tot het ontstaan van lichte, niet constructieve schade aan meerdere gebouwen en matige schade aan enkele gebouwen. NAM zegt dat dit wordt bevestigd door de resultaten van de seismische hazard studie van TNO-NITG. In deze studie geven berekeningen van de maximale horizontale pieksnelheden voor de Vries en Eleveld gasvelden aan dat er een kleine kans op schade bestaat door geïnduceerde bevingen.

Advies SodM

De omvang van het gebied waar mogelijk schade kan optreden wordt bepaald door de magnitude, de diepte en de duur van de beving, de lokale grond-

samenstelling en aard en conditie van de bebouwing. Bij een beving die krachtig genoeg is om schade te veroorzaken, is het aantal potentiële schadegevallen binnen dit gebied sterk afhankelijk van de dichtheid van bebouwing, terwijl de mate van schade op een bepaalde afstand van het epicentrum in grote mate wordt bepaald door het type bebouwing, de staat van onderhoud en de lokale bodemgesteldheid. Deze afhankelijkheid wordt verder beschreven in het rapport van TNO-NITG en is ook meegenomen in de gevolgde leidraad voor de bepaling van het seismisch risico. NAM geeft in het winningsplan aan dat de historische schademeldingen voor "lichte, niet constructieve schade" hebben gezorgd en dat deze is of wordt vergoed wanneer duidelijk is dat de schade is veroorzaakt door de gaswinning van NAM.

Advies Tcbb

De Tcbb geeft aan dat, verwijzend naar het onderzoek van Deltares over schade aan buisleidingen door aardbeving uit 2010, de kans op schade door geïnduceerde aardbevingen aan buisleidingen klein zal zijn.

De Tcbb sluit niet uit dat de bodemtrilling gevolgen kan hebben voor schade aan gebouwen. Dit kan betekenen dat in de nabijheid van een gasvoorkomen mogelijk tot matige schade (scheuren in muren tot constructieve schade) kan optreden aan gebouwen, afhankelijk van de kwetsbaarheid (type en onderhoud) van het gebouw en de intensiteit van de beving. De resultaten van de seismische hazard studie van TNO-NITG uit 2012 bevestigen de berekeningen dat er een kleine kans op schade bestaat door geïnduceerde bodemtrillingen boven of rondom de Eleveld en Vries gasvoorkomens. Uit het historisch overzicht in het winningsplan komt naar voren dat er voor het gasvoorkomen Eleveld zestien schademeldingen zijn geweest, gerelateerd aan bodemtrilling door productie uit dit voorkomen.

Gezamenlijk advies decentrale overheden

De minister dient zo spoedig mogelijk een kader op te stellen waarin duidelijk beschreven staat wat precies onder 'schade' wordt verstaan.

In het winningsplan worden optredende schades als niet te voorkómen beschouwd. Er wordt geen aandacht geschonken aan maatregelen om schade door bodembeweging te voorkómen dan wel te beperken, terwijl dit een voorschrift is in de Mbw. Decentrale overheden willen dat er door NAM alles aan gedaan wordt om schade door gaswinning aan eigendommen van inwoners en overheid te voorkomen.

Geadviseerd wordt om een adequate regeling voor afdoening en vergoeding van schades en compensatie van alle bijkomende negatieve effecten als een harde voorwaarde op te nemen in het instemmingsbesluit.

De decentrale overheden geven aan dat zij net als in het aardbevingsgebied Groningen willen dat er op voorhand een volledig onafhankelijk orgaan actief is voor de afwikkeling van schade als gevolg van alle mijnbouwactiviteiten.

De decentrale overheden adviseren om NAM te verplichten een onafhankelijke nulmeting uit te voeren aan alle gebouwen boven en nabij de gasvoorkomens Eleveld en Vries-Zuid.

Advies provincie Groningen en/of gemeente Leek

Vanwege mogelijke schade als gevolg van bodemtrillingen wordt geadviseerd aan het instemmingsbesluit de voorwaarde te verbinden dat schadeclaims door NAM vlot en adequaat afgehandeld zullen worden.

Daarbij dient NAM opgedragen te worden het proces van schademelding, onderzoek en afhandeling, publiek toegankelijk vast te leggen.

Advies gemeente Assen

Onderdeel van de hiervoor genoemde vlotte en soepel schaderegeling is de omgekeerde bewijslast zoals die van toepassing is voor het Groningenveld; deze zou – op basis van het gelijkheidsbeginsel – ook voor het effectgebied van het winningsplan Westerveld moeten gelden.

Advies gemeente Leek

Vanwege mogelijke schade als gevolg van bodemtrillingen dient NAM alternatieve winningstechnieken te onderzoeken die uiteindelijk de kans op het ontstaan van schade aan gebouwen verkleinen of voorkomen.

Advies Waterschap Drents Overijsselse Delta

Waterschappen keren schadevergoedingen uit wanneer er sprake is van droogte- of natschade veroorzaakt door een verandering van het waterschap in het watersysteem. Mocht blijken dat deze schade veroorzaakt is door daling/compactie als gevolg van de gaswinning dan ziet het waterschap NAM als verantwoordelijk voor de afhandeling en uitbetaling van schades. In het winningsplan staat opgenomen dat NAM de kosten zal dragen van effecten zoals bodemdaling en bodemtrilling die optreden door de gaswinning. Het waterschap verzoekt om in het instemmingsbesluit expliciet aan te geven welke kosten hieronder worden verstaan.

Daarnaast adviseert het waterschap de verplichting tot vergoeding van schade en eventuele compenserende maatregelen (onkosten) voortvloeiend uit deze bodemdaling, als voorschrift op te nemen in het instemmingsbesluit. Hieronder valt onder andere natschade voor agrariërs waardoor bijvoorbeeld een peilaanpassing in een gebied nodig is.

7. Beoordeling van de ingediende adviezen

In dit hoofdstuk geeft de minister een reactie op de ingediende adviezen. Daarbij is aangegeven of het advies wordt overgenomen en of het advies of het aspect waarop het advies ziet reden is voor de minister om zijn instemming aan het winningsplan te onthouden dan wel deze te verlenen onder het daaraan verbinden van voorschriften of beperkingen.

Het betreft hier een voorlopige conclusie omdat er nog zienswijzen door een ieder kunnen worden ingediend. Het zienswijze deel wordt aan dit hoofdstuk toegevoegd na afloop van de periode van terinzagelegging van het ontwerpbesluit.

7.1 Algemeen

Afgenomen maatschappelijk draagvlak voor gaswinning; transitie naar duurzaam

Het beleid voor gaswinning in Nederland, binnen het kader van de energietransitie, is uiteengezet in hoofdstuk 2. De strekking daarvan is dat aardgas in de transitie naar duurzaam – voor het verwarmen van een groot deel van de huizen en het realiseren van een betrouwbare elektriciteitsvoorziening – de komende decennia nog steeds nodig is.

De verbetering van het maatschappelijk draagvlak voor gaswinning is voor het kabinet een belangrijk aandachtspunt. Naast alle acties ten aanzien van de gaswinning in Groningen, zijn de doorvertaling van de aanbevelingen uit het OVV-rapport in de per 1 januari 2017 gewijzigde Mbw en het beter betrekken van de omgeving daarbij essentieel.

Advies decentrale overheden om niet in te stemmen met het winningsplan en uit te gaan van integrale belangenafweging incl. maatschappelijke impact

De uiteenzetting van nut en noodzaak en de relatie met de maatschappelijke impact is in het begin van deze paragraaf en in hoofdstuk 2 geadresseerd. Het juridische kader voor de beoordeling van een winningsplan is geschetst in hoofdstuk 4 en daarbij is aangegeven op basis van welke gronden de minister zijn instemming kan weigeren. Aan de daar genoemde belangen heeft de minister in dit besluit integraal getoetst.

De minister ziet geen aanleiding in de door de decentrale overheden genoemde grote onzekerheden (bijv. ten aanzien van de maximaal te verwachten seismische activiteit) en ontbrekende onderdelen (bijv. de niet meegenomen toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen) om instemming met het winningsplan te weigeren met uitzondering van de toepassing van zuur- of hydraulische stimulatie (zie paragraaf 7.3 en artikel 1). Voor de onderbouwing wordt verwezen naar de paragrafen waarin wordt ingegaan op de door de decentrale overheden genoemde onzekerheden of ontbrekende onderdelen.

Op basis van alle ingewonnen adviezen verbindt de minister wel de nodige voorschriften aan zijn instemming, zodat de gaswinning op een verantwoorde en veilige manier kan plaatsvinden. Daarbij zijn diverse adviezen van de decentrale overheden opgevolgd.

Op 7 april 2017 zijn door de Assense actiegroep Stop Gaswinning Marsdijk Nu ruim 2000 handtekeningen tegen de gaswinning Westerveld overhandigd aan een vertegenwoordiger van de minister van EZ. Tijdens de periode van terinzagelegging van het ontwerp-instemmingsbesluit kunnen deze inwoners bezien of de gestelde voorschriften en beperkingen voldoende tegemoetgekomen aan hun zorg; zij kunnen zich ook verder laten informeren tijdens één van de informatie-bijeenkomsten of eventueel een zienswijze indienen.

Betere communicatie naar burgers borgen in instemmingsbesluit

De minister onderschrijft dat inzake het winningsplan Westerveld de communicatie vanuit zowel NAM, als de minister naar burgers zorgvuldig en publieksvriendelijk moet, zodat burgers gedegen, consistent en transparant worden geïnformeerd over de (gevolgen van de) gaswinning. De inzet van de minister is erop gericht om dit te doen in samenwerking met NAM en de betrokken decentrale overheden, waarbij de betrokken partijen hierover nadere afspraken dienen te maken. De advisering van de decentrale overheden over het winningsplan en de reactie van de minister daarop, kunnen mogelijk ook behulpzaam zijn in de communicatie met de burger.

Overigens wordt er in dit verband ook vanuit de koepelorganisatie van Nederlandse gasproducenten (NOGEPa), waar ook NAM bij is aangesloten, gewerkt aan een 'maatschappelijke licentie voor het produceren van aardgas in Nederland'.

Opstellen publieksvriendelijke oplegger voor winningsplan

De decentrale overheden geven aan dat het winningsplan lastig leesbaar is voor inwoners. Zij vragen, met het oog op de indiening van eventuele zienswijzen door inwoners, om voorafgaand aan de terinzagelegging van het ontwerpbesluit een

publieksvriendelijke oplegger van het winningsplan op te stellen. Daarin kan dan tevens worden aangegeven op basis van welke kenmerken (zoals inrichting gebied of bodemopbouw) de gasvelden Vries-Zuid en Eleveld bijna in risicoklasse 2 vallen.

Door de minister wordt momenteel samen met de sector gewerkt aan het, al dan niet door een publieksvriendelijke oplegger, verbeteren van de begrijpelijkheid van de winningsplannen voor eenieder. Een nadere toelichting op het winningsplan en het ontwerpbesluit zal worden gegeven tijdens de informatiebijeenkomsten die in de regio worden georganiseerd tijdens de periode van terinzagelegging van het ontwerpbesluit.

Het feit dat de gasvelden Vries-Zuid en Eleveld bijna in risicoklasse 2 vallen, komt door de hoge score op bovengrondse factoren. Voor Eleveld komt dit door de aanwezige industriële inrichtingen en voor Vries-Zuid door de bevolkingsdichtheid.

Waarom bevat winningsplan Westerveld zoveel kleine gasvelden?

Het winningsplan Westerveld omvat (elf) gasvoorkomens die vanaf verschillende locaties produceren naar de locatie Westerveld, daarmee onderdeel uitmaken van het zogenoemde Westerveld systeem en als geheel zijn opgenomen in het winningsplan Westerveld. Voor deze aanpak is in het verleden vaker gekozen wanneer bodemdalingskommen sterk overlappen. Gegeven het feit dat de productie uit het Westerveld systeem thans de eindfase ingaat, ziet de minister geen aanleiding om deze aanpak te wijzigen.

EZ-vergunning Vries-10 intrekken; toestemming koppelen aan dit besluit

Zolang er binnen het vigerende winningsplan (winnings)ruimte is, zoals in het geval van de put Vries-10, is er na een nieuwe boring geen wijziging van het winningsplan nodig. In dit geval wordt dat veroorzaakt door het feit dat de put Vries-10 een oudere niet meer werkende put vervangt, waarvan de productie al in het vigerende winningsplan was opgenomen. Binnen het vigerende winningsplan is nog ruimte voor ongeveer twee jaar productie. SodM kan er, als onafhankelijk toezichthouder, op toezien dat de productie uit de put Vries-10 en de effecten daarvan op de bodembeweging blijven binnen hetgeen is vastgelegd in het vigerende winningsplan. Alhoewel er in de gewijzigde Mbw additionele eisen worden gesteld aan een (gewijzigd) winningsplan, is het niet zo dat het vigerende winningsplan indertijd niet is getoetst op de veiligheid van burgers.

Na vaststelling van het instemmingsbesluit met het thans in procedure zijnde winningsplan Westerveld, kan de productie uit de put Vries-10 ook na deze twee jaar doorgaan. In dit winningsplan is ook een SRA opgenomen. Uit deze risicoanalyse blijkt dat door de voorgenomen productie uit de put Vries-10 het seismisch risico niet verandert ten opzichte van het vigerende winningsplan. Ook de verwachte bodemdaling (<2 cm) blijft binnen het vigerende winningsplan. Er is dan ook geen aanleiding om de reeds eerder verleende instemming met het vigerende winningsplan in te trekken, of om het opstarten van de productie uit de put Vries-10 aan te houden tot na de vaststelling van het thans in procedure zijnde instemmingsbesluit.

Lusten-lasten

De decentrale overheden adviseren om zorg te dragen voor een goede verdeling van lusten en lasten bij mijnbouwactiviteiten, waarbij er ook baten terugvloeien naar het gebied. In zijn brieven aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II 2015/2016, 31 239, nrs. 211 en 254) heeft de minister de toezegging gedaan om samen met de energiesector, overheden en maatschappelijke organisaties de

lusten-lastenverdeling voor mijnbouw, hernieuwbare energie en het hoogspannings- en gastransportnet te verkennen. Daarnaast werkt de koepelorganisatie van Nederlandse gasproducenten (NOGEPA) momenteel aan een gedragscode, waarin ook aandacht wordt besteed aan maatregelen (lusten) in de omgeving van een mijnbouwlocatie.

Verbieden ontwikkeling gasveld Zevenhuizen-West vanwege provinciaal beleid

In het Energierapport 2015 en in de Energieagenda van december 2016 geeft het kabinet aan dat aardgas van groot belang is voor de Nederlandse voorzieningszekerheid en voor de transitie naar een duurzame energiehuishouding. Inzet van de Nederlandse overheid is daarom om binnen de randvoorwaarden van wet- en regelgeving (zoals veiligheid), gas uit de Nederlandse bodem optimaal te benutten. Een provinciale stellingname tegen de ontwikkeling van nieuwe kleine gasvelden vanwege maatschappelijke onrust leidt niet per se tot een uitzondering hierop. In het kader van de besluitvorming over het winningsplan worden alle voor de ontwikkeling van een nieuw gasveld relevante aspecten, zoals het veiligheidsrisico en eventueel te nemen maatregelen, nauwlettend beoordeeld en getoetst aan het voor een winningsplan geldende juridische kader (zoals genoemd in hoofdstuk 4). Overigens is er al een (niet-succesvolle) put aanwezig in het gasveld Zevenhuizen-West.

Mogelijke spraakverwarring door betrokkenheid verschillende onderdelen van TNO

De Mijnraad wijst erop dat NAM in het winningsplan verwijst naar rapporten van TNO, waarbij het kan gaan om verschillende onderdelen van TNO, die overigens volledig onafhankelijk van elkaar opereren. In dit instemmingsbesluit wordt TNO-AGE (Advies Groep EZ) afgekort tot TNO; als wordt gerefereerd aan een rapport over aardbevingsschade van TNO-NITG, dan wordt dit aangegeven. Hierdoor wordt mogelijke spraakverwarring over het betreffende TNO-onderdeel ondervangen.

Conclusie

In hetgeen in algemene zin is geadviseerd ziet de minister geen aanleiding om de instemming met het winningsplan geheel of gedeeltelijk te weigeren of om hieraan voorschriften of beperkingen te verbinden.

7.2 Planmatig beheer

SodM en TNO hebben het winningsplan Westerveld volgens de gebruikelijke methode getoetst op planmatig beheer en concluderen (zoals uiteengezet in paragraaf 6.2) dat het winningsplan voldoet aan de wettelijke eisen. SodM vindt de winning van de diverse velden in overeenstemming met de principes van planmatig beheer.

De decentrale overheden verzoeken de minister om inzicht te geven in de kaders waaraan het winningsplan is getoetst op het aspect doelmatigheid.

De beoordeling van de doelmatigheid van de gaswinning draait vooral om de vraag of de door de mijnbouwonderneming in het winningsplan aangegeven winbaarheidsfactor reëel is, gezien de technische parameters en geologische omstandigheden van het reservoir. Zaken die hierbij een belangrijke rol spelen zijn onder andere de hoeveelheid gas die oorspronkelijk aanwezig is in het reservoir (GIIP), het soort reservoir en de permeabiliteit ervan.

Conclusie

Planmatig beheer ziet toe op een goed beheer van de nationale bodemschatten. Er dient sprake te zijn van een efficiënte winning van de delfstof. Het gaat hier om de wijze waarop en het tempo waarmee een delfstof wordt gewonnen, waarbij ook de hoeveelheid te winnen delfstof moet worden beschreven.

De minister stelt vast dat SodM, mede op basis van een hiertoe door TNO uitgebracht advies, concludeert dat het winningsplan Westerveld voldoet aan de wettelijke eisen en overeenstemt met de principes van planmatig beheer. Gelet hierop ziet de minister geen aanleiding om in het belang van het planmatig gebruik of beheer van delfstoffen de instemming met het winningsplan geheel of gedeeltelijk te weigeren of om hieraan voorschriften of beperkingen te verbinden.

7.3 Veiligheid voor omwonenden, voorkómen van schade of negatieve gevolgen voor milieu of natuur

7.3.1 Zuur- en hydraulische stimulatie

SodM heeft geconstateerd dat de uitspraak van de NAM ten aanzien van het veiligheidsrisico en het risico op schade bij deze vorm van stimulatie niet te verifiëren is omdat er onvoldoende onderbouwing is gegeven. De NAM vermeldt dat zij de specifieke risicoanalyse zal uitvoeren en deze zal opnemen in het werkveiligheidsplan voor putwerkzaamheden.

De minister stelt vast dat op basis van artikel 35, eerste lid, onderdelen c, f en g, van de Mbw de toepassing van zuur- en hydraulische stimulatie dient te zijn beschreven in het winningsplan. Het voorliggende winningsplan Westerveld geeft onvoldoende beschrijving van de wijze waarop de eventuele zuur- en hydraulische stimulatie zal plaatsvinden en de risico's daarvan. Gelet hierop kan de minister geen instemming verlenen met het winningsplan voor zover dat de toepassing van zuur- of hydraulische stimulatie mogelijk maakt. In artikel 1 is dit verwoord. Dit betekent dat, zodra blijkt dat de toepassing van zuur- en hydraulische stimulatie daadwerkelijk aan de orde is, door NAM een nieuwe wijziging van het winningsplan ingediend dient te worden. Bij de indiening hiervan zal, afhankelijk van de aard van de wijziging, besloten worden welke procedure voor de besluitvorming hierover gevolgd zal worden.

Het advies van SodM om in het instemmingsbesluit met het winningsplan voor te schrijven dat NAM voor aanvang van de zuur- en/of hydraulische stimulatie een locatiespecifieke risicoanalyse moet uitvoeren evenals de onderwerpen die daarin aan de orde dienen te komen, is opgevolgd. Dit is gebeurd door de door SodM hiervoor genoemde richtlijnen op te nemen in de considerans van dit besluit (zie paragraaf 6.3.1) en de toepassing van zuur- en hydraulische stimulatie uit te zonderen van de verleende instemming met het winningsplan (artikel 1).

Overigens merkt de minister op dat de toepassing van zuur- en hydraulische stimulatie bij conventionele olie- en gaswinning, anders dan de decentrale overheden stellen, geen omstreden methode is. SodM heeft een inventarisatie uitgevoerd van alle frackwerkzaamheden en de scenario's waarbij frackwerkzaamheden kunnen leiden tot negatieve consequenties voor mens en milieu. SodM komt daarin tot de conclusie dat, voor zover bekend bij SodM, er als gevolg van alle tot nu toe gedane frackwerkzaamheden in Nederland (ruim 200 op land), geen nadelige gevolgen voor mens en milieu zijn opgetreden (Kamerstukken II 2015/2016, 32 849, nr. 46).

Conclusie

Gegeven de onvoldoende beschrijving van de wijze waarop de eventuele zuur- en hydraulische stimulatie zal plaatsvinden, kan de minister niet instemmen met het winningsplan voor zover dat de toepassing hiervan mogelijk maakt. Deze gedeeltelijke weigering van de instemming met het winningsplan is verwoord in artikel 1.

7.3.2 Bodemdaling

SodM en de Tcbb concluderen dat het aannemelijk is dat de bodemdaling in het diepste punt van de bodemdalingsskom van de elf gasvelden zoals opgenomen in het winningsplan Westerveld, in de periode tussen 2016 en 2023, niet meer bedraagt dan 2-3 cm.

Noodzaak afspraken over benodigde waterhuishoudkundige maatregelen

SodM is het eens met de analyse van NAM dat het effect van de resterende bodemdaling gering zal zijn en dat in principe geen extra maatregelen noodzakelijk zijn. SodM merkt in aanvulling daarop op dat in het winningsplan echter niet inzichtelijk wordt gemaakt welke maatregelen er zijn getroffen voor de gevolgen van de reeds opgetreden bodemdaling voor het normale beheer en onderhoud van waterkeringen en waterlopen. SodM adviseert om NAM inzichtelijk te laten maken welke afspraken hiertoe met het waterschap zijn gemaakt en NAM aan te laten geven bij welke bodemdaling er maatregelen noodzakelijk worden om nadelige gevolgen te voorkomen of te beperken. De Tcbb geeft in haar advies aan het belangrijk te vinden dat NAM overeenstemming bereikt met het betreffende waterschap over de te nemen maatregelen.

De decentrale overheden stellen dat NAM inzichtelijk dient te maken welke gevolgen de uiteindelijke totale bodemdaling (als resultaat van het winningsplan Westerveld) kan hebben voor het normale beheer en onderhoud van waterkeringen en waterlopen en welke (waterhuishoudkundige) maatregelen in dat verband genomen moeten worden.

Deze adviezen van SodM, Tcbb en decentrale overheden zijn overgenomen en hebben geleid tot een voorschrift in dit instemmingsbesluit (artikel 2).

Vergoeding kosten van de benodigde waterhuishoudkundige maatregelen

Daarnaast zijn decentrale overheden van mening dat NAM dient te worden verplicht tot vergoeding van de te nemen (waterhuishoudkundige) maatregelen en van eventuele overige schade voortvloeiend uit de bodemdaling die optreedt als gevolg van de gaswinning van NAM.

In reactie hierop is van belang dat NAM op basis van de Mbw een zorgplicht heeft ten aanzien van de uitvoering van zijn mijnbouwactiviteiten en maatregelen dient te nemen om mijnbouwschade en onveilige situaties te voorkomen.

Dit omvat tevens vergoeding van de kosten voor de waterhuishoudkundige maatregelen die noodzakelijk zijn vanwege de door de gaswinning veroorzaakte bodemdaling. Als er desondanks toch schade ontstaat door de gaswinning, dan dient NAM - op basis van de aansprakelijkheid zoals geregeld in het Burgerlijk Wetboek Boek 6 artikel 177 - deze te vergoeden. De door decentrale overheden gevraagde verplichting is dus al, via wetgeving, geregeld.

Bodemdalingscomponent gasopslag Norg

Verder stellen decentrale overheden dat NAM de bodemdalingscomponent die het gevolg is van het, na beëindigen van de gasopslag Norg, leegproduceren van het

gasveld Norg, weer moet opnemen in de bodemdalingsprognose voor de jaren 2050 en 2080. Reden hiervoor is dat het tijdpad van de energietransitie onzeker is, dat de gasopslag Norg mogelijk eerder gesloten wordt dan het door NAM genoemde jaar 2080 en dat decentrale overheden graag vroegtijdig rekening willen houden met de bodemdaling die samenhangt met het leegproduceren van het gasveld Norg.

Aangezien dit instemmingsbesluit slechts een doorlooptijd heeft tot 31 december 2028 en de beoogde gebruiksduur van de gasopslag Norg aanzienlijk langer is, gaat de minister niet mee in genoemde stellingname. Voorafgaand aan het leegproduceren van het gasveld Norg en de daarmee samenhangende bodemdaling, zullen decentrale overheden voldoende tijd hebben om de hierdoor noodzakelijke (waterhuishoudkundige) maatregelen te nemen.

Nieuw winningsplan bij overschrijding High Case productiescenario

De decentrale overheden verzoeken om in het instemmingsbesluit op te nemen dat als NAM het High Case productiescenario overschrijdt, NAM dan een nieuw winningsplan moet indienen waarover dan opnieuw besloten moet worden. De instemming met het winningsplan beperkt zich tot de reikwijdte van het winningsplan. Voor het winningsplan Westerveld betekent dit dat de eventuele instemming geldt voor de Mid Case en High Case productiescenario's. Mocht NAM mogelijkheden zien om meer te produceren dan als totale winning voor het betreffende gasvoorkomen is aangegeven in het High Case productiescenario, dan dient NAM opnieuw een gewijzigd winningsplan in procedure te brengen, waarover dan opnieuw besloten zal moeten worden.

Natuurtoets voor Nationale Park Drentse Aa

Met betrekking tot het Nationale Park Drentse Aa (Natura2000) adviseren decentrale overheden om het winningsplan te toetsen op (inter)nationale wetgeving op het gebied van natuur- en soortenbescherming en als voorschrift op te nemen dat bij verdere ontwikkelingen rondom de velden Vries-Zuid en Eleveld, het Drentse Aa gebied zoveel mogelijk te ontzien resp. voldoende te beschermen.

Op basis van de gewijzigde Mbw dient de vraag beantwoord te worden of verwacht wordt dat de gaswinningsactiviteit als gevolg van het winningsplan Westerveld nadelige gevolgen zal veroorzaken op de natuur in het effectgebied. De minister vraagt NAM om de voor deze beoordeling benodigde informatie op korte termijn aan te leveren, zodat deze voorafgaand aan het definitieve besluit meegewogen kan worden.

Verwachte bodemdaling voor High Case productiescenario

Het waterschap Drents Overijsselse Delta stelt dat de verwachte bodemdaling door NAM is berekend op basis van de Mid Case en vraagt de minister om ook de bodemdaling voor het High Case productiescenario in beeld te brengen. Zoals aangegeven in het advies van SodM heeft TNO bij haar analyse van het winningsplan voor de bepaling van het "worst case"-scenario de onzekerheid in de compactiecoëfficiënt gecombineerd met het High Case productiescenario. Daaruit volgt dat de maximale nog te verwachten bodemdaling tot het einde van de winningsperiode voor het veld Zevenhuizen minder dan 3 cm en voor alle overige velden uit het winningsplan minder dan 2 cm bedraagt. Het advies van het waterschap om ook de bodemdaling voor de High Case in beeld te brengen, is dus al ingewilligd door TNO.

Toekomstige hydrologische situatie

Het waterschap Drents Overijsselse Delta vraagt daarnaast de minister om NAM te verplichten een berekening uit te voeren voor de toekomstige hydrologische situatie, alsmede hiervoor een monitoringsplan op te stellen. Het bepalen van de invloed van de bodemdaling op de hydrologische situatie, alsmede het implementeren van mitigerende maatregelen vormt primair een zaak tussen het waterschap en NAM. Voor zover de hydrologische situatie ziet op de waterkwantiteit zal dit worden onderzocht op grond van artikel 2 en zullen op basis van de uitkomsten afspraken worden gemaakt over de te treffen maatregelen, eveneens op grond van artikel 2.

Grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones

De provincie Drenthe vraagt om in het instemmingsbesluit, bij verdere ontwikkelingen rond de gasvelden Assen, Assen-Zuid en Vries-Zuid, rekening te houden met de grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones die in hetzelfde gebied aanwezig zijn.

Het feit dat bij verdere ontwikkelingen rond genoemde gasvelden rekening gehouden dient te worden met de in hetzelfde gebied aanwezige grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones, wordt door de minister onderkend. Per 1 mei 2017 is een wijziging doorgevoerd in het Besluit algemene regels mijnbouw milieu (Barmm) waardoor, waar dit eerder een melding betrof, een vergunningplicht ontstaat voor een boring. In de nieuwe situatie, die geldt vanaf 1 maart 2018, wordt met het gevraagde rekening gehouden in de omgevingsvergunning waarin toestemming wordt gegeven voor de aanleg van de boorlocatie of in de omgevingsvergunning voor de uitvoering van de boring.

Conclusie

De minister stelt vast dat SodM en TNO concluderen dat de maximale nog te verwachten bodemdaling tot het einde van de winningsperiode voor het gasveld Zevenhuizen minder bedraagt dan 3 cm en voor alle overige gasvelden uit het winningsplan minder bedraagt dan 2 cm. SodM is het eens met de analyse van NAM dat het effect van de resterende bodemdaling gering zal zijn. Omdat de te verwachten bodemdaling geleidelijk en gelijkmatig optreedt, wordt er door de Tcbb geen directe schade aan infrastructuur, bebouwing of natuur en milieu verwacht. Het waterschap Drents Overijsselse Delta geeft aan dat de omgevings-effecten van een bodemdaling van maximaal 2 cm in haar beheergebied gering zijn.

SodM merkt echter wel op dat in het winningsplan niet inzichtelijk wordt gemaakt welke maatregelen er zijn getroffen voor de gevolgen van de reeds opgetreden bodemdaling voor het normale beheer en onderhoud van waterkeringen en waterlopen en adviseert om NAM binnen afzienbare termijn met de betreffende waterschappen afspraken te laten maken over de benodigde maatregelen om nadelige gevolgen te voorkomen of te beperken. Ook de Tcbb en de decentrale overheden onderschrijven deze handelwijze.

Naar aanleiding van de adviezen heeft de minister artikel 2 opgenomen. Dit om te borgen dat de afspraken tussen NAM en de waterschappen over de te nemen maatregelen ter voorkoming of beperking van nadelige gevolgen door de door de gaswinning veroorzaakte bodemdaling voor de waterhuishouding, binnen drie maanden na vaststelling van dit besluit worden gemaakt.

Gelet op bovenstaande ziet de minister geen aanleiding om in het belang van de veiligheid voor omwonenden of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan, of in het belang van de

gevolgen voor milieu of natuur, de instemming met het winningsplan geheel of gedeeltelijk te weigeren, zoals hierboven is toegelicht.

7.3.3 Bodemtrilling

Actualisering SRA bij overschrijding High Case productiescenario

SodM adviseert om bij overschrijding van de productie in het High Case productie-scenario van de velden Assen-Zuid, Witten en Zevenhuizen-West, NAM de SRA te laten actualiseren en een wijziging van het winningsplan in te laten dienen.

Dit advies wordt door de minister onderschreven. Aangezien NAM in dit geval uitgaat boven het productieniveau van het winningsplan waaraan instemming is verleend, dient op dat moment door NAM een nieuwe wijziging van het winningsplan (inclusief een actualisering van de SRA) in procedure te worden gebracht. Het is dan ook niet nodig om dit advies van SodM als voorschrift op te nemen in dit instemmingsbesluit.

Aanvullende monitoring voor bevende voorkomens

SodM adviseert om NAM in de omgeving van de Eleveld en Vries-Zuid gasvelden, aanvullende monitoring te laten uitvoeren in de vorm van het plaatsen van enkele versnellingsopnemers. Dit om in deze omgeving de groundbewegingen aan het oppervlak te registreren die de schade aan bouwwerken veroorzaken. Deze registratie dient zodanig plaats te vinden dat de beoordeling van het causale verband tussen een geïnduceerde beving door de gaswinning en gebouwschade hierdoor wordt vereenvoudigd. De Tcbb, de decentrale overheden en de Mijnraad sluiten zich hierbij aan. Dit advies is als voorschrift overgenomen in dit instemmingsbesluit (artikel 3).

Risicobeheerssysteem voor bevende voorkomens

Daarnaast adviseert SodM om NAM een risicobeheerssysteem voor de bevende voorkomens uit dit winningsplan te laten opstellen en implementeren. De Tcbb, de decentrale overheden en de Mijnraad sluiten zich hierbij aan. Dit advies is als voorschrift overgenomen in dit instemmingsbesluit (artikel 4).

De decentrale overheden voegen daar nog aan toe dat de parameters en randvoorwaarden die NAM hanteert in dit risicobeheerssysteem goed dienen te zijn onderbouwd alvorens dit systeem wordt goedgekeurd. Dit advies is ingewilligd door in artikel 4 op te nemen dat het door NAM op te stellen en te implementeren risicobeheerssysteem "ten genoegen van de Inspecteur-generaal der mijnen" dient te zijn.

Mogelijke uitkomst onderzoeken Groningenveld

De Tcbb merkt op dat uit de nog uit te voeren onderzoeken inzake het Groningenveld mogelijk kan blijken dat ook voor sommige kleinere velden de grens van magnitude 3,9 op de schaal van Richter kan worden overschreden. Mocht dit voor het winningsplan Westerveld het geval blijken te zijn, dan zal NAM het winningsplan hiervoor moeten wijzigen.

In het winningsplan is echter conform de door SodM opgestelde richtlijn voor de SRA de maximale magnitude berekend. Deze berekende maximale magnitude ligt beneden de grens van 3,9 op de schaal van Richter en ligt ten grondslag aan dit instemmingsbesluit.

Terughoudendheid bij verbinden conclusies aan berekende seismische activiteit

In het winningsplan Westerveld is door NAM een SRA opgenomen. Deze is vervolgens getoetst door onder andere SodM en de Tcbb. Daarbij is nadrukkelijk

rekening gehouden met onzekerheidsmarges die inherent zijn aan dit soort analyses. Dit heeft de informatie opgeleverd op basis waarvan besluitvorming kan plaatsvinden. Mocht in de toekomst blijken dat de bodemdaling of seismische risicoanalyse afwijkt van de prognose zoals beschreven in het winningsplan, of als voorzien wordt dat de cumulatieve productie uit een voorkomen gaat uitkomen boven de prognose van de maximale cumulatieve productie zoals in het winningsplan beschreven, dan dient NAM hiervoor een nieuwe wijziging van het winningsplan in te dienen, waarover dan opnieuw besluitvorming dient plaats te vinden.

Relatie drukdalingssnelheid - bodemtrilling

De decentrale overheden geven aan dat het lijkt alsof door NAM bij de bepaling van de productiescenario's geen rekening is gehouden met de relatie tussen de drukdalingssnelheid versus de bodemtrilling.

De relatie tussen de snelheid van drukdaling in de gasvoorkomens en de bodemtrilling is in het winningsplan inderdaad niet meegenomen. Voor het uitvoeren van de SRA en het, voor elk van de gasvoorkomens afzonderlijk, bepalen van de waarde voor de realistisch sterkste beving (Mmax) is deze drukdalingssnelheid ook niet nodig. In deze analyse wordt voor de drukdaling uitsluitend gerekend met de verhouding tussen het drukverschil en de initiële druk in het gasvoorkomen. Gegeven de eindfase van de gasproductie uit het Westerveld systeem zal sprake zijn van een relatief lage drukdalingssnelheid. Er is dan ook geen aanleiding om in het instemmingsbesluit een nadere voorwaarde te verbinden aan de productiesnelheid uit de verschillende gasvelden.

Tekortkomingen in de seismische risicoanalyse

De decentrale overheden stellen dat de uitgevoerde SRA berekening ten onrechte geen rekening houdt met de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen en ook niet met de correcte bevolkingsdichtheid van het stedelijk gebied rond het gasveld Eleveld. Geadviseerd wordt om dit te herstellen.

NAM heeft de SRA opgesteld volgens de daarvoor geldende SRA-leidraad. Het invullen van de juiste bevolkingsdichtheid maakt daar onderdeel van uit. Deze SRA is getoetst en goed bevonden door SodM en TNO. De SRA-leidraad houdt, mede vanwege het feit dat beelden van toekomstige ontwikkelingen vaak nog aan verandering onderhevig kunnen zijn, geen rekening met toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.

Overigens hebben SodM, Tcbb en de Mijnraad, terwijl het winningsplan Westerveld is ingedeeld in risicoklasse 1, enkele maatregelen voorgeschreven die normaal-gesproken uitsluitend gelden voor een gaswinning uit risicoklasse 2 (die bij een hogere bevolkingsdichtheid aan de orde zou zijn).

Conclusie

De minister stelt vast dat TNO constateert dat NAM voor het winningsplan Westerveld de SRA heeft uitgevoerd volgens de SRA-leidraad en dat TNO zich kan vinden in de toedeling tot de laagste risicogroep (categorie I). De indeling in categorie I betekent dat de kans op schade door aardbevingen als gevolg van de gaswinning, in dit geval uit het Westerveld systeem, betrekkelijk gering is. SodM onderschrijft de analyse van TNO, met de aanvulling dat de reeds bevende velden Eleveld en Vries-Zuid dicht bij de grens met categorie II liggen. Voor categorie I geldt dat seismisch monitoren met het bestaande KNMI netwerk volstaat.

SodM adviseert om NAM in de omgeving van de gasvelden Eleveld en Vries-Zuid, aanvullende monitoring te laten uitvoeren in de vorm van het plaatsen van enkele

versnellingsmeters. Dit om in deze omgeving de groundbewegingen aan het oppervlak te registreren die de schade aan bouwwerken veroorzaken. Daarnaast adviseert SodM om NAM voor de gasvelden Eleveld en Vries-Zuid een risico-beheerssysteem te laten ontwikkelen en implementeren. De Tcbb, de decentrale overheden en de Mijnraad onderschrijven deze SodM-adviezen. De versnellingsmeters zullen de groundbewegingen in het gebied aan het oppervlak registreren, waardoor de beoordeling van het causale verband tussen een door de gaswinning geïnduceerde aardbeving en gebouwschade wordt vereenvoudigd. Het risico-beheerssysteem maakt het mogelijk om in te grijpen in de gaswinning indien de optredende risico's daar aanleiding toe geven.

De minister heeft naar aanleiding van de adviezen de artikelen 3 en 4 opgenomen. Dit om het installeren en operationeel hebben van enkele versnellingsmeters evenals het ontwikkelen en operationeel hebben van een risicobeheerssysteem binnen drie respectievelijk zes maanden na vaststelling van dit besluit, te borgen.

Gelet op het bovenstaande ziet de minister geen aanleiding om in het belang van de veiligheid voor omwonenden of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan, of in het belang van de gevolgen voor milieu of natuur, de instemming met het winningsplan geheel of gedeeltelijk te weigeren, zoals hierboven is toegelicht.

7.3.4 Schade door bodembeweging

Hieronder wordt achtereenvolgens een reactie gegeven op de adviezen zoals genoemd in paragraaf 6.6.

Beschrijven wat precies wordt verstaan onder 'schade'

Voor de vraag of ingestemd kan worden met het winningsplan is het begrip schade zoals dat gebruikt wordt in artikel 36, eerste lid, onderdeel a, van de Mbw bepalend. Het gaat daarbij om schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan.

Los daarvan is het mogelijk dat er schade ontstaat door de gaswinning. In dat geval dient NAM - op basis van de aansprakelijkheid zoals geregeld in het Burgerlijk Wetboek Boek 6 artikel 177 - deze te vergoeden. Als dit zich voordoet zal het schadebegrip zoals dat gehanteerd wordt in het kader van het Burgerlijk Wetboek leidend zijn.

Mocht iemand schade hebben en vermoeden dat deze schade het gevolg is van de gaswinning terwijl NAM dit oorzakelijk verband ontkent, dan kan deze persoon zich melden bij het landelijk loket mijnbouwschade, dat per 1 januari 2017 operationeel is. Dit loket zal de klacht dan vervolgens in behandeling nemen. Dit kan leiden tot een inhoudelijke beoordeling hiervan door de Tcbb of een soortgelijke andere onafhankelijke commissie.

Gelet op het bovenstaande acht de minister het niet opportuun in het kader van dit instemmingsbesluit een kader op te stellen om duidelijk te maken wat precies onder schade in de zin van het Burgerlijk wetboek moet worden verstaan.

In winningsplan geen aandacht voor voorkómen of beperken van schade

De Mbw is gericht op het stellen van zodanige randvoorwaarden dat de uitvoering van de mijnbouwactiviteit op een verantwoorde, veilige en doelmatige wijze kan plaatsvinden. In dat kader stelt de Mbw onder andere dat het winningsplan een

beschrijving dient te bevatten van de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging (artikel 35, eerste lid, onderdeel f). Maatregelen waaraan hierbij gedacht kan worden zijn bijv. het niveau van de productie of het plaatsen van meetinstrumenten om de effecten van de gaswinning aan het oppervlak te kunnen vaststellen. Daarbij geldt voor de beoordeling van het thans voorliggende winningsplan Westerveld dat het Westerveld systeem al geruime tijd in productie is, sommige velden al uitgeproduceerd zijn en sommige velden alleen in het optimistische scenario nog zullen produceren. Het niveau van de nog resterende productie uit het Westerveld systeem is relatief beperkt. Voor de bevende velden Vries-Zuid en Eleveld wordt in het winningsplan (onderdeel D4) melding gemaakt van het plaatsen van versnellingsmeters. Het is dan ook onjuist dat de op grond van de Mbw vereiste beschrijving in het winningsplan zou ontbreken (zie de onderdelen C3, C4, D3 en D4 van het winningsplan).

Proces van schademelding, onderzoek en afhandeling publiek toegankelijk maken

Het advies van de decentrale overheden om publiek te maken hoe het proces van schademelding, onderzoek en afhandeling door NAM plaatsvindt, wordt opgevolgd. Dit vergroot namelijk het vertrouwen in een eventuele toekomstige schadeafhandeling en maakt het ook mogelijk waar nodig verbeteringen in dat proces aan te brengen. Dit advies is als voorschrift overgenomen in dit instemmingsbesluit (artikel 5).

Voorschrift voor vlot en adequaat afhandelen van schade- en compensatieclaims

De minister onderschrijft, voor zover de effecten van de gaswinning Westerveld daartoe aanleiding geven, de door de decentrale overheden genoemde behoefte aan een adequate regeling voor de afdoening en vergoeding van schades en compensatie. Afspraken hierover dienen primair gemaakt te worden tussen de decentrale overheden en NAM; NAM heeft aangegeven te willen meewerken aan de totstandkoming van afspraken hierover. Het voorschrift zoals opgenomen in artikel 5 onderschrijft dit.

Evenals in Groningen, een volledig onafhankelijk orgaan voor afwikkeling schade

De gaswinning uit het Groningenveld en de daarmee samenhangende schade-problematiek is uniek in Nederland en is niet vergelijkbaar met de gaswinning uit de kleine gasvelden. Voor de (gecontinueerde) gaswinning Westerveld wordt verwacht dat deze slechts tot een beperkt aantal gevallen van mijnbouwschade zou kunnen leiden. De minister ziet voor de gaswinning Westerveld dan ook geen aanleiding voor het instellen van een onafhankelijk orgaan voor de afwikkeling van schade, anders dan de Tcbb.

Nulmeting aan gebouwen

De decentrale overheden adviseren om nulmetingen voor te schrijven aan alle gebouwen boven en nabij de gasvoorkomens Eleveld en Vries-Zuid. De minister heeft tijdens de behandeling van het wetsvoorstel tot wijziging van de Mbw (Kamerstukken I 2015/2016, 34 348, nr. A) in juni/juli 2016 in de Tweede Kamer aangegeven dat hij, wanneer de effecten van de mijnbouwactiviteit, de locatie of de omgeving daartoe aanleiding geven, genegen is tot het opnemen van de verplichting tot het uitvoeren van een representatieve nulmeting aan

gebouwen (bouwkundige vooropname) als voorschrift in het instemmingsbesluit. Dit is op basis van het winningsplan Westerveld het geval boven en nabij de gasvoorkomens Eleveld en Vries-Zuid. Dit voorschrift is opgenomen in dit instemmingsbesluit (artikel 6).

Deze nulmeting aan gebouwen is bedoeld als hulpmiddel om gedurende de (verdere) gaswinning, bij een vermoeden van mijnbouwschade aan een gebouw, het oorzakelijk verband tussen de gaswinning en de eventueel toekomstige gebouwschade te kunnen vaststellen. Ondanks dat het hier gaat om het vervolg van een bestaande gaswinning en het dus gaat om een tussentijdse meting, wordt toch de term nulmeting gebruikt.

Omgekeerde bewijslast

Het principe van omkering van de bewijslast geldt uitsluitend voor het effectgebied van de gaswinning uit het Groningenveld, omdat alleen daar sprake is van grote aantallen schadegevallen als gevolg van de gaswinning in dat gebied.

Daarom is er ook geen sprake van rechtsongelijkheid. Deze stellingname van de minister is bevestigd door de Raad van State in haar uitspraak 201607953/1/A1 van 19 april 2017 inzake de gaswinning Oppenhuizen.

Onderzoeken alternatieve winningstechnieken ter beperking van bodemtrillingen

De gemeente Leek adviseert om NAM alternatieve winningstechnieken te laten onderzoeken om daarmee de kans op schade aan gebouwen als gevolg van bodemtrillingen te verkleinen of voorkomen.

Gegeven de tijd die het vergt om dit soort onderzoeken uit te voeren en eventuele maatregelen te implementeren, en gezien de eindfase waarin de gaswinning Westerveld zich bevindt, acht de minister het niet zinvol om zo een onderzoek voor de gaswinning Westerveld voor te schrijven. Het verwachte (beperkte) aantal schadegevallen geven hiertoe ook geen aanleiding.

NAM verantwoordelijk voor afhandeling schade aan waterhuishouding

Het waterschap is verantwoordelijk voor de waterhuishouding en bepaalt of maatregelen dienen te worden getroffen om schade aan het watersysteem als gevolg van bodemdaling te voorkomen of herstellen. Mochten er maatregelen nodig blijken, dan is NAM verplicht om (aan het waterschap) alle kosten te vergoeden waarvan is aangetoond dat deze veroorzaakt zijn door de bodemdaling als gevolg van de gaswinning van NAM.

Opnemen voorschrift tot vergoeding van schade door bodemdaling

Als een oorzakelijk verband tussen de schade en de gaswinning van NAM wordt vastgesteld, dan moet NAM deze schade vergoeden (Burgerlijk Wetboek Boek 6 artikel 177). Zou NAM hier niet (meer) toe in staat zijn, dan vindt vergoeding plaats uit het Waarborgfonds mijnbouwschade. Aangezien deze verplichting direct voortvloeit uit de Mbw, hoeft hierover geen voorschrift te worden opgenomen in dit instemmingsbesluit.

Conclusie

De Tcbb sluit niet uit dat de bodemtrilling gevolgen kan hebben voor schade aan gebouwen. Dit kan betekenen dat in de nabijheid van een gasvoorkomen mogelijk lichte tot matige schade (scheuren in muren tot constructieve schade) kan

optreden aan gebouwen, afhankelijk van de kwetsbaarheid (type en onderhoud) van het gebouw en de intensiteit van de beving. Uit het historisch overzicht van bevingen in voorkomens genoemd in het winningsplan, komt naar voren dat er zestien schademeldingen zijn geweest, allen gerelateerd aan bodemtrilling door productie uit het gasveld Eleveld.

Zodra het oorzakelijk verband tussen de schade en de gaswinning van NAM wordt vastgesteld, dan moet NAM deze schade vergoeden (Burgerlijk Wetboek Boek 6 artikel 177). Het is niet nodig in dit besluit hiervoor een voorschrift op te nemen. De decentrale overheden adviseren daarnaast om publiek te maken hoe het proces van schademelding, onderzoek en afhandeling door NAM plaatsvindt, een vlotte en adequaat afhandeling van schade- en compensatieclaims te bevorderen en zorg te dragen voor een nulmeting aan gebouwen boven of nabij de gasvelden Eleveld en Vries-Zuid.

De minister heeft naar aanleiding van de adviezen de artikelen 5 en 6 opgenomen. Hierdoor dient NAM te zorgen voor een transparant proces van schademelding, adequaat onderzoek naar en afhandeling van schadeverzoeken binnen een redelijke termijn en het openbaar maken van informatie. Ook is het uitvoeren van een representatieve nulmeting aan gebouwen boven of nabij de gasvelden Eleveld en Vries-Zuid voorgeschreven.

Gelet op het bovenstaande ziet de minister geen aanleiding om in het belang van het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan, de instemming met het winningsplan geheel of gedeeltelijk te weigeren.

7.4 Reactie op zienswijzen

[PM]

8. Slotconclusie

In hetgeen inzake het winningsplan Westerveld is geadviseerd door SodM, Tcbb, de decentrale overheden en de Mijnraad, ziet de minister geen aanleiding om in het belang van de veiligheid voor omwonenden of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan, in het belang van het planmatig gebruik of beheer van delfstoffen, of in het belang van de gevolgen voor milieu of natuur, de instemming met het winningsplan geheel of gedeeltelijk te weigeren. Dit is nader toegelicht in de deelconclusies zoals opgenomen in hoofdstuk 7. Wel heeft de minister mede naar aanleiding van de uitgebrachte adviezen voorschriften en beperkingen verbonden aan zijn instemming, zoals genoemd in de artikelen 1 tot en met 7.

Gelet op de inhoud van het door NAM ingediende winningsplan Westerveld en de naar aanleiding hiervan ingediende adviezen, kan de gevraagde instemming dan ook worden verleend onder het stellen van de in onderstaand besluit genoemde voorschriften en beperkingen.

Gelet op de artikelen 34, derde lid, en 36, tweede lid, van de Mbw;

Besluit:

Artikel 1

Het door de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. op 11 september 2016 ingediende gewijzigde winningsplan Westerveld verkrijgt - met inachtneming van de hierna genoemde voorschriften - de instemming als bedoeld in artikel 34, derde lid, van de Mijnbouwwet, met uitzondering van de toepassing van zuur- of hydraulische stimulatie.

Artikel 2

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. dient direct na de vaststelling van dit besluit met de verantwoordelijke overheden ten aanzien van het normale beheer en onderhoud van waterkeringen en waterlopen in overleg te treden over welke (waterhuishoudkundige) maatregelen bij welke hoeveelheid bodemdaling door de gaswinning noodzakelijk worden om nadelige gevolgen te voorkomen of te beperken. De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. dient binnen drie maanden na de vaststelling van dit besluit met elk van de betrokken waterschappen afspraken te hebben gemaakt om de noodzakelijke (waterhuishoudkundige) maatregelen te (laten) realiseren.

Artikel 3

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. dient, in overleg met het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut, binnen drie maanden na vaststelling van dit besluit enkele versnellingsmeters boven de gasvelden Eleveld en Vries-Zuid te installeren en operationeel te hebben. Deze versnellingsmeters dienen de groundbewegingen in het gebied aan het oppervlak zodanig te registreren dat de beoordeling van het causale verband tussen een door de gaswinning geïnduceerde aardbeving en gebouwschade hierdoor wordt vereenvoudigd.

Artikel 4

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. dient binnen zes maanden na vaststelling van dit besluit, door toezending aan de Minister van Economische Zaken en ten genoegen van de Inspecteur-generaal der mijnen, voor de gasvelden Eleveld en Vries-Zuid in het winningsplan een risicobeheerssysteem te ontwikkelen en operationeel te hebben.

Artikel 5

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. zorgt voor een transparant proces van schademelding, adequaat onderzoek naar en afhandeling van schadeverzoeken binnen een redelijke termijn, en maakt de betreffende informatie binnen drie maanden na het onherroepelijk worden van dit besluit openbaar.

Artikel 6

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. dient, binnen zes maanden na vaststelling van dit besluit zorg te dragen voor het uitvoeren van een representatieve nulmeting aan gebouwen boven of nabij de gasvoorkomens Eleveld en Vries-Zuid teneinde eventuele toekomstige mijnbouwschade aan gebouwen door de gaswinning Westerveld beter te kunnen vaststellen.

Artikel 7

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag waarop de termijn voor het indienen van een beroepschrift afloopt en komt te vervallen op 31 december 2028.

De Minister van Economische Zaken,
namens deze:

drs. J.M.C. Smallenbroek
directeur Energie en Omgeving

Processchema Zienswijze gaswinningsplan Westerveld (definitief)

Door: ██████ gemeente Assen

Planning EZ

5 mei ter inzage legging ontwerp beschikking (publicatie)

22/23/24 mei inloopavonden EZ te Assen

16 juni einde termijn zienswijze

Inleiding

Doel is om gezamenlijk te komen tot een zienswijze. We hebben maar 6 weken dus dit vergt een strakke procesplanning en organisatie. Nav overleg van 20 april volgt onderstaande planning.

Stappenplan

Onderstaand de stappen die gezet moeten worden voor de start van de periode zienswijze.

5 mei	Publicatie ontwerp-besluit door EZ
9 mei	Ambtelijke bijeenkomst 1^e beoordeling ontwerp besluit en reactie van EZ op ons advies. Daarbij focussen op de voor ons belangrijke thema's. Bespreken taakverdeling en vorm van de zienswijze. Inhoudelijke beoordeling provincie beschikbaar.
11 mei	Bestuurlijk overleg gemeenten en provincie ter voorbereiding voor het gesprek met de NAM over uittreding NAM in schadeafhandeling in Drenthe (Aa en Hunze, Assen, Tynaarlo, Noordenveld, Midden-Drenthe, provincie Drenthe). Tevens inhoud externe communicatie bespreken.
9-16 mei	Uitwerken concept-zienswijze.
15-18 mei	Gesprekken burgemeester Assen met bewoners/ wijkverenigingen Loon /actiegroep Marsdijk
16 mei	Ambtelijke bijeenkomst: bespreking 1e concept zienswijze.
16-18 mei	Juridische toets concept door advocaat. Verwerken opmerkingen tot definitief concept zienswijze .
22 mei	Bestuurlijk overleg met NAM. Onderwerpen: Stand van zaken winningsplan Westerveld, Gezamenlijke wens nulmetingen, Gezamenlijke wens onafhankelijk maken van de schadeonderzoeken.
22-24 mei	Inloopavonden georganiseerd door EZ in Assen.
23 mei	Behandeling zienswijze in colleges. Na inloopavonden EZ zienswijze openbaar?
1 juni	Behandeling zienswijze in gemeenteraad van Assen. Daarna beschikbaar stellen zienswijze aan inwoners van Assen.
15 juni	Evt. 2 ^e raadsvergadering Assen.
16 juni	Einde termijn zienswijze.

Date : 24-7-2018 12:49:05

F [REDACTED]
T [REDACTED]
Subject : RE: overzicht besluitvorming gaswinningplan Westerveld
Attachment : Feitenrelaas besluitvorming winningsplan Westerveld en de rol van de gemeente Assen nieuw.docx;

Hoi [REDACTED]

Zie bijgaand mijn eerste aanpassingen.

Kijk maar even (ik ben tot 3.)

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gielen
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gielen
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 23 juli 2018 16:57
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: overzicht besluitvorming gaswinningplan Westerveld

[REDACTED]
Morgenochtend zitten we bij elkaar. Dit is wat ik er tot nu toe van heb gebrouwen.

Morgen gaan we samen verder bouwen aan het stuk!

[REDACTED]
Tot morgen!

Met vriendelijk groet,

[REDACTED]
Beleidsadviseur gemeente Assen

[REDACTED]
Website: www@assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

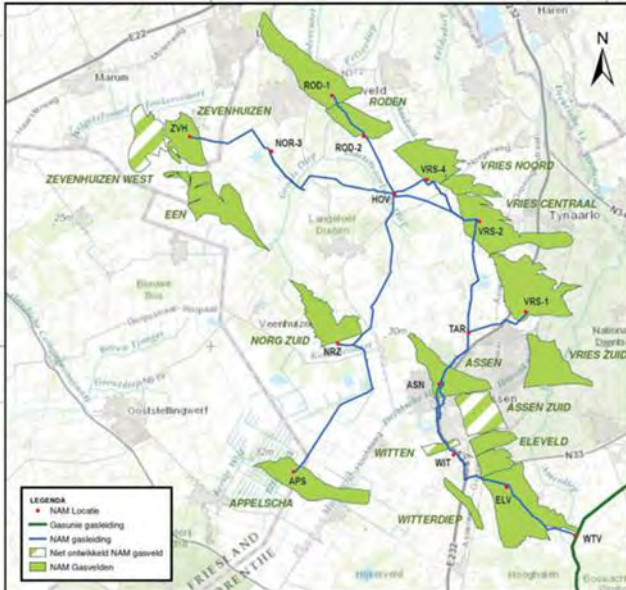
Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Informatie ~~thv~~voor besluitvorming gaswinning in en rond Assen

1. Inleiding

In en rond Assen wordt al ruim 40 jaar op verschillende ~~lokaties~~locaties gas gewonnen door de NAM.

~~De eerst~~ t ~~op 26 december 1986.~~

~~Nadien hebben zich nog~~ Assen

De meeste gasvelden in en rond Assen zijn inmiddels nagenoeg leeg. De belangrijkste nog werkende lokaties zijn gelegen in Assen Noord (Gasveld Vries-Zuid) en in de omgeving van Eleveld. ~~De NAM-In~~ navolging van de ontwikkelingen rond de gaswinning in Groningen heeft de Minister eind 2016 de lokale overheden advies gevraagd over de gaswinning in Noord-Drenthe “Winningplan Westerveld”. Westerveld is de naam die de NAM heeft gekozen voor deze cluster van kleine gasvelden (zie kaartje).

te k.

2. Burgerperspectief besluitvormingsproces gaswinning

~~De eerste beving als gevolg van gaswinning in Nederland vond~~ plaats in Assen op 26 december 1986. ~~Nadien hebben zich meerdere gasbevingen ook in Noord Drenthe voorgedaan. Het verdere~~ verloop van de ontwikkelingen rond gaswinning en aardbevingen zijn vrij algemeen bekend.

In 2015 heeft de Onderzoeksraad Voor ~~de~~ Veiligheid (OVV) ~~onderzoek gedaan naar de besluitvorming~~ over de gaswinning in Groningen en heeft daarbij specifiek gekeken naar de manier waarop de veiligheid van inwoners in relatie tot aardbevingen is meegewogen. Het advies waseen advies

t dat de risico's en het burgerperspectief veel beter moet worden meegenomen in de besluitvorming over mijnbouwactiviteiten. D e Mijnbouwwet is daarop gewijzigd.

Voor de invulling van het burgerperspectief hebben de lokale overheden formeel adviesrecht gekregen over een winningsplan.

Met het ~~betrekken van~~ ~~rol van de~~ gemeenten, waterschappen en provincies in het ~~besluitvormingsproces~~ wil het Rijk bereiken dat de belangen vanuit de omgeving beter worden geborgd worden. De Minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) is bevoegd gezag. De Minister moet een afweging maken tussen de nationale economische belangen en de lokale belangen

veiligheid en schade-effecten. In het verleden zijn de lokale effecten in die afweging onvoldoende meegenomen.

~~Voor alle duidelijkheid: De NAM is initiatiefnemer, de Minister van EZK is bevoegd gezag. De rol van de lokale overheden is de minister te wijzen op de belangen van haar inwoners bij de besluitvorming over gaswinning.~~

Na de adviesperiode neemt de Minister het ministerie een ontwerpbesluit op het winningsplan. Het besluit en het winningsplan worden na publicatie ter inzage gelegd. Iedereen (burgers en overheden) kunnen dat ter inzage wordt gelegd en waar burgers en overheden een zienswijzen op kunnen indienen. Na definitieve besluitvorming door de Minister kan men nog beroep indienen bij de Raad van State.
~~ministerie een informatieavond voor belangstellenden. Inwoners, maar ook overheden, hebben de~~

3. ~~Situatie~~ procedure winningsplan Westerveld Assen

3.1 Advies

Op 13 oktober 2016 is bij de gemeente een aanvraag binnengekomen van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) omtrent een adviesverzoek voor het gaswinningsplan Westerveld (waar de voorgenomen winningen in Assen binnenvallen).

Op 17 januari 2017 heeft het college haar advies over het winningsplan Westerveld uitgebracht aan het ministerie van EZK. Het college is bevoegd om een advies uit te brengen. Vanwege de maatschappelijke impact en op uitdrukkelijk verzoek is de gemeenteraad destijds betrokken bij het advies. Met de gemeenteraad is besproken op welke wijze invulling wordt gegeven aan de adviesrol.

Parallel aan de gesprekken met de gemeenteraad heeft het college ook gesproken met Wijkvereniging Marsdijk, de actiegroep Stop gaswinning Marsdijk Nu en Dorpsbelangen Loon om goed zicht te krijgen wat de behoeften zijn van de inwoners. Daarnaast spreken onze ambtenaren op allerlei manieren met de bewoners van de gebieden die het betreft. Bij het maken van het advies hebben wij intensief samengewerkt met de andere overheden die een adviesrecht hebben op het Winningsplan Westerveld.

3.2 Inhoud advies

In het gaswinningsplan Westerveld zijn verschillende gasvelden opgenomen waarvan een aantal binnen de gemeentegrenzen van Assen vallen. De NAM heeft eind 2015 een proefboring in het gasveld Vries Zuid uitgevoerd. Dit gasveld bevindt zich deels onder de Asser woonwijk Marsdijk en het dorp Loon. De NAM schat dat er dan nog een winbare hoeveelheid van 0,4-0,6 miljard m³ gas aanwezig is. In het winningsplan Westerveld zijn naast het gasveld Vries Zuid ook de gasvelden Assen, Eleveld en Witten opgenomen, die allen geheel of gedeeltelijk binnen de gemeentegrens van Assen vallen. Met name in het veld Eleveld bestaat het voornemen om veel gas te winnen.

In het winningsplan en de bijbehorende adviezen van Sodm en Tcbb staat dat er, als gevolg van de voorgenomen winningen, er kans is op bevingen die kunnen leiden tot schade. In het Tcbb advies valt zelfs te lezen dat mogelijk voor sommige kleinere velden de grens van magnitude 3,9 op de schaal van Richter wordt overschreden.

Gelet op bovenstaande en de onzekerheden en risico's heeft het college samen met de buurgemeenten de minister dan ook geadviseerd om 'nee' te zeggen tegen het Winningsplan Westerveld. Mocht de minister toch besluiten om de winning toe te staan, dan zijn op de volgende thema's adviezen gegeven met het uitdrukkelijke verzoek dit over te nemen:

1. Veiligheid
2. voorkomen en beperken van schade
3. Schadeafhandeling)
4. Fracken
5. Communicatie
6. Meet/regelprotocol

3.3 Samen optrekken

Er is bij de toestandkoming van het advies samengewerkt met de betrokken Drentse lokale overheden én er is een verbinding gelegd met de kopgroep in Groningen. De kopgroep Groningen heeft veel ervaring met gaswinning en procedures. De Drentse lokale overheden maakt gebruik van deze ervaring en expertise. De lokale bestuurders waren van mening dat een gezamenlijk advies krachtiger is dan verschillende adviezen. Uiteindelijk heeft de provincie besloten niet mee te doen met het advies van de noord Drentse gemeenten en waterschappen omdat nee tegen gaswinning niet in overeenstemming is met haar beleid op de ondergrond waarin gaswinning wel wordt toegestaan.

3.4 Besluitvorming romdom put Vries-10

Aanvankelijk communiceerde de NAM met de lokale overheden en de inwoners van Marsdijk dat er pas gas uit de proefboring Vries -10 zou worden onttrokken als er een vergunning was voor het nieuwe winningsplan conform de nieuwe procedure. Vervolgens werden de lokale overheden verrast door een brief van de NAM waarin werd aangekondigd dat men toch vanaf de kerst 2016 zou starten met gaswinning uit deze put onder Marsdijk. Met had hiervoor schriftelijk toestemming gekregen van SodM, de toezichthouder van het minister van EZK. De winning uit deze put zou onder de bestaande vergunning vallen. De college's van Assen en haar buurgemeenten hebben er bij de NAM op aangedrongen dit niet te doen in verband met de onrust en een verkeerd signaal naar de inwoners toe. De gemeenteraad heeft besloten om een motie van afkeuring vast te stellen rond de winning uit put Vries-10.

De actiegroep Stop gaswinning Marsdijk Nu heeft begin 2017 ongeveer 2.000 handtekeningen verzameld en aangeboden aan de hoogste ambtenaar van het ministerie van EZK op het gaswinningsdossier.

Een inwoner van Marsdijk heeft bij Sodm een verzoek tot handhaving neerlegd om de gaswinning uit put Vries -10 te staken ivm het ontbreken van een vergunning hiertoe. Sodm heeft dit verzoek afgewezen.

3.5 Ontwerp besluit Winningsplan Westerveld ministerie van EZK

Op 8 mei 2017 heeft de minister een ontwerp besluit op het winningsplan Westerveld gepubliceerd. Hierin heeft de minister aangegeven in te stemmen met het voorgenomen gaswinningen genoemd in het winningsplan met uitzondering van het fracken en zuurstimulatie. De minister heeft dus geen gehoor geven aan het hoofdadvis van de gemeenten en waterschappen om geen goedkeuring te geven aan het winningsplan. Wel zijn op een aantal thema's uit het advies van lokale overheden voorschriften opgenomen in het ontwerp besluit maar deze zijn naar de mening van het college niet afdoende. Er is door de minister voorbijgegaan aan de onzekerheden in het winningsplan, het principe van de omgekeerde bewijslast. Er is geen garantie te geven dat zich een zware beving niet voor zal doen onder het stedelijk gebied en de kernen van Assen. Het college is van mening dat hier het principe "Better safe, than sorry" dan van toepassing is.

Op 23 en 24 mei 2017 zijn door het ministerie 2 inloopavonden georganiseerd in De Nieuwe Kolk waar inwoners van Assen door het ministerie, Staatstoezicht op de mijnen (SodM) en TNO zijn geïnformeerd over de plannen voor gaswinning, de verwachte gevolgen van de winningen en de procedure van besluitvorming. Minister Kamp was bij een van deze avonden ook aanwezig. De onrust bij de inwoners van Assen kon hiermee niet worden weggenomen.

3.6 Zienswijze winningsplan Westerveld

De lokale overheden en inwoners konden tot 19 juni 2017 zienswijzen op het ontwerp-besluit indienen. De inhoud van het ontwerp besluit heeft het college doen besluiten een zienswijze in te dienen. Dit geldt ook voor de overige lokale overheden inclusief de provincie.

Voor het opstellen van de zienwijze is opnieuw intensief samengewerkt met de lokale overheden. Opnieuw heeft het college de gemeenteraad betrokken bij de zienswijze en zijn gesprekken gevoerd met de actiegroep Stop gaswinning Marsdijk Nu en Dorpsbelangen Loon om goed zicht te krijgen wat de behoeften zijn van de inwoners.

De advocaat van Plas Bossinade (die ook de decentrale overheden in Groningen in gaszaken vertegenwoordigt) is bij de voorbereiding betrokken en heeft het eindconcept beoordeeld.

De raad heeft het college opgedragen een korte en een uitgebreide versie van de zienswijze beschikbaar te stellen voor de inwoners van Assen zodat zij deze gemakkelijk bij het ministerie konden indienen. Uit informatie van het ministerie is gebleken dat ruim 900 zienswijzen zijn ingediend op het ontwerp besluit inningsplan Westerveld.

3.7 Inhoud Zienswijze

Het gemeentebestuur vindt dat de minister in zijn afweging de effecten van de gaswinning in het gebied -en met name ook het voorkomen van die effecten- onvoldoende zijn meegenomen.

Het besluit gaat inhoudelijk nog voorbij aan de maatschappelijke effecten, die volgens de nieuwe mijnbouwwet ook nadrukkelijk meegewogen dienen te worden.

In het winningsplan en de technische adviezen wordt de kans op een zware beving als klein beoordeeld. Tegelijkertijd is er nog altijd weinig bekend over het gedrag van (kleine) aardgasvelden en is het deels gissen wat er precies gebeurt in de diepe ondergrond. In zijn advies van 13 april 2017 schrijft de Inspecteur-generaal van de SodM over de Groningersituatie dat de modellen te kort schieten. Wat we wel weten, is dat de velden in het plangebied hebben gebeefd en in het geval van Eleveld zelfs met een magnitude van groter dan 2,0 op de schaal van Richter. U kunt geen garantie geven dat zich een dergelijke of veel zwaardere beving niet voor zal doen.

Tal van zaken zijn in het winningsplan nog niet uitgewerkt en gespecificeerd zoals de natuurtoets/Milieu Effect Rapportage voor de Drentsche Aa en een gespecificeerd meet- en monitoringplan. Ook de uitgevoerde SRA is gebaseerd op onjuiste gegevens waarbij onder andere het vastgestelde bestemmingsplan Werklandschap Assen Zuid niet is meegenomen. Ook ontbreekt in het winningsplan informatie over de exacte locaties van winningsputten in de gasvelden, geplande locaties van winputten en de winningshoeveelheden per put zoals het Mijnbouwbesluit vereist. Tenslotte gaat het winningsplan niet in op de vraag op welke wijze schade wordt voorkomen. Dit zijn belangrijke zaken die in het winningsplan ontbreken en die niet reparabel zijn in de lopende procedure. Wanneer zonder deze informatie besluitvorming plaatsvindt wordt de rechtszekerheid van de inwoners geschaad.

Het ministerie van EZK zal naar verwachting in september 2018 een ontwerp-besluit gaan publiceren.

3.8 Definitief besluit

Er is nog geen definitief besluit genomen door de minister op dit winningsplan. Het definitief besluit zou rond de zomer van 2017 worden gepubliceerd. Echter vanwege de landelijke verkiezingen en maatschappelijke ontwikkelingen rond het gasdossier in Groningen zorgden voor vertraging in de besluitvorming. De laatste berichten zijn dat er in de 2e week van september 2018 een definitief

besluit wordt gepubliceerd. Dan hebben inwoners en overheden die en zienswijze hebben ingediend binnen zes weken de mogelijkheid om hiertegen in beroep te gaan bij de Raad van State.

Hier even het processchema

4. Overige zaken die spelen rondom het gaswinningsdossier

4.1 Schadeprotocol

Voor het Groningerveld is door in januari 2018 een schadeprotocol vastgesteld voor het Groningerveld. Belangrijk basis voor het protocol is dat de NAM uit het schadetraject is gehaald. De beoordeling en uitkering van de schade wordt door een onafhankelijke commissie. Dit voor alle schades vanaf 31 maart 2017. De schades van voor 2017 worden passend. Ook de omgekeerde bewijslast geldt voor het Groningerveld. Voor de rest van Nederland en dus ook Assen geldt dit protocol niet. De Drentse bestuurders hebben bij de minister aangedrongen op een gelijke behandeling en onafhankelijke afhandeling van (aardbevings)schade als gevolg van gaswinning. Mede naar aanleiding van dit verzoek heeft de minister aan de Tcbb gevraagd een verkenning uit te voeren naar de mogelijkheden voor een regeling omtrent uniforme afhandeling van mijnbouwschade. De Tcbb heeft 28 februari jl. u de resultaten van haar verkenning 'Help, een scheur in mijn huis!' aangeboden. Hierin worden door de Tcbb de contouren geschetst voor een uniforme wijze van afhandeling van mijnbouwschade in Nederland.

Met die verkenning is een goede start is gemaakt met het uniform regelen van de afwikkeling van mijnbouwschade. Het rapport biedt belangrijke aanknopingspunten voor een adequate en ruimhartige schadeafhandeling. Echter zijn een aantal zaken nog niet geheel uitgewerkt.

De Tcbb adviseert u om in het kader van een integrale aanpak van schaderisico's bij mijnbouwactiviteiten te gaan werken met gebiedsarrangementen. In deze zogenoemde gebiedsarrangementen moeten dan afspraken worden gemaakt tussen de mijnbouwbedrijven en lokale overheden. Wat de rol van lokale overheden precies zou moeten zijn is niet duidelijk.

Voor alle Nederlanders geldt bij wet hetzelfde recht dat door de mijnbouw veroorzaakte schade wordt vergoed door de veroorzaker. De Tcbb geeft in haar rapport aan dat een inwoner een betere bewijspositie krijgt door het 'wettelijke bewijsvermoeden', zoals dat voor Groningen van toepassing is. In het advies wordt hier echter niet op teruggekomen.

De Tcbb adviseert een landelijk instituut mijnbouwschade in te stellen. Hiermee wordt invulling gegeven aan ons uitgangspunt voor een rechtvaardige en onafhankelijke afhandeling van alle mijnbouwschade in Nederland.

4.2 critical review?

Overige zaken?

Relatie NAM

Beving zuidlaren en gemaakte afspraken

Strong?

Date : 25-7-2018 12:07:57

16.954

F [REDACTED]
T [REDACTED]
Subject : RE: overzicht besluitvorming gaswinningplan Westerveld
Attachment : Feitenrelaas besluitvorming winningsplan Westerveld en de rol van de gemeente Assen nieuw.docx;

Ho [REDACTED]

Nu tot 4.

Even bellen?

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 24 juli 2018 12:49
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: overzicht besluitvorming gaswinningplan Westerveld

Hoi [REDACTED],

Zie bijgaand mijn eerste aanpassingen.

Kijk maar even (ik ben tot 3.)

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 23 juli 2018 16:57
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: overzicht besluitvorming gaswinningplan Westerveld

[REDACTED]
Morgenochtend zitten we bij elkaar. Dit is wat ik er tot nu toe van heb gebrouwen.
Morgen gaan we samen verder bouwen aan het stuk!
Ik zoek nu verkoeling op bij zwemwater.
Tot morgen!

Met vriendelijk groet,

[REDACTED]
Beleidsadviseur gemeente Assen

[REDACTED]
Website: www@assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Informatie document ~~te~~ voor besluitvorming gaswinning in en rond Assen

Met opmaak: Tekstkleur: Auto

Met opmaak: Kop 1

Met opmaak: Lettertype: Niet Vet

Met opmerkingen [TA1]: Hier iets vermelden over het document: samenvatting, doel (leeswijzer)?

1. Inleiding

In en rond Assen wordt al ruim 40 jaar op verschillende lokaties gas gewonnen door de NAM.

De eerste beving als gevolg van gaswinning in Nederland vindt plaats in Assen op 26 december 1986. Nadien hebben zich nog meerdere bevingen in Assen voorgedaan.

De meeste gasvelden in en rond Assen zijn inmiddels nagenoeg leeg. De belangrijkste nog werkende lokaties zijn gelegen in Assen Noord (Gasveld Vries-Zuid) en in de omgeving van Eleveld. De NAM in navolging van de ontwikkelingen rond de gaswinning in Groningen heeft de Minister eind 2016 de lokale overheden advies gevraagd over de gaswinning in Noord-Drenthe "Winningsplan Westerveld". Westerveld is de naam die de NAM heeft gekozen voor deze cluster van kleine gasvelden (zie kaartje). heeft in oktober 2016 een geactualiseerd winningsplan voor de gasvelden in en rond Assen ter besluitvorming ingediend bij het ministerie van EZK.

2. Burgerperspectief besluitvormingsproces gaswinning

De eerste beving als gevolg van gaswinning in Nederland vond plaats in Assen op 26 december 1986. Nadien hebben zich meerdere gasbevingen ook in Noord Drenthe voorgedaan. Het verdere verloop van de ontwikkelingen rond gaswinning en aardbevingen zijn vrij algemeen bekend.

In 2015 heeft de Onderzoeksraad Voor de Veiligheid (OVV) onderzoek gedaan naar de besluitvorming over de gaswinning in Groningen en heeft daarbij specifiek gekeken naar de manier waarop de veiligheid van inwoners in relatie tot aardbevingen is meegewogen. Het advies was een advies uitgebracht aan de tweede kamer naar aanleiding van de perikelen van de winning en bevingen in het Groningerveld. Belangrijk onderdeel in het advies is dat de risico's en het burgerperspectief veel beter moet worden meegenomen in de besluitvorming over mijnbouwactiviteiten. DAls gevolg van deze aanbevelingen is de Mijnbouwwet is daarop op 1 januari 2017 gewijzigd.

Voor de invulling van het burgerperspectief hebben de lokale overheden formeel adviesrecht gekregen over een winningsplan.

Met het ~~betrekken van rol van de~~ gemeenten, waterschappen en provincies ~~in het besluitvormingsproces~~ wil ~~het Rijk de wetgever~~ bereiken dat de belangen ~~vanuit de omgeving beter van de woningeigenaren en de infrastructuur in het gaswinningsdossier goed worden geborgd worden~~. De Minister van ~~Economische Zaken en Klimaat (EZK) is bevoegd gezag. De Minister~~ moet een afweging maken tussen ~~de nationale landelijk-economische belangen en de lokale belangen~~ veiligheid en schade-effecten. In het verleden zijn de lokale effecten in die afweging onvoldoende meegenomen.

~~Voor alle duidelijkheid: De NAM is initiatiefnemer, de Minister van EZK is bevoegd gezag. De rol van de lokale overheden is de minister te wijzen op de belangen van haar inwoners bij de besluitvorming over gaswinning.~~

Na de adviesperiode neemt ~~de Minister het ministerie~~ een ontwerpbesluit op het winningsplan. ~~Het besluit en het winningsplan worden na publicatie ter inzage gelegd. Iedereen (burgers en overheden) kunnen dat ter inzage wordt gelegd en waar burgers en overheden een zienswijze op kunnen indienen. Na definitieve besluitvorming door de Minister kan men nog beroep indienen bij de Raad van State.~~ Gedurende de periode van terinzagelegging van het ontwerpbesluit organiseert het ministerie een informatieavond voor belangstellenden. Inwoners, maar ook overheden, hebben de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op een ontwerp winningsplan en de mogelijkheid om in beroep te gaan.

3. ~~Situatie~~ procedure winningsplan ~~Westerveld Assen~~

3.1 ~~Advies~~

Op 13 oktober 2016 ~~heeft de Minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK)¹ is bij het Winningsplan Westerveld van de NAM toegezonden aan alle bij deze gaswinning betrokken overheden, waaronder het college van onze de gemeente. Ons is daarbij verzocht advies aan de Minister uit te brengen, een aanvraag binnengekomen van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) omtrent een adviesverzoek voor het gaswinningsplan Westerveld (waar de voorgenomen winningen in Assen binnenvallen).~~

Op 17 januari 2017 heeft het college haar advies over het winningsplan Westerveld uitgebracht aan ~~de Minister het ministerie~~ van EZK. Het college is bevoegd om een advies uit te brengen. Vanwege de maatschappelijke impact en op uitdrukkelijk verzoek is de gemeenteraad destijds betrokken bij het advies. Met de gemeenteraad is besproken op welke wijze invulling wordt gegeven aan de adviesrol.

~~In de gemeente Assen, waar zich een actiegroep "Stop gaswinning Marsdijk nu" had gevormd, werd overleg gevoerd met de o.a. wijkvereniging Marsdijk en Dorpsbelangen Loon. In Aa en Hunze was er contact met Dorpsbelangen Balloo. Parallel aan de gesprekken met de gemeenteraad heeft het college ook gesproken met Wijkvereniging Marsdijk, de actiegroep Stop gaswinning Marsdijk Nu en Dorpsbelangen Loon om goed zicht te krijgen wat de behoeften zijn van de inwoners. Daarnaast spreken onze ambtenaren op allerlei manieren met de bewoners van de gebieden die het betreft.~~

~~Bij het maken opstellen van het advies hebben wij intensief samengewerkt met de andere overheden die een adviesrecht hebben op het Winningsplan Westerveld.~~

3.2 ~~Inhoud advies~~

~~Zoals aangegeven bestaat zijn in het gaswinningsplan Westerveld zijn verschillende gasvelden opgenomen waarvan een aantal (gedeeltelijk) zijn gelegen binnen de gemeentegrenzen van Aa en~~

¹ ~~Toen nog EZ (Economische Zaken)~~

Tal van zaken zijn in het winningsplan nog niet uitgewerkt en gespecificeerd zoals de natuurtoets/ Milieu Effect Rapportage voor de Drentsche Aa en een gespecificeerd meet- en monitoringplan. Ook de uitgevoerde SRA is gebaseerd op onjuiste gegevens waarbij onder andere het vastgestelde bestemmingsplan Werklandschap Assen Zuid niet is meegenomen. Ook ontbreekt in het winningsplan informatie over de exacte locaties van winningsputten in de gasvelden, geplande locaties van winputten en de winninghoeveelheden per put zoals het Mijnbouwbesluit vereist. Tenslotte gaat het winningsplan niet in op de vraag op welke wijze schade wordt voorkomen. Dit zijn belangrijke zaken die in het winningsplan ontbreken en die niet reparabel zijn in de lopende procedure. Wanneer zonder deze informatie besluitvorming plaatsvindt wordt de rechtszekerheid van de inwoners geschaad.

Het ministerie van EZK zal naar verwachting in september 2018 een ontwerp-besluit gaan publiceren.

Met opmerkingen [TA3]: Deze zin ook in de eerste alinea (aanleiding/leeswijzer/inleiding) plaatsen?

3.8 Definitief besluit

Er is nog geen definitief besluit genomen door de minister op dit winningsplan. Het definitief besluit zou rond de zomer van 2017 worden gepubliceerd. Echter vanwege de landelijke verkiezingen en maatschappelijke ontwikkelingen rond het gasdossier in Groningen zorgden voor vertraging in de besluitvorming. De laatste berichten zijn dat er in de 2e week van september 2018 een definitief besluit wordt gepubliceerd. Dan hebben inwoners en overheden die een zienswijze hebben ingediend binnen zes weken de mogelijkheid om hiertegen in beroep te gaan bij de Raad van State.

In die aanstaande beroepstermijn zullen wij, net zoals als eerder binnen de zienswijzentermijn in 2017, aan de hand van een strakke planning de gemeenteraad betrekken, afstemming hebben met de andere overheden hebben, en aandacht hebben voor adequate communicatie naar onze inwoners.

Hier even het processchema van [REDACTED] invoegen

4. Overige zaken die spelen rondom het gaswinningsdossier

Met opmaak: Markeren

4.1 Schadeprotocol

Voor het Groningerveld is door in januari 2018 een schadeprotocol vastgesteld voor het Groningerveld. Belangrijk basis voor het protocol is dat de NAM uit het schadetraject is gehaald. De beoordeling en uitkering van de schade wordt door een onafhankelijke commissie. Dit geldt voor alle schades vanaf 31 maart 2017. De schades van voor 2017 worden passend Ook de omgekeerde bewijslast geldt voor het Groningerveld. Voor de rest van Nederland en dus ook Assen geldt dit protocol niet. De Drentse bestuurders hebben bij de minister aangedrongen op een gelijke behandeling en onafhankelijke afhandeling van (aardbevings)schade als gevolg van gaswinning. Mede naar aanleiding van dit verzoek heeft de minister aan de Tcbb gevraagd een verkenning uit te voeren naar de mogelijkheden voor een regeling omtrent uniforme afhandeling van mijnbouwschade. De Tcbb heeft 28 februari jl. u de resultaten van haar verkenning 'Help, een scheur in mijn huis!' aangeboden. Hierin worden door de Tcbb de contouren geschetst voor een uniforme wijze van afhandeling van mijnbouwschade in Nederland.

Met die verkenning is een goede start is gemaakt met het uniform regelen van de afwikkeling van mijnbouwschade. Het rapport biedt belangrijke aanknopingspunten voor een adequate en ruimhartige schadeafhandeling. Echter zijn een aantal zaken nog niet geheel uitgewerkt.

De Tcbb adviseert u om in het kader van een integrale aanpak van schaderisico's bij mijnbouwactiviteiten te gaan werken met gebiedsarrangementen. In deze zogenoemde

gebiedsarrangementen moeten dan afspraken worden gemaakt tussen de mijnbouwbedrijven en lokale overheden. Wat de rol van lokale overheden precies zou moeten zijn is niet duidelijk.

Voor alle Nederlanders geldt bij wet hetzelfde recht dat door de mijnbouw veroorzaakte schade wordt vergoed door de veroorzaker. De Tcbb geeft in haar rapport aan dat een inwoner een betere bewijspositie krijgt door het 'wettelijke bewijsvermoeden', zoals dat voor Groningen van toepassing is. In het advies wordt hier echter niet op teruggekomen.

De Tcbb adviseert een landelijk instituut mijnbouwschade in te stellen. Hiermee wordt invulling gegeven aan ons uitgangspunt voor een rechtvaardige en onafhankelijke afhandeling van alle mijnbouwschade in Nederland.

4.2 critical review?

Overige zaken?

Relatie NAM

Beving zuidlaren en gemaakte afspraken

Strong?

Date : 25-7-2018 16:17:16

From : [REDACTED]

16.955

Subject : RE: overzicht uit te nodigen personen info avond gaswinning
Attachment : Informatiedocument besluitvorming winningsplan Westerveld.docx;

Dag [REDACTED]

Hier de opzet voor het informerend document voor raadsleden over het gaswinningsdossier tbv de raadsvergadering van 13 september.
Zulle we hier morgenochtend nog even samen naar kijken of het zo compleet is en even afstemmen wat er nog in de begeleidende brief moet komen?

Met vriendelijk groet,

[REDACTED]
Beleidsadviseur gemeente Assen
Team Strategie en Advies

Website: www@assen.nl

Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 17 juli 2018 16:55

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: RE: overzicht uit te nodigen personen info avond gaswinning

OK, mooi. Dankjewel, [REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 17 juli 2018 16:46

Aan: [REDACTED] <[\[REDACTED\]@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)>

CC: [REDACTED] <[\[REDACTED\]@assen.nl](mailto:[REDACTED]@assen.nl)>

Onderwerp: overzicht uit te nodigen personen info avond gaswinning

Dag [REDACTED]

Hier de lijst met de personen en instanties die uitgenodigd kunnen worden.

Met vriendelijk groet,

[REDACTED]
Beleidsadviseur gemeente Assen

Website: www@assen.nl

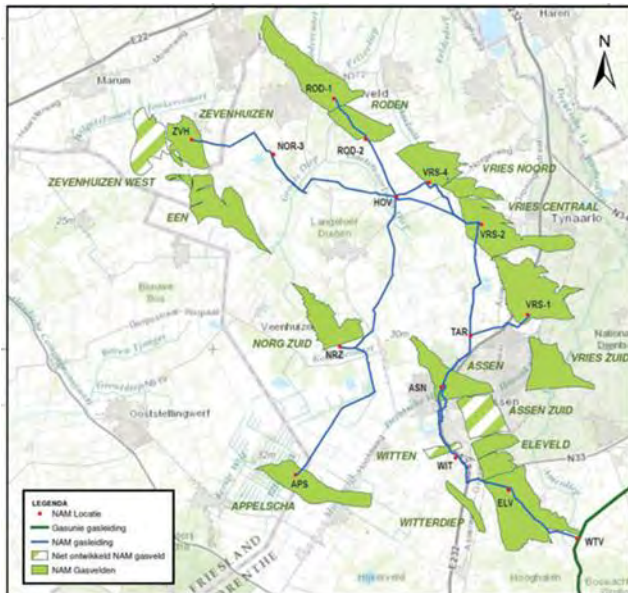
Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Informatie gaswinningen onder Assen tbv raadsavond 13 sept 2018

1. Inleiding

In Noord Drenthe wordt al ruim 40 jaar op verschillende locaties gas gewonnen door de NAM (Nederlandse Aardolie Maatschappij). De gasvelden liggen in het gebied Westerveld waarvoor de NAM een concessie heeft. Het gaat om een andere situatie dan in Groningen waar één groot veld ligt. Het gaat om meerdere zogenoemde kleine velden met minder bodemdaling dan in Groningen.

Overzichtkaart uit het winningsplan

Ook de gasvelden onder het grondgebied van Assen vallen onder de concessie Westerveld. Hoewel de NAM een concessie heeft moet ze voor de winningen zelf een vergunning hebben van de minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Op dit moment mag de NAM nog winnen op basis van een bestaande vergunning, maar de op basis van de vergunning te winnen maximale hoeveelheden zijn bijna bereikt. Daarom heeft de NAM in 2016 een nieuw winningsplan ingediend bij de minister en moet de minister een besluit nemen over een nieuwe vergunning.

2. Situatie in Assen

De meeste gasvelden in en rond Assen zijn inmiddels nagenoeg leeg. De belangrijkste nog werkende locaties zijn gelegen in Assen Noord (Gasveld Vries-Zuid) en in de omgeving van Eleveld. Het winningsplan van de NAM beoogt deze gasvelden “leeg te trekken” conform de vereisten van planmatig beheer van de minister.

In Assen hebben zich meerdere lichte bevingen voorgedaan. De eerste beving als gevolg van gaswinning in Nederland vond zelfs plaats in Assen op 26 december 1986 (2,8 op de schaal van Richter).

3. Besluitvormingsprocedure gaswinning

Nadat er een winningsplan is ingediend kent het besluitvormingsproces over een gaswinning kent meerdere stappen:

- Advies
De minister vraagt advies over het winningsplan aan de Technische commissie bodembeweging (Tcbb), het Staatstoezicht op de mijnen (Sodm), de Mijnraad en de decentrale overheden.

Naar aanleiding van de winning en bevingen in het Groningerveld is de wetgeving rond winningen veranderd. De risico's en het burgerperspectief moeten veel beter moet worden meegenomen in de besluitvorming over gaswinningsplan.

Voor de invulling van het burgerperspectief hebben de decentrale overheden formeel adviesrecht gekregen over een winningsplan. Met deze rol van de gemeenten, waterschappen en provincies wil de wetgever bereiken dat de belangen van de omgeving, woningeigenaren en de infrastructuur in het gaswinningsdossier goed geborgd worden.

- Ontwerp instemmingsbesluit/zienswijzen

Na de adviesperiode neemt de minister van EZK een ontwerpbesluit op het winningsplan dat ter inzage wordt gelegd en waar burgers en overheden een zienswijze op kunnen indienen.

De minister van EZK heeft een Ontwerp instemmingsbesluit genomen op het Winningsplan Westerveld en er zijn zienswijzen ingediend o.a. door de gemeente Assen. De Minister moet een afweging maken tussen de nationale economische belangen en de lokale belangen veiligheid en schade-effecten.

Instemmingsbesluit/beroep

De minister van EZK neemt een definitief besluit waartegen beroep mogelijk is (Raad van State)

Het instemmingsbesluit wordt op korte termijn verwacht.

Hieronder gaan wordt nader ingegaan op de verschillende stappen rond het Winningsplan Westerveld.

Voor alle duidelijkheid: De NAM is initiatiefnemer, de Minister van EZK is bevoegd gezag. De rol van de lokale overheden is de minister te wijzen op de belangen van haar inwoners bij de besluitvorming over gaswinning.

4. Procedure winningsplan Assen

4.1 Advies

Op 13 oktober 2016 is bij de gemeente een adviesverzoek voor het gaswinningsplan Westerveld binnengekomen van het Ministerie van EZK.

Op 17 januari 2017 heeft het college haar advies over het winningsplan Westerveld uitgebracht aan het ministerie van EZK. Vanwege de maatschappelijke impact en op uitdrukkelijk verzoek is de gemeenteraad destijds betrokken bij het advies. Met de gemeenteraad is besproken op welke wijze invulling wordt gegeven aan de adviesrol. Daarna heeft het college een advies vastgesteld. De gemeenteraad heeft in haar vergadering kennis genomen van het collegebesluit en advies.

Het college heeft bij de voorbereiding van het advies gesproken met Wijkvereniging Marsdijk, de actiegroep Stop gaswinning Marsdijk Nu en Dorpsbelangen Loon om goed zicht te krijgen wat de behoeften zijn van de inwoners. Bij het maken van het advies heeft het college intensief samengewerkt met de andere overheden die een adviesrecht hebben op het Winningsplan Westerveld. Hierbij is ook de Kopgroep Groningen betrokken waar veel expertise is. De Noord-Drentse gemeenten en waterschappen hebben een gezamenlijk advies naar de minister gestuurd.

Inhoud advies

In het winningsplan en de bijbehorende adviezen van Staatstoezicht op de Mijnen (Sodm) en de Technische commissie Bodembeweging (Tcbb) staat dat er, als gevolg van de voorgenomen winningen, er kans is op bevingen die kunnen leiden tot constructieve schade aan gebouwen. In het Tcbb advies valt zelfs te lezen dat mogelijk voor sommige kleinere velden de grens van magnitude 3,9 op de schaal van Richter wordt overschreden.

Gelet op bovenstaande en de onzekerheden en risico's is geadviseerd om 'nee' te zeggen tegen het Winningsplan Westerveld. Mocht de minister toch besluiten om de winning toe te staan, dan zijn op de volgende thema's adviezen gegeven met het uitdrukkelijke verzoek dit over te nemen:

1. Veiligheid
2. voorkomen en beperken van schade
3. Schadeafhandeling
4. Fracken
5. Communicatie
6. Meet/regelprotocol

De provincie heeft een ander advies gemaakt, waarvan de strekking is: Ja, mits.

Gasveld Vries-Zuid

Een van de velden waar het Winningsplan Westerveld betrekking op heeft, is het veld Vries-Zuid onder Marsdijk, Loon en Balloo. De NAM heeft eind 2015 een (proef)boring (Put Vries-10) in het gasveld Vries Zuid uitgevoerd. De NAM schat dat er dan nog een winbare hoeveelheid van 0,4-0,6 miljard m³ gas aanwezig is.

Aanvankelijk communiceerde de NAM met de lokale overheden en de inwoners van Marsdijk dat er pas gas uit de proefboring Vries -10 zou worden onttrokken als er een vergunning was voor het nieuwe winningsplan. Vervolgens werden de lokale overheden verrast door een brief van de NAM waarin werd aangekondigd dat men toch vanaf de kerst 2016 zou starten met gaswinning uit deze put onder Marsdijk. De NAM had hiervoor schriftelijk toestemming gekregen van SodM, de toezichthouder van het ministerie van EZK. De winning (tot een maximum van 241 miljoen m³) uit deze put zou onder de bestaande vergunning vallen. De colleges van Assen en haar buurgemeenten hebben er bij de NAM op aangedrongen dit niet te doen in verband met de onrusten een verkeerd signaal naar de inwoners toe. De gemeenteraad heeft besloten om een motie van afkeuring vast te stellen rond de winning uit put Vries-10.

De actiegroep Stop gaswinning Marsdijk Nu heeft begin 2017 ongeveer 2.000 handtekeningen verzameld en aangeboden aan de hoogste ambtenaar van het ministerie van EZK op het gaswinningsdossier.

Een inwoner van Marsdijk heeft bij Sodm een verzoek tot handhaving neergelegd om de gaswinning uit put Vries -10 te staken i.v.m. het ontbreken van een vergunning hiertoe. Sodm heeft dit verzoek afgewezen.

Op 1 januari mocht er ongeveer de helft van de hoeveelheid worden gewonnen onder de oude vergunning. Voor het winnen van meer aardgas is de nieuwe vergunning nodig.

4.2 Ontwerp besluit Winningsplan Westerveld ministerie van EZK

Op 8 mei 2017 heeft de minister een ontwerpbesluit op het winningsplan Westerveld gepubliceerd. Hierin heeft de minister aangegeven in te willen stemmen met het voorgenomen gaswinningen genoemd in het winningsplan met uitzondering van het fracken en zuurstimulatie.

Op 23 en 24 mei 2017 zijn door het ministerie 2 inloopavonden georganiseerd in De Nieuwe Kolk waar inwoners van Assen door het ministerie, Staatstoezicht op de mijnen (SodM) en TNO zijn geïnformeerd over de plannen voor gaswinning, de verwachte gevolgen van de winningen en de procedure van besluitvorming. Minister Kamp was bij een van deze avonden ook aanwezig.

4.3 Zienswijze winningsplan Westerveld

De lokale overheden en inwoners konden tot 19 juni 2017 zienswijzen op het ontwerpbesluit indienen. De inhoud van het ontwerp besluit heeft het college doen besluiten een zienswijze in te dienen. Dit gold ook voor de overige lokale overheden inclusief de provincie. De gemeenteraad heeft unaniem besloten om kennis te nemen van dit besluit en de zienswijzen.

Voor het opstellen van de zienswijze is weer samengewerkt met de lokale overheden. Opnieuw zijn gesprekken gevoerd met de actiegroep Stop gaswinning Marsdijk Nu en Dorpsbelangen Loon om goed zicht te krijgen wat de behoeften zijn van de inwoners. Er is door de gemeenten en waterschappen één zienswijze ingediend. De Provincie heeft een eigen zienswijze ingediend.

De advocaat van Plas Bossinade (die ook de decentrale overheden in Groningen in gaszaken vertegenwoordigt) is bij de voorbereiding betrokken en heeft het eindconcept beoordeeld.

De raad heeft het college opgedragen een korte en een uitgebreide versie van de zienswijze beschikbaar te stellen voor de inwoners van Assen zodat zij deze gemakkelijk bij het ministerie konden indienen. Uit informatie van het ministerie is gebleken dat ruim 900 zienswijzen zijn ingediend op het ontwerp besluit winningsplan Westerveld.

Inhoud Zienswijze

Het college vindt dat de minister in zijn afweging de effecten van de gaswinning in het gebied -en voornamelijk ook het voorkomen van die effecten- onvoldoende zijn meegenomen. De strekking van de zienswijze was in lijn met het advies: Niet winnen.

Het besluit gaat inhoudelijk nog voorbij aan de maatschappelijke effecten, die volgens de nieuwe mijnbouwwet ook nadrukkelijk meegewogen dienen te worden.

In het winningsplan en de technische adviezen wordt de kans op een zware beving als klein beoordeeld. Tegelijkertijd is er nog altijd weinig bekend over het gedrag van (kleine) aardgasvelden en is het deels gissen wat er precies gebeurt in de diepe ondergrond. In zijn advies van 13 april 2017 schrijft de Inspecteur-generaal van de SodM over de Groningersituatie dat de modellen te kort schieten. Wat we wel weten, is dat de velden in het plangebied hebben gebeefd en in het geval van Eleveld zelfs met een magnitude van groter dan 2,0 op de schaal van Richter. Minister heeft geen garantie geven dat zich een dergelijke of veel zwaardere beving niet voor zal doen. De minister heeft geen gehoor geven aan het hoofdadvis van de gemeenten en waterschappen om geen goedkeuring te geven aan het winningsplan. Wel zijn op een aantal thema's uit het advies van lokale overheden voorschriften opgenomen in het ontwerp besluit maar deze zijn naar de mening van het college niet afdoende. Er is door de minister voorbijgegaan aan de onzekerheden in het winningsplan, het principe van de omgekeerde bewijslast zoals die voor Groningen geldt. Er is geen garantie te geven dat zich een zware beving niet voor zal doen onder het stedelijk gebied en de kernen van Assen. Het college is van mening dat hier het principe "Better safe, than sorry" dan van toepassing is.

Tal van zaken zijn in het winningsplan nog niet uitgewerkt en gespecificeerd zoals de natuurtoets/ Milieu Effect Rapportage voor de Drentse Aa en een gespecificeerd meet- en monitoringplan. Ook de uitgevoerde Safety Risk Analyse (SRA) is gebaseerd op onjuiste gegevens waarbij onder andere het vastgestelde bestemmingsplan Werklandschap Assen Zuid niet is meegenomen. Ook ontbreekt in het winningsplan informatie over de exacte locaties van winningsputten in de gasvelden, geplande locaties van winputten en de winningshoeveelheden per put zoals het Mijnbouwbesluit vereist. Tenslotte gaat het winningsplan niet in op de vraag op welke wijze schade wordt voorkomen. Dit zijn belangrijke zaken die in het winningsplan ontbreken en die naar de mening van het college niet reparabel zijn in de lopende procedure. Wanneer zonder deze informatie besluitvorming plaatsvindt, wordt de rechtszekerheid van de inwoners geschaad.

4.4 Definitief besluit

Er is nog geen definitief besluit genomen door de minister op het Winningsplan Westerveld. Dit wordt wel op korte termijn verwacht. Na publicatie hebben inwoners en overheden die een zienswijze hebben ingediend, de mogelijkheid om binnen zes weken hiertegen in beroep te gaan bij de Raad van State.

Bijlage : Schadeprotocol en omgekeerde bewijslast

Voor het Groningerveld is door het kabinet in januari 2018 een schadeprotocol vastgesteld voor het Groningerveld. Belangrijk basis voor het protocol is dat de NAM uit het schadetraject is gehaald. De beoordeling en uitkering van de schade wordt door een onafhankelijke commissie. Dit voor alle schades vanaf 31 maart 2017. De schades van voor 2017 worden passend beoordeeld en behandeld.

De omgekeerde bewijslast geldt alleen voor het Groningenveld. Voor de rest van Nederland geldt dit protocol niet. De Drentse bestuurders hebben bij de minister aangedrongen op een gelijke behandeling en onafhankelijke afhandeling van (aardbevings)schade als gevolg van gaswinning.

Mede naar aanleiding van dit verzoek heeft de minister aan de Tcbb gevraagd een verkenning uit te voeren naar de mogelijkheden voor een regeling omtrent uniforme afhandeling van mijnbouwschade. De Tcbb heeft hiertoe op 28 februari jl. de resultaten van haar verkenning 'Help, een scheur in mijn huis!' uitgebracht. Hierin worden door de Tcbb de contouren geschetst voor een uniforme wijze van afhandeling van mijnbouwschade in Nederland.

Met die verkenning is een start is gemaakt met het uniform regelen van de afwikkeling van mijnbouwschade. Het rapport biedt belangrijke aanknopingspunten voor een adequate en ruimhartige schadeafhandeling. Echter zijn er naar de mening van de Drentse overheden een aantal zaken nog niet geheel uitgewerkt. De Noord Drentse gemeenten hebben hierop middels een brief gereageerd aan de Minister en een aantal aanbevelingen gedaan.

Documenten:

- Aanvraag Minister van EZK verzoek tot advies
- Winningsplan Westerveld
- Adviezen SodM en Tcbb
- Advies gemeente Assen op winningsplan Westerveld
- Ontwerp-besluit winningsplan Westerveld
- Zienswijzen gemeente Assen op winningsplan Westerveld

Date : 27-3-2019 08:34:52

F [REDACTED]
T [REDACTED]@assen.nl
C [REDACTED]
S [REDACTED]

Dag [REDACTED]

Ik ben er dan niet. Ik ben met ingang van vrijdag 5 april 2.5 week weg voor een opleiding. Kan het eerder?

Komende vrijdag kan ik overigens ook niet.

Groet,

[REDACTED]

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 26 maart 2019 16:08

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: [REDACTED] Beroepsschrift gaswinning

Tijd: maandag 8 april 2019 15:00-15:30 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: [REDACTED]

Staat in Ibabs

[Opnieuw ingepland wegens geannuleerde afspraak op 25-3.](#)

[REDACTED]

[REDACTED]

Van [REDACTED] begreep ik dat je graag het beroepsschrift tegen het instemmingsbesluit (gas)Winningsplan Westerveld ontvangt. Ik stuur het je via Wettransfer (60 kB krijg ik niet via de mail verzonden).

Als je nog tekst, uitleg en duiding wilt hebben, dan kom ik graag langs samen met [REDACTED].

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Strategisch Adviseur

Gemeente Assen, Team Strategie en Advies

Postbus 30018, 9400 RA Assen

[REDACTED]

[REDACTED]@assen.nl site: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 29-1-2016 09:56:42

16.957

To : [redacted]@drenthe.nl, [redacted]@tynaarlo.nl, [redacted]@tynaarlo.nl, [redacted]@assen.nl
Subject : RE: pilot winningsplan

[redacted] allen,

Mijn actie was n.a.v. een e-mail uit Balloo aan onze burgemeester (nav communicatie NAM over winningsplan +risicoanalyse)
En duidelijk is nu dat er geen proefsessie Assen komt.

Laten we nu maar even afwachten wat er uit het overleg EZ IPO VNG UvW van 2/2 a.s. komt.

Overigens hebben wij geen behoefte aan de provincie als doorgeefluik. Dan zie ik meer in de voorgestelde aanpak van Assen ([redacted]).

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
[redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl]

Verzonden: vrijdag 29 januari 2016 8:46

Aan: [redacted]@tynaarlo.nl; [redacted]@assen.nl

Onderwerp: RE: pilot winningsplan

[redacted]
Ik denk (tenzij er uit het overleg op 2 februari andere dingen/aanbevelingen komen), dat de adviesgevende instanties, *dwz provincie, waterschap en gemeente tegelijk de officiële stukken krijgen* en dat het vervolgens aan de gemeente(n) is om hun achterban en belanghebbenden verder te informeren (als die inspraak willen hebben in het plan, of als de gemeente de bewoners om inspraak wil vragen).

De bedoeling is tot nu toe ook dat de provincie het advies van gemeente, waterschap en zichzelf 'coördineert'. Hoe dit precies vorm gaat krijgen weten we nog niet, maar de provincie ziet zichzelf in deze liever als 'doorgeefluik' van de verschillende adviezen richting EZ, zodat duidelijk is dat iedereen een eigen advies en eigen rol in het advies heeft.

Groet, [redacted]

Van: [redacted]@aaenhunze.nl]

Verzonden: donderdag 28 januari 2016 17:11

Aan: [redacted]@tynaarlo.nl; [redacted]@assen.nl

Onderwerp: RE: pilot winningsplan

Urgentie: Hoog

Dag [redacted]

Dank voor het bericht. Heb vanmorgen nog gebeld met [redacted]

De NAM heeft het aangepaste winningsplan (Westerveld) met risicoanalyse ingediend en dit bericht aan dorpsbelangen Loon, Balloo e.a.
Daarop heeft de vz DB Loon gevraagd om inzage in het winningsplan + risicoanalyse.
[redacted] heeft aangegeven dat niet te kunnen doen, zolang er geen bericht is van EZ en doorverwezen naar provincie en gemeenten.

Het is nu van belang dat er z.s.m. duidelijkheid komt wanneer de omgeving en wij worden geïnformeerd.
Dus wanneer de aanvraag + risicoanalyse met ons wordt gedeeld.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
[redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl]

Verzonden: donderdag 28 januari 2016 15:48

Aan: [redacted]@tynaarlo.nl; [redacted]@assen.nl

Onderwerp: pilot winningsplan

Heren,
nav hetgeen besproken op onze laatste bijeenkomst het volgende.

Er komt geen Drentse pilot meer, d.w.z. volgens EZ is dit een gepasseerd station aangezien er nu twee nieuwe winningsplannen liggen die in procedure moeten en het dus direct om het 'eggie' gaat.

Aankomende dinsdag (2/2) is er overleg tussen EZ en de koepels (VNG, UvW en IPO) over de adviesrol/inspraak van decentrale overheden bij winningsplannen. Hier zal EZ uitleggen wat zij denken hoe het proces zou moeten gaan, vragen of al dan niet toelichtingen (handreikingen) nodig zijn, en of b.v. per koepel een aanspreekpunt zou moeten komen waar de decentrale overheden om raad kunnen vragen.

De bedoeling is, dat de koepels hun achterbannen informeren dan wel raadplegen over wat zij denken nodig te hebben.
Er zit dus voor N. Drenthe nu even niets in.

Vrijdag 5 februari is een eerste sessie van EZ met Groningen in Groningen (ivm het nieuwe winningsplan voor Groningen gasveld).

De risico analyse komt aankomende dinsdag (nog) niet ter sprake; blijkbaar heeft SodM hier nog wat over te zeggen/doen. Volgens mij is de risicoanalyse wel onderdeel van het (nieuwe) winningsplan, dus mogelijk dat eea wel al ter sprake komt op de sessie in Groningen.

Hoop jullie hiermee up to date gebracht te hebben.

Mvg,
[redacted]

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 29-1-2016 08:46:33

16.958

To : ██████████@aaenhunze.nl, ██████████@tynaarlo.nl, ██████████@tynaarlo.nl, "██████████@assen.nl"
Subject : RE: pilot winningsplan

Ik denk (tenzij er uit het overleg op 2 februari andere dingen/aanbevelingen komen), dat de adviesgevende instanties, *dwz provincie, waterschap en gemeente tegelijk de officiële stukken krijgen* en dat het vervolgens aan de gemeente(n) is om hun achterban en belanghebbenden verder te informeren (als die inspraak willen hebben in het plan, of als de gemeente de bewoners om inspraak wil vragen).

De bedoeling is tot nu toe ook dat de provincie het advies van gemeente, waterschap en zichzelf 'coördineert'. Hoe dit precies vorm gaat krijgen weten we nog niet, maar de provincie ziet zichzelf in deze liever als 'doorgeefluik' van de verschillende adviezen richting EZ, zodat duidelijk is dat iedereen een eigen advies en eigen rol in het advies heeft.

Groet, ██████████

Van: ██████████
Verzonden: donderdag 28 januari 2016 17:11
Aan: ██████████@tynaarlo.nl; ██████████@assen.nl
Onderwerp: RE: pilot winningsplan
Urgentie: Hoog

Dank voor het bericht. Heb vanmorgen nog gebeld met ██████████

De NAM heeft het aangepaste winningsplan (Westerveld) met risicoanalyse ingediend en dit bericht aan dorpsbelangen Loon, Balloo e.a. Daarop heeft de vz DB Loon gevraagd om inzage in het winningsplan + risicoanalyse. ██████████ heeft aangegeven dat niet te kunnen doen, zolang er geen bericht is van EZ en doorverwezen naar provincie en gemeenten.

Het is nu van belang dat er z.s.m. duidelijkheid komt wanneer de omgeving en wij worden geïnformeerd. Dus wanneer de aanvraag + risicoanalyse met ons wordt gedeeld.

Met vriendelijke groet,
██████████
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
██████████

Van: ██████████@drenthe.nl
Verzonden: donderdag 28 januari 2016 15:48
Aan: ██████████@tynaarlo.nl; ██████████@assen.nl
Onderwerp: pilot winningsplan

Heren,
nav hetgeen besproken op onze laatste bijeenkomst het volgende.

Er komt geen Drentse pilot meer, d.w.z. volgens EZ is dit een gepasseerd station aangezien er nu twee nieuwe winningsplannen liggen die in procedure moeten en het dus direct om het 'eggie' gaat.

Aankomende dinsdag (2/2) is er overleg tussen EZ en de koepels (VNG, UvW en IPO) over de adviesrol/inspraak van decentrale overheden bij winningsplannen. Hier zal EZ uitleggen wat zij denken hoe het proces zou moeten gaan, vragen of al dan niet toelichtingen (handreikingen) nodig zijn, en of b.v. per koepel een aanspreekpunt zou moeten komen waar de decentrale overheden om raad kunnen vragen.

De bedoeling is, dat de koepels hun achterbannen informeren dan wel raadplegen over wat zij denken nodig te hebben. Er zit dus voor N. Drenthe nu even niets in.

Vrijdag 5 februari is een eerste sessie van EZ met Groningen in Groningen (ivm het nieuwe winningsplan voor Groningen gasveld).

De risico analyse komt aankomende dinsdag (nog) niet ter sprake; blijkbaar heeft SodM hier nog wat over te zeggen/doen. Volgens mij is de risicoanalyse wel onderdeel van het (nieuwe) winningsplan, dus mogelijk dat eea wel al ter sprake komt op de sessie in Groningen.

Hoop jullie hiermee up to date gebracht te hebben.

Mvg,
██████████

DISCLAIMER:
Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.
Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 28-1-2016 17:11:06

F

To : [REDACTED]@drenthe.nl, [REDACTED]@tynaarlo.nl, [REDACTED]@tynaarlo.nl, [REDACTED]@assen.nl

Subject : RE: pilot winningsplan

Dag [REDACTED]

Dank voor het bericht. Heb vanmorgen nog gebeld met [REDACTED]:

De NAM heeft het aangepaste winningsplan (Westerveld) met risicoanalyse ingediend en dit bericht aan dorpsbelangen Loon, Balloo e.a. Daarop heeft de vz DB Loon gevraagd om inzage in het winningsplan + risicoanalyse.

[REDACTED] heeft aangegeven dat niet te kunnen doen, zolang er geen bericht is van EZ en doorverwezen naar provincie en gemeenten.

Het is nu van belang dat er z.s.m. duidelijkheid komt wanneer de omgeving en wij worden geïnformeerd. Dus wanneer de aanvraag + risicoanalyse met ons wordt gedeeld.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]@drenthe.nl]

Verzonden: donderdag 28 januari 2016 15:48

Aan: [REDACTED]@tynaarlo.nl; [REDACTED]@assen.nl

Onderwerp: pilot winningsplan

Heren,
nav hetgeen besproken op onze laatste bijeenkomst het volgende.

Er komt geen Drentse pilot meer, d.w.z. volgens EZ is dit een gepasseerd station aangezien er nu twee nieuwe winningsplannen liggen die in procedure moeten en het dus direct om het 'eggie' gaat.

Aankomende dinsdag (2/2) is er overleg tussen EZ en de koepels (VNG, UvW en IPO) over de adviesrol/inspraak van decentrale overheden bij winningsplannen. Hier zal EZ uitleggen wat zij denken hoe het proces zou moeten gaan, vragen of al dan niet toelichtingen (handreikingen) nodig zijn, en of b.v. per koepel een aanspreekpunt zou moeten komen waar de decentrale overheden om raad kunnen vragen.

De bedoeling is, dat de koepels hun achterbannen informeren dan wel raadplegen over wat zij denken nodig te hebben. Er zit dus voor N. Drenthe nu even niets in.

Vrijdag 5 februari is een eerste sessie van EZ met Groningen in Groningen (ivm het nieuwe winningsplan voor Groningen gasveld).

De risico analyse komt aankomende dinsdag (nog) niet ter sprake; blijkbaar heeft SodM hier nog wat over te zeggen/doen. Volgens mij is de risicoanalyse wel onderdeel van het (nieuwe) winningsplan, dus mogelijk dat eea wel al ter sprake komt op de sessie in Groningen.

Hoop jullie hiermee up to date gebracht te hebben.

Mvg,

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 29-1-2016 20:20:00

F [REDACTED]

T [REDACTED]

Subject : RE: pilot winningsplan

Hoi [REDACTED]

Bedankt voor de informatie.

Ik pak het op richting EZ.

Groet,

[REDACTED]

Verzonden met mijn Windows Phone

Van: [REDACTED]

Verzonden: 29-1-2016 15:57

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: FW: pilot winningsplan

[REDACTED]

Zie mail van [REDACTED] en de reactie van [REDACTED]

Ik ben verbaasd over de houding van min van EZ!. Nu krijgen we mogelijk toch geen pilot over de adviesrol? EZ gaat eerst met de koepels praten. [REDACTED]

Ik had vanwege tijdgebrek nog geen contact opgenomen met gemeente Groningen maar op 5 februari is er wel een proefsessie met Groningen? (ik vermoed de provincie) voor het Groningerveld gepland. De koepels gaan ons benaderen over hoe wij de adviesrol zien maar dan horen we het van tweede hand.

Ik denk dat het slim is dat jij de mijnheer van EZ nog eens belt. [REDACTED] heeft dat ook al gedaan.

Moeten het er maandag even over hebben welke stappen we zetten en hoe we Marco hierover informeren.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]@assen.nl

website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 29 januari 2016 9:57

Aan: [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: RE: pilot winningsplan

[REDACTED], allen,

Mijn actie was n.a.v. een e-mail uit Balloo aan onze burgemeester (nav communicatie NAM over winningsplan +risicoanalyse)

En duidelijk is nu dat er geen proefsessie Assen komt.

Laten we nu maar even afwachten wat er uit het overleg EZ IPO VNG UvW van 2/2 a.s. komt.

Overigens hebben wij geen behoefte aan de provincie als doorgeefluik. Dan zie ik meer in de voorgestelde aanpak van Assen ([REDACTED])

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO

Gemeente Aa en Hunze

Postbus 93 • 9460 AB Gieteren

Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieteren

www.aaenhunze.nl

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@drenthe.nl

Verzonden: vrijdag 29 januari 2016 8:46

Aan: [REDACTED]@tynaarlo.nl; [REDACTED]@assen.nl

Onderwerp: RE: pilot winningsplan

[REDACTED]

Ik denk (tenzij er uit het overleg op 2 februari andere dingen/aanbevelingen komen), dat de adviesgevende instanties, dwz provincie, waterschap en gemeente tegelijk de officiële stukken krijgen en dat het vervolgens aan de gemeente(n) is om hun achterban en belanghebbenden verder te informeren (als die inspraak willen hebben in het plan, of als de gemeente de bewoners om inspraak wil vragen).

De bedoeling is tot nu toe ook dat de provincie het advies van gemeente, waterschap en zichzelf 'coördineert'. Hoe dit precies vorm gaat krijgen weten we nog niet, maar de provincie ziet zichzelf in deze liever als 'doorgeefluik' van de verschillende adviezen richting EZ, zodat duidelijk is dat iedereen een eigen advies en eigen rol in het advies heeft.

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED]@aaenhunze.nl

Verzonden: donderdag 28 januari 2016 17:11

Aan: [REDACTED]@tynaarlo.nl; [REDACTED]@assen.nl

Onderwerp: RE: pilot winningsplan

Urgentie: Hoog

Dag [REDACTED]

Dank voor het bericht. Heb vanmorgen nog gebeld met [REDACTED]

De NAM heeft het aangepaste winningsplan (Westerveld) met risicoanalyse ingediend en dit bericht aan dorpsbelangen Loon, Balloo e.a. Daarop heeft de vz DB Loon gevraagd om inzage in het winningsplan + risicoanalyse. [REDACTED] heeft aangegeven dat niet te kunnen doen, zolang er geen bericht is van EZ en doorverwezen naar provincie en gemeenten.

Het is nu van belang dat er z.s.m. duidelijkheid komt wanneer de omgeving en wij worden geïnformeerd. Dus wanneer de aanvraag + risicoanalyse met ons wordt gedeeld.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@drenthe.nl

Verzonden: donderdag 28 januari 2016 15:48

Aan: [REDACTED]@tynaarlo.nl; [REDACTED]@assen.nl

Onderwerp: pilot winningsplan

Heren,
nav hetgeen besproken op onze laatste bijeenkomst het volgende.

Er komt geen Drentse pilot meer, d.w.z. volgens EZ is dit een gepasseerd station aangezien er nu twee nieuwe winningsplannen liggen die in procedure moeten en het dus direct om het 'eggie' gaat.

Aankomende dinsdag (2/2) is er overleg tussen EZ en de koepels (VNG, UvW en IPO) over de adviesrol/inspraak van decentrale overheden bij winningsplannen. Hier zal EZ uitleggen wat zij denken hoe het proces zou moeten gaan, vragen of al dan niet toelichtingen (handreikingen) nodig zijn, en of b.v. per koepel een aanspreekpunt zou moeten komen waar de decentrale overheden om raad kunnen vragen.

De bedoeling is, dat de koepels hun achterbannen informeren dan wel raadplegen over wat zij denken nodig te hebben. Er zit dus voor N. Drenthe nu even niets in.

Vrijdag 5 februari is een eerste sessie van EZ met Groningen in Groningen (ivm het nieuwe winningsplan voor Groningen gasveld).

De risico analyse komt aankomende dinsdag (nog) niet ter sprake; blijkbaar heeft SoDM hier nog wat over te zeggen/doen. Volgens mij is de risicoanalyse wel onderdeel van het (nieuwe) winningsplan, dus mogelijk dat eea wel al ter sprake komt op de sessie in Groningen.

Hoop jullie hiermee up to date gebracht te hebben.

Mvg,
[REDACTED]

DISCLAIMER:

*Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.
Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.*

DISCLAIMER:

*Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.
Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.*

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 14-11-2018 15:36:28

From : [REDACTED]

T [REDACTED]

Subject : RE: planning proces besluit winningsplan Westerveld

Ja prima [REDACTED]!

Ga nu bellen of ze 20 november s'middags kunnen.

Met vriendelijk groet,

[REDACTED]

Beleidsadviseur gemeente Assen

Team Strategie en Advies

[REDACTED]

[REDACTED]

Website: www@assen.nl

Van: [REDACTED]

Verzonden: woensdag 14 november 2018 15:32

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: planning proces besluit winningsplan Westerveld

Ha [REDACTED]

Hier alvast de tekst voor de mail. Kun jij je er in vinden?

Groet,

[REDACTED]

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 28-6-2016 16:51:05

F [REDACTED]
 T [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
 [REDACTED]@assen.nl
 C [REDACTED]

Subject : RE: Proces adviesaanvraag EZ en bijeenkomst 8 juli
 Attachment : image001.jpg;

Collega's,

Ik heb vanmiddag zelf ook nog maar eens gebeld met [REDACTED] EZ, en aangegeven dat wij "niet gelukkig" zijn met de adviestermijn in de zomerperiode. Zij zal het doorgeven aan het management.

Onlangs dat de adviestermijn is opgerekt tot 5 september (ruim 9 weken), blijft het ongelukkig, want:

- De adviestermijn valt samen met zienswijzetermin voor het ontwerp-instemmingsbesluit Groningen
- De komende 2 maanden is een lastige periode voor (ambtelijke) onderlinge afstemming.

Ik heb van [REDACTED] begrepen dat de adviestermijn vooraf is afgestemd met de provincies en rekening is gehouden met GS-vergaderingen. Dan is mijn vraag waarom niet een termijn tot 7 september? Dat zou in elk geval bij ons nog een extra collegevergadering opleveren.

Daarbij is relevant dat het winningsplan al maanden bij EZ ligt en de start van de advisering (overleg daarover) door EZ is vertraagd. Reden daarvoor is naar ik begrijp o.a. het TNO onderzoek kleine velden

en de behandeling Mijnbouwwet in de 2^e kamer (morgen).

Het lijkt me goed dat wij dit volgende week vrijdag nog eens aankaarten.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
 Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
 Gemeente Aa en Hunze
 Postbus 93 • 9460 AB Gieten
 Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl]

Verzonden: maandag 27 juni 2016 14:49

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Proces adviesaanvraag EZ en bijeenkomst 8 juli

Hallo collega's,

Naar aanleiding van onderstaande mailwisseling en het telefoongesprek wat ik vanochtend met [REDACTED] heb gevoerd, reageer ik nog even op het proces.

Het lijkt er inderdaad een beetje op dat EZ inderdaad weinig oog heeft voor de capaciteit en inzet van de betrokken lagere overheden wanneer ze het proces van een adviesaanvraag starten.

Inhoudelijk kan ik (nog) niet overzien of we tijd genoeg zullen hebben om goed inhoudelijk goed te kunnen reageren. Ik heb het concept-plan nog niet gezien. Ook wij hebben gekeken naar het proces, in beginsel zouden we, met wat kunst en vliegwerk, als gemeente tot een advies kunnen komen. Daar waar het de bedoeling is om als werkgroep met elkaar op te trekken zal dat ook niet gemakkelijk zijn in die periode.

Het lijkt me goed om 8 juli aan te grijpen om dit in discussie met EZ aan te kaarten. Dan zijn de meeste betrokkenen overheden ook aanwezig neem ik aan. Wanneer de procedure van adviesaanvraag een belemmering blijkt te zijn om te komen tot een goed advies dan lijkt het me aangewezen om dit zeker mee te nemen in het advies richting EZ. Het is een leerproces van beide kanten, ga ik maar van uit.

In verband met geplande vakanties deel ik mee dat ik van 29 juni tot en met 10 juli afwezig ben. Ik vraag jullie mijn college [REDACTED] in jullie maillijsten op te nemen [REDACTED]@gemeentenoordenveld.nl) Naar verwachting zal hij 8 juli aanwezig zijn bij de bijeenkomst op het Provinciehuis het is de bedoeling dat hij eerste aanspreekpunt zal zijn voor het winningsplan Westerveld. We zullen intern gezamenlijk optrekken.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
 medewerker juridische zaken & controlling

 Gemeente Noordenveld
 Juridische Zaken

Postbus 109 tel. 14 050

9300 AC RODEN

[REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl www.gemeentenoordenveld.nl

Van: [REDACTED]@tynaarlo.nl]

Verzonden: maandag 27 juni 2016 10:04

Aan: [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: RE: Aankondiging publicatie TNO rapport m.b.t. seismische risico analyse van de kleine velden

Dag mensen,

Ik heb vorige week vlak na ontvangst van de mail gebeld met [REDACTED].

Ik heb aangegeven niet blij te zijn het gebruik van de vakantieperiode voor dit soort procedures.

Te meer daar wij vanuit Noord Drenthe momenteel ook al met de procedure voor het Groninger gasveld zitten. De zienswijzetermin van het ontwerpwinningbesluit van Kamp loopt eveneens in de vakantieperiode.

Zij gaf toen inderdaad de datum van 5 september aan als uiterste datum voor het gevraagde advies.

Verder gaf [REDACTED] aan dat er wel tijdsdruk op deze procedure staat, juist vanwege de voorgenomen nieuwe gaswinning uit het veld Vries-Zuid-Zuid.

30 augustus vergadert bij ons het college weer voor het eerst. Dit betekent dat het besluit dan ook ineens conform het advies moet zijn. Ben ik niet blij mee, maar wettelijk gezien kan dit vast wel.

Met name de samenloop met de procedure voor het Groninger gasveld vindt ik een uitermate ongelukkige.

In tegenstelling tot de Groninger gemeenten krijgen wij geen financiële ondersteuning uit het rijk voor onze rol in de gaswinning en wat daarmee maar samenhangt. Wij moeten dit dan ook met een beperkte capaciteit zien te klaren. Ik vindt dat daar vanuit EZ wel iets meer oog voor mag zijn. Ook hebben ze sinds maart (laatste voorlichting over procedure rond winningsplannen kleine gasvelden) toch genoeg tijd gehad om nu niet dit in de vakantieperiode dit te willen afhandelen.

Ik vindt dat wij daarom een dringend beroep op EZ mogen en zouden moeten doen om hier toch zeker een maand extra te krijgen. Ik zou het op prijs stellen als de provincie daarin het voortouw wil nemen. Uiteraard wordt dit verzoek door de betrokken gemeenten ondersteund.

Met vriendelijke groet,

Beleidsadviseur Wonen en Ruimte
Gemeente Tynaarlo
Postbus 5, 9480 AA Vries | Bzk: Kornoeljeplein 1 Vries
@tynaarlo.nl | www.tynaarlo.nl | kornoeljeplein1
FB Gemeente Tynaarlo

Tynaarlo gaat voor groen! Denk na voordat u print...

Dit bericht en de eventuele bijlage kan vertrouwelijke of persoonlijke informatie bevatten en is daarom uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Wanneer u deze boodschap per abuis van ons heeft ontvangen, laat dit dan aan de afzender weten door een korte reactie te sturen. Wij verzoeken u in een dergelijk geval dit bericht en de eventuele bijlagen te vernietigen en geen kopieën op te slaan of door te sturen.

Al onze e-mailberichten worden voor verzending automatisch op virussen gecontroleerd. Er geldt echter geen garantie dat gebruik van e-mail veilig is of dat het gebruik van e-mail geschiedt zonder enige fout. De gemeente Tynaarlo is op geen enkele wijze aansprakelijk voor enige fout of gebrek in de inhoud van dit e-mailbericht.

Van: @aaenhunze.nl

Verzonden: maandag 27 juni 2016 09:41

Aan: @GemeenteNoordenveld.nl

@middendrenthe.nl' @middendrenthe.nl @fryslan.nl @wdodelta.nl); @noorderzijvest.nl'; @hunzeenaas.nl; @hunzeenaas.nl' @hunzeenaas.nl

Onderwerp: RE: Aankondiging publicatie TNO rapport m.b.t. seismische risico analyse van de kleine velden

Goedemorgen Allen,

Ten aanzien van de adviesprocedure:

Wat mij betreft moet onze insteek zijn: "zorgvuldigheid boven snelheid"
Daarbij weet ik dat het winningsplan half februari al bij EZ is ingediend door de NAM.

Bovendien:

- Er ligt hier geen deadline zoals bij Winningsplan Groningen
- Gaat om 0,4 bcm
- Juridisch geen formele procedure

Wat mij betreft start de adviesprocedure eind augustus!

Groeten

PS. Wij hadden vrijdag een interessant symposium hier, waarbij o.a. gesproken werd door

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: @drenthe.nl

Verzonden: vrijdag 24 juni 2016 9:40

Aan: @GemeenteNoordenveld.nl

CC: @middendrenthe.nl @fryslan.nl @wdodelta.nl); @noorderzijvest.nl'; @hunzeenaas.nl; @hunzeenaas.nl' @hunzeenaas.nl

Onderwerp: RE: Aankondiging publicatie TNO rapport m.b.t. seismische risico analyse van de kleine velden

Goedemorgen allemaal,

Naar aanleiding van de mail onder het volgende.

Inhoudelijk afstemmen voor 8 juli lijkt me niet mogelijk: het schijnt een behoorlijk dik document te zijn.

We kunnen na afloop van de bijeenkomst met EZ onderling zeker wel overleggen over een aantal zaken, dat lijkt me een goed moment.

Vwb de termijn: ik heb even na vraag gedaan bij onze jurist hoe dit eventueel zit.

Aangezien de Mbw nog niet officieel gewijzigd is, is er feitelijk geen juridische grond voor wel/niet verlengen: het is nog steeds goodwill en werken in de nieuwe geest. Daarnaast is het zo, dat als de verlengde termijn genoeg is om het betreffende bestuur te laten beslissen en het advies dan uiterlijk op de 5^e binnen te laten zijn, dat dat eigenlijk niet als onredelijk te beschouwen is. Ik heb begrepen dat de eerste bestuurlijke beslismomenten na de vakantie voor de gemeenten rond 23 augustus en voor de provincies op 30 augustus liggen: 5 september zou dus voldoende moeten zijn. Bovendien is het argument dat niemand de volledige 10 weken (ambtenaren noch burgers) weg is, dus iedereen op zeker moment wel geïnformeerd/geraadpleegd kan worden.

Er is dus vanuit die optiek weinig in te brengen tegen de voorgestelde termijn. De 29ste is wsch. sowieso voor EZ niet te verantwoorden: ze hebben ook een verplichting naar de mijnbouwer (NAM in casu).

In het officiële schrijven wat wij (volgende week?) krijgen, zal wsch. de termijn van 8 + 2 weken genoemd worden. Als je het daar dan toch niet mee eens bent, zal uitgezocht moeten worden hoe daar iets tegen in te brengen. Onze jurist weet ook niet een twee drie hoe dat zit.

Voorstel:

, neem even contact op met de andere partijen en peil even hoe die er over denken.

Voor zover ik weet zijn er de volgende contactpersonen:

Provincie Fryslan: hij weet wsch. wel wie het contact voor Ooststellingwerf @fryslan.nl
Provincie Groningen: @provinciegroningen.nl) zij weet wel wie het contact voor Leek is
Gemeente Midden-Drenthe: @middendrenthe.nl

Waterschappen:

Hunze en Aa's @hunzeenaas.nl
DrentsOverijsselse Delta @wdodelta.nl
Noorderzijvest @noorderzijvest.nl

Wetterskip – weet ik niet, check

Groningen heeft al aangegeven niet veel tijd voor een advies te hebben en eventueel mee te liften op ons advies, aangezien het merendeel van de gasvelden in Drenthe ligt.

Ik kan me voorstellen dat in geval van enige onenigheid over wel/niet accepteren van de termijn van 5 september de Drentse stem zwaarder zou moeten tellen, omdat wij meer werk hebben dan de andere provincies, de meeste velden liggen immers in Drenthe.

Omgekeerd is de vraag hoeveel werk het feitelijk voor ons als decentrale overheden zal zijn, uiteindelijk is de bedoeling dat we beoordelen waar onze belangen eventueel geraakt worden, daarvoor heb je niet direct al de inhoudelijke kennis en toetsing voor nodig. Je moet alleen wel duidelijk in je advies aangeven waar je wilt dat EZ extra aandacht aan zou moeten besteden. Bovendien zullen niet alle delen van het winningsplan op iedereen van toepassing zijn, omdat het om verschillende velden gaat, met verschillende lokale/regionale invloed.

Mijn advies is de termijn wel te accepteren en gewoon goed te regelen dat we voor en evt. tijdens de vakantie toch zoveel mogelijk afstemmen. Mochten de meeste van jullie toch een andere termijn willen, dan eerst nog maar eens terugchecken met EZ (en anders de wettelijke opties laten uitzoeken.

Ik ben volgende week niet aanwezig, dus vandaar de vraag of [REDACTED] dit willen coördineren voor nu.

Hoop jullie allemaal op de 8ste te zien in Assen.

Mvg [REDACTED]

Van: [REDACTED]@aaenhunze.nl]

Verzonden: donderdag 23 juni 2016 17:07

Aan: [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Aankondiging publicatie TNO rapport m.b.t. seismische risico analyse van de kleine velden

Hoi [REDACTED]

Dank voor je bericht.

Vraag 1: Het gaat inderdaad over het hele gebied van Westerveld waar bij voor Assen Noord ingegaan zal worden op de effecten van de nieuwe voorgenomen winning Assen Noord.

Daarom zijn deze overheden ook uitgenodigd i.v.m. de adviesvraag:

Provincies	Gemeenten	Waterschappen
Groningen	Leek	Noorderzijvest
Friesland	Ooststellingwerf	Wetterskip Fryslan
Drenthe	Aa en Hunze	Hunze en Aa's
	Noordenveld	Drents Overijsselse Delta
	Assen	
	Tynaarlo	
	Midden-Drenthe	

Het lijkt mij goed dat (vooraf) afstemming met de anderen plaatsvindt. [REDACTED]

Vraag 2: Dit is inderdaad de start van het officiële traject; Volgende week als we de info per post of mail ontvangen gaat de termijn van 8 weken in. De bijeenkomst vindt dus plaats in de 2^e week van de termijn. Echter vanwege de vakantieperiode wordt de adviestermin verlengd tot 5 september (dat is dus maar 2 weekjes extra!). De bijeenkomst is bedoeld om ons te helpen bij onze adviesrol.

Ik vind dat wij hier direct tegen moeten ageren. In tegenstelling tot het Winningsplan Groningen, heeft EZ niet te maken met een deadline. Dus wat mij betreft start adviestermin vanaf 29 augustus (eerste week na schoolvakanties).

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]@assen.nl]

Verzonden: donderdag 23 juni 2016 16:10

Aan: [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Aankondiging publicatie TNO rapport m.b.t. seismische risico analyse van de kleine velden

Dag allemaal,

Ter info.

Jullie hebben allen gister de uitnodiging van EZ ontvangen.

Bij mij riep deze uitnodiging 2 vragen op:

1. Gaat dit winningsplan over het gehele gebied Westerveld met daarin alle gasvelden of alleen over de voorgenomen winning uit het gasveld Assen Noord?
2. Is deze bijeenkomst bedoeld om nader te spreken over de adviesrol aan de hand van dit concrete winningsplan of is dit de start van het "officiële" traject en gaat hiermee ook direct de termijn in?

Ik heb hierover vandaag contact gehad met [REDACTED]

Antwoord:

Vraag 1: Het gaat inderdaad over het hele gebied van Westerveld waar bij voor Assen Noord ingegaan zal worden op de effecten van de nieuwe voorgenomen winning Assen Noord.

Vraag 2: Dit is inderdaad de start van het officiële traject; Volgende week als we de info per post of mail ontvangen gaat de termijn van 8 weken in. De bijeenkomst vindt dus plaats in de 2^e week van de termijn. Echter vanwege de vakantieperiode wordt de adviestermin verlengd tot 5 september (dat is dus maar 2 weekjes extra!). De bijeenkomst is bedoeld om ons te helpen bij onze adviesrol.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl

website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]@aaenhunze.nl]

Verzonden: donderdag 23 juni 2016 10:47

Aan: [REDACTED]@minez.nl>

CC: [REDACTED]@drenthe.nl [REDACTED]@tynaarlo.nl [REDACTED]@assen.nl [REDACTED]

([REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl) <[REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl>

Onderwerp: RE: Aankondiging publicatie TNO rapport m.b.t. seismische risico analyse van de kleine velden

Beste [REDACTED]

Dank voor de info.
Wil jij ons een link naar de brief+rapport sturen, zodra het op nlog.nl staat?

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]@minez.nl

Verzonden: donderdag 23 juni 2016 8:56

Aan: [REDACTED]@drenthe.nl'; [REDACTED]@aaenhunze.nl'; [REDACTED]@aaenhunze.nl'; [REDACTED]@tynaarlo.nl'; [REDACTED]@hunzeenaas.nl'; [REDACTED]@aaenhunze.nl'; [REDACTED]@aaenhunze.nl'; [REDACTED]@middendrenthe.nl'; [REDACTED]@gemeentenoordenveld.nl'; [REDACTED]@gemeentenoordenveld.nl'; [REDACTED]@assen.nl'; [REDACTED]@assen.nl'; [REDACTED]@assen.nl'; [REDACTED]@tynaarlo.nl'; [REDACTED]@noorderzijvest.nl'; [REDACTED]@noorderzijvest.nl'; [REDACTED]@noorderzijvest.nl'; [REDACTED]@wdodelta.nl'; [REDACTED]@hunzeenaas.nl'; [REDACTED]@tynaarlo.nl'; [REDACTED]@hunzeenaas.nl'; [REDACTED]@dewoldenhoogeveen.nl'; [REDACTED]@coevorden.nl'; [REDACTED]@vechtstromen.nl'; [REDACTED]@coevorden.nl'; [REDACTED]@emmen.nl'; [REDACTED]@fryslan.fr!'; [REDACTED]@smallingerland.nl'; [REDACTED]@achtkarspelen.nl'; [REDACTED]@t-diel.nl'; [REDACTED]@t-diel.nl'; [REDACTED]@ferwerderadiel.nl'; [REDACTED]@ferwerderadiel.nl'; [REDACTED]@dongeradeel.nl'; [REDACTED]@kollumerland.nl'; [REDACTED]@vlieland.nl'; [REDACTED]@harlingen.nl'; [REDACTED]@wetterskipfryslan.nl'; [REDACTED]@heerenveen.nl'; [REDACTED]@leeuwarden.nl'; [REDACTED]@leeuwarden.nl'; [REDACTED]@dewaddeeilanden.nl'; [REDACTED]@terschelling.nl'; [REDACTED]@dongeradeel.nl'; [REDACTED]@brandweerfryslan.nl'; [REDACTED]@sudwestfryslan.nl'; [REDACTED]@wetterskipfryslan.nl'; [REDACTED]@opsterland.nl'

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Aankondiging publicatie TNO rapport m.b.t. seismische risico analyse van de kleine velden

Beste heer, mevrouw,

In de informatiesessie over de veranderingen in de Mijnbouwwet is toegezegd dat wij u zouden informeren over het moment dat de studie van TNO met de seismische risico analyse (SRA) voor de kleine velden in Nederland beschikbaar komt. TNO heeft haar studie afgerond en deze zal eind deze week naar de Tweede Kamer verzonden worden. In de begeleidende brief aan de Tweede Kamer zal nader ingegaan worden op de inhoud en duiding van het rapport. Daarna zal de studie en de begeleidende Kamerbrief op www.nlog.nl digitaal beschikbaar zijn. Omdat de samenhang tussen het TNO rapport en de door SodM opgestelde tijdelijke leidraad voor seismische risico analyse van belang is, sluit ik de verwijzing naar deze leidraad bij: http://www.nlog.nl/resources/Seismic_Risk/Tijdelijke%20leidraad%20SRA%20v1-2.pdf

Heeft u nog vragen of opmerkingen, dan hoor ik het graag.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Ministerie van Economische Zaken
Directie Energie & Omgeving
Cluster Mijnbouw
Bezoekadres Bezuidenhoutseweg 73, 2594 AC Den Haag
Postadres Postbus 20401, 2500 EK Den Haag

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 9-3-2017 11:54:06

From : [REDACTED]

T [REDACTED]

Subject : RE: processchema zienswijzeprocedure gaswinningsplan Westerveld

[REDACTED]

Past jou 9 en 10 mei wel?

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]@drenthe.nl]

Verzonden: woensdag 8 maart 2017 15:05

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Re: processchema zienswijzeprocedure gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED]

20 april kan ik wel maar 2 en 3 mei gaat zeker niet.

M [REDACTED]

Verzonden vanaf mijn Samsung-apparaat

----- Oorspronkelijk bericht -----

V [REDACTED]@assen.nl>

Datum: 08-03-17 09:34 (GMT+01:00)

A [REDACTED]@drenthe.nl [REDACTED]@drenthe.nl>

Onderwerp: processchema zienswijzeprocedure gaswinningsplan Westerveld

D [REDACTED]

Binnenkort start de periode van zienswijze winningsplan Westerveld.

Omdat we weer gezamenlijk willen optrekken, de termijn relatief kort is en binnen die termijn ook nog een aantal vrije dagen (meivakantie, hemelvaart) zitten is een strakke procesplanning vooraf noodzakelijk.

Bijgevoegd de procesplanning die ik samen met Tynaarlo en Aa en Hunze heb opgesteld.

Voordat ik deze breder ga uitzetten wil ik jullie alvast op de hoogte brengen en vragen of het mogelijk is om een paar belangrijke momenten in jullie agenda te kunnen reserveren.

Het betreft:

Ambtelijk Startoverleg met taakverdeling : **Donderdag 20 april s 'middags**

Dinsdag 2 en woensdag 3 mei hele dag blokken: doel uitwerken concept tot een definitief ambtelijk stuk

Graag jullie reactie.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 8-3-2017 16:40:19

F [REDACTED]
To : [REDACTED]@drenthe.nl, [REDACTED]@assen.nl
Subject : RE: processchema zienswijzeprocedure gaswinningsplan Westerveld

Staat genoteerd!

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 8 maart 2017 15:05
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Re: processchema zienswijzeprocedure gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED]
20 april kan ik wel maar 2 en 3 mei gaat zeker niet.
M [REDACTED]

Verzonden vanaf mijn Samsung-apparaat

----- Oorspronkelijk bericht -----

V [REDACTED]@assen.nl>
Datum: 08-03-17 09:34 (GMT+01:00)
A [REDACTED]@drenthe.nl [REDACTED]@drenthe.nl>
Onderwerp: processchema zienswijzeprocedure gaswinningsplan Westerveld

D [REDACTED]

Binnenkort start de periode van zienswijze winningsplan Westerveld.
Omdat we weer gezamenlijk willen optrekken, de termijn relatief kort is en binnen die termijn ook nog een aantal vrije dagen (meivakantie, hemelvaart) zitten is een strakke procesplanning vooraf noodzakelijk.
Bijgevoegd de procesplanning die ik samen met Tynaarlo en Aa en Hunze heb opgesteld.
Voordat ik deze breder ga uitzetten wil ik jullie alvast op de hoogte brengen en vragen of het mogelijk is om een paar belangrijke momenten in jullie agenda te kunnen reserveren.

Het betreft:
Ambtelijk Startoverleg met taakverdeling : **Donderdag 20 april s 'middags**
Dinsdag 2 en woensdag 3 mei hele dag blokken: doel uitwerken concept tot een definitief ambtelijk stuk

Graag jullie reactie.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 8-3-2017 15:05:23

F [REDACTED]
T [REDACTED] [REDACTED]
Subject : Re: processchema zienswijzeprocedure gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED]
20 april kan ik wel maar 2 en 3 mei gaat zeker niet.
M [REDACTED]

Verzonden vanaf mijn Samsung-apparaat

----- Oorspronkelijk bericht -----

V [REDACTED]
Datum: 08-03-17 09:34 (GMT+01:00)
Aan: [REDACTED]<[REDACTED]@drenthe.nl>, [REDACTED] <[REDACTED]@drenthe.nl>
Onderwerp: processchema zienswijzeprocedure gaswinningsplan Westerveld

D [REDACTED]

Binnenkort start de periode van zienswijze winningsplan Westerveld.
Omdat we weer gezamenlijk willen optrekken, de termijn relatief kort is en binnen die termijn ook nog een aantal vrije dagen (meivakantie, hemelvaart) zitten is een strakke procesplanning vooraf noodzakelijk.
Bijgevoegd de procesplanning die ik samen met Tynaarlo en Aa en Hunze heb opgesteld.
Voordat ik deze breder ga uitzetten wil ik jullie alvast op de hoogte brengen en vragen of het mogelijk is om een paar belangrijke momenten in jullie agenda te kunnen reserveren.

Het betreft:
Ambtelijk Startoverleg met taakverdeling : **Donderdag 20 april s 'middags**
Dinsdag 2 en woensdag 3 mei hele dag blokken: doel uitwerken concept tot een definitief ambtelijk stuk

Graag jullie reactie.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Disclaimer:
Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 9-3-2017 14:00:01

F [REDACTED]

T [REDACTED]

Subject : Re: processchema zienswijzeprocedure gaswinningsplan Westerveld

[REDACTED]
Ik werk niet op woensdag en dinsdag werk ik een halve dag thuis.
Je zult het dus op een maandag, donderdag of vrijdag moeten proberen.
M [REDACTED]

Verzonden vanaf mijn Samsung-apparaat

----- Oorspronkelijk bericht -----

V [REDACTED]

Datum: 09-03-17 11:54 (GMT+01:00)

A [REDACTED]

Onderwerp: RE: processchema zienswijzeprocedure gaswinningsplan Westerveld

Past jou 9 en 10 mei wel?

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl

website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]@drenthe.nl]

Verzonden: woensdag 8 maart 2017 15:05

Aan: [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: Re: processchema zienswijzeprocedure gaswinningsplan Westerveld

Dag [REDACTED]

20 april kan ik wel maar 2 en 3 mei gaat zeker niet.

M [REDACTED]

Verzonden vanaf mijn Samsung-apparaat

----- Oorspronkelijk bericht -----

V [REDACTED]@assen.nl>

Datum: 08-03-17 09:34 (GMT+01:00)

A [REDACTED]@drenthe.nl [REDACTED]@drenthe.nl>

Onderwerp: processchema zienswijzeprocedure gaswinningsplan Westerveld

D [REDACTED]

Binnenkort start de periode van zienswijze winningsplan Westerveld.

Omdat we weer gezamenlijk willen optrekken, de termijn relatief kort is en binnen die termijn ook nog een aantal vrije dagen (meivakantie, hemelvaart) zitten is een strakke procesplanning vooraf noodzakelijk.

Bijgevoegd de procesplanning die ik samen met Tynaarlo en Aa en Hunze heb opgesteld.

Voordat ik deze breder ga uitzetten wil ik jullie alvast op de hoogte brengen en vragen of het mogelijk is om een paar belangrijke momenten in jullie agenda te kunnen reserveren.

Het betreft:

Ambtelijk Startoverleg met taakverdeling : **Donderdag 20 april s 'middags**

Dinsdag 2 en woensdag 3 mei hele dag blokken: doel uitwerken concept tot een definitief ambtelijk stuk

Graag jullie reactie.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl

website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 23-8-2018 10:23:48

16.967

F

T

Cc : "██████████@assen.nl", "██████████@assen.nl"

Subject : RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Attachment : Vragenlijst gemeente Assen voor winning Assen_navgesprek15aug.xlsx; Vragenlijst gemeente Assen voor winning Assen-West_navgesprek15aug.xlsx; image001.jpg;

B

Naar aanleiding van ons gesprek 15 augustus jl. heb ik de vragenlijsten ingevuld voor drinkwaterwinning Assen en Assen-west. Ik hoop dat ik het juist hebt verwoord. Mochten jullie nog aanvullingen zien dan hoor ik het graag.

Zoals afgesproken ontvangen we medio eind augustus graag een autocad/shapefile bestand van de riolering en overstorten in Assen.

Met vriendelijke groet,

██████████
Consultant Water Management - Water NL

██████████@rhdhv.com | www.royalhaskoningdhv.com

From: ██████████

Sent: dinsdag 7 augustus 2018 17:10

To: ██████████@██████████

Cc: ██████████, ██████████

Subject: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Hoi ██████████

Zowel ██████████ als ondergetekende zijn deze week nog aanwezig ██████████ en ik zijn volgende week ook nog aanwezig. Kortom bij ons is er deze en volgende week nog wel tijd.

Met vriendelijke groeten,

██████████
Adviseur water
Eenheid Leefomgeving; Team Ruimte
██████████
██████████@assen.nl

Van: ██████████@rhdhv.com]

Verzonden: dinsdag 7 augustus 2018 15:55

Aan: ██████████@assen.nl, ██████████@rhdhv.com>

CC: ██████████@assen.nl, ██████████@assen.nl>

Onderwerp: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Beste ██████████

Ik heb je zojuist geprobeerd te bellen over het maken van een afspraak voor de gegevensverzameling voor de gebiedsdossiers Assen en Assen-West. Ik vraag me af wat een geschikte week is om een afspraak te maken ivm vakanties.

Ik probeer morgen wel opnieuw telefonisch contact te krijgen.

Met vriendelijke groet,

██████████
Consultant Water Management - Water NL

██████████@rhdhv.com | www.royalhaskoningdhv.com

From: ██████████@assen.nl]

Sent: donderdag 26 juli 2018 13:15

To: ██████████

Cc: ██████████

Subject: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Geachte mevrouw ██████████

Prima. Ons verzoek is dan om de informatie, die wij bij voorgaande gebiedsdossiers hebben aangeleverd mee te nemen, zodat wij kort en krachtig kunnen aangeven of en, zo ja, welke wijzigingen er t.o.v. de voorgaande sessie zijn.

Met vriendelijke groeten,

██████████
Adviseur water
Eenheid Leefomgeving; Team Ruimte
██████████
██████████@assen.nl

Van: ██████████@rhdhv.com]

Verzonden: donderdag 26 juli 2018 10:59

Aan: ██████████@assen.nl>

CC: ██████████@rhdhv.com>

Onderwerp: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

als u ruimtelijke selecties wilt maken.

Planning

Wij zouden graag uw informatie voor **27 juli** willen ontvangen. Als dit niet mogelijk is, zou u dan kunnen aangeven op welke termijn u de gevraagde gegevens wel kunt leveren?

Met alle aangeleverde gegevens zullen wij in eerste instantie een concept gebiedsdossier opstellen. Wanneer wij dit concept gereed hebben zullen wij dit aan u voorleggen zodat uw opmerkingen en/of suggesties in het definitieve gebiedsdossier verwerkt kunnen worden.

Mocht u nog vragen hebben dan hoor ik deze graag.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

[Redacted]

Consultant (geo)hydrology

[Redacted] rdhv.com | www.royalhaskoningdhv.com
HaskoningDHV Nederland B.V., onderdeel van **Royal HaskoningDHV** | Postbus 8064, 9702 KB Groningen, Chopinlaan 12, 9722 KE Groningen, Nederland

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

Toelichting vragenlijst voor gebiedsdossier

In de provincie Drenthe liggen 16 drinkwaterwinningen, te weten Valtherbos/Noordbargeres, Kruidhaars, Dalen, Leggelo, Havelterberg, Ruinerwold, Hoogeveen, Holtien, Zuidwolde, De Groeve, Annen-Breevenen, Assen, Assen-West, Gasselte, Beilen en Nietap. Voor de winningen wordt een gebiedsdossier en bijbehorend uitvoeringsprogramma opgesteld en actueel gehouden in een cyclisch planproces. Doelstelling van een gebiedsdossier is de duurzame veiligstelling van de drinkwaterwinning.

Bij gebiedsdossiers voor grondwaterwinningen gaat het erom dat in een voldoende ruim gebied om de winning heen mogelijke risico's voor de winning in beeld komen, inclusief de ondergrond. Gebiedsdossiers vormen de basis voor afspraken over te nemen maatregelen. De maatregelen komen in een uitvoeringsprogramma te staan (dit maakt geen onderdeel uit van de gebiedsdossiers zelf).

In 2011 is voor alle drinkwaterwinningen in de provincie Drenthe voor de eerste keer een gebiedsdossier opgesteld. De provincie actualiseert de gebiedsdossiers elke zes jaar. Daarom wordt in 2018 gewerkt aan het actualiseren van de dossiers. De provincie heeft opdracht gegeven aan Royal HaskoningDHV om de dossiers samen met gebiedspartners (gemeenten, waterbedrijf, waterschappen, terreinbeheerders, etc.) te actualiseren.

Ook u als gebiedspartner heeft een rol in het opstellen van het gebiedsdossier voor uw gebied door het aanleveren van geactualiseerde informatie, gebiedskennis in te brengen en het dossier zelf uiteindelijk te beoordelen. Voor het aanleveren van informatie ontvangt u nu deze vragenlijst. Alle informatie wordt in de dossiers verwerkt, zodat deze in 2018 geactualiseerd zijn en bruikbaar voor iedereen!

Wat vragen we?

Wij willen u vragen om de vragen in het tabblad "vragenlijst" zo snel mogelijk aan te leveren en

uiterlijk voor 27 juli 2018

In het tabblad "vragenlijst" ziet u ook een kolom contactpersoon. Hier kunt u invullen wie in uw gemeente de vraag heeft beantwoord.

Indien er nog aanvullende vragen zijn, kunnen we deze persoon rechtstreeks benaderen.

De vragenlijst en bijbehorende bestanden (excel, GIS) kunt u versturen naar:

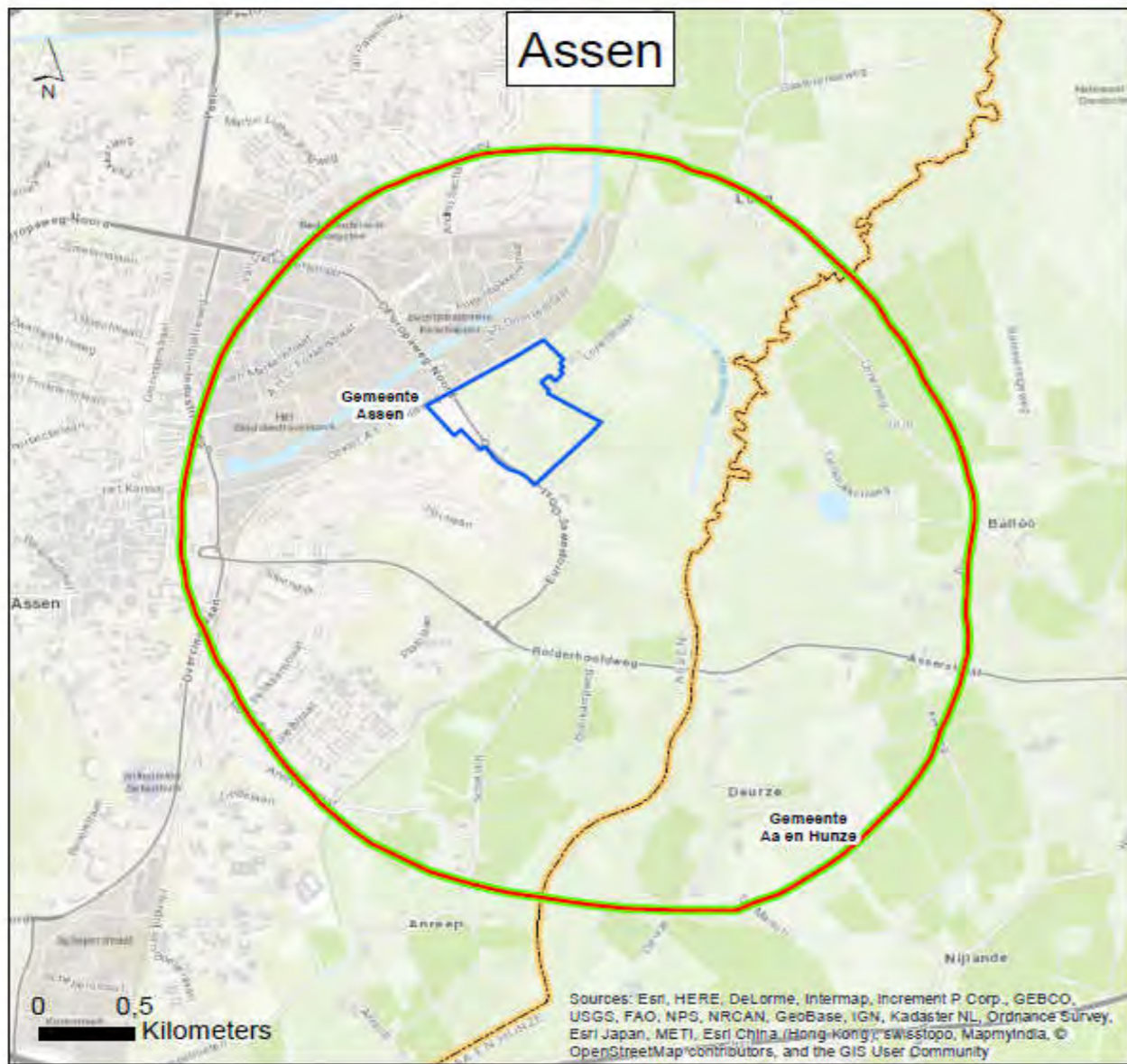
██████████
████████████████████
██████████

Wie kan ik benaderen met vragen?

Royal HaskoningDHV is het adviesbureau die de actualisatie van de dossiers uitvoert. Bij vragen over deze vragenlijst kunt u contact opnemen met:

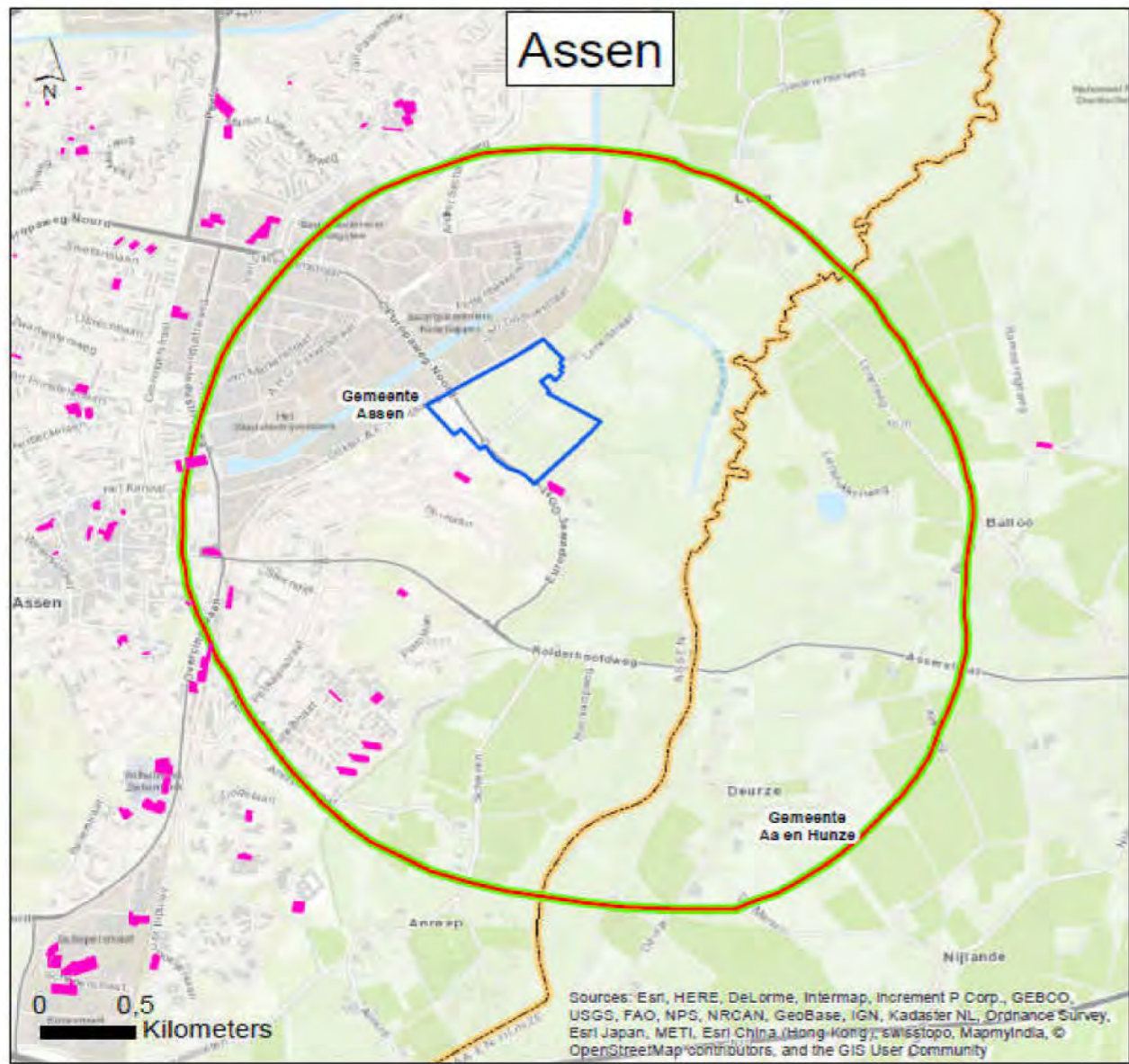
██████████
E ████████████████████
██████████

Vragenlijst voor gemeenten						
Nr.	Vraag	Antwoord	Toelichting	Contactpersoon gemeente		
				Naam	telefoon	e-mail
Bestrijdingsmiddelen gebruik						
Het toepassen van bestrijdingsmiddelen op verhardingen door gemeenten is sinds maart 2016 verboden. In november 2017 volgt een verbod voor het toepassen van bestrijdingsmiddelen op onverharde terreinen. Veel gemeenten waren voor deze datum al gestopt met het toepassen van bestrijdingsmiddelen en werken volgens duurzaam onkruidbeheer (DOB).						
1	In het gebiedsdoelplan willen we graag opnemen vanaf welk jaar geen bestrijdingsmiddelen meer zijn toegepast?	Sinds 1999 werkt de gemeente volgens ROMWCDA en gebruikt het geen chemische bestrijdingsmiddelen op straten. Bij de voormalige Asser Boys is gemeente beheerder van de terreinen. Heel af en toe worden hier nog wel chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt.				
2	Zijn er in de gemeente nog specifieke initiatieven geweest om bestrijdingsmiddelengebruik bij burgers terug te dringen?	Niet in het bijzonder. Zijn wel plannen om bewoners meer te informeren. De provincie Drenthe is trekker.				
3	Zijn er in de gemeente nog specifieke initiatieven om bestrijdingsmiddelengebruik bij bedrijven en terreinbeheerders terug te dringen?	Het project UPDA bij bedrijven in het Drentsche Aa gebied loopt al enkele jaren. De campagne Zonder is gezonder is circa 3/4 jaar geleden gestart met waterschap, provincie, wmid en gemeenten. Anton Dries van de provincie Drenthe weet hier meer van.				
Riolering						
Rootstelsel kunnen een risico vormen voor de grondwaterkwaliteit bij lekkages of lozingen. De volgende vragen gaan over dit onderwerp. Kunt u voor dit gebied onderstaande vragen beantwoorden: Als gevraagd wordt naar de ligging, kunt u een GIS bestand of een Excel bestand (met coördinaten) meesturen. In het tabblad "Kaart" is een kaart weergegeven.						
4	Kunt u per wijk op hoofdlijnen aangeven welk stelsel aanwezig is, wat de ouderdom is en wat de staat van onderhoud is? (binnen het onderzoeksgebied voor de de drinkwaterwinning). In het blad 3. Kaart staat een kaart met de ligging van het onderzoeksgebied. In het blad 5. Rioleringkaart staat de rioleringen kaart uit het gebiedsdoelplan van 2011	Wijk	Type Stelsel	Jaar van aanleg	Staat van onderhoud	De technische info kan afgeleid worden uit de gegevens riolering die nog worden aangeleverd.
		Maradijk	gemengdgeschieden		goed	
		Assen-Oost	gemengdgeschieden		goed	
		Stadsbedrijve park	gemengdgeschieden		goed	
5	Zijn er aanpassingen geweest in het rioleringsstelsel ten opzichte van de gegevens die in de kaart op tabblad 5 staan? Als het systeem gewijzigd is kunt u dan een Autocad of GIS bestand sturen met het huidige rioleringsstelsel?	Sinds 2011 is gemend riool vervangen door gescheiden icm afkoppelprojecten. Er zijn diverse nieuwbouwprojecten (oa Roerdompoststraat). GWS zijn hoog dus naar verwachting geen problemen vanuit riolering op grondwater. Overstorten zijn een jaar lang gemonteerd. Op basis van de meetgegevens is in beeld hoe vaak een overstort werkt. Daarbij is een inschatting gemaakt van overstorthoeveelheden.				
6	Zijn er externe riooloverstorten aanwezig in het beschermingsgebied of 1 km daarbuiten? Kunt u indien mogelijk a.u.b. de ligging van de overstorten aangeven? (Ook overstorten buiten het grondwaterbeschermingsgebied zijn relevant, omdat overstorwater zich via oppervlaktewater kan verspreiden. Graag een ruime contour van 1 km aanhouden rond het onderzoeksgebied).	Ja (worden gestuurd). Gemeente gaat naar risicogestuurd rioolbeheer. Houdt hier rekening met drinkwaterwinning. Dit wordt opgepakt samen met buurgemeenten Tynaarlo en Aa en Hunze.				
7	Zijn er IBA's aanwezig in het beschermingsgebied? Kunt u indien mogelijk a.u.b. de ligging van de IBA's aangeven?	nee				
8	Zijn er infiltratievoorzieningen aanwezig, zoals WADI's, infiltratierielen, diep-infiltratie in het beschermingsgebied? Kunt u indien mogelijk a.u.b. de ligging van de infiltratievoorzieningen aangeven?	wel aan de gang. Geen diepe infiltratie mogelijk door leemlaag				
Ruimtelijke ordening						
9	Parkeerplaatsen kunnen een bron van verontreiniging zijn. Op de kaart in tabblad "parkeerplaatsen" zijn de bekende parkeerplaatsen weergegeven (zowel verhard als onverhard). Kunt u op de kaart aangeven of er nog parkeerplaatsen missen? Kunt u de tabel op het tabblad "parkeerplaatsen" invullen? De definitie van een parkeerplaats is: - biedt plek aan minstens 4 auto's	vrijwel alle parkeerplaatsen zijn verhard en aangesloten op vuilwaterriool (oa veemarkt (evenemententerrein)/parkeerplaats)				
10	Zijn er nog nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen die relevant zijn voor het gebiedsdoelplan? Graag een omschrijving incl. planperiode, initiatiefnemers en op welke manier grondwaterbescherming een rol speelt in de ontwikkeling.	ontwikkeling stationsgebied: dak water af is oostkant via vijver naar regenwaterriool naar Drentse Aa. Overige oppervlakken (busplekken etc) wateren af naar het wetsen via het vuilwaterriool.				
11	Ziet u kansen om de functie grondwaterbescherming te verbeteren, bijvoorbeeld door te combineren met andere functies zoals natuurontwikkeling?	nee				

Legenda

- Waterwingebied
- Boringsvrijezones
- Onderzoeksgebied
- Gemeentegrenzen 2018
- Provinciegrens

Legenda

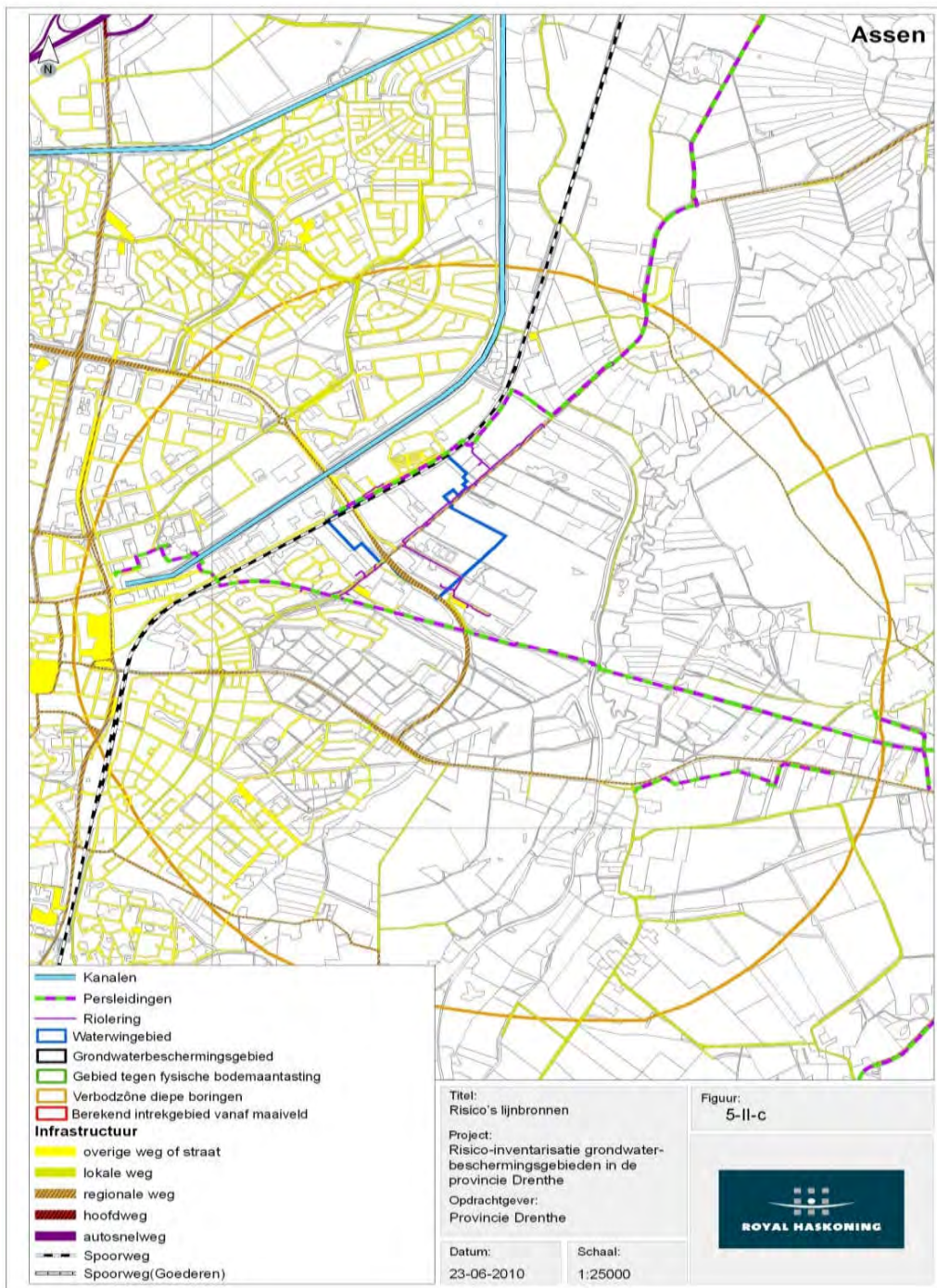
- Parkeren
- Waterwingebied
- Boringsvrijezones
- Onderzoeksgebied
- Gemeentegrenzen 2018
- Provinciegrens

Graag deze tabel invullen.
 Locaties kunnen worden ingetekend op de kaart. Graag nummeren, zodat tabel en tekening met el

Parkeerplaats	Verhard/ Onverhard?	Aantal auto's	Aantal dagen per jaar	Alleen van toepassing indien verharde parkeerplaats	
				Type verharding	Aangesloten op riolering of andere opvang?
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

kaar overeenkomen.

erplaats
Beschrijf wijze van opvang afstromend
water parkeerplaats

Rioleringsysteem grondwaterbeschermingsgebied Assen gebiedsdossier 2011

Toelichting vragenlijst voor gebiedsdossier

In de provincie Drenthe liggen 16 drinkwaterwinningen, te weten Valtherbos/Noordbargeres, Kruidhaars, Dalen, Leggeloo, Havelterberg, Ruinerwold, Hoogeveen, Holtien, Zuidwolde, De Groeve, Annen-Breevenen, Assen, Assen-West, Gasselte, Beilen en Nietap. Voor de winningen wordt een gebiedsdossier en bijbehorend uitvoeringsprogramma opgesteld en actueel gehouden in een cyclisch planproces. Doelstelling van een gebiedsdossier is de duurzame veiligstelling van de drinkwaterwinning.

Bij gebiedsdossiers voor grondwaterwinningen gaat het erom dat in een voldoende ruim gebied om de winning heen mogelijke risico's voor de winning in beeld komen, inclusief de ondergrond. Gebiedsdossiers vormen de basis voor afspraken over te nemen maatregelen. De maatregelen komen in een uitvoeringsprogramma te staan (dit maakt geen onderdeel uit van de gebiedsdossiers zelf).

In 2011 is voor alle drinkwaterwinningen in de provincie Drenthe voor de eerste keer een gebiedsdossier opgesteld. De provincie actualiseert de gebiedsdossiers elke zes jaar. Daarom wordt in 2018 gewerkt aan het actualiseren van de dossiers. De provincie heeft opdracht gegeven aan Royal HaskoningDHV om de dossiers samen met gebiedspartners (gemeenten, waterbedrijf, waterschappen, terreinbeheerders, etc.) te actualiseren.

Ook u als gebiedspartner heeft een rol in het opstellen van het gebiedsdossier voor uw gebied door het aanleveren van geactualiseerde informatie, gebiedskennis in te brengen en het dossier zelf uiteindelijk te beoordelen. Voor het aanleveren van informatie ontvangt u nu deze vragenlijst. Alle informatie wordt in de dossiers verwerkt, zodat deze in 2018 geactualiseerd zijn en bruikbaar voor iedereen!

Wat vragen we?

Wij willen u vragen om de vragen in het tabblad "vragenlijst" zo snel mogelijk aan te leveren en

uiterlijk voor 27 juli 2018

In het tabblad "vragenlijst" ziet u ook een kolom contactpersoon. Hier kunt u invullen wie in uw gemeente de vraag heeft beantwoord.

Indien er nog aanvullende vragen zijn, kunnen we deze persoon rechtstreeks benaderen.

De vragenlijst en bijbehorende bestanden (excel, GIS) kunt u versturen naar:

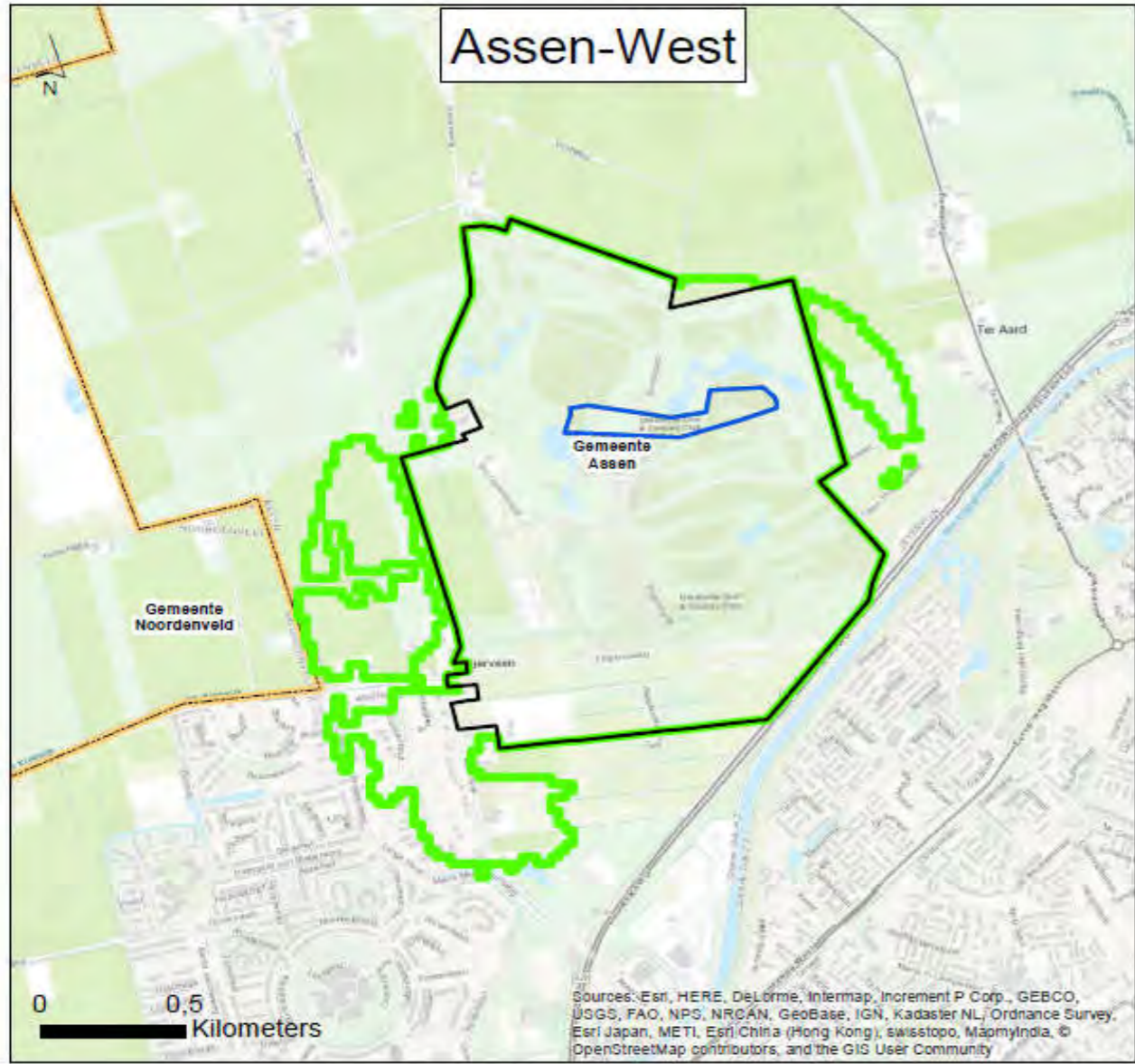
██████████
████████████████████
██████████

Wie kan ik benaderen met vragen?

Royal HaskoningDHV is het adviesbureau die de actualisatie van de dossiers uitvoert. Bij vragen over deze vragenlijst kunt u contact opnemen met:

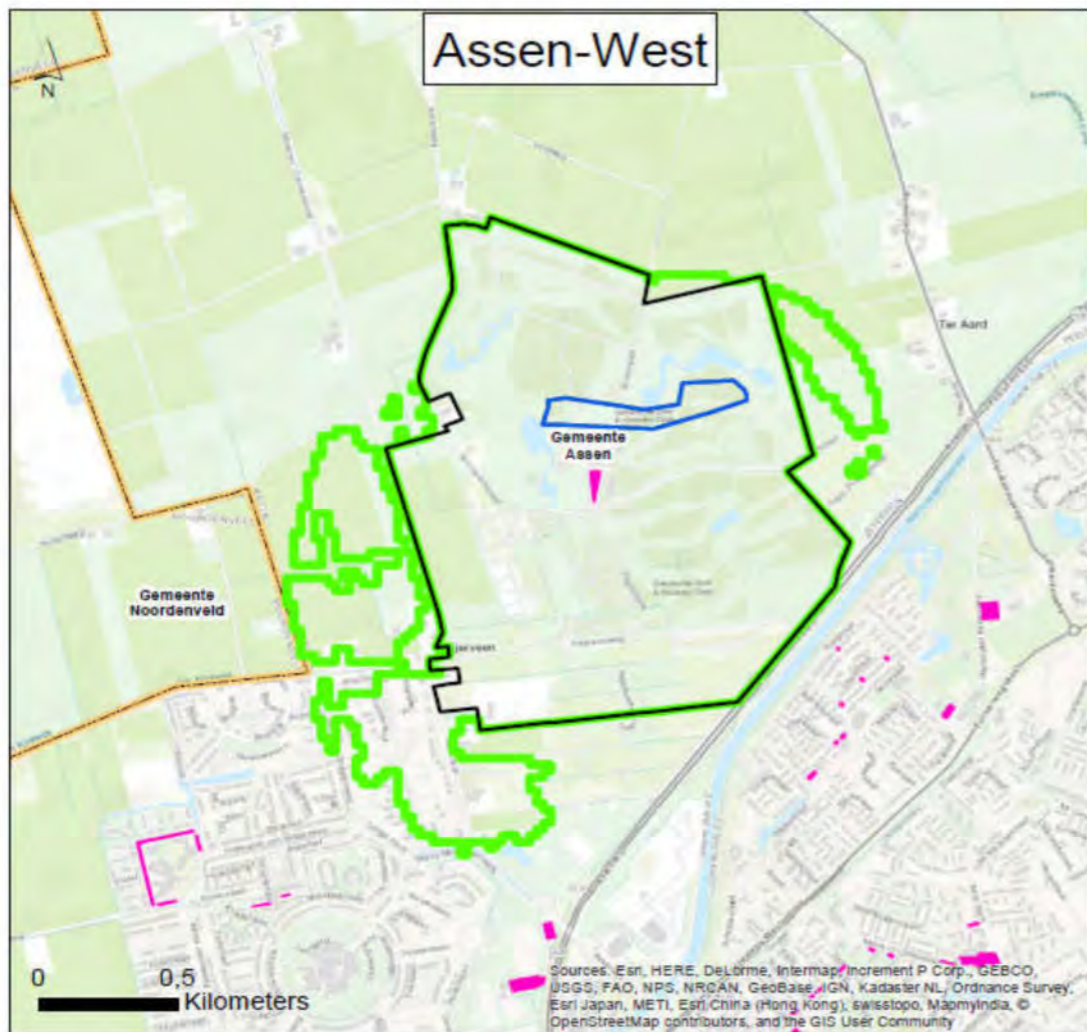
██████████
████████████████████
██████████

Vragenlijst voor gemeenten						
Nr.	Vraag	Antwoord	Toelichting	Contactpersoon gemeente		
				Naam	telefoon	e-mail
Bestrijdingsmiddelen gebruik						
Het toepassen van bestrijdingsmiddelen op verhardingen door gemeenten is sinds maart 2016 verboden. In november 2017 volgt een verbod voor het toepassen van bestrijdingsmiddelen op onverharde terreinen. Veel gemeenten waren voor deze datum al gestopt met het toepassen van bestrijdingsmiddelen en werken volgens duurzaam onkruidbeheer (DOB).						
1	In het gebiedsplan willen we graag opnemen <u>vanaf welk jaar</u> geen bestrijdingsmiddelen meer zijn toegepast?	Sinds 1999 werkt de gemeente volgens ROMWCDA en gebruikt het geen chemische bestrijdingsmiddelen op straten.				
2	Zijn er in de gemeente nog specifieke initiatieven geweest om bestrijdingsmiddelengebruik bij burgers terug te dringen?	Niet in het bijzonder. Zijn wel plannen om bewoners meer te informeren. De provincie Drenthe is trekker.				
3	Zijn er in de gemeente nog specifieke initiatieven om bestrijdingsmiddelengebruik bij bedrijven en terreinbeheerders terug te dringen?	Het project UPDA bij bedrijven in het drentsche Aa gebied loopt al enkele jaren. De campagne Zonder is gezonder is circa 3/4 jaar geleden gestart met waterschap, provincie, wind en gemeenten. Anton Dries van de provincie Drenthe weet hier meer van. Golfbaan is privaat terrein. Grond is van de gemeente en wordt beheerd door de wmd.				
Riolering						
Riostelsel kunnen een risico vormen voor de grondwaterkwaliteit bij lekkages of lozingen. De volgende vragen gaan over dit onderwerp. Kunt u voor dit gebied onderstaande vragen beantwoorden: Als gevraagd wordt naar de ligging, kunt u een GIS bestand of een Excel bestand (met coördinaten) meesturen. In het tabblad "Kaart" is een kaart weergegeven.						
4	Kunt u per wijk op hoofdlijnen aangeven welk stelsel aanwezig is, wat de ouderdom is en wat de staat van onderhoud is? <i>Binnen het onderzoeksgebied voor de drinkwaterwinning. In het blad 3. Kaart staat een kaart met de ligging van het onderzoeksgebied. In het blad 5. Rioleringkaart staat de riolering kaart uit het gebiedsplan van 2011</i>	Wijk	Type Stelsel	Jaar van aanleg	Staat van onderhoud	
		Riostelsel	gescheiden	nieuw	goed	
5	Zijn er aanpassingen geweest in het rioleringsstelsel ten opzichte van de gegevens die in de kaart op tabblad 5 staan? Als het systeem gewijzigd is kunt u dan een Autocad of GIS bestand sturen met het huidige rioleringsstelsel? <i>Wie zijn er om van bewust dat u deze gegevens onlangs al heeft aangeleverd aan Antea, maar zou u (om uniforme kaarten te kunnen maken in alle gebiedsplan) deze gegevens ook aan ons kunnen aanleveren?</i>					
6	Zijn er externe rioloverstorten aanwezig in het beschermingsgebied of 1 km daarbuiten? <i>Kunt u indien mogelijk a.u.b. de ligging van de overstorten aangeven? Ook overstorten buiten het grondwaterbeschermingsgebied zijn relevant, omdat overstortwater zich via oppervlaktewater kan verspreiden. Graag een ruime contour van 1 km aanhouden rond het onderzoeksgebied.</i>	Ja (worden gestuurd). Gemeente gaat naar risicogestuurd rioolbeheer. Houdt hier rekening met drinkwaterwinning. Oa samen met tynaarlo en Aa en Hunze.				
7	Zijn er IBA's aanwezig in het beschermingsgebied? <i>Kunt u indien mogelijk a.u.b. de ligging van de IBA's aangeven?</i>	Op het golfterrein was oorspronkelijk een IBA. Bestaat deze nog? WMD vragen. WMD wil graag een voorziening voor de parkeerplaats, maar is geen riool. Een riool aanleggen is hier erg duur aldus de Gemeente.				
8	Zijn er infiltratievoorzieningen aanwezig, zoals WAD's, infiltratiolen, diep-infiltratie in het beschermingsgebied? <i>Kunt u indien mogelijk a.u.b. de ligging van de infiltratievoorzieningen aangeven?</i>	Geen diepe infiltratie mogelijk door leemlaag				
Ruimtelijke ordening						
9	Parkeerplaatsen kunnen een bron van verontreiniging zijn. Op de kaart in tabblad "parkeerplaatsen" zijn de bekende parkeerplaatsen weergegeven (zowel verhard als onverhard). <i>Kunt u op de kaart aangeven of er nog parkeerplaatsen missen?</i> <i>Kunt u de tabel op het tabblad "parkeerplaatsen" invullen?</i> <i>De definitie van een parkeerplaats is: bleet plek aan minstens 4 auto's</i>	De parkeerplaats bij de golfclub is onverhard. Wil WMD graag veranderen.				
10	Zijn er nog nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen die relevant zijn voor het gebiedsplan? Graag een omschrijving incl. planperiode, initiatieven en op welke manier grondwaterbescherming erin speelt in de ontwikkeling.	nee				
11	Ziet u kansen om de functie grondwaterbescherming te verbeteren, bijvoorbeeld door te combineren met andere functies zoals natuurontwikkeling?	nee				

Legenda

- Waterwingebied
- Grondwaterbeschermingsgebied
- Onderzoeksgebied
- Gemeentegrenzen 2018
- Provinciegrens

Legenda

- Parkeren
- Waterwingebied
- Grondwaterbeschermingsgebied
- Onderzoeksgebied
- Gemeentegrenzen 2018
- Provinciegrens

Graag deze tabel invullen.
 Locaties kunnen worden ingetekend op de kaart. Graag nummeren, zodat tabel en tekening met elkaar overeenkomen.

Parkeerplaats	Verhard/ Onverhard?	Aantal auto's	Aantal dagen per jaar	Alleen van toepassing indien verharde parkeerplaats		
				Type verharding	Aangesloten op riolering of andere opvang?	Beschrijf wijze van opvang afstromend water parkeerplaats
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
26						
27						
28						
29						
30						

Royal

HaskoningDHV

Enhancing Society Together

Date : 8-8-2018 09:00:28

16.968

[redacted]@rhdhv.com

Cc : "[redacted]@assen.nl", "[redacted]@assen.nl

Subject : RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Attachment : image001.jpg;

Beste [redacted],

Bedankt voor je bericht. Mijn voorkeur gaat dan uit naar volgende week. Ik zou maandag, woensdag of donderdag kunnen langskomen in Assen. Ik heb geen voorkeur voor tijd en hoor graag wanneer het jullie past.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Consultant Water Management - Water NL

[redacted]@rhdhv.com | www.royalhaskoningdnhv.com

From: [redacted]

Sent: dinsdag 7 augustus 2018 17:10

To: [redacted]

Cc: [redacted]

Subject: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Hoi [redacted]

Zowel [redacted] als [redacted] als ondergetekende zijn deze week nog aanwezig. [redacted] en ik zijn volgende week ook nog aanwezig. Kortom bij ons is er deze en volgende week nog wel tijd.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Adviseur water
Eenheid Leefomgeving; Team Ruimte

[redacted]@assen.nl

Van: [redacted]

Verzonden: dinsdag 7 augustus 2018 15:55

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Beste [redacted]

Ik heb je zojuist geprobeerd te bellen over het maken van een afspraak voor de gegevensverzameling voor de gebiedsdossiers Assen en Assen-West. Ik vraag me af wat een geschikte week is om een afspraak te maken ivm vakanties.

Ik probeer morgen wel opnieuw telefonisch contact te krijgen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Consultant Water Management - Water NL

[redacted]@rhdhv.com | www.royalhaskoningdnhv.com

From: [redacted]@assen.nl

Sent: donderdag 26 juli 2018 13:15

To: [redacted]

Subject: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Geachte mevrouw [redacted]

Prima. Ons verzoek is dan om de informatie, die wij bij voorgaande gebiedsdossiers hebben aangeleverd mee te nemen, zodat wij kort en krachtig kunnen aangeven of en, zo ja, welke wijzigingen er t.o.v. de voorgaande sessie zijn.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Adviseur water
Eenheid Leefomgeving; Team Ruimte

[redacted]@assen.nl

Van: [redacted]@rhdhv.com

Verzonden: donderdag 26 juli 2018 10:59

Aan: [redacted]@assen.nl>

CC: [redacted]@rhdhv.com>

Onderwerp: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Geachte heer [redacted]

Dank voor uw reactie. Ik zie helaas geen mogelijkheid om voor mijn vakantie nog een afspraak in plannen. Om toch de gegevens voor de gebiedsdossiers van Drenthe zo snel mogelijk te kunnen verzamelen, heb ik uw mail doorgestuurd naar mijn collega [redacted]. Zij zal in de week van 5 augustus contact met u opnemen om een af te spreken hoe

Met alle aangeleverde gegevens zullen wij in eerste instantie een concept gebiedsdossier opstellen. Wanneer wij dit concept gereed hebben zullen wij dit aan u voorleggen zodat uw opmerkingen en/of suggesties in het definitieve gebiedsdossier verwerkt kunnen worden.

Mocht u nog vragen hebben dan hoor ik deze graag.

Met vriendelijke groet,

██████████
██████████
Consultant (geo)hydrology

██████████ rhdhv.com | [Wwww.royalhaskoningdhv.com](http://www.royalhaskoningdhv.com)
HaskoningDHV Nederland B.V., onderdeel van **Royal HaskoningDHV** | Postbus 8064, 9702 KB Groningen, Chopinlaan 12, 9722 KE Groningen, Nederland

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

Disclaimer:
Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

Royal

HaskoningDHV

Enhancing Society Together

Date : 7-8-2018 17:09:53

[redacted]@rhdhv.com

Cc : [redacted]@assen.nl, [redacted]@assen.nl

Subject : RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Attachment : image001.jpg;

Hoi [redacted]

Zowel [redacted] als ondergetekende zijn deze week nog aanwezig. [redacted] en ik zijn volgende week ook nog aanwezig. Kortom bij ons is er deze en volgende week nog wel tijd.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Adviseur water
Eenheid Leefomgeving; Team Ruimte
[redacted]
[redacted]@assen.nl

Van: [redacted]

Verzonden: dinsdag 7 augustus 2018 15:55

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Beste [redacted]

Ik heb je zojuist geprobeerd te bellen over het maken van een afspraak voor de gegevensverzameling voor de gebiedsdossiers Assen en Assen-West. Ik vraag me af wat een geschikte week is om een afspraak te maken ivm vakanties.

Ik probeer morgen wel opnieuw telefonisch contact te krijgen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Consultant Water Management - Water NL

T [redacted]@rhdhv.com | W www.royalhaskoningdhv.com

From: [redacted]@assen.nl

Sent: donderdag 26 juli 2018 13:15

To: [redacted]

Cc: [redacted]

Subject: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Geachte mevrouw [redacted]

Prima. Ons verzoek is dan om de informatie, die wij bij voorgaande gebiedsdossiers hebben aangeleverd mee te nemen, zodat wij kort en krachtig kunnen aangeven of en, zo ja, welke wijzigingen er t.o.v. de voorgaande sessie zijn.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Adviseur water
Eenheid Leefomgeving; Team Ruimte
[redacted]
[redacted]@assen.nl

Van: [redacted]@rhdhv.com

Verzonden: donderdag 26 juli 2018 10:59

Aan: [redacted]@assen.nl>

CC: [redacted]@rhdhv.com>

Onderwerp: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Geachte heer [redacted]

Dank voor uw reactie. Ik zie helaas geen mogelijkheid om voor mijn vakantie nog een afspraak in plannen. Om toch de gegevens voor de gebiedsdossiers van Drenthe zo snel mogelijk te kunnen verzamelen, heb ik uw mail doorgestuurd naar mijn collega [redacted]. Zij zal in de week van 5 augustus contact met u opnemen om een af te spreken hoe de gegevens van Assen het beste verzameld kunnen worden.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Drs. [redacted]
Consultant (geo)hydrology

[redacted] rhdhv.com | W www.royalhaskoningdhv.com
HaskoningDHV Nederland B.V., onderdeel van Royal HaskoningDHV | Postbus 8064, 9702 KB Groningen, Chopinlaan 12, 9722 KE Groningen, Nederland

---

From: [redacted]@assen.nl

Sent: 25 July 2018 14:09

To: [redacted]

Cc: [redacted]

Subject: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Geachte mevrouw [redacted]

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

Royal

HaskoningDHV

Enhancing Society Together

Date : 7-8-2018 15:54:56

16.970

[redacted]@rhdhv.com

Cc : [redacted]@assen.nl, [redacted]@assen.nl

Subject : RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Attachment : image001.jpg;

Beste [redacted]

Ik heb je zojuist geprobeerd te bellen over het maken van een afspraak voor de gegevensverzameling voor de gebiedsdossiers Assen en Assen-West. Ik vraag me af wat een geschikte week is om een afspraak te maken ivm vakanties.

Ik probeer morgen wel opnieuw telefonisch contact te krijgen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Consultant Water Management - Water NL

[redacted]@rhdhv.com | www.royalhaskoningdhv.com

From: [redacted]

Sent: donderdag 26 juli 2018 13:15

To: [redacted]

Cc: [redacted]

ect: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Geachte mevrouw [redacted]

Prima. Ons verzoek is dan om de informatie, die wij bij voorgaande gebiedsdossiers hebben aangeleverd mee te nemen, zodat wij kort en krachtig kunnen aangeven of en, zo ja, welke wijzigingen er t.o.v. de voorgaande sessie zijn.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Adviseur water
Eenheid Leefomgeving; Team Ruimte

[redacted]@assen.nl

Van: [redacted]

Verzonden: donderdag 26 juli 2018 10:59

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Geachte heer [redacted]

Dank voor uw reactie. Ik zie helaas geen mogelijkheid om voor mijn vakantie nog een afspraak in plannen. Om toch de gegevens voor de gebiedsdossiers van Drenthe zo snel mogelijk te kunnen verzamelen, heb ik uw mail doorgestuurd naar mijn collega [redacted]. Zij zal in de week van 5 augustus contact met u opnemen om een af te spreken hoe de gegevens van Assen het beste verzameld kunnen worden.

Met vriendelijke groet,
Carolien Steinweg

[redacted]
Consultant (geo)hydrology

[redacted]@rhdhv.com | www.royalhaskoningdhv.com
HaskoningDHV Nederland B.V., onderdeel van Royal HaskoningDHV | Postbus 8064, 9702 KB Groningen, Chopinlaan 12, 9722 KE Groningen, Nederland

---

From: [redacted]@assen.nl

Sent: 25 July 2018 14:09

To: [redacted]

Cc: [redacted]

Subject: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Geachte mevrouw [redacted]

Wij hebben de vragen bestudeerd en komen tot de conclusie dat u maar het beste een afspraak kunt maken met de heren [redacted] en ondergetekende zodat we met actuele kaarten en gegevens in de hand uw vragen kunnen beantwoorden.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Adviseur water
Eenheid Leefomgeving; Team Ruimte

[redacted]@assen.nl

Van: [redacted]@rhdhv.com

Verzonden: vrijdag 6 juli 2018 17:08

Aan: [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Royal

HaskoningDHV

Enhancing Society Together

Date : 4-9-2018 12:45:18

F [REDACTED]
 To : "[REDACTED]@rhdhv.com, [REDACTED]@assen.nl

C [REDACTED]
 Subject : RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling
 Attachment : image001.jpg;

Hallo [REDACTED]

Z
 Voor het gebruik van [REDACTED] heb je in dit geval geen wachtwoord nodig.

Bij vragen en opmerkingen kun je mij bellen of mailen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
 Gegevens beheerder Riolering & Water

Gemeente Assen
 Team Informatie, Geo-Registraties

[REDACTED]@assen.nl
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
 Verzonden: donderdag 23 augustus 2018 10:23
 Aan: [REDACTED]
 CC: [REDACTED]
 Onderwerp: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

B [REDACTED]

Naar aanleiding van ons gesprek 15 augustus jl. heb ik de vragenlijsten ingevuld voor drinkwaterwinning Assen en Assen-west. Ik hoop dat ik het juist hebt verwoord. Mochten jullie nog aanvullingen zien dan hoor ik het graag.

Zoals afgesproken ontvangen we medio eind augustus graag een autocad/shapefile bestand van de riolering en overstorten in Assen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
 Consultant Water Management - Water NL

[REDACTED]@rhdhv.com | W www.royalhaskoningdnhv.com

From: [REDACTED]@assen.nl
 Sent: dinsdag 7 augustus 2018 17:10
 To: [REDACTED]@rhdhv.com, [REDACTED]@rhdhv.com
 Cc: [REDACTED]@assen.nl, [REDACTED]@assen.nl
 Subject: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Hoi [REDACTED]

Zowel [REDACTED] als ondergetekende zijn deze week nog aanwezig. [REDACTED] en ik zijn volgende week ook nog aanwezig. Kortom bij ons is er deze en volgende week nog wel tijd.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
 Adviseur water
 Eenheid Leefomgeving; Team Ruimte
 [REDACTED]
 [REDACTED]@assen.nl

Van: [REDACTED]@rhdhv.com
 Verzonden: dinsdag 7 augustus 2018 15:55
 Aan: [REDACTED]@assen.nl, [REDACTED]@rhdhv.com
 CC: [REDACTED]@assen.nl, [REDACTED]@assen.nl
 Onderwerp: RE: Provincie Drenthe: start 2e generatie gebiedsdossiers grondwaterwinningen Drenthe 2018 - dataverzameling

Beste [REDACTED]

Ik heb je zojuist geprobeerd te bellen over het maken van een afspraak voor de gegevensverzameling voor de gebiedsdossiers Assen en Assen-West. Ik vraag me af wat een geschikte week is om een afspraak te maken ivm vakanties.

Ik probeer morgen wel opnieuw telefonisch contact te krijgen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
 Consultant Water Management - Water NL

[REDACTED]@rhdhv.com | W www.royalhaskoningdnhv.com

contour waar binnen het grondwaterbeschermingsgebied en de 100-jaarszone van het intrekgebied vanaf maaiveld valt.

Welke informatie vragen we aan u

Van de gemeentes waar een (deel van het) onderzoeksgebied voor de gebiedsdossiers Drenthe in valt zouden we graag informatie verwerken over de volgende onderwerpen:

Het bestrijdingsmiddelen gebruik

De riolering

De ruimtelijke ordening

Hoe verzamelen we de data

Voor de verzameling van informatie hebben wij per drinkwaterwinning een vragenlijst opgesteld in Excel. Als in uw gemeente meerdere drinkwaterwinningen liggen dan vragen wij u meerdere vragenlijsten in te vullen. Deze vragenlijsten zijn beschikbaar via de volgende link: <https://royalhaskoningdhv.box.com/v/gebd-Drenthe-data-gemeentes>

Per gemeente staat er een aparte map met de juiste vragenlijsten. Zou u voor de winning(en) in uw gemeente onze vragen willen beantwoorden? Bij elke vraag is de mogelijkheid gegeven tot het invullen van uw antwoord, het eventueel geven van extra toelichting en het noemen van een contactpersoon binnen uw organisatie waar wij contact mee zouden kunnen opnemen als wij vragen hebben over de door u gegeven antwoorden.

Van mevrouw [REDACTED] hebben we soms per gemeente meerdere contactpersonen ontvangen. Alle contactpersonen ontvangen deze mail. Wanneer u samen met uw collega in hetzelfde document wilt werken, dan kunt u het bestand na het invullen ook weer uploaden naar de "cloud"-omgeving. Wanneer u aanvullende informatie heeft bijvoorbeeld GIS, Excel of Autocad bestanden kunt u deze ook uploaden. Wanneer het document geheel heeft ingevuld en weer geüpload, ontvangen wij graag van u een mail. U kunt natuurlijk ook het document en aanvullende informatie naar ons mailen als u dat makkelijker vindt.

Via de bovenstaande link heeft u tevens toegang tot een .dxf en een .shp bestand van de onderzoeksgebieden voor de gebiedsdossiers. Dit CAD en GIS bestand kunt u gebruiken als u ruimtelijke selecties wilt maken.

Planning

Wij zouden graag uw informatie voor **27 juli** willen ontvangen. Als dit niet mogelijk is, zou u dan kunnen aangeven op welke termijn u de gevraagde gegevens wel kunt leveren?

Met alle aangeleverde gegevens zullen wij in eerste instantie een concept gebiedsdossier opstellen. Wanneer wij dit concept gereed hebben zullen wij dit aan u voorleggen zodat uw opmerkingen en/of suggesties in het definitieve gebiedsdossier verwerkt kunnen worden.

Mocht u nog vragen hebben dan hoor ik deze graag.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Consultant (geo)hydrology

[REDACTED] rdhv.com | www.royalhaskoningdhv.com
HaskoningDHV Nederland B.V., onderdeel van **Royal HaskoningDHV** | Postbus 8064, 9702 KB Groningen, Chopinlaan 12, 9722 KE Groningen, Nederland

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

Disclaimer:
Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

Royal

HaskoningDHV

Enhancing Society Together

Date : 8-11-2018 18:51:28
From : "Marco Out" [REDACTED]@assen.nl
To : [REDACTED]@assen.nl, "[REDACTED]@assen.nl"
Cc : [REDACTED]@assen.nl, [REDACTED]@assen.nl
Subject : RE: Publicatie Westerveld

Besten,

Goed om te weten dat er het aankomt.
Het lijkt me informatie die ook prima volgende week gewisseld kan worden.

Gr,M.

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 8 november 2018 17:22
Aan: [REDACTED]@assen.nl; Marco Out <[REDACTED]@assen.nl>
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Publicatie Westerveld

Best [REDACTED] en Marco,

Ik ben net gebeld door EZK. Komende donderdag wordt het definitieve besluit over het Winningsplan Westerveld gepubliceerd. Ik heb even gevraagd naar de zekerheid. Dat is 98% zeker.

Werk aan de winkel. We gaan het proces dat eerder in het college is besproken ingang zetten en o.a. bestuurlijke overleggen inplannen.
Ik weet niet of het vanavond al aan de raad moet worden gemeld.

Groet,

[REDACTED]

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 8-11-2018 19:12:25

F [REDACTED]

T [REDACTED]

Cc : "[REDACTED]@assen.nl, [REDACTED]@assen.nl

Subject : Re: Publicatie Westerveld

Beste mensen,

Ja, eens met Marco. Niet nu melden. Da [REDACTED]

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Wethouder Gemeente Assen

From: Marco Out

Sent: Thursday, November 8, 2018 6:51:28 PM

To: [REDACTED]

Cc: [REDACTED]

Subject: RE: Publicatie Westerveld

Besten,

Goed om te weten dat er het aankomt.

Het lijkt me informatie die ook prima volgende week gewisseld kan worden.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 8 november 2018 17:22

Aan: [REDACTED]@assen.nl; Marco Out <[REDACTED]@assen.nl>

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Publicatie Westerveld

[REDACTED] Marco,

Ik ben net gebeld door EZK. Komende donderdag wordt het definitieve besluit over het Winningsplan Westerveld gepubliceerd. Ik heb even gevraagd naar de zekerheid. Dat is 98% zeker.

Werk aan de winkel. We gaan het proces dat eerder in het college is besproken ingang zetten en o.a. bestuurlijke overleggen inplannen.

Ik weet niet of het vanavond al aan de raad moet worden gemeld.

Groet,

[REDACTED]

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 18-5-2017 12:27:36

16.974

██████████
██████████
██████████@aaenhunze.nl

██████████@drenthe.nl, "██████████@tynaarlo.nl" ██████████@tynaarlo.nl

Subject : RE: publiciteit infoavonden

Attachment : image001.png;image002.jpg;

Beste Allen,

Wij gaan het ook nog even op onze website zetten.

Bedankt voor het opstellen van de tekst/informatie voor op de gemeentelijke website.

Met vriendelijke groet,

██████████
Beleidsmedewerker Ruimtelijke Ordening
Gemeente Leek
Postbus 100
9350 AC LEEK

██████████
www.leek.nl

Van: ██████████

Verzonden: donderdag 18 mei 2017 11:59

Aan: ██████████

CC: ██████████@aaenhunze.nl; ██████████@assen.nl; ██████████@assen.nl; ██████████@drenthe.nl; ██████████@tynaarlo.nl

Onderwerp: RE: publiciteit infoavonden

Ik heb ook gevraagd om dit morgen te publiceren.

Met vriendelijke groet,

██████████
beleidsmedewerker ruimtelijke ordening/juridische zaken

Gemeente Noordenveld
Ruimtelijke Ordening en Stedenbouw

Postbus 109 tel. 14 050

9300 AC RODEN

██████████ GemeenteNoordenveld.nl www.gemeentenoordenveld.nl

Van: ██████████@middendrenthe.nl

Verzonden: donderdag 18 mei 2017 11:56

Aan: ██████████@aaenhunze.nl

CC: ██████████@aaenhunze.nl; ██████████@assen.nl; ██████████@assen.nl; ██████████@drenthe.nl; ██████████@leek.nl; ██████████@tynaarlo.nl

Onderwerp: Re: publiciteit infoavonden

Gaan meer gemeenten dit publiceren

Saco

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 18 mei 2017 om 11:11 heeft ██████████@aaenhunze.nl het volgende geschreven:

██████████
Wij gaan onderstaande tekst als nieuwsbericht nu op onze website plaatsen.
Myra neemt nog contact op met haar collega's in Assen en Tynaarlo

Groeten ██████████

Inloopbijeenkomsten gewijzigde gaswinning Westerveld

Het Ministerie van Economische Zaken organiseert op 22, 23 en 24 mei inloopbijeenkomsten over het ontwerp instemmingsbesluit voor de gewijzigde gaswinning Westerveld. Iedereen is van harte uitgenodigd.

Vragen stellen en informatie

Van maandag 8 mei tot en met maandag 19 juni 2017 ligt het ontwerp instemmingsbesluit voor de gewijzigde gaswinning Westerveld ter inzage. Iedereen kan reageren op het ontwerp instemmingsbesluit met een zienswijze. Tijdens de inloopbijeenkomsten kunt u vragen stellen en informatie krijgen over de gaswinning Westerveld en de procedure.

De inloopbijeenkomsten worden gehouden op:

- maandag 22 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Ekehaar, locatie: Café Popken, Hemmenweg 2, 9454 PN Ekehaar;
- dinsdag 23 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Assen, locatie: De Nieuwe Kolk, Weiersstraat 1, 9401 ET Assen;
- woensdag 24 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Assen, locatie: De Nieuwe Kolk, Weiersstraat 1, 9401 ET Assen.

Diverse gasvelden

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. heeft een gewijzigd winningsplan ingediend voor de bestaande gaswinning uit het Westerveldsysteem. De redenen voor de wijziging zijn: een (vernieuwde) seismische risicoanalyse, de stopzetting van de gasproductie uit de gasvelden Appelscha, Roden en Norg-Zuid, een actualisatie van productie- en bodemdalingsvoorspellingen, en voorziene activiteiten (zoals kortdurende zuur- en hydraulische stimulatie) om gas te kunnen blijven winnen.

De gaswinning uit het Westerveld betreft diverse gasvelden. Deze gasvelden zijn genaamd: Assen, Assen-Zuid, Eleveld, Witten, Witterdiep, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Een, Zevenhuizen en Zevenhuizen-West, en ze liggen in de gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld, Assen, Tynaarlo, Midden-Drenthe, Leek en Ooststellingwerf.

Kennisgeving

De officiële kennisgeving vindt u hier: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-24671.html>

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 18 mei 2017 10:26

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: publiciteit infoavonden

Hoi [REDACTED]

Dinsdag hebben we het hier nog over gehad. Jij zei dat Tynaarlo een paar regels op de website zou plaatsen en met ons delen. Ik zag zo-even nog niets.

Ik zie dat LTO-Noord ook heeft gepubliceerd.

<https://www.ltonoord.nl/afdeling/drenthe-noord/nieuws/2017/05/12/kennisgeving-ontwerpinstemmingsbesluit-wijziging-gaswinning-westerveld>

[REDACTED]
[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
[REDACTED]
[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 18 mei 2017 10:21

Aan: 'Agnes Voorintholt | Groninger Gasberaad'

Onderwerp: RE:

Goedemorgen [REDACTED]

De bijeenkomsten worden gehouden door EZ zie onderstaande link.
De publicatie is 2 week geleden geplaatst in de huis aan huis bladen (paginagroot).

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-24671.html>

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
[REDACTED]
[REDACTED]

Van: [REDACTED] [@gasberaad.nl](mailto:[REDACTED]@gasberaad.nl)

Verzonden: donderdag 18 mei 2017 9:32

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Re:

Goedemorgen,

Dank voor je contactgegevens. Ik kan de open inspraakavond niet zo snel vinden op internet. Waar kan ik de informatie daarover vinden?

Ik houd je op de hoogte.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Op 17 mei 2017, om 12:33 heeft [REDACTED] [@aaenhunze.nl](mailto:[REDACTED]@aaenhunze.nl) het volgende geschreven:

Met vriendelijke groet,
[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
[REDACTED]
[REDACTED]

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

██████████ | Communicatieadviseur

Email: ██████████@gasberaad.nl

Tel: ██████████

Website: www.groningergasberaad.nl

Martinikerkhof 13, 9712 JG Groningen

Postbus 610, 9700 AP Groningen

Mobiel: ██████████

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 18-5-2017 11:58:54

To : "██████████@middendrenthe.nl, ██████████@aaenhunze.nl" ██████████@aaenhunze.nl
 ██████████@drenthe.nl, "██████████@leek.nl" ██████████@leek.nl, "██████████@tynaarlo.nl" ██████████@tynaarlo.nl
 Subject : RE: publiciteit infoavonden
 Attachment : image001.jpg;image001.png;

Ik heb ook gevraagd om dit morgen te publiceren.

Met vriendelijke groet,

beleidsmedewerker ruimtelijke ordening/juridische zaken

Gemeente Noordenveld
 Ruimtelijke Ordening en Stedenbouw

Postbus 109 tel. 14 050
 9300 AC RODEN
 ██████████@GemeenteNoordenveld.nl www.gemeentenoordenveld.nl

Van: ██████████
Verzonden: donderdag 18 mei 2017 11:56
Aan: ██████████@aaenhunze.nl
CC: ██████████ ██████████ ██████████ ██████████ ██████████ ██████████
Onderwerp: Re: publiciteit infoavonden

Gaan meer gemeenten dit publiceren

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 18 mei 2017 om 11:11 heeft ██████████ [@aaenhunze.nl](mailto:██████████@aaenhunze.nl) het volgende geschreven:

Wij gaan onderstaande tekst als nieuwsbericht nu op onze website plaatsen.
 Myra neemt nog contact op met haar collega's in Assen en Tynaarlo

Groeten ██████████

Inloopbijeenkomsten gewijzigde gaswinning Westerveld

Het Ministerie van Economische Zaken organiseert op 22, 23 en 24 mei inloopbijeenkomsten over het ontwerp instemmingsbesluit voor de gewijzigde gaswinning Westerveld. Iedereen is van harte uitgenodigd.

Vragen stellen en informatie

Van maandag 8 mei tot en met maandag 19 juni 2017 ligt het ontwerp instemmingsbesluit voor de gewijzigde gaswinning Westerveld ter inzage. Iedereen kan reageren op het ontwerp instemmingsbesluit met een zienswijze. Tijdens de inloopbijeenkomsten kunt u vragen stellen en informatie krijgen over de gaswinning Westerveld en de procedure.

De inloopbijeenkomsten worden gehouden op:

- maandag 22 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Ekehaar, locatie: Café Popken, Hemmenweg 2, 9454 PN Ekehaar;
- dinsdag 23 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Assen, locatie: De Nieuwe Kolk, Weiersstraat 1, 9401 ET Assen;
- woensdag 24 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Assen, locatie: De Nieuwe Kolk, Weiersstraat 1, 9401 ET Assen.

Diverse gasvelden

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. heeft een gewijzigd winningsplan ingediend voor de bestaande gaswinning uit het Westerveldsysteem. De redenen voor de wijziging zijn: een (vernieuwde) seismische risicoanalyse, de stopzetting van de gasproductie uit de gasvelden Appelscha, Roden en Norg-Zuid, een actualisatie van productie- en bodemdalingsvoorspellingen, en voorziene activiteiten (zoals kortdurende zuur- en hydraulische stimulatie) om gas te kunnen blijven winnen.

De gaswinning uit het Westerveld betreft diverse gasvelden. Deze gasvelden zijn genaamd: Assen, Assen-Zuid, Eleveld, Witten, Witterdiep, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Een, Zevenhuizen en Zevenhuizen-West, en ze liggen in de gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld, Assen, Tynaarlo, Midden-Drenthe, Leek en Ooststellingwerf.

Kennisgeving

De officiële kennisgeving vindt u hier: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-24671.html>

Van: ██████████
Verzonden: donderdag 18 mei 2017 10:26
Aan: ██████████
CC: ██████████ ██████████
Onderwerp: publiciteit infoavonden

Hoi ██████████

Dinsdag hebben we het hier nog over gehad. Jij zei dat Tynaarlo een paar regels op de website zou plaatsen en met ons delen.
 Ik zag zo-even nog niets.

Ik zie dat LTO-Noord ook heeft gepubliceerd.
<https://www.ltonoord.nl/afdeling/drenthe-noord/nieuws/2017/05/12/kennisgeving-ontwerpinstemmingsbesluit-wijziging-gaswinning-westerveld>

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 18 mei 2017 10:21
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE:

Goedemorgen [REDACTED]

De bijeenkomsten worden gehouden door EZ zie onderstaande link.
De publicatie is 2 week geleden geplaatst in de huis aan huis bladen (paginagroot).

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-24671.html>

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]@gasberaad.nl
Verzonden: donderdag 18 mei 2017 9:32
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Re:

Goedemorgen,

Dank voor je contactgegevens. Ik kan de open inspraakavond niet zo snel vinden op internet. Waar kan ik de informatie daarover vinden?

Ik houd je op de hoogte.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Op 17 mei 2017, om 12:33 heeft [REDACTED]@aaenhunze.nl> het volgende geschreven:

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

[REDACTED] | Communicatieadviseur

Email: [REDACTED]@gasberaad.nl

Website: www.groningergasberaad.nl

Martinikerkhof 13, 9712 JG Groningen
Postbus 610, 9700 AP Groningen

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 18-5-2017 11:55:49

To : [redacted]@aaenhunze.nl [redacted]@aaenhunze.nl

"[redacted]@tynaarlo.nl" [redacted]@tynaarlo.nl

Subject : Re: publiciteit infoavonden

Gaan meer gemeenten dit publiceren

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 18 mei 2017 om 11:11 heeft [redacted]@aaenhunze.nl het volgende geschreven:

Wij gaan onderstaande tekst als nieuwsbericht nu op onze website plaatsen.
Myra neemt nog contact op met haar collega's in Assen en Tynaarlo

Groeten [redacted]

Inloophbijeenkomsten gewijzigde gaswinning Westerveld

Het Ministerie van Economische Zaken organiseert op 22, 23 en 24 mei inloophbijeenkomsten over het ontwerp instemmingsbesluit voor de gewijzigde gaswinning Westerveld. Iedereen is van harte uitgenodigd.

Vragen stellen en informatie

Van maandag 8 mei tot en met maandag 19 juni 2017 ligt het ontwerp instemmingsbesluit voor de gewijzigde gaswinning Westerveld ter inzage. Iedereen kan reageren op het ontwerp instemmingsbesluit met een zienswijze. Tijdens de inloophbijeenkomsten kunt u vragen stellen en informatie krijgen over de gaswinning Westerveld en de procedure.

De inloophbijeenkomsten worden gehouden op:

- maandag 22 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Ekehaar, locatie: Café Popken, Hemmenweg 2, 9454 PN Ekehaar;
- dinsdag 23 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Assen, locatie: De Nieuwe Kolk, Weiersstraat 1, 9401 ET Assen;
- woensdag 24 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Assen, locatie: De Nieuwe Kolk, Weiersstraat 1, 9401 ET Assen.

Diverse gasvelden

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. heeft een gewijzigd winningsplan ingediend voor de bestaande gaswinning uit het Westerveldsysteem. De redenen voor de wijziging zijn: een (vernieuwde) seismische risicoanalyse, de stopzetting van de gasproductie uit de gasvelden Appelscha, Roden en Norg-Zuid, een actualisatie van productie- en bodemdalingvoorspellingen, en voorziene activiteiten (zoals kortdurende zuur- en hydraulische stimulatie) om gas te kunnen blijven winnen.

De gaswinning uit het Westerveld betreft diverse gasvelden. Deze gasvelden zijn genaamd: Assen, Assen-Zuid, Eleveld, Witten, Witterdiep, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Een, Zevenhuizen en Zevenhuizen-West, en ze liggen in de gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld, Assen, Tynaarlo, Midden-Drenthe, Leek en Ooststellingwerf.

Kennisgeving

De officiële kennisgeving vindt u hier: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-24671.html>

Van: [redacted]

Verzonden: donderdag 18 mei 2017 10:26

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: publiciteit infoavonden

Hoi [redacted]

Dinsdag hebben we het hier nog over gehad. Jij zei dat Tynaarlo een paar regels op de website zou plaatsen en met ons delen. Ik zag zo-even nog niets.

Ik zie dat LTO-Noord ook heeft gepubliceerd.

<https://www.ltonoord.nl/afdeling/drenthe-noord/nieuws/2017/05/12/kennisgeving-ontwerpinstemmingsbesluit-wijziging-gaswinning-westerveld>

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieteren
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieteren
www.aaenhunze.nl

Van: [redacted]

Verzonden: donderdag 18 mei 2017 10:21

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE:

Goedemorgen [redacted]

De bijeenkomsten worden gehouden door EZ zie onderstaande link.
De publicatie is 2 week geleden geplaatst in de huis aan huis bladen (paginagroot).

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-24671.html>

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
Telefoon algemeen: 14 0592
Telefoon direct: (0592)

Van: [redacted]@gasberaad.nl]

Verzonden: donderdag 18 mei 2017 9:32

Aan: [redacted]

Onderwerp: Re:

Goedemorgen,

Dank voor je contactgegevens. Ik kan de open inspraakavond niet zo snel vinden op internet. Waar kan ik de informatie daarover vinden?

Ik houd je op de hoogte.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Op 17 mei 2017, om 12:33 heeft [redacted]@aaenhunze.nl het volgende geschreven:

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

[redacted]

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

[redacted] | Communicatieadviseur

Email: [redacted]@gasberaad.nl

Tel: [redacted]

Website: www.groningergasberaad.nl

Martinikerkhof 13, 9712 JG Groningen

Postbus 610, 9700 AP Groningen

[redacted]

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 18-5-2017 11:11:41

F [REDACTED]
 T [REDACTED]
 C [REDACTED]
 "[REDACTED]@leek.nl' (m.zijlstra@leek.nl)" [REDACTED]@leek.nl, "[REDACTED] G [REDACTED]
 Subject : RE: publiciteit infoavonden

H [REDACTED]

Wij gaan onderstaande tekst als nieuwsbericht nu op onze website plaatsen.
 Myra neemt nog contact op met haar collega's in Assen en Tynaarlo

Groeten [REDACTED]

Inloopbijeenkomsten gewijzigde gaswinning Westerveld

Het Ministerie van Economische Zaken organiseert op 22, 23 en 24 mei inloopbijeenkomsten over het ontwerp instemmingsbesluit voor de gewijzigde gaswinning Westerveld. Iedereen is van harte uitgenodigd.

Vragen stellen en informatie

Van maandag 8 mei tot en met maandag 19 juni 2017 ligt het ontwerp instemmingsbesluit voor de gewijzigde gaswinning Westerveld ter inzage. Iedereen kan reageren op het ontwerp instemmingsbesluit met een zienswijze. Tijdens de inloopbijeenkomsten kunt u vragen stellen en informatie krijgen over de gaswinning Westerveld en de procedure.

De inloopbijeenkomsten worden gehouden op:

- maandag 22 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Ekehaar, locatie: Café Popken, Hemmenweg 2, 9454 PN Ekehaar;
- dinsdag 23 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Assen, locatie: De Nieuwe Kolk, Weiersstraat 1, 9401 ET Assen;
- woensdag 24 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Assen, locatie: De Nieuwe Kolk, Weiersstraat 1, 9401 ET Assen.

Diverse gasvelden

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. heeft een gewijzigd winningsplan ingediend voor de bestaande gaswinning uit het Westerveldsysteem. De redenen voor de wijziging zijn: een (vernieuwde) seismische risicoanalyse, de stopzetting van de gasproductie uit de gasvelden Appelscha, Roden en Norg-Zuid, een actualisatie van productie- en bodemdalingsvoorspellingen, en voorziene activiteiten (zoals kortdurende zuur- en hydraulische stimulatie) om gas te kunnen blijven winnen.

De gaswinning uit het Westerveld betreft diverse gasvelden. Deze gasvelden zijn genaamd: Assen, Assen-Zuid, Eleveld, Witten, Witte diep, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Een, Zevenhuizen en Zevenhuizen-West, en ze liggen in de gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld, Assen, Tynaarlo, Midden-Drenthe, Leek en Ooststellingwerf.

Kennisgeving

De officiële kennisgeving vindt u hier: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-24671.html>

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 18 mei 2017 10:26
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: publiciteit infoavonden

Hoi [REDACTED]

Dinsdag hebben we het hier nog over gehad. Jij zei dat Tynaarlo een paar regels op de website zou plaatsen en met ons delen. Ik zag zo-even nog niets.

Ik zie dat LTO-Noord ook heeft gepubliceerd.

<https://www.ltonoord.nl/afdeling/drenthe-noord/nieuws/2017/05/12/kennisgeving-ontwerpinstemmingsbesluit-wijziging-gaswinning-westerveld>

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
 Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
 Gemeente Aa en Hunze
 Postbus 93 • 9460 AB Gieten
 Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 18 mei 2017 10:21
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE:

Goedemorgen [REDACTED]

De bijeenkomsten worden gehouden door EZ zie onderstaande link.
 De publicatie is 2 week geleden geplaatst in de huis aan huis bladen (paginagroot).

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-24671.html>

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
 Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
 Gemeente Aa en Hunze
 Postbus 93 • 9460 AB Gieten
 Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

[REDACTED]

Van: [REDACTED] <[\[REDACTED\]@gasberaad.nl](mailto:[REDACTED]@gasberaad.nl)>

Verzonden: donderdag 18 mei 2017 9:32

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Re:

Goedemorgen,

Dank voor je contactgegevens. Ik kan de open inspraakavond niet zo snel vinden op internet. Waar kan ik de informatie daarover vinden?

Ik houd je op de hoogte.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Op 17 mei 2017, om 12:33 heeft [REDACTED] <[\[REDACTED\]@aaenhunze.nl](mailto:[REDACTED]@aaenhunze.nl)> het volgende geschreven:

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gielen
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gielen
www.aaenhunze.nl

[REDACTED]

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

[REDACTED] | Communicatieadviseur

Email: [REDACTED] <[\[REDACTED\]@gasberaad.nl](mailto:[REDACTED]@gasberaad.nl)>

Website: www.groningergasberaad.nl

Martinikerkhof 13, 9712 JG Groningen
Postbus 610, 9700 AP Groningen

[REDACTED]

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 18-5-2017 14:07:45

F

To : " [redacted]@leek.nl, " [redacted]@GemeenteNoordenveld.nl, " [redacted]@middendrenthe.nl,

C [redacted]@tynaarlo.nl

Subject : RE: publiciteit infoavonden

Attachment : image001.png;image002.jpg;

Wij hebben het inmiddels ook op de website staan.

Mvg, [redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 18 mei 2017 12:27

Aan: [redacted]
CC: [redacted]@aaenhunze.nl; [redacted]@assen.nl; [redacted]@assen.nl; [redacted]@tynaarlo.nl
Onderwerp: RE: publiciteit infoavonden

Beste Allen,

Wij gaan het ook nog even op onze website zetten.

Bedankt voor het opstellen van de tekst/informatie voor op de gemeentelijke website.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
 Beleidsmedewerker Ruimtelijke Ordening
 Gemeente Leek
 Postbus 100
 9350 AC LEEK

www.leek.nl

Van: [redacted]@GemeenteNoordenveld.nl]

Verzonden: donderdag 18 mei 2017 11:59

Aan: [redacted]@aaenhunze.nl

CC: [redacted]@aaenhunze.nl; [redacted]@assen.nl; [redacted]@assen.nl; [redacted]@drenthe.nl [redacted]@tynaarlo.nl

Onderwerp: RE: publiciteit infoavonden

Ik heb ook gevraagd om dit morgen te publiceren.

Met vriendelijke groet,

 [redacted]
 beleidsmedewerker ruimtelijke ordening/juridische zaken

Gemeente Noordenveld
 Ruimtelijke Ordening en Stedenbouw

Postbus 109 tel. 14 050
 9300 AC RODEN

[redacted]@GemeenteNoordenveld.nl www.gemeentenoordenveld.nl

Van: [redacted]@middendrenthe.nl]

Verzonden: donderdag 18 mei 2017 11:56

Aan: [redacted]@aaenhunze.nl

CC: [redacted]@aaenhunze.nl; [redacted]@assen.nl; [redacted]@assen.nl; [redacted]@drenthe.nl [redacted]@leek.nl; [redacted]@tynaarlo.nl

Onderwerp: Re: publiciteit infoavonden

Gaan meer gemeenten dit publiceren

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 18 mei 2017 om 11:11 heeft [redacted]@aaenhunze.nl> het volgende geschreven:

H [redacted]

Wij gaan onderstaande tekst als nieuwsbericht nu op onze website plaatsen.
 Myra neemt nog contact op met haar collega's in Assen en Tynaarlo

Groeten [redacted]

Inloopbijeenkomsten gewijzigde gaswinning Westerveld

Het Ministerie van Economische Zaken organiseert op 22, 23 en 24 mei inloopbijeenkomsten over het ontwerp instemmingsbesluit voor de gewijzigde gaswinning Westerveld. Iedereen is van harte uitgenodigd.

Vragen stellen en informatie

Van maandag 8 mei tot en met maandag 19 juni 2017 ligt het ontwerp instemmingsbesluit voor de gewijzigde gaswinning Westerveld ter inzage. Iedereen kan reageren

op het ontwerp instemmingsbesluit met een zienswijze. Tijdens de inloopbijeenkomsten kunt u vragen stellen en informatie krijgen over de gaswinning Westerveld en de procedure.

De inloopbijeenkomsten worden gehouden op:

- maandag 22 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Ekehaar, locatie: Café Popken, Hemmenweg 2, 9454 PN Ekehaar;
- dinsdag 23 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Assen, locatie: De Nieuwe Kolk, Weiersstraat 1, 9401 ET Assen;
- woensdag 24 mei 2017 van 19.00 uur tot 21.00 uur te Assen, locatie: De Nieuwe Kolk, Weiersstraat 1, 9401 ET Assen.

Diverse gasvelden

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. heeft een gewijzigd winningsplan ingediend voor de bestaande gaswinning uit het Westerveldsysteem. De redenen voor de wijziging zijn: een (vernieuwde) seismische risicoanalyse, de stopzetting van de gasproductie uit de gasvelden Appelscha, Roden en Norg-Zuid, een actualisatie van productie- en bodemdalingsvoorspellingen, en voorziene activiteiten (zoals kortdurende zuur- en hydraulische stimulatie) om gas te kunnen blijven winnen.

De gaswinning uit het Westerveld betreft diverse gasvelden. Deze gasvelden zijn genaamd: Assen, Assen-Zuid, Eleveld, Witten, Witterdiep, Vries-Noord, Vries-Centraal, Vries-Zuid, Een, Zevenhuizen en Zevenhuizen-West, en ze liggen in de gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld, Assen, Tynaarlo, Midden-Drenthe, Leek en Ooststellingwerf.

Kennisgeving

De officiële kennisgeving vindt u hier: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-24671.html>

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 18 mei 2017 10:26
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: publiciteit infoavonden

Hoi [REDACTED]

Dinsdag hebben we het hier nog over gehad. Jij zei dat Tynaarlo een paar regels op de website zou plaatsen en met ons delen. Ik zag zo-even nog niets.

Ik zie dat LTO-Noord ook heeft gepubliceerd.

<https://www.ltonoord.nl/afdeling/drenthe-noord/nieuws/2017/05/12/kennisgeving-ontwerpinstemmingsbesluit-wijziging-gaswinning-westerveld>

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 18 mei 2017 10:21
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE:

Goedemorgen [REDACTED]

De bijeenkomsten worden gehouden door EZ zie onderstaande link.
De publicatie is 2 week geleden geplaatst in de huis aan huis bladen (paginagroot).

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-24671.html>

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@gasberaad.nl
Verzonden: donderdag 18 mei 2017 9:32
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Re:

Goedemorgen,

Dank voor je contactgegevens. Ik kan de open inspraakavond niet zo snel vinden op internet. Waar kan ik de informatie daarover vinden?

Ik houd je op de hoogte.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Op 17 mei 2017, om 12:33 heeft [REDACTED]@aaenhunze.nl het volgende geschreven:

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.
Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Communicatieadviseur

Email @gasberaad.nl

Website: www.groningergasberaad.nl

Martinikerkhof 13, 9712 JG Groningen
Postbus 610, 9700 AP Groningen

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.
Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 8-11-2016 13:52:06

F [REDACTED]
T [REDACTED]

Subject : RE: Raadsvoorstel Adviesrol gaswinningsplan
Attachment : raadsvoorstel Adviesrol gaswinningsplan.pdf;

Wat dom van mij. Hierbij een nieuwe poging. ☺

Groetjes
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 8 november 2016 13:49
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Raadsvoorstel Adviesrol gaswinningsplan

Dag [REDACTED],

Het bestand zat niet bij je mail. Mag ik dat nog van je ontvangen?

Alvast bedankt!

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 8 november 2016 11:03
Aan: [REDACTED]@assen.nl>
Onderwerp: Raadsvoorstel Adviesrol gaswinningsplan

H [REDACTED]

Bijgevoegd stuur ik je bovenvermeld raadsvoorstel. Ik heb er enige typefouten in aangegeven.

Wil je er even naar kijken en mij uiterlijk morgenochtend 16.00 uur aangeven of je er mee akkoord bent?

S.V.P. ook nog even het stukje tekst aanleveren onder het kopje "Voorgestane lijn van ons college".

Mocht er n.a.v. behandeling in de B&W-vergadering vandaag nog e.e.a. in de tekst gewijzigd moeten worden, dan zou ik dat graag **in het rood** in het concept-raadsvoorstel van je ontvangen.

Ik zal daarna het raadsvoorstel aanpassen t.b.v. verzending naar de raad.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
medewerker college- en raadsstukken
Team Administratie en Informatieverstrekking

Bezoekadres	Postadres
Noordersingel 33	Postbus 30018
9401 JW Assen	9400 RA Assen
intern 6592	(14) 0592

[REDACTED]@assen.nl
<http://www.assen.nl>

Aanwezig op:
maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdagochtend

Disclaimer:
Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

> Raadsvoorstel

Opiniërende bespreking: 24 november 2016

Besluitvormende raad: 08 december 2016

Datum verzending: 11 november 2016

Onderwerp:

Adviesrol gaswinningsplan

Voorstel:

In te stemmen met de wijze waarop het college invulling wil geven aan het adviesrecht.

Wat is de aanleiding?

x Op 13 oktober 2016 is bij de gemeente een aanvraag binnengekomen van het ministerie van Economische Zaken (EZ) omtrent een adviesverzoek voor het gaswinningsplan Westerveld (waar de voorgenomen winningen in Assen binnenvallen). (zie bijlage)

x In een winningsplan wordt beschreven hoe er gewonnen of opgeslagen gaat worden en wat de te verwachte seismische risico's zijn. De scope van het plan betreft de veiligheid van omwonenden en het voorkomen van schade aan gebouwen en infrastructurele werken. De Tweede Kamer wil dat het burgerperspectief in de besluitvorming wordt meegenomen. Daarom krijgen lokale overheden naast de bestaande partijen (Mijnraad, Staatstoezicht op de mijnen (Sodm), Technische commissie bodembeweging (Tcbb)) nu adviesrecht. Op 19 januari 2017 moet het advies bij het ministerie van EZ binnen zijn.

x Het kabinet heeft naar aanleiding van het rapport van de onderzoeksraad voor veiligheid (OVV) over de aardbevingsrisico's in Groningen besloten alle aanbevelingen over te nemen. De aanbevelingen uit het OVV-rapport richten zich onder meer op de veiligheid van burgers en infrastructurele werken en het burgerperspectief. Deze aanbevelingen hebben tot gevolg dat de Mijnbouwwet in 2017 zal worden gewijzigd. In afwachting hiervan, heeft de Minister de Kamer toegezegd zoveel als mogelijk in de geest van de nieuwe Mijnbouwwet te handelen. Er wordt nu dus vooruitgelopen op landelijke regelgeving.

x Voor de invulling van het burgerperspectief wil het kabinet dat lokale overheden formeel adviesrecht krijgen over een winningsplan. Daarna krijgen burgers, maar ook overheden, de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op een (ontwerp) winningsplan en de mogelijkheid om in beroep te gaan.

x Voor alle duidelijkheid: De NAM is initiatiefnemer, de minister van EZ is bevoegd gezag. De rol van de gemeente is de minister een advies mee te geven voordat hij een ontwerp-besluit neemt op het winningsplan.

Wat wil de wetgever bereiken?

x Met het advies van de gemeenten, waterschappen en provincies aan het ministerie van EZ wil de wetgever bereiken dat de belangen van de woningeigenaren en de infrastructuur in het gaswinningsdossier goed geborgd worden. De minister van EZ moet een afweging maken tussen landelijk economische belangen en de lokale veiligheid en schade-effecten. In het verleden zijn de lokale effecten in die afweging onvoldoende meegenomen.

Situatie:

x In het gaswinningsplan Westerveld zijn verschillende gasvelden opgenomen waarvan een aantal binnen de gemeentegrenzen van Assen vallen. De NAM heeft eind 2015 een proefboring in het gasveld Vries Zuid uitgevoerd. Dit gasveld bevindt zich deels onder de Asser woonwijk Marsdijk en het dorp Loon. De NAM schat dat er dan nog een winbare hoeveelheid van 0,4 miljard m³ gas aanwezig is. In het winningsplan Westerveld zijn naast het gasveld Vries Zuid ook de gasvelden Assen, Eleveld en Witten opgenomen. Die allen geheel of gedeeltelijk binnen de gemeente grenzen van Assen vallen. Met name in het veld Eleveld bestaat het voornemen om veel gas te winnen.

Samen optrekken:

In Groningen is een kopgroep van lokale overheden ontstaan uit de veiligheidsregio die zich met gaswinning bezighoudt. De adviesprocedure van het winningsplan Groningen is onlangs doorlopen. De kopgroep Groningen is bereid om de opgedane ervaringen te delen. Er wordt samengewerkt met de betrokken Drentse lokale overheden en een verbinding gelegd met de kopgroep in Groningen. Dit leidt tot een casco-advies. Alle lagere overheden kunnen dit casco-advies als basis gebruiken voor een eigen advies.

Thema's advies:

x Het college stelt voor om in haar advies aan het ministerie in ieder geval op de volgende onderwerpen in te gaan. Naar verwachting gaan ook de andere overheden in op deze onderwerpen.

> Raadsvoorstel

- Veiligheid: Wat zijn de veiligheidsrisico's, welke toetsingskaders worden gehanteerd, om hoeveel gebouwen gaat het, welke infrastructuur, wat zijn de onzekerheden?
- Schade(afhandeling):
Voorkomen schade: Wat wordt gedaan om schade te voorkomen? Hoe groot is de kans op schade? Soort schade?
Bij schade: Schade aan eigendommen van burgers a.g.v. trillingen of verzakkingen fatsoenlijk afgehandeld wordt. De bestaande aanpak voldoet daar niet aan. De schadeafhandeling in Drenthe moet worden zoals de vernieuwde aanpak in Groningen (CVW).
- Fracken: Wordt het voorgesteld, wat zijn de risico's, Wat zijn de onzekerheden?
- Communicatie: De communicatie van NAM en EZ naar burgers moet beter. NAM is initiatiefnemer, EZ is bevoegd gezag. Er ligt hier géén rol voor de gemeente of provincie.
- Meet/regelprotocol: vaststelling schade, 0-meting, monitoren/bijstelling productieniveau.

W=w
x

Er wordt ten behoeve van het advies géén contra-expertise verricht door de lokale overheden ter controle van de berekeningen. Dit is een taak van de bestaande organisaties (SodM, Tcbb, Mijnraad). Voor het advies wordt wel gebruik gemaakt van de inhoudelijk expertise (geologen), aanwezig bij de provincie en de kopgroep Groningen.

Advies Staatstoezicht op de mijnen:

Eind oktober hebben we van de minister van EZ het adviesrapport van Staatstoezicht der Mijnen (Sodm) over dit winningsplan ontvangen (zie bijlage). Het adviesrapport van Sodm beschrijft de beoordeling van het winningsplan op seismische risico's (schade/ onveiligheid door bodemdaling en bodemtrilling als gevolg van de gaswinning) en doelmatigheid van de gaswinning.

De inhoud van dit advies op het punt van de bevingen en schades (pagina 7/8) geeft ons college zorg waar het gaat om de velden Vries Zuid en Eleveld.

Voorgestane lijn van het college:

In te vullen na bespreking in het college.

Definitief advies ter kennisname naar de raad:

De adviesrol van de gemeente is formeel nog niet geregeld in de huidige Mijnbouwwet. Het college is nu door de minister gevraagd advies uit te brengen. De raad krijgt van het college een actieve rol in het adviestraject. Hiermee wordt invulling gegeven aan het gewenste burgerperspectief. In de beperkte periode van 14 weken die ter beschikking zijn gesteld door is er te onvoldoende tijd om het definitieve advies aan de raad ter besluitvorming voor te leggen. Daarom is ervoor gekozen de raad vooraf te betrekken bij de invulling die het college wil geven aan zijn adviesrecht. Het advies zal in deze lijn worden opgesteld. Het door het college vastgestelde advies wordt in januari ter kennisname naar de raad gestuurd.

Vervolg:

Het is aan de minister hoe hij met de adviezen van de lokale overheden omgaat in zijn afweging. De ervaring met het winningsplan Groningen leert dat de minister weinig met de adviezen heeft gedaan. Mocht blijken dat de minister het advies onvoldoende heeft meeneemt in zijn afweging dan komt ons college bij de raad terug over het eventueel indienen van zienswijzen.

Bijlagen:

- *advraag Instemming Winningsplan Westerveld:*
Het college van burgemeester en wethouders van Assen, - *advies Ministerie EZ Winningsplan Westerveld.*

de burgemeester,
dhr. M.L.J. Out

de secretaris,
dhr. T. Dijkstra

Besluitvorming raad:

De raad van de gemeente Assen;

> Raadsvoorstel

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van ¹¹~~08~~ november 2016;

besluit:

i In te stemmen met de wijze waarop het college invulling wil geven aan het adviesrecht ^{van burgemeester en wethouders}.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 24 november 2016

De raad voornoemd,

, voorzitter

, griffier

Date : 5-12-2018 15:20:03

From : ██████████

To : "██████████@assen.nl, ██████████@assen.nl"

Subject : RE: raadsvoorstel instemmingsbesluit Westerveld

Attachment : raadsvoorstel instemmingsbesluit Westerveld ██████████.docx;

Mooi!

Nog een paar kleine tekstuele aanpassingen.

Met vriendelijk groet,

██████████
Beleidsadviseur gemeente Assen

Team Strategie en Advies

██████████
Website: www@assen.nl

Van: ██████████

Verzonden: woensdag 5 december 2018 13:23

Aan: ██████████@assen.nl>; ██████████@assen.nl>

Onderwerp: Re: raadsvoorstel instemmingsbesluit Westerveld

Hoi,

Net even ██████████ en Marco gesproken. Ze zijn het eens met het dictum:

Groet,

██████████

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Van: ██████████@assen.nl>

Verzonden: woensdag, december 5, 2018 12:24 PM

Aan: ██████████

Onderwerp: RE: raadsvoorstel instemmingsbesluit Westerveld

Dag collegae,

██████████, ik vind het een helder en beknopt voorstel, waar volgens mij

alles wel in staat wat er in zou moeten staan.

Bovendien is het volgens mij raadzaam om ten aanzien van thema's

zoals het onderhavige niet teveel uit te wijden.

Voordat je het weet gaan zaken een eigen leven leiden.

Volgens mij voorleggen aan Marco ██████████

We spreken elkaar.

Groet,

██████████

Van: ██████████

Verzonden: woensdag 5 december 2018 11:52

Aan: ██████████@assen.nl, ██████████@assen.nl>

Onderwerp: raadsvoorstel instemmingsbesluit Westerveld

██████████

Wat denken jullie hiervan? Ik heb geprobeerd het zo kort mogelijk te houden.

Groet,

██████████

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

> Raadsvoorstel

Opiniërende bespreking: 04 december 2018
Besluitvormende raad: 04 december 2018
Datum verzending: 11 december 2018

Onderwerp:
Instemmingsbesluit Winningsplan Westerveld

Voorstel:

Kennismemen van het besluit van burgemeester en wethouders van Assen om in beroep te gaan tegen het instemmingbesluit van de minister van Economische Zaken en Klimaat op het Winningsplan Westerveld.

Inleiding

Op 15 november jl. heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat het instemmingsbesluit op het Winningsplan Westerveld ter inzage gelegd. Tegen dit besluit kan t/m 27 december beroep worden ingesteld door degenen die een zienswijze hebben ingediend tegen het ontwerp instemmingsbesluit.

De strekking van het besluit is dat de minister voornemens is om onder voorwaarden toestemming te geven voor aardgaswinnings in onze gemeente en in omliggende gemeenten.

Ons college heeft een zienswijze ingediend op het ontwerp instemmingsbesluit van de minister. Uw raad heeft 1 juni 2017 ~~besloten om~~ kennis genomen van de zienswijze. Eerder in het proces heeft ons college een advies uitgebracht aan de minister over het instemmingsbesluit. Uw raad heeft op 12 januari 2017 ~~besloten om~~ kennis genomen van dit advies.

Bij het voorbereiden van een oordeel over het instemmingsbesluit hebben wij opnieuw nauw samengewerkt met de andere decentrale overheden die een zienswijze hebben ingediend en hebben wij gesproken met Dorpsbelangen Loon en de werkgroep Stop gaswinning Marsdijk NU.

Inhoud

De voorwaarden in het instemmingsbesluit verschillen weinig ten opzichte van het ontwerp-besluit. De verschillpunten zijn de volgende:

- Toepassen van fracking is niet mogelijk binnen dit winningsplan.
- Duur van de winning en productievolumes zijn per gasveld bepaald.
- De NAM krijgt nu 12 weken i.p.v. 6 maanden om een seismisch risicobeheerplan bij de minister aan te leveren. Niet duidelijk is of en zo ja waaraan dit plan dan wordt getoetst.
- De NAM krijgt nu meer tijd, (1 jaar i.p.v. 6 maanden) voor het uitvoeren van een 0-meting aan een representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige bouwwerken in het gebied van Eleveld en Vries -Zuid. Binnen 9 maanden moet de NAM een plan van aanpak hiervoor aan de minister overleggen. Waarbij verder de zinsnede "voor bodembeweging gevoelige" niet in het ontwerpbesluit stond. En toegevoegd is de zinsnede "na overleg met de gemeente(n)".

In de motivatie en het nota van antwoord geeft de minister aan wat de overwegingen zijn om tot het besluit te komen en wat er met de zienswijzen is gedaan.

Conclusie

Gelet op het feit dat de minister feitelijk weinig tot niets heeft gedaan met de zienswijzen, kunnen wij niet anders dan in beroep gaan tegen het besluit. Zo ~~zijn~~ er in het besluit onder andere nog geen voorschriften opgenomen voor een goede schaderegeling zoals die er wel is in Groningen is en voor een goed onderbouwd risicobeheersysteem. Verder is er naar onze mening bij de Seismische RisicoAnalyse uitgegaan van onjuiste gegevens en mag er naar onze mening niet gewonnen worden uit put Vries-10.

Wij hebben daarom besloten om in beroep te gaan tegen het besluit; net als een aantal decentrale overheden binnen het gebied van het Winningsplan Westerveld. Dit beroep is alleen al nodig omdat de jurisprudentie rond winningen uit kleine gasvelden zich snel ontwikkelt. Zouden wij niet in beroep gaan, dan kunnen de inwoners van Assen niet "mee profiteren" van mogelijk gunstige ontwikkelingen in de jurisprudentie.

> Raadsvoorstel

Aangezien het nog wel even kan duren voor de Raad van State een uitspraak doet in de beroepszaak gaan wij intussen in gesprek met de NAM en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en haar adviseurs (Tcbb en Sodm) om te kijken waar mogelijkheden zijn om de positie van onze inwoners te verbeteren.

Het college van burgemeester en wethouders van Assen,

de burgemeester,
dhr. M.L.J. Out

de secretaris,
dhr. T. Dijkstra

Besluitvorming raad:

De raad van de gemeente Assen;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 11 december 2018;

besluit:

Kennisnemen van het besluit van burgemeester en wethouders van Assen om in beroep te gaan tegen het instemmingbesluit van de minister van Economische Zaken en Klimaat op het Winningsplan Westerveld.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 20 december 2018

De raad voornoemd,

, voorzitter

, griffier

Date : 18-11-2016 14:32:37

F [REDACTED]

T [REDACTED]

C [REDACTED]

GemeenteNoordenveld.nl, [REDACTED]

[REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl, [REDACTED]@assen.nl, [REDACTED]@drenthe.nl

Subject : RE: Raadsvragen n.a.v. Bericht in DvhN van 16 nov.

Dag [REDACTED]

Dank voor je reactie. Ik mis overigens de reactie op vraag 6 t/m 14 ?!

Wat we nu zien is dat we vragen krijgen die enerzijds vooruitlopen op onze adviesrol en de opstelling van het advies.

Positief: Voor zover relevant kunnen we vragen van de raad meenemen bij het advies.

Negatief: Er ontstaat onnodig ruis.

Voorbeeld: bij vraag 4 over Eleveld. In het raadsvoorstel (pag1. Onder kopje 'situatie' geven jullie aan: **Met name in het veld Eleveld bestaat het voornemen om veel gas te winnen.** Graag je aanvulling.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 18 november 2016 12:04
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Raadsvragen n.a.v. Bericht in DvhN van 16 nov.

Dag [REDACTED]

Ja voor zover ik dat kan in rood mijn reactie.

1. Maakt het college van Aa en Hunze zich inmiddels ook zorgen over mogelijke schade door gaswinning in onze gemeente? Zo ja, vanwaar deze ommezwaai in denken. Zo nee, kunt u onderbouwen waarom niet? **Kan ik niet beantwoorden.**
2. Wat waren uw overwegingen om wel trillingsmeters te plaatsen? **Kan ik niet beantwoorden.**
3. Zijn de door de gemeente Assen gevraagde versnellingsmeters dezelfde als de trillingsmeters die door u in het gebied zijn geplaatst. Zo ja hebt u de gemeente Assen dit medegedeeld. Zo nee, waarom niet. **De gemeente Assen heeft nog helemaal geen versnellingsmeters gevraagd. Dat is het advies van Sodm. (Verkeerde interpretatie van het persbericht denk ik). Dat Sodm advies gaan we wel gebruiken voor ons casco-advies.**
4. Wat houdt de verhoogde productie in Eleveld in, loopt het gebied hierdoor verhoogd risico op aardbevingen? **Er is geen sprake van verhoogde productie in Eleveld maar het is wel de grootste in het winningsplan Westerveld. Sodm sluit matige schade aan enkele gebouwen agv bodemtrilling niet uit.**
5. Vallen de velden in Amen en Grolloo (niet dezelfde winningsmaatschappij naar onze informatie) ook onder de verhoogde productievoornemens en kunnen we hier dan ook een verhoogd risico op aardbevingen verwachten? **Kan ik niet beantwoorden. Vallen niet onder het winningsplan Westerveld.**

Hoop dat je hier wat mee kunt [REDACTED]

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]@aaenhunze.nl]
Verzonden: donderdag 17 november 2016 14:48
Aan: [REDACTED]@assen.nl>
CC: [REDACTED]@tynaarlo.nl [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl [REDACTED]
[REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl>; [REDACTED]@assen.nl>
Onderwerp: Fwd: Raadsvragen n.a.v. Bericht in DvhN van 16 nov.

[REDACTED]
Zie bijgaande vragen, die ik al heb doorgezet naar [REDACTED]
De aanleiding is dus het bericht van gisteren. :-(

Er heeft vast afstemming plaatsgevonden over het Deurzerdiep :-)

Wil jij er ook even naar kijken.

Mvg [REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@aaenunze.nl>

Datum: 17 november 2016 14:20:58 CET

Aan: [REDACTED]@drenthe.nl>

Onderwerp: Raadsragen n.a.v. Bericht in DvhN van 16 nov.

H [REDACTED]

Zie bijgaande vragen. Zou jij vanuit jouw kennis en perspectief op de daarbij relevante vragen een reactie willen geven.

Ik ga ze volgende week met de wethouder Co Lambert doorspreken.

Groeten [REDACTED]

Ps ben morgen weer telefonisch bereikbaar.

Alvast dank.

Groeten [REDACTED]

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 18-11-2016 12:04:25

From : [REDACTED]

T [REDACTED]

C [REDACTED] GemeenteNoordenveld.nl, "[REDACTED]

[REDACTED]@

Subject : RE: Raadsvragen n.a.v. Bericht in DvhN van 16 nov.

Dag [REDACTED]

Ja voor zover ik dat kan in rood mijn reactie.

1. Maakt het college van Aa en Hunze zich inmiddels ook zorgen over mogelijke schade door gaswinning in onze gemeente? Zo ja, vanwaar deze ommezwaai in denken. Zo nee, kunt u onderbouwen waarom niet? **Kan ik niet beantwoorden.**
2. Wat waren uw overwegingen om wel trillingsmeters te plaatsen? **Kan ik niet beantwoorden.**
3. Zijn de door de gemeente Assen gevraagde versnellingsmeters dezelfde als de trillingsmeters die door u in het gebied zijn geplaatst. Zo ja hebt u de gemeente Assen dit medegedeeld. Zo nee, waarom niet. **De gemeente Assen heeft nog helemaal geen versnellingsmeters gevraagd. Dat is het advies van Sodm. (Verkeerde interpretatie van het persbericht denk ik). Dat Sodm advies gaan we wel gebruiken voor ons casco-advies.**
4. Wat houdt de verhoogde productie in Eleveld in, loopt het gebied hierdoor verhoogd risico op aardschokken? **Er is geen sprake van verhoogde productie in Eleveld maar het is wel de grootste in het winningsplan Westerveld. Sodm sluit matige schade aan enkele gebouwen agv bodemtrilling niet uit.**
5. Vallen de velden in Amen en Grolloo (niet dezelfde winningsmaatschappij naar onze informatie) ook onder de verhoogde productievoornemens en kunnen we hier dan ook een verhoogd risico op aardschokken verwachten? **Kan ik niet beantwoorden. Vallen niet onder het winningsplan Westerveld.**

Hoop dat je hier wat mee kunt [REDACTED]

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidsspecialist

.....
Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]@assen.nl

website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 17 november 2016 14:48

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

[REDACTED]@

Onderwerp: Fwd: Raadsvragen n.a.v. Bericht in DvhN van 16 nov.

Hoi [REDACTED]

Zie bijgaande vragen, die ik al heb doorgezet naar [REDACTED]

De aanleiding is dus het bericht van gisteren. :-(

Er heeft vast afstemming plaatsgevonden over het Deurzerdiep :-)

Wil jij er ook even naar kijken.

Mvg [REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [REDACTED]@aaenhunze.nl>

Datum: 17 november 2016 14:20:58 CET

Aan: [REDACTED]@drenthe.nl>

Onderwerp: Raadsvragen n.a.v. Bericht in DvhN van 16 nov.

H [REDACTED]

Zie bijgaande vragen. Zou jij vanuit jouw kennis en perspectief op de daarbij relevante vragen een reactie willen geven.

Ik ga ze volgende week met de wethouder Co Lambert doorspreken.

Groeten [REDACTED]

Ps ben morgen weer telefonisch bereikbaar.

Alvast dank.

Groeten [REDACTED]

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 18-11-2016 15:02:10

From : [REDACTED]

GemeenteNoordenveld.nl, [REDACTED]

Subject : RE: Raadsvragen n.a.v. Bericht in DvhN van 16 nov.

Dag [REDACTED],

Ow een blz te weinig gezien. Tjee wat een hoop vragen, D66 maakt zich grote zorgen; het leeft dus wel!

T.a.v. 3 Ja in ons raadsvoorstel wilden we duidelijk maken dat de Nam voornemens is om uit Eleveld het meeste gas te gaan winnen uit het hele gebied van het winningsplan Westerveld. (2,0 miljard M3 tegen bijv 0,4/0,6 miljard m3 uit vries Zuid)

Resterende vragen:

6. Bent u over dit metier wel eens in contact geweest met de gemeente Assen? Zo ja hoe komt het dan dat er kennelijk verschillend wordt gedacht over de risico's en hoe komt het dat er niet gezamenlijk wordt opgetreden? Zo neen waarom niet? **We trekken als lokale overheden samen op in het opstellen van het advies over het winningsplan Westerveld. Iedere partij geeft hierin zijn eigen "couleur locale" mee in het advies. Deze adviesrol hebben we van Ez gekregen. Ez vraagt ons voor 19 januari een advies op het winningsplan Westerveld aan te leveren.**
7. Wordt u door de NAM of Het Staatstoezicht op de Mijnen wel voldoende geïnformeerd over de ontwikkelingen in de gemeentelijke en aanpalende gasvelden dus ook de overige op ons grondgebied? Zo ja, hebt u deze informatie dan wel ooit door een onafhankelijk bureau laten toetsen op deugdelijkheid? Zo neen, waarom hebt u daar geen actie in ondernomen? **Kan ik niet beantwoorden.**
8. Kunt u ons mededelen wanneer de winningsactiviteiten op ons grondgebied worden afgerond en hoelang de risico's op aardshokken na het stopzetten van de gaswinning nog zullen aanhouden. Zo neen wilt u deze gegevens dan verzamelen en delen met de raad? **Zie informatie winningsplan**
9. Hoe staat het met de plannen om in het gasveld Eleveld CO2 te injecteren? In een symposium in ons gemeentehuis heeft een geoloog verbonden aan de universiteit van Groningen gewaarschuwd voor de gevaren van een injectie in een put in een onstabiele ondergrond als Eleveld. **Geen idee nog niet van deze concrete plannen gehoord.**
10. Baart deze nieuwe ontwikkeling u ook al geen zorgen? Zo ja, waarom niet? Zo neen, wat bent u van plan daar aan te gaan doen? **Als Nam dat gaat doen zullen ze opnieuw een winningsplan moeten opstellen waar we dan weer een advies op mogen geven. Zie 10.**
11. Hoe is de herstelregeling met de NAM bij schade aan gebouwen geregeld? **Geen idee maar in het advies zullen we aandringen op eenzelfde regeling als in Groningen.**
12. In de nieuwe mijnbouwwet die volgend jaar van kracht wordt krijgen we als gemeente formeel adviesrecht. Hoe gaat u daar gebruik van maken? **[REDACTED] ik dacht dat je de raad hierover al eerder had geïnformeerd???**
13. Dit onderwerp raakt vele beleidsvelden zoals de verhouding tussen Rijks, Provinciale en Gemeentelijke belangen en intergemeentelijk overleg. Ook aandachtsgebieden als gevaarbeleving en risico van de bevolking, toerisme, vestigingsklimaat, de door u oh zo belangrijk gevonden imagoschade etc. spelen hier een rol. Omdat u aangaande de gaswinning en alles daarom heen niet proactief communiceert zijn we al 3 jaar actief om relevante informatie voor onze bevolking boven tafel te krijgen. Uw weerstand is inmiddels spreekwoordelijk met de bevolking als slachtoffer. De kloof tussen het gemeentebestuur en de bevolking groeit hierdoor alleen maar meer. Bent u voornemens deze houding te continueren met alle gevolgen van dien? Zo ja waarom, zo neen, waarom dan deze plotselinge omslag. **Kan ik niet beantwoorden.**
14. In de optiek van de D66 fractie wordt onze gemeente door het Rijk gezien als een wingebied of wel de backyard van de Randstad (windturbines) waar in tegenstelling tot gebieden in de provincie Groningen geen compensatiegelden aardgaswinning worden uitgekeerd. U heeft aangegeven om redenen van imagoschade hier geen actie op te ondernemen. Hiermee onthoudt u de gemeentekas bewust mogelijk vele miljoenen. Denkt u hier nog ongewijzigd over of heeft de zorg in de gemeente Assen u aan het twijfelen gebracht. Zo ja, waarom dan nu wel en zo neen waarom niet? **Kan ik niet beantwoorden.**

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 18 november 2016 14:33

Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
[REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl>; [REDACTED]@assen.nl>; [REDACTED]@drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Raadsvragen n.a.v. Bericht in DvhN van 16 nov.

Dag [REDACTED],

Dank voor je reactie. Ik mis overigens de reactie op vraag 6 t/m 14 ?!

Wat we nu zien is dat we vragen krijgen die enerzijds vooruitlopen op onze adviesrol en de opstelling van het advies.

Positief: Voor zover relevant kunnen we vragen van de raad meenemen bij het advies.
Negatief: Er ontstaat onnodig ruis.

Voorbeeld: bij vraag 4 over Eleveld. In het raadsvoorstel (pag1. Onder kopje 'situatie' geven jullie aan: **Met name in het veld Eleveld bestaat het voornemen om veel gas te winnen.**

Graag je aanvulling.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@assen.nl
Verzonden: vrijdag 18 november 2016 12:04

Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Raadsvragen n.a.v. Bericht in DvhN van 16 nov.

Dag [REDACTED]

Ja voor zover ik dat kan in rood mijn reactie.

1. Maakt het college van Aa en Hunze zich inmiddels ook zorgen over mogelijke schade door gaswinning in onze gemeente? Zo ja, vanwaar deze ommezwaai in denken. Zo nee, kunt u onderbouwen waarom niet? **Kan ik niet beantwoorden.**
2. Wat waren uw overwegingen om wel trillingsmeters te plaatsen? **Kan ik niet beantwoorden.**
3. Zijn de door de gemeente Assen gevraagde versnellingsmeters dezelfde als de trillingsmeters die door u in het gebied zijn geplaatst. Zo ja hebt u de gemeente Assen dit medegedeeld. Zo nee, waarom niet. **De gemeente Assen heeft nog helemaal geen versnellingsmeters gevraagd. Dat is het advies van Sodm. (Verkeerde interpretatie van het persbericht denk ik). Dat Sodm advies gaan we wel gebruiken voor ons casco-advies.**
4. Wat houdt de verhoogde productie in Eleveld in, loopt het gebied hierdoor verhoogd risico op aardshokken? **Er is geen sprake van verhoogde productie in Eleveld maar het is wel de grootste in het winningsplan Westerveld. Sodm sluit matige schade aan enkele gebouwen agv bodemtrilling niet uit.**
5. Vallen de velden in Amen en Grolloo (niet dezelfde winningsmaatschappij naar onze informatie) ook onder de verhoogde productievoornemens en kunnen we hier dan ook een verhoogd risico op aardshokken verwachten? **Kan ik niet beantwoorden. Vallen niet onder het winningsplan Westerveld.**

Hoop dat je hier wat mee kunt ■■■■

Met vriendelijke groeten,

■■■■
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
■■■■
■■■■
■■■■@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: ■■■■@aaenhunze.nl

Verzonden: donderdag 17 november 2016 14:48

Aan: ■■■■@assen.nl>

CC: ■■■■@tynaarlo.nl ■■■■@tynaarlo.nl ■■■■@GemeenteNoordenveld.nl ■■■■

■■■■@GemeenteNoordenveld.nl ■■■■@assen.nl>

Onderwerp: Fwd: Raadsvragen n.a.v. Bericht in DvhN van 16 nov.

H ■■■■

Zie bijgaande vragen, die ik al heb doorgezeten naar ■■■■
De aanleiding is dus het bericht van gisteren. :-)

Er heeft vast afstemming plaatsgevonden over het Deurzertiep ;-)

Wil jij er ook even naar kijken.

Mvg ■■■■

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: ■■■■@aaenhunze.nl>

Datum: 17 november 2016 14:20:58 CET

Aan: ■■■■@drenthe.nl>

Onderwerp: Raadsvragen n.a.v. Bericht in DvhN van 16 nov.

H ■■■■

Zie bijgaande vragen. Zou jij vanuit jouw kennis en perspectief op de daarbij relevante vragen een reactie willen geven.

Ik ga ze volgende week met de wethouder Co Lambert doorspreken.

Groeten ■■■■

Ps ben morgen weer telefonisch bereikbaar.

Alvast dank.

Groeten ■■■■

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 9-11-2016 13:03:01

16.984

F [REDACTED]
T [REDACTED]
C [REDACTED] m [REDACTED]
Subject : RE: raadvorstel adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Beste [REDACTED]

Dank hiervoor. Goed om te weten. Ik dacht dat de stukken al gisteren openbaar zouden worden, maar ik begrijp nu dat dat volgende week is. Wij zullen advies vertrouwelijk behandelen.

Vriendelijke groet

Hanneke Brouwer

Mw. mr. drs. J.H. Brouwer
MT-lid Directie Energie en Omgeving
Ministerie van Economische Zaken
Directoraat-Generaal Energie, Telecom en Mededinging
Tel: [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 9 november 2016 12:45
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: raadvorstel adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Beste Hanneke Brouwer,

Graag informeer ik je dat ons college een raadvorstel heeft vastgesteld waarin de raad wordt geïnformeerd over hoe het college wil omgaan met zijn adviesrecht inzake het winningsplan Westerveld en op welke wijze het college het winningsplan gaat toetsen. Bij dit raadvorstel worden het winningsplan (exclusief de geheime delen) en het advies van de Sodm gevoegd. Het gaat hier om openbare stukken en het college ziet het als zijn plicht om alle relevante stukken naar de gemeenteraad te sturen. Om andere betrokken lagere overheden in de gelegenheid te stellen hun algemeen bestuur te informeren, rust er een embargo op de stukken tot dinsdag. Dat wil zeggen dat de stukken dinsdag aan het einde van de middag op het openbare digitale systeem van de raad komen en hiermee openbaar zijn.

Het raadvorstel is vertrouwelijk bijgevoegd. Ik verzoek je het stuk tot dinsdag einde van de middag vertrouwelijk te behandelen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidsregisseur

T 06 [REDACTED]
M0592 [REDACTED]
@ [REDACTED]assen.nl

Gemeente Assen
Postbus 30018
9400 RA Assen

Disclaimer:
Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Date : 11-11-2016 11:27:20

16.985

F
T
C

Subject : Re: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Donderdag 1 december 2016 van 9:00 - 12:00 uur in het Provinciehuis in Assen gaat me wel lukken, [REDACTED]!

Groeten,

[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 11 nov. 2016 om 09:20 heeft [REDACTED]@assen.nl> het volgende geschreven:

Prima [REDACTED]

Ik heb inmiddels, met genoegen, kennis genomen van het standpunt dat hij heeft verwoord namens het waterschap Noorderzijlvest. Zijn aanwezigheid is zeer gewenst bij de bijeenkomst voor het opstellen van het casco-advies. Hiervoor heb ik jou een datumprikker gestuurd; johan niet. [REDACTED]. Zou je 1 december van 9:00-12:00 willen reserveren in je agenda voor het casocadvies winningsplan Westerveld? De bijeenkomst vind plaats in het provinciehuis in Assen.

Alvast bedankt.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]@noorderzijlvest.nl
Verzonden: donderdag 10 november 2016 19:46
Aan: [REDACTED]@assen.nl>
Onderwerp: Re: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

[REDACTED]

I [REDACTED]

Zijn adres is [REDACTED]@noorderzijlvest.nl

Mvg, [REDACTED]

Op 9 nov. 2016 om 13:22 heeft [REDACTED]@assen.nl> het volgende geschreven:

Beste collegae,
Graag informeren wij jullie dat ons college een raadvorstel heeft vastgesteld waarin de raad wordt geïnformeerd over hoe het college wil omgaan met zijn adviesrecht inzake het winningsplan Westerveld en op welke wijze het college het winningsplan gaat toetsen. Bij dit raadvorstel worden het winningsplan (exclusief het geheime deel) en het advies van de Sodm gevoegd. Het gaat hier om openbare stukken en het college ziet het als zijn plicht om alle relevante stukken naar de gemeenteraad te sturen. Om jullie besturen in de gelegenheid te stellen om hun algemeen bestuur/ gemeenteraad/ PS te informeren, rust er een embargo op de stukken tot dinsdag 15 november. Dat wil zeggen dat de stukken dinsdag aan het einde van de middag op het openbare digitale systeem van de raad komen en hiermee openbaar zijn. Het raadvorstel is vertrouwelijk bijgevoegd. Wij verzoeken jullie het stuk tot dinsdag einde van de middag vertrouwelijk te behandelen. Wij hebben er geen probleem mee als jullie het raadvorstel gebruiken als basis voor een eigen advies.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Disclaimer:
Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

<raadvorstel adviesrecht gaswinningsplan Westerveld definitief.docx>

Date : 11-11-2016 09:20:31

F [REDACTED]

T [REDACTED]

Cc : "[REDACTED]@noorderzijvest.nl" [REDACTED]@noorderzijvest.nl

Subject : RE: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Prima [REDACTED]

Ik heb inmiddels, met genoeg, kennis genomen van het standpunt dat hij heeft verwoord namens het waterschap Noorderzijvest.

Zijn aanwezigheid is zeer gewenst bij de bijeenkomst voor het opstellen van het casco-advies. Hiervoor heb ik jou een datumprikker gestuurd; [REDACTED] niet.

[REDACTED]. Zou je 1 december van 9:00-12:00 willen reserveren in je agenda voor het casocadvies winningsplan Westerveld? De bijeenkomst vind plaats in het provinciehuis in Assen.

Alvast bedankt.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]@assen.nl

website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]@noorderzijvest.nl]

Verzonden: donderdag 10 november 2016 19:46

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Re: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

[REDACTED]

I [REDACTED]

Zijn adres is [REDACTED]@noorderzijvest.nl

Mvg, [REDACTED]

Op 9 nov. 2016 om 13:22 heeft [REDACTED]@assen.nl> het volgende geschreven:

Beste collegae,

Graag informeren wij jullie dat ons college een raadvorstel heeft vastgesteld waarin de raad wordt geïnformeerd over hoe het college wil omgaan met zijn adviesrecht inzake het winningsplan Westerveld en op welke wijze het college het winningsplan gaat toetsen. Bij dit raadvorstel worden het winningsplan (exclusief het geheime deel) en het advies van de Sodm gevoegd. Het gaat hier om openbare stukken en het college ziet het als zijn plicht om alle relevante stukken naar de gemeenteraad te sturen. Om jullie besturen in de gelegenheid te stellen om hun algemeen bestuur/ gemeenteraad/ PS te informeren, rust er een embargo op de stukken tot dinsdag 15 november. Dat wil zeggen dat de stukken dinsdag aan het einde van de middag op het openbare digitale systeem van de raad komen en hiermee openbaar zijn.

Het raadvorstel is vertrouwelijk bijgevoegd. Wij verzoeken jullie het stuk tot dinsdag einde van de middag vertrouwelijk te behandelen. Wij hebben er geen probleem mee als jullie het raadvorstel gebruiken als basis voor een eigen advies.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]@assen.nl

website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

<raadvorstel adviesrecht gaswinningsplan Westerveld definitief.docx>

Date : 10-11-2016 19:46:26

F [REDACTED]
T [REDACTED]

Subject : Re: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

I [REDACTED]

Zijn adres is [REDACTED]@noorderzijvest.nl

Mvg, [REDACTED]

Op 9 nov. 2016 om 13:22 heeft [REDACTED]@assen.nl> het volgende geschreven:

Beste collegae,

Graag informeren wij jullie dat ons college een raadvorstel heeft vastgesteld waarin de raad wordt geïnformeerd over hoe het college wil omgaan met zijn adviesrecht inzake het winningsplan Westerveld en op welke wijze het college het winningsplan gaat toetsen. Bij dit raadvorstel worden het winningsplan (exclusief het geheime deel) en het advies van de Sodem gevoegd. Het gaat hier om openbare stukken en het college ziet het als zijn plicht om alle relevante stukken naar de gemeenteraad te sturen. Om jullie besturen in de gelegenheid te stellen om hun algemeen bestuur/ gemeenteraad/ PS te informeren, rust er een embargo op de stukken tot dinsdag 15 november. Dat wil zeggen dat de stukken dinsdag aan het einde van de middag op het openbare digitale systeem van de raad komen en hiermee openbaar zijn.

Het raadvorstel is vertrouwelijk bijgevoegd. Wij verzoeken jullie het stuk tot dinsdag einde van de middag vertrouwelijk te behandelen. Wij hebben er geen probleem mee als jullie het raadvorstel gebruiken als basis voor een eigen advies.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

<raadvorstel adviesrecht gaswinningsplan Westerveld definitief.docx>

Date : 9-11-2016 15:08:10

From : ██████████

T ██████████

C ██████████

Subject : RE: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Ja klopt ██████████

Het geheime deel betreft volgens EZ de laatste bladzijden van het winningsplan dat bedrijfsgevoelige informatie zou bevatten.

Met vriendelijke groeten,

██████████
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....

██████████
██████████
██████████ @assen.nl
website: www.assen.nl

Van: ██████████
Verzonden: woensdag 9 november 2016 14:05

Aan: ██████████

CC: ██████████

Onderwerp: RE: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Hoi ██████████

Net als ██████████ sluit ik dit kort met Co Lambert en ook i.v.m het advies dat hier al op route is voor college van 15/11 a.s.

Begrijp ik goed dat het voorstel en de stukken eerst 15/11 naar jullie raad gaan?
Wat is exact het geheime deel (dat niet naar de raad gaat)?

Met vriendelijke groet,

██████████
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
██████████

Van: ██████████ @assen.nl

Verzonden: woensdag 9 november 2016 13:23

Aan: ██████████ @emmen.nl'; ██████████ @middendrenthe.nl'; ██████████ @GemeenteNoordenveld.nl';

██████████ @drenthe.nl'; ██████████ @drenthe.nl'; ██████████ @tynaarlo.nl'; ██████████ @gemeentewesterveld.nl'; ██████████ @hunzeenaas.nl'; ██████████ @noorderzijlvest.nl';

██████████ @vechtstromen.nl'; ██████████ @provinciegroningen.nl'; ██████████ @provinciegroningen.nl'; ██████████ @wetterskipfrysian.nl'

CC: ██████████

Onderwerp: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Beste collegae,

Graag informeren wij jullie dat ons college een raadvorstel heeft vastgesteld waarin de raad wordt geïnformeerd over hoe het college wil omgaan met zijn adviesrecht inzake het winningsplan Westerveld en op welke wijze het college het winningsplan gaat toetsen. Bij dit raadvorstel worden het winningsplan (exclusief het geheime deel) en het advies van de Sodem gevoegd. Het gaat hier om openbare stukken en het college ziet het als zijn plicht om alle relevante stukken naar de gemeenteraad te sturen. Om jullie besturen in de gelegenheid te stellen om hun algemeen bestuur/ gemeenteraad/ PS te informeren, rust er een embargo op de stukken tot dinsdag 15 november. Dat wil zeggen dat de stukken dinsdag aan het einde van de middag op het openbare digitale systeem van de raad komen en hiermee openbaar zijn.

Het raadvorstel is vertrouwelijk bijgevoegd. Wij verzoeken jullie het stuk tot dinsdag einde van de middag vertrouwelijk te behandelen. Wij hebben er geen probleem mee als jullie het raadvorstel gebruiken als basis voor een eigen advies.

Met vriendelijke groeten,

██████████
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....

██████████
██████████
██████████ @assen.nl
website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 9-11-2016 14:05:25

F [REDACTED]
T [REDACTED]
C [REDACTED]

Subject : RE: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Hoi [REDACTED],

Net als [REDACTED] sluit ik dit kort met Co Lambert en ook i.v.m het advies dat hier al op route is voor college van 15/11 a.s.

Begrijp ik goed dat het voorstel en de stukken eerst 15/11 naar jullie raad gaan?
Wat is exact het geheime deel (dat niet naar de raad gaat)?

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]

Verzonden: woensdag 9 november 2016 13:23

Aan: [REDACTED]@emmen.nl'; [REDACTED]@middendrenthe.nl'; [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl';
[REDACTED]@vechtstromen.nl'; [REDACTED]@provinciegroningen.nl'; [REDACTED]@provinciegroningen.nl'; [REDACTED]@wetterskipfrysian.nl'

CC: [REDACTED]

Onderwerp: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Beste collegae,

Graag informeren wij jullie dat ons college een raadvorstel heeft vastgesteld waarin de raad wordt geïnformeerd over hoe het college wil omgaan met zijn adviesrecht inzake het winningsplan Westerveld en op welke wijze het college het winningsplan gaat toetsen. Bij dit raadvorstel worden het winningsplan (exclusief het geheime deel) en het advies van de Sodm gevoegd. Het gaat hier om openbare stukken en het college ziet het als zijn plicht om alle relevante stukken naar de gemeenteraad te sturen. Om jullie besturen in de gelegenheid te stellen om hun algemeen bestuur/ gemeenteraad/ PS te informeren, rust er een embargo op de stukken tot dinsdag 15 november. Dat wil zeggen dat de stukken dinsdag aan het einde van de middag op het openbare digitale systeem van de raad komen en hiermee openbaar zijn.

Het raadvorstel is vertrouwelijk bijgevoegd. Wij verzoeken jullie het stuk tot dinsdag einde van de middag vertrouwelijk te behandelen. Wij hebben er geen probleem mee als jullie het raadvorstel gebruiken als basis voor een eigen advies.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....

[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 9-11-2016 15:05:40

From : [REDACTED]

T [REDACTED]

Subject : RE: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Attachment : image001.jpg;image002.png;

Dag [REDACTED],

Ik heb je e-mailadres van de lijst die het ministerie van EZ gebruikt voor het winningsplan Westerveld. Als jij het idee hebt dat de gaswinnings in het plan Westerveld niet in jullie gebied vallen buiten zou ik er niks mee doen.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist.....
Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nlwebsite: www.assen.nl

Van: [REDACTED]

Verzonden: woensdag 9 november 2016 13:34

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Re: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Hoi [REDACTED]

Ik kreeg in verband hiermee ook een datumprikker toegestuurd. Maar is dit wel op de juiste plek? Ik werk bij Vechtstromen in Coevorden.

Verzonden vanaf Samsung Mobile.

----- Oorspronkelijk bericht -----

V [REDACTED]

Datum 09-11-2016 13:22 (GMT+01:00)

Aan: [REDACTED]@aaenhunze.nl", [REDACTED]@coevorden.nl", [REDACTED]@dewoldenhoogeveen.nl", [REDACTED]@ [REDACTED]
[REDACTED] GemeenteNoordenveld.nl", [REDACTED]@drenthe.nl", [REDACTED] drenthe.nl", [REDACTED]@tynaarlo.nl", [REDACTED] gemeentewesterveld.nl",
[REDACTED]@hunzeenaas.nl", [REDACTED]@noorderzijlvest.nl", [REDACTED]@provinciegroningen.nl", [REDACTED]@provinciegroningen.nl", [REDACTED]
[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl

C [REDACTED]

Onderwerp: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Beste collegae,

Graag informeren wij jullie dat ons college een raadvorstel heeft vastgesteld waarin de raad wordt geïnformeerd over hoe het college wil omgaan met zijn adviesrecht inzake het winningsplan Westerveld en op welke wijze het college het winningsplan gaat toetsen. Bij dit raadvorstel worden het winningsplan (exclusief het geheime deel) en het advies van de Sodm gevoegd. Het gaat hier om openbare stukken en het college ziet het als zijn plicht om alle relevante stukken naar de gemeenteraad te sturen. Om jullie besturen in de gelegenheid te stellen om hun algemeen bestuur/ gemeenteraad/ PS te informeren, rust er een embargo op de stukken tot dinsdag 15 november. Dat wil zeggen dat de stukken dinsdag aan het einde van de middag op het openbare digitale systeem van de raad komen en hiermee openbaar zijn. Het raadvorstel is vertrouwelijk bijgevoegd. Wij verzoeken jullie het stuk tot dinsdag einde van de middag vertrouwelijk te behandelen. Wij hebben er geen probleem mee als jullie het raadvorstel gebruiken als basis voor een eigen advies.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist.....
Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nlwebsite: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

T: 088 2203333
www.vechtstromen.nl

De informatie in dit e-mail bericht (inclusief informatie in bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien u deze e-mail per ongeluk ontvangt, verzoeken wij u vriendelijk contact op te nemen met de opsteller daarvan, het bericht te vernietigen en de inhoud daarvan niet te gebruiken of aan derden te openbaren.

WATERSCHAP

vechtstromen

Date : 9-11-2016 13:34:22

16.991

F

T

Subject : Re: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Attachment : LOGO-VS.jpg;twit.png;

Hoi

Ik kreeg in verband hiermee ook een datumprikker toegestuurd. Maar is dit wel op de juiste plek? Ik werk bij Vechtstromen in Coevordm.

Verzonden vanaf Samsung Mobile.

----- Oorspronkelijk bericht -----

V

Datum 09-11-2016 13:22 (GMT+01:00)

Aan: @aaenhunze.nl", @coevorden.nl", @dewoldenhoogeveen.nl", @emmen.nl", @middendrenthe.nl",

" G

@hunzeenaas.nl", @noorderzijlvest.nl", @provinciegroningen.nl", @provinciegroningen.nl",

@wetterskipfryslan.nl

C

Onderwerp: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Beste collegae,

Graag informeren wij jullie dat ons college een raadvorstel heeft vastgesteld waarin de raad wordt geïnformeerd over hoe het college wil omgaan met zijn adviesrecht inzake het winningsplan Westerveld en op welke wijze het college het winningsplan gaat toetsen. Bij dit raadvorstel worden het winningsplan (exclusief het geheime deel) en het advies van de Sodem gevoegd. Het gaat hier om openbare stukken en het college ziet het als zijn plicht om alle relevante stukken naar de gemeenteraad te sturen. Om jullie besturen in de gelegenheid te stellen om hun algemeen bestuur/ gemeenteraad/ PS te informeren, rust er een embargo op de stukken tot dinsdag 15 november. Dat wil zeggen dat de stukken dinsdag aan het einde van de middag op het openbare digitale systeem van de raad komen en hiermee openbaar zijn.

Het raadvorstel is vertrouwelijk bijgevoegd. Wij verzoeken jullie het stuk tot dinsdag einde van de middag vertrouwelijk te behandelen. Wij hebben er geen probleem mee als jullie het raadvorstel gebruiken als basis voor een eigen advies.

Met vriendelijke groeten,

Beleidspecialist

Gemeente Assen

Noordersingel 33 | Assen

Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

@assen.nl

website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

T: 088 2203333

www.vechtstromen.nl

De informatie in dit e-mail bericht (inclusief informatie in bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien u deze e-mail per ongeluk ontvangt, verzoeken wij u vriendelijk contact op te nemen met de opsteller daarvan, het bericht te vernietigen en de inhoud daarvan niet te gebruiken of aan derden te openbaren.

WATERSCHAP

vechtstromen

Date : 9-11-2016 13:34:21

F [REDACTED]
T [REDACTED]
C [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
" [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
[REDACTED]@ [REDACTED] [REDACTED] emmen.nl, [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl"
[REDACTED] GemeenteNoordenveld.nl, " [REDACTED] gemeentewesterveld.nl" [REDACTED]@gemeentewesterveld.nl, " [REDACTED] hunzeenaas.nl"
[REDACTED] h [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
" [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
[REDACTED]@vechtstromen.nl, [REDACTED] wdodelta.nl" [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
[REDACTED]@weterskipfryslan.nl"
Subject : Re: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Goedemiddag [REDACTED]

Dank voor je mail. Ik zal dit met onze wethouder Lohuis bespreken en kijken hoe hij dit wil redigeren.

Groet,
[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 9 nov. 2016 om 13:22 heeft [REDACTED]@assen.nl> het volgende geschreven:

Beste collegae,

Graag informeren wij jullie dat ons college een raadvorstel heeft vastgesteld waarin de raad wordt geïnformeerd over hoe het college wil omgaan met zijn adviesrecht inzake het winningsplan Westerveld en op welke wijze het college het winningsplan gaat toetsen. Bij dit raadvorstel worden het winningsplan (exclusief het geheime deel) en het advies van de Sodm gevoegd. Het gaat hier om openbare stukken en het college ziet het als zijn plicht om alle relevante stukken naar de gemeenteraad te sturen. Om jullie besturen in de gelegenheid te stellen om hun algemeen bestuur/ gemeenteraad/ PS te informeren, rust er een embargo op de stukken tot dinsdag 15 november. Dat wil zeggen dat de stukken dinsdag aan het einde van de middag op het openbare digitale systeem van de raad komen en hiermee openbaar zijn.

Het raadvorstel is vertrouwelijk bijgevoegd. Wij verzoeken jullie het stuk tot dinsdag einde van de middag vertrouwelijk te behandelen. Wij hebben er geen probleem mee als jullie het raadvorstel gebruiken als basis voor een eigen advies.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

<raadvorstel adviesrecht gaswinningsplan Westervelddefinitief.docx>

Date : 11-11-2016 11:31:57

From : [REDACTED]

T [REDACTED]

Subject : RE: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Mooi. Dank je voor je reactie.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
 Beleidspecialist
 .....
 Gemeente Assen
 Noordersingel 33 | Assen
 Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
 .....
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]@assen.nl
 website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 11 november 2016 11:27

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]@noorderzijvest.nl>

Onderwerp: Re: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Donderdag 1 december 2016 van 9:00 - 12:00 uur in het Provinciehuis in Assen gaat me wel lukken, [REDACTED]!

Groeten,

[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 11 nov. 2016 om 09:20 heeft [REDACTED]@assen.nl> het volgende geschreven:

Prim [REDACTED]

Ik heb inmiddels, met genoegen, kennis genomen van het standpunt dat hij heeft verwoord namens het waterschap Noorderzijvest. Zijn aanwezigheid is zeer gewenst bij de bijeenkomst voor het opstellen van het casco-advies. Hiervoor heb ik jou een datumprikket gestuurd; johan niet.

[REDACTED]: Zou je 1 december van 9:00-12:00 willen reserveren in je agenda voor het casocadvies winningsplan Westerveld? De bijeenkomst vind plaats in het provinciehuis in Assen.

Alvast bedankt.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
 Beleidspecialist
 .....
 Gemeente Assen
 Noordersingel 33 | Assen
 Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
 .....
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]@assen.nl
 website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]@noorderzijvest.nl

Verzonden: donderdag 10 november 2016 19:46

Aan: [REDACTED]@assen.nl>

Onderwerp: Re: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

[REDACTED]

[REDACTED]

Zijn adres is [REDACTED]@noorderzijvest.nl

Mvg, [REDACTED]

Op 9 nov. 2016 om 13:22 heeft [REDACTED]@assen.nl> het volgende geschreven:

Beste collegae,

Graag informeren wij jullie dat ons college een raadvorstel heeft vastgesteld waarin de raad wordt geïnformeerd over hoe het college wil omgaan met zijn adviesrecht inzake het winningsplan Westerveld en op welke wijze het college het winningsplan gaat toetsen. Bij dit raadvorstel worden het winningsplan (exclusief het geheime deel) en het advies van de Sodm gevoegd. Het gaat hier om openbare stukken en het college ziet het als zijn plicht om alle relevante stukken naar de gemeenteraad te sturen. Om jullie besturen in de gelegenheid te stellen om hun algemeen bestuur/ gemeenteraad/ PS te informeren, rust er een embargo op de stukken tot dinsdag 15 november. Dat wil zeggen dat de stukken dinsdag aan het einde van de middag op het openbare digitale systeem van de raad komen en hiermee openbaar zijn.

Het raadvorstel is vertrouwelijk bijgevoegd. Wij verzoeken jullie het stuk tot dinsdag einde van de middag vertrouwelijk te behandelen. Wij hebben er geen probleem mee als jullie het raadvorstel gebruiken als basis voor een eigen advies.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]

Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....

.....
.....
.....@assen.nl
website: www.assen.nl

Disclaimer:
Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

<raadvoorstel adviesrecht gaswinningsplan Westerveld definitief.docx>

Date : 9-11-2016 15:07:32

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]@gmail.com

Subject : Re: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld
Attachment : image001.jpg;image002.png;

Ok.
Niet voor ons. Of zit ik er naast [Redacted]?

Verzonden vanaf Samsung Mobile.

----- Oorspronkelijk bericht -----

Van: [Redacted]
Datum: 09-11-2016 15:05 (GMT+01:00)
[Redacted]
Onderwerp: RE: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Dag [Redacted]

Ik heb je e-mailadres van de lijst die het ministerie van EZ gebruikt voor het winningsplan Westerveld. Als jij het idee hebt dat de gaswinnings in het plan Westerveld niet in jullie gebied vallen buiten zou ik er niks mee doen.

Met vriendelijke groeten,

[Redacted]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [Redacted]@vechtstromen.nl
Verzonden: woensdag 9 november 2016 13:34
Aan: [Redacted]
Onderwerp: Re: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

[Redacted]

Ik kreeg in verband hiermee ook een datumprikker toegestuurd. Maar is dit wel op de juiste plek? Ik werk bij Vechtstromen in Coevordm.

Verzonden vanaf Samsung Mobile.

----- Oorspronkelijk bericht -----

Van: [Redacted]
Datum: 09-11-2016 13:22 (GMT+01:00)
Aan: [Redacted]@aaenhunze.nl", [Redacted]@coevorden.nl", [Redacted]@dewoldenhoogeveen.nl", [Redacted] [Redacted]
[Redacted] GemeenteNoordenveld.nl", [Redacted]@drenthe.nl", [Redacted] drenthe.nl", [Redacted]@tynaarlo.nl", [Redacted] gemeentewesterveld.nl",
[Redacted] [Redacted] [Redacted] [Redacted]
[Redacted]@wetterskipfryslan.nl
[Redacted]

Onderwerp: raadvorstel gemeente Assen adviesrecht gaswinningsplan Westerveld

Beste collegae,
Graag informeren wij jullie dat ons college een raadvorstel heeft vastgesteld waarin de raad wordt geïnformeerd over hoe het college wil omgaan met zijn adviesrecht inzake het winningsplan Westerveld en op welke wijze het college het winningsplan gaat toetsen. Bij dit raadvorstel worden het winningsplan (exclusief het geheime deel) en het advies van de Sodem gevoegd. Het gaat hier om openbare stukken en het college ziet het als zijn plicht om alle relevante stukken naar de gemeenteraad te sturen. Om jullie besturen in de gelegenheid te stellen om hun algemeen bestuur/ gemeenteraad/ PS te informeren, rust er een embargo op de stukken tot dinsdag 15 november. Dat wil zeggen dat de stukken dinsdag aan het einde van de middag op het openbare digitale systeem van de raad komen en hiermee openbaar zijn. Het raadvorstel is vertrouwelijk bijgevoegd. Wij verzoeken jullie het stuk tot dinsdag einde van de middag vertrouwelijk te behandelen. Wij hebben er geen probleem mee als jullie het raadvorstel gebruiken als basis voor een eigen advies.

Met vriendelijke groeten,

[Redacted]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]@assen.nl
website: www.assen.nl

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

T: 088 2203333

www.vechtstromen.nl

De informatie in dit e-mail bericht (inclusief informatie in bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien u deze e-mail per ongeluk ontvangt, verzoeken wij u vriendelijk contact op te nemen met de opsteller daarvan, het bericht te vernietigen en de inhoud daarvan niet te gebruiken of aan derden te openbaren.

WATERSCHAP

vechtstromen

Date : 3-1-2017 10:34:28

16.995

Cc : [redacted]@assen.nl, "[redacted]@aaenhunze.nl, "[redacted] GemeenteNoordenveld.nl"
[redacted] GemeenteNoordenveld.nl
Subject : RE: Re ontvangst definitieve casco advies winningsplan Westerveld

Dag [redacted]

Begrip ik nu goed dat jullie behalve wat op- en aanmerkingen op het winningsplan, hier in beginsel wel mee kunnen instemmen omdat de betreffende gasvelden niet in de gemeente Leek liggen?

Als dit het standpunt is van de gemeente Leek, dan bevreemd mij dat enigszins.

Ik kan mij vergissen, maar ik heb de indruk dat gemeente Leek betrekkelijk weinig hinder heeft van gasveld Groningen. Van stapeling van mijnbouwactiviteiten en bijbehorende hinder is dan ook nauwelijks sprake, zoals dat in het kerngebied van gasveld Groningen het geval is. Als je dan voorstander van het kleineveldenbeleid bent, geldt dat toch ook als het in je eigen gemeente plaatsvindt?

Maar goed. Iedere gemeente maakt zijn eigen belangenafweging. Jammer dat we hierin niet eensgezind kunnen optrekken.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Beleidsadviseur Wonen en Ruimte

Gemeente Tynaarlo
Postbus 5, 9480 AA Vries | Bzk: Kornoeljeplein 1 Vries

[redacted]@tynaarlo.nl | www.tynaarlo.nl | kornoeljeplein1@tynaarlo.nl
FB Gemeente Tynaarlo

 Tynaarlo gaat voor groen! Denk na voordat u print...

Dit bericht en de eventuele bijlage kan vertrouwelijke of persoonlijke informatie bevatten en is daarom uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Wanneer u deze boodschap per abuis van ons heeft ontvangen, laat dit dan aan de afzender weten door een korte reactie te sturen. Wij verzoeken u in een dergelijk geval dit bericht en de eventuele bijlagen te vernietigen en geen kopieën op te slaan of door te sturen.

Al onze e-mailberichten worden voor verzending automatisch op virussen gecontroleerd. Er geldt echter geen garantie dat gebruik van e-mail veilig is of dat het gebruik van e-mail geschiedt zonder enige fout. De gemeente Tynaarlo is op geen enkele wijze aansprakelijk voor enige fout of gebrek in de inhoud van dit e-mailbericht.

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 23 december 2016 12:41

Aan: [redacted]@aaenhunze.nl; [redacted]

[redacted]@aaenhunze.nl; [redacted]@ groningen.nl'

CC: Harry ter Beeke

Onderwerp: Re ontvangst definitieve casco advies winningsplan Westerveld

Beste allen,

N.a.v. het gesprek met onze bestuurder afgelopen woensdag over het concept casco advies winningsplan Westerveld, is mij duidelijk geworden dat wij t.a.v. bestaande winningslocaties winningsplan Westerveld, mee gaan met het standpunt van de Provincie Groningen. En deze is dat we niet tegen de bestaande gaswinning zijn uit de kleine velden, maar wel tegen de ontwikkeling zijn van de nieuwe kleine gasvelden binnen de gemeente Leek. Dit betekent dat we niet kunnen instemmen met het hoofdadvisie in het definitieve casco advies winningsplan Westerveld. Inhoudelijk met name met betrekking tot de genoemde zaken zoals veiligheidsaspecten (bodemdalingen en bodemtrillingen), onzekerheden, communicatie, lusten en lasten en schade in het cascoadvies zijn het we wel eens...deze zullen we dan ook benoemen in ons advies richting het Ministerie.

We zullen dus een eigen advies bij het Ministerie gaan indienen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Beleidsmedewerker Ruimtelijke Ordening
Gemeente Leek
Postbus 100
9350 AC LEEK

www.leek.nl

Date : 2-12-2016 18:43:38

16.996

Subject : RE: Reactie NAM op uw verzoek tav gaswinning Assen-Noord
Attachment : image001.png;image004.jpg;

Goedenavond,

Wat mij betreft, doen we tot maandag niets. Eerst maar afwachten of de NAM met een persbericht komt. Gaan we zelf communiceren, dan is het van belang dat onze drie bestuurders de credits krijgen. De kop in de krant moet worden: NAM stopt winning na gesprek met bestuurders.

Groet,

Verzonden met mijn Windows Phone

Van: [redacted]
Verzonden: 2-12-2016 16:09
Aan: [redacted]@tynaarlo.nl; [redacted]
Onderwerp: FW: Reactie NAM op uw verzoek tav gaswinning Assen-Noord

Heren,

Naar aanleiding van het bericht van NAM waarin ik even samenvat met een paar vragen

1. De productie van deze betreffende put (Vries-10) wordt nog niet opgestart. (tot einde adviestermijn?)
2. Onze portefeuillehouders zijn met ons geïnformeerd en maandag worden zij persoonlijk gebeld. (hoe gaan wij hiermee om naar raad en inwoners?)
3. Er volgt een nadere mail met relevante achtergrondinformatie.

Aandacht voor communicatie dus! Hoe gaan we hiermee om?

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gielen
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gielen
www.aaenhunze.nl
Telefoon algemeen: 14 0592
Telefoon direct: (0592) [redacted]

Van: [redacted]@shell.com]
Verzonden: vrijdag 2 december 2016 14:58
Aan: m.out@assen.nl; Lambert, Co; bestuur@tynaarlo.nl
CC: [redacted]
Onderwerp: Reactie NAM op uw verzoek tav gaswinning Assen-Noord

Geachte burgemeester Out, burgemeester Thijssen en wethouder Lambert,

We hebben het zeer op prijs gesteld dat u afgelopen woensdag op zo'n korte termijn gezamenlijk op ons kantoor kon overleggen over put Vries-10 en het Westerveld-winningsplan.

Dit naar aanleiding van een brief van Minister Kamp van Economische Zaken aan de Tweede Kamer. Deze brief is door het Ministerie gepubliceerd: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/11/22/kamerbrief-over-start-gaswinning-uit-put-vries-10>. Uit deze brief blijkt dat het Ministerie bij nader inzien ruimte ziet in het bestaande winningsplan Westerveld om winning uit NAM's nieuwste put in Assen-Noord, die in het najaar van 2015 is geboord en in het voorjaar van 2016 klaar voor gebruik is gemaakt, op te starten. Dit in tegenstelling tot eerdere berichten van het Ministerie waarbij de winning uit deze put samenhang met het aflopen van de nieuwe procedures rondom een update van het bestaande winningsplan. Nadat wij vorige week deze brief hebben ontvangen, hebben wij u per mail geïnformeerd over ons voornemen om de put in gebruik te nemen.

Afgelopen woensdag kwamen wij gezamenlijk tot de conclusie dat er verschillende processen door elkaar lopen, waardoor ook verschillende percepties (zijn) ontstaan en diverse verwachtingen doorkruist worden. U vroeg ons uiteindelijk om te wachten met de start van de gaswinning in dit blok van het al producerende gasveld 'Vries'.

Wij hebben de achtergronden van uw vraag uitgebreid met u allen besproken en u heeft het tijdpad waarin uw gemeenteraad zich op dit moment buigt over de gaswinning in uw gemeenten (door middel van uw adviesrol in het nieuwe winningsplan) geduid. Daarnaast luisterend, willen wij graag meewerken aan de tijd die u nodig heeft om uw raad volledig en juist te informeren over

- uw standpunt,
- de juridische achtergronden en feiten van het huidige winningsplan,
- het proces rondom het nieuwe winningsplan,
- NAM's achtergrond ten aanzien van de gaswinning in uw gemeente.

Dat betekent dat wij u graag de gelegenheid willen geven om ongestoord te reageren op de signalen en gevoelens die u vanuit uw gemeente krijgt, dat wij u graag de mogelijkheid geven om het toekomstige winningsplan met uw gemeenteraad te bespreken en dat wij daarom de productie van deze betreffende put (Vries-10) nog niet opstarten.

Maandag zouden we graag telefonisch even met u persoonlijk willen spreken of de verwachtingen die u heeft en de manier waarop we samen verder kunnen, voldoen aan ieders contact op met uw bestuurssecretariaat.

Gezien de hoeveelheid informatie, de complexiteit van de processen rondom bestaande en nieuwe winningsplannen, en de gevoeligheden rondom gaswinning in Noord-Drenthe, geven wij u graag in een nadere mail nog relevante achtergrondinformatie over dit onderwerp mee.

Ik hoop dat wij u hiermee voldoende tegemoet komen voor dit moment. Mocht u dat anders zien, dan horen wij dat graag.

Met vriendelijke groet,

Met vriendelijke groet,

Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.

Statutaire vestiging Den Haag - Handelsregister no. 04008869
Correspondentieadres: Postbus 28000, 9400 HH Assen
Bezoekadres: Schepersmaat 2, 9405 TA Assen

T +31 592 [REDACTED]

M +316 [REDACTED]

[REDACTED]@shell.com

I www.nam.nl

<http://www.twitter.com/nambv>

<https://www.linkedin.com/company/nam>

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 23-1-2017 14:54:09

Subject : RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

stond wel op de verzendlijst van de uitnodiging

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [redacted]

Verzonden: maandag 23 januari 2017 11:10

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Ik weet van niets. Heb mn baas er ook niet over gehoord.

Van: [redacted] [@assen.nl](mailto:[redacted]@assen.nl)

Verzonden: vrijdag 20 januari 2017 11:46

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Dag [redacted]

[redacted] en ik hebben hiervoor nooit een uitnodiging meer gezien.

Met vriendelijke groeten,

Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....

[@assen.nl](mailto:[redacted]@assen.nl)
website: www.assen.nl

Van: [redacted] [@aaenhunze.nl](mailto:[redacted]@aaenhunze.nl)

Verzonden: vrijdag 20 januari 2017 11:28

Aan: [redacted] [@assen.nl](mailto:[redacted]@assen.nl) <[@tynaarlo.nl](mailto:[redacted]@tynaarlo.nl)> [redacted] [@assen.nl](mailto:[redacted]@assen.nl)>

Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Hoi Allen,

Opgelet, Dit overleg is nu a.s. donderdag gepland!

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [redacted]

Verzonden: donderdag 19 januari 2017 15:08

Aan: [redacted]

Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Zie eerdere reacties vanuit de SDA gemeenten onderstaand (Tynaarlo en van mij) en bijgaand (Assen).

Ik hoor wel graag of de afspraak doorgaat.

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [redacted] [@tynaarlo.nl](mailto:[redacted]@tynaarlo.nl)

Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 10:44

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Klopt, maar deze uitnodiging volgende naar de nodige afzeggingen op 1 overlegverzoek. Daar hoorden jij en ik ook bij, met toch een geldige reden, namelijk hetzelfde dossier. Daarbij verloopt overleg over dit dossier in eerste plaats via mij en niet via mijn baas.

Ik heb dan ook het gevoel dat wij nu ook worden aangesproken, omdat we 1x niet konden. Maar mijn perceptie hoeft natuurlijk niet te kloppen.

Van: [redacted]@aaenhunze.nl
Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 10:15
Aan: [redacted]@assen.nl; [redacted]@GemeenteNoordenveld.nl; [redacted]@GemeenteNoordenveld.nl
Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Hoi [redacted], allen,

Duidelijke taal van jouw [redacted]

Op zich kan ik mij jouw reactie voorstellen. Het gasdossier heeft mij het laatste jaar ook heel veel tijd gekost en gaat het de komende tijd ook nog kosten. Daarom lijkt het mij juist goed dat er aandacht komt voor de structurele kant van onze rol en de inzet/capaciteit die we nodig hebben (wijziging Mijnbouwwet/Strong/Omgevingswet). (zie bijgaande VNG agenda ter illustratie).

Maar komt dit niet even te snel? Nu de provincie Drenthe (eindelijk) iets van een proactieve/coördinerende rol op zich wil nemen?

Misschien ook goed om dit in ons afstemmingoverleg overleg [redacted] wilde volgens mij al iets plannen?!

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gielen
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gielen
www.aaenhunze.nl

Van: [redacted]@tynaarlo.nl

Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 9:36

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: Reminder

Dag [redacted]

[redacted] Als Tynaarlo zijn wij al betrokken bij de procedure rond het winningsplan Groningen. Tevens hebben wij al een voortrekkersrol genomen rond het winningsplan Westerveld, waar wij in ander overlegverband hebben afgesproken dat provincie Drenthe, Assen, Aa & Hunze en Tynaarlo een eerste aanzet zullen maken voor het advies van de decentrale overheden. Zowel ambtelijk, als bij ons college en onze burgemeester is er dus voldoende aandacht voor dit onderwerp.

Wellicht moet je even één en ander afstemmen met jouw collega [redacted]. Zij zal dit zeker bevestigen.

Ik heb dit nog niet besproken met mijn leidinggevende, maar voor Tynaarlo lijkt dit mij niet echt zinvol. Ik weet dan ook niet of mijn leidinggevende een uitnodiging voor dit overleg zal accepteren.

Mijn leidinggevende is [redacted]. Zijn emailadres vindt je in de cc.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Beleidsadviseur Wonen en Ruimte
Gemeente Tynaarlo
Postbus 5, 9480 AA Vries | Bzk: Kornoeleplein 1 Vries
[redacted]@tynaarlo.nl | www.tynaarlo.nl | @kornoeleplein1
FB Gemeente Tynaarlo

 Tynaarlo gaat voor groen! Denk na voordat u print...

Dit bericht en de eventuele bijlage kan vertrouwelijke of persoonlijke informatie bevatten en is daarom uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Wanneer u deze boodschap per abuis van ons heeft ontvangen, laat dit dan aan de afzender weten door een korte reactie te sturen. Wij verzoeken u in een dergelijk geval dit bericht en de eventuele bijlagen te vernietigen en geen kopieën op te slaan of door te sturen.

Al onze e-mailberichten worden voor verzending automatisch op virussen gecontroleerd. Er geldt echter geen garantie dat gebruik van e-mail veilig is of dat het gebruik van e-mail geschiedt zonder enige fout. De gemeente Tynaarlo is op geen enkele wijze aansprakelijk voor enige fout of gebrek in de inhoud van dit e-mailbericht.

Van: [redacted]@drenthe.nl

Verzonden: woensdag 26 oktober 2016 14:30

Aan: [redacted]@noorderzijlvest.nl; [redacted]@assen.nl; [redacted]@emmen.nl; [redacted]

Onderwerp: Reminder

Beste collega's,

De geplande bijeenkomst op maandagmiddag 10 oktober jl. in Zwiggelte over kennisnetwerk mijnbouwactiviteiten is helaas niet door gegaan. Na wat wikken en wegen hebben we besloten om de bijeenkomst om een paar redenen te annuleren.

Een aantal van jullie kan niet vertegenwoordigd zijn, dat is natuurlijk jammer. Zeker gezien de opgave waarvoor wij bijna allemaal aan de lat staan. Verder is het van belang dat er voldoende commitment en aandacht is voor dit onderwerp op managementniveau.

We willen daarom eerst een gesprek organiseren tussen de betrokken managers/opdrachtgevers/teamleiders over wat ons te doen staat en wie wat kan bijdragen aan de samenwerking.

Ik verzoek jullie daarom **naam en mailadres** van jullie leidinggevende te mailen om een afspraak te plannen om hierover te spreken.

Graag ontvang ik die gegevens binnen een week.

Date : 23-1-2017 11:10:27

Subject : RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Ik weet van niets. Heb mn baas er ook niet over gehoord.

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 20 januari 2017 11:46
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Dag [REDACTED]

[REDACTED] en ik hebben hiervoor nooit een uitnodiging meer gezien.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
 Beleidsspecialist
 .....
 Gemeente Assen
 Noordersingel 33 | Assen
 Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
 .....
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]@assen.nl
 website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]@aaenhunze.nl]
Verzonden: vrijdag 20 januari 2017 11:28
Aan: [REDACTED]@assen.nl>; [REDACTED]tynaarlo.nl [REDACTED]@assen.nl>
Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Hoi Allen,

Opgelet, Dit overleg is nu a.s. donderdag gepland!

Met vriendelijke groet,
 [REDACTED]
 Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
 Gemeente Aa en Hunze
 Postbus 93 • 9460 AB Gieten
 Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 19 januari 2017 15:08
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Zie eerdere reacties vanuit de SDA gemeenten onderstaand (Tynaarlo en van mij) en bijgaand (Assen).
 Ik hoor wel graag of de afspraak doorgaat.

Met vriendelijke groet,
 [REDACTED]
 Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
 Gemeente Aa en Hunze
 Postbus 93 • 9460 AB Gieten
 Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
 [REDACTED]

Van: [REDACTED]@tynaarlo.nl]
Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 10:44
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Klopt, maar deze uitnodiging volgende naar de nodige afzeggingen op 1 overlegverzoek. Daar hoorden jij en ik ook bij, met toch een geldige reden, namelijk hetzelfde dossier. Daarbij verloopt overleg over dit dossier in eerste plaats via mij en niet via mijn baas.

Van: [REDACTED]@aaenhunze.nl]
Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 10:15
Aan: [REDACTED]@assen.nl [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl
Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Hoi [REDACTED], allen,

Duidelijke taal van jouw [REDACTED]

Op zich kan ik mij jouw reactie voorstellen. Het gasdossier heeft mij het laatste jaar ook heel veel tijd gekost en gaat het de komende tijd ook nog kosten. Daarom lijkt het mij juist goed dat er aandacht komt voor de structurele kant van onze rol en de inzet/capaciteit die we nodig hebben (wijziging Mijnbouwwet/Strong/Omgevingswet).
 (zie bijgaande VNG agenda ter illustratie).

Maar komt dit niet even te snel? [REDACTED]

Misschien ook goed om dit in ons afstemmingoverleg overleg (Eric wilde volgens mij al iets plannen?!)

Met vriendelijke groet,

Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [redacted]@tynaarlo.nl

Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 9:36

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: Reminder

Dag [redacted]

[redacted] Als Tynaarlo zijn wij al betrokken bij de procedure rond het winningsplan Groningen. Tevens hebben wij al een voortrekkersrol genomen rond het winningsplan Westerveld, waar wij in ander overlegverband hebben afgesproken dat provincie Drenthe, Assen, Aa & Hunze en Tynaarlo een eerste aanzet zullen maken voor het advies van de decentrale overheden. Zowel ambtelijk, als bij ons college en onze burgemeester is er dus voldoende aandacht voor dit onderwerp.

Wellicht moet je even één en ander afstemmen met jouw collega [redacted]. Zij zal dit zeker bevestigen.

Ik heb dit nog niet besproken met mijn leidinggevende, maar voor Tynaarlo lijkt dit mij niet echt zinvol. Ik weet dan ook niet of mijn leidinggevende een uitnodiging voor dit overleg zal accepteren.

Mijn leidinggevende is [redacted]. Zijn emailadres vindt je in de cc.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Beleidsadviseur Wonen en Ruimte
Gemeente Tynaarlo
Postbus 5, 9480 AA Vries | Bzk: Kormoeljeplein 1 Vries
T (0592) 766 [redacted] F [redacted]
E [redacted]@tynaarlo.nl | www.tynaarlo.nl @kormoeljeplein1
FB Gemeente Tynaarlo

 Tynaarlo gaat voor groen! Denk na voordat u print...

Dit bericht en de eventuele bijlage kan vertrouwelijke of persoonlijke informatie bevatten en is daarom uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Wanneer u deze boodschap per abuis van ons heeft ontvangen, laat dit dan aan de afzender weten door een korte reactie te sturen. Wij verzoeken u in een dergelijk geval dit bericht en de eventuele bijlagen te vernietigen en geen kopieën op te slaan of door te sturen.

Al onze e-mailberichten worden voor verzending automatisch op virusen gecontroleerd. Er geldt echter geen garantie dat gebruik van e-mail veilig is of dat het gebruik van e-mail geschiedt zonder enige fout. De gemeente Tynaarlo is op geen enkele wijze aansprakelijk voor enige fout of gebrek in de inhoud van dit e-mailbericht.

Van: [redacted]@drenthe.nl

Verzonden: woensdag 26 oktober 2016 14:30

Aan: [redacted]@noorderzijvest.nl'; [redacted]@assen.nl'; [redacted]@emmen.nl'; [redacted]

Onderwerp: Reminder

Beste collega's,

De geplande bijeenkomst op maandagmiddag 10 oktober jl. in Zwiggelte over kennisnetwerk mijnbouwactiviteiten is helaas niet door gegaan. Na wat wikken en wegen hebben we besloten om de bijeenkomst om een paar redenen te annuleren.

Een aantal van jullie kan niet vertegenwoordigd zijn, dat is natuurlijk jammer. Zeker gezien de opgave waarvoor wij bijna allemaal aan de lat staan. Verder is het van belang dat er voldoende commitment en aandacht is voor dit onderwerp op managementniveau.

We willen daarom eerst een gesprek organiseren tussen de betrokken managers/opdrachtgevers/teamleiders over wat ons te doen staat en wie wat kan bijdragen aan de samenwerking.

Ik verzoek jullie daarom **naam en mailadres** van jullie leidinggevende te mailen om een afspraak te plannen om hierover te spreken.

Graag ontvang ik die gegevens binnen een week.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Secretariaat Team Milieu, Bodem en Energie
m.rozema@drenthe.nl

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

Date : 20-1-2017 11:59:02

Subject : RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

██████ wel ☺ ik heb hem vanmorgen gebeld.

Met vriendelijke groet,

██████
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
████████████████████

Van: ██████████
Verzonden: vrijdag 20 januari 2017 11:46

Aan: ██████████
Onderwerp: RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Dag ██████

██████ en ik hebben hiervoor nooit een uitnodiging meer gezien.

Met vriendelijke groeten,

████████████████████
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
████████████████████
████████████████████
████████████████████
████████████████████@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: ██████████@aaenhunze.nl]
Verzonden: vrijdag 20 januari 2017 11:28
Aan: ██████████@assen.nl>; ██████████@tynaarlo.nl ██████████@assen.nl>
Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Hoi Allen,

Opgelet, Dit overleg is nu a.s. donderdag gepland!

Met vriendelijke groet,

██████
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
████████████████████

Van: ██████████
Verzonden: donderdag 19 januari 2017 15:08
Aan: ██████████
Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Zie eerdere reacties vanuit de SDA gemeenten onderstaand (Tynaarlo en van mij) en bijgaand (Assen).

Ik hoor wel graag of de afspraak doorgaat.

Met vriendelijke groet,

██████
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spielersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl
████████████████████

Van: ██████████@tynaarlo.nl]
Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 10:44
Aan: ██████████
Onderwerp: RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Klopt, maar deze uitnodiging volgende naar de nodige afzeggingen op 1 overlegverzoek. Daar hoorden jij en ik ook bij, met toch een geldige reden, namelijk hetzelfde dossier. Daarbij verloopt overleg over dit dossier in eerste plaats via mij en niet via mijn baas.

Van: ██████████@aaenhunze.nl]
Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 10:15
Aan: ██████████@assen.nl ██████████@GemeenteNoordenveld.nl ██████████@GemeenteNoordenveld.nl
Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Hoi ██████, allen,

Duidelijke taal van jouw [REDACTED]

Op zich kan ik mij jouw reactie voorstellen. Het gasdossier heeft mij het laatste jaar ook heel veel tijd gekost en gaat het de komende tijd ook nog kosten. Daarom lijkt het mij juist goed dat er aandacht komt voor de structurele kant van onze rol en de inzet/capaciteit die we nodig hebben (wijziging Mijnbouwwet/Strong/**Omgevingswet**). (zie bijgaande VNG agenda ter illustratie).

Maar komt dit niet even te snel? Nu de provincie Drenthe (eindelijk) iets van een proactieve/coördinerende rol op zich wil nemen?

Misschien ook goed om dit in ons afstemmingoverleg overleg ([REDACTED] wilde volgens mij al iets plannen?!)

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieteren
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieteren
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]@tynaarlo.nl

Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 9:36

Aan: [REDACTED]

CC: A [REDACTED]

Onderwerp: RE: Reminder

Dag [REDACTED]

[REDACTED] Als Tynaarlo zijn wij al betrokken bij de procedure rond het winningsplan Groningen. Tevens hebben wij al een voortrekkersrol genomen rond het winningsplan Westerveld, waar wij in ander overlegverband hebben afgesproken dat provincie Drenthe, Assen, Aa & Hunze en Tynaarlo een eerste aanzet zullen maken voor het advies van de decentrale overheden. Zowel ambtelijk, als bij ons college en onze burgemeester is er dus voldoende aandacht voor dit onderwerp.

Wellicht moet je even één en ander afstemmen met jouw collega [REDACTED]. Zij zal dit zeker bevestigen.

Ik heb dit nog niet besproken met mijn leidinggevende, maar voor Tynaarlo lijkt dit mij niet echt zinvol. Ik weet dan ook niet of mijn leidinggevende een uitnodiging voor dit overleg zal accepteren.

Mijn leidinggevende is [REDACTED]. Zijn emailadres vindt je in de cc.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidsadviseur Wonen en Ruimte
Gemeente Tynaarlo
Postbus 5, 9480 AA Vries | Bzk: Kornelieplein 1 Vries
[REDACTED]@tynaarlo.nl | www.tynaarlo.nl @ [kornelieplein1](https://www.facebook.com/kornelieplein1)
FB Gemeente Tynaarlo

 Tynaarlo gaat voor groen! Denk na voordat u print...

Dit bericht en de eventuele bijlage kan vertrouwelijke of persoonlijke informatie bevatten en is daarom uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Wanneer u deze boodschap per abuis van ons heeft ontvangen, laat dit dan aan de afzender weten door een korte reactie te sturen. Wij verzoeken u in een dergelijk geval dit bericht en de eventuele bijlagen te vernietigen en geen kopieën op te slaan of door te sturen.

Al onze e-mailberichten worden voor verzending automatisch op virussen gecontroleerd. Er geldt echter geen garantie dat gebruik van e-mail veilig is of dat het gebruik van e-mail geschiedt zonder enige fout. De gemeente Tynaarlo is op geen enkele wijze aansprakelijk voor enige fout of gebrek in de inhoud van dit e-mailbericht.

Van: [REDACTED]@drenthe.nl

Verzonden: woensdag 26 oktober 2016 14:30

Aan: [REDACTED]@noorderzijlvest.nl; [REDACTED]@assen.nl; [REDACTED]@emmen.nl; [REDACTED]

Onderwerp: Reminder

Beste collega's,

De geplande bijeenkomst op maandagmiddag 10 oktober jl. in Zwiggelte over kennisnetwerk mijnbouwactiviteiten is helaas niet door gegaan. Na wat wikken en wegen hebben we besloten om de bijeenkomst om een paar redenen te annuleren.

Een aantal van jullie kan niet vertegenwoordigd zijn, dat is natuurlijk jammer. Zeker gezien de opgave waarvoor wij bijna allemaal aan de lat staan. Verder is het van belang dat er voldoende commitment en aandacht is voor dit onderwerp op managementniveau.

We willen daarom eerst een gesprek organiseren tussen de betrokken managers/opdrachtgevers/teamleiders over wat ons te doen staat en wie wat kan bijdragen aan de samenwerking.

Ik verzoek jullie daarom **naam en mailadres** van jullie leidinggevende te mailen om een afspraak te plannen om hierover te spreken.

Graag ontvang ik die gegevens binnen een week.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Secretariaat Team Milieu, Bodem en Energie
[REDACTED]@drenthe.nl

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 20-1-2017 11:46:27

From : [REDACTED]

Subject : RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Dag [REDACTED]

[REDACTED] en ik hebben hiervoor nooit een uitnodiging meer gezien.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Beleidspecialist

.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen

.....
T 0592 - [REDACTED]
M 06- [REDACTED]
[REDACTED]@assen.nl
website: www.assen.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 20 januari 2017 11:28
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Hoi Allen,

Opgelet, Dit overleg is nu a.s. donderdag gepland!

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 19 januari 2017 15:08
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Zie eerdere reacties vanuit de SDA gemeenten onderstaand (Tynaarlo en van mij) en bijgaand (Assen).
Ik hoor wel graag of de afspraak doorgaat.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [REDACTED]@tynaarlo.nl
Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 10:44
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Klopt, maar deze uitnodiging volgende naar de nodige afzeggingen op 1 overlegverzoek. Daar hoorden jij en ik ook bij, met toch een geldige reden, namelijk hetzelfde dossier. Daarbij verloopt overleg over dit dossier in eerste plaats via mij en niet via mijn baas.

Van: [REDACTED]@aaenhunze.nl
Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 10:15
Aan: [REDACTED]@assen.nl [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl [REDACTED]@GemeenteNoordenveld.nl
Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Hoi [REDACTED], allen,

Duidelijke taal van jouw [REDACTED]

Op zich kan ik mij jouw reactie voorstellen. Het gasdossier heeft mij het laatste jaar ook heel veel tijd gekost en gaat het de komende tijd ook nog kosten. Daarom lijkt het mij juist goed dat er aandacht komt voor de structurele kant van onze rol en de inzet/capaciteit die we nodig hebben (wijziging Mijnbouwwet/Strong/Omgevingswet).
(zie bijgaande VNG agenda ter illustratie).

Maar komt dit niet even te snel? Nu de provincie Drenthe (eindelijk) iets van een proactieve/coördinerende rol op zich wil nemen?

Misschien ook goed om dit in ons afstemmingoverleg overleg [REDACTED] wilde volgens mij al iets plannen?!

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten

Van: [redacted]@tynaarlo.nl
Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 9:36
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Reminder

Dag [redacted]

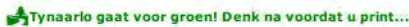
[redacted] Als Tynaarlo zijn wij al betrokken bij de procedure rond het winningsplan Groningen. Tevens hebben wij al een voortrekkersrol genomen rond het winningsplan Westerveld, waar wij in ander overlegverband hebben afgesproken dat provincie Drenthe, Assen, Aa & Hunze en Tynaarlo een eerste aanzet zullen maken voor het advies van de decentrale overheden. Zowel ambtelijk, als bij ons college en onze burgemeester is er dus voldoende aandacht voor dit onderwerp.

Wellicht moet je even één en ander afstemmen met jouw collega [redacted]. Zij zal dit zeker bevestigen.

Ik heb dit nog niet besproken met mijn leidinggevende, maar voor Tynaarlo lijkt dit mij niet echt zinvol. Ik weet dan ook niet of mijn leidinggevende een uitnodiging voor dit overleg zal accepteren. Mijn leidinggevende is [redacted]. Zijn emailadres vindt je in de cc.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Beleidsadviseur Wonen en Ruimte
Gemeente Tynaarlo
Postbus 5, 9480 AA Vries | Bzk: Kormoeljeplein 1 Vries
[redacted]@tynaarlo.nl | www.tynaarlo.nl | @kormoeljeplein1
FB Gemeente Tynaarlo

Dit bericht en de eventuele bijlage kan vertrouwelijke of persoonlijke informatie bevatten en is daarom uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Wanneer u deze boodschap per abuis van ons heeft ontvangen, laat dit dan aan de afzender weten door een korte reactie te sturen. Wij verzoeken u in een dergelijk geval dit bericht en de eventuele bijlagen te vernietigen en geen kopieën op te slaan of door te sturen.

Al onze e-mailberichten worden voor verzending automatisch op virussen gecontroleerd. Er geldt echter geen garantie dat gebruik van e-mail veilig is of dat het gebruik van e-mail geschiedt zonder enige fout. De gemeente Tynaarlo is op geen enkele wijze aansprakelijk voor enige fout of gebrek in de inhoud van dit e-mailbericht.

Van: [redacted]@drenthe.nl
Verzonden: woensdag 26 oktober 2016 14:30
Aan: [redacted]@noorderzijlvest.nl; [redacted]@assen.nl; [redacted]@emmen.nl; [redacted]
Onderwerp: Reminder

Beste collega's,

De geplande bijeenkomst op maandagmiddag 10 oktober jl. in Zwiggelte over kennisnetwerk mijnbouwactiviteiten is helaas niet door gegaan. Na wat wikken en wegen hebben we besloten om de bijeenkomst om een paar redenen te annuleren.

Een aantal van jullie kan niet vertegenwoordigd zijn, dat is natuurlijk jammer. Zeker gezien de opgave waarvoor wij bijna allemaal aan de lat staan. Verder is het van belang dat er voldoende commitment en aandacht is voor dit onderwerp op managementniveau.

We willen daarom eerst een gesprek organiseren tussen de betrokken managers/opdrachtgevers/teamleiders over wat ons te doen staat en wie wat kan bijdragen aan de samenwerking.

Ik verzoek jullie daarom **naam en mailadres** van jullie leidinggevende te mailen om een afspraak te plannen om hierover te spreken.

Graag ontvang ik die gegevens binnen een week.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Secretariaat Team Milieu, Bodem en Energie
[redacted]@drenthe.nl

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Aa en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 23-1-2017 16:46:35

16.1001

Subject : RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Klopt idd. Wij zullen waarschijnlijk niet aanwezig zijn.

Van: [redacted]

Verzonden: maandag 23 januari 2017 14:54

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

[redacted] stond wel op de verzendlijst van de uitnodiging

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [redacted] [@tynaarlo.nl](mailto:[redacted]@tynaarlo.nl)

Verzonden: maandag 23 januari 2017 11:10

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Ik weet van niets. Heb mn baas er ook niet over gehoord.

Van: [redacted] [@assen.nl](mailto:[redacted]@assen.nl)

Verzonden: vrijdag 20 januari 2017 11:46

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Dag [redacted],

[redacted] hebben hiervoor nooit een uitnodiging meer gezien.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Beleidspecialist
.....
Gemeente Assen
Noordersingel 33 | Assen
Postbus 30018 | 9400 RA | Assen
.....
[redacted]
[redacted]
[\[redacted\]@assen.nl](mailto:[redacted]@assen.nl)
website: www.assen.nl

Van: [redacted] [@aaenhunze.nl](mailto:[redacted]@aaenhunze.nl)

Verzonden: vrijdag 20 januari 2017 11:28

Aan: [redacted] [@assen.nl](mailto:[redacted]@assen.nl); [redacted] [@tynaarlo.nl](mailto:[redacted]@tynaarlo.nl); [redacted] [@assen.nl](mailto:[redacted]@assen.nl)

Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Hoi Allen,

Opgelet, Dit overleg is nu a.s. donderdag gepland!

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [redacted]

Verzonden: donderdag 19 januari 2017 15:08

Aan: [redacted]

Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

[redacted],
Zie eerdere reacties vanuit de SDA gemeenten onderstaand (Tynaarlo en van mij) en bijgaand (Assen).

Ik hoor wel graag of de afspraak doorgaat.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieten
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieten
www.aaenhunze.nl

Van: [redacted]@tynaarlo.nl

Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 10:44

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Klopt, maar deze uitnodiging volgende naar de nodige afzeggingen op 1 overlegverzoek. Daar hoorden jij en ik ook bij, met toch een geldige reden, namelijk hetzelfde dossier. Daarbij verloopt overleg over dit dossier in eerste plaats via mij en niet via mijn baas.

Van: [redacted]@aaenhunze.nl

Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 10:15

Aan: [redacted]@assen.nl; [redacted]@GemeenteNoordenveld.nl; [redacted]@GemeenteNoordenveld.nl

Onderwerp: FW: Reminder - Kennisnetwerk Diepe Ondergrond (mijnbouwactiviteiten/STRONG)

Hoi [redacted], allen,

Duidelijke taal van jouw [redacted]

Op zich kan ik mij jouw reactie voorstellen. Het gasdossier heeft mij het laatste jaar ook heel veel tijd gekost en gaat het de komende tijd ook nog kosten. Daarom lijkt het mij juist goed dat er aandacht komt voor de structurele kant van onze rol en de inzet/capaciteit die we nodig hebben (wijziging Mijnbouwwet/Strong/Omgevingswet). (zie bijgaande VNG agenda ter illustratie).

Maar komt dit niet even te snel? Nu de provincie Drenthe (eindelijk) iets van een proactieve/coördinerende rol op zich wil nemen?

Misschien ook goed om dit in ons afstemmingoverleg overleg ([redacted] wilde volgens mij al iets plannen?!)

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Projectcoördinator - beleidsmedewerker RO
Gemeente Aa en Hunze
Postbus 93 • 9460 AB Gieteren
Spiekersteeg 1 • 9461 BH Gieteren
www.aaenhunze.nl

Van: [redacted]@tynaarlo.nl

Verzonden: donderdag 27 oktober 2016 9:36

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: Reminder

Dag [redacted],

Ik ben van mening dat dit onderwerp in Tynaarlo niet nog eens extra geagendeerd hoeft te worden. Natuurlijk zijn er diverse gemeenten in Drenthe die zich niet of nauwelijks met dit onderwerp bezighouden. Dit geldt echter niet voor Tynaarlo. Als Tynaarlo zijn wij al betrokken bij de procedure rond het winningsplan Groningen.

Tevens hebben wij al een voortrekkersrol genomen rond het winningsplan Westerveld, waar wij in ander overlegverband hebben afgesproken dat provincie Drenthe, Assen, Aa & Hunze en Tynaarlo een eerste aanzet zullen maken voor het advies van de decentrale overheden.

Zowel ambtelijk, als bij ons college en onze burgemeester is er dus voldoende aandacht voor dit onderwerp.

Wellicht moet je even één en ander afstemmen met jouw collega Debbie Wimmers. Zij zal dit zeker bevestigen.

Ik heb dit nog niet besproken met mijn leidinggevende, maar voor Tynaarlo lijkt dit mij niet echt zinvol. Ik weet dan ook niet of mijn leidinggevende een uitnodiging voor dit overleg zal accepteren.

Mijn leidinggevende is [redacted]. Zijn emailadres vindt je in de cc.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Beleidsadviseur Wonen en Ruimte

Gemeente Tynaarlo
Postbus 5, 9480 AA Vries | Bzk: Kornoeljeplein 1 Vries

[redacted]@tynaarlo.nl | www.tynaarlo.nl | [@kornoeljeplein1](https://www.facebook.com/kornoeljeplein1)
FB Gemeente Tynaarlo

 Tynaarlo gaat voor groen! Denk na voordat u print...

Dit bericht en de eventuele bijlage kan vertrouwelijke of persoonlijke informatie bevatten en is daarom uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Wanneer u deze boodschap per abuis van ons heeft ontvangen, laat dit dan aan de afzender weten door een korte reactie te sturen. Wij verzoeken u in een dergelijk geval dit bericht en de eventuele bijlagen te vernietigen en geen kopieën op te slaan of door te sturen.

Al onze e-mailberichten worden voor verzending automatisch op virussen gecontroleerd. Er geldt echter geen garantie dat gebruik van e-mail veilig is of dat het gebruik van e-mail geschiedt zonder enige fout. De gemeente Tynaarlo is op geen enkele wijze aansprakelijk voor enige fout of gebrek in de inhoud van dit e-mailbericht.

Van: [redacted]@drenthe.nl

Verzonden: woensdag 26 oktober 2016 14:30

Aan: [redacted]@noorderzijlvest.nl; [redacted]@assen.nl; [redacted]@emmen.nl; [redacted]

Onderwerp: Reminder

Beste collega's,

De geplande bijeenkomst op maandagmiddag 10 oktober jl. in Zwiggelte over kennisnetwerk mijnbouwactiviteiten is helaas niet door gegaan. Na wat wikken en wegen hebben we besloten om de bijeenkomst om een paar redenen te annuleren.

Een aantal van jullie kan niet vertegenwoordigd zijn, dat is natuurlijk jammer. Zeker gezien de opgave waarvoor wij bijna allemaal aan de lat staan. Verder is het van belang dat er voldoende commitment en aandacht is voor dit onderwerp op managementniveau.

We willen daarom eerst een gesprek organiseren tussen de betrokken managers/opdrachtgevers/teamleiders over wat ons te doen staat en wie wat kan bijdragen aan de samenwerking.

Ik verzoek jullie daarom **naam en mailadres** van jullie leidinggevende te mailen om een afspraak te plannen om hierover te spreken.

Graag ontvang ik die gegevens binnen een week.

Met vriendelijke groet,

██████████

Secretariaat Team Milieu, Bodem en Energie

██████████@drenthe.nl

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Assen en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Assen en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Disclaimer:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend. De e-mail is vertrouwelijk en is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. De gemeente Assen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden, gedateerde informatie of van een onjuiste en onvolledige verzending en ontvangst van informatie.

DISCLAIMER:

Aan de informatie in deze e-mail en ieder aangehecht databestand kunnen geen rechten worden ontleend en de gemeente Assen en Hunze aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie.

Als u niet de bedoelde ontvanger bent wilt u dan dit bericht en ieder aangehecht databestand verwijderen en de afzender hiervan via e-mail op de hoogte stellen.

Date : 27-10-2016 09:35:44

16.1002

From : "██████████@tynaarlo.nl"
To : "██████████@drenthe.nl"
Cc : ██████████@tynaarlo.nl, "██████████@drenthe.nl"
Subject : RE: Reminder

Dag ██████████

Ik ben van mening dat dit onderwerp in Tynaarlo niet nog eens extra geagendeerd hoeft te worden. Natuurlijk zijn er diverse gemeenten in Drenthe die zich niet of nauwelijks met dit onderwerp bezighouden. Dit geldt echter niet voor Tynaarlo. Als Tynaarlo zijn wij al betrokken bij de procedure rond het winningsplan Groningen. Tevens hebben wij al een voortrekkersrol genomen rond het winningsplan Westerveld, waar wij in ander overlegverband hebben afgesproken dat provincie Drenthe, Assen, Aa & Hunze en Tynaarlo een eerste aanzet zullen maken voor het advies van de decentrale overheden. Zowel ambtelijk, als bij ons college en onze burgemeester is er dus voldoende aandacht voor dit onderwerp.

Wellicht moet je even één en ander afstemmen met jouw collega ██████████. Zij zal dit zeker bevestigen.

Ik heb dit nog niet besproken met mijn leidinggevende, maar voor Tynaarlo lijkt dit mij niet echt zinvol. Ik weet dan ook niet of mijn leidinggevende een uitnodiging voor dit overleg zal accepteren.

Mijn leidinggevende is ██████████. Zijn emailadres vindt je in de cc.

Met vriendelijke groet,

██████████
Beleidsadviseur Wonen en Ruimte
Gemeente Tynaarlo
Postbus 5, 9480 AA Vries | Bzk: Kormoeljeplein 1 Vries
██████████@tynaarlo.nl | www.tynaarlo.nl | [kormoeljeplein1](https://www.facebook.com/kormoeljeplein1)
FB Gemeente Tynaarlo

 Tynaarlo gaat voor groen! Denk na voordat u print...

Dit bericht en de eventuele bijlage kan vertrouwelijke of persoonlijke informatie bevatten en is daarom uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Wanneer u deze boodschap per abuis van ons heeft ontvangen, laat dit dan aan de afzender weten door een korte reactie te sturen. Wij verzoeken u in een dergelijk geval dit bericht en de eventuele bijlagen te vernietigen en geen kopieën op te slaan of door te sturen.

Al onze e-mailberichten worden voor verzending automatisch op virussen gecontroleerd. Er geldt echter geen garantie dat gebruik van e-mail veilig is of dat het gebruik van e-mail geschiedt zonder enige fout. De gemeente Tynaarlo is op geen enkele wijze aansprakelijk voor enige fout of gebrek in de inhoud van dit e-mailbericht.

Van: ██████████@drenthe.nl]
Verzonden: woensdag 26 oktober 2016 14:30
Aan: ██████████@noorderzijlvest.nl'; ██████████@assen.nl'; ██████████@emmen.nl'; ██████████
Onderwerp: Reminder

Beste collega's,

De geplande bijeenkomst op maandagmiddag 10 oktober jl. in Zwiggelte over kennisnetwerk mijnbouwactiviteiten is helaas niet door gegaan. Na wat wikken en wegen hebben we besloten om de bijeenkomst om een paar redenen te annuleren.

Een aantal van jullie kan niet vertegenwoordigd zijn, dat is natuurlijk jammer. Zeker gezien de opgave waarvoor wij bijna allemaal aan de lat staan. Verder is het van belang dat er voldoende commitment en aandacht is voor dit onderwerp op managementniveau.

We willen daarom eerst een gesprek organiseren tussen de betrokken managers/opdrachtgevers/teamleiders over wat ons te doen staat en wie wat kan bijdragen aan de samenwerking.

Ik verzoek jullie daarom **naam en mailadres** van jullie leidinggevende te mailen om een afspraak te plannen om hierover te spreken.

Graag ontvang ik die gegevens binnen een week.

Met vriendelijke groet,

██████████
Secretariaat Team Milieu, Bodem en Energie
██████████@drenthe.nl